ΕΠΙΣΗΜΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΝ ΤΗΣ Ε΄. ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΟΕΔΡΙΑ

ΧΑΡΑΛ. ΒΟΖΙΚΗ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

1-7-1935/10-10-35

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1935

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ
ΕΝΑΡΞΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Α΄.

Δευτέρας 1 Ἰουλίου 1935.

Ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Βουλευτηρίου σήμερον τῇ 1ῃ Ἰουλίου 1935 ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος Δευτέρᾳ καὶ κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ προγράμματος ὁρισθεῖσαν ὥραν 11 π. μ. συνελθόντες οἱ πληρεξούσιοι κατέλαβον τὰς ἕδρας των. Τὴν τοῦ προσωρινοῦ Προέδρου κατέλαβεν ὁ ἐξ Ἀττικοβοιωτίας πληρεξούσιος κ. Α. Ἀθηναγένης Β΄ Ἀντιπρόεδρος τῆς διαλυθείσης Ἑκτάκτου Συνόδου τῆς Δ΄ Βουλευτικῆς Περιόδου, συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 2 τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς, τεθέντος ἐν ἰσχύϊ διὰ τῆς Ε΄ Συντακτικῆς πράξεως τῆς 4 Ἀπριλίου 1935, τὰς δὲ τῶν προσωρινῶν Γραμματέων οἱ πληρεξούσιοι κ. κ. Ι. Μάλλωσις, Σ. Θεοτόκης, Ν. Ἀντωνόπουλος καὶ Λ. Εὐταξίας.

Προσελθόντος κατόπιν τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Χρυσοστόμου μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, παρισταμένου δὲ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ ἁπασῶν τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν Ἀρχῶν τῆς Πρωτευούσης, ἐτελέσθη ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀρχιερέων, ἱερέων καὶ διακόνων ἁγιασμὸς, ἐπί τε τοῖς ἐγκαινίοις καὶ τῶν ἐναρκτηρίων ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως, εὐλογηθέντων καὶ ἁγιασθέντων τοῦ τε Βουλευτηρίου καὶ τῶν πληρεξουσίων.

Ἀκολούθως ὁ κ. Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργὸς), ἀνερχόμενος εἰς τὸ Βῆμα ἀναγινώσκει τὸ Διάταγμα τῆς κηρύξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Ε΄ Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἔχον οὕτω :

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περὶ κηρύξεως τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Ε΄ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆς Συνελεύσεως

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὴν ὑπὸ στοιχ. Α΄ Συντακτικὴν πρᾶξιν τῆς 1ης Ἀπριλίου ἐ. ἔ. «περὶ καταργήσεως τῆς Γερουσίας, διαλύσεως τῆς Βουλῆς, συγκλήσεως Ἐθνοσυνελεύσεως καὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ Συντάγματος» καὶ τὴν ὑπὸ στοιχεῖον ΚΣΤ΄ ὁμοίαν τῆς 17 Μαΐου ἐ. ἔ. «περὶ ὁρισμοῦ ἡμέρας πρὸς ἐνέργειαν τῆς ἐκλογῆς τῶν πληρεξουσίων μελῶν τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τῆς 9 Ἰουνίου 1935». Κηρύσσομεν τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ε΄ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆς Συνελεύσεως.

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ παρόντος ἀνατίθεται εἰς τὸν Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Ἰουλίου 1935

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΖΑΪΜΗΣ

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου
καὶ Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν
Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ

Μεθ' ὃ ὁ προσωρινὸς Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως κ. Ἀθηνογένης λέγει τὰ ἑξῆς:

«Τὸ προσωρινὸν Προεδρεῖον τῆς Ε' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ἀπευθύνει τὸν ἐγκάρδιον αὐτοῦ χαιρετισμὸν πρὸς τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀντιπροσώπους, ἐπὶ δὲ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς πρώτης ἐγκαταστάσεως τοῦ Σώματος ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ αἰθούσῃ θεωρεῖ χρήσιμον νὰ ὑπομνήσῃ τὸ ἱστορικὸν γεγονὸς ὅτι ἐν μιᾷ τῶν αἰθουσῶν τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς τοῦ Μετώπου τούτου ὑπεγράφη τὸ ἔτος 1844 ὁ πρῶτος Συνταγματικὸς Χάρτης τῆς Χώρας διὰ τοῦ ὁποίου ἀπενεμήθησαν τὰ πρῶτον εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν αἱ κοινοβουλευτικαὶ αὐτοῦ ἐλευθερίαι.

...

Διὰ τοῦ ἐν Λονδίνῳ ὑπογραφέντος πρωτοκόλλου τὸ 1830 κατηργήθη ὁ ξενικὸς ζυγὸς καὶ ἡ Χώρα εἰσῆλθεν εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐλευθέρων Κρατῶν. Ἀλλ' ἐν τῷ ἐσωτερικῷ αὐτῆς βίῳ καὶ ἐν τῇ ὀργανώσει τῶν πολιτικῶν αὐτῆς ἐξουσιῶν ἡ Χώρα διωκήθη ἀπὸ τοῦ 1855 μοναρχικῶς. Τὴν ἐσωτερικὴν μείωσιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τοῦ λαοῦ τούτου ὅστις διὰ τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν διδασκάλων αὐτοῦ ἐδίδαξεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὴν ἐλευθερίαν ἐν τῷ πολιτεύεσθαι, κατήργησε διὰ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1844 ὑπογραφέντος, ὡς εἶπον, ἐν μιᾷ τῶν αἰθουσῶν τοῦ Μεγάρου τούτου. Θεωρήσωμεν τοῦτο ὡς ἄριστον οἰωνὸν καὶ ἂς φιλοδοξήσωμεν ὅπως καὶ ἐκ τῆς αἰθούσης ταύτης ὑπὸ τὴν πατριωτικὴν καὶ σώφρονα πνοὴν τῶν ὑπευθύνων τῆς Χώρας Κυβερνητῶν καὶ τῇ συνδρομῇ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ συνεργατῶν, ἔτι δὲ πάντων ἡμῶν καὶ ὅλου τοῦ Ἔθνους, προέλθωσι σκέψεις καὶ πράξεις ἐπαναφέρουσαι τὸν μὲν Ἑλληνικὸν λαὸν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἑνότητος καὶ τῆς εὐημερίας αὐτοῦ, τὴν δὲ Ἑλληνικὴν Πατρίδα εἰς τὴν τροχιὰν τοῦ ἐνδόξου αὐτῆς πολιτισμοῦ καὶ τῆς τρισχιλιετοῦς ἱστορίας της» (παρατεταμένα χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Καλοῦνται οἱ κ. κ. πληρεξούσιοι ὅπως δώσωσι τὸν καθοριστέντα διὰ τῆς Ε' Συνταγματικῆς πράξεως ὅρκον.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Παρακαλῶ κ. Πρόεδρε ὅπως μοὶ δώσητε τὸν λόγον πρὸ τοῦ ὅρκου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Μεταξᾶς ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Κύριοι Πληρεξούσιοι, προτοῦ εἰσέλθω εἰς τὸ κύριον θέμα τῆς σημερινῆς μου ἀγορεύσεως θὰ ἐπεθύμουν νὰ σᾶς εἴπω ὑπὸ ποίας προϋποθέσεις θὰ τὸ κάμω. Αἱ προϋποθέσεις εἶναι δύο.... Ἡ μία, διὰ τὴν ὁποίαν ἐκ τῶν προτέρων δηλῶ,ὅτι θὰ ὑπάρξῃ,εἶναι ὅτι ἐγὼ καὶ οἱ φίλοι μου,οἱ ὁποῖοι παρίστανται ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ,θὰ λησμονήσωμεν κατὰ τὴν συζήτησιν ταύτην τὸν τσαχὺν καὶ σκληρότατον ἀγῶνα,τὸν ὁποῖον ἠναγκάσθημεν νὰ διεξαγάγωμεν κατὰ τὰς ἐκλογὰς καὶ τοῦ ὁποίου τοὺς ὅρους καὶ τὰς λεπτομερείας θ' ἀποφύγω νὰ θίξω ἀπολύτως σήμερα.Ἡ δευτέρα προϋπόθεσις εἶνε ὅτι ὑμεῖς,κύριοι Πληρεξούσιοι, ὅσοι ἴσως τρέφετε προσωπικὴν ἀντιπάθειαν κατ' ἐμοῦ, θὰ θέσετε, κατὰ τὴν σημερινὴν συζήτησιν ταύτην κατὰ μέρος καὶ κατὰ τοιοῦτον τρόπον θὰ δυνηθῶμεν νὰ εὕρωμεν ἕνα τρόπον συνεννοήσεως, τοιοῦτον ὥστε τὸ ζήτημα τοῦ ὅρκου νὰ μὴ ἀποβῇ ζήτημα κομματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ, ἀλλὰ νὰ μείνῃ ζήτημα ἀτομικῆς συνειδήσεως, ὅπως εἶναι πράγματι, καὶ ὑπὸ τοιούτους ὅρους νὰ μὴ θιγῇ τὸ παράπαν τὸ κῦρος καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια τῆς Συνελεύσεως ταύτης ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἐξ ἴσου καὶ ὑμεῖς, ὅπως καὶ ἐγώ, ἐνδιαφερόμεθα. Μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι αἱ προϋποθέσεις αὐταὶ θὰ γίνουν παραδεκταὶ παρ' ὅλων μας εἰσέρχομαι εἰς τὸ κύριον ζήτημα, μὲ τὸ ὁποῖον θὰ σᾶς ἀπασχολήσω σήμερον. Τὸ Δημοκρατικὸν Σύνταγμα τῆς 3ης Ἰουνίου 1927 ὁρίζει τὸν ὅρκον τοῦ Βουλευτοῦ κατὰ τρόπον, τὸν ὁποῖον γνωρίζετε πάντες, καὶ ἀπαιτεῖ παρ' αὐτῶν νὰ ὁρκισθῶσιν ὅπως φυλάξωσι πίστιν εἰς τὴν Πατρίδα, ὑπακοὴν εἰς τὸ Δημοκρατικὸν Σύνταγμα καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους καὶ νὰ ἐκπληρώσουν τὰ καθήκοντά των. Ὅπως βλέπετε, τὸ Δημοκρατικὸν Σύνταγμα, συνταχθὲν παρὰ τῶν ἱδρυτῶν τῆς Δημοκρατίας, ὡς εἰσηγητῶν αὐτοῦ, δὲν ἐζήτησεν ἀπὸ τοὺς Βουλευτὰς τίποτε ἄλλο παρὰ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἦτο αὐθυπονοούμενον. Ὑπακοὴν εἰς τὸ Δημοκρατικὸν Σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο καὶ περιττὸν νὰ τὸ ζητήσῃ, διότι οἱονδήποτε γνώμην καὶ ἂν ἔχῃ κανεὶς περὶ τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν νόμων, ὑπακοὴν δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ, διότι ἡ ἀνυπακοὴ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα καὶ κυρώσεις ποινικάς. Ἡ ὑπακοὴ τὴν ὁποίαν ἐζήτει παρὰ τῶν Βουλευτῶν δὲν ἐπέβαλε τὴν μεταβολὴν τοῦ φρονήματος αὐτῶν, ἄφινε δὲ εἰς αὐτοὺς πλήρη τὸν βαθμὸν διὰ τῶν νομίμων μέσων καὶ νὰ μεταβάλωσι τὸ Σύνταγμα τοῦτο καὶ ν' ἀγωνισθῶσιν ὅπως τὸ ἀνατρέψωσι, χωρὶς τοῦτο νὰ θίγῃ τὸ παράπαν τὸν ὅρκον των. Ἀπόδειξις δὲ τούτου εἶναι ὅτι ἐνῷ ὡρκίζοντο οἱ Βουλευταὶ ὑπακοὴν εἰς τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, κατὰ τὴν αὐτὴν Συνεδρίασιν θὰ ἠδύναντο νὰ ἐργασθῶσιν ὅπως ὄχι μόνον τροποποιήσωσι καὶ μεταβάλωσιν, ἀλλὰ καὶ ἀνατρέψωσι τοὺς νόμους τούτους καὶ τοὺς ἀντικαταστήσωσι δι' ἄλλων.

Ὑπακοήν, κύριοι Πληρεξούσιοι, ὀφείλετε καὶ εἰς πᾶσαν ἀστυνομικὴν διάταξιν, δύνασθε νὰ καταφερθῆτε κατ' αὐτῆς διὰ νὰ τὴν κατακρίνητε ὡς ἄνομον, δύνασθε νὰ τὴν κατακρίνητε ὡς κακοηθεστάτην, ἂν θέλετε ἀκόμη, ἐν τοσούτῳ ὅμως, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται, ὀφείλετε νὰ συμμορφωθῆτε πρὸς αὐτήν. Ὥστε διὰ τοῦ ὅρκου τούτου, ἐὰν διετηρεῖτο θὰ ἔμενε πλήρης ἡ ἐλευθερία ὑμῶν νὰ ἐπιδιώξητε ἐν τῇ Συνελεύσει ταύτῃ πᾶν ὅ,τι νομίζετε ὅτι θὰ ἦτο σύμφωνον καὶ πρὸς τὴν συνείδησίν σας καὶ πρὸς τὴν ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν ἐδώσατε πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις, τὰς ὁποίας ἀνελάβατε διὰ τῶν ὑποσχέσεων τούτων. Ἡ μεταβολὴ τοῦ ὅρκου τούτου ἐπῆλθε διὰ τῆς Ε' Συνταγματικῆς Πράξεως, ἡ ὁποία μετέβαλε τὸν ὅρκον τοῦτον ὡς ἑξῆς:

«Ὁρκίζομαι κλπ. νὰ φυλάξω πίστιν εἰς τὴν Πατρίδα καὶ τὸ Κοινοβουλευτικὸν Δημοκρατικὸν Πολίτευμα καὶ νὰ ἐκπληρώσω εὐσυνειδήτως τὰ καθήκοντά μου». Ἀπήτησε δηλαδὴ ὁ νέος ὅρκος πίστιν ἐξ ἴσου πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὸ Κοινοβουλευτικὸν Δημοκρατικὸν Πολίτευμα ἐν πλήρει ἀντιθέσει πρὸς τὸν προηγούμενον ὅρκον. Τώρα, νὰ ἐξηγήσω πρὸς ὑμᾶς, ἀνθρώπους ἀνεπτυγμένους, μορφωμένους, ἐπιστήμονας, κατέχοντας ἐξαιρετικὴν θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἐκ τῆς ὁποίας θέσεως καὶ χάριν εἰς αὐτὴν εὑρίσκεσθε καὶ ἐνταῦθα, ποία εἶναι ἡ διαφορὰ μεταξὺ ὑπακοῆς καὶ πίστεως τοῦτο τὸ θεωρῶ ἐντελῶς περιττόν, μολονότι θὰ τὸ θίξω καὶ τοῦτο. Ἡ πίστις εἶναι κάτι τι ἀπόλυτον. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ὁρκίζεται πίστιν, δὲν δύναται ὄχι μόνον νὰ προσβάλῃ τὸ ἀντικείμενον, πρὸς τὸ ὁποῖον ὡρκίσθη πίστιν, δὲν δύναται ὄχι μόνον νὰ ἐπιχειρήσῃ τίποτε ἐναντίον τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν δύναται οὔτε κατὰ διάνοιαν νὰ τὸ ἔχῃ ἄνευ σεβασμοῦ καὶ εὐλαβείας καὶ νὰ μὴ τὸ θεωρῇ αὐτὸ ὡς τὸ ἀντικείμενον τοῦ σεβασμοῦ του τούτου. Ἄνευ τούτου πίστις δὲν ὑπάρχει. Πίστιν ὁρκιζόμεθα, καὶ ἐὰν δὲν ὁρκιζόμεθα, ἔχομεν, πρὸς τὸν Θεὸν καὶ οὐδεὶς δύναται, ὅστις πιστεύει εἰς τὸν Θεόν, νὰ συζητήσῃ τὸν Θεόν. Πίστιν ὁρκιζόμεθα εἰς τὴν Πατρίδα καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν δύναται οὔτε κἂν νὰ διανοηθῇ, νὰ θέσῃ ὑπὸ συζήτησιν ἢ ὑπὸ αἵρεσιν τὴν πατρίδα. Τοιαύτην πίστιν ἀπαιτεῖ ὁ ὅρκος οὗτος καὶ διὰ τὸ Κοινοβουλευτικὸν Δημοκρατικὸν Πολίτευμα. Τώρα ἴσως μᾶς εἴπῃ κανείς : Παίζομεν μὲ τὰς λέξεις ; Δὲν παίζω ἐγώ, κύριοι, μὲ τὰς λέξεις. Μὲ τὰς λέξεις ἔπαιξεν ὁ Εἰσηγητὴς τῆς διαταξέως αὐτῆς. Διότι ἐὰν δὲν ἐνόμιζεν οὗτος ὅτι ἦτο ἀναγκαῖον νὰ μεταβάλῃ τὴν ὑπακοὴν εἰς πίστιν δὲν ὑπῆρχε καὶ κανεὶς λόγος νὰ προκαλέσῃ τὴν Συντακτικὴν αὐτὴν πρᾶξιν. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου, ἐὰν θέλετε νὰ θίξωμεν καὶ τὸ ζήτημα αὐτὸ τῶν λέξεων, θὰ ἐρωτήσω καὶ ἐγὼ τότε, παίζομεν μὲ τὸν ὅρκον τὸν ὁποῖον βίζομεν ; Ὁ ὅρκος τὸν ὁποῖον βίζομεν ἐνταῦθα εἶναι ἄνευ τινὸς σημασίας ;

Εἶναι ἁπλοῦς μόνον τύπος, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ δύναταί τις νὰ εἰσέλθῃ διὰ τῆς θύρας ταύτης καὶ ὄχι διὰ τῆς ἄλλης εἰς τὴν κἀθουσαν αὐτήν ; Ἐὰν τοῦτο συμβαίνῃ τότε ἐρωτῶ : Πρὸς τί ὁ ὅρκος ; Τί σημασίαν ἔχει ὁ ὅρκος ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις.

ὑπὸ τοιούτους ὅρους, ὑπὸ τοιαύτας περιπτώσεις διεύθυνος; Ἐὰν δὲ πρόκειται τὸ ζήτημα τοῦ ὅρκου νὰ τὸ κάμωμεν ἁπλοῦν τύπον καὶ νὰ ὁρκιζώμεθα διὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν πιστεύομεν, τότε, κύριοι Πληρεξούσιοι, βίζομεν ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτης θέσεως, τὴν ὁποίαν κατέχομεν, ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς σκοπιᾶς πρὸς τὴν ὁποίαν εἶναι ἐστραμμένα ὅλα τὰ βλέμματα τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν, τὸ παράδειγμα τοῦ νὰ δύνανται νὰ ὁρκίζωνται πίστιν εἰς πράγματα, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν πίστιν καὶ νὰ βίζουν ὅρκον μὲ τὴν προϋπόθεσιν νὰ παραβιάσουν τοῦτον τὴν ἐπομένην. Ἐὰν θέλετε, κύριοι Πληρεξούσιοι, νὰ δώσητε τὸ παράδειγμα τοῦτο ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, τότε ἐπιτρέψατέ μοι νὰ μὴ δύναμαι νὰ σᾶς συγχαρῶ διὰ μίαν τοιαύτην πρᾶξιν.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, ὁ εἰσηγηθεὶς τὸν τοιοῦτον ὅρκον, ἐνόμισεν ἀναγκαῖον, μετὰ συζήτησιν, ἡ ὁποία ἐγένετο εἰς τὸν Τύπον, τὴν ὁποίαν προεκάλεσα ἐγώ, ὁμιλῶν ἴσως καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, χωρὶς νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψει τὴν συζήτησιν ταύτην — αὐτὸ δὲν μὲ ἀφορᾷ — νὰ δώσῃ ἐξηγήσεις, διατί μετεβλήθη ὁ ὅρκος καὶ διατί ἀπῃτήθη ἀπὸ ὑμᾶς πίστις ἐκεῖ ὅπου ἐβίβετο μέχρι τοῦδε ὅρκος ὑπακοῆς. Διὰ νὰ μὴ σᾶς ἀναγνώσω ὁλοκλήρους τὰς δηλώσεις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ οὗτος, καὶ θὰ μὲ διορθώσῃ ἐν ἀνάγκῃ, νὰ κάμω ἁπλῆν σύνοψιν αὐτῶν. Ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἀπήντησεν ὁ κ. Ὑπουργὸς ἦ ἐδήλωσεν, ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἀφήρεσεν ἀπὸ τοῦ ὅρκου τὴν ὑπακοὴν εἰς τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα, εἶναι ὅτι, τὸ Σύνταγμα τοῦτο ὑπέστη, κατὰ τὸ διάστημα τὸ μεσολαβῆσαν ἀπὸ τῆς στάσεως τῆς 1ης Μαρτίου καὶ ἐντεῦθεν, μεταστροπὰς διὰ συνταγματικῶν πράξεων, αἱ ὁποῖαι ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν κύρωσιν ὑμῶν καὶ ἐπομένως δὲν ὑπάρχει πλέον. οὕτως εἰπεῖν, ἐν τῷ συνόλῳ τὸ Σύνταγμα εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ὁρκισθῆτε ὑπακοήν. Ἡ πρώτη αὕτη ἀντίρρησις νομίζω ὅτι δὲν εἶναι ὀρθὴ καὶ εἰς τοῦτο πιστεύω ὅτι θὰ συμφωνήσητε ὅλοι, διότι καὶ τὸ διὰ Συνταγματικῶν Πράξεων ἑκάστοτε — καὶ δυστυχῶς πολλάκις — μεταβαλλόμενον Σύνταγμα ὑφίσταται καὶ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ὁρκισθῆτε ὑπακοὴν εἰς τὸ οὕτω μεταβεβλημένον Σύνταγμα, ὑπὸ τὴν αἵρεσιν τῆς κυρώσεως αὐτοῦ, ὅπως ὁρκίζεσθε ὑπακοὴν εἰς ἕνα νόμον τὸν ὁποῖον σεῖς οἱ ἴδιοι θὰ μεταβάλετε. Ἑπομένως νομίζω ὅτι ἡ δικαιολογία αὕτη δὲν εὐσταθεῖ, διὰ νὰ μεταχειρισθῶ καὶ ἐγὼ τὴν συνηθισμένην νομικὴν ἔκφρασιν, μολονότι δὲν εἶμαι νομικός. Ἀλλ' ἔχει καὶ δευτέραν δικαιολογίαν· ἡ δευτέρα δικαιολογία εἶναι ὅτι ἡ πέμπτη Συντακτικὴ Πρᾶξις ἐστηρίχθη ἐπὶ τῆς πρώτης Συντακτικῆς πράξεως. Κατὰ τὴν πρώτην Συντακτικὴν Πρᾶξιν ὁ σκοπὸς τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ταύτης δὲν εἶναι ἄλλος, παρὰ νὰ τροποποιήσῃ τὸ Σύνταγμα τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καὶ βάσις τοῦ σχεδίου τοῦ νέου Συντάγματος, λέγει τὸ ἄρθρον 3, εἶναι ἡ διατήρησις τῆς μορφῆς τοῦ Κοινοβουλευτικοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος. Προσθέτει μάλιστα ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ὅτι ὁλόκληρος ἡ Κυβέρνησις, πάντες οἱ ὑπουργοί, συνέπραξαν εἰς τὴν πρώτην ταύτην Συντακτικὴν Πρᾶξιν διὰ τῆς ὑπογραφῆς των. Ἑπομένως, λέγει, ὅτι ἀρεῖ ἡ μορφὴ τοῦ Πολιτεύματος μένει ἀναμφισβήτητος, δὲν ὑπάρχει οὐδεμία δυσκολία νὰ ὁρκισθῶμεν πίστιν εἰς τὴν μορφὴν ταύτην, προσθέτει δὲ ὅτι ὁ διβόμενος ὅρκος πίστεως πρὸς τὸ Δημοκρατικὸν Κοινοβουλευτικὸν Πολίτευμα δίδει μεγαλυτέραν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς πληρεξουσίους ἐκείνης τὴν ὁποίαν δὲν παρέχει ὅρκος πίστεως, περιέχων τὴν φράσιν «ὑπακοὴ εἰς τὸ Δημοκρατικὸν Πολίτευμα». Ἐννοεῖται ὅμως μεγαλυτέρα ἐλευθερία ἐνεργείας ἐντὸς τῆς διατηρήσεως τῆς μορφῆς τοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος δηλαδὴ μεγαλυτέρα ἐλευθερία ἐνεργείας, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Δημοκρατικοῦ Συντάγματος.

Ἀλλὰ, προσθέτομεν ἡμεῖς, οὐδεμίαν ἐλευθερίαν ἐνεργείας, ὅσον ἀφορᾷ τὴν τροποποίησιν τῆς μορφῆς αὐτοῦ τούτου τοῦ πολιτεύματος, δίδει ἡ ἐξήγησις αὕτη. Αὐτὰ ἦταν τὰ νομικὰ δεσμὰ μέσα εἰς τὰ ὁποῖα περιεβλήθη νομικῶς ἡ ἐκλογὴ τῆς 9ης Ἰουνίου. Ἀλλά, κ. κ. Πληρεξούσιοι, ὅπως συμβαίνει πράγματι καὶ πάντοτε εἰς τὴν φύσιν, οἱ ἄνθρωποι μὲν δεσμεύουν τὰς ἐλευθέρας ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς, ἡ δὲ ζωὴ ἐμφανιζομένη κατ' ἀρχὰς ἐντὸς τῶν δεσμῶν τούτων διασπᾷ τὰ δεσμὰ ταῦτα, ἐξέρχεται ἀπολύτως ἐλευθέρα, ἐκδηλοῦται ἐλευθέρα καὶ τὰ δεσμὰ συντρίβονται χαμαί. Τοῦτο συνέβη πάντοτε ὁσάκις ἠθέλησέ τις νὰ περιδέσῃ διὰ δεσμῶν τὰς ἐλευθέρας ἐκδηλώσεις ἑνὸς λαοῦ, τοῦτο δὲ συνέβη καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἕνεκα τοῦ ὁποίου καὶ ἡ σημερινὴ συζήτησις. Διότι τ. συνέβη ; Ἐνεφανίσθη προεκλογικῶς καὶ ἐτέθη πρὸ τοῦ λαοῦ παρ' ἡμῶν, δηλούντων ὅτι ἀναλαμβάνομεν καὶ τὴν ἱστορικὴν εὐθύνην τῆς πράξεως ταύτης, ἐνεφανίσθη πολιτειακὸν ζήτημα καὶ δὴ συγκεκριμένως τὸ ζήτημα τῆς μεταβολῆς τοῦ πολιτεύματος ἀπὸ βασιλευομένου εἰς βασιλευομένην δημοκρατίαν. Ποῖοι εἶναι οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους ἡμεῖς ἐπράξαμεν τοῦτο καὶ κατὰ πόσον ἀνταποκρίνονται εἰς βαθύτατα ἐριζωμένον αἴσθημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ τοῦτο δὲν θὰ τὸ ἐξετάσωμεν σήμερον. Ἐὰν αἱ περιστάσεις μᾶς ἐπιτρέψουν, νὰ ἐξακολουθήσωμεν νὰ ἐνασκῶμεν τὰ καθήκοντά μας ἐν τῇ συνελεύσει, εἶναι πιθανὸν νὰ ὑπάρξῃ περίστασις βραδυτέρου, ἡ ὁποία νὰ μᾶς παράσχῃ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ αὐτοῦ. Ἀλλὰ ἀφ' ἑτέρου ὑμεῖς καὶ οἱ φίλοι μας καὶ οἱ μεθ' ἡμῶν συνεργασθέντες ἐθέσαμεν τὸ ζήτημα τοῦτο ἀνταπεκρίθη ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς μετὰ τοιαύτης ὁρμῆς, ὥστε ὅλοι ὑμεῖς, ἐκτὸς ἴσως σπανίων ἐξαιρέσεων, ὅλοι ὑμεῖς ὡς ὑποψήφιοι βουλευταὶ ἀγορεύοντες πρὸς τὸν λαὸν καὶ περιερχόμενοι τὰς ἐπαρχίας σας καὶ τιθέμενοι εἰς ἐπικοινωνίαν μετ' αὐτοῦ ὑπεσχέθητε.....

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Ὄχι, ὄχι.

Α. ΣΑΛΗΜΑΝ. Βεβαίως ὑπεσχέθημεν εἰς τὸν λαόν, καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν εἶχε τὴν εἰκόνα τοῦ Βασιλέως...

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν). Ὄχι, δὲν εἶναι ἀληθὲς αὐτό.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μὴ προκαλῆτε διακοπάς, ὅταν ὁμιλῇ εἷς τῶν συναδέλφων καὶ ὅταν μάλιστα ὁ ἀγορεύων εἶναι ἀρχηγὸς κόμματος ὅπως ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐλευθεροφρόνων, ὁ ὁποῖος ἔκαμε μάλιστα ἕνα προοίμιον, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ εἶναι ἀρκετὰ διδακτικόν, ὅτι δηλ. ἐλπίζει καὶ πιστεύει ὅτι θὰ διεξαγάγωμεν ὁμαλῶς τὰς ἐργασίας μας ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Κατὰ τὴν προχθεσινὴν συνεδρίασιν τῶν κ. Πληρεξουσίων τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος — παραλαμβάνω ταῦτα ἐκ τῶν ἐφημερίδων, διότι δὲν ἔχω ἄλλην ἀνακοίνωσιν — ὁ ἀξιότιμος πληρεξούσιος Ἀθηνῶν κ. Κρανιωτάκης ὁμιλῶν πρὸς ὑμᾶς, κ. κ. Πληρεξούσιοι, — διότι τυγχάνει ὥστε ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἐν τῇ ὁλότητί της σχεδὸν νὰ εἶσθε τὸ λαϊκὸν κόμμα καὶ τὸ μετ' αὐτοῦ συμπράττον Ἐθνικοριζοσπαστικὸν — ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς Πληρεξουσίους τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος εἶπε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς: «Ἐν τούτοις ὑπὸ τοὺς ἤχους Βασιλικῶν θουρίων καὶ μὲ ρητὰς ὑποσχέσεις περὶ ἐπαναφορᾶς τῆς Βασιλείας, εἰς ἃς συνηγωνίζοντο οἱ ὑποψήφιοι τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, σχεδὸν ἐν τῇ ὁλότητί των ἐψηφίσθησαν ὑπὸ τοῦ λαοῦ». Δὲν ἤκουσα δὲ οὔτε ἀνέγνωσα εἰς καμμίαν ἐφημερίδα διαμαρτυρίαν διὰ τὴν δήλωσιν, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ κ. Κρανιωτάκης πρὸς πάντας ὑμᾶς καὶ διὰ τοῦτο ἐπιτρέψατέ μου νὰ παρατηρήσω, πῶς, εὑρισκόμενοι ἐν τῇ οἰκογενειακῇ, οὕτως εἰπεῖν, συνεδριάσει, δὲν διεμαρτυρήθητε ἀπολύτως πρὸς τὸν ἀγορεύσαντα κ. Κρανιωτάκην, διαμαρτύρεσθε δὲ ἐν ἐπισήμῳ συνεδριάσει σήμερον πρὸς ἐμέ, ὁ ὁποῖος εἶπον σχεδὸν τὰ αὐτά : Ἐν πάσῃ περιπτώσει εὑρίσκεται μεταξὺ ὑμῶν μεγάλη πλειονότης πληρεξουσίων, οἱ ὁποῖοι ὑπεσχέθητε εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, εἰς τοὺς ἐκλογεῖς σας, τὰ πράγματα τὰ ὁποῖα σᾶς εἶπα, δηλαδὴ τὴν μεταβολὴν τῆς μορφῆς τοῦ πολιτεύματος ἀπὸ δημοκρατίας ἀβασιλεύτου εἰς βασιλευομένην. Ἐγὼ δὲν σᾶς τὸ λέγω, διὰ νὰ σᾶς μεμφθῶ ἂν καὶ εἰς τοῦτο μάλιστα ὀφείλω καὶ ἓν μέρος τῆς ἐκλογικῆς μου ἀποτυχίας, τοὐναντίον χαίρω διὰ τοῦτο

καὶ σᾶς συγχαίρω δι' αὐτὸ καὶ σᾶς ἐκφράζω τὴν χαράν μου, διότι ἐμὲ δὲν μ' ἐνδιαφέρει οὐδόλως ἡ ἐκλογική μου ἀποτυχία, ὅσον μ' ἐνδιαφέρει ἡ ἐπικράτησις τῆς ἰδέας, τῆς ὁποίας ἐκράτησα μετὰ τῶν φίλων μου, καὶ μεθ' ὑμῶν ἀκόμη οἱ ὁποῖοι εἶσθε ἀντίπαλοί μου, τὴν σημαίαν.

Ἀλλὰ τώρα, ἔρχεται, πλὴν αὐτοῦ, ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκετε, ὁ ὁποῖος εὑρεθεὶς καὶ αὐτὸς πρὸ τῆς τοιαύτης ἐμφανίσεως τοῦ λαϊκοῦ αἰσθήματος, δὲν ὑπεσχέθη μὲν ρητῶς, ἀπολύτως τίποτε, ὑπεσχέθη ὅμως ὅτι θὰ προκαλέσῃ τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν νὰ ἀποφασίσῃ τὴν βιαίαν ἐνεργειαν δημοψηφίσματος διὰ τοῦ ὁποίου νὰ τεθῇ πρὸ τοῦ λαοῦ τὸ ζήτημα, ἐὰν ἐπιθυμῇ, ἢ ὄχι, νὰ διατηρήσῃ τὸ ἰσχῦον Δημοκρατικὸν πολίτευμα, ἢ νὰ τὸ μεταβάλῃ εἰς πολίτευμα βασιλευομένης Δημοκρατίας ἢ Συνταγματικῆς Βασιλείας, διότι εἶνε ἓν καὶ τὸ αὐτό. Ἀλλ' ὁ κ. ἀρχηγὸς τοῦ λαϊκοῦ κόμματος, θέσας οὕτω τὸ ζήτημα πρὸ τοῦ λαοῦ, ἔστω καὶ περιωρισμένον, πραγματικῶς καὶ οὕτος ἔθεσεν ὑπὸ αἵρεσιν τὸ ἰσχῦον Δημοκρατικὸν πολίτευμα, διότι ἀπὸ τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν λέγομεν ὅτι ἡ Ἐθνοσυνέλευσις θὰ ἀποφασίσῃ νὰ κάμωσιν δημοψήφισμα, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ λαὸς θὰ ἐκφρασθῇ ἐὰν θέλῃ ἢ ὄχι τὴν Δημοκρατίαν, λέγεται δὲ τοῦτο οὐχὶ ὑπὸ πνεῦμα δυσμενὲς πρὸς τὸ νέον ἐνδεχόμενον πολίτευμα τῆς Συνταγματικῆς Βασιλείας, ἀλλ' ὑπὸ πνεῦμα ἀμερόληπτον καὶ ἀπολύτως οὐδέτερον, ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης τίθεται ὑπὸ αἵρεσιν τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα, καὶ μοιραίως ἡ Συνέλευσις ἡ ὁποία θὰ ἀποφασίσῃ τὴν βιαίαν ἐνεργειαν τοιούτου δημοψηφίσματος ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τῆς ἁπλῆς ἀναθεωρητικῆς Συνελεύσεως καὶ γίνεται αὐτοδικαίως Συντακτικὴ Συνέλευσις. Ἀλλὰ καὶ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος αἱ ἰδέαι δὲν ἔμειναν καὶ ἐν τούτῳ ἀμετάβλητοι. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἰς δηλώσεις του, βραδύτερον γενομένας, καὶ εἰς μετεκλογικὰς ἀκόμη δηλώσεις, ἐτόνισεν ὅτι, ναὶ μὲν κατὰ τὸ δημοψήφισμα θὰ παρουσιασθῇ ἡ Κυβέρνησις ὡς ἀπολύτως ἀμερόληπτος καὶ οὐδετέρα, αὐτὸς ὅμως οὗτος, ὡς ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, ἐν καιρῷ, θὰ ἐκφράσῃ τὴν ἐπὶ τούτου γνώμην του, καὶ θὰ λάβῃ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ ὡρισμένην στάσιν. Καὶ ναὶ μὲν δὲν ἐδήλωσε ποίαν στάσιν θὰ λάβῃ, ἐν τούτοις ὅμως οἱ πλεῖστοι τῶν κ. κ. Πληρεξουσίων, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐνταῦθα, ἐν νῷ καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ των δὲν διστάζουν νὰ προδικάσουν ποίαν στάσιν θὰ λάβῃ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, τόσῳ μᾶλλον ὅσον καὶ ἕτερον μέλος ἐξέγον τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ἀντιπρόεδρος αὐτῆς, ὅσον ἀφορᾷ αὐτὸν ἀτομικῶς, πιθανώτατα δὲ καὶ οἱ φίλοι του νὰ ἔχουν τὴν ἰδίαν γνώμην, —ἀλλὰ πάντως αὐτὸς ἀτομικῶς, εἶπε ρητῶς καὶ κατηγορηματικῶς ὅτι εἶναι ὑπὲρ τῆς μεταβολῆς τοῦ πολιτεύματος εἰς βασιλευομένην δημοκρατίαν. Δυνάμεθα ὅθεν νὰ προεικάσωμεν καὶ ποία θὰ εἶναι καὶ ἡ ἐπὶ τούτου γνώμη τοῦ κ. Τσαλδάρη χωρὶς ὅμως καὶ νὰ δυνάμεθα νὰ τὴν προεξοφλήσωμεν ἀπὸ τοῦδε.

Ἀλλὰ ἐὰν ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης νὰ προεξοφλήσωμεν, ἀπὸ τοῦδε, ποία θὰ εἶναι ἡ γνώμη τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ἐπὶ τούτου, τὴν προεξοφλήσατε ὑμεῖς, κύριοι Πληρεξούσιοι, ὡς ὑποψήφιοι κατὰ τὰς ἐκλογάς, καὶ ἐξαιρῶ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν θέλουν νὰ συμπεριληφθῶσιν εἰς τὴν γενικήν, οὕτως εἰπεῖν, κίνησιν τῶν ὑποψηφίων, ἀρκεῖ οὗτοι νὰ τὸ δηλώσωσιν ἐπισήμως. Ἐγὼ δὲν ἔχω καμμίαν δυσκολίαν νὰ τοὺς παραδεχθῶ. Λέγω ὅτι προεξοφλήσατε ὑμεῖς, κύριοι Πληρεξούσιοι, ὡς ὑποψήφιοι κατὰ τὰς ἐκλογὰς τὴν γνώμην ταύτην καὶ ἐδηλώσατε εἰς τὸν λαόν, ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ δημοψηφίσματος τούτου δὲν εἶναι, παρὰ ὅπως κανονικώτερον καὶ ὁμαλώτερον ἐπέλθῃ ἡ μεταβολὴ αὕτη. Τόσον δὲ εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἴχατε καὶ κάποιο δίκαιον προεξοφλοῦντες τὴν γνώμην ταύτην, ὅσον αὐτὸς οὗτος ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος καὶ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὁμιλῶν προχθὲς πρὸς τοὺς φίλους του εἶπε, τὰ ἐπαναλαμβάνω ἐξ ἐφημερίδος ἐγγύτατα προσκειμένης πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον, τῆς «Καθημερινῆς», ὅτι «τὸ σημερινὸν πολίτευμα τοῦ τόπου εἶναι ἡ ἀβασίλευτος δημοκρατία ἱδρυθεῖσα ὑπὸ ὅρους μὴ ἐξασφαλίζοντας τὰς συνθήκας ἐκ τῶν ὁποίων ὁ λαὸς θὰ ἤθελε νὰ ἐξαρτήσῃ τὸ Πολίτευμά του καὶ αἱ ὁποῖαι εἶναι ὄντως ἀναγκαῖαι διὰ νὰ τὸ θεωρήσῃ πολίτευμά του καὶ τὸ ἀγαπήσῃ». Ἐγὼ προσθέτω ὅτι ταῦτα, τὰ ὁποῖα εἶναι χαρακτηριστικώτατα, τιμῶσι τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἂς μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ τὸν συγχαρῶ καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης. Ἑπομένως δίκαιον εἶχατε, κύριοι Πληρεξούσιοι, ὡς ὑποψήφιοι, νὰ προεξοφλήσητε τὴν γνώμην τοῦ ἀρχηγοῦ σας καὶ ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος. Ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ ἂν ἀκόμη ὑποθέσωμεν ὅτι ὅπως τεθῇ ἕνα ζήτημα εἰς τὸν λαὸν ἡ θέσις τοῦ ζητήματος πρέπει νὰ μὴ γίνεται ἀπὸ τοὺς ὑποψηφίους, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ κόμματος, διότι τότε μόνον ἰσχύει, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς εἴπω, κύριοι Πληρεξούσιοι, ὅτι ὁ λαὸς εἶναι ἁπλοῦς καὶ δὲν γνωρίζει τὰς τόσον λεπτὰς τοιαύτας διαφοράς. Ὁ λαὸς ὅταν βλέπῃ ἕνα ἐξ ὑμῶν, καὶ δὴ Ὑπουργόν, ὁ ὁποῖος τὸν διαβεβαιοῖ ὅτι τὸ πολίτευμα τοῦτο δὲν ἔχει πλέον καμμίαν θέσιν καὶ πρέπει νὰ μεταβληθῇ, ὅταν τὸν διαβεβαιοῖ ὅτι αὐτὸς οὗτος ὁ Ὑπουργὸς θὰ ἐργασθῇ διὰ τὴν τοιαύτην μεταβολὴν πᾶσῃ δυνάμει, ὅταν ἀναγινώσκει εἰς τὰς ἐφημερίδας ὅτι πάντες οἱ ἄλλοι ὑποψήφιοι τοῦ αὐτοῦ κόμματος—καὶ ἂν ὄχι πάντες, ἡ μεγάλη πλειονότης, πλὴν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι θὰ ἐξαιρεθῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν δηλοῦντες τοῦτο ἐπισήμως ἐνταῦθα — πάντες οἱ ἄλλοι συμφωνοῦσι μετ' ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ πρὸς αὐτόν, τί θέλετε νὰ ὑποθέσωμεν τότε, παρὰ ὅτι καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος εἶναι σύμφωνος καὶ διὰ τοῦτο ὁ λαὸς σπεύσας νὰ τὸν ἀκούσῃ ἀγορεύοντα, τοῦ ἀπήντα διὰ τῶν κραυγῶν «ζήτω ὁ Βασιλεύς» ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι διὰ τῶν κραυγῶν τούτων ἀνταπεκρίνετο εἰς τὸ αἴσθημά του. Οὔτε, ἄλλως τε, ἐπῆλθε καμμία παρατήρησις πρὸς τὸν ζητωκραυγάζοντα λαὸν ἐκ μέρους τοῦ ἀγορεύοντος κ. ἀρχηγοῦ τοῦ λαϊκοῦ κόμματος, καὶ δικαίως διότι πραγματικῶς ἀνταπεκρίνετο εἰς τὸ αἴσθημά του.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Δὲν ἐκατάλαβα ποίαν παρατήρησιν δὲν ἔκαμα, ἐκ τοῦ ὁποίου συνάγετε μίαν ὡρισμένην ἰδέαν περὶ τῶν λεχθέντων παρ' ἐμοῦ ἐν τῇ συγκεντρώσει τῶν φίλων μου. Δύναμαι νὰ σᾶς εἴπω μόνον ὅτι ὁ κ. Κρανιωτάκης, βουλευτὴς Ἀττικοβοιωτίας, μοῦ ἔκαμε τὴν ἐρώτησιν ποίαν πολιτικὴν ἔχω νὰ ἀκολουθήσω καὶ τοῦ ἀπήντησα ὅτι εἶμαι ἀρχηγὸς κόμματος καὶ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ διὰ τοῦτο θὰ εἴπω τὴν γνώμην μου, ὅταν νομίσω σκόπιμον. Σήμερον δὲν τὸ νομίζω σκόπιμον. Αὐτὴ ἦτο μία ὁμιλία μετὰ τῶν φίλων μου μὲ τὸν σκοπὸν ἁπλῶς νὰ γνωρισθῶμεν καὶ δώσω ὡρισμένας ὁδηγίας.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Δὲν ὁμιλῶ ἐπ' αὐτοῦ, κ. Πρόεδρε.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Ἄλλως τε δὲν ἐκρατήθησαν οὔτε πρακτικὰ καὶ οὔτε εἶδα τί ἐδημοσιεύθη.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Δὲν ὁμιλῶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν περὶ τῆς συγκεντρώσεως. Ὡμίλησα περὶ τῶν ἀγορεύσεών σας.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Νομίζω ὅτι ἦτο ὀλίγον παράκαιρος ἡ συζήτησις.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ὡμίλησα περὶ τῶν ἀγορεύσεών σας, ὅταν ὡμιλούσατε πρὸς τὸν λαὸν προεκλογικῶς. Ὁ λαὸς κατὰ τὰς ἀγορεύσεις σας ταύτας ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι ἀνταπεκρίνετο εἰς τὰς προθέσεις σας καὶ εἰς τὸ αἴσθημά σας, ἀπήντα διὰ τῶν κραυγῶν «Ζήτω ἡ Βασιλεία». Δὲν γνωρίζω βεβαίως τί θὰ ὠφείλατε νὰ πράξητε σεῖς εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν, γνωρίζω ὅμως τί θὰ ἔπραττον ἐγώ, ἐὰν δὲν συνεφώνουν μὲ τὰς ζητωκραυγάς του. Θὰ τοὺς ἔλεγον, σταματήσατε, κύριοι, διότι αὐτὸ τὸ ὁποῖον φωνάζετε, δὲν εἶναι αὐτό, τὸ ὁποῖον προτίθεμαι, καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μὴ δίδετε μίαν ἐντύπωσιν ἐνταῦθα ὅτι ἔχω προθέσεις, τὰς ὁποίας δὲν ἔχω. Τώρα βεβαίως δὲν ἀξιῶ, ὅτι ἔπρεπε νὰ κάμετε καὶ σεῖς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ ἔκαμνα ἐγώ, ἀλλὰ ἔχω τὴν τοιαύτην ἀντίληψιν εἰς

τὴν ὁποίαν ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐπιμείνω. Δι' αὐτὸ νομίζω ὅτι ὁ λαὸς ἐψήφισεν ὑμᾶς, κύριοι πληρεξούσιοι, μὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι θὰ ἐργασθῆτε διὰ τὴν μεταβολὴν τῆς μορφῆς τοῦ πολιτεύματος.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Ἓν μόνον ἤθελον νὰ γνωρίζω, κύριε Πρόεδρε, διότι ὁ λαὸς ἐψήφισεν ἡμᾶς ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν αὐτήν, οἱ ὁποῖοι τέλος πάντων δὲν τὴν ἐξεδηλώσαμεν σαφῶς, καὶ δὲν ἐψήφισε σᾶς, οἱ ὁποῖοι σαφῶς καὶ κατηγορηματικῶς τὴν ἐξεδηλώσατε ; (Χειροκροτήματα).

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Θὰ σᾶς ἀπαντήσω ἀμέσως, κ. Πρόεδρε, ἀλλὰ προτοῦ νὰ σᾶς ἀπαντήσω θὰ παρακαλέσω τοὺς ἀξιοτίμους πληρεξουσίους νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν τὴν δυσχερῆ μου θέσιν. Ἐὰν πρόκειται ἡ Βουλὴ νὰ μὲ θεωρήσῃ εἰς τὴν συζήτησιν ταύτην ὡς μειούμενον ἐκ τοῦ ὅτι εἶσθε 292 καὶ ἡμεῖς εἴμεθα ἑπτά. .....

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Ὄχι, ὄχι.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. .....ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἐθεώρουν μάταιον νὰ ἐξακολουθήσω. Ἑπομένως θὰ παρακαλέσω τὴν Βουλὴν νὰ ἐλλαβεσθῇ τὴν θέσιν μου ταύτην. Λυποῦμαι ἀπὸ τῶν, διατί ὁ λαὸς δὲν ἐψήφισεν ἡμᾶς. Θὰ σᾶς τὸ εἴπω. Διὰ δύο κυρίους λόγους. Τὸν πρῶτον δὲν τὸν ἀναφέρω, διότι εἶπον ὅτι δὲν θέλω νὰ δώσω εἰς τὴν συνεδρίασιν ταύτην χαρακτῆρα κομματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ, διότι ἄλλως θὰ ἠναγκαζόμην νὰ εἰσέλθω εἰς λεπτομερείας ἐπὶ τῶν ὅρων, ὑπὸ τοὺς ὁποίους διεξήχθησαν αἱ ἐκλογαὶ καὶ τότε μοιραίως θὰ παρέβαινον ἐγὼ πρῶτος τὴν ὑπόσχεσιν, ποὺ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ λόγου μου, ἔδωκα. Ὁ δεύτερος εἶναι ὅτι ὑπεσχέθητε εἰς τὸν λαὸν νὰ κάμετε δημοψήφισμα διὰ τοῦ ὁποίου δημοψηφίσματος νὰ μεταβάλητε κατὰ τρόπον ὁμαλὸν καὶ ἄνευ διαταραχῆς τὸ ἰσχῦον πολίτευμα. Ἐνῶ ἡμεῖς ἐδηλοῦμεν εἰς τὸν λαὸν ὅτι τὴν μεταβολὴν ταύτην ἠθέλαμεν ἐκτελέσει ἐὰν ὑπερισχύαμεν εἰς τὰς ἐκλογάς, ἀμέσως διὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, καὶ ὁ λαὸς προετίμησε νὰ ψηφίσῃ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τοῦ ὑπέσχοντο τὴν μεταβολὴν ταύτην εὐκολώτερον καὶ ὁμαλώτερον καὶ ἄνευ διαταραχῆς, παρὰ ἡμᾶς ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀνέμενε καὶ ἦτο δυνατὸν νὰ προκαλέσωμεν διὰ τῆς πολιτικῆς μας καὶ διαταραχάς. Ἰδοὺ ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον δὲν ἐψήφισεν ἡμᾶς καὶ ἐψήφισεν ὑμᾶς. Ἀλλὰ σᾶς ἐπαναλαμβάνω ὅτι δι' αὐτὸ ἐγὼ δὲν αἰσθάνομαι καμμίαν κακοδιαθεσίαν ψυχικήν, διότι χαίρω ὅτι καὶ σεῖς συντάσσεσθε μὲ τὴν ἰδέαν ταύτην καὶ σᾶς εὔχομαι ἤδη ὡς σημερινοὶ σημαιοφόροι αὐτῆς νὰ τὴν φέρετε εἰς αἴσιον πέρας καὶ ἂς μὴ ἀπολαύσω ἐγὼ οὐδὲ κἂν τῆς τιμῆς ταύτης.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Καὶ ἡμεῖς θὰ συμπράξωμεν.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ὑπὸ τοιούτους ὅρους κύριοι πληρεξούσιοι εἶσθε ἐνταῦθα. Καὶ ἐρωτῶ ὑμᾶς ὅσους ὑπεσχέθητε εἰς τὸν λαὸν ὅτι θὰ ἐργασθῆτε καὶ ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει καὶ διὰ παντὸς νομίμου τρόπου πρὸς μεταβολὴν τῆς μορφῆς τοῦ πολιτεύματος ἀπὸ δημοκρατικοῦ εἰς βασιλείαν. Δύνασθε σήμερον νὰ δώσετε ὅρκον πίστεως εἰς τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα ; Δύνασθε νὰ δώσητε ὅρκον πίστεως δηλ. ὅτι θὰ εἶσθε πιστοὶ εἰς τὸ Δημοκρατικὸν Πολίτευμα ; Καὶ ὅτι δὲν θὰ ἐπιχειρήσητε τίποτε ἐναντίον αὐτοῦ καὶ ὄχι μόνον τοῦτο ἀλλὰ καὶ θὰ τὸ εὐλαβηθῆτε ; Διότι τοῦτο σημαίνει πίστις, ὅπως σᾶς ἀνέπτυξα πρὸ ὀλίγου. Δὲν δύνασθε νὰ τὸ πράξητε κ. Πληρεξούσιοι. Φαντασθῆτε ὅταν μετὰ τὴν Βουλὴν ταύτην, μετὰ τὰς διακοπὰς ἐπιστρέψετε καὶ ἴδετε τοὺς φίλους σας ἐκλογεῖς, οἱ ὁποῖοι θὰ σᾶς ἐρωτήσουν. «Μὰ πῶς ἐδώσατε ὅρκον πίστεως;» Καὶ σεῖς θὰ τοὺς εἰπῆτε: «Νὰ μὴ σᾶς νοιάζει δι' αὐτό. Ἐπράξαμεν τοῦτο μόνον καὶ μόνον διὰ λόγους κομματικῆς διευκολύνσεως τῆς καταστάσεως, ἀλλὰ εἰς τὴν πραγματικότητα θὰ ἐργασθῶμεν, ὅπως σᾶς ὑπεσχέθημεν». Καὶ ἐκεῖνοι θὰ σᾶς εἴπουν ὅτι «ἠμποροῦμεν λοιπὸν νὰ δίδωμεν ὅρκους πίστεως ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, εἰς τὸ ὄνομα τῆς ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος, ἐνῷ εἴμεθα προδιατεθειμένοι νὰ παραβῶμεν τοὺς ὅρκους αὐτοὺς μόνον καὶ μόνον χάριν κομματικῆς ἐκμεταλλεύσεως» ; Καὶ μεθαύριον ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς, ὁ ὁποῖος οὕτω θὰ σκεφθῇ, θὰ ὑπάγῃ ὡς μάρτυς εἰς ἓν δικαστήριον καὶ στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ παραδείγματος αὐτοῦ θὰ θέσῃ τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ θὰ ὁρκισθῇ ὅτι θὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνον τὴν ἀλήθειαν καὶ θὰ εἴπῃ ὅτι «καὶ διατί νὰ μὴ μιμηθῶ καὶ ἐγὼ τὸ παράδειγμα τοῦ πληρεξουσίου μου, ὁ ὁποῖος ὡρκίσθη καὶ ἔπραξε τὰ ἀντίθετα, καὶ ἐγὼ ὁρκιζόμενος τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνον αὐτήν, νὰ μὴ εἴπω τὸ ψεῦδος;» Θέλετε νὰ δώσετε αὐτὸ τὸ παράδειγμα; Τὸ ἐπιτρέπει ἡ συνείδησίς σας; Ἀλλὰ σᾶς ἐρωτῶ ἀκόμη. Σεῖς ὡς ἄνθρωποι μορφωμένοι καὶ ἄνθρωποι ἀνώτεροι, κατέχοντες τὴν κορυφὴν τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς κλίμακος, ἐπιτρέπεται νὰ δώσητε τοιοῦτον ὅρκον; Εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποθέσω ὅτι πραγματικῶς πιστεύετε ἐν τῇ συνειδήσει σας ὅτι δύνασθε νὰ δώσητε τοιοῦτον ὅρκον; Ἐπιτρέψατέ μοι, ὅπως ἀντιλαμβάνομαι ἐγὼ τὸ πρᾶγμα, πρὸς τιμήν σας, νὰ μὴ δύναμαι νὰ τὸ πιστεύω.

Ἀλλὰ ἐδῶ ἔρχεται καὶ παρεμβάλλεται ἓν ἕτερον ζήτημα, τὸ ζήτημα τῆς κομματικῆς πειθαρχίας. Ἡ κομματικὴ πειθαρχία ἀναμφισβητήτως, κύριοι πληρεξούσιοι, εἶναι ἀναγκαιοτάτη διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ λειτουργήσῃ τὸ Κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα. Ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ὑπάρχει ἀπειθαρχία εἰς τὰ κόμματα, δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ λειτουργήσῃ τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα ἐὰν δὲν δυνάμεθα, παρὰ νὰ διαπιστώσωμεν πολλάκις καὶ ἴσως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη —χωρὶς τοῦτο νὰ κακοφανῇ εἰς κανένα ἐξ ὑμῶν — ὅτι ἡ ἀπειθαρχία ἡ κομματική, ἐπὶ τῶν σοβαρῶν ζητημάτων ἐννοεῖται, ἔβλαψε σπουδαίως τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα. Ἀλλ' ἡ κομματικὴ πειθαρχία ἔχει τὰ ὅρια αὐτῆς, τὰ ὅρια δὲ αὐτῆς σταματῶσιν ἐκεῖ ὅπου ἀρχίζουν αἱ ἀτομικαὶ ἑκάστου ἐξ ἡμῶν εὐθύναι, οἱ ὁποῖοι δὲν εἴμεθα ἁπλᾶ μέλη μιᾶς μηχανῆς, ἀλλ' εἴμεθα ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ναὶ μὲν ἀνήκομεν ἕκαστος εἰς μίαν ὡρισμένην πολιτικὴν ἰδεολογίαν, ἔχομεν ὅμως καὶ τὰς ἀνθρωπίνους ὑποχρεώσεις ἡμῶν καὶ τὰ ἀνθρώπινα συναισθήματα ἡμῶν καὶ προπαντὸς τὴν συνείδησιν ἡμῶν.

Δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ παρ' ὑμῶν ἡ κομματικὴ πειθαρχία, νὰ μεταβῆτε εἰς δικαστήριον καὶ νὰ ψευδορκίσητε ; Ἀναμφισβητήτως ὄχι. Οὐδεμία κομματικὴ πειθαρχία δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ παρ' ὑμῶν τοῦτο. Συνεπῶς δὲν δύναται ἡ κομματικὴ πειθαρχία νὰ ἀπαιτήσῃ παρ' ὑμῶν νὰ ἐπιορκήσητε σήμερον. Εἶμαι ἀπολύτως βέβαιος ὅτι ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τοῦ λαϊκοῦ κόμματος οὐδέποτε θὰ ζητήσῃ παρ' ὑμῶν τοῦτο, διότι θὰ ἐπιτρέψητε εἰς ἐμέ, ὁ ὁποῖος παρουσιάζομαι τώρα ὡς ἀντίπαλος, νὰ τοῦ ἀναγνωρίσω τὴν ἀρετὴν ταύτην. Οὐδεὶς δύναται νὰ σᾶς ὑποχρεώσῃ νὰ ἐπιορκήσετε. Ἐὰν σεῖς, δίδοντες τὸν ὅρκον τῆς Ε' Συντακτικῆς Πράξεως, αἰσθάνεσθε ὅτι δὲν δύνασθε νὰ τὸν τηρήσετε, τότε κ. Πληρεξούσιοι ἐπιορκεῖτε· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ προσωπικὴ ἀτομικὴ ἑκάστου ἐξ ὑμῶν ὀντότης ἐμφανίζεται πρὸ τοῦ λαοῦ ὡς ἑξῆς: Ἢ ὅτι τὸν ἐξαπατήσατε καὶ ἑπομένως ὁ ὅρκος ὑμῶν εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν συνείδησιν ὑμῶν, ἀλλὰ τότε ἕπεται ὅτι τὸν ἐξαπατήσατε, ἢ ὅτι δὲν τὸν ἐξαπατήσατε, ἀλλὰ τότε ὁ ὅρκος δὲν εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν συνείδησιν καὶ τότε εἶσθε ἐπίορκοι. Ἢ ἀπατεῶνες ἢ ἐπίορκοι, ἐν ἐκ τῶν δύο : Σᾶς ἀρέσει αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Εἶναι δυνατὸν νὰ παραδεχθῶ παρ' ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι κατέχουσι τὴν κεφαλὴν τῆς πολιτικῆς ἱεραρχίας, ὅτι θὰ ἀνεχθῶσι τοιαύτην ἀτομικὴν ἐμφάνισιν ἐνταῦθα : Θὰ μοῦ εἴπητε ὅτι ὁ ὅρκος εἶναι ζήτημα ἐμφανίσεως τῶν κομμάτων καὶ οὐχὶ τῶν ἀτόμων. Ἀλλ' εἰς τοῦτο ἀπατᾶσθε. Διότι ἐὰν ἐπρόκειτο τὰ κόμματα νὰ δώσουν ὅρκον εἰς τὴν Βουλὴν καὶ οὐχὶ κατ' ἄτομον οἱ Πληρεξούσιοι, τότε θὰ ἦτο περιττὴ ἡ τελετὴ τῆς ὁρκωμοσίας ταύτης. Θὰ ἤρχετο ἐδῶ νὰ δώσῃ τὸν ὅρκον ὁ ἀρχηγὸς τοῦ λαϊκοῦ κόμματος ἢ οἱοσδήποτε ἄλλος ἀρχηγὸς κόμματος καὶ θὰ εἶσθε ἐνταῦθα περιττοί. Ὁ ὅρκος ὅμως δὲν εἶναι ὅρκος μόνον ὡρισμένου κόμματος ἢ καὶ ἀνεξαρτήτων. Ὁ ὅρκος σας εἶναι ἀτομικὸς καὶ καθεὶς ἐξ ὑμῶν βί-

δεῖ τὸν ὅρκον τοῦτον. Διὰ τὴν εὐκολίαν τῆς τελετῆς γίνεται ἀπὸ κοινοῦ, πραγματικῶς ὅμως ὁ ὅρκος αὐτὸς δίδεται ὑπὸ ἑνὸς ἑκάστου εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ πρωτόκολλον.

Ἑπομένως δίδοντες τὸν ὅρκον τοῦτον, τὸν δίδετε ὡς ἄτομα καὶ οὐχὶ ὡς μέλη κόμματος. Καὶ τώρα θὰ μοῦ εἴπητε κύριοι: Πολὺ καλά· ὅλα αὐτὰ εἶναι ἡ ἄρνησις. Ποῖα εἶναι ἡ θέσις τοῦ ζητήματος τὴν ὁποίαν ὑμεῖς προτείνετε; Προτοῦ σᾶς προτείνω πῶς ἔχει τὸ ζήτημα καὶ καταλήξω εἰς θετικὴν πρότασιν, θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς εἴπω ὅτι μολονότι μοῦ ἐγένετο ἡ παρατήρησις ὅτι εἶμαι ἀναρμόδιος εἰς τὰ νομικὰ ζητήματα καθὼς μοῦ παρετήρησε τοῦτο ὁ ἀξιότιμος Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν κατὰ τὰς δηλώσεις του τῆς 21 Ἰουνίου τὰς ὁποίας παρελαμβάνω ἀπὸ τὴν «Βραδυνὴν», εἶπὸν ὅτι δὲν παραλείπει νὰ τονίσῃ ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ μὴ ἐκφράζονται παρὰ ἀναρμοδίων προσώπων εὐκόλοι δογματισμοὶ ἐπὶ συνταγματικῶν ζητημάτων .....

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν). Δὲν ἀφεώρα σᾶς.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὸν ἀφορᾷ.

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν). Ἀπορῶ πῶς σεῖς τὸ ἐξελάβατε ἔτσι. Διότι σεῖς εἰσθε ἀρχηγὸς κόμματος, ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἁρμόδιος νὰ ἐκφράζεσθε ἐπὶ Συνταγματικῶν ζητημάτων. Ἑπομένως σᾶς κάμω τὴν δήλωσιν αὐτὴν ὅτι δὲν ἀφεώρα σᾶς.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Δέχομαι εὐχαρίστως τὴν δήλωσιν αὐτὴν καὶ παραλείπω τὴν ἀπάντησιν τὴν ὁποίαν ἐπρόκειτο νὰ δώσω. Ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει εἰσέρχομαι κατόπιν τούτων εἰς τὸ τί θὰ πράξωμεν ἐνταῦθα, ἐπειδὴ μία Συνέλευσις ὡς ἡ ἡμετέρα καὶ ἡ ὁποία, ἐπαναλαμβάνω, διὰ τοὺς λόγους τοὺς ὁποίους ἐξέθεσα, δὲν εἶναι συνέλευσις ἁπλῶς ἀναθεωρητική, ἀλλὰ Συνέλευσις Συντακτικὴ καὶ πιστεύω ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τούτου ἀντίρρησις, διότι τότε θὰ ἀναγκασθῶ νὰ ξευτερολογήσω καὶ νὰ σᾶς κουράσω, δὲν ἔχει παρὰ νὰ μιμηθῇ τὸ παράδειγμα τῆς προγενεστέρας αὐτῆς ἀδελφῆς, τῆς συνελεύσεως τῆς Συντακτικῆς τοῦ 1862, ἡ ὁποία εὑρέθη πρὸ τοῦ αὐτοῦ προβλήματος πρὸ τοῦ ὁποίου εὑρίσκεσθε σεῖς σήμερον. Ἡ Συνέλευσις τοῦ 1862 ἅμα συνῆλθε καὶ ἐπρόκειτο νὰ ὁρκισθῇ, εὑρέθη πρὸ ἑνὸς ὅρκου τὸν ὁποῖον εἶχεν ὁρίσει πρότερον ἡ Κυβέρνησις. Δὲν ἐνθυμοῦμαι ποῖος ἦτο, ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐκείνης, αὐτὸ δὲν ἔχει σημασίαν. Τὸ περίεργον ὅμως εἶναι, ὅτι ἐνῷ ἡ Συνέλευσις συνερώνει εἰς τὸ περιεχόμενον τοῦ ὅρκου ἀπολύτως, δὲν ἠδύνατο νὰ δώσῃ τὸν ὅρκον αὐτὸν διότι εἶπεν ὅτι ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἔχω τὴν εὐαισθησίαν τὴν πολιτικὴν νὰ μὴ δέχωμαι αὐθεμίαν ἐπιβολὴν καὶ θὰ ὁρίσω ἐγὼ τὸν ὅρκον τὸν ὁποῖον θὰ δώσω». Καὶ ὥρισε τὸ ἴδιον περιεχόμενον, προσθέτουσι δὲ τὰ πρακτικὰ εἰς τὰ ὁποῖα παραπέμπω πάντα ἐξ ὑμῶν ὁ ὁποῖος θέλει νὰ τὰ ἴδῃ (ἐπίσημος ἐφημερὶς τῆς Συνελεύσεως Συνεδρίασις τῆς 10—12 1862) τὰ ὁποῖα εἶναι εὔκολον νὰ τὰ εὕρητε εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς, ἡ ὁποία ἀγνοῶ ἂν ὑπάρχῃ πλέον κατόπιν τῶν τόσων μεταβολῶν τὰς ὁποίας βλέπομεν, ἐζήτησε νὰ σημειωθῇ εἰς τὰ πρακτικὰ ὅτι ὡρκίσθη αὐτὸν τὸν ὅρκον ὡς ὑπὸ τῆς ἰδίας Συνελεύσεως ὑπαγορευθέντα καὶ ὡς τοιοῦτον τὸν οἰκειοποιεῖται. Τοιαύτη ἦτο ἡ πολιτικὴ εὐαισθησία τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως ἐκείνης. Ποῖος δὲ ἦτο ὁ ὅρκος ἐκεῖνος, «Ὀμνύω εἰς τὸ ὄνομα τῆς ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος νὰ ἐκπληρώσω πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Πατρίδος τὴν ἐμπιστευθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐντολήν».

Τὸν παρεδέχθησαν ἀμέσως ὅλοι καὶ τὸν ἐψήφισαν ἅπαντες ἐκείνην τὴν στιγμὴν καὶ ὡρκίσθησαν ὅλοι, διότι βεβαίως δὲν ὑπῆρχε κανεὶς Πληρεξούσιος, ὁ ὁποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ ἀρνηθῇ τοιοῦτον ὅρκον. Ἀλλὰ σᾶς εὐκολύνει εἰς τὸ νὰ εὕρετε τὴν διέξοδον, τὴν ὁποίαν θὰ σᾶς προτείνω, καὶ αὐτὴ αὕτη ἡ συντακτικὴ πρᾶξις τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως, ἡ πέμπτη. Τὸ ἄρθρον 8 τῆς Συντακτικῆς πράξεως, ἥτις καθορίζει τὸν ὅρκον (ἀναγινώσκει) «Ἄρθρον 8. «Ἡ παροῦσα πρᾶξις ἰσχύει ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῆς ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως, ὑποβληθήσεται δὲ εἰς τὴν κύρωσιν τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως».

Ἑπομένως ὁ ὅρκος ὁ ὁποῖος ζητεῖται παρ' ὑμῶν σήμερον δὲν εἶναι ἔγκυρος, ἐφόσον σεῖς εὑρίσκεσθε ἐνταῦθα. Δὲν εἶναι ἔγκυρος, διότι πρόκειται νὰ τὸν κυρώσετε. Θὰ μοῦ εἴπετε ὅμως ὅτι διὰ νὰ τὸν κυρώσωμεν πρέπει νὰ συνταχθῶμεν εἰς σῶμα. Διὰ νὰ συγκροτηθῶμεν ὅμως εἰς σῶμα πρέπει νὰ δώσωμεν τὸν ὅρκον. Ἄρα εὑρισκόμεθα εἰς φαῦλον κύκλον. Ἀλλὰ δύνασθε νὰ κόψητε τὸν φαῦλον αὐτὸν κύκλον μιμούμενοι τὸ παράδειγμα τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τοῦ 1862, ἔχοντες οὕτω ἕνα προηγούμενον σεβαστὸν ἀναμφισβητήτως εἰς τὰ κοινοβουλευτικὰ χρονικά. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ὁρκισθῆτε εἰς ἕνα ὅρκον, ὁ ὁποῖος εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν κύρωσιν ὑμῶν; Ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι μεθαύριον δὲν κυρώσετε τὸν ὅρκον τοῦτον καὶ τὸν μεταβάλετε ἀλλὰ τὸν ἔχετε ἤδη δώσει, τί θὰ κάμετε; Θὰ δώσετε νέον ὅρκον καὶ ἴσως ἀντίθετον πρὸς τὸν προηγούμενον; Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ δεχθῆτε νὰ παρουσιάσητε τὸ θέαμα πληρεξουσίων τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ οἱ ὁποῖοι ἐντὸς δέκα πέντε ἡμερῶν, φερ' εἰπεῖν, δίδετε δύο ἀντιθέτους πρὸς ἀλλήλους ὅρκους; Δὲν πιστεύω νὰ θέλετε νὰ πράξετε τοῦτο. Διὰ τοῦτο νομίζω ὅτι διὰ τὸν ὅρκον τὸν ὁποῖον θὰ δώσητε, καὶ διότι εἰς σᾶς ἀνατίθεται διὰ τῆς συντακτικῆς πράξεως ἡ κύρωσις τῆς πράξεως διὰ τῆς ὁποίας ἐπιβάλλεται ὁ ὅρκος, δέον νὰ ἀποφασίσητε ὑμεῖς σήμερον ποῖον ὅρκον θέλετε νὰ δώσητε.

Δ. ΜΠΑΜΠΑΚΟΣ. Προφανῶς ἡ βάσις τοῦ ὅρκου ἀποτελεῖ καὶ κύρωσιν τῆς συντακτικῆς πράξεως τῆς καθοριζούσης τὸν τύπον αὐτοῦ.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Καὶ δύναται δὲ νὰ εὑρεθῇ καλλίτερα τὸ κείμενον τοῦ ὅρκου, ὁ ὁποῖος νὰ δύναται νὰ δοθῇ ἀπὸ πάντας ἡμᾶς ἄνευ διακρίσεως.

Πρωτοῦ εἰσέλθω εἰς τὸ τί προτείνω ἐγώ, θὰ ἀναφέρω, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται νὰ διαψευσθῇ καὶ ἡ ἀναγραφουσα τοῦτο ἐφημερίς, ὅτι ὁ ἴδιος ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος καὶ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐπρόκειτο νὰ δώσῃ ἑρμηνείαν τοῦ ὅρκου τούτου. Ἡ ἐφημερὶς «Βραδυνὴ» τῆς 21 Ἰουνίου....

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργὸς)· Κύριε Ἀρχηγὲ τῶν Ἐλευθεροφρόνων, θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μὴ ἀποδίδετε εἰς ἐμὲ ὅλα τὰ γραφόμενα εἰς τὰς ἐφημερίδας. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἀνεφέρθητε εἰς πολὺ φιλικάς μου ἐφημερίδας, ἀλλὰ δὲν δύνασθε νὰ γνωρίζετε, πῶς μετεβιβάσθησαν αἱ σκέψεις αὐταὶ καὶ ἂν ἐκπροσωποῦν πράγματι αὐτὰ τὰ ὁποῖα πιστεύω, διότι δὲν γνωρίζω ἐὰν σεῖς ἔχετε τὴν ἱκανότητα, πάντως ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ ἐπαρκέσω εἰς τὸ νὰ ἀναγινώσκω τὰς ἐφημερίδας, νὰ βλέπω τί γράφεται εἰς αὐτὰς καὶ κατόπιν νὰ διορθώνω ταῦτας. Πάντα ταῦτα ἤθελον νὰ τὰ εἴπω γενικῶς διότι....

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἐπιθυμῶ καὶ ἐγὼ νὰ δικαιολογηθῶ διατί ἠθέλησα νὰ κάμω χρῆσιν αὐτῶν. Εἶναι τὸ φύλλον τῆς Ἐφημερίδος ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ ἁρμόδιος Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν προβαίνει εἰς τὰς κάτωθι δηλώσεις ὁλοκλήρους αὐτολεξεὶ καὶ ἐν μέσῳ εἰσαγωγικῶν. Ἀκριβῶς προεισαγωγικῶς τῶν δηλώσεων τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, διατείνεται ἡ ἐφημερίς, ὅτι ἔχει τὴν πληροφορίαν, τὴν ἀφορῶσαν ὑμᾶς.

Ἐὰν ταῦτα εἶναι ἀνακριβές, δέχομαι τὴν διάψευσίν σας διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἐφημερίδος ἡ ὁποία τὸ ἀνέγραψε, μολονότι δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ ἁρμόδιος νὰ τὴν διαψεύσω. Ἑπομένως ὁ ὅρκος αὐτὸς κατὰ τὰς δηλώσεις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως δὲν δύναται νὰ δεχθῇ οἱανδήποτε ἄλλην ἑρμηνείαν πλὴν ἐκείνης τὴν ὁποίαν αἱ λέξεις τοῦ ὅρκου αὐτοῦ κατὰ τὴν γραμματικὴν του ἔννοιαν χαρακτηρίζουν.

Π. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν). Δηλαδὴ σεῖς ἰσχυρίζεσθε ὅτι ὁ ὅρκος ὁ διατυπωθεὶς ἐν τῇ Συντακτικῇ Πράξει—μετὰ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως θὰ σᾶς ἐξηγήσω διατί διετυπώθη ἔτσι—ἀποτελεῖ ἓν ἐμπόδιον διὰ τοὺς

πληρεξουσίους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι πιθανὸν κατὰ τὴν ψῆφισιν τῆς διατάξεως, τῆς ἀφορώσης τὴν μορφὴν τοῦ πολιτεύματος, καὶ τοῦ Δημοψηφίσματος συναρῶς νὰ ἐκφέρουν γνώμην περὶ τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας; Ἰσχυρίζεσθε δηλαδὴ ὅτι ὅρκος «Ὀμνύω πίστιν εἰς τὸ Κοινοβουλευτικὸν Δημοκρατικὸν Πολίτευμα» ἀποκλείει ἀπὸ τοὺς Πληρεξουσίους τὸ δικαίωμα, δεσμευομένους πάντως ὡς πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ Δημοκρατικοῦ Κοινοβουλευτικοῦ Πολιτεύματος, νὰ ἀποφανθοῦν ὅταν ἐπιστῇ ὁ καιρός, νὰ ἐκφέρουν γνώμην ὅτι προτιμοῦν τὴν Βασιλευομένην Δημοκρατίαν τῆς Προεδρικῆς;

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ὄχι, κύριε Ῥάλλη, δὲν ἰσχυρίσθη τοῦτο. Ἰσχυρίσθην ὅτι Πληρεξούσιος ὑποσχεθεὶς εἰς τὸν λαὸν ὅτι θὰ ἐργασθῇ πάσῃ δυνάμει, ἐντὸς τῶν ὁρίων φυσικά, διὰ νὰ μεταβάλῃ τὴν μορφὴν τοῦ πολιτεύματος, δὲν δύναται νὰ δώσῃ ὅρκον πίστεως εἰς τὴν μορφὴν αὐτὴν τοῦ πολιτεύματος.

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ. (Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν). Σᾶς ἀπαντῶ. Θὰ σᾶς φέρω ἐδῶ καὶ κείμενα ὄχι ξένα, ἀλλὰ κείμενα τὰ ὁποῖα θὰ ὑποβληθῶσι καὶ ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ὅτι ὁ ὅρκος ὡς διετυπώθη εἶναι ὁ ὅρκος ὡς διετυπώθη ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως τῆς ἰδικῆς σας εἰς τὰ 1926, τῆς Οἰκουμενικῆς, εἶναι ἀντίγραφον τοῦ ὅρκου τοῦ 1926 ἐπὶ λέξει. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι προσθέτε καὶ τὴν λέξιν «Πατρίς» διότι ὁ ὅρκος τὸν ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις τότε ἐπρότεινε καὶ γνωρίζω ποῖος ἐπρότάθη, διότι κατὰ σύμπτωσιν ἤμην ὑπὸ ἄλλην ἰδιότητα ὡς Συντάκτης τοῦ ὅρκου, ὅστις ἦτο ὁ ἑξῆς: «Ὀμνύω εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοουσίου Τριάδος νὰ φυλάξω πίστιν εἰς τὸ Δημοκρατικὸν Πολίτευμα» θὰ σᾶς ἐξηγήσω μετὰ, ἐὰν μοῦ δώσῃ τὴν διασάφησιν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων, πόσον καλύτερος εἶναι ὁ ὅρκος ὡς διετυπώθη.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Τὸ 1926 ἐδώσαμεν ὅρκον τὸν ὁποῖον καθώρισε τὸ προσωρινὸν Δημοκρατικὸν Πολίτευμα καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐγένοντο ἀντιρρήσεις.

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ. (Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν). Δὲν ἐδώσατε αὐτὸν τὸν ὅρκον. Μὴν ἐπιμένετε.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Δὲν ἐπέτρεπε τότε ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς νὰ δοθοῦν ἐξηγήσεις καὶ ὁ κ. Τσαλδάρης εἶπε τότε ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι ἐλεύθεροι νὰ δώσουν οἱασδήποτε ἐξηγήσεις θέλουν καὶ ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Προοδευτικῶν κ. Καφαντάρης ἀπέκλινεν ὑπὲρ τῆς γνώμης τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐὰν ἡ Κυβέρνησις τότε ἐπρότεινεν εἰς τὴν Βουλὴν ἐκείνης τῆς ἐποχῆς τὸν ὅρκον τοῦτον, ἂν τὸν ἐπρότεινεν ὅπως λέγετε καὶ δὲν σᾶς τὸ ἀμφισβητῶ, ἡ Βουλὴ δὲν τὸν ἀπεδέχθη. Ἀκριβῶς δι' αὐτὸ ζητῶ σήμερον τὸν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως προτεινόμενον ὅρκον νὰ μὴ τὸν ἀποδεχθῇ, ἡ σημερινὴ Συνέλευσις, ἀκολουθοῦσα τὸ προαίρεσιγμα τῆς Συνελεύσεως ἐκείνης. Ἂν θέλετε δὲ νὰ μεμφθῆτε τὴν Κυβέρνησιν τοῦ 1926, διότι ἐπρότεινε τὸν ὅρκον τοῦτον, δὲν θέλω νὰ σᾶς παρατηρήσω ὅτι συγχρόνως μέμφεσθε τὸν ἀρχηγόν σας, δὲν θέλω νὰ σᾶς εἴπω, τοῦτο ὅμως εἶναι ζήτημα ἕτερον, διότι αἱ περιστάσεις τοῦ 1926 δὲν ὑπάρχουν σήμερον, διότι κατὰ τὸ 1926 δὲν ἐτέθη πρὸς τὸν λαὸν πολιτειακὸν ζήτημα προεκλογικῶς, οὐδεὶς δὲ τῶν ὑποψηφίων ἐθεώρει ἑαυτὸν ὑποχρεωμένον νὰ ἀναλάβῃ ἀπέναντι τοῦ λαοῦ ὡρισμένας ὑποχρεώσεις διὰ τὸ πολιτειακόν. Ἑπομένως ἦτο ἕνα ζήτημα κατὰ τὸ ὁποῖον ἕκαστος βουλευτὴς ἠδύνατο νὰ πράξῃ ὅ τι ἤθελε. Καὶ ἄλλοτε ἡ Βουλὴ δὲν ἀπεδέχθη τὸν ὅρκον αὐτὸν καὶ καλῶς ἔπραξε καὶ μετέβαλε τοῦτον ὅπως ὑπάρχῃ· καὶ διὰ τὸν ὅρκον αὐτὸν ἐγένοντο αἱ γνωσταὶ εἰς ὑμᾶς ἐπιφυλάξεις ἐκ μέρους τοῦ λαϊκοῦ κόμματος καὶ ἐκ μέρους ἄλλων κομμάτων καὶ μελῶν τῆς Βουλῆς.

Γ. ΡΑΛΛΗΣ. Θὰ σᾶς ζητήσω μίαν ἀπάντησιν ἐπὶ μιᾶς ἀπορίας, ἡ ὁποία μοῦ ἐγεννήθη ἐκ τῶν λόγων σας. Εἶμαι ἐκ τῶν πολιτευομένων ἐκείνων τοῦ λαϊκοῦ κόμματος, οἱ ὁποῖοι πράγματι κατὰ τὸ προεκλογικὸν στάδιον διεδηλώσαμεν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ὅτι προκρίνομεν τὴν βασιλευομένην Δημοκρατίαν καὶ ὅτι θὰ ἐργασθῶμεν ὅπως ψηφισθῇ τὸ ψήφισμα ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ δοθῇ ἀφορμὴ εἰς τὸν λαὸν νὰ ἀποφανθῇ περὶ τοῦ τύπου τοῦ πολιτεύματος, τὸ ὁποῖον ἐπιθυμεῖ. Κατὰ τὴν ἀγόρευσίν σας ὡμιλήσατε περὶ βασιλευομένης δημοκρατίας καὶ προσεθέσατε ὅτι ὁ ὅρκος, ὡς διατυποῦται, θὰ μᾶς ἔθετεν, ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι τρέφομεν πίστιν πρὸς τὴν βασιλευομένην δημοκρατίαν, εἰς τὴν θέσιν ἐπιόρκων. Ἀλλὰ θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μοῦ εἴπητε, ὅταν λέγετε βασιλευομένην δημοκρατίαν τί ἐννοεῖτε; Ἐγὼ ἐννοῶ ὅτι πρόκειται περὶ Πολιτεύματος τὸ ὁποῖον ἔχει ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Βασιλέα. Ὅταν λοιπὸν ὀμνύω πίστιν πρὸς τὸ Κοινοβουλευτικὸν δημοκρατικὸν πολίτευμα, ὀμνύω πίστιν πρὸς τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, τὸ ὁποῖον θὰ καθιερωθῇ μὲ ἀρχηγὸν ἰσόβιον τὸν Βασιλέα. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐξήγησις καὶ ἑπομένως ἕκαστος πληρεξούσιος εὑρίσκεται ἐν τάξει πρὸς τὴν συνείδησίν του, δίδων τὸν ὅρκον αὐτόν, εἴτε εἶναι ὑπὲρ τῆς βασιλευομένης εἴτε εἶναι ὑπὲρ τῆς Προεδρικῆς.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Θὰ παρακαλέσω τὴν Βουλὴν νὰ μοῦ χαρίσῃ ὀλίγων λεπτῶν προσοχὴν εὐχαριστῶν διὰ τὴν προσοχὴν τὴν ὁποίαν μοῦ ἔδειξε μέχρι τοῦδε. Ἀξιότιμε κ. Ῥάλλη, θέγετε βέβαια ἕνα ζήτημα τὸ ὁποῖον ἐσκόπουν καὶ ἐγὼ νὰ τὸ θίξω, ἀλλὰ δὲν εὕρισκα πῶς νὰ εἰσέλθω εἰς αὐτὸ καὶ σᾶς εἶμαι ἀπείρως εὐγνώμων, διότι διὰ τῆς διακοπῆς σας αὐτῆς καὶ διὰ τῆς ἀγορεύσεώς σας ταύτης, μοῦ παρέσχε τὴν εὐκαιρίαν ὅπως αὐχὶ ἀτέχνως ἀλλὰ κάπως κοινοβουλευτικώτερον εἰσέλθω εἰς τὸ ζήτημα. Αὐτὸ τὸ ὁποῖον ζητεῖτε ὑμεῖς εἶναι ἑρμηνεία τοῦ ὅρκου. Λέγετε ὅτι διὰ τῶν λέξεων «κοινοβουλευτικὸν δημοκρατικὸν πολίτευμα» δὲν ἀποκλείεται ἡ βασιλευομένη Δημοκρατία. Αὐτὸ εἶναι ἑρμηνεία ὅρκου. Ἑρμηνεία δὲ ὅρκου δὲν δύναται νὰ κάμῃ εἷς ἕκαστος ἐξ ἡμῶν καὶ νὰ εἴπῃ ὅτι δίδω τὸν ὅρκον τοῦτον, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ὁ ὅρκος οὗτος σημαίνει αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο, διότι ἂν τὸ πράξετε τοῦτο κάμνετε ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖον τοσάκις κατηγορήθησαν οἱ Ἰησουῖται τὴν λεγομένην «Ρεζερβάτσιο Μενταλίς». Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ εἴπητε ὅτι ἔδωσα τὸν ὅρκον εἰς τὸ κοινοβουλευτικὸν δημοκρατικὸν πολίτευμα, διότι ἐγὼ δίδων τὸν ὅρκον θεωρῶ ὅτι ἐν αὐτῷ περιέχεται καὶ τοῦτο. Διότι τὸν ὅρκον σας δὲν δίδετε σεῖς ἐκουσίως. Δὲν προσέρχεσθε ἐδῶ καὶ νὰ λέγετε ὅτι ἔρχομαι διὰ νὰ δώσω τὸν ὅρκον ποὺ θέλω. Τὸν ὅρκον σᾶς τὸν ἐπιβάλλει ἡ Συνέλευσις τῆς ὁποίας τὴν γνώμην δὲν δύνασθε νὰ προεξοφλῆτε, ἑρμηνείαν δὲ τοῦ ὅρκου δὲν δύνασθε νὰ δώσετε οὔτε ὑμεῖς οὔτε αὐτὴ ἀκόμη ἡ Κυβέρνησις. Ἑρμηνείαν τοῦ ὅρκου ὡς καὶ πάσης ἀποφάσεως τῆς συνελεύσεως τὴν δίδει αὐτὴ αὕτη ἡ συνέλευσις. Οὔτε ἡ Κυβέρνησις ἀκόμη δὲν ἠμπορεῖ νὰ δώσῃ ἑρμηνείαν τοῦ ὅρκου, μολονότι ἡ Κυβέρνησις συνέταξε τὴν Συντακτικὴν ταύτην πρᾶξιν καὶ τὴν ἐξέθεσεν, διότι ἐξεπλήρωσε συντακτικὰ δικαιώματα καὶ ἐκπληροῖ συντακτικὰ δικαιώματα ἡ Κυβέρνησις, μέχρι τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ὑμεῖς ἤλθατε ἐνταῦθα. Θὰ ἠδύνατο νὰ δώσῃ τὴν ἑρμηνείαν ταύτην πρὸ τῆς Συνελεύσεώς σας ἐνταῦθα, θέτουσα καὶ τὴν ἑρμηνείαν ταύτην ὑπὸ τὴν κύρωσιν ὑμῶν. Τὴν στιγμὴν ὅμως ταύτην ἡ Κυβέρνησις δὲν δύναται νὰ δώσῃ τὴν ἑρμηνείαν, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ἡμεῖς. Τὴν ἑρμηνείαν δύναται νὰ τὴν δώσῃ ἡ Συνέλευσις αὕτη δι' ἐπισήμου ἀποφάσεως αὐτῆς σήμερον. Ἐὰν δώσῃ ἡ Συνέλευσις αὕτη σήμερον τὴν ἑρμηνείαν ὅτι διὰ τῆς φράσεως «κοινοβουλευτικὸν δημοκρατικὸν πολίτευμα», δὲν ἀποκλείεται ἡ βασιλευομένη Δημοκρατία· τότε ὁ δίδων τοιοῦτον ὅρκον δύναται νὰ τὸν δώσῃ ἐν πλήρῃ ἡσυχίᾳ συνειδήσεως, ὅτι τὸν δίδει καὶ πρὸς τὴν βασιλευομένην δημοκρατίαν καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἦτο ἡ ὅλη ἀγόρευσίς μου περιττὴ καὶ κατὰ τοῦτο μόνον θὰ ἠξίζεν ἡ ἀγόρευσις αὕτη νὰ ἀκουσθῇ· εἰς τὸ ὅτι ἐβοήθησε τὴν Συνέλευσιν νὰ δώσῃ τὴν ἑρμηνείαν ταύτην. Ἐγὼ ὅμως προτοῦ τελειώσω θὰ προέτεινα εἰς τὴν Συνέλευσιν νὰ ἀποδεχθῇ τὸν

έξῆς ὅρκον: «Ὀρκίζομαι εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος νὰ φυλάττω πίστιν εἰς τὴν πατρίδα καὶ νὰ ἐκπληρώσω πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος τὴν ἐμπιστευθεισάν μοι ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐντολήν». Δηλῶ ὅτι δέχομαι καὶ πᾶσαν ἑρμηνείαν τοιαύτην, ὥστε νὰ δύναμαι νὰ παρουσιασθῶ πρὸ τῶν ἐκλογέων μου, ὅπως θὰ παρουσιασθῆτε καὶ ὑμεῖς κ. Πληρεξούσιοι, καὶ νὰ εἶπω πρὸς αὐτοὺς ὅτι εἰμεθα ἐν ἀπολύτῳ τάξει. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς δεξιᾶς καὶ ἐκ τῶν θεωρείων). εἰσαγωγικῶν.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Κύριοι Πληρεξούσιοι, ἡ ἔναρξις τῶν Συνεδριάσεων ὑπῆρξεν ἀρκετὰ εὐτυχὴς ἐγκαινιασθεῖσα παρὰ τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Ἐλευθεροφρόνων, διότι ὄντως ἀνεγνώρισε, καὶ τοῦτο ἔχει σπουδαιοτάτην σημασίαν, τὴν ἀνάγκην ὅπως κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐργασιῶν μας μὴ κατατριβόμεθα εἰς προστριβὰς αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ ἐκτρέψωσιν τὰς συζητήσεις τῆς ἐπιβαλλομένης τάξεως, τοῦτο δὲ εἶναι καὶ ἡ ἐπιθυμία ἡμῶν ὅπως διεξαγάγωμεν τὰς συζητήσεις κανονικῶς καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου τοῦ Συντακτικοῦ ἵνα συνεχίσωμεν καὶ τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἔχει ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ὡς πολιτικὸν πλέον Σῶμα νὰ ἐπιτελέσῃ καὶ τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὰ σπουδαῖα ζητήματα τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν. Δυστυχῶς ὅμως ἐνῷ τοιαῦται προθέσεις ἐνδείκνυνται καὶ διατρανοῦνται ἐκ μέρους τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν Ἐλευθεροφρόνων, θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ παρατηρήσω ὅτι ἡ ὁμιλία του ἐπεξετάθη εἰς θέματα τὰ ὁποῖα δὲν προάγωσι τὴν τακτικὴν τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀκολουθήσωμεν ἐνταῦθα. Καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τούτου ἀρκεῖ ν' ἀναφέρω ἐκεῖνα εἰς τὰ ὁποῖα κατέληξεν ἀγορεύων, ὅτι δηλαδὴ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ κάμῃ καμμίαν ὁμιλίαν περὶ τοῦ ὅρκου ἐὰν εἶχε τὴν σαφῆ ἔννοιαν τοῦ ὅρκου, δηλαδὴ τί ἐννοεῖ ὁ ὅρκος, καὶ ἐὰν εἴχομεν κάμει ἑρμηνείαν πρὶν ἔλθωμεν ἐνταῦθα, μίαν ἑρμηνείαν περὶ τοῦ τί σημαίνει ὁ ὅρκος αὐτὸς ὅταν λέγει πίστιν εἰς τὸ Κοινοβουλευτικὸν Δημοκρατικὸν Πολίτευμα, ὅτι λέγω ἐὰν εἰχον γίνει ὅλα αὐτὰ δὲν θὰ ἐλάμβανε καθόλου ὑφορμὴν νὰ ὁμιλήσῃ. Καὶ τοῦτο θὰ ἠδυνάμην νὰ δεχθῶ ἐάν, θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ προσθέσω, δὲν ἔκαμνε προχρονολογικὴν ἀγόρευσιν ἐκείνων τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ εἴπῃ σχετικῶς πρὸς τὸ Δημοψήφισμα, διότι ὅλη ἡ ὁμιλία του ἀφεώρα τοῦτο δηλαδὴ τὰς ἐξηγήσεις περὶ τοῦ Δημοψηφίσματος καὶ εἰς τί ἀποσκοπεῖ τοῦτο καὶ τί ἀπεδέχθημεν ἡμεῖς σχετικῶς. Διὰ νὰ προλάβω πᾶσαν ἐνδεχομένην πλάνην τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῶν ἐλευθεροφρόνων λέγω πρὸς αὐτὸν ὅτι κατὰ τοῦτο αἱ ὁμιλίαι μας πρὸς τὸν λαὸν καὶ τὸ πρόγραμμά μας δὲν ἦσαν ἐπὶ τῆς αὐτῆς βάσεως μὲ τὸ Κόμμα τῶν Ἐλευθεροφρόνων καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συμπραττόντων. Ἡμεῖς δὲν ἐπροτείναμεν εἰς τὸν λαὸν μεταβολὴν τοῦ πολιτεύματος ἀλλ' ὁ κ. Μεταξᾶς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ συμπράττοντες ἔθεσαν ἀμέσως εἰς τὸν λαὸν τὸ ζήτημα τῆς μεταβολῆς τοῦ Πολιτεύματος. Ψηφίσατε τὴν Βασιλείαν, ἔλεγον. Ἡμεῖς δὲν εἴχομεν τὸ θάρρος νὰ ἀποτολμήσωμεν τοιαύτην μεταβολὴν διότι ἐνομίσαμεν καὶ ἐξακολουθοῦμεν νὰ νομίζωμεν ὅτι τὴν μεταβολὴν δύναται νὰ τὴν κάμῃ μόνον ὁ λαὸς καὶ μόνον αὐτὸς ἔχει τοιοῦτον δικαίωμα (Χειροκροτήματα). Καὶ διὰ νὰ διευκολύνωμεν τὴν ἀπόφασίν του ταύτην πιστεύομεν ἀκραδάντως ὅτι ζήτημα τοιοῦτος καὶ τοσοῦτος σπουδαιότητος πρέπει νὰ τεθῇ μεμονωμένως ἐνώπιον τοῦ λαοῦ διὰ ν' ἀποφανθῇ καὶ ὄχι νὰ ἐπλακῇ μετ' ἄλλων ζητημάτων.

Κατὰ τὰς διεξαγομένας ἐκλογὰς τὸ κύριον θέμα ἦτο ἐὰν ἡμεῖς θὰ ἐκαθήμεθα ἐκεῖ ποὺ κάθηται ὁ κ. Μεταξᾶς καὶ ὁ κ. Μεταξᾶς ἐκεῖ ποὺ καθήμεθα ἡμεῖς. Αὐτὸ ἦτο τὸ σπουδαιότατον ζήτημα καὶ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο προσετέθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Μεταξᾶ καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συμπραττόντων διάφορα καρυκεύματα, τὰ ὁποῖα νομίζω εἶναι περιττὰ καὶ πιστεύομεν ἀκόμη ὅτι τοῦτο πιστεύουν καὶ οἱ ἴδιοι. Λοιπὸν ἡμεῖς δὲν ἠδυνάμεθα νὰ προείδωμεν τί θὰ ἔκαμεν ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις διὰ νὰ τὸ εἴπωμεν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο ἁπλούστατον. Δι' αὐτὸ ἐπαναλαμβάνω νὰ τονίσω ὅτι ἦτο μία προκαταρκτικὴ ἀγόρευσις τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν Ἐλευθεροφρόνων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ Δημοψηφίσματος, ἡ ὁποία παρεῖλκε εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν. Καὶ νομίζω ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ἐποικοδομητικὸν διὰ τὴν τάξιν ἐν γένει τῶν συζητήσεων.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἐὰν ἔλθῃ τὸ ζήτημα τοῦ Δημοψηφίσματος εἰς τὴν Συνέλευσιν, καὶ ἐγὼ εὑρίσκομαι εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην, δύναμαι νὰ διαβεβαιώσω ὅτι θὰ εἴπω καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα καὶ θὰ κάμω καὶ ἄλλην πρότασιν. Θέλω δηλαδὴ νὰ εἴπω ὅτι δὲν εἶναι προκαταρκτικὴ ἡ ἀγόρευσίς μου αὐτὴ καὶ θέλω νὰ σᾶς ἐξαγάγω ἐκ τῆς πλάνης αὐτῆς.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ. Λοιπὸν αὐτὸ ἦτο. Νὰ μᾶς ἀναπτύξετε αὐτὰς τὰς ἰδέας τὰς ὁποίας θὰ ἀκούσωμεν εὐχαρίστως καὶ θὰ δώσωμεν καὶ ἡμεῖς μίαν ἀπάντησιν ἐπὶ τῆς περιπτώσεως αὐτῆς. Ἀπορῶ δὲ διατί εἴπατε κατὰ τὴν ἀγόρευσίν σας καὶ κατὰ τὴν ἀπάντησίν σας, ἐάν, θὰ ἐξακολουθήσετε νὰ εὑρίσκεσθε ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ. Δὲν γνωρίζω ἐὰν ὑπάρχουν ἰδιαίτεροι λόγοι ἀφορῶντες ὑμᾶς ὁ ὁποῖος πιστεύετε εἰς τὰς ἰδέας σας καὶ σύνασθε νὰ τὰς ὑποστηρίζετε ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Εἶναι «Ραζερέττσιο Μεντάλε».

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Λοιπὸν ὁ ὅρος Κοινοβουλευτικὸν Δημοκρατικὸν Πολίτευμα ἔχει τὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ἠθέλησα νὰ δώσω ἐγώ. Αὐτὰ θὰ τὰ ἰδῆτε καὶ εἰς τὴν σχετικὴν ἔκθεσιν ἑνὸς τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐπιτροπῆς, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁρίσει ἡ Κυβέρνησις, ὅστις ἑρμηνεύει τί εἶναι αὐτὴ ἡ ἔννοια τοῦ Κοινοβουλευτικοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος ἵνα ἀφαιρέσω πᾶσαν δυσφορίαν τῶν κ. κ. ἀντιπροσώπων ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι ἐγὼ δὲν σκέπτομαι νὰ ἀλλάξω τὸ πολίτευμα. Ἐγὼ θέλω νὰ παράσχω εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἀσκήσῃ τὰ δικαιώματα τῆς κυριαρχίας τοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖον ἐκπροσωπεῖ. Ἵνα δὲ εὕρω τὴν προσήκουσαν ἔκφρασιν ἐπὶ τούτου διετύπωσα τὸν ὅρκον ὡς τὸν διετύπωσα, καὶ τὴν διατύπωσιν ταύτην καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων θὰ ἐδέχετο ὡς ἀρίστην διατύπωσιν ἐὰν τοῦ παρείχετο ἡ ἐξήγησις ὅτι σημαίνει ὅτι εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἀποφασίσῃ εἴτε βασιλευομένην εἴτε ἀβασίλευτον δημοκρατίαν. Ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐννοεῖ ποτὲ οὔτε θέλει νὰ δεσμεύσῃ τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν. Διετυπώσαμεν τὸν ὅρκον δι' εἰδικῆς συντακτικῆς πράξεως καὶ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς ἐγένοντο αἱ ἐκλογαί. Ἡ πρότασις ἐγένετο παρ' ἡμῶν πρὸ τῶν ἐκλογῶν, ἀλλὰ τὸν ὅρκον τοῦτον ἀπεδέχθη ὁ λαὸς καὶ ἀπεδέχθησαν ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐξελέγησαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐκλογῶν αὐτῶν, καὶ συμφώνως μὲ τὴν συντακτικὴν πρᾶξιν. Ὑπομένως σήμερον ζήτημα ὅρκου πραγματικῶς δὲν ὑπάρχει. Θὰ ἦμην εὐτυχὴς ἐὰν καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐλευθεροφρόνων πεισθῇ ὅτι ἡ ἀγόρευσίς του, ἡ τόσον διεξοδική, ἡ ὁποία ἔθιξε πολλὰ ζητήματα, δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ παρ' αὐτοῦ ὡς μᾶλλον ἀναγκαία διὰ μέλλουσαν συζήτησιν, καὶ μόνον ὑπ' αὐτὴν ἄποψιν δέχομαι ταύτην. Θὰ παρακαλέσω τοὺς κ. κ. πληρεξουσίους νὰ μὴ ἐπεκτείνωμεν τὴν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ θέματος τὸ ὁποῖον καὶ μετὰ τὸ τελικὸν συμπέρασμα τοῦ κ. Μεταξᾶ κατήντησε νὰ μὴ ὑφίσταται πλέον καὶ μόνον νὰ σκεφθῆτε ὅτι ἡ Κυβέρνησις προκηρύττουσα ἐκλογὰς ἐθνοσυνελεύσεως εἶχεν ὁρίσει τὸν ὅρκον τῶν πληρεξουσίων ὁ δὲ λαὸς τὸν ἀπεδέχθη καὶ διὰ μεγάλης πλειοψηφίας ἐξέλεξε πληρεξουσίους τοὺς φίλους τῆς Κυβερνήσεως. Ἑπομένως τὸ ζήτημα εἶναι τελείως ἐξηντλημένον καὶ οὐδεμίαν ἔχουν δέσμευσιν νὰ ἀσκήσουν τὰ καθήκοντά των ἐλευθέρως ἐκεῖνοι οἵτινες θὰ δώσουν τὸν ὅρκον. Καὶ ἂς προβῶμεν ἤδη εἰς τὴν δόσιν τοῦ ὅρκου.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἐὰν ἀντελήφθην καλῶς, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως διὰ τῶν φράσεων τοῦ ὅρκου «εἰς τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα» περιλαμβάνει ἐν αὐταῖς καὶ τὴν ἀβασίλευτον δημοκρατίαν καὶ τὴν βασιλευομένην.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Εἰς τὴν ἔννοιαν

τοῦ ὅρκου δημοκρατία εἶναι καὶ ἡ βασιλευομένη καὶ ἡ ἀβασίλευτος (Χειροκροτήματα) καὶ θὰ ἀποτελῇ μείωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἐὰν πιστεύεται ὅτι διατελεῖ ὑπὸ δημοκρατίαν ἀφότου ἐπεβλήθη ἡ ἀβασίλευτος δημοκρατία, διότι πράγματι ὁ λαὸς ὁ Ἑλληνικὸς ἀπὸ τοῦ 1863 διατελεῖ ὑπὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα (χειροκροτήματα) καὶ ἀπέδειξα ὅτι ἡμεῖς οἱ ἐκ τῶν πολιτικῶν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι πράγματι ὑπερησπίζομεθα τὰ δημοκρατικὰ δικαιώματα καὶ ταῦτα ἐννοοῦμεν νὰ ὑπερασπίσωμεν, καὶ ταῦτα ὑπερασπίζω εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ἀνασκήσεως τῶν δικαιωμάτων μου, εἴτε ὡς πολίτης, εἴτε ὡς ἀρχηγὸς κόμματος, εἴτε ὡς μέλος ἢ Πρόεδρος μιᾶς Κυβερνήσεως (χειροκροτήματα).

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ὥστε ἂς εἰσέλθωμεν εἰς τὸ πρακτικὸν ἀποτέλεσμα, διότι περὶ τούτου πρόκειται. Χρειάζεται μία ἑρμηνευτικὴ δήλωσις.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Ἔγινεν. Εἶναι ἐπαρκεῖς αἱ δηλώσεις τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Δὲν θέλω νὰ ἐκφράσω τὴν ἀπορίαν μου ἀλλὰ λέγω ὅτι ἀφοῦ τόσον βέχεσθε τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα βεχθῆτε καὶ αὐτὸ τὸν ἔθιμον ἢ μᾶλλον κανόνα. Χρειάζεται μία ἑρμηνευτικὴ δήλωσις τῆς ὁποίας πρέπει νὰ λάβωμεν γνῶσιν καὶ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ψηφίσωμεν συγχρόνως μὲ τὸ κείμενον τοῦ ὅρκου.

Ν. ΔΑΡΒΕΡΗΣ. Δήλωσις ἔγινε καὶ τότε καὶ τώρα δήλωσις γίνεται.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἐὰν θέλετε νὰ γίνῃ ἡ συζήτησις εἰς ὀξὺν τόνον, δὲν εἶμαι ἐγὼ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ διστάσω. Ἐπειδὴ σᾶς εἶπα ὅτι θέλω νὰ τὸν ἀποφύγω παρακαλῶ νὰ τὸ σεβασθῆτε. Πάντως δὲν πρόκειται περὶ δηλώσεως, πρόκειται περὶ ἑρμηνείας τοῦ κειμένου τοῦ ὅρκου. Τὴν ἑρμηνείαν ταύτην δὲν τὴν ἤκουσα ἐὰν εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ἑρμηνείαν τὴν ὁποίαν δίδει ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὁπότε τὴν δέχομαι. Νὰ ἐρωτηθῇ ἡ συνέλευσις ἐὰν δέχεται τὴν ἑρμηνείαν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Ἡ συζήτησις ἔληξε. Δὲν ὑπάρχει ζήτημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ συζήτησις κηρύσσεται περαιωμένη. Ὁ ὅρκος δίδεται ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῶν δηλώσεων τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ.

Μεθ' ὃ ὁ κ. Πρόεδρος ἀναγινώσκει τὸν ὅρκον τῶν ὁρθοδόξων τὸ θρήσκευμα πληρεξουσίων καὶ ὁρκίζονται οὗτοι κατὰ τὸ κάτωθι παρατιθέμενον πρωτόκολλον ὁρκωμοσίας.

ΤΙΝΕΣ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Ζήτω ὁ βασιλεύς (χειροκροτήματα).

Ἐν Ἀθήναις σήμερον τῇ 1 Ἰουλίου 1935, ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος Δευτέρᾳ καὶ ὥρᾳ 11.30' π. μ. οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι πληρεξούσιοι τῆς Ε' ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, τῇ προσκλήσει τοῦ προσωρινοῦ Προέδρου κ. Ἀντων. Ἀθηνογένους, πληρεξουσίου Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, ἀνατείναντες τὴν χεῖρα ἔβωκαν τὸν ὁρισθέντα διὰ τῆς Ε' Συντακτικῆς πράξεως ὅρκον, ἔχοντα οὕτω :

«Ὀρκίζομαι εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοουσίου καὶ Ἀδιαιρέτου Τριάδος, νὰ φυλάξω πίστιν εἰς τὴν Πατρίδα καὶ τὸ κοινοβουλευτικὸν δημοκρατικὸν πολίτευμα καὶ νὰ ἐκπλήρώσω εὐσυνειδήτως τὰ καθήκοντά μου».

Ὁ Πρόεδρεύων
Α. ΑΘΗΝΟΓΕΝΝΗΣ

Ὁ Ἱερεύς
Ν. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
(Πρωθιερεύς)

Οἱ ὁρκισθέντες πληρεξούσιοι

Ἀγγελιώτης Σωτ., Ἀλεξανδρόπουλος Γ., Καλαντζόπουλος Γ., Καραπιπέρης Θωμ., Λούρος Κων., Μαυρομμάτης Ξενοφ., Νικολίτσας Ι., Παπαθανάσης Ἀθ. Στράτος Ἀνδρ., Τσέλιος Γερ., Τρικούπης Σπ., Τσαλδάρης Π., Ζούζουλας Ἀπ., Μάλλωσης Ι., Μουτζουρίδης Ι., Μπόμπος Παν., Παραβάντης Γ., Παμπούκας Γ., Σαρλής Ἀρ., Ἀνδρεόπουλος Ι., Ἀποσκίτης Ἡλ., Γιαννόπουλος Δημ., Καλούτσης Ἀρ., Παπαδόπουλος Ι., Τουρκοβασίλης Γεώργ., Τουρκοβασίλης Θεόδ., Τροχάνης Ἀρ., Τσακόπουλος Σπ., Οἰκονομίδης Κων., Ρίζος Χριστ., Χατζόπουλος Χρ., Λιβιεράτος Ἀντ., Ἀργυρόπουλος Ι. Περ., Μπακόπουλος Γεώργ., Μπαλτατζῆς Μαυροκορδᾶτος, Βεροιόπουλος Κωνστ., Βοζίκης Χαράλ., Νικολαΐδης Παν., Ράλλης Γεώργ., Βουρδουμπᾶς Δ., Τσουκαλᾶς Κωνστ., Μπασιᾶκος Ἀρ., Τσόχας Γ., Μεταξᾶς Ἀναστ., Μπαμπᾶκος Δημ., Λόντος Δημ. Χέλμης Δημ., Κονίτσας Θεμ., Κριεζῆς Λάζ., Κορδζος Κωνστ., Μαντᾶς Μιλτ., Ἀθηνογέννης Α., Σχινᾶς Σπ., Εὐστρατίου Ν., Κτενίδης Φίλ., Κρανιωτάκης Ν., Λαμπρινάκος Γ., Φάρρας Κων., Τσαλδάρης Κων., Τσιγδέμογλου Μιχ., Πετμαζόγλου Γ., Μερκούρης Σταμ., Σαγιᾶς Βασ., Βλάχος Ι., Στεφανόπουλος Δημ., Ἀντωνόπουλος Γ., Ἀργυρόπουλος Γ.,Γαλανόπουλος Ι., Θούας Γ., Κατσίνης Ἀν., Γεωργόπουλος Κων., Ὀρφανὸς Βασ., Πηλείδης Στ., Παυλακίδης Ι., Ἀναγνώστου Τηλ., Ζεγκίνης Ἐμμ., Κανέτσιος Μιχ., Μητσόπουλος Βασ., Ὀρφανὸς Κ., Παπανικολάου Δ., Αἰγιαλίδης Κλ., Κακαρᾶς Θεμ., Κατσούλης Ἀλ., Μπαλάνος Σιμ., Μπαλάφας Εὐάγ., Ποθητάκης Χρ., Ρεντίφης Κων., Χατζηκωνσταντῆς Γ., Κολυβᾶς Νικ., Μπούκουρας Δημ., Κρεστενίτης Γ., Στεφανόπουλος Βασ., Στεφανόπουλος Στέφ., Τσαπαλήρας Β., Κορκολῆς Δ., Παπαδημητρόπουλος Ε., Παπαδόπουλος Ἀνδρ., Πωλιουδάκης Δευκ., Φραγκιαδάκης Γ., Σκοῦφος Ἀντ., Παπᾶγης Σταμ., Χατζηνώτας Ἀθ., Κώττας Νικ., Μουτσούδης Γ., Παπαβασιλείου Γ., Θεοδωρίδης Μάρ., Βασιλείου ἢ Βασιλειάδης Ἀθ., Κάκκαβος Δημ., Κῦρκος Μιχ., Τζιτζικώστας Κων., Λεοντίδης Νικ., Μισιρλόγλου Ἀν., Λεονάρδος Ἀν., Χατζηκυριάκου Κυρ., Δαρβέρης Νικ., Χατζηδημητρίου Κυρ., Ἀραβανόπουλος Γ., Δημητριάδης Σωτ., Ἄμποτ Ι., Ρίζος Δημητρ., Γάγαρης Γ., Ζαούσης Κωνστ., Κωνσταντινίδης Γ., Μουλαϊμίδης Γ., Μπάρδας Γ., Πυρσινέλας Β., Σούρλας Σπ., Σπέγγος Κωνστ., Τζαβέλλας Γ., Χρηστοβασίλης Χρ., Μπαλάνος Ἀθ., Μανωλόπουλος Θ., Παναγιωτόπουλος Νικ., Παναγιωτίδης Παν., Θεοτόκης Ι., Γουλῆς Κωνστ., Δεσύλλας Θ., Θεοτόκης Σπ., Μοναστηριώτης Ι., Μεταξᾶς Ι., Κουβαρᾶς Γ., Μπουρμπούλης Κοσμᾶς, Ἀμπατζόπουλος Δημοσ.,Ρουσσίδης Γ., Τριανταφυλλίδης Περ., Πολυζούλης Γ., Ἀντωνιάδης Ι., Βύζας Βασ., Γεωργιάδης Νικ., Γκιουλέκας Νικ., Γουλόπουλος Χρ., Μπιτόπουλος Κωνστ., Μπούσιος Δημ., Ποντίκας Γ., Ἀσμιᾶς Δημ., Καμπάνης Νικ., Καμπάνης Π., Κόμης Ἀνδρ., Λαγουρὸς Ἀλ., Πρωτοπαπαδάκης Ἀρ., Ράλλης Πέτρος, Ρωμανὸς Ἀρ., Ἀλεξάκος Ἀλ., Βαρβιτσιώτης Νικ., Καρελλᾶς Ι., Μαυρομιχάλης Λεων., Μαυρομιχάλης Πέτρος, Σκανδαλάκης Ι., Τσιριγώτης Λεων., Ἀντωνόπουλος Νικ., Ἀποστολίδης Βασ., Γεωργιάδης Τιμ., Καζάκης Δημ., Καρτάλης Γεώργ., Κυρώζης Ι., Νικολαΐδης Ἀδ., Πάντος Ι., Ροδόπουλος Κων., Σλῆμαν Ἀγαμ., Σταμούλης Πανταζῆς, Φιλιππίδης Γ., Μαυροφόρου Γ., Μηλιαρᾶς Ἐμμ., Μοδάτσος Ἐμμ., Βοστάνης Γ., Γεωργαντέλης Δημ., Κουκλέλης Δημ., Κωστομίρης Ἐλευθ., Λαζανᾶς Γ., Ραφτόπουλος Παν., Σάββας Δημ., Χατζηγεωργίου Παῦλος, Ἐμπειρίκος Κουμουνδούρος Ἀλέξανδρος, Καλατζάκος Ἀλέξ., Κάρτσωνας Νικ., Κριμπᾶς Γ., Λουρίδας Ι., Μουρομιγάλης Ἡλίας, Ντολιόπουλος Διον., Ράλλης Περικλῆς, Σχινᾶς Γ., Τσιρώνης Ἀν., Φεσσᾶς Ἐμμ., Γενηματᾶς Νικ., Δηλαβέρης Κρ., Κάντζιας Παν., Καραβασίλης Νικ., Κοντολέων Ι., Μαντούβαλος Φραγκ., Μπούμπουλης Νικ., Μπούμπουλης Π., Οἰκονομίδης Σωτ., Παναγιωτάκος Παν., Παπαδόπουλος Ι., Πέπας Δημ., Χαραλαμπόπουλος Γ., Χριστοδουλόπουλος Β., Πέγιος Ἀθ., Σίβενας Κων., Κοσμίδης Τηλ., Ἀνδρεάδης Σπ., Καλκάνης Κων., Κοντογιάννης Ἀπ., Τσιόκος Λεων., Φίλιπ-

πας ἡ πανάγος Π., Παπαδογιάννης Ἐμμ., Σγουρὸς Μιχ., Τρουλινὸς Νικ., Παπαδῆμος Ἀντ., Μπρακούμης Χριστόδ., Σγουρόγλου Σπ., Ἀκλαζήσης Γ., Βλιάμος Νικ., Κώνστας Ἐπ., Φραγκούλης Μιχ., Χατζηβάκης Ἐμμ., Ἀργυρὸς Ἀθ., Δημητριάδης Ἀθ., Ἰακώβου Π., Καραμανλῆς Κων., Μπουκουβάλας ,Αθ., Παπαθανασόπουλος Π., Πέννας Π., Πουσκούρης Γ., Κονδύλης Γ., ,Αναγνωστόπουλος Δ., Ἔξαρχος Νικ., Καραλῆς Ἀν. Παν., Κουκουρίκος Κων., Διαπίδης Δ., Διάτος Θωμ., Λίτσιος Ι., Χρηστοδῆμος Φίλ., Ψάρρας Ἀρ., Βελόπουλος Λεων., Γραμματίκας Ἀθ., Εὐταξίας Λαμ., Παναγούλιας Χρ., Πετρόπουλος Θεμ., Πλατὴς Γ., Ρόδιος Δ., Τζίβας Ἀνδρ., Χατζίσκος Δημ., Χλωρὸς Γ., Δραγούμης Φ., Σιᾶκος Χ., Τσουτσάνης Μ., Τσόντος Βάρβας Γ., Μπατρίνος, Δ., Γυιόκας Π., Βασιλικὸς Ἀθ. Βασίλ., Κόττιανος Μιχ., Χρηστίδης Χρ., Κατζουράκης Ἀντ., Φούμης Γεώργ., Γαλάνης Ἰωάν., Πολογιώργης Θεμ., Μπρεδάκης Γεώργ., Ἀσπιώτης Ἡλ., Ἀνδρεάδης Στρατῆς, Βολίκας Μάρ., Κόκκαλης Παντ., Πολεμίδης Ἀνδρ.

Προσκομίζεται εἶτα τὸ Κοράνιον καὶ ἐκφωνοῦντος τὸν ὅρκον τοῦ Κυρίου Προέδρου ὁρκίζονται οἱ Μωαμεθανοὶ πληρεξούσιοι, κατὰ τὸ κάτωθι παρατιθέμενον πρωτόκολλον, ὡς ἑξῆς:

Ἐν Ἀθήναις σήμερον τῇ 1ῃ Ἰουλίου 1935 ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος Δευτέρᾳ καὶ ὥραν 11.30′ π. μ. οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι πληρεξούσιοι τῆς Ε′ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τῇ προσκλήσει τοῦ προσωρινοῦ Προέδρου κ. Ἀντ. Ἀθηνογένους πληρεξουσίου Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας θέσαντες τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ Κορανίου ἔδωκαν τὸν ὁρισθέντα διὰ τῆς Ε′ Συντακτικῆς πράξεως ὅρκον ἔχοντα οὕτω :

«Ὁρκίζομαι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ καὶ τοῦ μόνου αὐτοῦ προφήτου, ὅστις εἶναι ὁ Μωάμεθ, νὰ φυλάξω πίστιν εἰς τὴν Πατρίδα καὶ τὸ κοινοβουλευτικὸν δημοκρατικὸν πολίτευμα καὶ νὰ ἐκπληρώσω εὐσυνειδήτως τὰ καθήκοντά μου».

Ὁ Προσ. Πρόεδρος
Α. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ

Οἱ Προσ. Γραμματεῖς
Ι. ΜΑΛΛΩΣΗΣ
Σ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

Οἱ ὁρκισθέντες πληρεξούσιοι

Καμπῆ Χουσεΐν Φεσχμῆ, Μουσταφᾶ Ὀγλοῦ Μεμέτ, Σαλῆ Ὀγλοὺ Γιουσούφ.

Ἀκολούθως προσκομίζεται ἡ Ἱερὰ Βίβλος καὶ ὁρκίζονται οἱ Ἰσραηλῖται πληρεξούσιοι τοῦ κ. Προέδρου ἐκφωνοῦντος ὡσαύτως τὸν ὅρκον, κατὰ τὸ κάτωθι παρατιθέμενον πρωτόκολλον, ὡς ἑξῆς:

Ἐν Ἀθήναις σήμερον τῇ 1ῃ Ἰουλίου 1935 ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος Δευτέρᾳ καὶ ὥραν 11.30′ π. μ. οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι πληρεξούσιοι τῆς Ε′ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τῇ προσκλήσει τοῦ προσωρινοῦ Προέδρου κ. Ἀντ. Ἀθηνογένους πληρεξουσίου Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας θέσαντες τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς Ἱερᾶς Βίβλου ἔδωκαν τὸν ὁρισθέντα διὰ τῆς Ε′ Συντακτικῆς πράξεως ὅρκον ἔχοντα οὕτω :

«Ὁρκίζομαι εἰς τὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ εἰς τὴν Ἱερὰν αὐτοῦ Βίβλον νὰ φυλάξω πίστιν εἰς τὴν Πατρίδα καὶ τὸ κοινοβουλευτικὸν δημοκρατικὸν πολίτευμα καὶ νὰ ἐκπληρώσω εὐσυνειδήτως τὰ καθήκοντά μου».

Ὁ Προσ. Πρόεδρος
Α. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ

Οἱ Προσ. Γραμματεῖς
Ι. ΜΑΛΛΩΣΗΣ
Σ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

Οἱ ὁρκισθέντες πληρεξούσιοι

Δανιὴλ Ἀλαλούφ, Μαλὰχ Πίπο Ἰωσίας

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλῶ νὰ ὁρισθῇ ἡ προσεχὴς Τετάρτη ὥρα 10 1)2 διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Προεδρείου τοῦ Σώματος.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ Μάλιστα. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Λύεται ἡ συνεδρίασις ὥραν 1 μ. μ. διὰ τὴν προσεχῆ Τετάρτην καὶ ὥραν 10 1)2 π. μ

Οἱ Γραμματεῖς
Ι. Μάλλωσης
Σ. Θεοτόκης.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Β′.

Τετάρτης 3 Ἰουλίου 1935.

Ὥρα 10 καὶ 50 π. μ. ὁ προσωρινὸς πρόεδρος τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως κ. Α. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ καταλαμβάνων τὴν προεδρικὴν ἕδραν μετὰ τῶν προσωρινῶν γραμματέων κ. Ι. Μάλλωση, Σ. Θεοτόκη, Ν. Βαρβιττιώτη καὶ Λ. Εὐταξία διατάσσει ν' ἀνοιχθῶσι τὰ θεωρεῖα καὶ κηρύσσει τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδριάσεως.

Ἀναγινώσκονται τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως.

Ὁ κ. Β. ΣΑΓΙΑΣ λαμβάνων τὸν λόγον πρὸ τῆς κυρώσεως τῶν πρακτικῶν λέγει, ὅτι ἀνακριβῶς ἀνεγράφη εἰς τὰ πρακτικὰ ὅτι διέκοψε τὸν κ. Μεταξᾶν κατὰ τὴν ἀγόρευσίν του καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἀνέφερεν ὅτι πλεῖστοι κυβερνητικοὶ ὑποψήφιοι ἐπεκαλέσθησαν τὰ πολιτειακὰ των φρονήματα κατὰ τὰς ἐκλογάς. Δηλοῖ δὲ ὅτι οἱ ὑπόψηφιοι Ἀχαΐας δὲν ἐπεκαλέσθησαν κατὰ τὰς ἐκλογὰς τὰ πολιτειακά των φρονήματα, οὐδὲ προέβησαν εἰς σχετικὰς ὑποσχέσεις πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς των, ἀλλὰ τὰ φρονήματά των ἦσαν γνωστὰ εἰς αὐτούς, θὰ γίνουν δὲ γνωστὰ καὶ εἰς ὁλόκληρον τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ὅταν ἐπιστῇ ἡ ὥρα. Ἐκ τῆς ἀφορμῆς ταύτης συνιστᾷ πρὸς τὸ Προεδρεῖον ἵνα ἐπιστηθῇ ἡ προσοχὴ τῆς ὑπηρεσίας Τύπου.

Ι. ΜΑΛΛΩΣΗΣ. Εἰς τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ κ. Συνάδελφε, δὲν περιλαμβάνεται τοιαύτη διακοπή.

Β. ΣΑΓΙΑΣ. Ἐδημοσιεύθη ὅμως εἰς τὰς ἐφημερίδας. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, κ. Πρόεδρε, παρακαλῶ ὅπως ἐπιστηθῇ ἡ προσοχὴ τῶν ἁρμοδίων συντακτῶν τοῦ Δελτίου Τύπου εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀπόδοσιν τῶν ἀγορεύσεών μας, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον πρόκειται ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ νὰ συζητῶνται ζητήματα ἐξαιρετικῆς ὅλως σημασίας.

Α. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ. Δύναμαι καὶ ἐγὼ νὰ βεβαιώσω, κ. Πρόεδρε, ὅτι ὁ κ. Σαγιᾶς δὲν ἔλαβε τὸν λόγον κατὰ τὴν προχθεσινὴν συνεδρίασιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐγὼ δὲν ἔλαβον τὸν λόγ[illegible] θὰ ἐπεθύμουν σήμερον νὰ δηλώσω ὅτι κατὰ τὴν ἐπικοι-

νωνίαν μου μετὰ τῶν ἐκλογέων μου δι' ἐπιστολῶν, διότι ἤμην κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀσθενής, ἐπεκαλέσθην τὰ φιλοβασιλικά αἰσθήματα, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐμφοροῦμαι καὶ εἰς τὰ ὁποῖα καὶ ἐμμένω.

Ὁ κ. Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ παρατηρεῖ ὅτι ἐκ παραδρομῆς, εἰς τὴν ἀπάντησίν του πρὸς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν, ἀναγράφεται εἰς τὰ πρακτικὰ ἡ φράσις : «Ἀρχηγοῦ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος».

Ἐγὼ τονίζει, εἶπον ὅτι ὁ κ. Καφαντάρης ἀπέκλινεν ὑπὲρ τῆς γνώμης τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος, δι' αὐτὸ παρακαλῶ ὅπως ἐπενεχθῇ ἡ σχετικὴ διόρθωσις εἰς τὰ ἐπίσημα πρακτικά.

Ὁ κ. Δ. ΜΠΑΜΠΑΚΟΣ παρακαλεῖ ὅπως περιληφθῇ ἡ κατωτέρω διακοπὴ του κατὰ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ κ. Μεταξᾶ.

«Δ. ΜΠΑΜΠΑΚΟΣ. Προφανῶς ἡ δόσις τοῦ ὅρκου ἀποτελεῖ καὶ κύρωσιν τῆς συντακτικῆς πράξεως τῆς καθοριζούσης τὸν τύπον αὐτοῦ».

Μεθ' ὃ κυροῦνται τὰ πρακτικὰ ὡς διωρθώθησαν.

Προσέρχονται ἀκολούθως οἱ μὴ παρευρεθέντες κατὰ τὴν προχθεσινὴν ὁρκωμοσίαν πληρεξούσιοι κ. κ. Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ, Θ. ΓΚΟΦΑΣ, Α. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ, Α. ΠΕΡΔΙΚΑΡΗΣ, Α. ΠΑΠΑΔΟΥΛΗΣ, Μ. ΚΑΒΑΛΛΙΕΡΑΤΟΣ, Ν. ΜΟΥΖΑΚΗΣ, Μ. ΜΠΟΥΡΑΣ καὶ Π. ΚΑΡΑΠΑΥΛΟΣ, ΒΕΡΥΚΟΚΑΚΗΣ, ΤΑΛΙΑΔΟΥΡΟΣ Σ. καὶ δίδουσι ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου τὸν νενομισμένον ὅρκον, κατὰ τὸ κάτωθι πρωτόκολλον :

Ἐν Ἀθήναις σήμερον, τῇ 3 Ἰουλίου 1935, ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος Τετάρτη καὶ ὥρᾳ 10.50′ π. μ. οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι πληρεξούσιοι τῆς Ε′ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τῇ προσκλήσει τοῦ προσωρινοῦ Προέδρου κ. Ἀντων. Ἀθηνογένους, πληρεξουσίου Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, ἀνατείναντες τὴν χεῖρα ἔδωκαν τὸν ὁρισθέντα διὰ τῆς Ε′ Συντακτικῆς πράξεως ὅρκον, ἔχοντα οὕτω:

Ὁ Προεδρεύων
Α. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ

Ὁ Ἱερεὺς Ν. Παπαδόπουλος (Πρωθιερεύς)

Οἱ ὁρκισθέντες πληρεξούσιοι

Βερυκοκάκης Γρ., Περδικάρης Ἀχ., Παπαλοῦδης Ἀθ. Καράπαυλος Παν., Μοσχούλας Φ., Μπούρας Μ., Ταλλιαδοῦρος Σ., Γκόφας Θ., Τριανταφυλλίδης Α., Καβαλλιεράτος Μ., Μουζάκης Ν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν

ΗΜΕΡΗΣΙΑΝ ΔΙΑΤΑΞΙΝ

ἀντικείμενα τῆς ὁποίας εἶναι :

1) Ἐκλογὴ τακτικοῦ Προέδρου καὶ

2) Ἐκλογὴ τῶν ὑπολοίπων μελῶν τοῦ Προεδρείου.

Προκειμένου νὰ διεξαχθῇ ψηφοφορία διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὁριστικοῦ Προέδρου τῆς Συνελεύσεως καλοῦνται ὡς ψηφολέκται οἱ κ. κ. Χ. ΓΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. ΚΡΕΣΤΑΙΝΙΤΗΣ, Κ. ΜΠΟΥΡΜΠΟΥΛΗΣ καὶ Γ. ΤΣΕΛΙΟΣ καὶ ἀρχεται ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν αὐτῶν ἡ μυστικὴ διὰ ψηφοδελτίων ψηφοφορία, ἐκφρωνουμένων κατὰ διαμερίσματα τῶν ὀνομάτων τῶν πληρεξουσίων.

Περατωθείσης τῆς ψηφοφορίας καὶ γενομένης τῆς διαλογῆς ὁ κ. Πρόεδρος ἀνακοινοῖ ὅτι προέκυψε τὸ ἑξῆς ἀποτέλεσμα :

Ἐψήφισαν ἐν ὅλῳ 295.

Ἔλαβεν ὁ κ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΒΟΖΙΚΗΣ 293, ὁ κ. Ν. ΚΡΑΝΙΩΤΑΚΗΣ μίαν καὶ εὑρέθη καὶ ἓν λευκὸν ψηφοδέλτιον.

Α. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ (προσωρινὸς Πρόεδρος). Συνεπῶς ὁ κ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΒΟΖΙΚΗΣ ἐξελέγη ὡς τακτικὸς Πρόεδρος τῆς Ε′ Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων καὶ παρακαλεῖται ὅπως προσέλθῃ καὶ καταλάβῃ τὴν ἕδραν (παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης).

Ι. ΜΑΛΛΩΣΗΣ. Ἐξελέγη παμψηφεί.

Ὁ κ. Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ (Πρόεδρος) καταλαμβάνων τὴν προεδρικὴν ἕδραν λέγει τὰ ἑξῆς :

Εὐγνωμονῶ ἀπείρως πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν διὰ τὴν μεγάλην τιμὴν μὲ τὴν ὁποίαν μὲ περιέβαλε. Τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον μοὶ ἀνετέθη ὡς γνωστὸν ἔχει τὰς δυσχερείας του. Θέλω καταβάλῃ πᾶσαν προσπάθειαν διὰ νὰ ὑπερηφθῶσιν αἱ δυσχέρειαι αὗται, ἐλπίζω δὲ ὅτι ἡ Συνέλευσις τῆς ὁποίας τὸ ἔργον εἶναι ὑπέρτατον καὶ ἄλλοτε σοβαρὸν καὶ διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἔχει ἀνάγκην κανονικῆς καὶ ἀπροσκόπτου ἐργασίας, θέλει μεῖ παράσχῃ ἀμέριστον τὴν συνδρομήν της ἄνευ τῆς ὁποίας οἱαδήποτε ἄλλη προσπάθεια δὲν εἶναι προωρισμένη νὰ εὐοδωθῇ. Τὸ ἔργον τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐκλήθη καὶ θὰ ἀνταποκριθῇ πλήρως εἰς τὰς προσδοκίας τοῦ Ἔθνους.

Ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις ταύτας ἀναλαμβάνω τὴν ἐνάσκησιν τῶν καθηκόντων τὰ ὁποῖα μοὶ ἐνεπιστεύθη ἡ Ἐθνοσυνέλευσις (παρατεταμένα χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλῶ τὴν Συνέλευσιν νὰ ὁρίσῃ ἡμέραν ἐκλογῆς τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ Προεδρείου, συγχρόνως δὲ νὰ ἀποφασίσῃ τὴν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἀντιπροέδρων εἰς τέσσαρας καὶ τῶν Γραμματέων εἰς ἕξ.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Πρέπει νὰ κατατεθῇ σχετικὸν ψήφισμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κατὰ τὸ ἰσχὺον Σύνταγμα ἡ Βουλὴ ἐκλέγει τοὺς Ἀντιπροέδρους της, δὲν λέγει πόσους, ὁ δὲ Κανονισμὸς ὁρίζει αὐτοὺς εἰς τρεῖς. Ἡ Συντακτικὴ πρᾶξις εἶπεν ὅτι θὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς τὴν Συνέλευσιν ὁ Κανονισμὸς τῆς Βουλῆς ἐκτὸς ἐὰν ἄλλως ἀποφασίσῃ ἡ Συνέλευσις. Συνεπῶς ἠμπορεῖ νὰ ἀποφασίσῃ ἡ Συνέλευσις.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Συνεπῶς ἡ Συνέλευσις δέχεται ὅπως τὸ Προεδρεῖον ἀποτελεσθῇ ἐκ τεσσάρων ἀντιπροέδρων, ἓξ γραμματέων καὶ δύο κοσμητόρων.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Δεδομένου, κ. Πρόεδρε, ὅτι αἱ ἐργασίαι τῆς Συνελεύσεως θὰ διαρκέσουν ὀλίγας ἡμέρας φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ τὸ ἀπόγευμα ἡ ἐκλογὴ τοῦ Προεδρείου, ὥστε αὔριον νὰ γίνουν αἱ προγραμματικαὶ δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ὁρίσωμεν πότε θὰ γίνουν αἱ προγραμματικαὶ δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως. Ἡμεῖς θ' ἀποφασίσωμεν μόνον διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὑπολοίπου Προεδρείου.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Νὰ συνεχίσωμεν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ διακόψωμεν διὰ 10 λεπτά.

Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἐρωτωμένη ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου δέχεται ὅπως διακοπῇ ἡ συνεδρίασις ἐπὶ 10′ λεπτά.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΚΟΠΗΝ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπαναλαμβάνεται ἡ διακοπεῖσα συνεδρίασις. Ἡ Συνέλευσις καλεῖται, ὅπως προβῇ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ Προεδρείου. Οἱ κ.κ. Πληρεξούσιοι Λαμπρινάκος, Κουβαρᾶς, Τσέλιος καὶ Παναγιωτίδης καλοῦνται ὡς ψηφολέκται, ἵνα ἐπιβλέψουν κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ψηφοφορίας.

Ἐπίσης ὁ Πληρεξούσιος κ. Κώνστας καλεῖται νὰ ἐποπτεύσῃ ἐπὶ τοῦ καταλόγου τῶν ψηφιζόντων Πληρεξουσίων.

Διεξαχθείσης εἶτα τῆς ψηφοφορίας καὶ περατωθείσης καὶ γενομένης διαλογῆς, ὁ κ. Πρόεδρος ἀνακοινοῖ ὅτι προέκυψε τὸ κάτωθι ἀποτέλεσμα :

Ἐψήφισαν ἐν ὅλῳ 264.

Ἔλαβον διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀντιπροέδρου οἱ κ.κ. :

1) Ξ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ .... ψήφους 237
2) Α. ΚΑΤΖΟΥΡΑΚΗΣ .... » 231
3) Α. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ .... » 226
4) Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ .... » 211
5) Γ. ΓΑΓΑΡΗΣ .... » 6
6) Μ. ΚΟΤΣΙΑΝΟΣ .... » 2
7) Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ .... » 2
8) Χ. ΓΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ .... » 1
9) Δ. ΜΠΑΜΠΑΚΟΣ .... » 1
10) Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ .... » 1
11) Γ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ .... » 1
12) Δ. ΡΙΖΟΣ .... » 1

Ἐπομένως ἐξελέγησαν κατὰ σειρὰν ἐπιτυχίας ὡς Ἀντιπρόεδροι τῆς Συνελεύσεως οἱ κ.κ. 1) Ξ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ, 2) Α. ΚΑΤΖΟΥΡΑΚΗΣ, 3) Α. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ καὶ 4) Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ.

Εὑρέθη δὲ καὶ ἐν ψηφοδέλτιον λευκόν.

Ὡς Γραμματεῖς ἔλαβον ψήφους:

1) Ι. ΜΑΛΛΩΣΗΣ..... 249
2) Σ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ..... 240
3) Β. ΒΥΖΑΣ..... 239
4) Θ. ΠΟΛΟΓΕΩΡΓΗΣ..... 233
5) Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ..... 233
6) Σ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ..... 231

Ὡς Κοσμήτορες ἔλαβον ψήφους :

1) Α. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ..... 248
2) Γ. ΠΑΡΑΒΑΝΤΗΣ..... 248
3) Α. ΕΥΤΑΞΙΑΣ 247
4) Ν. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ 244
5) Α. ΧΑΤΖΗΝΩΤΑΣ..... 237
6) Ν. ΚΩΤΑΣ..... 231

Ἐπίσης ἔλαβον διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ γραμματέως οἱ κ. κ. Κοντογιάννης ψήφους 7, Ἀλεξάκος 1, Δημητριάδης 1, Βασιλικὸς 1, Χρηστίδης 1, καὶ διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ Κοσμήτορος οἱ κ. κ. Κότσιανος 1, Ἀλαλούφ 1, Ἑπομένως ἐξελέγησαν ὡς γραμματεῖς κατὰ σειρὰν οἱ ἑξῆς:

1) Ι. Μάλλωσης, 2) Σ. Θεοτόκης, 3) Β. Βύζας, 4) Θ. Πολογεώργης, 5) Κ. Καραμανλῆς καὶ 6) Σ. Ἀνδρεάδης.

Ὡς κοσμήτορες δὲ οἱ ἑξῆς:

1) Α. Ἀντωνόπουλος, 2) Γ. Παραβάντης, 3) Α. Εὐταξίας, 4) Ν. Ἀντωνόπουλος, 5) Χατζηνώτας καὶ 6)Ν. Κώτας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Θ. Τουρκοβασίλης ἔχει τὸν λόγον.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ὡς γνωστόν, κύριε Πρόεδρε, κατὰ τὸ ἄρθρον 7 τῆς πέμπτης Συντακτικῆς πράξεως αἱ ἐργασίαι τῆς Συνελεύσεως μέχρι τοῦ καταρτισμοῦ αὐτῆς εἰς Σῶμα ρυθμίζονται κατὰ τὰς περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς διατάξεις τοῦ Συντάγματός καὶ τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς, ἐφιστῶ λοιπὸν τὴν προσοχήν ὑμῶν, διότι καταρτισθείσης ἤδη τῆς Συνελεύσεως εἰς Σῶμα παύει πλέον ἰσχύουσα ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 7 τῆς πέμπτης Συνταικτικῆς πράξεως. Προτείνω συνεπῶς ὅπως δεχθῇ ἡ Συνέλευσις τὴν παράτασιν τῆς ἰσχύος τοῦ ἄρθρου 7 τῆς πέμπτης Συνταικτικῆς πράξεως καὶ διὰ τὰς ἐργασίας τῆς Συνελεύσεως καὶ διὰ τ' ἀφορῶντα τὸ προσωπικὸν τῆς Βουλῆς μέχρι ψηφίσεως τοῦ νέου Κανονισμοῦ τῆς Συνελεύσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τί ἐννοεῖτε μὲ τὸ τελευταῖον αὐτό:

Θ ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Κατὰ σχετικὸν ἄρθρον τοῦ Συντάγματος ἡ Βουλὴ διὰ τοῦ Κανονισμοῦ της ρυθμίζει τὰ τῶν ἔργων της καθὼς καὶ τὰ τοῦ προσωπικοῦ της. Δι' αὐτὸ διετύπωσα τὴν πρότασίν μου ὡς ἄνω διὰ νὰ μὴ εὑρεθῆτε πρὸ δυσχερειῶν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἔχει καλῶς. Ἐρωτῶ τὴν Συνέλευσιν δέχεται τὴν πρότασιν τοῦ κ. Τουρκοβασίλη ;

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Μάλιστα. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ Συνέλευσις ἐδέχθη. Αὔριον ἡ Συνεδρίασις ὡρίσθη διὰ τὰς 5 1)2 μ. μ. μὲ ἀντικείμενον τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως.

Μεθ' ὃ ὥραν 1 καὶ 30' μ. μ. συναινέσει τῆς Συνελεύσεως, λύεται ἡ Συνεδρίασις δι' αὔριον Πέμπτην καὶ ὥραν 5 1)2 μ.μ.

Ὁ Πρόεδρος
Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ

Οἱ Γραμματεῖς
Ι. Μάλλωσης

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Γ'.

Πέμπτης 4 Ἰουλίου 1935.

Ὥρα 6 καὶ 20' μ. μ. ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως κ. Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ καταλαμβάνων τὴν ἕδραν κηρύσσει τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδριάσεως καὶ διατάσσει νὰ ἀνοιχθῶσι τὰ θεωρεῖα.

Ὁ κ. Πρόεδρος παρατηρεῖ ὅτι αἱ συνεδριάσεις πρέπει νὰ ἀρχίζουν τὴν ὥραν ποὺ ὁρίζει ἡ Συνέλευσις, παρακαλεῖ δὲ νὰ συμφωνήσῃ ἡ Συνέλευσις ὅπως, ἐὰν τὴν ὡρισμένην ὥραν δὲν ὑπάρχῃ ὁ ἀπαιτούμενος ἀριθμὸς τῶν Πληρεξουσίων, ματαιώνει τὴν συνεδρίασιν.

ΦΩΝΑΙ. Μάλιστα, μάλιστα.

Ὁ κ. ΠΡΟΕΔΡΟΣ ζητεῖ κατόπιν τὴν ἐντολὴν τῆς Συνελεύσεως ὅπως κατὰ τὰ κεκανονισμένα ἐμφανισθῇ τὸ Προεδρεῖον πρὸ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Μάλιστα, μάλιστα.

Ἀναγινώσκονται ἀκολούθως τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως.

Ὁ Πρόεδρος κ. Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ λέγει ὅτι δὲν προβαίνει σήμερον, καθ' ἃ εἶχεν ἐκ τοῦ Κανονισμοῦ ὑποχρέωσιν, εἰς τὴν ἀναγγελίαν τῆς ἐπὶ τοῦ Κανονισμοῦ Ἐπιτροπῆς, καθόσον ὑπεβλήθη σχέδιον ψηφίσματος, διὰ τοῦ ὁποίου προτείνεται ὁ καταρτισμὸς εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς, ἥτις θὰ ἐπιληφθῇ τῆς συντάξ ως τοῦ Κανονισμοῦ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως καὶ τῆς διατυπώσεως τῶν ἀφορωσῶν τὸ προσωπικὸν τῆς Βουλῆς διατάξεων.

Μεθ' ὃ κυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως.

Προσέρχονται ἀκολούθως οἱ μὴ παρευρεθέντες κατὰ τὴν προχθεσινὴν ὁρκωμοσίαν πληρεξούσιοι κ. κ. Κ. ΖΑΟΥΣΗΣ καὶ Π. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ καὶ δίδουσιν ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου τὸν νενομισμένον ὅρκον, κατὰ τὸ κάτωθι παρατιθέμενον πρωτόκολλον :

Ἐν Ἀθήναις σήμερον τὴν 4 Ἰουνίου 1935 ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος Πέμπτην καὶ ὥραν 6 καὶ 30' μ. μ. οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι Πληρεξούσιοι τῆς Ε' ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆς

Συνελεύσεως, τῇ προσκλήσει τοῦ κ. Προέδρου αὐτῆς Χαραλάμπους Βοζίκη, πληρεξουσίου Ἀττικοβοιωτίας, θέσαντες τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου ἔδωκαν τὸν ὁρισθέντα διὰ τῆς Ε' Συνταικτικῆς Πράξεως ὅρκον, ἔχοντα οὕτω:

«Ὀρκίζομαι εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος νὰ φυλάξω πίστιν εἰς τὴν Πατρίδα καὶ τὸ Κοινοβουλευτικὸν Δημοκρατικὸν Πολίτευμα καὶ νὰ ἐκπληρώσω εὐσυνειδήτως τὰ καθήκοντά μου».

Ὁ Πρόεδρος
Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ

Ὁ γραμματεὺς
Ι. ΜΑΛΛΩΣΗΣ

Ὁ ἱερεὺς
Ν. Παπαδόπουλος (πρωθιερεὺς)

Οἱ ὁρκισθέντες Πληρεξούσιοι
Κ. ΖΑΟΥΣΗΣ, Π. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ὁ κ. ΠΡΟΕΔΡΟΣ προβαίνει ἀκολούθως εἰς τὴν σύστασιν ὅπως, εἰς τὰς περιλήψεις τῶν κατατιθεμένων ὑπὸ τῶν κ. κ. Πληρεξουσίων προτάσεων νόμου, μὴ ἀναφέρωνται μόνον οἱ ἀριθμοὶ τῶν τροποποιουμένων νόμων, ἀλλὰ ἐν περιλήψει καὶ τὸ ἀντικείμενον ὅπερ ἀφοροῦν οὗτοι.

Μεθ' ὃ ἀνακοινοῦνται τὰ ἑξῆς :

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ ὑποβάλλει πρότασιν ψηφίσματος «περὶ ἀκυρώσεως τοῦ ψηφίσματος τῆς 25 Μαρτίου 1924 τῆς Δ' Συνταικτικῆς τῶν Ἑλλήνων Συνελεύσεως «περὶ ἐκπτώσεως τῆς Δυναστείας καὶ ἀνακηρύξεως τῆς Δημοκρατίας».

Οἱ πληρεξούσιοι κ. κ. Γ. ΡΑΛΛΗΣ, Γ. ΤΣΟΧΑΣ, Ε. ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ, Ν. ΚΑΜΠΑΝΗΣ, Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ, Δ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ, Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ, Ι. ΠΑΤΣΙΟΣ, Γ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. ΤΣΟΝΤΟΣ-ΒΑΡΔΑΣ, ΣΤ. ΜΕΡΚΟΥΡΗΣ, Κ. ΨΑΡΡΑΣ, Δ. ΚΑΡΑΠΙΠΕΡΗΣ, Α. ΜΕΤΑΞΑΣ κ. ἄ. ὑποβάλλουν πρότασιν ψηφίσματος «περὶ ἀκυρώσεως διατάξεων τινων τοῦ ψηφίσματος τῆς 25 Μαρτίου 1924 τῆς Δ' Συνταικτικῆς τῶν Ἑλλήνων Συνελεύσεως «περὶ ἐκπτώσεως τῆς Δυναστείας καὶ ἀνακηρύξεως τῆς Δημοκρατίας».

Οἱ Πληρεξούσιοι κ. κ. Ι. ΜΑΛΛΩΣΗΣ, Κ. ΚΟΡΟΖΟΣ, Κ. ΒΕΡΡΟΙΩΠΟΥΛΟΣ, Π. ΜΠΟΜΠΟΣ, Γ. ΤΣΟΧΑΣ, ΠΕΡ. ΙΑΚ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΚΡΑΝΙΩΤΑΚΗΣ, Κ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ κ. ἄ. ὑποβάλλουσι πρότασιν νόμου «περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἀναγκαστικοῦ νόμου τῆς 18 Ἀπριλίου 1935 «περὶ μεταρρυθμίσεως εἰς τὴν Νομοθεσίαν περὶ Δήμων καὶ Κοινοτήτων».

Οἱ Πληρεξούσιοι κ. κ. Α. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ, Ν. ΔΑΡΒΕΡΗΣ, Κ. ΨΑΡΡΑΣ, Μ. ΒΟΛΙΚΑΣ, Δ. ΜΑΟΥΛΗΣ, Ν. ΓΚΟΥΛΕΚΟΣ, Δ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, Σ. ΛΙΤΣΙΟΣ, Π. ΑΣΠΙΩΤΗΣ κ. ἄ. ὑποβάλλουσι πρότασιν νόμου «περὶ τροποποιήσεως τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου τῆς 18 Ἀπριλίου 1935 «περὶ μεταρρυθμίσεως εἰς τὴν Νομοθεσίαν περὶ Δήμων καὶ Κοινοτήτων».

Οἱ Πληρεξούσιοι κ. κ. Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, Σ. ΤΑΛΙΑΔΟΥΡΟΣ, Κ. ΨΑΡΡΑΣ, Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ, Κ. ΚΟΥΚΟΥΡΙΚΟΣ κ. ἄ. ὑποβάλλουσι πρότασιν νόμου «περὶ ἀποκαταστάσεως ἐφ. Ἀνθυπασπιστῶν ἐκ λάθους μονιμοποιηθέντων ὡς τοιούτων τοῦ Μεταγωγικοῦ δυνάμει τοῦ νόμου 3060»

Οἱ Πληρεξούσιοι κ. κ. Ν. ΓΕΝΗΜΑΤΑΣ, Σ. ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ, Σ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ, Κ. ΔΗΛΑΒΕΡΗΣ, Θ. ΚΑΝΤΖΙΑΣ, Κ. ΨΑΡΡΑΣ, Β. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, Δ. ΜΑΝΤΟΥΒΑΛΟΣ, Ν. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ, Δ. ΠΕΠΠΑΣ, Α. ΑΡΓΥΡΗΣ, Α. ΤΣΙΡΩΝΗΣ, Η. ΑΠΟΣΚΙΤΗΣ, Π. ΜΠΟΜΠΟΣ, Κ. ΣΠΕΓΚΟΣ καὶ ΣΤ. ΜΕΡΚΟΥΡΗΣ ὑποβάλλουσι πρότασιν νόμου «περὶ προσθήκης εἰς τὸν Ἀναγκαστικὸν Νόμον «περὶ ρυθμίσεως τῶν συντάξεων πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν».

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ καταθέτει σχέδιον ψηφίσματος περὶ ἐπικηρύξεως τῆς κεφαλῆς τοῦ εἰς θάνατον καταδικασθέντος Ἐλευθερίου Βενιζέλου.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου). Θὰ ἦτο ὀρθὸν νὰ παρακληθῇ ὁ κ. Μοσχούλας νὰ ἀποσύρῃ τὴν πρότασιν αὐτοῦ. Τὰ δικαστήρια ἐπελήφθησαν τῆς ὑποθέσεως καὶ ἔκαμαν τὸ καθῆκόν των. Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ πράξωμεν ἄλλο τι.

Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ (Πρόεδρος). Ὁ κ. Μοσχούλας εἶναι παρών;

ΕΙΣ ΠΑΡΕΞΟΥΣΙΟΣ. Ὄχι.

Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ (Πρόεδρος) Καλῶς.

Ἀνακοινοῦνται ἀκολούθως αἱ κάτωθι ἀναφοραί:

Οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι Μεσολογγίου διαμαρτύρονται διὰ τὰς ἀπολύσεις τῶν συναδέλφων των καὶ αἰτοῦνται τὴν ἐπαναπρόσληψιν τῶν ἀπολυθέντων.

Οἱ ἀπολυθέντες σύμβουλοι τῆς περιφερείας Ἀμυνταίου διὰ τηλεγραφήματος ζητοῦσι ὅπως ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς θέσεις των.

Τὸ Ἐνωτικὸν Ἐργατικὸν Κέντρον Θεσσαλονίκης διὰ τηλεγραφήματος ζητεῖ τὴν κατάπαυσιν τῆς διώξεως τῶν ἐργατοϋπαλλήλων κλπ.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ καταθέτει πρότασιν περὶ ἀνατυπώσεως τῆς ἐκθέσεως τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν δαπανῶν, ἃς συνεπήγαγε τὸ κίνημα τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης καὶ περὶ διανομῆς ἀντιτύπων αὐτῆς εἰς τὸν λαόν, εἰς τοὺς φοιτητὰς κλπ.

Οἱ κατάδικοι τῶν Ἐγκληματικῶν Φυλακῶν Ἐπταπυργίου Θεσσαλονίκης δι' ὑπομνήματος ζητοῦσιν ἀπονομὴν χάριτος.

Ὁ Ἀχιλλεὺς Τσιπάρης λοχαγὸς πεζικοῦ, κάτοικος Δράμας, ἀπολυθεὶς δι' ἀνάμιξίν του εἰς τὸ κίνημα ζητεῖ ὅπως ἐπανέλθῃ εἰς τὰς τάξεις τοῦ Στρατοῦ.

Ὁ Σύνδεσμος ἀναπήρων πολέμου Θεσσαλονίκης «Ἡ Ἀλληλεγγύη» δι' ὑπομνήματος ζητεῖ τὸν διπλασιασμὸν τῆς πολεμικῆς συντάξεως τῶν ἀναπήρων πολέμου κλπ.

Αἱ ἐπαγγελματοβιοτεχνικαὶ ὀργανώσεις Κερκύρας διὰ τηλεγραφήματος ζητοῦσι τὴν διαρρύθμισιν τοῦ ζητήματος τῆς Ἐπαγγελματικῆς στέγης.

Ἡ Πανεργατοϋπαλληλικὴ συγκέντρωσις Πειραιῶς διὰ τηλ)ματος διαμαρτύρεται διὰ τὴν διάλυσιν τῶν συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων καὶ ζητεῖ τὴν ἀνασύστασν τῶν Σιδ)κῶν ὀργανώσεων, τὴν ἐπαναφορὰν τῆς μονιμότητος κλπ.

Οἱ κτηματίαι Καρδίτσης διὰ τηλεγραφήματος ζητοῦσι τὴν δικαίαν ρύθμισιν τῶν χρεῶν πρὸς τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ καταθέτει τηλεγράφημα Ἐπιτροπῆς Παλαιομερολογιτῶν Βόλου καὶ Ζαγορᾶς, διαμαρτυρομένων δι' ἄδικον καταδίκην τριῶν Ἱεραρχῶν.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Γ.Δ.ΡΑΛΛΗΣ καταθέτει ἀναφορὰν τοῦ καταδικασθέντος εἰς καθαίρεσιν πρώην Μητροπολίτου Φλωρίνης κ. Χρυσοστόμου διαμαρτυρομένου, διότι κατὰ παράβασιν τοῦ ἄρθρ. 23 τοῦ Νόμου 5483 ἐστερήθη τῆς προσωπικῆς του ἐλευθερίας καὶ αἰτουμένου ὅπως διὰ ψηφίσματος τῆς Συνελεύσεως παύσῃ κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν συνεδέλφων του τὸ ἀδίκημα τῆς παρανόμου κατακρατήσεως.

Οἱ παθόντες τὸ 1917 - 20 Νομοῦ Ρεθύμνης, Φθιώτιδος, Μεσολογγίου, Δράμας, Χαλκίδος, Νομοῦ Πέλλης κλπ. διὰ τηλεγραφημάτων παρακαλοῦσιν ὅπως ληφθῇ πρόνοια ἀποζημιώσεώς των.

Οἱ Καθηγηταὶ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως Καβάλλας, Παραμυθίας, Λαρίσης, Κιλκίς, Μυτιλήνης, Λιδωρικίου, καὶ ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ Δημοδιδασκάλων Ἀθηνῶν ζητοῦν τὴν ματαίωσιν τῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν ἐκπαιδευτικῶν ὑπαλλήλων, τὴν ἐπαναφορὰν τῶν ἐκκαθαρισθέντων κλπ.

Τὸ Σωματεῖον Ραπτῶν καὶ Ραπτριῶν γυναικείων φορεμά-

των Θεσσαλονίκης αἰτεῖται τὴν ἄμεσον εἰσαγωγὴν τοῦ θεσμοῦ τῆς Ἐπαγγελματικῆς στέγης.

Ὁ Κων. Μόσχος, συνταξιοῦχος Δημοδιδάσκαλος, κάτοικος Σερρῶν, δι' ὑπομνήματός του παρακαλεῖ ὅπως τοῦ ἀπονεμηθῇ ἡ σύνταξις εἰσηγητοῦ, καθ' ὅσον ἔχει τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα.

Αἱ Κοινότητες Σάμου, Νεαπόλεως, Μεσαίας, Νέου Περιστερίου, Ἐλευθερουπόλεως, Νέου Πετριτσίου, Ἀλεξανδρουπόλεως, Σερρῶν, Θεσσαλονίκης κλπ. διὰ τηλ)μάτων παρακαλοῦσιν ὅπως χορηγηθῇ ἀμνηστεία εἰς τοὺς κινηματίας τῆς 1ης Μαρτίου χάριν τῆς Ἐθνικῆς συμφιλιώσεως.

Οἱ παλαιομερολογῖται Πατρῶν, Ἡρακλείου, Ἐπανωμῆς, Χαλκίδος, Λαμίας, Κερκύρας, Λαρίσης, Ἐλασσῶνος κλπ. διὰ τηλ)μάτων διαμαρτύρονται διὰ τὴν ἐκτόπισιν καὶ τὸν σωματικὸν περιορισμὸν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ αἰτοῦνται τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν καὶ τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Α. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΣ καταθέτει τηλεγράφημα παθόντων 1917—20 Μαρτίου αἰτούντων τὴν ἄμεσον ἐπίλυσιν τῶν αἰτημάτων των.

Οἱ Ἕλληνες τοῦ Λόγουελ ( ) διὰ τηλ)ματος αἰτοῦνται τὴν ἐπάνοδον τοῦ Βασιλέως.

Ἡ Γενικὴ Συνομοσπονδία Παλαιῶν Πολεμιστῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ Παλαιοὶ πολεμισταὶ Μεσσηνίας, Θηβῶν κλπ. ζητοῦσι τὴν ἄμεσον ψήφισιν τοῦ Νο)δίου περὶ Προστασίας Ἐφέδρων συμφώνως πρὸς τὰς ἀπόψεις των.

Οἱ ἀπολυόμενοι κατώτεροι Ἀστυνομικοὶ Πατρῶν διὰ τηλ)ματος αἰτοῦσι τὴν μὴ ἀπομάκρυνσίν των ἀπὸ τοῦ Ἀστυνομικοῦ Σώματος.

Ἡ Βασιλικὴ παράταξις Θεσσαλονίκης δι' ὑπομνήματος ζητεῖ τὴν μεταφορὰν καὶ τὸν ἐνταφιασμὸν τῶν Ἱερῶν Σορῶν τῶν ἀτάφων Βασιλέων, τὴν ἀναθεώρησιν τῆς δίκης τῶν ἓξ κλπ.

Τὰ Κοινοτικὰ Συμβούλια Ἀγρινίου, Γερακάρι Τριχωνίδος κλπ. διὰ ψηφισμάτων των παρακαλοῦσιν ὅπως ἀπαλλαχθῶσι τὰ Σχολεῖα καὶ τὰ Πανεπιστήμια ἀπὸ τὴν μαλλιαρὴν γλῶσσαν.

Ὁ Τραπεζομεσιτικὸς Σύλλογος Πατρῶν δι' Ὑπομνήματός του παρακαλεῖ ὅπως τοὺς ἀπονεμηθῇ ἀποζημίωσις παρὰ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν στέρησιν τοῦ ἐπαγγέλματός των.

Ἡ Πανελλήνιος Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ Προσφύγων Βουλγαρίας διὰ τηλεγραφήματ)ς της ζητεῖ ἄμεσον πληρωμὴν κοινοτικῶν περιουσιῶν εἰς δικαιούχους.

Οἱ ἀργυραμοιβοὶ Ἑλλάδος ζητοῦσι διὰ τηλεγραφήματός των ἄμεσον τροποποίησιν τοῦ Νόμου περὶ καταργήσεως ἐπαγγέλματος ἀργυραμοιβῶν.

Ἡ Ἐθνικὴ Πολιτικὴ Ἑταιρεία «Παράρτημα Ἄργους» ζητεῖ διὰ τηλεγραφήματός της τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ Βασιλέως.

Τὸ Ἐπαγγελματικὸν καὶ Βιομηχανικὸν Ἐπιμελητήριον Βόλου δι' ἀναφορᾶς του ζητεῖ ὅπως ληφθῶσι μέτρα πρὸς κατοχύρωσιν τοῦ ἐπαγγέλματος ἀπὸ τοῦ ὑπερπληθωρισμοῦ τῆς ἀστυφιλίας.

Ἡ «Ἕνωσις ἰδιωτῶν περιπτεριούχων καπνοπωλῶν Σερρῶν» δι' ὑπομνήματός της ζητεῖ ὅπως συστηθῇ εἰς τὸν Νομάρχην Σερρῶν, Πρόεδρον ὄντα τῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 4 Ν. 4042 ἁρμοδίας Ἐπιτροπῆς, ἵνα μὴ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς μὴ νομίμου ἀποφάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς περὶ ἀνακλήσεως τῶν πρὸς τὰ μέλη τῆς ὡς ἄνω ἑνώσεως παραχωρηθεισῶν ἀδειῶν περὶ ἐγκαταστάσεως μονίμων παραπηγμάτων πρὸ τῆς ψηφίσεως τοῦ νέμου 6034)34.

Ὁ Ε. Μαρόπουλος, τέως κλητὴρ τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν, ζητεῖ βελτίωσιν τῆς συντάξεώς του.

Οἱ φοιτηταὶ τῆς Φιλολογίας Σ. Ρωμέσης, Τ. Κουρούμπαλης καὶ ἄλλοι ζητοῦσι δι' αἰτήσεώς των τὴν ἄμεσον ἐπαναφορὰν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ ἀπολυθέντος καθηγητοῦ τῆς Ἀρχαιολογίας κ. Α. Ἀρβανιτοπούλου.

Ὁ Γ. Τούντας ζητεῖ δι' ἀναφορᾶς του παροχὴν μηνιαίου ἰσοβίου ἐπιδόματος δι' ὑπηρεσίας του κατὰ κομιτατζήδων.

Ἡ ὀργάνωσις ἐθελοντῶν ἀξιωματικῶν καταστολῆς τοῦ κινήματος τῆς 1ης Μαρτίου 1935 δι' ὑπομνήματός της παρακαλεῖ ὅπως τοποθετηθῶσι εἰς δημοσίας θέσεις ἀναλόγως τοῦ ἀξιώματ)ς των.

Ὁ Κωνσταντῖνος Γρηγ. Λάμπος Ταγματάρχης ἐ. ἀ. δι' ὑπομνήματός του προτείνει διαφόρους τροποποιήσεις εἰς τὸν Νόμον περὶ ἀποστάτων ἀξιωματικῶν 1917—22.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Α. ΤΣΙΡΩΝΗΣ καταθέτει τηλεγράφημα τοῦ Συνδέσμου Γαργαλιάνων τῶν παθόντων 1917—20, αἰτούντων τὴν ἐπίλυσιν τῶν ζητημάτων των.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Α. ΤΣΙΡΩΝΗΣ καταθέτει τηλεγράφήματα τῶν ἰδιοκτητῶν Φορτηγίδων, Ἐργολάβων Λιμένος Καλαμῶν καὶ τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐμποροβιομηχανικοῦ Ἐπιμελητρίου διαμαρτυρομένων διὰ τὴν ὑποχωρητικὴν στάσιν τῶν ἁρμοδίων ἔναντι τῶν ἐνταῦθα λιμενεργατῶν διὰ τῆς ὁποίας ἐνισχύονται ἀκαταλόγιστοι ἀξιώσεις αὐτῶν καὶ ἐπιφέρουν τελείαν καταστροφὴν εἰς τὴν κίνησιν τοῦ Λιμένος τῶν Καλαμῶν.

Ὁ Σύλλογος Μακεδονομάχων «Παῦλος Μελᾶς» Θεσσαλονίκης δι' ἐγγράφου του παρακαλεῖ ὅπως ρυθμισθῇ τὸ ζήτημα τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος.

Ὁ Ἰωάννης Θεοδώρου, κάτοικος Θεσσαλονίκης δι' αἰτήσεώς του παρακαλεῖ ὅπως τοῦ ἀπονεμηθῇ σύνταξις διὰ τὰς ὑπηρεσίας ἃς προσέφερε ὡς μουσικοδιδάσκαλος εἰς τὸν ὑπόδουλον Ἑλληνισμόν.

Ὁ Σηροτροφικὸς κόσμος Γυθείου Λακεδαίμονος διὰ ψηφίσματός του αἰτεῖται ὅπως ἀποσταλῇ παρὰ τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἐπόπτης πρὸς διακανονισμὸν τῆς ἀναφυείσης διαφορᾶς διὰ τὴν τιμὴν τῶν κουκουλίων μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Τράστ τῶν μεγαλοβιομηχάνων.

Κοινοποιεῖται τὸ κάτωθι ἔγγραφον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν διὰ τὰς χορηγηθείσας πιστώσεις εἰς τὰ διάφορα Ὑπουργεῖα ἔχον οὕτω :

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ

Ἀριθ. πρωτ. 67250.

Πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων

Ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ σᾶς γνωρίσωμεν, εἰς ἐκτέλεσιν τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ νόμου 6254 «περὶ συμπληρώσεως καὶ τροποποιήσεως τῶν νόμων 1555 καὶ ΣΙΒ' κλπ.», ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 55700 ἀπὸ 30 Μαρτίου ἐ. ἔ. ἀποφάσεώς μας, δημοσιευθείσης εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 112 τεῦχος Α' φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἐχορηγήθησαν εἰς βάρος τοῦ Προϋπολογισμοῦ τῶν ἐξόδων τῶν κάτωθι Ὑπουργείων, Οἰκον. ἔτους 1934—35, κατὰ κεφάλαια καὶ ἄρθρον, ὡς ἀναλυτικῶς ἐμφαίνεται ἐν τῇ ρηθείσῃ ἀποφάσει, αἱ ἔναντι ἑκάστου ἀναφερόμεναι, ἐν λόγῳ πιστώσεις :

Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν	Δραχ.	5.323.505
» Ἐξωτερικῶν	»	522.576
» Δικαιοσύνης	»	1.652.792
» Ἐσωτερικῶν	»	2.508.000
» Συγκοινωνίας	»	763.834
» Παιδείας	»	664.072
» Ἐθν. Οἰκονομίας	»	1.567.000
» Γεωργίας	»	4.266.500
» Κρατ. Ὑγιεινῆς.	»	2.523.400
» Στρατιωτικῶν	»	92.450
» Ναυτικῶν	»	1.299.975
Σύνολον	»	21.184.104

Ἐν Ἀθήναις τῇ 19 Ἀπριλίου 1935.

Ὁ Ὑπουργὸς

Δ. ΧΕΛΜΗΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν

ΗΜΕΡΗΣΙΑΝ ΔΙΑΤΑΞΙΝ

Τὸν λόγον ἔχει ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου). Ἰδιαιτέραν χαρὰν καὶ ἱκανοποίησιν αἰσθάνεται ἡ Κυβέρνησις ἐκ τῆς παρουσίας ὑμῶν βλέπουσα ἀποκαθισταμένην τὴν κανονικὴν τοῦ Κράτους λειτουργίαν μετὰ τὸ ἄφρον καὶ ἀπονενοημένον κίνημα τῆς 1ης παρελθόντος Μαρτίου, τὸ ὁποῖον εἰς νέας περιπετείας ἔρριψε τὴν Χώραν. Καὶ θύματα καὶ ζημίας ὑλικὰς μεγάλας προὐκάλεσε καὶ τὴν κανονικὴν τοῦ Κράτους λειτουργίαν καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς Χώρας γενικώτερον ἀνέκοψε καὶ, τὸ οὐ μικρότερον, παλαιὰ ἀνεζωπύρωσε πάθη καὶ εἰς νέον ἤγαγε διχασμόν, ἐνῷ πάντες ἀνεμένομεν τὸν τελειωτικὸν αὐτοῦ τερματισμὸν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ψυχικῆς ἑνότητος πάντων καὶ τὴν ἀπὸ κοινοῦ συνεργασίαν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν μεγάλων τῆς Χώρας προβλημάτων.

Εὐτυχῶς ἡ ταχεῖα καὶ ἀποτελεσματικὴ ἐνέργεια τῶν νομιμοφρόνων στρατιωτικῶν δυνάμεων ἐπικουρουμένων καὶ τοῦ ἐξεγερθέντος λαοῦ, μετὰ δωδεκαήμερον ἀγῶνα κατέπνιξε τὸ κίνημα καὶ ἀπήλλαξε τὴν Χώραν ἀπὸ τῶν ἀπειλουμένων περαιτέρω δεινῶν, καὶ τὸ κῦρος καὶ τὸ γόητρον τοῦ Κράτους ἀποκατέστησεν ὑπὸ τὰς ἐπευφημίας τῆς Κοινῆς Γνώμης τοῦ τε ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ. Εἶναι περιττὸν ν' ἀναφέρω, διότι πάντες δύνανται νὰ τὸ ἐννοήσωσι, ποῖαι θὰ ἦσαν αἱ καταστρεπτικαὶ καὶ συνέπειαι ἐκ τῆς τυχὸν ἐπικρατήσεως τοῦ κινήματος τούτου.

Ἡ Κυβέρνησις, τῆς ὁποίας ἡ προσήλωσις εἰς τὴν νομιμότητα καὶ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τῆς πολιτικῆς ζωῆς, εἶχεν ἀρκούντως δοκιμασθῇ κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη, μέχρι τοῦ σημείου μάλιστα, ὥστε ἡ ἀνοχή της πρὸς τοὺς ὑπευθύνους τοῦ κινήματος τῆς 6ης Μαρτίου 1933 καὶ τὰς συνεχεῖς ἐμπρηστικὰς προσπαθείας τῶν ἀντιπάλων της νὰ προκαλέσῃ ζωηρὰς ἐπικρίσεις ἠναγκάσθη πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ στασιαστικοῦ κινήματος καὶ ἐπιβολὴν τῆς τάξεως ν' ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην τῆς λήψεως μέτρων ἀποτελούντων ἐκτροπὴν ἀπὸ τοῦ Συντάγματος. Ἡ ἐκτροπὴ αὕτη ἐξηκολούθησε καὶ ὅταν μετὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος ἐξεδηλώθη ὁμόθυμος ἡ ἀξίωσις τῆς ἐν ἐξεγέρσει ἔτι τελούσης κοινῆς γνώμης ὅπως ἐξυγιανθῇ ὁ Κρατικὸς ἡμῶν ὀργανισμὸς διὰ τῆς ἀπαλλαγῆς του ἀπὸ τῶν στοιχείων, ἅτινα ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε δράσεώς των εἶχον ἀποδείξει πλήρη παραγνώρισιν τῶν καθηκόντων των καὶ ὑποχρεώσεών των πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ἥτις τοῖς εἶχε διαπιστευθῇ, ἡ δὲ Κυβέρνησις ἐν τῇ συναισθήσει τῶν ὑποχρεώσεών της πρὸς τὰς περιστάσεις τὰς ὁποίας διήρχετο ἡ Πατρίς, ὥρισε τὰ πρὸς τοῦτο ἐνδεικνυόμενα μέτρα.

Εἶναι τόσον γνωσταὶ αἱ ἀρχαὶ ἡμῶν καὶ ὁ πρὸς τὰς ἐλευθερίας καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ Λαοῦ σεβασμός, ὥστε νὰ μὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ τονισθῇ, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐπέτρεψεν εἰς ἑαυτὴν τὴν ἐκτροπὴν ταύτην ἐν τῇ συναισθήσει, ὅτι ἐξυπηρετεῖ ὕψιστα συμφέροντα τῆς Χώρας, παρέχει δὲ φυσιολογικὴν καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγώτερον ὀδυνηρὰν διέξοδον εἰς τὴν εὔλογον ἐξέγερσιν τῆς κοινῆς γνώμης, ἐκ τῶν τελευταίων γεγονότων. Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν μέτρων τούτων ἀπέδειξε τὴν περίσκεψιν καὶ μετριοπάθειαν ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐνεφορεῖτο ἡ ἐν τούτῳ ἐνέργειά της.

Μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς Γερουσίας, τῆς ὁποίας ἡ σύστασις ἀπ' ἀρχῆς εἶχε συναντήσει τὰς ἐπιφυλάξεις τῆς Κοινῆς Γνώμης, μεταγενεστέρως δὲ λόγῳ τῆς δράσεώς της καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη εἶχεν ἐκπέσει ἀνεπανορθώτως εἰς τὴν Κοινὴν συνείδησιν, καὶ τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς, ἧς ἡ σύνθεσις μετὰ τὴν ἐκ τοῦ στασιαστικοῦ κινήματος δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν οὐδόλως ἐξεπροσώπει τὴν Λαϊκὴν θέλησιν, ἡ Κυβέρνησις ἐν τῇ προσπαθείᾳ της, ὅπως ταχέως ἐπαναφέρῃ τὴν ὁμαλὴν πολιτικὴν ζωὴν ἐν τῇ Χώρᾳ, ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς ὁποίας ἦτο ἡ ἀποκατάστασις τῆς Λαϊκῆς κυριαρχίας, προεκήρυξε τὰς ἐκλογὰς Ἐθνοσυνελεύσεως. Ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ της δὲ ὅπως εἰς τὰς ἐκλογὰς ταύτας μετάσχωσι πάντα τὰ πολιτικὰ κόμματα οὐδεμίαν παρέλειψε, ἐξ ὅσων αἱ περιστάσεις ἐπέτρεπον, ἐνέργειαν ὅπως διευκολύνῃ τὴν θέσιν τῶν ἐν τῷ ἐκλογικῷ ἀνταγωνισμῷ κομμάτων, μὴ διστάσασα καὶ εἰς ἄρσιν τοῦ Στρατιωτικοῦ Νόμου νὰ προβῇ μολονότι δὲν εἶχεν εἰσέτι περατωθῇ ἡ ἐκδίκασις τῶν ὑποθέσεων τοῦ κινήματος καὶ ἐπὶ τῇ ἐκφρασθείσῃ ἐπιθυμίᾳ τῶν ἀντιπάλων κομμάτων νὰ ἀναβάλῃ ἐπανειλημμένως τὴν ἡμέραν τῶν ἐκλογῶν καὶ νὰ συντάμῃ τὰς προθεσμίας τοῦ Ἐκλογικοῦ Νόμου.

Ἀτυχῶς ὅμως τὰ κόμματα τῆς κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν ἀντιπολιτεύσεως παρεδόντα τὴν ὑποχρέωσιν, ἥτις ἀπέκειτο ἰδίᾳ εἰς αὐτά, ὅπως συμβάλωσι διὰ τῆς στάσεώς των εἰς τὸ δυσχερέστατον ἔργον τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ὁμαλῆς πολιτικῆς ζωῆς, ἥτις ἐξ ὑπαιτιότητός των ἐπὶ τοσοῦτον εἶχε διαταραχθῇ, ὑπὸ διαφόρους προφάσεις, ὄχι μόνον ἀπέφυγον νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον τοῦ λαοῦ καὶ μετάσχωσι τῶν ἐκλογῶν, ἀλλὰ προσεκάλεσαν τοῦτον εἰς ἀποχήν. Ἡ ὁμόθυμος ὅμως συμμετοχὴ τοῦ Λαοῦ εἰς τὰς ἐκλογὰς καὶ ἡ καταπληκτικὴ ὑπεροψία τῶν Κυβερνητικῶν ψηφοδελτίων, ἀπετέλεσε τὴν περιφανεστάτην ἀπόδειξιν τῆς πίστεως μετὰ τῆς ὁποίας οὗτος παρακολουθεῖ καὶ ἐνισχύει τὴν προσπάθειαν τῆς Κυβερνήσεως, καὶ τὴν παταγώδη ἀποδοκιμασίαν τῆς τακτικῆς καὶ τῶν μεθόδων τὰς ὁποίας μετέρχονται τὰ ἀντίπαλα κόμματα. Ἐπὶ 1.146.934 ἐκλογέων οἵτινες ἐψήφισαν κατὰ τὰς προτελευταίας ἐκλογὰς τῆς 5ης Μαρτίου 1933, προσῆλθον εἰς τὰς τελευταίας τῆς 9ης παρελθόντος Ἰουνίου παρ' ὅλον τὸ κήρυγμα τῆς ἀποχῆς 1.074.439 καὶ ἐκ τούτων 671.925 ἐψήφισαν τοὺς Κυβερνητικοὺς ὑποψηφίους. Ἡ ἀποχὴ ὅθεν δὲν ὑπερέβη τὸ 7 ο)ο.

Ἔχομεν πλήρη συναίσθησιν τῶν πρὸς τὸν λαὸν καὶ τὴν χώραν ὑποχρεώσεών μας καθὼς καὶ τῶν μεγίστων εὐθυνῶν, τὰς ὁποίας ἀναλαμβάνομεν, καὶ αἵτινες καθίστανται ἔτι βαρύτεραι ὅσον ἡ ὑπὸ τοῦ Λαοῦ παρασχεθεῖσα ἡμῖν ἐμπιστοσύνη καὶ δύναμις εἶναι μεγαλυτέρα. Τολμῶ δὲ νὰ ἐκφράσω, κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς, τὴν πεποίθησιν ὅτι τῇ συνδρομῇ ὑμῶν θέλομεν ἐκπληρώσει τὴν ἐντολήν, τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν καὶ θέλομεν φέρει εἰς εὐτυχὲς πέρας τὸ ἀναλαμβανόμενον ἔργον τῆς ὀργανώσεως τοῦ Κράτους καὶ τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς χώρας, ἀποφασισμένοι ὄντες νὰ ἀφιερώσωμεν πρὸς τοῦτο τὰς δυνάμεις μας,

Πρῶτον ἡμῶν καθῆκον εἶναι νὰ ζητήσωμεν παρὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ὅπως κυρώσῃ διὰ τῆς ψήφου της ὅλας τὰς παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐνεργηθείσας πράξεις, αἵτινες ἐπεχειρήθησαν κατὰ παρέκκλισιν τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν κειμένων νόμων, κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κινήματος καὶ ἐφεξῆς ἐποχὴν καθ' ἣν διατελοῦμεν ἐν πολιτικῇ ἀνωμαλίᾳ. Τὰς πράξεις ταύτας τῆς Κυβερνήσεως, ἐνεργηθείσας κατ' ἀνάγκην πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως καὶ ἡσυχίας, ἐνέκρινεν ἤδη ὁ λαὸς πρὸς τοῖς ἄλλοις διὰ τῆς ψήφου του κατὰ τὰς ἐκλογάς, καθ' ἃς ἀνέδειξεν ὡς ἀντιπροσώπους του ὑμᾶς πάντας περίπου φίλους τῆς Κυβερνήσεως, ἐκτὸς μικρᾶς μερίδος ἐκ τῶν ἀντιθέτων.

Τὸ κύριον ἔργον τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ταύτης εἶναι ἡ ψήφισις τοῦ νέου Συντάγματος. Τοῦτο βεβαίως ἀποτελεῖ ἔργον τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως καὶ ὄχι τῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀποτελοῦντες ταύτην, ὡς μέλη τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως βεβαίως δὲν θὰ μείνωσι ἀμέτοχοι εἰς τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔργον καὶ θὰ συμβάλωμεν ὅσον τὸ δυνατὸν ὡς πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο. Πρὸς τοῦτο δὲ ἡτοίμασε ἡ Κυβέρνησις δι' εἰδικῆς ἐπὶ τούτῳ συγκροτηθείσης Ἐπιτροπῆς ἐξ ἀνωτέρων τοῦ Κράτους λειτουργῶν καὶ ἄλλων προσώπων, εἰς ἣν περιλαμβάνονται καὶ μέλη νῦν τῆς Ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας πρὸ τῆς ἐκλογῆς των, προσχέδιον περὶ τῶν ἀναθεωρητέων διατάξεων. Τὸ προσχέδιον δὲ τοῦτο δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βοήθημα διὰ τὴν σύν-

ταξιν τοῦ ὁριστικοῦ σχεδίου ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις θέλει συγκροτηθῆ πρὸς τοῦτο ἐκ τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως. Θὰ συστήσω δὲ καὶ παρακαλέσω ἀπὸ τοῦδε εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην καὶ εἰς τὴν Συνέλευσιν ἐν γένει ὅπως μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς ἐπιμελείας ταχέως περαιώσῃ τὸ ἔργον της τοῦτο καὶ οὕτω κατορθωθῆ ἡ ταχεῖα ἀποκατάστασις τῆς πολιτικῆς ζωῆς ἐν τῇ Συνταγματικῇ τροχιᾷ. Τὸ ἔργον τῶν Ἐθνοσυνελεύσεων συνήθως παρατείνεται ἐπὶ τοσοῦτον πολλάκις, ὥστε ἔξωθεν νὰ ἐπιθληθῆ ὁ ταχὺς τερματισμός του. Ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ παροῦσα θὰ ἀποτελέσῃ ἐπαινετὴν ἐξαίρεσιν, ἔχουσα ὑπ' ὄψει καὶ τὰ σπουδαιότατα ἄλλα ἔργα ἅτινα ἔχει νὰ ἐπιτελέσῃ.

Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἔχει νὰ ἐπιτελέσῃ καὶ ἔργα ἁπλῆς Βουλῆς εἴτε κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν συντακτικῶν της καθηκόντων εἴτε μετὰ τὸ πέρας αὐτῶν συνεχίζουσα τὸν βίον της ὡς τοιαύτη, καὶ νὰ ἀσχοληθῆ εἰς τὴν ψήφισιν τῶν μέτρων τὰ ὁποῖα θέλουσι τῇ ὑποβληθῇ πρὸς ἐπίλυσιν τῶν σπουδαιοτέρων ζητημάτων, ὧν ἡ ἀνάγκη τῆς ἀντιμετωπίσεως προβάλλουσα καὶ πρὸ τοῦ στασιαστικοῦ κινήματος κατέστη μετὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον ἐπιτακτική. Ἡ ἔναντι τῶν ζητημάτων τούτων πολιτεία τῆς Κυβερνήσεως εἶναι γνωστὴ ἐκ τῆς ἐφαρμοσθείσης πολιτικῆς της κατὰ τὴν προηγουμένην περίοδον, τὴν ὁποίαν συνεχίζει ἤδη, καὶ ἐκ τοῦ προγράμματος αὐτῆς τὸ ὁποῖον καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐνεκρίθη παρὰ τοῦ λαοῦ. Θὰ σᾶς ἀναφέρω δὲ μόνον τὰ ἑξῆς διὰ βραχέων.

Ὡς πρὸς τὰ δημόσια οἰκονομικὰ ἀποβλέπομεν πάντοτε εἰς τὸ ἰσοζύγιον τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τὴν ἐξυγίανσιν καὶ τὴν σταθερότητα τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν νομίσματος. Πρὸς τοῦτο θὰ ἐξακολουθήσωμεν τὴν πολιτικὴν τῆς περισυλλογῆς καὶ τῆς λελογισμένης οἰκονομίας ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν κοινῶν προσπαθοῦντες πάντοτε, ὅπως αἱ ἀνάγκαι τῆς Χώρας καὶ αὐταὶ αἱ παραγωγικαὶ ἱκανοποιοῦνται ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῆς δυνάμεων καὶ οὐχὶ δι' ἐξωτερικῶν δανείων, ὡς εἶχε πρότερον καθιερωθῆ, διὰ τὰ ὑφιστάμενα δὲ ἔτι τοιαῦτα ἡ Κυβέρνησις πᾶσαν θὰ καταβάλῃ προσπάθειαν διὰ νὰ ἐπιτύχῃ παρὰ τῶν πιστωτῶν τὸν ὁριστικὸν φιλικὸν διακανονισμὸν αὐτῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς ἀναπροσαρμογῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀντοχῆς τῆς Χώρας.

Πᾶσαν θὰ καταβάλῃ ἡ Κυβέρνησις ἐπιμέλειαν ὡς πρὸς τὴν Ἐθνικὴν παραγωγὴν ἀποβλέπουσα, ὅπως αὕτη ὡς πρὸς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν καταστῇ ἐπὶ μᾶλλον ἐπαρκὴς διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Χώρας καὶ ἐξασφαλισθῇ ἡ εἰς τὰς ξένας ἀγορὰς καταναλώσεως διάθεσις τῶν πολυτίμων προϊόντων ὡς ὁ καπνός, ἡ σταφίς, ὁ οἶνος, τὸ ἔλαιον καὶ ἄλλα. Ὡς πρὸς τὴν ἐμπορικὴν δὲ ναυτιλίαν θὰ ἐπιδιώξῃ τὴν μᾶλλον προσφορωτέραν δι' αὐτὴν διοίκησιν, πρὸς τοῦτο δὲ καὶ ἰδιαίτερον νὰ ἱδρυθῇ Ὑφυπουργεῖον ἀποσκοπεῖ.

Ἀποβλέπομεν ἐπίσης εἰς τὴν βελτίωσιν ἐν γένει τῆς διοικήσεως τοῦ Κράτους, καὶ ὅπως ταύτην καταττήσωμεν μᾶλλον προσαρμοζομένην εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ, θὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ ἀποσυγκεντρώσεως τὴν ὁποίαν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος προβλεπομένην ἀποδέχεται ὅλος ὁ πολιτικὸς κόσμος.

Πρὸ παντὸς θὰ καταβάλωμεν πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς ἀνορθιασμὸν τῶν στρατιωτικῶν ἡμῶν δυνάμεων, πάντων τῶν ὅπλων καὶ τὴν ἀναδιοργάνωσιν αὐτῶν. Εἰς τὸ ἔργον μας δὲ τοῦτο θὰ ἐπιδιώξωμεν μετὰ ἰδιαιτέρας φροντίδος ἔχοντες ὑπ' ὄψει ὄχι μόνον τὴν χρησιμότητα καὶ ἀναγκαιότητα τούτων διὰ τὴν ἄμυναν τῆς Χώρας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔκθλιον τούτων ἐπιθυμίαν ὅπως ἀρτιώτεραι καταστῶσιν διὰ τὴν πληρεστέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ Κράτους. Καὶ πρόθυμον εἰς τὸ ἔργον μας τοῦτο ἀναμένομεν τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ λαοῦ.

Ὡς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν θὰ συνεχίσωμεν τὴν πολιτικὴν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς παγιώσεως αὐτῆς, χάριν τῆς ὁποίας καὶ συνήψαμεν κατὰ τὸ παρελθὸν τὰ δύο γνωστὰ σύμφωνα, τὸ μὲν μετὰ τῆς Τουρκίας, τὸ πρῶτον, τῆς ἐγκαρδίου συνεννοήσεως, τὸ δὲ κατόπιν μετ' αὐτῆς καὶ τῶν δύο ἄλλων Βαλκανικῶν Χωρῶν, Ρουμανίας καὶ Γιουγκοσλαυίας, τῆς Βαλκανικῆς συνεννοήσεως. Μετὰ τῆς γείτονος Βουλγαρίας διατηροῦμεν φιλικὰς πάντοτε σχέσεις, καὶ ἀμοιβαῖαι ἐν τῷ μεταξὺ ἐγένοντο προσπάθειαι πρὸς φιλικὸν διακανονισμὸν ἐκκρεμῶν μεταξύ μας δοσοληψιῶν καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν θὰ συνεχίσωμεν τὴν πολιτικήν μας. Ἐπίσης φιλικαὶ εἶναι αἱ μετὰ τῆς γείτονος Ἀλβανίας σχέσεις. Τελευταίως δὲ παρὰ τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου τῆς Χάγης ἀνεγνωρίσθησαν τὰ δίκαια τῆς ἐν Ἀλβανίᾳ Ἑλληνικῆς μειονότητος ὡς πρὸς τὸ ἀπὸ τόσον μακρὸν χρόνον ἐκκρεμοῦν ζήτημα τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ ἐξέλιπεν εὐτυχῶς πᾶσα ἐκ τούτου προστριβή.

Ἐπὶ πᾶσι θὰ ἐπιμεληθῶμεν τὴν ἀνύψωσιν τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ἀτόμου, ὅπως ἄνταποκρίνεται τοῦτο πληρέστερον εἰς τὰς ποικίλας ἀνάγκας, αἵτινες τὸ περιβάλλουσι. Πρὸς τοῦτο καὶ πᾶσαν θὰ καταβάλωμεν προσπάθειαν διὰ τὴν Παιδείαν τὴν Θρησκείαν καὶ τὴν Δικαιοσύνην, θὰ συνεχίσωμεν τὴν ἀσκηθεῖσαν πολιτικήν μας ὡς πρὸς τὴν ὑγιεινὴν καὶ ἰδίᾳ ὅσον ἀφορᾷ τὰ μέσα προφυλάξεως καὶ θεραπείας τῶν ἀπόρων τάξεων τοῦ λαοῦ καὶ θὰ ἐντείνωμεν τὸν ἀγῶνά μας κατὰ τῶν δύο βρωτολυγῶν νόσων, τῆς ἑλονοσίας καὶ τῆς φυματιώσεως. Καὶ θὰ λάβωμεν πάντα τὰ δυνατὰ μέτρα πρὸς ἄμυναν τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος ἡ ὑπονόμευσις τοῦ ὁποίου, ὁσημέραι ἐντεινομένη, δημιουργεῖ σοβαροὺς κινδύνους. Θὰ συνεχίσωμεν δὲ ἐπίσης τὴν πολιτικήν μας ἀπέναντι τῶν προσφύγων διὰ τὴν ταχυτέραν καὶ πλήρη τούτων ἀποκατάστασιν. Ὡς πρὸς τὰς ἐργαζομένας δ' ἐν γένει τάξεις θὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν πληρεστέραν ἑκάστης τούτων ὀργάνωσιν, ὅπως ἀπὸ κοινοῦ μεριμνῶμεν διὰ τὰ συμφέροντα αὐτῶν.

Ἐνῷ δὲ τοσαῦτα καὶ ἄλλα ἀπασχολοῦσι τὴν Χώραν ζητήματα, τὰ ὁποῖα καὶ ἡμᾶς θὰ ἀπασχολήσωμεν ἐνταῦθα, ὀξὺ ἐπὶ πλέον προέκυψε τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα. Ἀφορμὴν εἰς τὴν ὀξύτητα ταύτην παρέσχε τὸ τελυταῖον ἀπαίσιον κίνημα κατὰ τὸ ὁποῖον οἱ ἐργάται αὐτοῦ προέβαλον τὴν δικαιολογίαν τοῦ ἐθνον κινδύνου τῆς Δημοκρατίας, ἐνῷ, ὡς γνωστὸν παρὰ πάντων, οὐδεὶς τοιοῦτος κίνδυνος εἶχεν ἐκδηλωθῆ ὁπωσδήποτε, καὶ ἄλλοι διὰ τοῦ κινήματος ἐπιδιώκοντο σκοποί. Παρεμφερῆ καὶ ἄλλα κινήματα, ἂν ὄχι τῆς αὐτῆς ἐντάσεως εἰς τὸ τελευταῖον, εἶχον λάβῃ χώραν καὶ ἐν τῷ παρελθόντι, ὡς τὸ τῆς 6ης Μαρτίου 1933 εὐθὺς μετὰ τὰς τότε ἐκλογάς, ὁπότε ἐπίσης ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀνυπάρκτου κινδύνου τῆς Δημοκρατίας ἐπεζητήθη ἡ ἀνατροπὴ τῆς ὑπὲρ ἡμῶν ἐκδηλωθείσης λαϊκῆς θελήσεως ὅπως μὴ ἀναλάβωμεν τὴν ἀρχήν, καὶ οὐκ ὀλίγον καὶ τότε διεταράχθη ἡ γαλήνη τῆς χώρας. Κατόπιν δὲ τούτων μετὰ τὸ τελευταῖον κίνημα, τῶν ἐκλογῶν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἐπικειμένων, ἐνεφανίσθη καὶ τὸ κόμμα τὸ ἐπικληθὲν τῶν Βασιλοφρόνων, τὸ ὁποῖον ἐκτὸς ἄλλων πολιτικῶν ἀνδρῶν περιελάμβανε καὶ ὁλόκληρον τὸ κόμμα τῶν Ἐλευθεροφρόνων, καὶ τὸ ὁποῖον διεξεδίκησε κατὰ τὰς ἐκλογὰς τὴν ἄμεσον λύσιν τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος.

Ἀλλὰ τοιοῦτον κεφαλαιῶδες ζήτημα, ὡς τὸ καθεστωτικόν, δὲν ἠδύνατο οὔτε δύναται νὰ λυθῇ διὰ γενικῶν ἐκλογῶν κατὰ τὰς ὁποίας περιπλέκονται καὶ διάφορα ἄλλα ζητήματα καὶ παρακωλύεται συνεπείᾳ τούτων ἡ ἐλευθέρα ἐκδήλωσις τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ ἐπὶ τοῦ κεφαλαιώδους τούτου ζητήματος. Τὸ τοιοῦτον ζήτημα δύναται νὰ λυθῇ μόνον ὅταν τίθεται εἰδικῶς καὶ μεμονωμένως πρὸ τοῦ λαοῦ ξένον πρὸς πᾶν ἄλλο ζήτημα: Καὶ ἐκ τῆς πολιτικῆς τῆς Χώρας μας ἱστορίας εἶναι γνωστὸν ὅτι πάντοτε ὁσάκις προεκλήθη τοιοῦτον ζήτημα ἢ καὶ παρεμφερὲς ἀκόμη, ἐτέθη πρὸ τοῦ λαοῦ μεμονωμένον δι' εἰδικοῦ δημοψηφίσματος. Ἀποσκοποῦντες εἰς τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς περὶ τὸ πολίτευμα ἔριδος καὶ ὅπως τεθῇ τέρμα εἰς τὴν δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν προετείναμεν ἐπίσης κατὰ τὰς ἐκλογὰς τὴν ἐνέργειαν εἰδικοῦ δημοψηφίσματος. Τοιοῦτον δὲ

δημοψήφισμα ἐνεργούμενον κατὰ τρόπον ἀσφαλίζοντα τὴν ἐλευθερίαν τῆς γνώμης εἰς πάντας, τὴν γνησιότητα τῆς ἐκδηλώσεως τῆς Λαϊκῆς θελήσεως καὶ ἐν γένει τὸ κῦρος αὐτοῦ, ἀναμφισβητήτως θὰ παράσχῃ διὰ πάντα ἀποτέλεσμα ἀπολύτως σεβαστόν, καὶ θὰ καταπαύσῃ ἡ ὑφισταμένη καταστρεπτικὴ ἔρις. Περὶ τοῦ τοιούτου δημοψηφίσματος, τὸ ὁποῖον ἡμεῖς προετείναμεν εἰς τὸν λαόν, ἤδη εἰς σᾶς τοὺς ἐκλεγέντας ἀντιπροσώπους τούτου ἀπόκειται ν' ἀποφασίσετε σχετικῶς. Ἐχομεν δὲ πάντα λόγον νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι θὰ θελήσετε νὰ κριθῇ τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα παρὰ τοῦ λαοῦ καὶ καθορισθῇ δι' εἰδικῆς ἀποφάσεως τούτου, τοῦ καὶ μόνου ἁρμοδίου, ποῖον θέλει νὰ ἔχῃ πολίτευμα καὶ παύσῃ ὁριστικῶς ἡ τόσον καταστρεπτικὴ διὰ τὰ συμφέροντα τῆς χώρας ἀπὸ τοσούτου χρόνου ὑφισταμένη ἔρις περὶ τούτου. Ἐν τέλει ἀπέναντι τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως ἔχομεν νὰ δηλώσωμεν πρὸς ὑμᾶς, κ. κ. ἀντιπρώσωποι, ὅτι θὰ ἐργασθῶμεν ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ καὶ θὰ καταβάλωμεν πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς φυγαδευθείσης ἡσυχίας καὶ γαλήνης τοῦ τόπου. Ἡ παρασχεθεῖσα πρὸς ἡμᾶς μεγάλη ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ, ἐπιστέφουσα τὴν ὑπὸ τοιούτων ἀρχῶν ἐμπνευσμένην πάντοτε πολιτικήν μας, ἐνισχύει ἡμᾶς εἰς τὰς πρὸς τοῦτο προσπαθείας. Θὰ συνεγχίσωμεν ταύτας καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ὁμοθύμως ἡ Κοινὴ Γνώμη θὰ συντρέξῃ ἡμᾶς εἰς τὸ ἔργον μας τοῦτο, διὰ τὸ ὁποῖον ἰδιαιτέραν ἀναμένομεν τὴν συνδρομὴν τοῦ Τύπου καὶ ἂς εὐελπιστῶμεν πάντες ὅτι εἰς ἀγαθὰ θὰ καταλήξωμεν ἀποτελέσματα.

Ἐπὶ τούτοις παρακαλῶ ὑμᾶς, ὅπως περιβάλητε διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης σας τὴν Κυβέρνησιν.

Μεθ' ὃ, συναινέσει τοῦ Σώματος, διακόπτεται ἡ συνεδρίασις ἐπὶ 10 λεπτά.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΚΟΠΗΝ

Ἐπαναλαμβανομένης τῆς διακοπείσης Συνεδριάσεως δίδεται ὁ λόγος εἰς τὸν κ. Ι. Μεταξᾶν.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Τὸ κείμενον τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως τὰς ὁποίας πρὸ ὀλίγου ἀνέγνωσεν ὁ κ. Πρωθυπουργὸς θὰ ἠδυνάμεθα νὰ τὸ διαιρέσωμεν εἰς 3 μέρη. Εἰς τὸ ἱστορικόν, εἰς τὸ τοῦ πολιτικοῦ προγράμματος καὶ εἰς τὸ τοῦ Πολιτειακοῦ ζητήματος. Διὰ τὴν εὐκολίαν τῶν κ. κ. πληρεξουσίων θὰ μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ ἀκολουθήσω καὶ ἐγὼ τὴν αὐτὴν σειρὰν, ἀφοῦ ἄλλως τε πρόκειται νὰ δώσω ἀπάντησιν. Θὰ ἤθελον μόνον προτοῦ ἀρχίσω νὰ τονίσω τὸ ζήτημα τῆς ἐμπιστοσύνης τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἡ Κυβέρνησις ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, τὸ ὁποῖον ἀπέφυγα εἰς τὴν προηγουμένην ἀγόρευσίν μου νὰ τὸ πράξω ὄχι διά τίποτε ἄλλο, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ γεννήσω ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ζήτημα κομματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ. Τοῦτο θὰ πράξω καὶ σήμερον μολονότι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ προχθὲς ἐτόνισεν ὅτι τὸ ζήτημα τῶν ἐκλογῶν δὲν συνίστατο παρὰ εἰς τὸ ποῖος θὰ καθήσῃ εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν (τὴν κυβερνητικὴν θέσιν), ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἢ ἡμεῖς, τὸ ὁποῖον ἐγὼ δὲν τὸ νομίζω ὀρθόν, διότι δὲν ἐπρόκειτο περὶ αὐτοῦ. Ἀλλὰ διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς ἐμπιστοσύνης, μολονότι θέλω νὰ τὸ ἀποφύγω, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ εἴπω ὀλίγας λέξεις. Βεβαίως ἐὰν ἕνας ξένος πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα εἰσέλθῃ εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην καὶ ἴδῃ ἀπὸ τὴν μίαν πλευρὰν 292 πληρεξουσίους καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην 7 πληρεξουσίους θὰ εἴπῃ ὅτι τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ λαοῦ τὴν ἔχει ἐκεῖνος ὅστις ἔχει 292 πληρεξουσίους. Ἕνας ὅμως γνωρίζων τὰ ἑλληνικὰ πράγματα, ὅπως ἐγώ, θὰ ἐξετάσῃ ποῖον εἶναι τὸ εἶδος τῆς ἐμπιστοσύνης ταύτης. Καὶ διὰ νὰ μὴ μακρηγορῶ θὰ σᾶς εἴπω τὰ ἑξῆς: Τὸ εἶδος τῆς ἐμπιστοσύνης τὴν ὁποίαν ἡ Κυβέρνησις ἔλαβεν εἰς τὰς ἐκλογὰς εἶναι ἀκριβῶς τὸ εἶδος τῆς ἐμπιστοσύνης τὸ ὁποῖον ἔλαβεν εἰς τὸ 1874 ἡ Κυβέρνησις Βούλγαρη κατὰ τὰς ἐκλογὰς ἐκείνας καὶ δὲν θὰ προσθέσω τ.ποτε ἄλλο.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Τί ἔγινε τότε, διότι πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς δὲν ἔφθασαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Θὰ σᾶς παρακαλέσω, νὰ μὴ θορυβῆσθε, κ. Πληρεξούσιοι. Νομίζω ὅτι εἰς ὅλους εἶνε γνωστὸν τὸ τί συνέβη εἰς τὰ 1874 κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς Κυβερνήσεως Βούλγαρη. Ἄλλως δύνασθε νὰ ἀνεύρητε τὰ κείμενα εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς καὶ τὰς ἀγορεύσεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, διότι καλὸν εἶναι ἐπὶ τέλους νὰ γνωρίζητε καὶ τὴν κοινοβουλευτικὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου, κ. Πληρεξούσιοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλῶ νὰ κάμητε ἡσυχίαν, ὁμιλεῖ ὁ κ. ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Σᾶς ἐξεφράσθην σαφῶς. Τώρα ἂς εἰσέλθωμεν εἰς τὸ πρῶτον μέρος τὸ ἱστορικόν: Ἡ πρώτη Μαρτίου, κύριοι, ἐπανέρχεται ὡς φάσμα καὶ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς διαρκῶς, καὶ θὰ εἶναι τὸ φάσμα τ.ς οἵδε διὰ πόσον καιρὸν ἀκόμη. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν 1ην Μαρτίου εὐθύνεται ἡ Κυβέρνησις. Τὸ εἶπεν ἄλλως τε μήνος του προηγουμένως ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅστις εἶπεν, ὅτι ἔπραξε πᾶν ὅ,τι τοῦ ἦτο δυνατὸν διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς μίαν συνεννόησιν—ὄχι βεβαίως φιλικὴν—μὲ τὴν ἀντίπαλον μερίδα, καὶ δὲν τὸ κατώρθωσε. Αὐτὸ ἦτο τὸ λάθος του καὶ αὐτὸ ἔφερε τὴν 1ην Μαρτίου. Μολονότι εἶνε ἐνταῦθα πολλοὶ τῶν Πληρεξουσίων, οἱ ὁποῖοι δὲν μὲ ἤκουσαν εἰς τὴν προηγουμένην Βουλήν, ἀλλὰ ἴσως θὰ ἔχωσιν ἀναγνώσει εἰς τὰς ἐφημερίδας, ὑπομιμνήσκω τὸ πόσον ἐπέκρινα εἰς τὴν προηγουμένην Βουλὴν τὴν δρᾶσιν ταύτην τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ πολιτική μου ἦτο ἐντελῶς διάφορος καὶ αὐτὴ μὲ ἔφερε σιγὰ-σιγὰ ἀπὸ σύμμαχον τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰς τάξεις τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἐν τῇ συνεχείᾳ τῇ ἱστορικῇ λέγει, ὅτι ἠναγκάσθη νὰ ἐκτραπῇ τοῦ Συντάγματος μετὰ τὴν 1ην Μαρτίου, διότι ὑψιστα συμφέροντα διεκυβεύοντο, καὶ ἔπρεπε νὰ συγκεντρώσῃ εἰς τὰς χεῖράς της ἡ Κυβέρνησις ἐξουσίαν τοιαύτην, ἔστω καὶ παρὰ τὸ Σύνταγμα, ὥστε νὰ ἐξασφαλίσῃ αὐτὰ τὰ συμφέροντα. Εἶχε δίκαιον, καὶ βέβαια ἐγὼ δὲν θὰ τῆς ἠρνούμην τὸ δίκαιόν της. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἐρωτῶ εἶναι: Διατί καὶ μετὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος ἐξηκολούθησαν τὰ ἐκτὸς τοῦ Συντάγματος μέτρα, ὁ στρατιωτικὸς νόμος, ἡ λογοκρισία; Καὶ ἠμποδιζόμην ἐγώ, ὁ ὁποῖος δὲν ἤμην ἐπαναστάτης, οὔτε στασιαστής, ἀλλὰ μεταξὺ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι συνεμάχησαν μὲ τὴν Κυβέρνησιν πρὸς καταστολὴν τοῦ κινήματος, καὶ ἠμποδιζόμην ἐγὼ ἀκριβῶς νὰ ἀναπτύξω τὰς γνώμας μου εἰς τὸν Λαὸν ὅπως τὰς ἐν συν. Οὕτως ἐβαίνομεν εἰς ἐλευθέρας ἐκλογάς! Ποῖος εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις τὸ μέτρον τῆς ἐκκαθαρίσεως τὸ ὁποῖον ἔλαβε μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἐκκαθαρίσῃ τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας ἀπὸ τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶχον εὐνοήσῃ τὸ κίνημα, εἴτε ἀπέδειξαν διὰ τῆς διαγωγῆς των ὅτι ἦσαν ἀκατάλληλα νὰ προλάβωσι τοιούτου εἴδους κινήματα, πῶς ἐξηκολούθησεν τὸ μέτρον τοῦτο τῆς ἐκκαθαρίσεως νὰ τὸ διατηρῇ ὄχι μόνον κατὰ τὴν προεκλογικὴν περίοδον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἐκλογὰς καὶ μετὰ τὰς ἐκλογὰς καὶ διά τινας κλάδους καὶ σήμερον ἀκόμη ὁπότε εὑρισκόμεθα ἐδῶ καὶ συζητοῦμεν ὡς κυρίαρχον Σῶμα; Καὶ ποία χρῆσις ἐγένετο τοῦ μέτρου τούτου; Τὸ γνωρίζετε πάντες, κύριοι Πληρεξούσιοι. Γνωρίζετε πάντες ὅτι ἀσχέτως μὲ τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα μετέσχον καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἢ ηὐνόησαν τὸ κίνημα, ὑπῆρξαν καὶ πρόσωπα ἐκκαθαρισθέντα, τὰ ὁποῖα ἦσαν καθαρῶς ἀντιβενιζελικά. Ἠδυνάμην καὶ ἐγὼ νὰ ἀναφέρω ὀνόματα καὶ ὅταν πρόκειται νὰ συζητήσωμεν τὰς Συντακτικὰς Πράξεις, ἂν εἶναι ἀνάγκη, θὰ τὸ πράξω. Καὶ διατί; Διότι δὲν ἦσαν φίλοι τῆς Κυβερνήσεως.

Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλ' ἐπεξετάθη ἡ ἐκκαθάρισις καὶ εἰς ὀργανισμοὺς αὐτονόμους, καὶ ἀπελύθησαν ἀπὸ τοὺς αὐτο-

νόμους τούτους ὀργανισμοὺς καὶ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἦσαν αἱρετά, ἐκλεγέντα παρὰ τῶν Γεωργικῶν Ἐπιμελητηρίων καὶ Γεωργικῶν Ὀργανισμῶν. Καὶ ἦσαν πρόσωπα τὰ ὁποῖα εἶχον καταδικασθῆ εἰς θάνατον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Βενιζελισμοῦ καὶ τὰ ὁποῖα ἀπελύθησαν μόνον καὶ μόνον διότι δὲν ἦσαν φίλοι πρὸς τὴν Κυβέρνησιν. Καὶ δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως λέγων ταῦτα τὰ ὁποῖα εἶπε πρίν, ὅτι δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἔκαμε τὴν ἐκκαθάρισιν καὶ μόνον, εἶνε ἀκριβῆ. Δι' αὐτὸν καὶ μόνον τὸν λόγον εἰσήχθη ἡ ἐκκαθάρισις ἀλλ' ὅπως ἐξελίχθη ἡ ἐκκαθάρισις καὶ ἐφημόσθη ἔπαυσε πλέον ὑφιστάμενος ὁ ἀρχικὸς σκοπὸς τῆς ἐκκαθαρίσεως μεταβληθεὶς εἰς καθαρὸν ἐκλογικόν. Ταῦτα ὡς πρὸς τὸ ἱστορικὸν μέρος τοῦ προγράμματος. Καὶ ἤδη εἰσέρχομαι εἰς τὸ καθαρῶς πολιτικὸν πρόγραμμα. Κύριοι Πληρεξούσιοι, εἶναι περίεργον πρᾶγμα. Καὶ τὸ πολιτικὸν πρόγραμμα τὸ ὁποῖον ἤκουσα ἀπὸ τὸν κ. Πρωθυπουργὸν καὶ τὸ ὁποῖον ἐζήτησα καὶ ἀνέγνωσα μόνος μου κατὰ τὴν διακοπὴν εἶναι ἐντελῶς ἀπαράλλακτον μὲ ὅλα τὰ προγράμματα τὰ πολιτικά, τὰ ὁποῖα παρουσιάσθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ ὅλας τὰς παντὸς εἴδους Κυβερνήσεις. Δὲν ὑπάρχει καμμία διαφορά. Διατί; Διότι δὲν εἶναι καθ' αὐτὸ Κυβερνητικὰ προγράμματα, αὐτὰ τὰ ὁποῖα σᾶς παρουσιάζω, εἶναι προγράμματα διοικητικά. Διοικητικὰ δὲ προγράμματα, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ κομμάτων ἀστικῶν εἶναι ὅλα πανομοιότυπα πρὸς ἄλληλα. Μόνον Κυβερνητικὰ προγράμματα θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ διαφέρουν μεταξύ των, ἀλλὰ προγράμματα διοικητικὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διαφέρουν ἀπὸ ἀστικοῦ κόμματος εἰς ἀστικὸν κόμμα καὶ μάλιστα ὅταν τὰ διοικητικὰ ταῦτα προγράμματα —καὶ τοῦτο πράττουσι πᾶσαι αἱ Κυβερνήσεις—δὲν ἀνακατεύωνται καθόλου εἰς τὰς λεπτομερείας παρὰ μόνον εἰς ἀορίστους γενικότητας προσπαθοῦντα διὰ τῶν γενικοτήτων τούτων νὰ εὐχαριστήσουν τοὺς πάντας καὶ νὰ μὴ δυσαρεστήσουν κανένα. Θὰ σᾶς ἀναφέρω ἀπὸ τὸ ἤδη διοικητικὸν πρόγραμμα τῆς Κυβερνήσεως. Δημόσια οἰκονομικά: Ἡ Κυβέρνησις θὰ προσπαθήσῃ νὰ ἐξαφαλίσῃ τὸ ἰσοζύγιον τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τὴν σταθερότητα τοῦ νομίσματος. Ὅλοι αἱ Κυβερνήσεις τὸ εἶπαν αὐτό, ἀδιάφορον ἂν τὸ ἔκαμαν, ἀλλ' ὅλαι τὸ ὑπεσχέθησαν. Δὲν ἐνθυμοῦμαι Κυβέρνησιν ὄχι μόνον ὅσον καιρὸ πολιτεύομαι, ἀλλὰ καὶ ὅταν δὲν ἐπολιτευόμην, ὅταν ἤμουν νέος, νὰ μὴ ὑπεσχέθη πρὸς τὴν Βουλὴν ὅτι θὰ προσπαθήσῃ νὰ φέρῃ τὸ ἰσοζύγιον τοῦ Προϋπολογισμοῦ. Τώρα δὲ ὁπότε εἰσήχθη καὶ ἡ νέα κατάστασις τῆς ἀσταθείας τοῦ νομίσματος ὅλαι αἱ Κυβερνήσεις ὑπόσχονται ὅτι θὰ καταβάλουν πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς εὐστάθειαν τοῦ νομίσματος.

Περισυλλογὴ καὶ Οἰκονομίαι: Εἴπατέ μοι μίαν Κυβέρνησιν ἡ ὁποία νὰ μὴν ὑπεσχέθη περισυλλογὴν καὶ οἰκονομίας. Αἱ ἀνάγκαι τῆς χώρας θὰ ἱκανοποιοῦνται διὰ τῶν ἐσόδων τοῦ Προϋπολογισμοῦ, ἀλλὰ τὸ πρόγραμμα αὐτὸ ὑπεσχέθησαν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔκαμαν τὰ μεγαλύτερα δάνεια.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς: Ποία Κυβέρνησις δὲν τὸ εἶπεν αὐτό; ὅτι θὰ προσπαθήσῃ νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ἐθνικὴν παραγωγὴν καὶ ὅτι θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν κατανάλωσιν τῶν πολυτίμων προϊόντων εἰς τὰς ξένας ἀγοράς ;

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Θὰ σᾶς εἴπω. Ἀνέφερα τὸ πρόγραμμα ὡς συνέχειαν τῆς πολιτικῆς τὴν ὁποίαν ἐφήρμοσεν ἡ Κυβέρνησις καὶ κατὰ τὴν προηγουμένην περίοδον καὶ αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἀνέφερον ὡς ἀρχὰς τὰ ἔχει ὁ λαὸς πρὸ αὐτοῦ ὡς πραγματικὰ βεβομένα. Βεβαίως ὅλοι τὸ αὐτὸ ἐφήρμοσαν, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ἱκανοποίησις ἐγένετο δι' ἐξωτερικῶν δανείων. Καὶ εἶπον ἀκόμη, κύριοι, πραγματικῶς ὅτι ἡμεῖς θὰ προσπαθήσωμεν νὰ διατηρήσωμεν τὴν σταθερότητα τοῦ νομίσματος. Καὶ ἀνεφέρθημεν εἰς τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἐφημόσαμεν καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἐπετύχαμεν αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα. Δὲν ἀνεφέρθημεν εἰς κενὰς λέξεις. Μὲ τὰς γενικὰς γραμμὰς τὰς ὁποίας ἀνέφερα συνεχίζομεν τὴν προηγουμένην πολιτικὴν τὴν ὁποίαν καὶ ἐφημόσαμεν. Σᾶς εἶπον ὅτι θὰ αὐξήσωμεν τὴν ἐθνικὴν παραγωγὴν καὶ ὅτι θὰ δώσωμεν προσοχὴν εἰς τὴν γεωργίαν. Ἀνεφέρθημεν εἰς τὴν προηγουμένην πολιτικὴν ἡ ὁποία ἐφημόσθη καὶ τὴν ὁποίαν γνωρίζετε καὶ ἐσεῖς, ὅτι κατὰ τρία ἑκατομμύρια στέμματα ηὐξήσαμεν τὴν παραγωγὴν τῆς γῆς, ἀνεφέρθημεν εἰς τὸ ὅτι θὰ διαθέσωμεν ὅλα τὰ πολύτιμα προϊόντα εἰς τοὺς τόπους τῆς καταναλώσεως καὶ δύναμαι νὰ εἴπω ὅτι ἐνῷ εἴχομεν σωρείαν καπνοῦ παρακατατεθειμένου σήμερον δὲν ὑπάρχει τίποτε. Δὲν εἶναι κενὰ λοιπὸν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἴπον, ἀλλ' εἶπον τὴν ἐφαρμοσθεῖσαν πολιτικὴν ἐν συνόψει καὶ αὐτὴν πρέπει νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψει καὶ ἐσεῖς. (Χειροκροτήματα).

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Καὶ ἐξακολουθεῖ τὸ διοικητικὸν πρόγραμμα τῆς Κυβερνήσεως. Ναυτιλία: Θὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ναυτιλίας καὶ θὰ γίνῃ καὶ ὑφυπουργεῖον. Θὰ ἤθελον,κύριοι Πληρεξούσιοι, παρ' ὅσα εἶπεν ὁ Ἀξιότιμος κύριος Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, θὰ ἤθελον, λέγω, νὰ ἐξετάσετε τοὺς ἁρμοδίους κύκλους διὰ τὸ ζήτημα αὐτό, ἐὰν ἦτο δυνατόν. Καὶ ἐὰν πρόκειται νὰ συσταθοῦν Ἐπιτροπαί, θὰ ἔπρεπε νὰ καλέσετε τοὺς ἁρμοδίους κύκλους διὰ τὰ ζητήματα αὐτά, διὰ νὰ ἀκούσητε καὶ ἴδητε τὴν ἄλλην πλευρὰν τοῦ ζητήματος ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν παρουσίασεν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἰδικῶς διὰ τὴν τελευταίαν κίνησιν τῆς ναυτιλίας, διὰ νὰ σᾶς εἴπωσι τὴν κατάστασιν τῆς ναυτιλίας καὶ τὴν ἐντὸς τῶν Ἑλληνικῶν θαλασσῶν καὶ τὴν ἐκτός.

Καὶ προχωρῶ: Ἡ αὐτοδιοίκησις καὶ ἀποκέντρωσις: Δὲν ὑπάρχει κόμμα τὸ ὁποῖον νὰ μὴν ἀνέγραψεν εἰς τὰ προγράμματα αὐτοῦ, νὰ μὴ παρουσίασεν εἰς τὰς προγραμματικάς του δηλώσεις τὸ ζήτημα τῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ ἀποκεντρώσεως.

Οὐδέποτε ὅμως οὐδεὶς τὴν ἐφήρμοσε,θὰ ἐπανέλθω κατόπιν εἰδικώτερον ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ καὶ προχωρῶ:ὁ ἀνεφοδιασμὸς τῶν ἐν πολέμῳ δυνάμεων τῆς χώρας. Τὸν ἀκούω ἀπὸ νεαρωτάτης ἡλικίας τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῶν πολεμικῶν δυνάμεων τῆς χώρας. Εὑρέθη ἤδη 21)2 ἔτη κυβερνώμενοι ἀπὸ τὴν παροῦσαν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ θὰ ἤθελα διὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ τὸ τόσον λεπτὸν καὶ τὸ τόσης σημασίας, διὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ διὰ τὸ ὁποῖον ὅλοι ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφερόμεθα, νὰ ἀποφύγω νὰ ἐκθέσω ἐνταῦθα πράγματα δυνάμενα νὰ ἔχουν συνεπείας καὶ εἰς τὴν ἐξωτερικήν μας θέσιν. Θὰ ἤθελα, ἂν θέλῃ ἡ Κυβέρνησις καὶ ἡ Βουλή, νὰ τὸ συζητήσωμεν ὁρίζοντες εἰδικὴν Συνεδρίασιν περὶ τούτου ἴσως δὲ καὶ μυστικήν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ἐγώ, ἐφ' ὅσον τὴν γνωρίζω, δὲν ἔχω νὰ προσθέσω τίποτε. Ἀναμφισβητήτως ἡ ἐξωτερική μας πολιτικὴ θὰ στηριχθῇ ἐπὶ τοῦ Συμφώνου μετὰ τῆς Τουρκίας καὶ ἐπὶ τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου. Ἀλλὰ θὰ συνίστων εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὸ ἑξῆς : Δὲν εἴμεθα μόνοι εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὸν κόσμον οἱ Βαλκανικοὶ καὶ ἡ Τουρκία. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ἐν Εὐρώπῃ μεγαλύτερα Κράτη, τὰ ὁποῖα αὐτὰ κανονίζουσι τὴν πολιτικὴν καὶ τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ κόσμου. Δὲν θέλω νὰ κάμω καμμίαν παρατήρησιν. Συνιστῶ ὅμως εἰς τὴν Κυβέρνησιν βαθυτάτην προσοχὴν εἰς τὰ ἐν Εὐρώπῃ συμβαίνοντα, διότι δὲν γνωρίζομεν τὰ τέξεται ἡ ἐπιοῦσα. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι σήμερον νέφη ἄσχημα ἔχουν σηκωθῇ εἰς τὸν διπλωματικὸν ὁρίζοντα. Πρέπει νὰ εἴμεθα ἕτοιμοι διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Θὰ εἴμεθα λίαν εὐτυχεῖς ἐὰν τὸ Βαλκανικὸν Σύμφωνον καὶ τὸ Σύμφωνον μετὰ τῆς Τουρκίας ἐξησφάλιζον τὴν Ἑλλάδα. Θὰ ἤθελον ὅμως ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐξετάσῃ μήπως καὶ ἀσχέτως πρὸς αὐτὰ θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ προσέξῃ μήπως θὰ τῆς χρειασθοῦν καὶ ἄλλαι ἐξασφαλίσεις. Δὲν θέλω εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο νὰ εἰσέλθω περισσότερον. Εἶναι ζήτημα πολὺ λεπτὸν καὶ τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ συζητηθῇ ἐν συνεδριάσει δημοσία. Καὶ διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ θὰ καταβάλῃ,λέγει,ἡ Κυβέρνησις ὅπως ὑπεσχέθησαν καὶ ὅλαι αἱ Ἑλληνικαὶ Κυβερνήσεις,πᾶσαν προσπάθειαν διὰ τὴν θρησκείαν, διὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν παιδείαν, τὴν προστασ'αν τῶν ἀπόρων τάξεων καὶ τὴν καταπολέμησιν τῆς φυματιώσεως καὶ τῆς ἑλονοσίας. Εἶναι ὅλα ὑποσχέσεις ὅμοιαι

πρὸς ὅλας τὰς τοιαύτας ὑποσχέσεις. Ὅσοι βεβαίως ἐκ τοῦ παρελθόντος τῆς Κυβερνήσεως ἔχετε τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποσχέσεις ταύτας βεβαίως θὰ τὴν ψηφίσετε. Ὅσοι δὲν ἔχομεν αὐτὴν τὴν πεποίθησιν δὲν θὰ τὴν ψηφίσωμεν. Μέτρα ὅμως δι' ὅλα αὐτὰ τὰ ζητήματα τὰ διοικητικῆς φύσεως πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ ἀορίστου τούτου διοικητικοῦ προγράμματος δὲν ἔχετε ἐνώπιόν σας κανέν. Αὐτὸ εἶναι τὸ διοικητικὸν πρόγραμμα τῆς Κυβερνήσεως πανομοιότυπον μὲ ὅλα τὰ διοικητικὰ προγράμματα ὅλων τῶν Κυβερνήσεων, αἱ ὁποῖαι ἦλθον καὶ παρῆλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ ποῖον εἶναι τὸ Κυβερνητικὸν πρόγραμμα; Διότι ἄλλο Κυβέρνησις καὶ ἄλλο διοίκησις. Πρὸς ποίαν γραμμήν, πρὸς ποίαν κατεύθυνσιν ὡθεῖ τὴν Ἑλλάδα, κατευθύνει τὴν Ἑλλάδα ἡ Κυβέρνησις ; Εἶναι αὐτὸ ἓν ζήτημα σπουδαιότατον ζήτημα τὸ ὁποῖον ἀσκεῖ ἐπίδρασιν σημαντικωτάτην καὶ ἐπιβλαβεστάτην εἰς ὅλην τὴν Εὐρωπαϊκὴν κοινωνικὴν οἰκονομίαν. Ἐδῶ δὲ ἔχει κάμει ἀπείρους ζημίας. Εἶναι τὸ ζήτημα τοῦ ὑπερβολικοῦ, τοῦ ἄνευ ὁρίων κρατικοῦ ἐπεμβατισμοῦ, εἰς τὰς ἰδιωτικὰς οἰκονομίας.

Ὅ,τι βλέπετε σήμερον ἐν τῇ ἰδιωτικῇ καὶ τῇ δημοσίᾳ οἰκονομίᾳ τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ Κρατικοῦ παρεμβατισμοῦ. Τί θὰ πράξῃ ἡ Κυβέρνησις ὡς Κυβέρνησις ἀπέναντι τοῦ προβλήματος τούτου; Θὰ τὸ ἐξωθήσῃ πάρα πέρα μέχρι τῶν ἄκρων αὐτοῦ ὁρίων; Θὰ ἀφαιρέσῃ τὰς ὑπερβολὰς καὶ θὰ τὸ σταματήσῃ; Θὰ κάμῃ ὅπισθεν; Δὲν γνωρίζει κανείς. Εἶναι πολλοὶ οἱ ὁποῖοι λέγουν ὅτι ὁ κρατικὸς παρεμβατισμὸς εἶναι σήμερον ἓν γεγονός, τὸ ὁποῖον ἐπεβλήθη μοιραίως εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐὰν ἠμποροῦμεν νὰ τὸ ἀποφύγωμεν. Δὲν εἶναι ἔτσι. Δὲν θέλω νὰ εἰσέλθω εἰς θεωρίας οἰκονομολογικὰς ἐνταῦθα. Ἴσως δὲν ἔχουν αὐτὰ ἐδῶ τὴν θέσιν των, ἔχω ὅμως νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ὁ κρατικὸς παρεμβατισμὸς ὅπως κατήντησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς ἀναμίξεως τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἰς τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας κατήντησε νὰ καταστρέψῃ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὰς κυριωτέρας αὐτοῦ ἀρετάς. Ὁ Ἕλλην ἦτο, εἶναι καὶ θὰ εἶναι πάντοτε ἀτομιστής. Ἔχει μέσα του μεγάλην πρωτοβουλίαν, μεγάλην αὐτοβουλίαν. Τί γίνεται ὅμως σήμερον; Ἡ παραμικροτέρα ἐργασία καὶ τὸ παραμικρότερον μπακάλικο εἰς τὰς ἐργασίας του ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν σήμερον. Εἴτε ὁ μεγάλος ἐπιχειρηματίας, εἴτε ὁ μικρός, εἴτε ὁ μέσος,εἴτε οἱοσδήποτε ἄλλος, ποὺ θέλει νὰ κάμῃ οἱανδήποτε ἄλλην ἐργασίαν, δὲν ἐξετάζει πῶς θὰ ἀναπτύξῃ τὴν ἐπιχείρησίν του καὶ πῶς θὰ ἐντείνει τὰς ἀτομικάς του δυνάμεις, ἀλλὰ πῶς θὰ ἐπιτύχῃ ἀπὸ τὴν ἑκάστοτε Κυβέρνησιν τὴν τάδε ἢ τὴν δεῖνα εὔνοιαν διὰ τὴν δουλειά του, διότι ἡ δουλειά του ἐξαρτᾶται ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν. Αὐτὸ ἔχει βαρυτάτας συνεπείας καὶ ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως, διότι μεταβάλλεται βαθμηδὸν ὁ ἐργαζόμενος Ἕλλην πολίτης εἰς μισθοφόρον, εἰς μισθωτὸν τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ ἀποδοτικότης τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας καταπίπτει, συγχρόνως δὲ ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος παύει νὰ εἶναι οἰκονομικῶς ἐλεύθερος παύει νὰ εἶναι καὶ πολιτικῶς ἐλεύθερος.

Θέλετε μεθαύριον καὶ τώρα ἀκόμη, ἀλλὰ καὶ μεθαύριον ἀκόμη περισσότερον, νὰ ἐξασφαλίσετε τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα, τοῦ ὁποίου τὸ εἴδετε μάλιστα καὶ ἀκόμη εὐρυτέραν σημασίαν ἀπὸ ἀπόψεως λαοκρατικῆς ὀνομάζοντες αὐτὸ δημοκρατικὸν κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα, πολὺ καλά, ἀλλὰ ὡς πρώτη προϋπόθεσις τοιούτου πολιτεύματος εἶναι ὁ ἐλεύθερος πολίτης. Σήμερον ὅμως δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν Ἑλλάδα κανεὶς πολίτης οἰκονομικῶς ἐλεύθερος. Καὶ ὅταν δὲν εἶναι κανεὶς οἰκονομικῶς ἐλεύθερος πολίτης, πῶς θὰ εἶναι πολιτικῶς ἐλεύθερος;

Εἶδα ὅταν ἐδιάβασα τὸ πρόγραμμα τῆς Κυβερνήσεως ὅτι ὄχι μόνον δὲν πρόκειται νὰ σταματήσῃ ὁ παρεμβατισμὸς αὐτὸς εἰς τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα ὅρια, ἀλλὰ βλέπομεν τὸ κακὸ αὐτὸ ἐπεκτεινόμενον καὶ σᾶς ἐρωτῶ, ποὺ θὰ φθάσωμεν, μοιραίως εἰς τὸν κομμουνισμὸν ἢ εἰς τὸν φασισμὸν καὶ χωρὶς νὰ θέλετε ὅπως ἔφθασαν καὶ εἰς ἄλλας χώρας. Πάντως εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς ἐλευθερίας.

Σᾶς ἀνέφερα ἕνα μόνον ζήτημα γενικωτάτου χαρακτῆρος ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἔδει νὰ μᾶς διαφωτίσῃ ἡ Κυβέρνησις. Θὰ προχωρήσωμεν ὑπάνω εἰς αὐτὸν τὸν δρόμον τοῦ παρεμβατισμοῦ μὲ ἰλιγγιώδη ταχύτητα, θὰ σταματήσωμεν; Δὲν γνωρίζομεν τίποτε. Συναφὲς πρὸς τοῦτο εἶναι καὶ τὸ ζήτημα τῆς αὐτοδιοικήσεως τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ βεβαίως ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τοῦ διοικητικοῦ προγράμματος καὶ πλησιάζει εἰς τὰ ὅρια τοῦ κυβερνητικοῦ τοιούτου. Ἐνῷ ἔχετε σήμερον κρατικὴν παντοδυναμίαν ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως, δηλαδὴ δύνασθε νὰ ἀναμιγνύεσθε καὶ εἰς τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, νομίζετε ὅτι μπορεῖτε νὰ ἔχετε αὐτοδιοίκησιν; Ἔχω μελετήσει τὸ ζήτημα αὐτό. Τὸ ἐμελέτησα καὶ ὡς πολιτικὸς ἀρχηγὸς καὶ ὡς Ὑπουργὸς προκειμένου νὰ τὸ ἐφαρμόσω, διότι κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1932 ὡς Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ σύμμαχος τῆς τότε Κυβερνήσεως Τσαλδάρη εἶχα καὶ ἐγώ, ὅπως ἔχω πάντοτε, τὴν ἰδέαν τῆς ἀνάγκης τῆς αὐτοδιοικήσεως, ὡς καὶ ὁ κ. Πρωθυπουργὸς καὶ συνεφωνήσαμεν ὄντες εἰς τὴν ἐξουσίαν νὰ τὸ ἐφαρμόσωμεν. Ἔκαμα δὲ μίαν μεγάλην ἐπιτροπὴν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, τῆς ὁποίας προήδρευσα καὶ εἰργάσθημεν ἐπὶ 11)2 μῆνα. Ἐνομίζετο μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὅτι τὸ μέγα ἐμπόδιον τῆς ἐφαρμογῆς τῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ ἀποκεντρώσεως ἦτο τὸ οἰκονομικὸν δηλαδὴ τὸ ποσὸν ποὺ θὰ ἐστοίχιζεν ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ θεσμοῦ. Τὸ ποσὸν τῶν ἑκατομμυρίων μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ἐπροικοδοτεῖτο ἡ αὐτοδιοίκησις. Ἀπεδείχθη λοιπὸν κατὰ τὰς συνεδριάσεις τῆς Ἐπιτροπῆς ἐκείνης ὅτι θὰ ἠδύνατο μὲ τὰ μέσα τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ νὰ ἐφαρμοσθῇ, ἀλλὰ ἦσαν δύο πολὺ μεγάλα ἐμπόδια. Τὸ πρῶτον ἐμπόδιον ἦτο ὅτι τὸ Κράτος ἐπεμβαίνον ὄχι μόνον εἰς τὰ δημόσια οἰκονομικὰ παντοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἰδιωτικὰ οἰκονομικὰ παντοῦ δὲν ἀφήνει οὐδὲν περιθώριον ἐνεργείας εἰς τὰς αὐτοδιοικουμένας περιφερείας. Ἑπομένως κρατικὸς παρεμβασμὸς ὅπως ἐνοήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα —καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἀναφέρω, διότι ἔχομεν πρόγραμμα αὐτοδιοικήσεως— κρατικὸς παρεμβασμὸς ὅπως ἐνοήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτοδιοίκησις περιφερειῶν, αὐτοδιοίκησις ὅμως μὲ ἀληθῆ καὶ εὐρείαν σημασίαν τῆς λέξεως δὲν συμβιβάζεται. Αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτον ἐμπόδιον. Τὸ δεύτερον ἐμπόδιον κ. Πληρεξούσιοι, θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς εἴπω χωρὶς νὰ σᾶς καυοφανῆ εἴσθε σεῖς οἱ ἴδιοι. Ὅλοι σας. Διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, διότι ὅταν μεταφερθῇ ἕνα μέρος τῆς διοικήσεως εἰς τὰς αὐτοδιοικουμένας περιφερείας θὰ δοθῇ εἰς τὰς χεῖρας αἱρετῶν προσώπων εἰς τὰς αὐτοδιοικουμένας περιφερείας ἡ διοίκησις τῶν περιφερειῶν, θὰ δοθῇ δὲ εἰς αὐτὰς ἀνακοπτομένου τοῦ κρατικοῦ παρεμβασμοῦ καὶ ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ καὶ αὐτοδιοίκησις, καὶ ἡ διοικητική, σεῖς κύριοι, ὑποχρεωμένοι ὡς ἐκ τῆς πολιτικῆς σας νὰ ἡγεῖσθε πολιτικῶς εἰς τὰς περιφερείας ἐκείνας εἴτε νομοὺς εἴτε ἐπαρχίας θὰ προσπαθήσετε διὰ τοῦ κέντρου νὰ χαλιναγωγήσετε τὴν αὐτοδιοίκησιν τῶν περιφερειῶν ἐκείνων, διότι ἄλλως θὰ σᾶς διαφύγῃ ἡ πολιτικὴ ἐπιρροὴ ἀπὸ τὰς χεῖράς σας. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς τὸ πῶ καθαρά. Δὲν εἶναι πρᾶγμα διὰ τὸ ὁποῖον εὐθύνεσθε σεῖς ἢ ἐγὼ εἶναι πρᾶγμα διὰ τὸ ὁποῖον εὐθύνεται ἡ κατάστασις. Θέλω νὰ σᾶς φέρω μερικὰ παραδείγματα.

Εἰς πόσας περιστάσεις δὲν ἐπεμβαίνετε ὡς πολιτευόμενοι εἰς ζητήματα δήμων καὶ κοινοτήτων, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὁ πρῶτος βαθμὸς τῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ εἰς πόσα ζητήματα δὲν ἐπηρεάζετο διὰ τοῦ κέντρου καὶ διὰ τῶν νομαρχῶν τὴν διοίκησιν τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων; Θὰ σᾶς ἀναφέρω καὶ δύο ἄλλα παραδείγματα: Ὑπῆρχον καὶ ὑπάρχουν ἀκόμη —δὲν γνωρίζω εἰς αὐτὴν τὴν περίοδον ἐὰν ὑπάρχουν πλέον — ἀλλὰ ἴσως θὰ ὑπάρξουν ἅμα παύσῃ ἡ ἐκκαθάρισις τῶν ὑπαλλήλων, ὑπάρχουν δύο κλάδοι αὐτοδιοικούμενοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ εἷς εἶναι τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἔχει μίαν, ὄχι ὡς

περιφέρειαν φυσικὰ ἀλλ' ὡς κλάδος διοικήσεως. ἔχει μὲν αὐτοδιοίκησιν, βάλετε τὸ χέρι εἰς τὴν καρδιά σας ἕκαστος ἐξ ὑμῶν καὶ νὰ μοῦ εἴπητε ποῖος ἐξ ὑμῶν δὲν ἐπίεσεν εἴτε ὑπουργόν, εἴτε τὸ ἐκπαιδευτικὸν συμβούλιον διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐλευθέραν λειτουργίαν τῆς αὐτοδιοικήσεως ταύτης;

Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ. Ὑπάρχουν πολλὰ σημεῖα, κ. Πρόεδρε, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν δύναται οὐδεὶς νὰ παρέμβῃ διότι ὑπάρχουν ὡρισμέναι διατάξεις. Ἐὰν τὸ σύστημα εἶναι τοιοῦτον ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ γίνῃ παρέμβασις, τ' ὁποῖον ἀναμφισβητήτως θὰ εἶναι ἐπιθυμία ὅλου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καὶ δὲν πρέπει νὰ κατηγορηθῇ ὁ πολιτικὸς κόσμος ὅτι ἐπιδιώκει τοῦτο ἀντιθέτως καὶ ἡ Κυβέρνησις πρὸς αὐτὸ τὸ σημεῖον θέλει νὰ καταλήξῃ διὰ νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν πολιτικὸν κόσμον.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Κύριε Πληρεξούσιε, ἐγὼ μὲν ὁμιλῶ οὐσιαστικῶς σεῖς ὅμως ὁμιλεῖτε νομικῶς. Ἡ ἀπόστασις ἐμοῦ μὲν ὁμιλοῦντος οὐσιαστικῶς, ὑμῶν δὲ ὁμιλοῦντος νομικῶς εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φθάσωμεν εἰς συνεννόησιν. Ὑπάρχει καὶ ἕτερος κλάδος αὐτοδιοικούμενος, ὁ τῆς ἐπαρχιακῆς ὁδοποιΐας Τὸν εἶχα κάμει ἐγὼ αὐτοδιοικούμενον· γνωρίζων δὲ τὰ ἐλαττώματα τῆς κρατικῆς μηχανῆς, εἶχον προσπαθήσει νὰ τὸν κάμω καὶ οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητον. Ἐψηφίσθη ἀπὸ τὴν τότε Βουλήν, τῇ προτάσει μου, ὅτι οἱ ταμίαι εἰσπράττοντες διὰ λογαριασμὸν τῶν ἐπαρχιακῶν των ταμείων ὁ δοποῖας τὰ ποσὰ τῶν ὑπὸ τῶν νόμων ὁριζομένων φορολογιῶν θὰ τὰ κατέθετον εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν καὶ θὰ τὰ ἔκλειον εἰς μερίδα λογαριασμοῦ δι' ἕκαστον ἁρμόδιον ἐπαρχιακὸν ταμεῖον, δηλαδὴ δὲν ἐπήγαιναν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Μετὰ ἓν ἔτος ἦλθεν ἡ Κυβέρνησις Βενιζέλου, Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ὁ κ. Μαρῆς, καὶ ἐψήφισε νόμον ὅπως ὅλα τὰ ἔσοδα αὐτὰ νὰ πηγαίνουν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον τὸ ὁποῖον θὰ ἐφρόντιζε νὰ τὰ ἀποδίδῃ εἰς τὰ ἐπαρχιακὰ ταμεῖα. Δὲν γνωρίζω ἐὰν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Συγκοινωνίας εἶναι ἐδῶ καὶ ἂν εἶναι εἰς θέσιν νὰ μᾶς εἴπῃ τί πραγματικῶς ἀποδίδεται καὶ τί δὲν ἀποδίδεται. Κατὰ πληροφορίας μου, μετὰ μεγάλης δυσχερείας τὰ ἐπαρχιακὰ ταμεῖα λαμβάνουν τὰ ποσὰ τὰ ὁποῖα ψηφίζουν τὰ ἴδια καὶ τὰ ὁποῖα λαμβάνονται διὰ φορολογιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ αὐτοφορολογουμένου δι' αὐτοδιοικήσεως.

Βλέπετε ὅτι ἡ μηχανὴ τοῦ κέντρου, τὴν ὁποίαν ἐνισχύει ἡ ὑπαλληλοκρατία, τὴν ὁποίαν ἐνισχύετε καὶ ἡμεῖς, κ. Πληρεξούσιοι, διὰ τὰς πολιτικάς σας καὶ κομματικάς σας ἀνάγκας εἶναι τόσον ἰσχυρά, ὥστε δὲν θὰ ἀφήσῃ αὐτὰς τὰς αὐτοδιοικήσεις νὰ λειτουργήσουν. Εὔχομαι νὰ γίνῃ. Ἀλλὰ ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλιν διὰ νὰ ἔλθω εἰς τὸ ζήτημα τοῦ κρατικοῦ παρεμβατισμοῦ, ἐφ' ὅσον ὁ κρατικὸς παρεμβατισμὸς εἶναι τὸν τραχὺς καὶ ἔντονος εἰς τὴν Ἑλλάδα, περιφέρειαι αὐτοδιοικούμεναι καὶ οἰκονομικῶς αὐτοδιοικούμεναι δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξουν.

Τοιαῦται Κυβερνητικαὶ γραμμαὶ δὲν εἶναι εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς Κυβερνήσεως, δὲν τὰς βλέπομεν. Δὲν ὑπάρχουν. Τὸ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἐζήτησεν ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἡ κύρωσις τῶν Συντακτικῶν πράξεων καὶ δὴ δι' ἑνὸς καὶ μόνου ψηφίσματος, κύριοι Πληρεξούσιοι, τὸ ὁποῖον θὰ συζητήσωμεν ὅταν ἔλθῃ εἰς τὴν Βουλήν, ἑνὸς ψηφίσματος διὰ τοῦ ὁποίου ἐγκρίνονται αὗται συλλήβδην, χωρὶς νὰ ληφθῇ μάλιστα ὁ κόπος οὔτε νὰ ἀναφερθοῦν αἱ Συντακτικαὶ αὗται πράξεις καὶ τὰ Νομοθετικὰ Διατάγματα, χωρὶς νὰ ληφθῇ μάλιστα ὁ κόπος νὰ ἀναφέρουν καὶ χρονολογικῶς ποῖα εἶναι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν. Διότι ὑπάρχει εἷς ἐξ ὑμῶν, ὁ ὁποῖος νὰ δύναται νὰ μοῦ εἴπῃ αὐτὴν τὴν στιγμὴν ποῖαι εἶναι αὐταὶ αἱ Συντακτικαὶ πράξεις, τὰς ὁποίας ἐξέδωσεν ἡ Κυβέρνησις; δὲν ἐλήφθη ὁ κόπος οὔτε νὰ σταλῇ εἰς τοὺς Πληρεξουσίους ἓν ἀντίγραφον διὰ νὰ τὸ ἴδωμεν. Καὶ προσθέτει ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ὅτι ὁ λαὸς διὰ τῶν ἐκλογῶν τὰ ἐκύρωσεν ὅλα αὐτά, ὁ λαὸς ὁ ὁποῖος κατὰ πᾶσαν πιθανότητα **οὐδὲ ἔχει λάβῃ γνῶσιν ὅλων αὐτῶν. Νομίζω,** ὅτι αὐτὸ τὸ ψήφισμα ἐὰν μὲν εἶναι ζήτημα Κυβερνητικῆς διεκολύνσεως καὶ θέλει ἡ Κυβέρνησις νὰ τὸ περάσῃ ὅπως ὅπως, ἔχει κολοσσιαίαν πλειοψηφίαν καὶ δύναται νὰ τὸ πράξῃ. Ἀλλ' ἐὰν πρόκειται νὰ ἐργασθῶμεν πραγματικῶς δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον θὰ τὸ κάμωμεν.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Νομίζετε ὅτι ἡ κύρωσις αὐτῶν πρέπει νὰ γίνῃ δι' εἰσαγωγῆς ἰδιαιτέρας πρὸς συζήτησιν ἑνὸς ἑκάστου;

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Μάλιστα. Καὶ νὰ σᾶς εἴπω ἀμέσως τὸ διατί.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Αὐτὴν τὴν ἰδέαν ἔχετε. Ἀλλ' ὑπολογίζετε πόσος χρόνος θὰ ἀπαιτηθῇ διὰ τοῦτο; Δὲν ἐλάβατε δὲ ὑπ' ὄψιν—διότι ἐὰν θέλετε νὰ συζητήσητε αὐτὸν σήμερον ὀφείλω νὰ σᾶς τὸ ὑπομνήσω—ὅτι αἱ πράξεις, τὰς ὁποίας προκειται νὰ φέρωμεν εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, ρητῶς ἀναφέρομεν, ὅτι δύνανται νὰ τροποποιηθῶσιν ἢ νὰ ἀκυρωθῶσιν δι' ἰδίας ἑρ' ἑκάστης συζητήσεως. Οὐδέποτε δὲ ἔγινε ἀνωμαλία καθ' ἑκάστην ἰδιαιτέραν συζήτησιν ἐπὶ ἑνὸς ἑκάστου Νομοσχεδίου. Ἀρκεῖ, ὅτι παρέχομεν ὅλην τὴν εὐχέρειαν ὅταν θέλῃ νὰ φέρῃ τὴν συζήτησιν εἰς τὴν Συνέλευσιν νὰ τὴν φέρῃ. Ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ δὲν θὰ ἐπεκταθῶ, διότι ὅταν ἔλθῃ ἡ συζήτησις θὰ ὁμιλήσετε καὶ θὰ ἀπαντήσω.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ἡ δικτατορία τοῦ Παγκάλου ἐξέδωκε σωρείαν Νομοθετικῶν Διαταγμάτων, δὲν ἐσκέφθη ὅμως ἡ Κυβέρνησις τότε τὰ Νομοθετικὰ αὐτὰ Διατάγματα νὰ τὰ κυρώσῃ ἐν τῷ συνόλῳ των, ἔφερεν ἴδιον Νομοσχέδιον, ἔγιναν συζητήσεις, ἐπῆλθον τροποποιήσεις καί τινα ἐξ αὐτῶν κατηργήθησαν ἐν τέλει.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Δὲν ἀφίνετε αὔριον ὅταν θὰ ἔλθῃ τὸ ψήφισμα πρὸς συζήτησιν νὰ ἀναπτύξετε τὰς γνώμας σας;

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Σᾶς λέγω παρεμπιπτόντως.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Ἡ Κυβέρνησις ἔλαβε νομοθετικὴν ἐξουσιοδότησιν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς ἐνήργησεν.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Δὲν εἶνε μόνον τὸ κατὰ πόσον μία Συντακτικὴ Πρᾶξις δι' ἕνα Νομοθετικὸν Διάταγμα εἶναι ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως ἢ ἄλλης ἀπόψεως ὀρθὸν ἢ ὄχι, εἶναι ἐξεταστέος καὶ ὁ σκοπὸς διὰ τὸν ὁποῖον ἐξεδόθη. Ἡ Κυβέρνησις μᾶς διαβεβαιοῖ ὅτι ὅλαι αὗται αἱ Συντακτικαὶ Πράξεις καὶ τὰ Νομοθετικὰ Διατάγματα ἐξεδόθησαν πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τῆς καταστολῆς τοῦ κινήματος καὶ τῆς τακτοποιήσεως μιᾶς νομίμου καταστάσεως μετὰ τὸ κίνημα καὶ διὰ τίποτε ἄλλο. Ἐγὼ ὅμως ἔχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι πολλαὶ ἀπὸ τὰς Συντακτικὰς αὐτὰς Πράξεις καὶ πολλὰ ἀπὸ τὰ Νομοθ. Διατάγματα ἐξεδόθησαν καὶ ἐγένοντο πρὸς ἐκλογικοὺς σκοπούς. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀχθῶσιν μέσα εἰς τὴν Βουλὴν αὐτὰ διὰ νὰ ἐξετάσωμεν αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ ἢ θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ἔχω ἐγὼ δίκαιον ἢ θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ἔχω ἄδικον. Ἀλλ' ἐφόσον αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶναι οὐσιῶδες καὶ κεφαλαιῶδες δὲν συζητεῖται, καὶ ἐφόσον ζητεῖται ἀπὸ τὴν Συνέλευσιν νὰ κυρωθοῦν ὅλαι μὲ μίαν ἢ δύο ἀναγνώσεις, χωρὶς νὰ γνωρίζητε τὰς Πράξεις καὶ τὰ Διατάγματα αὐτά, πῶς θέλετε νὰ συμφωνήσω εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ ποτέ; Βεβαίως δὲν ἠμπορῶ νὰ συμφωνήσω. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ψήφισιν τοῦ νέου Συντάγματος, τὴν μετατροπὴν δηλαδὴ τοῦ ὑφισταμένου Δημοκρατικοῦ Συντάγματος, ἤκουσα ὅσα εἶπεν ὁ κ. Πρωθυπουργὸς διὰ τὰς ἐργασίας τῆς Ἐπιτροπῆς, αἱ ὁποῖαι, ἐγὼ εὔχομαι ἐξ ὅλης ψυχῆς, νὰ ἀποδῶσιν ἐπὶ ματαίῳ καὶ νὰ ἔλθετε εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ ψηφίσητε ἄλλο Σύνταγμα καὶ ὄχι αὐτὸ τὸ ὁποῖον καταρτίζεται. Καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὸ τελευταῖον μέρος τῶν Κυβερνητικῶν δηλώσεων τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα. Ἐν μέρει ὀρθῶς εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα

προέκυψεν ἐκ τοῦ κινήματος τῆς 1ης Μαρτίου. Τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα, κύριοι Πληρεξούσιοι, ἐσώθει πάντοτε εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ... ...

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Δὲν ἐπροσέξατε ἕνα πρᾶγμα. Εἶπα ὀξύ. Καὶ τὴν ὀξύτητα ἀπέζωκα εἰς τὸ κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου, διὰ νὰ μὴ ἀγορεύετε ἐπὶ ματαίῳ.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Εἴμεθα τότε σύμφωνοι, αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγετε καὶ σεῖς εἶναι ὅτι ἐσώθει πάντοτε εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅτι ἀπέβη ὀξὺ τὴν 1ην Μαρτίου. Ἐπομένως τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα ἦτο ἄλυτον, εὑρίσκεται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Λαοῦ ἄλυτον ἀπὸ πολλοῦ, ἔγινεν ὀξὺ ὄχι μόνον τὴν 1ην Μαρτίου, ἀλλὰ βαθμηδὸν διὰ τῆς ἐνδεκαετοῦς ἐφαρμογῆς τοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος καὶ ἔφθασεν εἰς ὀξύτατον σημεῖον τὴν 1ην Μαρτίου. Ἐπομένως ἦτο φυσικὸν νὰ ἐκραγῇ τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα. Ποῦ εὕρετε λοιπόν, κ. κ. Πληρεξούσιοι, ὅτι ἐγὼ προεκάλεσα καθεστωτικὸν ζήτημα χάριν κομματικῆς ἐκμεταλλεύσεως; Ἐὰν πράγματι τοῦτο εὑρίσκετο εἰς τὸ ὑποσυνείδητον τοῦ Λαοῦ, ἐὰν εὑρίσκετο ἐν τῇ διαθέσει τοῦ Λαοῦ καὶ ἕνα πολιτικὸν κόμμα τὸ φέρει τοῦτο εἰς φῶς, διατί τὸ μέμφεσθε; Ἐπομένως δὲν ἐπράξαμεν ἡμεῖς τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ φέρωμεν εἰς φῶς ἕνα ζήτημα τὸ ὁποῖον εἶχε πάντοτε ἐνώπιόν του ὁ Ἕλλην πολίτης.

Ἂν ἕνα κόμμα ζητεῖ νὰ πραγματοποιήσῃ μίαν ἰδέαν, ἔχει δὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι διὰ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἰδέας ταύτης ὠφελεῖ τὸν τόπον, σώζει τὸν τόπον, τότε θέτον τὴν ἰδέαν ταύτην τὸ Κόμμα τοῦτο πρὸ τοῦ λαοῦ, ἡ ὁποία ἰδέα εἶναι πεποίθησίς του ἐσωτερική, ἡ ὁποία εἶναι πίστις του ὅτι εἶναι πρὸς ὄφελος τοῦ τόπου του, ἐκμεταλλεύεται κακῶς τὴν ἰδέαν, τὴν ἰδικήν του ἰδέαν; Ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ἐκμεταλλευόμεθα τὴν ἰδέαν ἄλλου, ἀλλὰ δὲν δύνασθε νὰ μεμφθῆτε ἂν ἕνας ἐκμεταλλευθῇ τὰς ἰδέας του ἐδικάς του ἰδέας τὰς ὁποίας ἐκθέτει ἰδίᾳ εὐθύνῃ καὶ ἰδίῳ κινδύνῳ. Τὸ μόνον εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἠδυνάμεθα νὰ συζητήσωμεν μὲ τὸν κ. Πρωθυπουργὸν εἶναι ἂν τοῦτο εἶναι ζήτημα γενικῶν ἐκλογῶν ἢ ζήτημα εἰδικοῦ ἐπιμοψηφίσματος. Τοῦτο βεβαίως θὰ ἠδύνατο νὰ συζητηθῇ καὶ εἶναι ἄξιον προσοχῆς τὸ ζήτημα τοῦτο. Δὲν ἔχει δίκαιον ὅμως ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ὅταν λέγει ὅτι τὰ τοιαῦτα ζητήματα πάντοτε ἐγένοντο ζητήματα εἰδικοῦ ἐπιμοψηφίσματος καὶ δὲν ἦσαν ἀποτελέσματα ἐκλογῶν. Σᾶς ὑπενθυμίζω τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα τοῦ 1920 ὅτι ἐλύθη διὰ τῶν ἐκλογῶν.

ΕΙΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΣ. Ὄχι. Διὰ ἐπιμοψηφίσματος.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἐλύθη οὐσιαστικῶς διὰ τῶν ἐκλογῶν καὶ ἐγένετο ἐπιμοψήφισμα πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. Ἀγνοεῖτε, κύριοι, τὴν πρόσφατον ἱστορίαν ἀκόμη; Ἔγινε ἐπιμοψήφισμα πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. Ἐὰν ἐπρόκειτο, κ. Πληρεξούσιοι, νὰ ἀκολουθήσετε καὶ ἐσεῖς τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ λύσετε τὸ ζήτημα τοῦτο ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ καὶ κατόπιν τὴν λύσιν σας νὰ τὴν φέρετε πρὸ τοῦ λαοῦ, νὰ τὴν ἐπικυρώσετε διὰ ἐπιμοψηφίσματος, δὲν θὰ εἶχον καμμίαν ἀντίρρησιν.

Π. ΙΑΚ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ. Προηγήθη τὸ ἐπιμοψήφισμα **κατὰ τὸ 1920.** Τότε τὸ κρατοῦν κόμμα τὸ ὁποῖον ἦτο καὶ τὸ αἴτιον τῆς ὅλης ἀναστατώσεως εἰς τὰ 1917, ἔθεσε τὸ ζήτημα διὰ τοῦ ἀρχηγοῦ του κατὰ τὰς ἐκλογὰς καὶ εἶπεν ὅτι ἡ ἀποτυχία τοῦ κόμματος τῶν φιλελευθέρων σημαίνει ἀπόφασιν τοῦ λαοῦ ὑπὲρ τῆς ἐπανόδου τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου. Οὕτως ἐτέθη τὸ ζήτημα. Μετὰ τὰς ἐκλογὰς ἐπηκολούθησε τὸ δημοψήφισμα.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ὁ ἀείμνηστος Γούναρης ἀπεδέχθη τότε τὴν πρόκλησιν τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου;

Π. ΙΑΚ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ. Τὴν ἀπεδέχθη.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἡ νίκη τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος καὶ τῆς μετ' αὐτοῦ ἡνωμένης τότε ἀντιπολιτεύσεως ἔλυσε τὸ ζήτημα κατ' οὐσίαν.

Ν. ΔΑΡΒΕΡΗΣ. Ἐπόκειτο περὶ προσώπου τοῦ Βασιλέως.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἐπρόκειτο περὶ καθεστωτικοῦ ζητήματος βαρυτάτου καὶ ἂν θέλετε πολὺ ἀκόμη βαρυτέρου ἀπὸ ἐκείνου τὸ ὁποῖον πρόκειται σήμερον. Δὲν ὑπάρχει περὶ αὐτοῦ καμμία ἀμφιβολία. Καὶ ὅμως ἔτσι ἐλύθη τότε. Καὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἐὰν θέλετε, κύριοι πληρεξούσιοι, νὰ καταλήξετε εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι πρέπει περὶ τούτου νὰ ἐκφράσητε γνώμην καὶ τὴν γνώμην σας ταύτην νὰ τὴν θέσητε ὑπὸ τὴν κύρωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐγὼ δὲν θὰ εἶχον καμμίαν δυσχέρειαν νὰ τὸ ἀποδεχθῶ. Ἀλλὰ τὸ νὰ θέλετε ἁπλῶς νὰ εἴπητε εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἕλα μίαν ἡμέραν τὴν τάδε καὶ ψήφισε ὅτι νομίζεις ὀρθόν, Βασιλείαν ἢ Δημοκρατίαν, ἐγὼ δὲ δὲν ἔχω νὰ σᾶς δώσω καμμίαν περὶ αὐτοῦ γνώμην ὡς ἐθνοσυνέλευσις, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ εἴπω ὅτι αὐτὸ εἶναι κάτι τι τὸ ὁποῖον τὸ κυρίαρχον πολιτικὸν σῶμα, τὸ ἐκφράζον τὴν ἐθνικὴν κυριαρχίαν δὲν δύναται νὰ τὸ πράξῃ. Διότι πῶς εἶναι δυνατὸν ἀπὸ τὸν ἁπλοῦν χωρικὸν ἀπὸ ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος σκάφτει ἀπὸ πρωΐας μέχρι ἑσπέρας διὰ νὰ κερδίσῃ μετὰ δυσκολίας τὸν ἄρτον του, τὸν βασανιζόμενον ἀπὸ τὰς βιοτικὰς ἀνάγκας νὰ τοῦ ζητήσητε νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα αὐτὸ μόνος του καὶ νὰ τοῦ πῆτε ὅτι σεῖς ἡ ἐθνοσυνέλευσις τὸ κυρίαρχον σῶμα δὲν ἔχει νὰ δώσῃ καμμίαν γνώμην; Βεβαίως θὰ προκαλέσητε τὰ εὔλογα παράπονα τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν οἱ ὁποῖοι θὰ σᾶς εἴπουν. Σεῖς, κ. πληρεξούσιοι, τοὺς ὁποίους ἐξέλεξα πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπὸν διὰ νὰ ἀσχοληθῆτε μὲ αὐτὰ τὰ ζητήματα διὰ νὰ μὲ καθοδηγήσητε δὲν ἔχετε γνώμην; Διότι αὐτὸ θέλετε, κύριοι πληρεξούσιοι, νὰ πράξετε ἂν ψηφίσετε τὸ δημοψήφισμα ὅπως σᾶς τὸ προτείνῃ ἡ Κυβέρνησις λέγοντες δηλαδὴ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἕλα μίαν ὡρισμένην ἡμέραν νὰ ἐκφράσῃς τὴν γνώμην σου καὶ ἡ Ἐθνοσυνέλευσις δὲν θέλει νὰ ἔχῃ περὶ αὐτοῦ γνώμην. Ἐγὼ κύριοι σᾶς προτείνω νὰ ἐκφράσετε περὶ αὐτοῦ γνώμην νὰ ἔχετε τὸ θάρρος νὰ ἐκφράσετε τὴν γνώμην σας, νὰ προκαλέσητε συζήτησιν ἐν τῇ ἐθνοσυνελεύσει καὶ νὰ εἰπῆτε σεῖς ἡ Ἐθνοσυνέλευσις, τί θέλετε, τὴν βασιλευομένην Δημοκρατίαν ἢ τὴν ἀβασίλευτον Δημοκρατίαν;

ΕΙΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΣ. Αὐτὸ θὰ τὸ καθορίσῃ ὁ λαός.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἀφῆστε τὸν λαὸν ἥσυχον, μὴ τὸν ταράσσετε περισσότερον, ἀρκετὰ τὸν ἐταράξατε, εὐκολύνατε τὸ ἔργον του. Πρέπει ἡμεῖς νὰ συζητήσωμεν μεταξύ μας νὰ προέλθουν ἐπιχειρήματα ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν, νὰ διαβάσῃ τὰ ἐπιχειρήματα αὐτὰ ὁ λαός, νὰ προβάλῃ τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν μὲν πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν δέ, νὰ σχηματίσῃ γνώμην καὶ ὅταν σεῖς καταλήξητε εἰς μίαν ἀπόφασιν, ἀπόφασιν ἡ ὁποία θὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τότε νὰ ἐνεργήσητε τὸ δημοψήφισμα. Δυνάμεθα νὰ τὸ κάμωμεν αὐτό, εἶναι περιττὸν νὰ σπεύσωμεν νὰ φύγωμεν εἰς τὰς ἐξοχὰς διὰ τὴν ἀνάπαυσίν μας. Δὲν εἶναι καιρὸς ἀναπαύσεως. Ἂν ὁ κ. Πρωθυπουργὸς νομίζει ὅτι τὸ ζήτημα συνταράσσει τὴν γαλήνην καὶ τὴν ὁμαλότητα τοῦ τόπου μολονότι ἐγὼ νομίζω ὅτι ὁμαλότης καὶ γαλήνη δὲν ὑπάρχει ἀπὸ πολλοῦ, ἐὰν λέγω ὁ κ. Πρωθυπουργὸς νομίζει ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο συνταράσσει τὸν λαὸν τότε πρέπει τὸ ζήτημα τοῦτο νὰ λυθῇ ταχύτατα ὅπως καὶ ἐγὼ φρονῶ, τότε ὀφείλομεν νὰ μείνωμεν ἐδῶ καὶ νὰ συζητήσωμεν τὸ μέγα τοῦτο ζήτημα, νὰ ἀναπτυχθοῦν αἱ ἑκατέρωθεν γνῶμαι, καὶ τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατά, καὶ νὰ ληφθῇ μία ἀπόφασις, ὥστε καὶ ὁ λαὸς νὰ συνηθῇ νὰ εἴπῃ: Μὲ ἐφώτισαν οἱ πληρεξούσιοί μου ἡ ἐθνοσυνέλευσις, δύναμαι καὶ ἐγὼ τώρα νὰ ἔχω γνώμην καὶ νὰ λάβω μίαν ἀπόφασιν ὡς κυρίαρχος λαός. Αὐτά, κύριοι πληρεξούσιοι, εἶχον νὰ σᾶς προτείνω ὅπως λυθῇ τὸ ζήτημα τοῦτο. Εἰς τὴν περὶ δημοψηφίσματος συζήτησιν θὰ λάβω καὶ πάλιν τὸν λόγον. (Λειροκροτήματα ἐκ τῆς δεξιᾶς).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Δραγούμης.

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Κύριοι Πληρεξούσιοι, προτοῦ εἰσέλθω εἰς τὸ κύριον θέμα τῆς ἀπαντήσεως εἰς τὰς προγραμματικὰς

δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως εἶναι, δυστυχῶς, ἀνάγκη νὰ ἐξηγήσω εἰς τὴν Συνέλευσιν πῶς, ἐνῷ ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ σεβαστὸς Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος ἐδήλωσε μετὰ τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς τοῦ Σεπτεμβρίου 1932 ὅτι ἀναγνωρίζει ἀνεπιφυλάκτως τὸ καθεστὼς τῆς Δημοκρατίας, προσεχώρησα εἰς τὸ Λαϊκὸν κόμμα, ἤδη ἐμφανίζομαι ὡς μὴ ἀνήκων πλέον εἰς αὐτό.

Α. ΣΑΗΜΑΝ. Αἱ ἀπὸ χειρογράφου ἀγορεύσεις ἀπαγορεύονται, κ. Πρόεδρε, κατὰ τὸν Κανονισμόν.

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Εἶμαι πρόθυμος νὰ ὁμιλήσω καὶ ἐκτὸς χειρογράφου. Τοῦτο τὸ κάμνω, ἐπειδὴ πρόκειται περὶ προγραμματικῶν δηλώσεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Προχωρεῖτε, παρακαλῶ, κ. Δραγούμη.

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Μέχρι τῆς οὐσιαστικῆς ἐπιβολῆς τῆς Δημοκρατίας τῷ 1924 εἶχα ὑποστηρίξει ὅτι ἡ βασιλεία ὡς νόμιμον καθεστὼς ἦτο τὸ καταλληλότερον διὰ τὴν Ἑλλάδα πολίτευμα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ ἔκαμα ὅ,τι ἐξηρτᾶτο ἀπὸ ἐμὲ διὰ νὰ προλάβω τὴν κατάργησίν της. Εἰς τὸ δημοψήφισμα ὅμως δὲν ἔλαβα ἐνεργὸν μέρος, διότι προβλέπων πῶς θὰ διενεργηθῇ τοῦτο ἐκ τῶν προτέρων ἐδήλωσα ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ δὲν θὰ τὸ ἀναγνωρίσω, ὡς προῖὸν τῆς γνησίας καὶ ἐλευθέρας βουλήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ ὅτι, ἀσχέτως ἐντελῶς πρὸς τὸ δημοψήφισμα, ἀπομακρυνθείσης de facto τῆς βασιλείας, θὰ ἦτο ὀλέθριον διὰ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα νὰ μὴ φεύσωμεν πάντες εἰλικρινῶς νὰ δοκιμάσωμεν τὸ πράγματι ἐπιβληθὲν νέον πολίτευμα, τὸ τυπικῶς δ' ἔχον τόσον ὀλίγην διαφορὰν ἀπὸ τὸ παλαιόν. Ἦτο ἀνάγκη δὲ νὰ δοκιμασθῇ εἰλικρινῶς παρ' ἡμῶν, τῶν ἀντιδρασάντων εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσίν του, διὰ νὰ προληφθῇ ἀκριβῶς ὅ,τι δυστυχῶς συνέβη κατόπιν μέχρι τοῦ 1932, ἤτοι ἡ μονοπώλησίς του παρὰ τῆς μιᾶς κομματικῆς μερίδος, τῆς βενιζελικῆς.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Εἶσθε, μὲ ἄλλους λόγους, δημοκρατικὸς ἀπὸ ἐτῶν, ὥστε τὰ γραφέντα εἰς τὰς ἐφημερίδας περὶ ὑμῶν δὲν ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῶν πραγμάτων.

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Δὲν γνωρίζω τί ἐγράφη εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἀλλ' εἶνε γεγονὸς ὅτι ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς ἐπιβολῆς τοῦ δημοκρατικοῦ καθεστῶτος ἐτάχθην ἀνεπιφυλάκτως ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσέλθω εἰς τὸ Λαϊκὸν κόμμα, τὸ ὁποῖον ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη ἐκράτησε τὰς ἐπιφυλάξεις του μὴ ἀναγνωρίζον τὴν δημοκρατίαν. Ὑπῆρξα ἑπομένως συνεπὴς πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὰς γνώμας μου προσχωρήσας εἰς τὸ κόμμα τοῦτο μόνον μετὰ τὴν παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ του ἀνεπιφύλακτον ἀναγνώρισιν τοῦ δημοκρατικοῦ καθεστῶτος.

Ἦλθε τὸ κίνημα τῆς 1 Μαρτίου καὶ ἡ καταστολή του ἐν ὀνόματι τοῦ νομίμου πλέον πολιτεύματος, τοῦ ἀναγνωρισθέντος ἀπὸ διετίας καὶ πλέον παρὰ τοῦ ἤδη κυβερνῶντος Λαϊκοῦ κόμματος διεκηρύχθη παρὰ τῆς κυβερνήσεως urbi et orbi ὅτι τὸ κίνημα τοῦ κ. Βενιζέλου οὐδεμίαν ἠθικὴν βάσιν εἶχε, δεδομένου ὅτι ἡ δημοκρατία οὐδένα κίνδυνον διατρέχει.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν προεκλογικὴν περίοδον ἡ κατάστασις μετεβλήθη ἄρδην διὰ τῆς δηλώσεως τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος ὅτι θὰ διεξαγάγῃ μετὰ τὰς ἐκλογὰς δημοψήφισμα διὰ τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα, τὸ ἀνύπαρκτον μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἐξήλωνε τοῦτο. Λέγω ἀνύπαρκτον, διότι — ἂς μοῦ ἐπιτρέψῃ ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθερόφρονων νὰ τὸ εἰπῶ — ἡ προεκλογικὴ κίνησις τῆς Ἑνώσεως τῶν Βασιλοφρόνων δὲν ἦτο ἀρκετή, ὅπως ἀπεδείχθη ἄλλως τε ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν ἐκλογῶν, νὰ θέσῃ τοιοῦτο ζήτημα. Ἐπέθη τὸ ζήτημα διὰ τῆς προεκλογικῆς δηλώσεως τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ὅτι θὰ διεξαγάγῃ δημοψήφισμα περὶ τοῦ πολιτεύματος, δηλώσεως, ἡ ὁποία προϋπέθετε λογικῶς ὅτι ἀμφιβάλλει ὡς ἀρχηγὸς τοῦ ἰσχυροτέρου κόμματος καὶ Πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως τῆς χώρας περὶ τῆς σταθερότητος καὶ ἰσχύος τοῦ ὑπάρχοντος καθαρῶς δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, ὅτι ὁ δηλῶν ἐπανέρχεται εἰς τὰς πρὸ τοῦ 1932 ἐπιφυλάξεις του ὡς πρὸς αὐτὸ καὶ ὅτι ἐγκαταλείπει τὴν τότε γενομένην ἀνεπιφύλακτον ἀναγνώρισιν τῆς δημοκρατίας.

Ἔχων τὰς πεποιθήσεις ταύτας ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας μοῦ ἦτο ἀναμφισβητήτως ἀδύνατον νὰ παραμείνω εἰς τὰς τάξεις τοῦ λαϊκοῦ κόμματος. Εὐθὺς λοιπὸν ὡς ἐπανῆλθον ἐκ τῆς περιφερείας ἡ ὁποία μ' ἐξέλεξε, ἰδὼν τὰς δηλώσεις τοῦ ἀνέκαθεν δημοκρατικοῦ ἀξιοτίμου ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν καὶ ἀρχηγοῦ τοῦ Ριζοσπαστικοῦ κόμματος ὑπὲρ τῆς μοναρχίας, δηλώσεις ἀπολύτως ἀντιτιθεμένας πρὸς τὴν ρητὴν διαβεβαίωσιν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ περὶ οὐδετερότητος ἐν προκειμένῳ τῆς κυβερνήσεως, προέβην εἰς δηλώσεις διὰ τοῦ τύπου ὅτι μένω πιστὸς εἰς τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα.

Ἑπομένως ἐθεώρησα περιττὸν νὰ ὁμιλήσω προχθὲς κατὰ τὴν συζήτησιν περὶ ἑρμηνείας τῆς κυβερνητικῆς διαπώσεως τοῦ ὅρκου, διότι ἐκ τῶν προτέρων, κατόπιν τῶν διὰ τοῦ τύπου δηλώσεών μου, ἦτο γνωστὸν ὅτι ἔβλεπα εἰς τὴν διατύπωσιν ταύτην τὴν πραγματικήν της ἔννοιαν περὶ τῆς καθαρῶς δημοκρατικῆς μορφῆς τοῦ πολιτεύματος καὶ ὄχι τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, διφορουμένην.

Ἀλλὰ σήμερον ὤφειλα νὰ ἐξηγήσω τὴν θέσιν μου ἀπὸ καθαρῶς πολιτικῆς ἀπόψεως καὶ ζητῶ συγγνώμην ἀπὸ τὴν Συνέλευσιν ὅτι, ἂν καὶ μὴ ἐκπροσωπῶν τὴν γνώμην κανενὸς ἄλλου συναδέλφου, κρατῶ ἐπὶ τόσην ὥραν τὸ βῆμα τοῦτο.

Μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν ταύτην εἰσέρχομαι ἤδη εἰς τὸ κύριον θέμα.

Ὑπῆρχον πρὸ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος καὶ ἄλλαι, ὀλιγώτερον ριζικαί, διαφωνίαι πρὸς τὸ λαϊκὸν κόμμα αἱ ὁποῖαι μὲ ἔφερον εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἀποχωρήσεως.

Εὐθὺς μετὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος διὰ τοῦ τύπου διεκήρυξα ὅτι ἦτο εὐκαιρία νὰ πραγματοποιηθοῦν ὑπὸ τῆς οὐσιαστικῶς καὶ λίαν εὐλόγως δικτατορικὰ δικαιώματα ἀναλαβούσης κυβερνήσεως αἱ ἀπαραίτητοι συνταγματικαὶ καὶ διοικητικαὶ μεταρρυθμίσεις, μετὰ τὴν εἰς τὰ πράγματα ἐφαρμογὴν τῶν ὁποίων θὰ ἔδει νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ λαοῦ τὴν ἐκ τῶν ὑστέρων συνολικὴν ἔγκρισιν εἴτε δι' ἐκλογῶν Βουλῆς εἴτε διὰ δημοψηφίσματος. Ἤμην δὲ καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ ἔγκρισις θὰ ἐδίδετο πανηγυρική.

Ὀφείλω νὰ δηλώσω ὅτι καὶ ἐγὼ ἀνέκαθεν ἐτάχθην ὑπὲρ τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ ἐλαττώματα γνωρίζομεν ὅλοι, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου τὰ πρατερήματα καθιστοῦν αὐτὸν σύστημα ἐξασφαλίζον τὴν κανονικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἀρκεῖ νὰ ἐπενεχθοῦν εἰς αὐτὸ ὡρισμέναι βελτιώσεις. Ἡ δὲ πρότασίς μου περὶ δικτατορικῆς, οὕτως εἰπεῖν, ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως μεταρρυθμίσεως τοῦ Συντάγματος καὶ τοῦ διοικητικοῦ δὲν ἀπέβλεπε βέβαια εἰς τὴν κατάργησιν τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ. Ἀπέβλεπεν εἰς βελτίωσιν αὐτοῦ, ἀκριβῶς ὅπως προσαρμοσθῇ πρὸς τὰς σημερινὰς καὶ μελλοντικὰς ἀνάγκας τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ δυνηθῇ οὕτω νὰ διατηρηθῇ ἐξελισσόμενος φυσιολογικῶς. Ἀπέβλεπεν εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν ταχεῖαν ἐπάνοδόν μας εἰς αὐτόν. Ἐθεώρησα δὲ ὅτι ἦτο προτιμότερος ὁ τρόπος οὗτος τῆς μεταρρυθμίσεως καὶ ὄχι ὁ διὰ προηγουμένης συγκλήσεως Ἐθνοσυνελεύσεως, διότι φοβοῦμαι ὅτι διὰ τοῦ τελευταίου τούτου τρόπου δὲν θὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἐνδεδειγμένη μεταρρύθμισις οὔτε τοῦ πολιτειακοῦ, οὔτε τοῦ διοικητικοῦ μας ὀργανισμοῦ, διὰ τὸν λόγον ὅτι τὰ κοινοβούλια γενικῶς ἀντιδροῦν κατὰ τῆς μειώσεως πρὸ παντὸς τῆς βουλευτοκρατίας καὶ ἡ γραφειοκρατία ὁμοίως κατὰ τῆς διοικητικῆς ἀποκεντρώσεως καὶ αὐτοδιοικήσεως. Ἐλπίζω ὅμως εἰλικρινῶς νὰ διαψεύσουν τοὺς φόβους μου κατὰ τὰς σημερινὰς περιστάσεις τὰ πράγματα.

Δυστυχῶς ἡ κυβέρνησις ἀφῆκε τὴν εὐκαιρίαν ἐκείνην νὰ παρέλθῃ καὶ ὡς πρὸς μὲν τὴν τροποποίησιν τοῦ Συντάγματος περιωρίσθη εἰς τὴν κατάργησιν τῆς Γερουσίας καὶ ἐσπευσμένως προεκήρυξεν ἐκλογὰς Ἐθνοσυνελεύσεως — ἡ ὁποία δυστυχῶς ὡς ἦτο ἑπόμενον ἐξελέγη κομματικῶς μονόπλευρος, δηλ. μὲ συγγενὲς βραχὺ ἐλάττωμα — ὡς πρὸς δὲ τὴν διοικητικὴν μεταρρύθμισιν, ἐπίσης ἀπαραιτήτων καὶ ἀναγκαστικῶς παραλλήλων πρὸς τὴν συνταγματικήν, οὐδὲν ἔπραξε. Διότι βεβαίως ἡ συμπτωματικὴ πρᾶξις τῆς ἄρσεως τῆς μονιμότητος τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἡ ἐκκαθάρισις καὶ συμπλήρωσις τῶν οὕτω κενουμένων θέσεων, δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς μεταρρύθμισις τοῦ διοικητικοῦ μας συστήματος καὶ δὴ μὲ τὸν κομματικὸν καὶ προσωπικὸν τρόπον, καθ' ὃ ἐν πολλοῖς δυστυχῶς διενεργεῖται. Ἡ τοιουτοτρόπως δὲ δημιουργηθεῖσα κατάστασις ἢ μᾶλλον ἀκαταστασία καὶ παραλυσία τοῦ πολιτικοῦ καὶ διοικητικοῦ μας ὀργανισμοῦ ἐπεδεινώθη ριζικώτερον διὰ τῆς δημιουργίας καὶ καθεστωτικοῦ ζητήματος, τῇ ἀνοχῇ καὶ συμπράξει τῆς κυβερνήσεως.

Ἐὰν ἠκολουθεῖτο ἡ διατυπωθεῖσα παρ' ἐμοῦ ἐγκαίρως γνώμη δὲν θὰ εὑρισκόμεθα σήμερον εἰς ἀδιέξοδον καὶ δὲν θὰ εἴχον ἀναγεννηθῇ τὰ κομματικὰ πάθη, τὰ ὁποῖα μετὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος τῆς 1ης Μαρτίου καὶ τὴν ὁριστικὴν ἔξοδον ἀπὸ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς τῆς Ἑλλάδος τοῦ πρωταιτίου τοῦ εἰκοσαετοῦς ἐμφυλίου σπαραγμοῦ ἔτεινον νὰ ἐξαλειφθοῦν διὰ παντός.

Ἀντιθέτως θὰ ἐβαίνομεν ἀνενόχλητοι πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν εἰς τὰ πράγματα τῶν συνταγματικῶν καὶ διοικητικῶν μεταρρυθμίσεων καὶ θὰ ἐπλησιάζομεν ἤδη πρὸς τὴν ἡμέραν, ὁπότε θὰ ἀπετεινόμεθα πρὸς τὸν λαὸν διὰ τοῦ ζητήσωμεν τὴν ἔγκρισιν πεπραγμένων, ἀφοῦ θὰ εἶχε λάβῃ οὗτος ἀπτῶς ἀντίληψιν τούτων καὶ δὲν θὰ εἶχε νὰ κρίνῃ πλέον περὶ θεωριῶν καὶ ὑποσχέσεων, ἀλλὰ περὶ συγκεκριμένων πραγμάτων. Δὲν πρόκειται βέβαια νὰ ὁμιλήσω σήμερον περὶ τῶν συνταγματικῶν καὶ διοικητικῶν μεταρρυθμίσεων, διότι θὰ ἔχωμεν — τὸ εὔχομαι — ὅλον τὸν καιρὸν νὰ τὰς συζητήσωμεν μὲ τὴν σειράν των, μετὰ τὴν ἐπανάληψιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως.

Θὰ παρατηρήσω μόνον ἓν σημεῖον τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ. Ὑπεσχέθη δι' αὐτῶν ἐφαρμογὴν βαθμιαίων διοικητικῶν μεταρρυθμίσεων πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τὴν ὁποίαν ἐπιτάσσει τὸ καταργηθὲν σύνταγμα τοῦ 1927 καὶ τὴν ὁποίαν θὰ περιλάβῃ, εἶμαι βέβαιος περὶ τούτου, κατόπιν τῶν σημερινῶν δηλώσεών του, καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ ψηφισθῇ παρ' ἡμῶν νέον Σύνταγμα. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν δηλονότι τῆς διοικητικῆς ἀποκεντρώσεως καὶ τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως.

Μὲ ἰδιαιτέραν χαρὰν κρατῶ σημείωσιν τῆς δεδομένης σήμερον ὑποσχέσεως ταύτης, τοσούτῳ μᾶλλον καθόσον ἡ περισινὴ διαφωνία μου πρὸς τὴν κυβέρνησιν καὶ παραίτησίς μου ἀπὸ τὴν ὑπουργίαν τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Μακεδονίας ὀφείλετο εἰς κατηγορηματικὴν ἄρνησιν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως νὰ υἱοθετήσῃ τοιοῦτο πρόγραμμα ὡς ὑπεδείκνυον ἐπιμόνως εἰς αὐτόν. Ἡ μεταβολὴ αὕτη εἰς τὰς ἀντιλήψεις τοῦ κ. Προέδρου προφανῶς ὀφείλεται εἰς τὰ ἀποτελέσματα τῶν τελευταίων βουλευτικῶν ἐκλογῶν ἰδίως ἐν Μακεδονίᾳ. Παρὰ δὲ τὴν χαράν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνομαι δι' αὐτήν, θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως νὰ κρατήσω ἐπιφύλαξιν ἕως ὅτου ἰδῶ τὴν ὑπόσχεσιν ἀρχίζουσαν νὰ λαμβάνῃ σάρκας καὶ ὀστᾶ.

Ὡς πρὸς τὰς ἄλλας βασικὰς κατευθύνσεις τῆς Κυβερνήσεως ἔχω νὰ παρατηρήσω ὅτι συμφωνῶ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀπαραίτητον πλήρωσιν τῶν ἀμυντικῶν τῆς χώρας ἀναγκῶν, καὶ ὡς πρὸς τὰς οἰκονομικὰς ἐπιδιώξεις, καὶ ὡς πρὸς τὰς λοιπάς, μὲ τὴν ἐπιφύλαξιν πάντως ὅτι θεωρῶ ἐπιβεβλημένην τὴν αὐστηρὰν τήρησιν τῶν κατευθυντηρίων τούτων γραμμῶν ἐντὸς παντὸς κομματικοῦ ἐπηρεασμοῦ. Τοῦτο δὲ καθίσταται ἐξαιρετικῶς δύσκολον διὰ τὴν παροῦσαν κυβέρνησιν, τοσούτῳ μᾶλλον καθόσον αὕτη προέρχεται ἐκ κοινοβουλίου στερουμένου ἀληθοῦς ἀντιπολιτεύσεως, ἡ ὁποία εἰς τὰ μὴ μονόπλευρα κοινοβούλια ἀποτελεῖ τροχοπέδην διὰ τὰς τάσεις ἐκτροχιασμοῦ πάσης συμπολιτεύσεως.

Ἡ ὑπὸ τὸν σεβαστὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος Κυβέρνησις ὑποχρεοῦται νὰ μεταβληθῇ εἰς τροχοπέδην ἑαυτῆς διὰ νὰ μὴ παρασυρθῶμεν πάντες μετ' αὐτῆς, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῶμεν ἴσως, εἰς κανὲν βάραθρον. Εὔχομαι ὁλοψύχως νὰ ἔχῃ τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς πρόληψιν τοιαύτης καταστροφῆς ἠθικὴν δύναμιν.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Κύριοι Πληρεξούσιοι, ὁμολογῶ ὅτι μοῦ ἔκαμε κατάπληξιν ἡ ἀπὸ χειρογράφου ἀγόρευσις τοῦ ἀρτι κατελθόντος τὸ βῆμα συναδέλφου καὶ συμπαθεστάτου φίλου κ. Δραγούμη. Ὁ κ. Δραγούμης κατηγάλωσεν ὅλον τὸν χρόνον τῆς ἀγορεύσεώς του μὲ τὸ ζήτημα τὸ πολιτειακόν. Καὶ ἐπ' αὐτοῦ βεβαίως θὰ ὁμιλήσωμεν αὖριον, ὅταν θὰ τεθῇ ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως τὸ ψήφισμα, δὲν ἀντέχω ὅμως νὰ μὴ ἀναφέρω τὴν καταπληκτικὴ τοῦ λόγου του, ὅτι ἀποσχιζόμενος τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ παρέχῃ τὴν ἐμπιστοσύνην του εἰς τὸ πολίτευμα τῆς Δημοκρατίας.

Θὰ ἤθελα νὰ τὸν ἐρωτήσω ἐπ' αὐτοῦ: Εἰς ποίαν Δημοκρατίαν παρέχει τὴν ἐμπιστοσύνην του; Εἰς τὴν Δημοκρατίαν τοῦ κ. Καρακούφα; Εἰς τὴν Δημοκρατίαν τοῦ κ. Μπακιρτζῆ; Εἰς τὴν Δημοκρατίαν τοῦ κ. Διάμεση; Εἰς τὴν Δημοκρατίαν τοῦ κ. Ντερτιλῆ; Εἰς τὴν Δημοκρατίαν τοῦ κ. Ζέρβα, τοῦ κ. Κολιαλέξη; Εἰς ποίαν ἐκ τῶν πολλῶν αὐτῶν Δημοκρατιῶν ὁ συμπαθέστατος φίλος καὶ ἀγαπητὸς συνάδελφος κ. Δραγούμης ἐπιθυμεῖ νὰ παραμένῃ πιστός;

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Δημοκρατίαν.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Δὲν ἠξεύρω εἰς ποῖον ἀνήκει ἡ φωνὴ αὐτὴ διὰ ν' ἀπαντήσω ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἐγνώρισε παρὰ τὰς Δημοκρατίας ἃς προηγουμένως ἀνέφερα καὶ διὰ τὰς ὁποίας οὐδεὶς πραγματικὸς Δημοκράτης δύναται νὰ αἰσθάνεται ὑπερηφάνειαν. Ἀλλὰ ἐπ' αὐτοῦ θὰ ὁμιλήσωμεν, ἐπαναλαμβάνω, αὖριον, ὅταν θὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τῆς συνελεύσεως τὸ σχετικὸν ψήφισμα τὸ ἀφορῶν τὸ πολιτειακὸν ζήτημα.

Ἤδη, κύριοι, ὀλίγας παρατηρήσεις θὰ κάμω καὶ ἐγὼ ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως. Ἀφοῦ βεβαίως διεξοδικῶς ὡμίλησε, ὁ κ. Μεταξᾶς ἐπ' αὐτῶν, ἐγὼ ἐλάχιστα σημεῖα θὰ θίξω, διότι εὑρίσκω ὅτι αἱ προγραμματικαὶ δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως ἀποτελοῦν ἕνα πολιτικὸν γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἐπισύρει ἀμέριστον τὴν προσοχὴν καὶ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς κοινῆς Γνώμης. Διότι μὲ τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις της μία Κυβέρνησις παρουσιάζει ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, ὅπως καὶ ἡ λέξις ἄλλως τε τὸ ἀναφέρει, τὸ πρόγραμμά της, παρουσιάζει τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἐννοεῖ νὰ κυβερνήσῃ τὴν χώραν, ἐντὸς βεβαίως τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς χώρας. Καὶ ὅταν μία Κυβέρνησις παρουσιάζεται τὸ πρῶτον ἐνώπιον τῆς Βουλῆς μετὰ τὸν σχηματισμόν της, προβαίνει ἁπλῶς εἰς προγραμματικάς της δηλώσεις, ἀλλ' ὅταν μία Κυβέρνησις ἔχῃ ἕνα βίον 2 καὶ ἡμίσεος ἐτῶν, ὅπως ἡ παροῦσα Κυβέρνησις, ἡ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀξιοτίμου πολιτευτοῦ Κορινθίας, προφανῶς εἶχε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κάμῃ καὶ μίαν μικρὰν ἀναδρομὴν εἰς τὸ παρελθόν, διὰ νὰ κάμῃ τὴν περιληπτικὴν ἔκθεσιν τῶν πεπραγμένων της.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἐννοεῖται παρέχει εἰς τὴν Βουλὴν τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἀσκήσῃ ἕναν ἔλεγχον, γενικώτερον βεβαίως ἐπὶ τοῦ Κυβερνητικοῦ ἔργου, χωρὶς νὰ εἰσέλθῃ ἐν λεπτομερείᾳ ὁ ἐλέγχων βουλευτὴς διότι ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἀσκήσῃ ἕνα λεπτομερῆ ἔλεγχον θὰ ἔπρεπε νὰ κατα θέσῃ μίαν ἐπερώτησιν, νὰ εἰδικεύσῃ τὸ θέμα τῆς ἐπερωτήσεως, διὰ νὰ δύναται ἡ Κυβέρνησις ἐμπεριστατωμένως νὰ ἀπαντήσῃ ἐπ' αὐτῆς. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Κυβέρνησις ἀνεφέρθη, ὡς εἶπον, εἰς τὸ παρελθόν — καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πράξῃ ἄλλως — εἶμαι ὑποχρεωμένος καὶ ἐγὼ νὰ ἀρχίσω τὸν ἔλεγχόν μου ἀπὸ τὰ πεπραγμένα τῆς

Κυβερνήσεως καὶ δὴ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον τὸ ὁποῖον διευθύνει ὁ ἀξιότιμος συνάδελφος καὶ ἀγαπητὸς φίλος κ. Χατζίσκος, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων. Τὸ παράπονόν μου εἶναι ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐνῷ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτε ἦλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐψήφισε τὸν νόμον περὶ ἀστικῶν σχολείων, ἕνα νόμον εἰς τὸν ὁποῖον ὁ λαὸς ὁ Ἑλληνικὸς ἐστήριξε πολλὰς ἐλπίδας διὰ τὴν πρακτικὴν καὶ θεωρητικὴν μόρφωσιν τῶν τέκνων του, ἕνα νόμον τὸν ὁποῖον ὁ ἀξιότιμος κ. Πρωθυπουργὸς ἀνέφερε ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς προεκλογικούς του λόγους ὡς τετελεσμένον τῆς Κυβερνήσεώς του, δυστυχῶς μέχρι σήμερον ὁ νόμος αὐτὸς δὲν ἐφηρμόσθη.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Νὰ ἐνφέρετε τὴν γνώμην σας γενικῶς καὶ οὐχὶ ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Εἶχε δίκαιον ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως νὰ μὲ διακόψῃ, διότι ἴσως δὲν ἐπρόσεξε τί εἶπον ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου μου. Εἶπον ὅτι ὅταν ἡ Κυβέρνησις κάνει τὰς προγραμματικάς της δηλώσεις καὶ εἶναι Κυβέρνησις ἡ ὁποία ἀριθμεῖ βίον 2 ἐτῶν, τότε παρέχει τὸ δικαίωμα εἰς τὴν Βουλὴν προκειμένου νὰ δώσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην της εἰς αὐτὴν νὰ κάμῃ καὶ αὐτὴ μὲ τὴν σειρὰν της μίαν ἀναδρομὴν καὶ νὰ ἀσκήσῃ ἕνα ἔλεγχον γενικώτερον ἐπὶ τοῦ Κυβερνητικοῦ ἔργου. Δὲν θὰ ἐπεκτείνω τὴν συζήτησιν, ἁπλῶς θὰ ἀναφέρω ὅτι ὁ νόμος περὶ ἀστικῶν σχολείων δὲν ἐφηρμόσθη ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία τὸν ἐψήφισεν καὶ ἡ ὁποία, ἰδίᾳ Κυβέρνησις, ἐπιδιώκει δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου νὰ ματαιώσῃ ἄγνωστον διὰ τίνα λόγον τὴν ἐφαρμογήν του, ἐνῷ ἔχουν ἤδη συνταχθῇ τόσον τὸ ὡρολόγιον ὅσον καὶ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα, καθωρίσθησαν παρὰ τῶν Ἐκπαιδευτικῶν Συμβουλίων, καὶ αἱ ἕδραι τῶν ἀστικῶν σχολείων. Ὁ νόμος λοιπὸν αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἐψηφίσθη ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν τότε Βουλήν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν Γερουσίαν, μὲ τὴν γνωστήν της σύνθεσιν καὶ ὑπὸ τὰ χειροκροτήματα ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ κινδυνεύει νὰ ματαιωθῇ καὶ ν' ἀνατραπῇ. Ἤθελον λοιπόν, κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν καὶ ὑμῶν καὶ τοῦ ἀξιοτίμου συναδέλφου σας κ. Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ἵνα τυλάχιστον εἰς τὸ μετ' οὐ πολὺ ἀρχόμενον ἐκπαιδευτικὸν ἔτος, σχολικὸν ἔτος, θέσητε εἰς ἐφαρμογὴν τὸν νόμον περὶ ἀστικῶν σχολείων ἀπὸ τὸν ὁποῖον πολλὰ ἀναμένει ὁ Ἑλληνικὸς λαός. Ἀλλ' ἡ εὐθύνη αὕτη δὲν βαρύνει καὶ τόσον τὸν νῦν Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας, ἀλλὰ περισσότερον τὸν προκάτοχόν του, ἴσως, ὅστις καίτοι ἐτροποποίησε τὰς ἐπουσιώδεις διατάξεις τοῦ νόμου αὐτοῦ δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐφαρμογήν του.

Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον βαρύνει τὸν σημερινὸν Ὑπουργὸν εἶναι ἡ ἀφ' ἧς ἀνέλαβε τὸ Ὑπουργεῖον καὶ ἐφ' ἑξῆς δρᾶσίς του. Ἐμεσολάβησεν ὅπως γνωρίζετε πάντες τὸ κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου, ἕνα κίνημα τὸ ὁποῖον ἀπεδοκιμάσαμεν πάντες καὶ τὸ ὁποῖον δὲν εἶχε κανένα ἰδεαλιστικὸν περίβλημα, ὅπως συνήθως φροντίζουν νὰ ἔχουν τοιλάχιστον τὰ τοιούτου εἴδους ἀνόσια κινήματα οἱ ἐπιχειροῦντες αὐτά.

Ἡ Κυβέρνησις εὑρέθη ὡς ἐκ τούτου εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ περιβληθῇ μὲ ἕνα ἐξαιρετικὸν δικαίωμα καὶ μὲ μίαν δικτατορικὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν ἔδωσε πρὸς αὐτὴν ὁ λαὸς διὰ τῶν διαφόρων συλλαλητηρίων, διὰ νὰ ἐκκαθαρίσῃ ὅλας τὰς ὑπηρεσίας καὶ τοὺς αὐτονόμους ἀκόμη ὀργανισμοὺς ἀπὸ τοὺς ὑπαλλήλους, οἵτινες εἶχον ἢ ἀναμιχθῇ εἰς τὸ κίνημα ἢ τὸ εἶχον εὐνοήσει ἢ εἶχον ὁπωσδήποτε μίαν δρᾶσιν ἡ ὁποία ἀπέβη βλαπτικὴ διὰ τὰ συμφέροντα τῆς χώρας. Ἂς ἴδωμεν κατὰ τίνα τρόπον ἐχειρίσθη τὴν ἐξαιρετικὴν αὐτὴν ἐξουσίαν ἡ Κυβέρνησις καὶ ἂς ἀρχίσωμεν καὶ πάλιν ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας. Ἡ ἔναρξις τῆς ἐκκαθαρίσεως ἐγένετο ἀπὸ τὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικά μας ἱδρύματα, ἀπὸ τὰ Πανεπιστήμια. Τὸ πανεπιστήμιον εἶναι τὸ ἵδρυμα τὸ ὁποῖον μορφώνει τὴν ἡγέτιδα τῶν ἐθνῶν τάξιν καὶ διὰ τοῦτο ἀποτελεῖ ἕνα παράγοντα προόδου μιᾶς χώρας. Ἡ Κυβέρνησις, τῇ εἰσηγήσει βεβαίως τοῦ ἁρμοδίου ὑπουργοῦ, ἀπέλυσε καθηγητάς, ὄχι μεταστάντας εἰς τὸ κίνημα, ὄχι εὐνοήσαντας αὐτό, ὄχι ἔχοντας ὁρᾶσιν ἀντεθνικὴν ἢ ἀντικρατικήν, ἀλλὰ καθηγητὰς οἱ ὁποῖοι διεκρίθησαν διὰ τὴν προσήλωσίν των εἰς τὸ σημερινὸν καθεστώς, τὸ ὁποῖον ἐκπροσωπεῖ ἡ Κυβέρνησις, καθηγητάς οἱ ὁποῖοι ἔχουν μίαν ἀρτιωτάτην μόρφωσιν καὶ οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν δόξαν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ. Ἐξ αὐτῶν εἶναι ὁ καθηγητὴς τῆς ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν κ. Ἀρβανιτόπουλος διὰ τὸν ὁποῖον ἤκουσα καὶ μίαν ἀναφορὰν τῆς φοιτητικῆς νεολαίας τὴν ὁποίαν πρὸ μικροῦ ἀνέγνωσεν ὁ ἀξιότιμος γραμματεὺς τῆς Βουλῆς. Δὲν μπορῶ νὰ ἐννοήσω, πῶς ἐσκέφθη ὁ κ. Ὑπουργὸς καὶ ἡ Κυβέρνησις ἐν τῷ συνόλῳ της, νὰ προβῇ εἰς τὴν ἀπόλυσιν ἑνὸς τόσον διακεκριμένου ἐπιστήμονος, ὁ ὁποῖος ὅπου καὶ ἂν ἔρριψε τὴν σκαπάνην του ἐξῆλθε χρυσός, ἑνὸς ἐπιστήμονος ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὰ Γαλλικὰ Στρατοδικεῖα κατὰ τὸ 1917 εἶχε καταδικασθῇ εἰς θάνατον. Ἡ ἀπόλυσίς του ἀποτελεῖ πρᾶξιν τὴν ὁποίαν δὲν θέλω νὰ χαρακτηρίσω ὡς ὀφείλω νὰ χαρακτηρίσω. Ἐπερίμενα μέχρι σήμερον ὅπως ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας εὕρισκε τρόπον νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ ἀδίκημα, τὸ μέγα ἀδίκημα, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν, ὄχι μόνον εἰς τὸν σοφὸν καθηγητὴν καὶ ἀκάματον ἐργάτην τοῦ καθήκοντος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον κυρίως καὶ εἰς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν, διότι ὁ Ἀρβανιτόπουλος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος, ὅπως θὰ γνωρίζουν ὅλοι οἱ Θεσσαλοὶ συνάδελφοι, κατώρθωσε νὰ ἀνακαλύψῃ ὅλας τὰς Θεσσαλικὰς ἐπιτραφάς, διότι εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιολόγων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι σπεύδουν καὶ ἀγωνίζονται νὰ ἀνεύρουν τὰς ἀρχαιότητας καὶ δὲν εἶναι ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀναμένουν νὰ πᾶνε αἱ ἀρχαιότητες εἰς συνάντησιν αὐτῶν ἐν τοῖς γραφείοις των. Καὶ ὅμως ἕνα τοιοῦτον καθηγητὴν ἀπέλυσεν ἡ Κυβέρνησις ἡ σημερινή, ἄνευ οὐδεμιᾶς δικαιολογίας

Δ. ΧΑΤΖΙΣΚΟΣ (Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας). Νομίζω, κύριε συνάδελφε, ὅτι αὐτὸ ἀποτελεῖ συζήτησιν ἐπὶ εἰδικοῦ θέματος. Εἶμαι πρόθυμος νὰ σᾶς ἀπαντήσω κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ἐλέγχου εἰς οἱαδήποτε θέματα θέλετε. ἀφορῶντα τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ἀλλ' ὀφείλω νὰ τονίσω ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως τοῦτο ὅτι, αἱ ἐκκαθαριστικαὶ Ἐπιτροπαὶ δὲν ἐκκαθαρίζουν μόνον ἐκείνους οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀντιθέτων φρονημάτων, ἀλλὰ καὶ ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἶναι εἰς τὸ ὕψος τῆς ἕδρας τῆς καθηγητικῆς. Δὲν θέλω νὰ προσάψω μομφὴν ἐναντίον τοῦ κ. Ἀρβανιτοπούλου, ἀλλ' ὑπῆρχε λόγος.

Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ. Σᾶς παρακαλῶ, κ. Ὑπουργέ, νὰ μὴ ....

Δ. ΧΑΤΖΙΣΚΟΣ (Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας). Ὄφειλον, κ. Πρόεδρε, νὰ ἀπαντήσω, καὶ παρακαλῶ τὸν κ. συνάδελφον νὰ καταθέσῃ ἐπερώτησιν ἵνα ἀπαντήσω εἰς αὐτόν.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Καὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἐπίσης ὑπέπεσεν εἰς τὸ αὐτὸ παράπτωμα μὲ τὸν κ. Πρωθυπουργὸν, δὲν ἐπρόσεξεν εἰς ὅ,τι εἶπεν ἐν ἀρχῇ, ὅτι, ὅταν γίνονται Κυβερνητικαὶ δηλώσεις καὶ ἀναφέρεται ἡ Κυβέρνησις εἰς τὰ πεπραγμένα της παρέχει τὸ δικαίωμα καὶ εἰς τοὺς Βουλευτὰς νὰ ἐλέγξουν τὸ κυβερνητικὸν ἔργον. Ὁ κ. Ὑπουργὸς εἶναι διατεθειμένος νὰ δώσῃ ἀπάντησιν. Θὰ μὲ διαδεχθῇ εἰς τὸ Βῆμα καὶ θὰ δώσῃ ἀπάντησιν καὶ θὰ τὸν ἀκούσω εὐχαρίστως. Ἀναλογίζομαι ὅμως τὴν δυσχέρειάν του προκειμένου νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸν ἔλεγχον αὐτὸν, τὸν ὁποῖον τόσον ἐπιεικῶς ἐνεργῶ.

Δ. ΧΑΤΖΙΣΚΟΣ (Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας). Εἶναι ἐντελῶς εἰδικὸν θέμα.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόναν ὁ καθηγητὴς Ἀρβανιτόπουλος ὁ ὁποῖος ἀδικαιολογήτως καὶ ἐγκληματικῶς ἀπελύθη. Ἀπελύθησαν καὶ ἄλλοι καθηγηταί, διακεκριμένοι ἐπίσης, διὰ τοὺς ὁποίους ὁμοίως ἡ εὐθύνη τῆς παρούσης Κυβερνήσεως εἶναι βαρεῖα. Καὶ μετὰ τὸ Πανεπιστήμιον ἐρχόμεθα, κ. Πληρεξούσιοι, εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐκκαθαρίσεως τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Ἐπὶ

μῆνας ὁλοκλήρους τὸ Ἐκπαιδ. Συμβούλιον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἐξ ὀκτὼ μελῶν, διότι τὰ αἱρετὰ ἐτέθεσαν ὑπὸ κρίσιν, καὶ οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, οἱ ὁποῖοι εἶναι περίπου 15, ἦσαν ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῆς ἐκκαθαρίσεως, καὶ εἰς τὸ τέλος ἡ κρίσις αὐτὴ ποῦ κατέληξε ; Νὰ φθάσουν τὰ πορίσματα τῆς Ἐπιτροπῆς ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου διὰ ν' ἀποδειχθῇ παρὰ τὴν γνώμην τῆς Ἐπιτροπῆς ὅτι ὅλα καλῶς εἶχον ἐν τῷ Ὑπουργείῳ. Δὲν θέλω νὰ ἐπικρίνω τὴν κυβέρνησιν διὰ τὰς πράξεις αὐτάς. Πιθανὸν βραδύτερον ν' ἀποτελέσῃ τοῦτο ἀντικείμενον ἰδιαιτέρου ἐλέγχου καὶ τότε ἂς κρατήσῃ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας τὴν διάθεσίν του διὰ νὰ μοῦ ἀπαντήσῃ.

Δ. ΧΑΤΖΙΣΚΟΣ (Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας). Εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τὴν κρατήσω.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ἀλλ' ἀφοῦ τὰ μέλη τοῦ Ἐκπαιδ. Συμβουλίου ἀπεκατεστάθησαν καὶ ἐκρίθησαν ὡς ἐπαρκῆ ἐπιστημονικῶς καὶ ὡς ἐμπνέοντα ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν Πολιτείαν, δὲν ἀπεκατεστάθησαν καὶ εἰς τὰ ἔργα των καὶ ἡ ὅλη διοίκησις τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας εὑρίσκεται καὶ πάλιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ὑπουργοῦ. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ὑπαλλήλων τῆς Κεντρικῆς ὑπηρεσίας, κύριοι, ἐπὶ ὁλοκλήρους μῆνας, ὁλόκληροι χιλιάδες τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν τελοῦν ὑπὸ τὸ φάγανον τῆς ἀπειλουμένης ἐκκαθαρίσεως. Ἡ προθεσμία τῆς συντακτικῆς πράξεως ἐπὶ τέλους λήγει τὴν 18ην τρέχοντος μηνός· ἀλλ' ἐνῷ ἡ προθεσμία λήγει εἰς τὰς 18, διὰ τῆς ἰδίας συντακτικῆς πράξεως ὁ κ. Ὑπουργὸς ἐκράτησε δικτατορικῶς τὸ δικαίωμα τῆς μεταθέσεως, τῶν προαγωγῶν καὶ τῶν διορισμῶν τῶν ἐκπαιδευτικῶν.

Π. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ. Καλὰ ἔκαμε.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Μὴ ἀποφαινόμεθα τόσον εὐκόλως ὅτι καλὰ ἔκαμε.

Ἂς ἴδωμεν τώρα κατὰ τίνα τρόπον ἐξετέλεσε μέχρι τοῦδε τὰ δικαιώματα αὐτὰ ὁ κ. Ὑπουργός.

Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ. Αὐτὸ εἶναι ἐπερώτησις.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Κύριε Μπαλάνε, μὴ μοῦ κάμνετε αὐτὴν τὴν παρατήρησιν, διότι ἐγὼ ἔχω περισσότερα χρόνια ἀπὸ σᾶς ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐτῇ. Γνωρίζετε, κύριοι, πάντως πόσος μέγας εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν, οἵτινες εἶναι ἐκτὸς ὑπηρεσίας, ὥστε νὰ ἀναγκασθοῦν αἱ ἑκάστοτε κυβερνήσεις νὰ ψηφίσουν νόμους εὐεργετικούς, δηλαδὴ νὰ καθορίσουν σειρὰν διορισμοῦ τῶν καθηγητῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑποβολῆς τῆς αἰτήσεως αὐτῶν. Ἐπίσης ἐψηφίσθησαν νόμοι καὶ ὑπεχρέωσαν τὰ ἰδιωτικὰ σχολεῖα νὰ μὴ προλαμβάνουν λειτουργοὺς ἐν ὑπηρεσίᾳ, ἀλλὰ νὰ προσλαμβάνουν ἐκπαιδευτικοὺς μὴ ἐν ὑπηρεσίᾳ διὰ νὰ δώσωμεν μίαν ἀνακούφισιν εἰς τοὺς ἀδιορίστους ἐκπαιδευτικοὺς λειτουργούς. Ἐνῷ, λοιπόν, ὑπάρχει αὐτὸς ὁ πληθωρισμὸς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας τῶν ἐκτὸς θέσεων, διωρίσθη ἂν ὡς ἐκπαιδευτικοὶ λειτουργοὶ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶνον κἂν δίπλωμα Πανεπιστημίου.

Χ. ΧΑΤΖΙΣΚΟΣ (Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας). Μὲ συγχωρεῖτε, ἔχετε λάθος, κ. συνάδελφε. Σᾶς εἶπα καὶ ἐπαναλαμβάνω, ὅτι εἶμαι πρόθυμος νὰ συζητήσω τὸ θέμα αὐτό, διότι εἶναι εἰδικὸν θέμα καὶ ἀσκεῖτε τὸν ἔλεγχον μόνον εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας. Εἶμαι πρόθυμος νὰ ὁρίσωμεν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν εὐρέως νὰ δυνάμεθα νὰ συζητήσωμεν. Ὀφείλω ὅμως νὰ σᾶς ἀπαντήσω εἰς τὸ τελευταῖον σημεῖον τῆς ἀγορεύσεώς σας, ὅτι ἐγὼ δὲν διώρισα καθηγητὰς τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως στεροῦμένους προσόντων.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Χωρὶς νὰ ἔχουν δίπλωμα Πανεπιστημίου καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἔχετε τόσους ἀδιορίστους διπλωματούχους, ἀναμένοντας τὴν στοργὴν τῆς Πολιτείας ἀπὸ 5 ἐτῶν.

Δ. ΧΑΤΖΙΣΚΟΣ (Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας). Ἠδυνάμην, κ. συνάδελφε, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διατάξεων τῆς Συντακτικῆς Πράξεως νὰ διορίσω ἐκπαιδευτικοὺς λειτουργοὺς στερουμένους προσόντων. Δὲν ἔκαμα ὅμως χρῆσιν τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ, καὶ ὅταν ἐκ παραδρομῆς διωρίσθησαν πέντε ἐν ὅλῳ τοιοῦτοι ἐκπαιδευτικοὶ λειτουργοὶ τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, ἠκύρωσα τὴν αὐτὴν ἡμέραν τοὺς διορισμούς. Τοῦτο ἀποτελεῖ ἀνδρικὴν στάσιν, διότι, ὅταν ἔλαβα γνῶσιν τοῦ πράγματος δὲν ἔμεινα ἀπαθὴς καὶ ἀσυγκίνητος εἰς τὰς διαμαρτυρίας τῶν ἀδιορίστων. Ἀλλ' ἐπιπροσθέτως σᾶς λέγω καὶ τοῦτο. .. .. .

πράξις τοῦ ἐπέτρεπε νὰ προβαίνῃ εἰς τοιούτους διορισμούς, ὅμως δὲν προέβη παρὰ μόνον διὰ ὅ καθηγητὰς τῶν ὁποίων ὅμως τὸν διορισμὸν ἐστιγμάτησεν, ἀλλὰ πότε τὸν ἐστιγμάτησε; Ὅταν τὸ σκάνδαλον αὐτὸ ἀπεκαλύφθη διὰ τῶν ἐφημερίδων. Θέλω νὰ προφυλάξω τὴν Κυβέρνησίν σας ἀπὸ παρόμοια σφάλματα διότι ἐνδιαφέρομαι καὶ ἐγὼ διὰ τὸ ἔργον της καίτοι ἀντιπολιτευόμενος καὶ ἀντὶ νὰ μὲ εὐχαριστήσητε δι' αὐτό, μοῦ παρατηρεῖτε ὅτι δὲν ἦτο προσήκων ὁ τρόπος τῆς διεξαγομένης συζητήσεως.

Ι. ΤΕΤΑΣΑΣ. Εἰς τὰς προγραμματικάς της δηλώσεις ἡ Κυβέρνησις ὑπεσχέθη εἰς τὸν λαὸν ὅτι θὰ ἀνυψώσῃ τὸ βιωτικὸν ἐπίπεδον καὶ ἐν γένει τὸ ἐπίπεδον τοῦ πολιτισμοῦ, λαμβάνουσα ἰδιαιτέρως πρόνοιαν διὰ τὴν δικαιοσύνην, διὰ τὴν θρησκείαν, τὴν παιδείαν κλπ. Συγχρόνως δὲ ἐθεώρησε τὰς ἐκκαθαρίσεις γενομένας καὶ ἐν γένει τὴν ἐξαιρετικὴν ἐργασίαν τῆς Κυβερνήσεως ὅτι ἔγινε μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ ἐλθῃ ἐν τέρμα εἰς τὴν ἔκρυθμον κατάστασιν, ἡ ὁποία ἀπέρρευσεν ἐκ τῆς στάσεως τῆς 1 Μαρτίου. Νομίζω ὅτι ὁ ἀγορεύων φίλος μου κ. Τουρκοβασίλης ἀσχολούμενος αὐτὴν τὴν στιγμὴν μὲ τὸ εἰδικὸν μέρος, τὸ ἀφορῶν τὴν παιδείαν, δὲν ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τῆς συζητήσεως διὰ τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ἡ ἐκκαθάρισις ἡ ὁποία γίνεται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἐκκρεμεῖ καὶ καθὼς πληροφοροῦμαι θὰ παρατα θῇ μέχρι τέλους Ἰουλίου. Εὑρισκόμεθα ἐκτὸς τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων; Δὲν νομίζω καὶ παρακαλῶ νὰ ἀφεθῇ ἐλευθερία εἰς τὸν κ. Τουρκοβασίλην ἵνα ἀγορεύσῃ καὶ νὰ εἶσθε βέβαιοι ὅτι ὁ κ. Τουρκοβασίλης, ὁ ὁποῖος καὶ μακρὸν κοινοβουλευτικὸν διάστημα ἔχει διανύσει, γνωρίζει καλῶς τὰ ὅρια, ἐντὸς τῶν ὁποίων πρέπει νὰ περιορίσῃ τὴν συζήτησίν του.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ὅταν ἔχω αὐτὰς τὰς διακοπάς, μίαν μακροτάτην τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ἑτέραν τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας δὲν εἶμαι πλέον ἐγώ, ἀλλὰ σεῖς οἱ ὁποῖοι ἀγορεύετε. Εἶναι ἀρκετόν, κ. Ὑπουργέ, ὅτι διωρίσατε πέντε καθηγητὰς χωρὶς νὰ ἔχουν τὰ προσόντα καὶ ἐστιγματήσατε τοὺς διορισμοὺς διότι ἔγινεν ἡ δημοσιογραφικὴ ἐπίθεσις. Αὐτὰ λοιπὸν ἔχουν κολοσσιαίαν σημασίαν διὰ τὴν τύχην τῆς Κυβερνήσεως καὶ πιστεύατε εἰλικρινῶς ὅτι θέλω νὰ σᾶς προφυλάξω διὰ τὸ μέλλον, θέλω νὰ προφυλάξω τὸν κ. Ὑπουργὸν ἀπὸ παρεκτροπὰς αἱ ὁποῖαι γίνονται ἴσως λόγῳ τοῦ φόρτου τῆς ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ ἴσως ἀπὸ πίεσιν κομματικήν.

Δ. ΧΑΤΖΙΣΚΟΣ (Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας). Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ μοῦ εἰπῆτε ὅτι θέλετε νὰ μὲ προφυλάξητε ἀπὸ παρεκτροπάς, διότι γνωρίζω τὸ καθῆκόν μου καὶ ἐγνώριζα ὅτι κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐκκαθαρίσεων μοῦ παρείχετο ἡ εὐχέρεια νὰ ἀπαλλάξω τὴν ἐκπαίδευσιν ἀπὸ τὰ σαθρὰ καὶ ἀνίκανα στοιχεῖα. Θὰ σᾶς παρακαλέσω καὶ πάλιν, ἐὰν ἐξακολουθήσητε μὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα προκαλοῦντες ἡμᾶς ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζήτημα αὐτό, νὰ ὁρισθῇ ἡμέρα ἐπερωτήσεων ἵνα ἀπαντήσω ἐπὶ ὅλων τῶν εἰδικῶν θεμάτων (χειροκροτήματα).

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Δὲν ἠξεύρω, κ. Ὑπουργέ, ἀπὸ πότε ἐγίνατε τόσον νευρικός, ἴσως ἡ πολλὴ ἐργασία, ἴσως ἡ ὑπερβολικὴ ζέστη ἔκαμε νὰ χάσητε τὴν ψυχραιμίαν σας, ἴσως καὶ τοὺς καλούς σας τρόπους. Ἐδῶ ἔχω τὸ ἐπίσημον δελτίον τῶν λειτουργῶν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, τὸ ὁποῖον ἀναφέρει ὅτι 10.000 σημειώματα ἀφορῶν μεταθέσεις διαφόρων ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν καὶ θέλω νὰ προφυλάξω τὸν κ. Ὑπουργὸν ἀπὸ τὰς κομματικὰς ἐπιθέσεις τὰς ὁποίας ὑφίσταται καὶ αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ μὴ παράσχωσι εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν τὴν δυνατότητα νὰ ἐναρμονίσῃ τὰς ἀξιώσεις τοῦ κόμματος μὲ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐκπαιδεύσεως. Θέλω νὰ εἴπω τελικῶς εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιτρέψῃ ἵνα τὸ Συμβούλιον τὸ Ἐκπαιδευτικὸν ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντά του, διότι οὕτω σήμερον τὰ μέλη τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συμβουλίου δὲν εἶναι παρὰ ἀργόμισθοι. Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης τὸ ἀνώτατον συμβούλιον ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ Ἀρ. Πάγου, ἀμέσως τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ γίνῃ καὶ διὰ τὸ Ἐκπαιδ. Συμβούλιον τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὴν 18 Ἰουλίου δέον νὰ ἀνασκήσῃ ὅλα τὰ δικαιώματά του, ἤτοι διορισμῶν, προαγωγῶν καὶ μεταθέσεων, καὶ μαζῆ μὲ τὸ ἀνώτατον καὶ τὰ ἄλλα τοπικὰ ἐποπτικὰ συμβούλια ἵνα ἐπανέλθῃ ἡ φυγαδευθεῖσα ἠρεμία καὶ γαλήνη εἰς τὰς ψυχὰς τοῦ εὑρισκομένου ἤδη ἐν ἀναστατώσει ἐκπαιδευτικοῦ κόσμου πρὸς ἀρτίαν ἐκπλήρωσιν τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἀποστολῆς, ἤτοι τῆς μορφώσεως τῶν τέκνων τοῦ Ἕλλην. λαοῦ.

Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ. Τὸ μόνον ποὺ δὲν ἔπρεπε νὰ ἀναλάβῃ εἶναι αὐτό, ἔπρεπε νὰ ἀποπέμψωμεν τοὺς κομμουνιστάς.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Δὲν εἶμαι ἐγὼ ἐκεῖνος, κύριε συνάδελφε, ὅπως γνωρίζετε ἄριστα, ποὺ θὰ προστατεύσω τοὺς κομμουνιστὰς ἐκπαιδευτικούς, οἵτινες πικροτάτην πεῖραν ἔχουν ἀπὸ τὴν ὑπουργίαν μου. Οὐχ ἧττον τὸ ἐκπαιδευτικὸν Συμβούλιον κατέστη ἄξιον τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Πολιτείας, εἶχεν τὴν εὐκαιρίαν ἡ Κυβέρνησις νὰ ἀποβάλῃ ὅλα τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου, ἐὰν τὸ εὕρισκε σκόπιμον, ἐγὼ δὲν ἐπικρίνω εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὴν Κυβέρνησιν,—ἀλλ' ἐφόσον τὸ ἔκρινε ὅτι καλῶς ἔχει, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς αὐτὸ τὴν διοίκησιν τῆς ἐκπαιδεύσεως, ὅπως συνέβη καὶ μὲ τὴν Δικαιοσύνην. Ἤδη ἔρχομαι νὰ ἐξετάσω τὴν δρᾶσιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ ὑπὸ τὴν ἄλλην ἰδιότητα αὐτοῦ, ὡς Ὑπουργοῦ τῶν Θρησκευμάτων.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΑΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Νὰ κάμετε ἐπερώτησιν.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Εἶναι ζητήματα, κύριοι Πληρεξούσιοι, τόσον ζωτικά, ἐπαναλαμβάνω αὐτό, καὶ τόσον ἐπειγούσης φύσεως, ποὺ θὰ ἔπρεπε ἡ Κυβέρνησις εὐχαρίστως νὰ ἐδέχετο τὴν συζήτησιν ἐπ' αὐτῶν. (Θόρυβος.)

Ἐγώ, κύριοι συνάδελφοι, ὀφείλω νὰ ἐκδηλώσω αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἕνα παράπονον, τὸ ὁποῖον αἰσθάνομαι. Ἐμὲ μὲ ἐσεβάσθη εἰς χαλεποὺς χρόνους μία βενιζελικὴ Γερουσία καὶ ὁσάκις ὡμίλησα ἐκράτει μίαν παραδειγματικὴν ἡσυχίαν, λυποῦμαι τώρα πολὺ διότι ἡ Συνέλευσις ἡ σημερινή, ἡ Συνέλευσις ἡ ἰδική μας, μὲ διακόπτει καὶ δὲν μὲ ἀφίνει νὰ ἐκτελέσω τὸ ἔργον μου ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ὁμολογῶ, ὅτι αἰσθάνομαι πολλὴν πικρίαν διὰ τὸ ζήτημα αὐτό. Ἐγὼ οὐδέποτε θὰ διακόψω συνάδελφον ὁμιλοῦντα, τοὐναντίον θὰ τὸν ἀκούω μετὰ περισσοτέρας προσοχῆς, διότι θὰ φωτίζωμαι ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα λέγει. Ἐκτὸς ἐὰν νομίζῃ ἡ Συνέλευσις ὅτι δὲν εἶναι ἄξια τῆς προσοχῆς της, ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα καταγγέλω. Δὲν νομίζω ὅτι τὰ ζητήματα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας πρέπει νὰ τεθῶσιν εἰς ἥσσονα μοῖραν. Τὸ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον προέκυψε τελευταίως καὶ παρουσίασε μίαν ὀξεῖαν φάσιν, τὴν ὁποίαν καὶ διατηρεῖ δὲν νομίζω ὅτι τὸ ἐχειρίσθη ἡ Κυβέρνησις μετὰ τῆς ὅσης ἔχει τὸ σπουδαῖον αὐτὸ ζήτημα ἀναγκαίας λεπτότητος. Πρὸ τούτου ὅμως, ὀφείλω, νὰ προέλθω εἰς μίαν δήλωσιν: «ὅτι ἀποδοκιμάζω ἀπολύτως τὸ κίνημα τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, καίτοι βαθέως ἐκτιμῶ αὐτούς».

Ἀλλ' ἐπίσης δὲν ἐπιδοκιμάζω τὴν στάσιν τὴν τηρηθεῖσαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ. Αἱ ἀκρότητες δὲν ἔχουν θέσιν ἐπὶ τοιούτου εἴδους ζητημάτων, διότι αἱ ἀκρότητες δυσχεραίνουν ἔτι περισσότερον τὴν κατάστασιν. Ἴσως ἔπρεπε νὰ τιμωρηθοῦν οἱ ἐπίσκοποι, ὄχι ὅμως καθ' ὃν τρόπον ἐτιμωρήθησαν, διότι ἡ πρᾶξις τὴν ὁποίαν ἐνήργησαν ἦτο πρᾶξις ἀντικρατική, διότι ἐστρέφετο ὑπὸ ὡρισμένας προϋποθέσεις κατὰ τῆς Πολιτείας. Ἀλλὰ νομίζει ἡ Κυβέρνησις ὅτι ἔλυσε τὸ ζήτημα τῆς ἐκκλησίας μὲ τὴν τιμωρίαν τῶν τριῶν ἱεραρχῶν; Ἔχει λάθος. Πλανᾶται, ἂν τὸ νομίζῃ αὐτό, τὴν οἰκτροτέραν πλάνην.

Ἡ Κυβέρνησις ὁμοιάζει μὲ τὸν κακὸν ἰατρόν, ἐν τῇ συγκεκριμένῃ περιπτώσει, ὁ ὁποῖος συγχέει μίαν ἀσθένειαν μὲ τὰ συμπτώματά της. Διότι τὸ κίνημα τῶν ἱεραρχῶν εἶναι σύμπτωμα, εἶναι ἐκδήλωσις ἄλλη, τόσον βαθυτέρα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πάσχει ἡ ἐκκλησία μας δυστυχῶς. Ἡ Κυβέρνησις ἐθεράπευσε τὸ σύμπτωμα καὶ ὄχι τὴν ἀσθένειαν, ἐνῷ εἶχεν ὑποχρέωσιν ν' ἀναζητήσῃ καὶ νὰ ἀνεύρῃ τὴν νοσογόνον ἑστίαν, ἐκείνην νὰ θεραπεύσῃ καὶ νὰ ἐκριζώσῃ τελείως. Οὐδὲ μίαν τοιαύτην προσπάθειαν κατέβαλεν ἡ Κυβέρνησις. Βεβαίως ὁ Ἅγιος Δημητριάδος εἶναι ἕνας ἐκλεκτὸς ἱεράρχης μὲ πολλὴν θρᾶσιν ἠθικὴν καὶ ἐκκλησιαστικήν. Διέπραξεν ὅμως ἕνα παράπτωμα. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν ἐπὶ ἐνεργειῶν τὰς ὁποίας χάριν τῆς ἐκκλησίας κατέβαλεν ὁ Ἅγιος Δημητριάδος ποίας χάριν τῆς ἐκκλησίας κατέβαλεν ὁ Ἅγιος Δημητριάδος ποίαν ἀπάντησιν ἢ προσοχὴν ἔδωκεν ἡ Κυβέρνησις. Κατήγγειλεν ὁ Ἅγιος Δημητριάδος ἀπὸ 6 μηνῶν τὴν Ἱερὰν Σύνοδον μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Πρόεδρον αὐτῆς ὅτι ἐνήργησε παρανόμως καὶ ἀντικανονικῶς τὴν χειροτονίαν τοῦ πρωτοσυγγέλου τοῦ Ἀθηνῶν εἰς βοηθὸν ἐπισκόπου. Τί γέλου τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν εἰς βοηθὸν ἐπισκόπου. Τί ἐνήργησεν ἐπὶ τῆς μηνύσεως αὐτῆς τῆς τόσον σοβαρᾶς ἡ Κυβέρνησις; Δὲν ἔδωσε καμμίαν προσοχὴν οὔτε εἰς τὴν μήνυσιν δι' ἧς κατηγγέλλετο ἡ Ἱ. Σύνοδος ὡς ἐπαναστατοῦσα, οὔτε εἰς τὰ ὑπομνήματά του, οὔτε εἰς τὰς προσωπικὰς παραστάσεις του, τὰς ὁποίας ἔκαμε καὶ πρὸς τὸν Ὑπουργὸν καὶ πρὸς τὸν κ. Πρωθυπουργόν. Οὐδεμία ἀπάντησις, οὐδεμία προσοχή.

Εἶναι εὔλογον διὰ τοῦτο νὰ προκληθῇ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Σεβασμιωτάτου μία μεγάλη δυσφορία. Αὐτὴν τὴν δυσφορίαν τοῦ Ἁγίου Δημητριάδος καὶ τῶν ἄλλων δύο ἱεραρχῶν, τῶν ποναούντων τὴν Ἐκκλησίαν, ἐξεμεταλλεύθησαν οἱ ἔχοντες συμφέρον διὰ τὴν κίνησιν αὐτὴν καὶ ἔλαβε χώραν οὕτω τὸ παρ' ὅλων καταδικαζόμενον ἐκκλησιαστικὸν κίνημα. Διότι δὲν πρέπει νὰ παρίδωμεν μίαν θεμελιώδη ἀρχὴν ὅτι ἡ δυσφορία τολλάκις εἶναι ἡ ἀφορμὴ μὲ τὴν ὁποίαν ἐπεκράτησαν ὅλαι αἱ δικτατορίαι. Τί νομίζετε; Πῶς ἐπεκράτησε τὸ μπολσεβικικὸν κίνημα ἐν Ρωσσίᾳ; Ἐξεμεταλλεύθησαν τὴν ἀθλιότητα τῶν κατωτέρων τάξεων καὶ οὕτω ἐπέτυχον, ὥστε ἕνας πληθυσμὸς 150.000.000 νὰ τελῇ ὑπὸ τὸ πέλμα μιᾶς δρακὸς ἀνθρώπων, τῶν ἀποτελούντων τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα. Ἡ δυσφορία εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία ἐπροκάλεσε τὴν δικτατορίαν τῆς Ἰταλίας. Δηλαδὴ ἐξεμεταλλεύθησαν οἱ ἰθύνοντες τὰ τῆς χείτονος τὰς μικροαστικὰς ἀνησυχίας, αἱ ὁποῖαι ἐκράτουν τότε ἐν Ἰταλίᾳ.

Ἰδίως ὅταν ὑπάρχῃ λαϊκὴ δυσφορία δι' οἱανδήποτε αἰτίαν ἡ Κυβέρνησις ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ τὴν διαγιγνώσκῃ καὶ νὰ τὴν θεραπεύῃ διότι ἄλλως πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὅτι οἱοσδήποτε τυγάρπαστος κρούσῃ κατὰ τοιαύτην περίπτωσιν τὴν θύραν τῆς ἐξουσίας θὰ γίνῃ εὐπρόσδεκτος. Ἔχω ὑπ' ὄψει μου Ἑλληνικὸν κλασικὸν παράδειγμα, τὴν ἀνατροπὴν τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἐθν. Συναγερμοῦ ἐν ἔτει 1928 ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων. Ὁ λαὸς εὑρεθεὶς ὑπὸ μίαν δυσφορίαν λόγῳ τῆς πιέσεως τῶν φορολογικῶν βαρῶν τὰ ὁποῖα, ὑπήκουσα εἰς τὴν ἀθήριτον ἀνάγκην, ἐπέβαλεν ἡ Κυβέρνησις ἐκείνη ἰδιαὶ νὰ καλύψῃ τὸ ἔλλειμμα τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἦλθε τότε ὁ ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων διαγνώσας τὴν δυσφορίαν αὐτὴν καὶ ὑπεσχέθη φορολογικὰς μειώσεις. Ἔδωσε τὴν περίφημον ὑπόσχεσιν περὶ Ἑλλάδος ἀγνωρίστου, καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀτυχῶς ἔδωσε πίστιν πρὸς αὐτὸν ἐκμεταλλευθέντα τὴν δυσφορίαν του καὶ παρέχει εἰς αὐτὸν τὴν καθολικὴν ἐμπιστοσύνην του. κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον καὶ ἐπεκάθησεν ἐπὶ τοῦ τραχήλου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον τετραετίαν καθ' ἣν ἡ χώρα ὑπέστη οἰκονομικὴν καὶ ἠθικὴν καθίζησιν. Εἰς τὴν δυσφορίαν αὐτὴν ὀφείλεται τὸ ἐκκλησιαστικὸν κίνημα καὶ ἡ δυσφορία ὀφείλεται εἰς παράλειψιν ὀφειλομένης ἐργασίας ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως. Ὅταν εἶχεν εἰς χεῖράς του ὁ κ. Ὑπουργὸς μίαν μήνυσιν κατὰ τῶν συνοδικῶν εἶχεν ὑποχρέωσιν νὰ συστήσῃ τὸ κατὰ Νόμον Ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον καὶ νὰ θέσῃ ὑπὸ δίκην τοὺς συνοδικούς, οἱ ὁποῖοι παρὰ τὸν νόμον, ἐπαναλέγω, καὶ παρὰ τοὺς κανόνας, ἐπαναλαμβάνω, ἐχειροτόνησαν τὸν πρωτοσύγγελον τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ βοηθὸν ἐπισκόπου. Οὔτε ὁ νόμος ἐπέτρεπε τὴν θέσιν τοῦ βοηθοῦ ἐπισκόπου, ἀλλ' οὔτε τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ παρὰ μόνης τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἱεραρχίας, οὔτε οἱ Ἱεροὶ κανόνες ὁμοίως ἐπέτρεπον τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ. Καὶ ἡ Σύνοδος ἡ Ἱερά, παρὰ πάντα νόμον, παρὰ πᾶντα ἱερὸν καὶ νὸν ἐνήργησε τὴν χειροτονίαν τοῦ ὡς εἰρηται πρωτοσυγγέλου εἰς βοηθὸν ἐπισκόπου. Τὰ ζητήματα αὐτὰ, κύριοι, οὐτωσθέστατα καὶ γενικώτατα εἶναι καὶ δὲν θὰ ἔπρεπε ἡ καταγγελία αὐτῶν νὰ προκαλέσῃ τὴν δυσφορίαν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας. Τοὐναντίον ἔδει νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς τοιαύτης εὐκαιρίας ἵν' ἀκούσῃ καὶ διορθώσῃ ὅσα εἶναι ἐσφαλμένα καὶ διορθωθῶσι. Καὶ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης, κύριοι, ἔγιναν ἐπίσης παρεκτροπαὶ μεγάλαι Αἱ περιπτώσεις ἦσαν βεβαίως ἐκτάκτως ἀνώμαλοι, ἔλαβον ὅμως χώραν μεγάλα σφάλματα.

Πληροφοροῦμαι ὅτι διωρίσθησαν γραμματεῖς εἰρηνοδικείων 42 τὸν ἀριθμὸν χωρὶς κἂν νὰ ἔχουν προσόντα μὲ δίπλωμα μόνον ἑλληνικοῦ σχολείου. Καὶ ἴσως μοῦ εἴπῃ ὁ κ. Ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης, ὅπως μὲ διέκοψεν πρὸ ὀλίγου ὁ κ. Ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς Παιδείας, ὅτι ὁ νόμος ἐπέτρεπε τὸν διορισμὸν ἄνευ προσόντων. Πιθανὸν ὁ γραπτὸς νόμος νὰ ἐπέτρεπε τοῦτο, ἀλλ' ὁ ἠθικὸς νόμος δὲν ἐπέτρεπε τὴν πρόσληψιν ὑπαλλήλων εἰς τοὺς ὁποίους θὰ ἀνατεθῶσιν αὖριον καὶ καθήκοντα καθαρῶς δικαστικά, διότι οἱ γραμματεῖς τῶν εἰρηνοδικείων ἀναπληρῶσι πολλάκις τοὺς εἰρηνοδίκας.

Εἶναι δυνατόν, κύριοι, νὰ μὴ διαμαρτυρηθῶμεν διὰ τὸν τρόπον αὐτὸν μὲ τὸν ὁποῖον ἔγιναν αἱ ἐκκαθαρίσεις καὶ διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἤσκησε τὰ δικτατορικὰ δικαιώματα καὶ τὴν δικτατορικὴν ἐξουσίαν τὴν ὁποίαν τῇ παρεχώρησεν ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ἡ Κυβέρνησις; Δὲν πρέπει εἰς οὐδένα νὰ κακοφαίνεται ὁσάκις ἀναφέρονται αἱ ἀλήθειαι αὐταί. Ἀλλ' εὐτυχῶς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης τὸ ἀνώτατον συμβούλιον τὸ δικαστικὸν ἀπεκατεστάθη καὶ εἰς τὸ ὁποῖον καὶ πάλιν ἀνετέθη ἡ διοίκησις τῆς δικαιοσύνης. Σφάλματα πολλὰ ἐγένοντο εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν προαγωγῶν. Ἀδικήθησαν διακεκριμένοι δικαστικοὶ λειτουργοί. Ἐλπίζω ὅτι τὸ συμβούλιον θὰ ἄρῃ τὰς ἀδικίας αὐτάς. Ἐπίσης εἴδαμεν ὁρμαθὸν μεταθέσεων δικαστικῶν ὑπαλλήλων. Ὅταν ἀνέγνωσα εἰς τὰς ἐφημερίδας μίαν ἡμέραν ὁλοκλήρους τὰς στήλας, αἱ ὁποῖαι ἀφεώρων μεταθέσεις δικαστικῶν, ὁμολογῶ ὅτι κατεπλάγην, διότι ἄνευ ἀνάγκης ἡ Κυβέρνησις ἔθιξε καὶ αὐτὰ τὰ θεμέλια τῆς ὑψίστης λειτουργίας τῆς πολιτείας, τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἀνεμνήσθην πόσον εἶχε δίκαιον ὁ ἀείμνηστος Δημητρακόπουλος ὅταν καθιέρωσε τὸν θεσμὸν τοῦ ἀνωτάτου δικαστικοῦ συμβουλίου εἰς τὸ ὁποῖον ἀνέθετε τὴν διοίκησιν τῆς δικαιοσύνης, τὰς προαγωγάς, τὰς μεταθέσεις, τὰς τοποθετήσεις. Δὲν ἀγνοῶ ὅτι πολλάκις τὸ Α. Δ. συμβούλιον εἶχε τὰς παρεκτροπάς του πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅμως ὅτι αἱ παρεκτροπαί του εἶναι πολὺ ὀλιγώτεραι ἀπὸ ἐκείνας εἰς τὰς ὁποίας εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποπέσῃ εἷς Ὑπουργός.

ΕΙΣ ΠΑΡΕΞΟΥΣΙΟΣ. Ὅταν ὑπευθύνως διαχειρίζεται τὴν δικαιοσύνην ὁ ὑπουργὸς εἶμαι εἰς θέσιν νὰ σᾶς βεβαιώσω ὅτι ἡ δικαιοσύνη λειτουργεῖ καλύτερον καὶ δικαιότερον.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Νὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ ἔχω δυσκολίαν νὰ ἀποδεχθῶ τὴν βεβαίωσιν αὐτήν. Δὲν ἔχω ἀντίρρησιν νὰ παραδεχθῶ ὅτι τὸ δικαστικὸν συμβούλιον ὑπέπεσε καὶ αὐτὸ εἰς σφάλματα διότι ἐδημιούργησε τὰς κλίκας του, ἀλλ' ἐν πάσει περιπτώσει εἶναι προτιμότερον διὰ τὴν ἰδικήν μου τοὐλάχιστον ἀντίληψιν. Ἐγὼ θὰ ἐνόμιζον ὅτι ὁ κ. ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης θὰ μελετήσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς τροποποιήσεως τοῦ ἀνωτάτου δικαστικοῦ συμβουλίου, ὥστε αἱ παρεκτροπαὶ τὰς ὁποίας καταγγέλλετε καὶ τὰς ὁποίας καὶ ἐγὼ ἐν μέρει ἀποδέχομαι νὰ μετριασθῶσιν εἰς τὸ μέλλον, ἂν δὲν ἐκλείψωσι τελειωτικῶς. Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν τοῦ φίλου μου κ. Ράλλη παρεχωρήθη ἐπίσης δικτατορικὴ ἐ-

ξουσία, ἥτις ἐξεχωρήθη εἰς τοὺς κ.κ. Νομάρχας. Γνωρίζετε, κύριοι, πῶς ἔγινεν ἡ ἄσκησις τῆς τοιαύτης ἐξουσίας; Θὰ τὸ εἰπω ἀμέσως. Ὁ νομάρχης Ἀρκαδίας πόσους κοινοτικοὺς συμβούλους νομίζετε ὅτι ἀπέλυσε; Ὅλους τοὺς φίλους τοὺς ἰδικούς μου. Βλέπετε ὅτι οἱ φίλοι οἱ ἰδικοί μου ἔκαμαν τὸ κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου.

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν). Δὲν ἐξεχώρησεν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν καμμίαν ἐξουσίαν εἰς τοὺς Νομάρχας. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν εὑρεθεὶς εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ παύσῃ ὡρισμένους δημοτικοὺς συμβούλους τὴν ἐπαύριον τοῦ κινήματος, δηλαδὴ τὴν 2αν Μαρτίου, εὑρεθεὶς λέγω πρὸ τῆς ἀνάγκης τῆς Γεν. Διοικήσεως Θράκης ν' ἀπολύσῃ ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας δημοτικοὺς συμβούλους, ἐκάμεν ἕνα νόμον διὰ νὰ κυρώσῃ τὴν πρᾶξιν αὐτὴν καὶ ἔκαμε ἕνα διάταγμα ὅτι καὶ ἐν Παλαιᾷ Ἑλλάδι θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ τὸ ἴδιον, ἐὰν ὑπῆρχον δηλαδὴ δημοτικοὶ σύμβουλοι προσχωρήσαντες εἰς τὸ κίνημα. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Νομάρχης Ἀρκαδίας καὶ οἱ λοιποὶ παραγνωρίσαντες τὸν σκοπὸν τοῦ νόμου ἄνευ οὐδεμιᾶς νομικῆς διατάξεως εἶχον θέσει ἐκτὸς ὑπηρεσίας τὰ 3/4 τῶν κοινοτικῶν συμβούλων ὅλης τῆς χώρας. Σᾶς τονίζω ὅτι δὲν ἐνέκρινα καμμίαν ἀπολύτως πρᾶξιν ἐξ αὐτῶν, πλὴν δὲν δύναμαι νὰ εἴπω σήμερα, ἐκ τῶν 10 χιλιάδων κοινοτικῶν συμβούλων αἱ πράξεις τὰς ὁποίας ἐγὼ ἐπεκύρωσα ἀνέρχονται εἰς ἀπόλυσιν 3000 συμβούλων, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι ἔχουσι καταδικασθῇ ὑπὸ τῶν στρατοδικείων. Ἑπομένως ὄχι μόνον κριτικὴ δυσμενὴς δὲν δύναται νὰ γίνῃ εἰς βάρος τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἔπαινος ὅτι ἔπραξε τὸ πᾶν καὶ παρὰ τὴν γνώμην τῆς Συνελεύσεως, διὰ νὰ τονώσῃ τὴν ἔννοιαν τῆς αὐτοδιοικήσεως. (Χειροκροτήματα).

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ἐγὼ δὲν κατηγορῶ τὸ μέτρον, κατηγορῶ τὸν τρόπον τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ μέτρου ἡ ὁποία ἐστράφη κατὰ τῶν φίλων μου. Ἐξηγεῦμαι;

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ὁ Δήμαρχος Λειβαδιᾶς διατὶ ἀπελύθη;

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ. (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν). Διότι κατ' ἐπίσημον καταγγελίαν ἦτο μέλος τῆς Δημοκρατικῆς Ἀμύνης. Κύριε Ἀρχηγὲ τῶν Ἐλευθεροφρόνων, ὑπάρχει εἰς τὸν φάκελλον πιστοποιητικὸν τῆς Εἰδικῆς Ἀσφαλείας περὶ τούτου, ἀλλὰ συγχρόνως διότι ὑπῆρξε καὶ χυδαῖος ὑβριστὴς τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Βεβαίως ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζήτημα ὅτι ὑπῆρξε χυδαῖος καὶ ὑβριστὴς τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, δὲν ἀπετέλει λόγον ἀπολύσεως. Ἂν τὸν ἀπέλυσα, τὸν ἀπέλυσα ἐπὶ τῇ βάσει πιστοποιητικοῦ τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς τὸν φάκελλον, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ ζητηθῇ καὶ νὰ κατατεθῇ, ὅτι ἦτο μέλος τῆς Δημοκρατικῆς Ἀμύνης, καὶ τοῦ εἶπον ὅτι ἐὰν τυχὸν, ὡς ἰσχυρίζεσθε, ἔχῃ χαλκευθῇ τὸ ὄνομά σας παρ' ἀνωτάτου ἀξιωματικοῦ ἔχετε ὑποχρέωσιν νὰ τὸν καταγγείλητε. Ὁ Δήμαρχος λαβὼν γνῶσιν τῆς καταγγελίας ταύτης, δὲν κατήγγειλε τὸν ἐν λόγῳ ἀξιωματικόν. Ἀνέστειλα τὴν ἀπόλυσιν καὶ κατόπιν παρητήθη. Ἐγὼ ἀνέμενον τὴν ἀπολιγίαν του ἡ ὁποία ὅμως δὲν μοῦ ὑπεβλήθη, καὶ κατόπιν παρητήθη, μετὰ δὲ τὴν παραίτησιν μετεπήδησεν ἀπὸ τῆς Δημοκρατικῆς Ἀμύνης εἰς τὸ κόμμα τῶν Ἐλευθεροφρόνων.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Μὴ τὰ λέγετε αὐτά. Διὰ νὰ γίνῃ ἀπόλυσις πάντοτε πρέπει νὰ εὑρεθῇ ἕνας λόγος.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ἐγὼ, κ. Ὑπουργὲ τῶν Ἐσωτερικῶν, δὲν ἐκάκισα τὸ μέτρον, τὸ ὁποῖον ἐλάβατε, τὸ νομοθετικὸν. Μάλιστα θὰ πλειοδοτήσω, ὅτι ἔχετε καὶ ὑποχρέωσιν νὰ ἀπαλλάξητε τὰ Κοινοτικὰ Συμβούλια ἀπὸ τοὺς Συμβούλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δουλεύοντες εἰς τὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων συνειργάσθησαν διὰ τὴν ὑπονόμευσιν τοῦ Κράτους. Καὶ ἐπροσέξατε πολὺ ὀρθῶς καὶ θὰ σᾶς ἀπονείμω δάφνας ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς. Ἐγὼ δὲν κακίζω τὸ μέτρον, ἀλλὰ τὸν τρόπον τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ μέτρου τούτου. Ὅταν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν συγκεκριμένως ἀπελύθησαν Σύμβουλοι φίλοι ἰδικοί μου, εἰμπορεῖ νὰ ἔχῃ αἰτιολογίαν αὐτὴ ἡ ἀπόλυσις; Καλὰ, ἔπρεπε νὰ ἀπολύσετε ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ηὐνόησαν τὸ κίνημα, ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔδρασαν ἀντευθυκῶς, ἀλλ' οἱ φίλοι μου ἐν Ἀρκαδίᾳ ἦσαν ἄξιοι αὐτῆς τῆς κακομετεχειρίσεως ἀπὸ μίαν Κυβέρνησιν ἀντιβενιζελικὴν καὶ μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ Βενιζέλου ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα! Ὅταν οἱ φίλοι μου αὐτοὶ ἐπὶ μίαν εἰκοσαετίαν ὁλόκληρον ἠγωνίζοντο διὰ τὰ ΙΔ ὧδε αὐτὰ τὰ πολιτικὰ καὶ τὰ πολιτειακά; Αὐτὸ εἶναι τὸ παράπονόν μου. Μανθάνω εὐχαρίστως αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἀπὸ ὑμᾶς, τὸν ὁποῖον καὶ σύνεσις πολλὴ διακρίνει, ὅτι ἠκυρώσατε τὰς πράξεις αὐτάς. Σᾶς συγχαίρω καὶ σᾶς εὐχαριστῶ ταυτοχρόνως. Ἔπρεπε νὰ τὰς ἀκυρώσετε. Ἀλλ' ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι δὲν τὰς εἴχατε ἀκυρώσῃ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ φέρω αὐτὸ τὸ ζήτημα εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλεσιν διὰ νὰ ἀποκατασταθοῦν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι τόσον καταῴρως ἠδικήθησαν καὶ ἐπληγώθησαν εἰς τὰ αἰσθήματά των;

Βλέπετε λοιπὸν ὅτι αὐτὸ τὸ παράπονόν μου εἶνε βάσιμον. Διότι ἐὰν ἀρχίσῃ ἕνας χορὸς αὔριον τῶν δημοδιδασκάλων μετὰ τὴν λῆξιν τῆς προθεσμίας, δηλαδὴ μετὰ τὴν 18 Ἰουλίου καὶ ἀπὸ τὴν Τρίπολιν στέλλονται δῆθεν τὴν Κομοτινὴν καὶ τὴν Ἀλεξανδρούπολιν—ὅπως εἶχεν ἑτοιμάσει μίαν πρᾶξιν ὁ κ. Ὑπουργὸς, καὶ ἠναγκάσθην νὰ στείλω ἀπὸ τὴν Τρίπολιν ἕνα τηλεγράφημα πρὸς αὐτὸν καὶ ἔχω τὴν πληροφορίαν ὅτι τὴν ἐσταμάτησε εὐτυχῶς— δὲν φαντάζομαι ὅτι θὰ ἀναμένῃ νὰ κλείσῃ ἡ Βουλὴ καὶ νὰ δημοσιευθῇ—δὲν εἶναι αὐτὸ πρᾶξις κακή; Καὶ δὲν εἶνε ἔργον τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Λαοῦ νὰ φροντίσουν καὶ περὶ τῶν συμφερόντων τῆς τάξεως τῶν ἐκπαιδευτικῶν, ἡ ὁποία εἶναι ἀνάστατος ἀπὸ 2 καὶ 3 μηνῶν ἤδη; Δι' αὐτό, κύριοι συνάδελφοι, δὲν πρέπει νὰ δυσφορῆτε Ἐγὼ θὰ ἤθελα καὶ ἀπὸ τὴν πτέρυγα τὴν Κυβερνητικὴν, θὰ ἤθελα νὰ παρέλθουν ἀπὸ τὸ Βῆμα αὐτὸ καὶ νὰ γίνουν ὡρισμέναι καταγγελίαι διὰ νὰ λάβῃ ὁ κ. Ὑπουργὸς τὰ μέτρα του.

Τὴν 18 Ἰουλίου λήγει ἡ προθεσμία τῆς ἐκκαθαρίσεως. Ἀλλ' ὁ κ. Ὑπουργὸς δυνάμει τῆς συντακτικῆς πράξεως καταχρατεῖ ὡς προεῖπον τὸ δικαίωμα τῶν προαγωγῶν, μεταθέσεων καὶ διορισμῶν. Θέλομεν ὁ κ. Ὑπουργὸς νὰ καταβάλῃ προσπάθειαν νὰ φανῇ ἀνώτερος τῶν καμματικῶν ἀναγκῶν καὶ νὰ μὴ διασαλεύσῃ τὸν ἐν κλονισμῷ τελοῦντα εἰς ἀνάστασιν ἐκπαιδευτικὸν κόσμον, ζητῶν ἀπὸ τὴν Συνέλευσιν ὅπως καταργήσῃ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ τὴν Συντακτικὴν πρᾶξιν. Καὶ αὐτὸς θ' ἀπαλλαγῇ φόρτου μεγάλου καὶ ἡ γαλήνη θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τοὺς ἐκπαιδευτικούς.

Διὰ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν, κ. Συνάδελφοι, βέβαια ὡμίλησεν ὁ κ. Μεταξᾶς, ὁ ὁποῖος ἐπὶ τῶν θεμάτων αὐτῶν ἔχει ὅλην τὴν ἁρμοδιότητα καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν εἰς μίαν δημοσίαν συζήτησιν ὅπως καὶ ὁ ἴδιος ἐτόνισε νὰ ἐκτεθῶσι πράγματα τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνακαλύψωσι τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς χώρας. Ἐγὼ εἰς τὸ ζήτημα τῶν ἐκκαθαρίσεων τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν ἐὰν θελήσω νὰ εἰσέλθω θὰ ἔλεγον ὅτι ὁ πίναξ τῶν ἐκκαθαρίσεων περιέβαλεν ἐπίσης ἀξιωματικοὺς διακεκριμένους μὲ ἀρτίαν μόρφωσιν ἔχοντας προσήλωσιν εἰς τὸ καθεστὼς τὸ σημερινὸν καὶ ἐργασθέντας διὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος. Ἐγὼ θὰ ὑπέβαλον τὴν εὐχὴν νὰ γίνῃ μία ἀναθεώρησις τῶν συνταχθέντων πινάκων ἐκκαθαρίσεων ἀξιωματικῶν. Γνωρίζω τρεῖς ἀξιωματικοὺς τῶν ὁποίων θὰ ἀναφέρω καὶ τὰ ὀνόματα: Ὁ ἀντισυνταγματάρχης Πυροβολικοῦ Ραζῆς, ὁ συνταγματάρχης Πεζικοῦ Ἀνδριανόπουλος καὶ ὁ ἀντισυνταγματάρχης ἱππικοῦ Κασάνδρας συμμαθητής μου. Καὶ οἱ τρεῖς εἶναι ἐκλεκτοὶ ἀξιωματικοί. Εἷς ἐξ αὐτῶν ἔσπευσε πρῶτος μαζὺ μὲ τὸν ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν διὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος εἰς τὸν Στρυμόνα. Παρακαλῶ τὸν κ. Ὑπουργὸν νὰ μὲ διαφεύσῃ. Ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ πυροβολικοῦ εὑρίσκετο εἰς Λάρισαν, ἀφηρέθη δὲ ἡ διοίκησις τοῦ Συντάγματος ἀπὸ τὸν Συνταγματάρχην καὶ ἀνετέθη εἰς αὐτόν. ἡτοίμασε δὲ μόνος του ὅλους τοὺς οὐλαμοὺς τοῦ Πυροβολικοῦ καὶ τοὺς ἀπέστειλεν εἰς τὸν Στυμόνα, ἐχρησιμοποιήθη ἐπὶ πλέον ὡς

στρατοδίκης εἰς τὸ στρατοδικεῖον τῆς Λαρίσης καὶ ὅμως, ὅπως εἶδα μὲ κατάπληξίν μου, ὁ ἐκλεκτὸς αὐτὸς ἀξιωματικός, ὁ μὴ προσχωρήσας εἰς κανένα κίνημα, ὁ ἀρτίας μορφώσεως, ὁ ἔχων ἰδιάζουσαν προσήλωσιν εἰς τὸ σημερινὸν καθεστώς, περιλαμβάνεται εἰς τοὺς πίνακας ἐκκαθαρίσεως.

Δὲν ἠμπορεῖ, κ. πληρεξούσιοι, νὰ ἀφήσῃ κανεὶς ἀδιαμαρτύρητον τὴν κατάστασιν αὐτήν. Βεβαίως, ἡμεῖς ἀποτελοῦντες μίαν μικρὰν μειοψηφίαν ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ δὲν ἔχομεν τὴν δύναμιν νὰ μεταβάλωμεν τὰς πράξεις τῆς Κυβερνήσεως. Ἀπέναντι ὅμως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἔχομεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀφήσωμεν μίαν φωνὴν διαμαρτυρίας καὶ ἂν ἡ φωνή μας αὕτη εὕρῃ ἀπήχησιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἁρμοδίων, θὰ εἴμεθα ἐξαιρέτως εὐτυχεῖς, ἂν διορθωθῶσιν πολλὰ σφάλματα, ἀτοπήματα ἢ μᾶλλον ἀδικήματα, θὰ ἠδυνάμην νὰ εἴπω, τὰ ὁποῖα ἔλαβον χώραν κατὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν. Σχετικῶς μὲ τὴν ἄμυναν τῆς χώρας θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἀναγνώσω μίαν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸ Βερολῖνον, ἀπὸ φίλον μου σχετικῶς μὲ τὴν κατάτασιν τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς Γερμανίας. Μοῦ λέγει, λοιπόν, ὁ φίλος μου. «Δὲν γνωρίζομεν ποῦ κατέληξε μετεκλογικῶς ἡ κατάστασις εἰς τὴν Ἑλλάδα. Βεβαιούμεθα ὅτι ὁ γερμανικὸς τύπος δὲν ἀναγράφει τίποτε» φανταζεσθῆτε ποιὰ εἶναι ἡ κατάστασις εἰς τὴν Γερμανίαν νὰ μὴ μποροῦν νὰ λάβουν γνῶσιν οὔτε τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν ἄλλων χωρῶν καὶ ἐδῶ ἔχομε τέτοια ἀδιαφορία καὶ εἰς τὰ ζητήματα ἀκόμη τὰ ἐνδιαφέροντα τὴν ἄμυναν τῆς χώρας ἀπὸ ἀπόψεως τοῦ τύπου, ὥστε νὰ ἐκπλήσσεται κανεὶς μανθάνων τι γίνεται ἀλλοῦ σχετικῶς. Βεβαίως οὐδεὶς εἶναι κατὰ τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ τύπου, ἀλλὰ εἶναι μερικὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ μὴ δύναται νὰ θίγῃ ἐλευθέρως ὁ τύπος, διότι ἐκθέτει τὴν κατάστασιν τοῦ Κράτους εἰς τὰ ὄμματα τῶν ξένων, ἐπὶ ζημίᾳ τῶν Κρατικῶν συμφερόντων. Συνεχίζων ὁ φίλος μου γράφει: «ὅπoθεν δήποτε καὶ διῆλθον μεταβαίνων εἰς Γερμανίαν ἀντελήφθην ὅλας τὰς χώρας ν' ἀσχολοῦνται περισσότερον μὲ τὸ ζήτημα τοῦ ἐξοπλισμοῦ παρὰ μὲ οἱονδήποτε ἄλλο ζήτημα ἀφορῶν τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ. Ὁ μέγας πόλεμος δὲν ἐγένετο μάθημα. Ἐδῶ δὲ κάθε ἑκατὸ βήματα συναντᾶ κανεὶς καὶ ἕνα ἀξιωματικὸν τῆς Ἀεροπορίας».

Μανθάνομεν ὅτι ἡ φίλη καὶ ὅμορος ἐπικρατεία, ἡ Τουρκία παραγγέλλει 800 ἀεροπλάνα. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι καὶ ἐκεῖ κάθε ἑκατὸ βήματα καὶ ὀλιγώτερα ἴσως θὰ συναντᾶ κανεὶς καὶ ἕνα ἀξιωματικὸν τῆς ἀεροπορίας. Ἑπομένως ἡ Συνέλευσις φρονῶ ὅτι ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κρούσῃ τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου καὶ νὰ συγκινήσῃ τὰς ψυχὰς τῶν ἁρμοδίων νὰ λάβουν πρόνοιαν διὰ τὴν ἄμυναν τῆς Χώρας μας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως, δὲν νομίζω. κ. Συνάδελφοι, ὅτι τὰς χαρακτηρίζει κάτι τι τὸ ὁριστικόν. Τὰς διακρίνει μία ἀοριστολογία καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν, ἡ ὁποία δὲν ἐπιτρέπει συζήτησιν. Ποίαν κριτικὴν νὰ ἀσκήσῃ κανεὶς ἐπὶ τῶν δηλώσεων τούτων ; «Θὰ ἐπιτύχωμεν χρηστὴν διοίκησιν, θὰ φέρωμεν τὴν αὐτοδιοίκησιν θὰ ὀργανώσωμεν τὴν ἄμυναν τῆς χώρας καὶ τὰ τοιαῦτα.» Δι' ὅλα αὐτὰ θὰ ἀναμείνωμεν ἡμεῖς νὰ μεταβληθοῦν εἰς νομοθετήματα αἱ ἀορίστως δοθεῖσαι ὑποσχέσεις καὶ τότε θὰ εἴπωμεν τὴν γνώμην μας ἐπ' αὐτῶν. Αὐταὶ εἶναι αἱ ὀλίγαι παρατηρήσεις τὰς ὁποίας εἶχα νὰ κάμω καὶ διὰ τὰς ὁποίας τόσην δυσφορίαν ἐξεδήλωσεν ἡ Συνέλευσις καὶ μοῦ ἐδημιούργησε οὕτω τὸ παράπονον ὅτι μία φίλη ἀπὸ ἀπόψεως πολιτικῆς Συνέλευσις ἐδυσφόρει, διότι ἐπέκρινα τὴν Κυβέρνησιν περιπίπτουσαν εἰς τόσα σφάλματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ ὅλους ἡμᾶς νὰ συγκινῶσι, ἐνῷ ἄλλοτε καὶ εἰς ἄλλην αἴθουσαν κοινοβουλευτικὴν καὶ μὲ σύνθεσιν νομοθετικοῦ Σώματος οὐχὶ φιλικοῦ πρὸς ἐμέ, ὑπαινίσσομαι τὴν Γερουσίαν, καὶ πρέπει νὰ εἴπω πρὸς τιμήν της, ὅτι οὐδέποτε διεκόπην, ὁμιλῶν, μολονότι ἔκαμα μίαν ὀξυτάτην ἐπίθεσιν πρὸς τὸν τότε Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων. Καὶ ἡ Γερουσία μὲ παρηκολούθει πάντοτε μὲ ἐντεταμένην προσοχήν. Ἐλπίζω ὅτι διὰ τὴν δυσφορίαν αὐτήν, τὴν ὁποίαν ἐνίοτε ἐξεδήλου ἡ Συνέλευσις θὰ αἰσθάνεται μεταμέλειαν, πρέπει νὰ αἰσθάνεται μεταμέλειαν, διότι τὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔθιξα, ἐνόμισα ὅτι εἶχον ὑποχρέωσιν ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Λαοῦ, ἐπικειμένης μάλιστα τῆς διακοπῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, νὰ τὰ θίξω διὰ νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῆς Κυβερνήσεως. Ἐγὼ εἶχα ὑποχρέωσιν νὰ φέρω τὰς παρατηρήσεις μου ἐπὶ τῶν κυβερνητικῶν δηλώσεων καὶ ἐπὶ τῶν πεπραγμένων τῆς Κυβερνήσεως, αὐτὰς ἀκριβῶς τὰς ὁποίας ἔκαμα καὶ ὅπως τὰς ἔκαμα.

Εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἐναπόκειται ὅπως δώσῃ τὰς ἀπαιτουμένας ἐξηγήσεις ἵνα ἕκαστος ἐξ ἡμῶν μετὰ ταῦτα παράσχῃ τὴν ψῆφόν του συμφώνως πρὸς τὴν συνείδησίν του.

Δ. ΧΑΤΖΙΣΚΟΣ (Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας). Θὰ παρακαλέσω τὸν ὀξύτιμον συνάδελφον δεδομένου ὅτι ἐν τῇ ἀγορεύσει του ἔθιξε πλεῖστα εἰδικὰ θέματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὀφείλω εὐρέως καὶ διεξοδικῶς νὰ ἀπαντήσω. νὰ ὁρίσῃ ἡμέραν ἐπερωτήσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἀπαντήσω ἐπὶ τῇ βάσει συγκεκριμένων στοιχείων καὶ ἐπισήμων ἐγγράφων.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Εὐχαριστῶ πολὺ τὸν κ. Ὑπουργὸν ἐπὶ τῆς Παιδείας, διότι ἀναγνωρίζει εἰς ἐμὲ τὸ δικαίωμα νὰ καθορίσω τὴν ἡμέραν ἐλέγχου. Ἀλλὰ δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα αὐτό. Ἐπίσης μοῦ κάνει ἐντύπωσιν ἡ προθυμία τοῦ κ. Ὑπουργοῦ νὰ ἀπαντήσῃ. Ἴσως τοῦ κ. Ὑπουργοῦ νὰ διαφεύγῃ, ὅτι μετὰ τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις καὶ ἀφοῦ λάβουν τὸν λόγον οἱ κύριοι βουλευταί, λαμβάνουν τὸν λόγον οἱ κύριοι Ὑπουργοὶ καὶ αἱ Κυβερνήσεις διὰ νὰ ἀπαντήσουν.

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν). Ἐὰν κρίνῃ ἡ Κυβέρνησις, ὅτι αἱ προβαλλόμεναι ἀντιρρήσεις εἶναι ἄξιαι ἀπαντήσεως.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Εὐχαριστῶ, ἀλλὰ ἔχετε δίκαιον, διότι δὲν εἶσθε εἰθισμένος ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ.

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν). Εἶμαι εἰθισμένος τόσον ὅσον καὶ σεῖς. Ἴσως ὑμεῖς νὰ εἶσθε εἰθισμένος νὰ ἀσκῆτε ἕνα εἶδος κοινοβουλευτικῆς κηδεμονίας, ἄγνωστον πόθεν ἀντλοῦντες τὸ δικαίωμα αὐτό

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Μὲ συγχωρεῖτε πολύ, κ. Ὑπουργέ. Τὸ δικαίωμα αὐτὸ τὸ ἔχω ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν νὰ ἐλέγχω τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἐγὼ δὲν ἐδίστασα νὰ ἐλέγξω τὴν Κυβέρνησιν Βενιζέλου, ἡ ὁποία εἶχε μίαν παμψηφίαν καὶ ἦμην μόνος ἐν τῇ Γερουσίᾳ. Μὴν ἔχετε τὴν ἰδέαν, ὅτι δὲν θὰ ἐλέγξωμεν ὑμᾶς, ἀλλὰ προσέχετε μόνον νὰ δίδετε ὀλιγωτέρας ἀφορμὰς ἐλέγχου.

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐωτερικῶν). Ἔχετε δικαίωμα ἀπόλυτον καὶ εἶσθε αὐτεξούσιος νὰ τὸ κάμετε αὐτό. Δὲν ἔχετε δικαίωμα, τοὐλάχιστον ὡς πρὸς ἐμέ, νὰ δίδετε μαθήματα κοινοβουλευτικῆς τακτικῆς.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ δώσω κανὲν μάθημα,διότι εὑρίσκω, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν καὶ τὰ μαθήματα νὰ ἔχουν καὶ κανὲν ἀποτέλεσμα.

ΠΕΡ ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν). Νὰ προσέχετε εἰς τὰς φράσεις σας, διότι διὰ τοὺς ἀγνοοῦντας τὰ πράγματα νεωτέρους πληρεξουσίους, ἀλλοίμονον ἐὰν ἀντλήσουν διδάγματα τοιαῦτα ἀπὸ σᾶς (χειροκροτήματα, κωδωνοκρουσίαι).

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Τὴν σύστασιν αὐτὴν πρέπει νὰ κάμω καὶ ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Θὰ παρακαλέσω τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν νὰ εἶναι ὀλιγώτερον ὀξύς. Οἱ Ὑπουργοὶ ἐλέγχονται καὶ ἑπομένως πρέπει νὰ ἔχουν τὴν ὑπομονὴν νὰ ὑφίστανται τὸν ἔλεγχον. Ἅμα οἱ Ὑπουργοὶ δὲν ἔχουν τὴν ὑπομονὴν νὰ ἐλέγχωνται, τότε αὐτοὶ ἐξασκοῦν τὴν Κοινοβουλευτικὴν κηδεμονίαν διὰ τὴν ὁποίαν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν κατηγορεῖ τὸν κύριον ἀγορεύοντα.

Π. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ. Ἀπορῶ πῶς ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων ἔχει τὴν ἀντίληψιν, ὅτι ἔλεγχος Ὑπουργοῦ εἶναι τὸ νὰ βίβωνται ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ κοινοβουλευτικὰ μαθήματα πρὸς Ὑπουργούς. Ἴσα ἴσα εἶναι ἐντελῶς τὸ ἀντίθετον. Αὐτὰ εἶναι ἕνα πρᾶγμα ἀσυνήθιστον διὰ τὴν αἴθουσαν αὐτήν, διὰ νὰ μὴ εἴπω ἐαρυτέραν φράσιν.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ἐγὼ παρατηρῶ, ὅτι ὑπάρχει διάθεσις νὰ ἀναπτυχθῇ μία ὁξύτης εἰς τὴν συζήτησιν, μία ἐρεθιστικότης χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ καμμία ἀφορμή. Δὲν ἔχω ἀντίρρησιν ἀλλὰ δι' ἡμᾶς ἡ νευρικότης τῆς Κυβερνήσεως δὲν εἶναι καθόλου δικαιολογημένη. Ἴσως ἐκ τοῦ φόρτου τῆς ἐργασίας της, ἴσως ἐξ ἄλλων λόγων ὑπερβολικῆς καύσεως ἐκεῖ θὰ ἔπρεπε ν' ἀπεισθῇ ἡ νευρικότης τῆς Κυβερνήσεως.

Ἀλλὰ εἰς τόσον ἦπιον ἔλεγχον δὲν δικαιολογεῖται νὰ παρουσιάζῃ αὐτὴν τὴν νευρικότητα. Ἄλλωστε, δι' ὅσους ἐξ ὑμῶν αἰσθάνεσθε τὴν δυσφορίαν ὅταν ἀκούετε ἐλεγχομένην τὴν Κυβέρνησιν, ἐχω νὰ σᾶς εἴπω τοῦτο, ὅτι ἡ Συνέλευσις ἡ ἰδική μας θεωρεῖται, ἐνῷ δὲν εἶναι, μονόπλευρος καὶ δὲν εἶναι μονόπλευρος, διότι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς προσῆλθεν ὅλος εἰς τὰς κάλπας. Ἐὰν ὁ ἀντίθετος πολιτικὸς κόσμος δὲν εὑρίσκεται εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν, αὐτὸ δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν διάθεσίν του, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀδυναμίαν του νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. (Χειροκροτήματα).

Ἡ Συνέλευσις λοιπόν, αὐτὴ εἶναι πράγματι Συνέλευσις ἀπορρέουσα ἀπὸ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ ὑπάρχουν μερικὰ στελέχη δημοκρατικά, πολιτικά, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐκτὸς τῆς Βουλῆς, μὴ εἰσελθόντα εἰς τὴν Βουλὴν δι' οὓς λόγους ἀνέπτυξα, ὑπάρχουν καὶ δημοσιογραφικὰ ὄργανα ἐπίσης τῆς ἀντιθέτου παρατάξεως, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν ἰσχυροὺς οἰκονομικοὺς ὀργανισμοὺς καὶ τὰ ὁποῖα θὰ ἀντέχουν ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἀκόμη καὶ τὰ ὁποῖα κράζουν, ὅτι ἡ Συνέλευσις αὐτὴ εἶναι μονόπλευρος.

Διὰ τοῦτο ἡμεῖς ἔχομεν μίαν ὑποχρέωσιν, εἰς τὰς συζητήσεις μας νὰ κρατήσωμεν ἀπόλυτον ἡρεμίαν καὶ ὅλαι αἱ συζητήσεις νὰ διεξαχθῶσιν μετὰ πάσης δυνατῆς ἠπιότητος.

Τὸ παράδειγμα δὲ τὸ ἔδωσεν ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων, ὅταν ἐνεκαινίασε τὸ βῆμα τοῦτο, ὁμιλῶν πρὸ δύο ἡμερῶν.

Ν. ΔΑΡΒΕΡΗΣ. Διὰ τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Ἑλλήνων».

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Αὐτὸς ὁ ὑπαινιγμὸς νομίζω, ὅτι παρεῖλκεν εἰς στιγμὴν προσπαθείας κατευνασμοῦ τῆς ὀξύτητος. Ἔπρεπε λοιπόν, ἐπίσης καὶ οἱ κ. Ὑπουργοί, ὅπως ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐτήρησε ἦπιον τὸν τρόπον καὶ αὐτοὶ νὰ τὸν μιμηθοῦν. Οἱ Ὑπουργοί του ὁμῶ βλέπω, ὅτι εἶναι εἰς ποιάν τινα ταραχὴν καὶ οἱ λόγοι μας ἠνώχλησαν τὴν ἡρεμίαν του καὶ τὴν μακαριότητά τους· τοὺς ζητοῦμεν συγνώμην.

Οἱ κ. Ὑπουργοὶ πρέπει νὰ γνωρίζουν, ὅτι δὲν εἶναι μόνον Ὑπουργοὶ διὰ νὰ εἶναι Ὑπουργοί, ἀλλὰ εἶναι Ὑπουργοὶ καὶ διὰ νὰ ὑφίστανται τὸν ἔλεγχον ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον τοῦ κοινοβουλευτικοῦ μας πολιτεύματος, καὶ εἶναι ὁ φρουρὸς τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν

Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ παρουσιάζουν οἱ κ. Ὑπουργοὶ αὐτὴν τὴν νευρικότητα. Διότι ἀτυχῶς μεταδίδεται ὡς παρετήρησα αὕτη ὡσὰν ἠλεκτρικὸν ρεῦμα καὶ πρὸς ὅλην τὴν Συνέλευσιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. (Δὲν ἠκούσθη).....

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Τὸ λέγετε σεῖς, κ. Πρόεδρε ποῦ ἔχετε δύο χιλιάδες ἔτη κοινοβουλευτικοῦ βίου ; (γέλωτες).

Ὅταν γίνωνται προγραμματικαὶ δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως τίθεται ἐπὶ τάπητος ὅλη ἡ πολιτικὴ της ὅπως καὶ ὅταν κατατίθεται ὁ προϋπολογισμὸς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τίθεται ἐπὶ τάπητος ὅλη της ἡ πολιτικὴ καὶ γίνεται ἕνας γενικὸς κοινοβουλευτικὸς ἔλεγχος, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων καὶ ἀπορῶ πῶς θέλει ν' ἀγνοῇ τοῦτο ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως.

Ἐπαναλαμβάνω λοιπόν, κύριοι συνάδελφοι, τελευτῶν, ὅτι, ἐγὼ τοὐλάχιστον αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην ὅπως ἀπευθύνω αὐτὴν τὴν σύστασιν πρὸς τὸ Σῶμα—διότι εἶμαι καὶ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἴσως μελῶν τῆς Συνελεύσεως— ὅπως αἱ συζητήσεις μας διεξάγωνται ἠπίως, διότι ἀπὸ τὴν Συνέλευσιν αὐτὴν ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς περιμένει πολλά. Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς εἰς τὴν σημερινὴν Ε' Ἐθνοσυνέλευσιν ἔχει στηρίξῃ ὅλας του τὰς ἐλπίδας. Πρέπει λοιπόν, καὶ τὸ εὔχομαι καὶ τὸ ἐλπίζω, ἡ παροῦσα Ἐθνοσυνέλευσις νὰ φανῇ ἀνταξία τῶν μεγάλων περιστάσεων τὰς ὁποίας διατρέχει τὸ Ἔθνος, καὶ νὰ φανῇ ἀνταξία ἐπίσης καὶ τῶν προσδοκιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τὰς ὁποίας ἐστήριξεν ἐπ' αὐτῆς. (Χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριοι Πληρεξούσιοι, λόγῳ τοῦ ὅτι ἀπέψε θὰ ἐραδύνῃ νὰ τερματισθῇ ἡ συνεδρίασις τῆς Συνελεύσεως δὲν θὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ τυπωθῇ ἡμερησία διάταξις ἀναφορῶν καὶ ἐπερωτήσεων δι' αὔριον καὶ ὑποθέτω εἰς τὴν ἀναβολὴν αὐτὴν νὰ μὴ ἔχετε ἀντίρρησιν.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Μάλιστα, μάλιστα

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπίσης ἀνακοινῶ εἰς τὴν Συνέλευσιν ὅτι τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον καταθέτει τὴν στιγμὴν αὐτὴν σχέδιον ψηφίσματος «περὶ ψηφίσεως εἰς μόνην ἀνάγνωσιν τῶν ψηφισμάτων τῆς Συνελεύσεως» καὶ παρακαλῶ τὴν Συνέλευσιν νὰ δεχθῇ καὶ ψηφίσῃ τοῦτο ἀπέψε ὡς τυπικόν.

Μεθ' ὃ ἀναγινώσκεται τὸ περὶ οὗ πρόκειται ψήφισμα καὶ γίνεται δεκτὸν εἰς μόνην κατ' ἀρχὴν, ἄρθρον καὶ σύνολον συζήτησιν, ἔχον οὕτω :

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

Περὶ ψηφίσεως εἰς μόνην ἀνάγνωσιν τῶν ψηφισμάτων τῆς Συνελεύσεως.

Ἡ Ε' τῶν Ἑλλήνων Ἐθνικὴ Συνέλευσις ψηφίζει.

Ἄρθρον μόνον.

Τὰ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως εἰσαγόμενα καὶ προτεινόμενα εἰς τὴν Συνέλευσιν πρὸς ψήφισιν ψηφίσματα, κατ' ἐξαίρεσιν τοῦ ἄρθρου 49 τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν ἰσχυουσῶν διατάξεων τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς, ψηφίζονται εἰς μίαν καὶ μόνην ἀνάγνωσιν κατ' ἀρχὴν, ἄρθρον καὶ σύνολον.

Ἀνακοινοῦται εἶτα παρὰ τοῦ κ. Προέδρου ὅτι κατετέθησαν παρὰ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τὰ κάτωθι σχέδια ψηφισμάτων:

1) Περὶ μὴ ἀναπληρώσεως τῶν δημιουργουμένων κενῶν λόγῳ παραιτήσεως, θανάτου ἢ ἄλλης αἰτίας τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς καὶ μετὰ τὴν μετατροπήν της εἰς ἁπλῆν Βουλήν.

2) Περὶ τοῦ Νομοθετικοῦ ἔργου τῆς Συνελεύσεως.

3) Περὶ καταρτισμοῦ Ἐπιτροπῆς πρὸς σύνταξιν τοῦ ὁριστικοῦ Κανονισμοῦ τῆς Συνελεύσεως.

4) Περὶ κυρώσεως τῶν Συντακτικῶν Πράξεων καὶ Νομοθετικῶν Πράξεων, Νομοθετικῶν Διαταγμάτων καὶ Ἀναγκαστικῶν Νόμων τῶν ἐκδοθέντων ἀπὸ 1ης Μαρτίου 1935 μέχρι 1ης Ἰουλίου 1935 ὑπ' εὐθύνην τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

5) Περὶ διενεργείας δημοψηφίσματος.

Α. ΜΠΑΤΡΙΝΟΣ. Μετὰ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ ἀξιοτίμου κ. Δραγούμη, ἐν ᾗ ὁ ἴδιος ἐδήλωσεν ὅτι δὲν ἐκφράζει παρὰ τὰς ἀτομικάς του γνώμας, πρὸς ἄρσιν πάσης παρεξηγήσεως καὶ ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας, δηλοῦμεν οἱ ὑπόλοιποι πληρεξούσιοι ἐκ τοῦ νομοῦ Φλωρίνης, ὅτι ἐπολιτεύθημεν κατὰ τὰς τελευταίας ἐκλογὰς ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ λαϊκοῦ κόμματος. καὶ ὡς λαϊκοὶ ἀνεξάρτητοι, ὡς τοιοῦτοι ἐξελέγημεν, καὶ μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν, τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὅστις μᾶς ἐτίμησε διὰ τῆς ψήφου του, ἐπανήλθομεν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀνεκτήσαμεν οὕτω τὴν ἀρχαιότητά μας καὶ τὴν θέσιν μας. (Χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Ἰακώβου.

Π. ΙΑΚΩΒΟΥ. Θὰ παρέλειπον νὰ λάβω τὸν λόγον, κύριοι

πληρεξούσιοι, ἂν μὴ ἐπρόκειτο περὶ ζητήματος ἐθνικοῦ χαρακτῆρος προκειμένου νὰ ληφθῇ ἀπόφασις ὑπὸ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως καὶ διεξαγωγῆς δημοψηφίσματος διὰ νὰ κριλεύσεως καὶ διεξαγωγῆς δημοψηφίσματος διὰ νὰ κριθῇ καὶ προκριθῇ τὸ πολίτευμα ὑπὸ τὸ ὁποῖον μέλλει τοῦ λοιποῦ νὰ διοικηθῇ ἡ χώρα. Πλὴν βαθεῖαν αἰσθάνομαι ὑποχρέωσιν ὡς ἐκ τῆς ἐντολῆς, ἣν ἔδοτο ἡμῖν ὁ λαός, ὅπως μὴ σιγήσω ἐν προκειμένῳ τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον ἐκπρόσωπος ἐπίσης τῆς Βορείου Ἑλλάδος πρώην ὑπουργὸς ὁ ἀξιότιμος κ. Φ. Δραγούμης φίλος μου, τοῦ ὁποίου ἡ γνώμη ὡς ἐκ τῶν δεσμῶν του μετὰ τῆς Μακεδονίας βαρύνει, λαβὼν τὸν λόγον ἐξεδηλώθη ὑπὲρ τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας πρὸς γνώμην, κ. πληρεξούσιοι, διίσταμαι. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι πάντα τὰ πολιτεύματα δοκιμαθέντα διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἔχουν λευκὰς καὶ μελανὰς σελίδας ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἐθνῶν. Εἶναι ὅμως ἀληθὲς ὅτι τὰς μάλιστα λευκὰς ἱστορικὰς περιέχουν σελίδας ἴσου ἀληθὲς ὅτι τὰς μάλιστα λευκὰς ἱστορικὰς περιέχουν σελίδας ἴσου ἀληθὲς ὅτι τὰς μάλιστα λευκὰς ἱστορικὰς περιέχουν σελίδας τὸ τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας. Διότι εἶναι ἐξ ἴσου ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι ἂν ἐν κρατίας. Διότι εἶναι ἐξ ἴσου ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι ἂν ἐν τῇ ἀρχαιότητι Δημοκρατία καὶ Βασιλεία ἐσήμαινον καὶ ἐξυπακούοντο εἰς ἀμφότερα τὰ πολιτεύματα αἱ ἔννοιαι τῆς ἰσοπολιτείας, τουτέστιν τῆς ἐν ἰσότητι ἀνασκήσεως τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ βιούντων ἀτόμων, ὡς καὶ ἡ ἔννοια τῆς ἰσονομίας, τουτέστιν τῆς ἰσότητος τῶν πολιτῶν ἔναντι τῶν νόμων, ἡ Βασιλευομένη Δημοκρατία παρὰ τοὺς φαινομενικοὺς αὐτῆς περιορισμοὺς τοὺς ὁποίους ἐμφανίζει διὰ τῆς καθιερώσεως θεσμῶν ὑπὲρ τοῦ προσώπου τοῦ Βασιλέως τὸ ὁποῖον θεωρεῖ ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον ἡ Βασιλευομένη Δημοκρατία, διακρίνεται πρὸς παντὸς βιὰ τὴν ἐν μεγαλυψυχίᾳ ἐνάσκησιν δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων τοῦ Βασιλέως, ὅστις διὰ θεσμῶν εἴθισται νὰ ἀναγνωρίζῃ καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἰσηγορίας, τουτέστιν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου, καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις καὶ τοῦ Τύπου. Εἶναι ἐξ ἄλλου μεγάλη ἱστορικὴ ἀλήθεια, κ. Πληρεξούσιοι, ὅτι τὰ πολιτεύματα διατηροῦνται καὶ ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν λαῶν ἑκάστης πολιτείας, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα εἶναι προσφυὲς πρὸς ἄκρως ἀνεπτυγμένους λαούς.

Παράδειγμα ἡ Δημοκρατία τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Ἀριστείδου, Θεμιστοκλέους καὶ λοιπῶν, ἡ ἐντεῦθεν τοῦ 510 π. χ. ἤτις Δημοκρατία δὲν ἐβράδυνε νὰ συγκλονισθῇ ἐκ θεμελίων ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Περικλέους ἐντὸς τοῦ πρώτου αἰῶνός της. Διότι εἶναι μὲν γνωστὸν ὅτι κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς Δημοκρατίας τῶν Ἀθηνῶν κατήγαγε θριάμβους κατὰ τῶν Περσῶν, ἀλλὰ τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν συγχρόνων μεγάλων ἀνδρῶν αὐτῆς οἵτινες ἐκυβέρνων τὰς Ἀθήνας. Τοῦτο ἐπιμαρτυροῦσι τὰ παραδείγματα τοῦ Ἀριστείδου, τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τῶν λοιπῶν στρατηγῶν κατὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην καθ' ἣν ἐνῷ ὁ Ἀριστείδης κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν σειρὰν θὰ ἔδει νὰ στρατηγεύσῃ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς μάχης καὶ οὗτος καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ὑπεχώρησαν εἰς τὸν Μιλτιάδην ὅστις, καὶ ἐστρατήγευσε τὴν πρώτην ἡμέραν καὶ ἐνίκησε τοὺς Πέρσας διότι ὁ Μιλτιάδης διαφελέσας ἡγεμὼν (τύραννος) τοῦ Βυζαντίου καὶ συμπολεμήσας κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη μετὰ τῶν Περσῶν ἐγνώριζε τὴν πολεμικὴν τέχνην ἐκείνων. Ἀλλ' ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπον δὲν ἐβράδυνε νὰ καταρρακωθῇ ἡ Δημοκρατία τῶν Ἀθηνῶν ἐν αὐτῷ τῷ προσώπῳ τοῦ Περικλέους ὅστις διαθέτων ἄφθονον τὸ χρῆμα ὅπερ προσεπορίζετο παρὰ τῶν συμμαχικῶν πόλεων αἵτινες προυτίμων τὴν φορολογίαν ἀπὸ τὴν στρατολογίαν, ἐδημιούργησε τὰ θεωρητικὰ τουτέστι τὸ χρῆμα τὸ ὁποῖον ἐλάμβανεν ἕκαστος Ἀθηναῖος ἀπὸ τὸ Δημόσιον Ταμεῖον διὰ νὰ μεταβαίνῃ εἰς τὸν θέατρον καὶ νὰ διδάσκηται. Ἀλλ' ἀντὶ νὰ χρησιμοποιῇ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ λαὸς τὸ χρῆμα κατηγάλισκε τοῦτο διὰ τὴν διατροφήν του διότι πρὸ πολλοῦ ἐκφυλισθεὶς εἶχε παύσει νὰ ἐργάζηται, ὁ λαός. Καὶ εἶναι γνωστὴ ἡ τύχη τῆς Δημοκρατίας τῶν Ἀθηνῶν ἥτις κατὰ Θουκιδίδην «ἦν μὲν λόγῳ Δημοκρατία ἔργῳ δὲ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή». Ἀλλ' ἐνῷ τοιαῦτα συνέβαινον μὲ τὴν Δημοκρατίαν τῶν Ἀθηνῶν ἀντίθετα ἡ Σπάρτη ἤκμασε ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας μὲ τὸν θεσμὸν τῆς Βασιλείας ἧς οἱ Βασιλεῖς διεκρίνοντο διά τε τὴν λιτότητα τοῦ βίου των διά τε τὸν πατριωτισμὸν καὶ διὰ τὸν ἀνδρισμόν των.

Καὶ εἶναι ἀρκετὸν νὰ μνημονευθῶσιν οἱ Λεωνίδας μὲ τοὺς τριακοσίους του εἰς τὰς Θερμοπύλας καὶ ὁ Ἀγησίλαος ὅστις πρῶτος πρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου συνέλαβε τὸ σχέδιον καὶ ἐπεχείρησε καὶ πιστεύεται ἀπὸ τὴν ἱστορίαν ὅτι θὰ κατέλυε τὸ Περσικὸν Κράτος ἂν μὴ ἐφονεύετο ἐν τῇ ἐν Χαιρωνείᾳ μάχῃ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπειδὴ ἔχουν ζητήσει καὶ ἄλλοι κύριοι Πληρεξούσιοι τὸν λόγον, παρακαλῶ τὴν Συνέλευσιν ὅπως διακόψωμεν τὴν συνεδρίασιν ἐπὶ μίαν ὥραν καὶ ἐπαναλάβωμεν αὐτὴν τὴν 11ην.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Μάλιστα. μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Διακόπτομεν διὰ τὴν 11ην.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΚΟΠΗΝ

Ἐπαναλαμβανομένης τῆς διακοπείσης συνεδριάσεως ὁ κ. Π. ΙΑΚΩΒΟΥ συνεχίζει ἀναπτύσσων ἱστορικῶς τὰ ἀγαθὰ τῆς βασιλευομένης Δημοκρατίας, καὶ καταλήγων ἀπευθύνει ἔκκλησιν πρὸς πάντας τοὺς Πληρεξουσίους τῆς Βορείου Ἑλλάδος ὅπως ἀσχοληθοῦν μὲ φανατισμὸν καὶ πίστιν διὰ τὴν διαφώτισιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὅπως στηριζόμενος εἰς τὰς παραδόσεις του ἐπαναφέρει τὸν θεσμὸν τῆς Βασιλείας, ὅστις καὶ μόνος θὰ ἑνώσῃ τὸ Ἔθνος καὶ θὰ τονώσῃ τὰς ἐθνικὰς δυνάμεις, ἵνα ἀφεθοῦν ἥρεμοι αἱ Κυβερνήσεις καὶ ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν ἐθνικὴν ἄμυναν. (Χειροκροτήματα).

Ι. ΣΚΑΝΔΑΛΑΚΗΣ. Καίτοι, κύριοι συνάδελφοι, εἶσθε κουρασμένοι ἀπ τὴν μακρὰν συζήτησιν, ἐν τούτοις θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ τὰς ἀποσχολήσω κατὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν συνεδρίασιν δι' ὀλίγων, μαλονότι ἐκ τῶν μακρῶν μας ἀγορεύσεων Ἕλληνες τινὲς ἐκτὸς καὶ ἐντὸς τῆς Βουλῆς εἶνε δυνατὸν νὰ συναγάγουν δυσμενῆ διὰ τὸν κοινοβουλευτισμὸν συμπεράσματα.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡμεῖς οἱ ἀνήκοντες εἰς τὰς τάξεις τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, παρὰ τὰς ἀτελείας ἃς δύναται νὰ ἔχῃ τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα, ἔχομεν θρησκευτικὴν πίστιν εἰς αὐτὸ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἐν τῷ θυμοσόφῳ αὐτοῦ ἐνστίκτῳ ἔφερεν ἡμᾶς ἐδῶ ἐν παμψηφίᾳ.

Ὁ ἀξιότιμος Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀνέπτυξε πρὸ ἡμῶν τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως καὶ δὲν ἔχω καμμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι ἡ Συνέλευσις ἐπιδοκιμάζει αὐτάς.

Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων εὗρε ταύτας ἀναξίας προσοχῆς, φρονῶ δὲ ὅτι εἶμαι ἐντὸς τοῦ θέματος ἂν ἀπαντήσω ὄχι μόνον εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀπαντήσεων τοῦ Ἀρχηγοῦ καὶ τοῦ ὑπαρχηγοῦ τοῦ κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων.

Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων συνεπὴς πρὸς τὴν διαυγῆ του λογικὴν διήρεσεν εἰς τρία μέρη τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Εἶπεν ὅτι αἱ ἐκλογαὶ ὁμοιάζουν ἀκριβῶς μὲ τὰς ἐκλογὰς, τὰς ὁποίας διενήργησεν ὁ Βούλγαρης.

Βεβαίως, δυνατὸν νὰ μὴ ἔχω ὅσας ἱστορικὰς γνώσεις ἔχει ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων. γνωρίζω ὅμως ὅτι ὁ Βούλγαρης ἀπεκαλεῖτο «Τζουμπὲς» καὶ ἦτο φύσις δικτατορικὴ, προσομοιάζουσα πρὸς τὸν κ. Μεταξᾶν, αἱ ἐκλογαὶ δὲ τοῦ Βούλγαρη ἦσαν ἄθλιαι. Ὡμίλησεν ὁ κ. Μεταξᾶς περὶ νοθειῶν καὶ παρεκτροπῶν κατὰ τὰς ἐκλογὰς καὶ εἶπεν ὅτι ἡμεῖς οἱ 292 Πληρεξούσιοι δὲν εἴμεθα ἀπάγαυσμα καὶ προϊὸν τῆς γνησίας θελήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ἐγὼ δὲν εἶμαι ἁρμόδιος νὰ ἀπαντήσω γενικῶς, ἡ Κυβέρνησις ἂς ἀναλάβῃ τὸ καθῆκον τοῦτο, θὰ ἀπαντήσω μόνον τί συνετελέσθη ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μου.

Τὰς τελευταίας ἡμέρας πρὸ τῶν ἐκλογῶν εἰς ὁλόκληρον τὸν νομόν μας ἐκυκλοφόρησε πλαστὸν τηλεγράφημα, κατασκευασθέν, ἐν ἀγνοίᾳ, δὲν ἀμφιβάλλω, τοῦ ἀξιοτίμου Ἀρχηγοῦ τῶν Ἐλευθεροφρόνων, παρὰ τῶν ἀντιπάλων μας ὑποψηφίων τοῦ κόμματός μου, τὸ ὁποῖον ἔλεγεν ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ συνδυασμοῦ μας κ. Π.Μαυρομιχάλης ἀπεχώρησεν αὐτοῦ καὶ διάφορα ἄλλα ψεύδη, τὰ ὁποῖα, ὁ εὐφυὴς λαὸς τῆς ἐπαρχίας μου, βεβαίως δὲν ἐπίστευσε.

Φρονῶ λοιπὸν ὅτι διὰ τὸν νομόν μου τοὐλάχιστον αἱ παρεκτροπαὶ δὲν ἐγένοντο ἐκ μέρους ἡμῶν τῶν λαϊκῶν, ἀλλ' ἐκ μέρους τῶν ἀντιπάλων μας καὶ φίλων τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τῶν Ἐλευθεροφρόνων.

Εἶπεν ἐπίσης ὁ κ. Μεταξᾶς ὅτι τὰ ἀστικὰ κόμματα δὲν ἔχουν μεταξύ των διαφοράς, παρουσιάζουν δὲ ὅλα τὰ αὐτὰ προγράμματα. Ἂς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ διαφωνήσω καὶ νὰ εἴπω εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῶν ἐλευθεροφρόνων ὅτι καὶ τὰ ἀστικὰ κόμματα ἔχουν μεταξύ των βαθυτάτας διαφοράς.

Ἀλλ' εἶπεν ἀκόμη ὅτι τὰ ἀναφερθέντα εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἦσαν μέτρα Κυβερνητικὰ ἀλλὰ καθαρῶς μέτρα Διοικητικά. Ἀλλ' ὅταν ὁμιλῶμεν κύριοι, περὶ ἐφαρμογῆς συστήματος αὐτοδιοικήσεως καὶ ἀποκεντρώσεως, εἶνε τοῦτο μέτρον Διοικητικὸν ἢ μέτρον Κυβερνητικόν, τὸ ὁποῖον ἐφαρμοζόμενον θὰ ἐπισύρῃ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Καὶ ὠνόμασεν ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν ἐλευθεροφρόνων κενὰς ἐννοίας τὰς προγραμματικὰς ἐκείνας περικοπὰς τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως τὰς ἀφορώσας τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸν πολεμικὸν ἀνεφοδιασμὸν τῆς χώρας.

Εἶνε λοιπὸν ἔννοιαι κεναὶ αἱ ἐξωτερικαί μας ὑποθέσεις καὶ ἀσήμαντος ὁ πολεμικός μας ἀνεφοδιασμός;

Ἀλλ' αἱ δηλώσεις τοῦ ἀξιοτίμου ἀρχηγοῦ τῶν ἐλευθεροφρόνων εἶχον καὶ μίαν πρόκλησιν πρὸς τοὺς πληρεξουσίους τοῦ λαϊκοῦ κόμματος. Εἶπεν ὅτι ἡμεῖς ἐπεμβαίνομεν εἰς τὸ Κυβερνητικὸν ἔργον. Φαίνεται ὅτι δὲν ἔχει καταναοηθῇ σαφῶς ἡ οὐσία τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος ἀπὸ τὸν κ. ἀρχηγὸν τῶν ἐλευθεροφρόνων.

Μένομεν ὅλοι ἡμεῖς οἱ ἀνήκοντες εἰς τὰς τάξεις τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος πιστοὶ εἰς τὰς βασικὰς ἠθικὰς ἀρχὰς αὐτοῦ καὶ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ λησμονήσῃ ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων, ὅτι τὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον εἰκοσιπενταετίαν διοικοῦν δὲν ἄφησε λίθον ἐπὶ λίθου εἰς τὸν τόπον αὐτόν, καὶ ἂν σήμερον ἐπεμβαίνομεν ἡμεῖς εἰς τὸ Κυβερνητικὸν ἔργον, ἐπεμβαίνομεν διὰ νὰ ἀναστηλώσωμεν τὰ συσσωρευθέντα ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον εἰκοσιπενταετίαν Βενιζελικὰ ἐρείπια.

Ἀλλ' ὡμίλησεν ὁ κ. Μεταξᾶς καὶ περὶ τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος καὶ ἠρώτησε διατί τὸν μεμφόμεθα, ὅτι εἶχεν ὡς ἐκλογικόν του σύμβολον τὴν Βασιλείαν.

Φρονῶ ὅτι οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες ἔχουν ὑποχρέωσιν νὰ συμμορφώνωνται ἑκάστοτε πρὸς τὰς περιστάσεις καὶ ἡμεῖς οἱ λαϊκοὶ συνεπεῖς πρὸς τὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν ἐχάραξεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως θὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν εἰς τὸν δρόμον του. Πρέπει δὲ πάντες νὰ πεισθοῦν, ὅτι ὅταν ἡ ὥρα ἐπιστῇ τὰ μέλη τῆς Λαϊκῆς παρατάξεως θὰ ἐκφράσουν θαρραλέως τὴν γνώμην των καὶ θὰ φανοῦν συνεπῆ πρὸς τὰ αἰσθήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ὁ κ Ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων εἶπεν ἐπίσης ὅτι ὀφείλομεν νὰ μὴ ἀφήσωμεν τὸν λαὸν ἀδιαφώτιστον ἐπὶ τοῦ καθεστωτικοῦ ζητήματος. Εἶμαι σύμφωνος ἀπολύτως, ἀλλὰ καὶ ἄνευ τούτου πιστεύω ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει σχηματίσῃ σαφῆ γνώμην ποῖον πολίτευμα προσαρμόζεται καλύτερον πρὸς τὰ ἤθη καὶ τὰς παραδόσεις αὐτοῦ καὶ θὰ ἀπαντήσῃ σαφῶς ἐπ' αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὀφείλω καὶ μίαν ἀπάντησιν εἰς τὸν ὑπαρχηγὸν τοῦ κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων, ὅστις μᾶς παρήνεσεν, ὅπως προσπαθήσωμεν καὶ φανῶμεν ἀντάξιοι τῆς στιγμῆς.

Ἂν λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς θυσίας τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, τὸ ἀλύγιστον καὶ ἀμετάθλητον τῶν μελῶν αὐτοῦ, τότε πρέπει, ὁ κ. Ὑπαρχηγὸς τοῦ κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων, νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἀλάθητον συμπέρασμα, ὅτι θὰ ἐπιτελέσωμεν καὶ πάλιν ἀκέραιον τὸ καθῆκον καὶ πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς τὴν χώραν.

Εἶναι συνατὸν νὰ ἐρχώμεθα ἐδῶ καὶ νὰ παρέχωμεν συμβουλάς, πρᾶγμα εὔκολον δι' ὅλους, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ὀφείλομεν νὰ σεβώμεθα καὶ τὴν πρὸς τὸ καθῆκον πίστιν τῶν ἄλλων. Ἂς μοῦ ἐπιτρέψῃ τέλος ὁ κ. Μεταξᾶς, ὅστις μὲ ἐτίμα διὰ τῆς φιλίας του, νὰ τοῦ εἴπω, ὅτι πρῶτος αὐτὸς διέπραξε βασικὸν σφάλμα, τὸ σφάλμα τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς Δημοκρατίας, καὶ δὲν ὑπῆρξε συνεπὴς καὶ σύμφωνος πρὸς τὴν κοινὴν γνώμην, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς φίλους του, οἱ ὁποῖοι σήμερον εὑρίσκονται εἰς τὰς τάξεις τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος.

Ἰδοὺ διατί εὑρίσκω οὐχὶ βασίμους τὰς αἰτιάσεις τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ καὶ κ. Ὑπαρχηγοῦ τοῦ κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων καὶ ἰδοὺ διατὶ θὰ ψηφίσω ὑπὲρ τῆς Κυβερνήσεως. (Χειροκροτήματα).

Π. ΓΥΙΟΚΑΣ. Θὰ ἀπαντήσω, κύριοι Πληρεξούσιοι, δι' ὀλίγων εἰς τὸν ὑπαρχηγὸν τοῦ Κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων κ. Τουρκοβασίλην ὅστις ἠρώτησε εἰς ποίαν Δημοκρατίαν πιστεύομεν, ἀφοῦ καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων κ. Μεταξᾶς τὴν ἀνεγνώρισε.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Καὶ ἡ ὑπομονή ἔχει ὅρια. δὲν ἀπήντησα καὶ εἰς τὸν προηγούμενον ῥήτορα, ἀλλὰ θὰ ἀπαντήσω σὲ σᾶς. Δὲν γνωρίζετε τὰ γεγονότα. Οὔτε ῥητῶς οὔτε ἄλλως πως ἀνεγνώρισα τὴν Δημοκρατίαν. Εἶπον μόνον ὅτι ἡ Δημοκρατία εἶναι ζήτημα δυναμικότητος καὶ ὅτι εἴμεθα ὑπαγρεωμένοι νὰ πολιτευθῶμεν ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος.

Π. ΓΥΙΟΚΑΣ. Εἴμεθα λοιπὸν ὑποχρεωμένοι νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τοὺς λόγους τοῦ κ. Τουρκοβασίλη ὅτι δὲν πιστεύομεν εἰς τὴν Δημοκρατίαν τῶν Μπακιρτζῆ, Καρακούφα κλπ. κλπ. ἀλλὰ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Δημοκρατίαν εἰς τὸ πολίτευμα αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐξεμηδένισε τὸν Βενιζέλον. Τὴν Δημοκρατίαν ἥτις ἀντιμετώπισε δύο κινήματα, τὰ ὁποῖα ὠργάνωσεν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων. Εἰς τοὺς πιστεύοντας ἀνεπιφύλακτα ἔχω νὰ εἴπω ὅτι ἐὰν ὁ Βενιζέλος ἦτο ἕνας κληρονομικὸς ἄρχων.....

Κ. ΛΟΥΡΟΣ. Ὁ κληρονομικὸς ἄρχων δὲν θὰ ἔκαμε τοιαῦτα πράγματα. Τί εἶναι αὐτὰ ποὺ λέγετε ;

Π. ΓΥΙΟΚΑΣ. Ἐὰν λέγω ἦτο κληρονομικὸς ἄρχων, θὰ εἴχομεν δεσποτισμὸν καὶ τυραννίαν. Ἡ Συνέλευσις, κύριοι πληρεξούσιοι, πρέπει νὰ ἀφήσῃ τοὺς κομματικοὺς ὑπολογισμοὺς καὶ νὰ σκεφθῇ πῶς θὰ δώσωμεν τὴν γαλήνην εἰς τὸν τόπον. Ἡ Δημοκρατία εὐτυχῶς εὗρε τὸν ἰσχυρότερον προστάτην της εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀξιοτίμου κ. Πρωθυπουργοῦ καὶ μεγάλου ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος. Οὐδείς, κύριοι Πληρεξούσιοι, δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ ὅτι διὰ τῆς Δημοκρατίας εἰσήλθομεν εἰς τὸν λιμένα τῆς γαλήνης καὶ ἠρεμίας.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Ὄχι, ὄχι. (Θόρυβος, ἀνταγκλήσεις, κωδωνοκρουσίαι).

Π. ΓΥΙΟΚΑΣ. Ἡμεῖς πάντες δηλοῦμεν ὅτι δὲν θὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν δημοκρατίαν.

Φ. ΜΑΝΤΟΥΒΑΛΟΣ. Κύριοι Πληρεξούσιοι, δὲν θὰ σᾶς ἀπασχολήσω μὲ τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως, αἵτινες εἶναι σοφαὶ καὶ ἐνεκρίθησαν καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν. Εἰσέρχομαι ἀμέσως εἰς τὸ πολιτειακὸν ζήτημα, ἐκτελῶν ῥητὴν ἐντολὴν τοῦ Πειραικοῦ Λαοῦ, ὅστις θέλει τὴν Συνταγματικὴν Βασιλείαν καὶ

Βασιλέα τὸν Γεώργιον Β', υἱὸν τοῦ ἀτάφου Βασιλέως. (Χειροκροτήματα). Διὰ τὸν ἀντιβενιζελικὸν κόσμον ποτὲ δὲν ὑπῆρξε, κύριοι Πληρεξούσιοι, πολιτειακὸν ζήτημα, παρέμεινε πάντοτε πιστὸς εἰς τὴν Συνταγματικὴν Βασιλείαν. Πάντες γνωρίζομεν πῶς ἐπεβλήθη ἡ δημοκρατία, ἀπὸ τοὺς φυγάδας καὶ αἰσχρούς, οἵτινες ποτέ, δυτυχῶς, δὲν ἔδωσαν λόγον διὰ τὴν ἐπαίσχυντον φυγήν των καὶ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφήν. Εἰς τὸν ἀντιβενιζελικὸν κόσμον εἶναι βαθεῖα ριζωμένον τὸ αἴσθημα τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας. Θὰ ἀγωνισθῶ δὲ καὶ ἐγὼ μὲ ὅλας μου τὰς δυνάμεις διὰ νὰ φέρωμεν τὸν Βασιλέα Γεώργιον. (Χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κατάλογος τῶν ἐγγεγραμμένων ἐξηντλήθη. Ἡ συζήτησις κηρύσσεται περαιωμένη καὶ ὑπολείπεται μόνον νὰ ἀπαντήσῃ αὐριον ὁ κ. Πρωθυπουργός.

Μεθ' ὃ, συναινέσει τῆς Συνελεύσεως, λύεται ἡ Συνεδρίασις ὥραν 1 1)2 π. μ. δι' αὔριον Παρασκευὴν καὶ ὥραν 6 μ. μ.

Οἱ Γραμματεῖς
Ἰ. Μάλλωσης

Ὁ Πρόεδρος
Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Δ'

Παρασκευῆς 5 Ἰουλίου 1935.

Ὥρᾳ 6 καὶ 30' μ. μ. ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως κ. Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ καταλαμβάνων τὴν ἕδραν, κηρύσσει τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδριάσεως καὶ διατάσσει ν' ἀνοιχθῶσι τὰ θεωρεῖα.

Ἀναγινώσκονται τὰ πρακτικὰ τῆς χθεσινῆς συνεδριάσεως.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἰς τὰ πρακτικὰ ὑπάρχουν τυπογραφικά τινα σφάλματα καὶ γραφικὰ λάθη, ἅτινα παρακαλῶ νὰ διορθωθοῦν.

Μεθ' ὃ γνωσθέντα τὰ πρακτικὰ τῆς χθεσινῆς συνεδριάσεως.

Οἱ Πληρεξούσιοι κ. κ. Α. ΜΠΑΣΙΑΚΟΣ, Α. ΒΟΥΡΔΟΥΜΠΑΣ καὶ Γ. ΡΑΔΑΗΣ καταθέτουν ψήφισμα τῶν παλαιοημερολογιτῶν τῆς Ἐπαρχίας Θηβῶν αἰτούντων τὴν ἀνάκλησιν ἐκ τῆς ἐξορίας των ἀδίκως καὶ παρανόμως ἐκτοπισθέντων τριῶν Ἀρχιερέων, τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου κλπ.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Α. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ καταθέτει ἀναφορὰν τῶν κατοίκων Συνοικισμῶν Βύρωνος καὶ Ν. Ἰωνίας περὶ προκηρύξεως Δημοτικῶν ἐκλογῶν καὶ ἐπανόδου οὕτω εἰς τὸν εὐεργετικὸν θεσμὸν τῆς Αὐτοδιοικήσεως.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ καταθέτει τηλεγράφημα τῶν παθόντων ἀπὸ 1917—20 κατοίκων Ραφηνιάνων αἰτούντων τὴν ἐπίλυσιν τῶν αἰτημάτων των.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Α. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ καταθέτει ψήφισμα τῆς Συνελεύσεως τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Γυναικείας Ἐπιτροπῆς τῶν Συνεργαζομένων Ὀργανώσεων σχετικὸν μὲ τὰ ἐν γένει γυναικεῖα ζητήματα καὶ συνιστᾷ τὴν λῆψιν τῶν σχετικῶν Νομοθετικῶν μέτρων πρὸς ἐπίλυσιν τῶν αἰτημάτων των.

Οἱ Δημόσιοι ὑπάλληλοι Κοζάνης διὰ τηλεγραφήματός των ζητοῦσι τὴν ἀκύρωσιν τῶν ἀπολύσεων τῶν ὑπαλλήλων, τὴν παῦσιν ἐκκαθαρίσεων κλπ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ παθόντων Λοκρίδος διὰ τηλεγραφήματος ζητοῦσι τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ Νόμου περὶ ἀποζημιώσεως τῶν παθόντων.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ καταθέτει τηλεγράφημα Τσιμεντοπλήκτων ἐλαιοπαραγωγῶν Βόλου ζητούντων τὴν προστασίαν τῶν κτημάτων των.

Οἱ ἐν ὑπηρεσίᾳ παθόντες Ἀξιωματικοὶ τοῦ Νόμου 5617 διὰ τηλεγραφήματος αἰτοῦσι τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ εὐεργετικοῦ Νόμου 5617.

Ἡ Ἕνωσις Ἀκρωτηριασμένων κάτω ἄκρων ἀναπήρων πολέμου δι' ὑπομνήματός των ζητοῦσι τὴν χορήγησιν χρηματικοῦ βοηθήματος ἐκ τοῦ Ταμείου Θυμάτων πολέμου καὶ τὴν τροποποίησιν τοῦ Νόμου 2769 τοῦ 1922.

Οἱ Λειτουργοὶ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως Ἀθηνῶν—Πειραιῶς διὰ τηλεγραφήματος ζητοῦσιν ἀποκατάστασιν τῆς μονιμότητος τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων, τὴν διακοπὴν τῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν Ἐκπαιδευτικῶν κλπ.

Αἱ Ὀργανώσεις Ἀθηνῶν, ὁ Σύνδεσμος Πολεμιστῶν Ἐφέδρων Ἀξιωματικῶν, ἡ Πανελλήνιος Ἕνωσις Ὑπαξιωματικῶν κλπ. διὰ ψηφίσματός των ζητοῦσι τὴν ἐπίλυσιν τῶν ἐφεδρικῶν προβλημάτων.

Ὁ Θ. Ἰδὼν κάτοικος Ἄλωνα ζητεῖ δι' αἰτήσεώς του ὅπως τύχῃ τῶν εὐεργετημάτων τοῦ Νόμου 4042 ἤτοι δωρεὰν χορηγήσεως φαρμάκων. Λουτροθεραπείας κλπ.

Ὁ Φιλανθρωπικὸς Σύλλογος Κυριῶν καὶ Δεσποινίδων Ἀλεξανδρουπόλεως διὰ τηλεγραφήματος ζητεῖ τὴν παροχὴν γενικῆς ἀμνηστείας πρὸς συμφιλίωσιν.

Ἡ Πανελλήνιος Ἀκτοπλοϊκὴ Ἕνωσις διὰ τηλεγραφήματός της ζητεῖ ὅπως μὴ κυρωθῇ ὁ ἀναγκαστικὸς Νόμος περὶ ἀπαγορεύσεως ἐκποιήσεως πλοίων ἄνω 500 κόρων.

Οἱ Ἰδιοκτῆται Λεωφορείων γραμμῆς Ἀθηνῶν—Πειραιῶς διὰ τηλεγραφήματος ζητοῦσι τὴν πρόληψιν τῆς μελετωμένης ἀντικαταστάσεως 30 Λεωφορείων δι' ἰσοπόνων θηθεν ἀγόνων γραμμῶν.

Τὰ Προεδρεῖα τῶν Συνοικισμῶν Κτηματικῶν Ὀργανώσεων Ἀθηνῶν. Προαστείων καὶ Ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν διὰ ψηφίσματος αἰτοῦσι τὴν ἐπανεξέτασιν καὶ ρύθμισιν τοῦ ζητήματος τῶν χρεῶν βάσει τῶν ὑποδείξεων παγκτηματικῶν συνεδρίων.

Οἱ ἀπόστρατοι Ἀξιωματικοὶ τοῦ 1927 δι' ὑπομνήματος ζητοῦσι τὴν ἐπέκτασιν τῶν εὐεργετημάτων καὶ εἰς αὐτοὺς τοῦ Ἀναγαστικοῦ Νόμου περὶ ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς ἱκανοποιήσεως τῶν ἀποστράτων Ἀξιωματικῶν.

Ὁ Κτηματικὸς Σύλλογος Νομοῦ Καβάλλας δι' ἐγγράφου του ζητεῖ τὸν ὑποβιβασμὸν τοῦ τόκου τῶν ἐνυποθήκων δανείων καὶ τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν εἰς μικρὰς τοκοχρεολυτικὰς δόσεις.

Ὁ Πρόεδρος Ἀναπήρων Ἀγρινίου διὰ τηλεγραφήματος παρακαλεῖ ὅπως διατεθῇ ποσὸς λουτροθεραπείαν τῶν ἀναπήρων ὅτι καὶ εἰς τὸ ἔτος 1933.

Τὸ Ἐπαγγελματικὸν καὶ Βιοτεχνικὸν Ἐπιμελητήριον Βόλου δι' ἐγγράφου του παρακαλεῖ ὅπως ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς τροποποιήσεως τοῦ Συντάγματος ληφθῶσι μέτρα πρὸς κατοχύρωσιν τοῦ ἐπαγγέλματος, ἀπὸ τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ τῆς Ἀστυφιλίας.

Οἱ Πληρεξούσιοι κ. κ. Γ. ΤΣΟΧΑΣ, Γ. ΤΣΟΝΤΟΣ ΒΑΡΔΑΣ, Α. ΤΖΙΒΑΣ, Σ. ΑΓΑΑΙΩΤΗΣ κ. ἄ. ὑποβάλλουσι πρότασιν ψηφίσματος «περὶ ἐπεκτάσεως τοῦ ἀναγκαστικοῦ Νόμου τῆς 6 Ἰουνίου 1935 περὶ ἀναγνωρίσεως ὡς συνταξίμου χρόνου καὶ ἀπονομῆς συντάξεως εἰς τοὺς ἀπολυθέντας κατὰ τὰ ἔτη 1922—24 καὶ εἰς τοὺς τοιούτους τοῦ ἔτους 1925—26».

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Κέντρου τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος Νιγρίτης διὰ τηλεγραφήματος παρακαλεῖ ὅπως μὴ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ αἴτησις πρὸς ἀμνηστείαν τῶν ἐγκαθείρκτων ἐπαναστατῶν.

Ὁ Πρόεδρος τῶν ἀκρωτηριασμένων ἀναπήρων ζητεῖ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ χρονίζοντος ζητήματος των περὶ χορηγήσεως μηνιαίου ἐπιδόματος.

Τὸ Κοινοτικὸν Συμβούλιον Σούδας ζητεῖ τὴν ἀνάκλησιν τῆς διαταγῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ αἱρετοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς Χανίων.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ καταθέτει αἴτησιν τῶν κατοίκων Ἁγίου Βασιλείου—Γλυπέας αἰτούντων τὴν ἀποστολὴν ἀραβοσίτου ἀτελωνίστου καὶ σίτου καταλλήλου πρὸς σποράν.

Ὁ Δικηγορικὸς Σύλλογος Σερρῶν διὰ τηλεγραφήματός του αἰτεῖται τὴν χορήγησιν ἀμνηστείας εἰς τοὺς καταδικασθέντας κινηματίας συναδέλφους των.

Ἀναποκατάστατοι ἀνάπηροι διὰ τηλεγραφήματός των αἰτοῦσιν ὅπως ψηφισθῇ ἀναγκαστικὸς Νόμος πρὸς ἀποκατάστασίν των.

Ὁ κ. Γ. ΡΑΛΛΗΣ λαμβάνων τὸν λόγον πρὸς τῆς Ἡμερησίας Διατάξεως ἐπὶ τοῦ κανονισμοῦ λέγει ὅτι δυνάμει τῶν ἄρθρων 43—51 τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς τὴν Δευτέραν καὶ Παρασκευὴν γίνεται κοινοβουλευτικὸς ἔλεγχος, κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 51 δύναται ἡ Κυβέρνησις νὰ ζητήσῃ ἀναβολὴν ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ γίνῃ ἔλεγχος εἰς τὴν ἑπομένην Συνεδρίασιν. Ὑπέβαλα σπουδαιοτάτην ἐπερώτησιν ἀφορῶσαν τὸν σωματικὸν περιορισμὸν τριῶν ἱεραρχῶν, ἐπειδὴ δὲ πρόκειται περὶ προσωπικῆς ἐλευθερίας καὶ ποινῆς ἐπιβληθείσης ἄνευ νόμου, ὁ δὲ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἐδήλωσε χθὲς ὅτι ἐπὶ τοιούτου ζητήματος δέχεται νὰ ὁρισθῇ ἡμέρα συζητήσεως, θὰ παρακαλέσω νὰ συζητηθῇ ἡ ἐπερώτησίς μου πρὸ τῆς λήξεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ Σώματος.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου). Τὸ ἔργον τοῦ ἐλέγχου εἶναι ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων καθηκόντων καὶ ἐκ τῶν κυρίων δικαιωμάτων τῆς Συνελεύσεως. Δὲν εἶναι λοιπὸν δυνατὸν νὰ στερηθῇ ἡ Συνέλευσις τοιούτου δικαιώματος, ἡ δὲ Κυβέρνησις θεωρεῖ καθῆκόν της νὰ παρέχῃ εἰς τὸ Σῶμα τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐλέγχῃ τὸ Κυβερνητικὸν ἔργον. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψει σας ὅτι ἡ Συνέλευσις μόλις κατηρτίσθη εἰς Σῶμα καὶ δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ καταρτισθῇ ἡ Ἡμερησία διάταξις τῶν Ἐπερωτήσεων. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐννοεῖ νὰ στερηθῇ ἡ Συνέλευσις τῶν δικαιωμάτων της, ἐλπίζει ὅμως ὅτι δὲν θὰ γίνῃ κατάχρησις τοιούτου δικαιώματος, ὥστε νὰ παρακωλύεται τὸ ἄλλο ἔργον τῆς Κυβερνήσεως.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Νὰ διατεθῇ μία συνεδρίασις διὰ τὸν κοινοβουλευτικὸν ἔλεγχον.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου). Ἐὰν διακοποῦν αἱ ἐργασίαι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραμείνῃ ἡ Συνέλευσις διὰ τὸν ἔλεγχον.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Σήμερον εἶναι ἡμέρα ἐλέγχου, ἄλλο ζήτημα ἐὰν ὁ κ. Πρόεδρος δὲν κατήρτισε Ἡμερησίαν Διάταξιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μόλις χθὲς κατὰ τὰ μέσα τῆς συνεδριάσεως ἡ συνέλευσις ἀπεφάσισε νὰ παραταθῇ ἡ ἰσχὺς τοῦ Κανονισμοῦ ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐργασίας της· συνεπῶς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ συνταχθῇ Ἡμερησία Διάταξις. Εἶμαι αὐστηρὸς τηρητὴς τοῦ Κανονισμοῦ καὶ εἶπον χθὲς εἰς τὴν Συνέλευσιν, «Δὲν θὰ προφάσω νὰ κάμω Ἡμερησίαν Διάταξιν καὶ δὲν θὰ ἔχωμεν αὔριον ἔλεγχον. Τί λέτε;». Καὶ ἡ Συνέλευσις μοῦ εἶπεν «ἔστω νὰ γίνῃ». Συνεπῶς δὲν νομίζω ὅτι ἡ Συνέλευσις δύναται νὰ μοῦ εἴπῃ ὅτι παρεβίασα τὸν Κανονισμόν.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Ὄχι! ὄχι!

Ὁ κ. Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ παρατηρεῖ ὅτι ὁ Κοινοβουλευτικὸς ἔλεγχος εἶναι δικαίωμα παντὸς πληρεξουσίου καὶ ὅτι ἡ Συνέλευσις δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ματαιώσῃ τὸν ἔλεγχον.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου). Ἐφ' ὅσον συνεχίζεται ἀκόμη ἡ συζήτησις ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ Κοινοβουλευτικὸς ἔλεγχος, διότι ἡ Κυβέρνησις τελεῖ τρόπον τινὰ ὑπὸ αἵρεσιν, ἐφ' ὅσον δὲν ἔτυχεν εἰσέτι τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Συνελεύσεως.

Γ. ΡΑΛΛΗΣ. Λόγοι δικονομίας μὲ ἠνάγκασαν νὰ εἰσαγάγω μίαν ἐπερώτησιν ὄχι διὰ νὰ ἐλέγξω τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ διὰ ν' ἀθέσω ὑπ' ὄψιν τοῦ Σώματος ἓν ἄτοπον τὸ ὁποῖον ἐγένετο εἰς βάρος τῶν τιμωρηθέντων ἱεραρχῶν.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου). Ἀφῆστε πρῶτα νὰ τελειώσωμεν μὲ τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις καὶ ἔπειτα ἐλέπομεν.

Μεθ' ὃ ἡ Συνέλευσις εἰσέρχεται εἰς τὴν

ΗΜΕΡΗΣΙΑΝ ΔΙΑΤΑΞΙΝ

Ὁ κ. Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου) ἀπαντῶν εἰς τοὺς ἀγορεύσαντας ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως, λέγει τὰ ἑξῆς:

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Κύριοι πληρεξούσιοι, σᾶς ζητῶ ἐν πρώτοις συγγνώμην, διότι ἐκ λόγων ἀνωτέρων ἠναγκάσθην χθὲς νὰ μὴ παραμείνω μέχρι τέλους τῆς συνεδριάσεως ὁπότε ἴσως θὰ εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀπαντήσω δι' ὀλίγων εἰς τὰς γενομένας παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων καὶ ἴσως θὰ ἐτελειώναμεν χθὲς τὴν ἐσπέραν τὴν συζήτησιν ἐπὶ τούτων. Ἀλλ' ἐδήλωσα καὶ εἰς τὸν κ. ἀρχηγὸν τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὅτι ἤμην ὑποχρεωμένος νὰ ἀπουσιάσω καὶ δι' αὐτὸ ἀνεχώρησα πρὶν ἢ διακοπῇ ἡ συνεδρίασις. Ἤδη ἔρχομαι νὰ εἴπω ὀλίγα τινὰ ἐπὶ τῶν γενομένων παρατηρήσεων ἐπὶ τοῦ κυβερνητικοῦ προγράμματος. Θὰ εἶμαι πολὺ σύντομος εἰς τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν ὄχι διότι δὲν θεωρῶ ὅτι αἱ παρατηρήσεις θὰ προεκάλουν εὐρυτέραν συζήτησιν, ἀλλὰ διότι κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ εἰμεθα ὅσον τὸ δυνατὸν σύντομοι.

Καὶ ἔρχομαι ἐπὶ τῶν παρατηρήσεων τῶν γενομένων παρὰ τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τῶν ἐλευθεροφρόνων. Ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων παρετήρησεν εἰς τὸ μέρος τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις ὅτι αἱ ἐκλογαὶ ἐγένοντο κατὰ τρόπον τὸν ὁποῖον ἐχαρακτήρισε μὲ ὡρισμένην τινὰ παλαιὰν ἱστορικὴν ἐποχὴν τῶν πολιτικῶν ἡμῶν πραγμάτων. Δὲν θὰ εἰσέλθω εἰς τὴν συζήτησιν ταύτην διότι καὶ ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων περιωρίσθη μόνον εἰς τὸ ν' ἀπευθύνῃ μίαν κατηγορίαν, δύναμαι ὅμως νὰ εἴπω ὅτι αἱ ἐκλογαὶ διεξήχθησαν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων ἐλευθέρως περιώδευσεν ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀνέπτυξε τὰς ἰδέας του ὅσον τοῦ ἦτο δυνατόν. Περιορίζομαι εἰς ταύτην μόνον τὴν παρατήρησιν, διότι τὰ ἄλλα θὰ ἐπεξετείνοντο εἰς ἄλλας συζητήσεις.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων ἔκαμε διαφόρους ἐπ' αὐτῶν παρατηρήσεις τὰς ὁποίας ἔχω τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ τὰς ἐπαναλάβῃ καὶ σύσιαστικώτερον ὅταν τὰ διάφορα θέματα τοῦ Κυβερνητικοῦ προγράμματος ἔρχωνται ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως πρὸς συζήτησιν. Ἀλλὰ δὲν ἐθεώρησεν ὅτι αἱ προγραμματικαὶ δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως ἀνάγονται εἰς κυβερνητικὸν πρόγραμμα, ἀλλὰ ὅτι ἀποτελοῦν κυβερνητικὰ ἔργα νομοθετικῆς φύσεως. Θὰ εἶπω ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἀσκεῖ μόνον νομοθετικὰ ἔργα, ἀλλὰ ἀσκεῖ καὶ διοικητικὰ καθήκοντα καὶ ἰδίᾳ τὰ τῆς ἀνωτάτης διοικήσεως ἅτινα εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου θεωροῦνται ὡς ἔργα κυβερνητικά. Ἐπομένως αὐταὶ ἦσαν αἱ δηλώσεις αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο σύμφωνα πρὸς τὸ πρόγραμμα τῶν κυβερνητικῶν καθηκόντων τὰ ὁποῖα ἔχει ἡ Κυβέρνησις. Ὅσοι δὲ εἶσθε παλαιοὶ βουλευταὶ θὰ γνωρίζετε πολὺ καλὰ ποῖα πράγματα ἐξετίθεντο παρὰ τῶν Κυβερνήσεων καὶ ἐὰν τὰ προγράμματα αὐτὰ ἦσαν ξένα πρὸς τὰ διοικητικὰ καθήκοντα τὰ ὁποῖα ἀσκεῖ ἡ Κυβέρνησις.

Ἡ Κυβέρνησις ἔχει τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν καὶ ἑπομένως ἡ ὅρασις αὐτῆς ἀναφέρεται εἰς ὅλα τὰ διοικητικὰ καθήκοντα. Δὲν γνωρίζω δὲ διατὶ δὲν εἶναι κυβερνητικὸν πρόγραμμα παρὰ ἀνάγονται εἰς τὴν διοίκησιν ὅσα εἶπα σχετικῶς μὲ τὴν διαχείρισιν τῶν οἰκονομικῶν τῆς χώρας, ὡς ἐπίσης δὲν ἠμπορῶ ν' ἀντιληφθῶ διατὶ δὲν εἶναι κυβερνητικὸν πρόγραμμα ὅσα εἶπα σχετικῶς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως ἢ σχετικῶς πρὸς τὴν διαρρύθμισιν τῆς διοικήσεως. Ἢ πῶς δὲν εἶναι κυβερνητικὸν πρόγραμμα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶπα σχετικῶς πρὸς τὰ ἀλλαδιάφορα ἔργα; Νομίζω ὅτι κατὰ τοῦτο σφάλλεται, ἀλλὰ δὲν ἔχω κανένα λόγον νὰ εἰσέλθω εἰς περαιτέρω συζητήσεις. Ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων κατέκρινε τὴν ἀρχὴν τοῦ παρεμβατισμοῦ.

Γνωρίζετε πολὺ καλὰ ὅτι εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου ὑφίσταται ὁ παρεμβατισμὸς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ πολέμου. Διότι ὅσον καὶ ἂν θέλωμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἔχουν οἱ ἕλληνες πρωτοβουλίαν δὲν δύναται νὰ ἐργασθῇ ἡ ἰδιωτικὴ οἰκονομία χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἡ παρέμβασις τοῦ κράτους, ἥτις ἔλαβε μεγάλην ἔκτασιν καὶ εἰς κράτη, τὰ ὁποῖα ἦσαν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου. Δυστυχῶς ἡ παρέμβασις τοῦ κράτους κατέστη ἀναγκαία καὶ εἰς τὰ μικρότερα πράγματα καὶ δι' αὐτὸ τὸ κράτος ὀφείλει νὰ διευθύνῃ καὶ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν καὶ τότε δὲν δύναται παρὰ νὰ κάμῃ μίαν παρέμβασιν.

Αὐτὰ εἶχα ν' ἀπαντήσω σχετικῶς πρὸς τ' ἀναφερόμενα εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄλλο ζήτημα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὡμίλησεν ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων εἶναι τὸ ζήτημα τὸ ὁποῖον μᾶς ἀπασχολεῖ, τὸ ζήτημα τοῦ δημοψηφίσματος. Νομίζω ὅτι ἡ συζήτησις ἦτο ὀλίγον πρόωρος, διότι ὡς εἶπον, ἐν τῇ διακοπῇ μου χθὲς καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνω καὶ σήμερον, θὰ ἔλθῃ τὸ ζήτημα τοῦ δημοψηφίσματος, εἰς τὸ ὁποῖον δύναται ν' ἀπαντήσῃ ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων. Ἔχω νὰ παρατηρήσω ὅτι ἀπέναντι τῶν διαμαχομένων μερίδων, τῆς μερίδος ἥτις ἐθεώρησεν ὅτι αὐτὴ ἦτο προστάτις τῆς Δημοκρατίας, καὶ τῆς ἄλλης μερίδος, τοῦ ἄλλου κόμματος, τὸ ὁποῖον εἶπεν ὅτι ἔδει διὰ τῶν ἐκλογῶν νὰ λυθῇ τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα, ὅτι δὲν ἠδύνατο ἡ λύσις τοῦ καθεστωτικοῦ ζητήματος νὰ ἐπέλθῃ διὰ τῶν γενικῶν ἐκλογῶν.

Διότι ὑπάρχουν πολλοὶ ἐκ τῶν πολιτευομένων, οἱ ὁποῖοι δέχονται ὅτι αὐτὸ τὸ παρὸν πολίτευμα εἶναι ὀρθὸν καὶ ἄλλοι οἵτινες θέλουν νὰ τὸ μεταβάλουν. Θὰ ἀπετέλει μακρηγορίαν ἡ μεγαλυτέρα ἀνάπτυξις τῶν πραγμάτων. Ἡμεῖς ἐξεθέσαμεν πρὸς τὸν λαὸν ὅτι ἡ ἐρις ἥτις ὑφίσταται περὶ τὸ Πολίτευμα καὶ ἥτις διετάραξε τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν γαλήνην τοῦ τόπου δὲν δύναται νὰ ἐκλείψῃ παρὰ διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει τοιοῦτον δικαίωμα. Καὶ ἐπροτείναμεν τὸ δημοψήφισμα. Θὰ τεθῇ τὸ ζήτημα πρὸ ἡμῶν καὶ ἕκαστος θὰ ἐκφέρῃ τὰς γνώμας του. Ἡ Κυβέρνησις φέρει τὸ ψήφισμα περὶ δημοψηφίσματος, διότι τὸ ὑπεσχέθη εἰς τὸν λαόν. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο παρετήρησαν τινὲς ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ συζήτησις, διότι οὕτως πως θὰ μάθῃ ὁ λαὸς ποῖαι εἶναι αἱ διάφοροι γνῶμαι καὶ ποῖαι ἐξ αὐτῶν εἶναι ὀρθαί. Εἰς τοῦτο νομίζω ὅτι σφάλλεται. Εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν δὲν δύνανται νὰ γίνωνται ἀκαδημαϊκαὶ συζητήσεις. Εἰς τὴν συνέλευσιν γίνονται συζητήσεις ἐπὶ θεμάτων ἐπὶ τῶν ὁποίων τὸ Σῶμα πρόκειται νὰ λάβῃ καὶ πρέπει νὰ λάβῃ μίαν ἀπόφασιν, τί θὰ ὠφελήσῃ ἂν ἀναπτύξῃ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν τὰς γνώμας του περὶ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου πολιτεύματος, διότι καὶ περὶ ἄλλου πολιτεύματος δύνανται νὰ ὑπάρχουν γνῶμαι ὅτι ὄχι μόνον περὶ Δημοκρατίας ἢ Βασιλείας, καὶ νὰ μεταβληθῇ οὕτω ἡ Βουλὴ εἰς Σῶμα ἀκαδημαϊκὸν τὸ ὁποῖον πολλάκις δύναται νὰ φέρῃ καὶ εἰς δυσάρεστα; Ἐδῶ συζητοῦνται μόνον θέματα διὰ τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ ληφθῇ ἀπόφασις. Καὶ ἀπόφασιν ἔχομεν νὰ λάβωμεν σχετικῶς πρὸς τὸ δημοψήφισμα. Ἐπ' αὐτοῦ, ὅταν γίνῃ συζήτησις ἐπὶ τοῦ σχετικοῦ θέματος θὰ εἴπητε τὴν γνώμην σας, ἐὰν δηλαδὴ θέλετε ἢ ὄχι τὸ δημοψήφισμα. Σᾶς εἶπον ὅτι τὸ ἐξέθεσα εἰς τὸν λαὸν καὶ πῶς ὁ λαὸς ἐδέχθη τὰ ὅσα ἐξέθεσα πρὸς αὐτόν. Εἰς σᾶς ἀπόκειται νὰ ἀποφασίσητε περὶ τούτου, εἰς σᾶς οἵτινες ἐξελέγητε ὑπὸ τὰς δηλώσεις τὰς ὁποίας ἐκάμαμεν πρὸς τὸν λαὸν καὶ ἐλπίζω ὅτι ἀφοῦ ἐξελέγητε ὑπὸ τὰς δηλώσεις τὰς ὁποίας ἔκαμεν ἡ Κυβέρνησις, θὰ εἶσθε σύμφωνοι ἐπίσης πρὸς τὰς ἀποφάσεις τὰς ὁποίας ἡ Κυβέρνησις δίδει.

Δι' αὐτὸ δὲν νομίζω ὅτι αἱ παρατηρήσεις ἔχουσι καμμίαν περαιτέρω σημασίαν ὥστε νὰ γίνῃ πρότερον ἐπ' αὐτῶν συζήτησις καὶ ἡ Ἐθνοσυνέλευσις κατόπιν νὰ ἐγκρίνῃ τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως.

Ἀπομένει εἰς ὑμᾶς νὰ εἴπῃ ἕκαστος τὴν γνώμην του. Βεβαίως θὰ συζητήσωμεν ἐν ἐκτάσει καὶ ἂν ἡ γνώμη τῆς Συνελεύσεως εἶναι ἐναντίον πρὸς τὰς ἀπόψεις τῆς Κυβερνήσεως, τότε ἡ Κυβέρνησις θὰ πράξῃ ὅ,τι ἐπιβάλλεται. Εἰς τὸν κ. Δραγούμην ὁ ὁποῖος ἀπήντησεν εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἔχω ν' ἀπαντήσω τίποτε, διότι ὁ κ. Δραγούμης ἐδικαιολόγησε τὴν ἀποχώρησίν του ἐκ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος. Δύναμαι μάλιστα νὰ εἴπω ὅτι εἰς ἄλλην ἐποχὴν καθ' ἣν συνειργάσθην μετ' αὐτοῦ χωρὶς νὰ εἶναι μέλος τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος εἰς μίαν ἐκλογὴν ἀναπληρωματικήν, καθ' ἣν τὸ Λαϊκὸν κόμμα ὑπεστήριξε τὴν ὑποψηφιότητά του, καὶ μοῦ εἶπεν ὅτι εἶνε δημοκρατικός, τοῦ εἶπον ὅτι αὐτὰ δὲν μὲ ἐνδιαφέρουν διότι αἱ ἐκλογαὶ ἐκεῖναι δὲν ἐπρόκειτο νὰ λύσουν τὸ ζήτημα τοῦ Πολιτεύματος. Περαιτέρω δὲν ὑπῆρξεν ἀντίρρησις. Θέλω νὰ εἴπω ὅτι μετ' ἐμοῦ συνέπραξεν ὄχι μόνον ὅταν ἐγὼ ἀνεγνώρισα τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα ἀλλὰ καὶ πολὺ πρότερον. Ἐν τέλει παρακαλῶ τὴν Συνέλευσιν ὅπως περιβάλῃ τὴν Κυβέρνησιν διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης της. Πρέπει νὰ σᾶς εἴπω ὅτι συνήθως, κατὰ κανόνα διὰ τὰ ζητήματα τῆς ἐμπιστοσύνης γίνεται ὀνομαστικὴ ψηφοφορία, ἀλλὰ ἐλπίζω ὅτι δὲν ἔχει ἀντίρρησιν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις νὰ μὴ γίνῃ ὀνομαστικὴ ψηφοφορία, ἀλλὰ ν' ἀποφανθῇ δι' ἀναστάσεως.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Μάλιστα δι' ἀναστάσεως.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Δὲν ἔχω παρὰ νὰ εἴπω ὀλίγας λέξεις διὰ νὰ ἐξηγήσω μερικὰ πράγματα τὰ ὁποῖα ὁ κ. Πρωθυπουργὸς πρὸ ὀλίγου ἀνέφερε. Ἡ πολιτικὴ μου ἐνταῦθα εἶνε νὰ συνεργασθῶ πρὸς λύσιν τοῦ κεφαλαιώδους ζητήματος τὸ ὁποῖον μᾶς ἀπασχολεῖ, τὴν ἀποκατάστασιν δηλαδὴ τοῦ βασιλικοῦ θεσμοῦ. Δὲν θέλω νὰ προκαλέσω ζητήματα ἀναφέρων ἐνταῦθα πράγματα παρελθόντα. Τοῦτο τὸ λέγω ἀναφορικῶς μὲ τὴν ἐλευθερίαν τῆς περιοδείας μου ἡ ὁποία, ὡς γνωρίζετε, ἐβράδυνε κατὰ πολύ, διότι μόλις πρὸ 18, 19 ἡμερῶν πρὸ τῶν ἐκλογῶν κατωρθώθη νὰ ἀρθῇ ὁ Στρατιωτικὸς Νόμος καὶ ἡ Λογοκρισία. Βεβαίως κατὰ τὴν συζήτησιν τῶν σχετικῶν νομοσχεδίων θὰ κάμω οὐσιωδεστέρας παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ Κυβερνητικοῦ προγράμματος. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαφορὰν μεταξὺ Κυβερνητικῶν καὶ διοικητικῶν προγραμμάτων δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ σᾶς ἀπασχολήσω. Ἔθιξα καὶ ἕνα ζήτημα σπουδαιότατον τὸ ζήτημα τοῦ παρεμβατισμοῦ. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅμως δὲν μᾶς εἶπεν ἂν πρόκειται νὰ συνεχισθῇ αὐτὸ τὸ κακόν, δηλαδὴ ἂν θὰ τραβήξῃ παρὰ πέρα. Διότι γεννᾷ κακά, μάλλον ἐγέννησεν ἤδη καὶ θὰ τὰ ἐξωθήσῃ οὕτως εἰπεῖν εἰς ἀπώτερον ὅριον. Ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ σᾶς ἀπασχολήσω περισσότερον διότι ἀρκετὰ ἤδη σᾶς ἀπησχόλησα κατὰ τὴν προηγουμένην συνεδρίασιν. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ Δημοψήφισμα ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβεονήσεως λέγει ὅτι ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἀσχολία κατὰ τὴν συζήτησιν τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων ἦτο πρόωρος. Ἀλλὰ ἀφοῦ τὸ ἀνέφερεν εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις ἔπρεπε νὰ τὸ συζητήσωμεν ἢ ὄχι; Καὶ διατί ἦτο πρόωρον; Βεβαίως θ' ἀναπτύξω ὁλόκληρον τὸ θέμα ὁμιλῶν διεξοδικώτερον ὅταν ἔλθῃ ἡ συζήτησις.

Ἐν συνεχείᾳ τονίζει ὅτι δὲν ἐπεζήτησε νὰ γίνουν ἀκαδημαϊκαὶ συζητήσεις εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, τῶν ὁποίων ἄλλως τε

εἶνε ἐχθρὸς καὶ ἐκτὸς καὶ ἐντὸς τῆς Βουλῆς. Ἐν τέλει τονίζει ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπέλθῃ ἡ Συνέλευσις, δὲν εἶνε ὀρθὸν δηλαδὴ νὰ ἐπέλθῃ ἐντεῦθεν πρὶν λήξῃ ἡ συζήτησις περὶ τοῦ Δημοψηφίσματος, κατὰ τὴν ὁποίαν νὰ λάβῃ ὡρισμένην στάσιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Εἰς τοῦτο διϊστάμεθα. Τὴν ἀπόφασιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἡμεῖς εἴπομεν ὅτι πρέπει νὰ τὴν λάβῃ ὁ λαὸς καὶ καθωρίσαμεν τὸν τρόπον καθ' ὃν θὰ τὴν λάβῃ. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνεται συζήτησις ἐν τῇ Συνελεύσει νὰ λάβῃ ἀπόφασιν ἀφοῦ δὲν ἔχομεν προηγουμένως ἄδειαν τοῦ λαοῦ ἐπιτρέπουσαν τὴν λῆψιν ἀποφάσεως.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ν' ἀποφασισθῇ ὅτι ἡ Συνέλευσις θὰ ἐργασθῇ.

Ι. ΜΕΤΑΞΑς. Ὅτι διϊστάμεθα τὸ γνωρίζω, κύριε Πρόεδρε, ἀλλὰ δὲν ἕπεται ἐξ αὐτοῦ ὅτι ἐγὼ δὲν πρέπει νὰ ἀναπτύξω τὴν γνώμην μου καὶ ἐπιχειρήσω ὅπως ἡ Συνέλευσις τὴν παραδεχθῇ. Διότι ἴσως δυνηθῶ νὰ φέρω ἐπιχειρήματα μὲ τὰ ὁποῖα νὰ πείσω τοὺς περισσοτέρους πληρεξουσίους ὅτι ἡ ἔννοια τῆς ψήφου τῆς δοθείσης παρὰ τοῦ λαοῦ εἶναι τοιαύτη. Ἀλλὰ ἀφήσατε, ὅταν ἔλθῃ ἡ συζήτησις θὰ τὰ εἴπωμεν. Ἐγὼ αὐτὰς τὰς ὀλίγας λέξεις ἤθελον νὰ εἴπω μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ δώσω ἐξηγήσεις ἐπὶ τῶν ζητημάτων τὰ ὁποῖα ἀνεκοίνωσεν ὁ κύριος Πρωθυπουργὸς διὰ τῆς ἀπαντήσεώς του καὶ τίποτε ἄλλο.

Μεθ' ὃ ὁ κ. ΠΡΟΕΔΡΟΣ κηρύσσει περαιωμένην τὴν συζήτησιν ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἀναγινώσκει ὑποβληθεῖσαν σχετικὴν πρότασιν, ἔχουσαν οὕτω:

ΠΡΟΤΑΣΙΣ

Η Ε' ΕΘΝΙΚΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ

Ἀκούσασα τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως ἐκφράζει τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῆς πρὸς αὐτήν.

Ι. Μάλλωσις, Α. Ἀθηνογένης, Ε. Κώνστας, Σ. Θεοτόκης, Χ. Χρηστοβασίλης, Α. Ἀσιμῆς, Α. Ἀντωνόπουλος κλπ.

Ἡ Συνέλευσις ἐρωτωμένη ὑπὸ τοῦ κ. ΠΡΟΕΔΡΟΥ δέχεται δι' ἀναστάσεως τὴν ὡς ἄνω πρότασιν.

Γίνεται ἀκολούθως δεκτὸν εἰς μόνην συζήτησιν κατ' ἀρχήν, ἄρθρον καὶ σύνολον τὸ σχέδιον ψηφίσματος «περὶ καταρτισμοῦ Ἐπιτροπῆς πρὸς σύνταξιν τοῦ ὁριστικοῦ κανονισμοῦ τῆς Συνελεύσεως» ὡς ἐτροποποιήθη, ἔχον οὕτω:

«Περὶ καταρτισμοῦ Ἐπιτροπῆς πρὸς σύνταξιν τοῦ ὁριστικοῦ Κανονισμοῦ τῆς Συνελεύσεως κλπ.».

(Ὡς ἐτροποποιήθη κατὰ τὴν μόνην συζήτησιν)

Συνιστᾶται ἐπιτροπὴ ἐκ δέκα μελῶν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Προέδρου τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ὅπως συντάξῃ Κανονισμὸν διὰ οὗ ὁποίου θέλει ὁρισθῇ ὁ τρόπος καθ' ὃν θέλει ἐνασκῇ τὰ ἔργα αὐτῆς, καὶ ρυθμισθῶσι τὰ ἀφορῶντα τὸ προσωπικὸν καὶ ἡ λειτουργία τῶν γραφείων καὶ τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς. Τὰ μέλη ὁρίζονται ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως.

Ὁ Κανονισμὸς συζητεῖται καὶ ψηφίζεται εἰς δύο Συνεδρίας ἀπεχούσας ἀλλήλων δύο τοὐλάχιστον ἡμέρας.

Εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Συνελεύσεως ἀνήκει ἀποκλειστικῶς ἡ Διοίκησις καὶ ἡ φροντὶς περὶ τῆς κανονικῆς καὶ ἀπροσκόπτου διενεργείας καὶ πασῶν τῶν μὴ ὑπηρεσιακῶν λειτουργιῶν ἁπάντων τῶν διαμερισμάτων καὶ χώρων ἐν οἷς τὸ νέον Βουλευτήριον καὶ ἡ Βιβλιοθήκη αὐτοῦ καὶ ἐφαρμοζομένων ὅσον ἀφορᾷ τὰ τῆς χρήσεως αὐτῶν, τῶν διατάξεων τοῦ ἀπὸ 18 Ἀπριλίου 1935 ὀργανισμοῦ τοῦ Ταμείου Ἀρωγῆς ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν τῆς Βουλῆς.

Προκειμένου ἀκολούθως νὰ συζητηθῇ εἰς μόνην συζήτησιν τὸ σχέδιον ψηφίσματος «περὶ μὴ ἀναπληρώσεως τῶν δημιουργουμένων κενῶν λόγῳ παραιτήσεως, θανάτου ἢ ἄλλης αἰτίας τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς καὶ μετὰ τὴν μετατροπήν της εἰς τακτικὴν Βουλήν» ὁ κ. Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ παρακαλεῖ τὸν κ. Πρωθυπουργὸν νὰ ἐξηγήσῃ ἐνώπιον τοῦ Σώματος τοὺς λόγους οἱ ὁποῖοι ἐπέβαλον τὴν λῆψιν ἑνὸς τοιούτου μέτρου.

Ὁ κ. Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου) λέγει ὅτι τοιαύτη πρόνοια δὲν λαμβάνεται τὸ πρῶτον ἤδη διὰ τὴν σημερινὴν Συνέλευσιν, ἀλλ' ὅτι τοῦτο ἐλήφθη πάντοτε εἰς ὅλας τὰς Συνελεύσεις. Ὁ σκοπὸς τοῦ μέτρου, συνεχίζει, εἶναι ὅτι, ἐφ' ὅσον ὁ ἀριθμὸς τῶν πληρεξουσίων εἶναι ἀρκετὰ μεγάλος ὥστε ἐκ τοῦ θανάτου ἑνὸς ἢ περισσοτέρων ἐξ αὐτῶν νὰ μὴ παρακωλύεται τὸ ἔργον τῆς Συνελεύσεως, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπασχολῶμεν τὸν λαὸν διαρκῶς μὲ ἐκλογάς. Ἄλλωστε καὶ τὸ ἰσχῦον Σύνταγμα προβλέπει ἐπὶ παρομοίων περιπτώσεων. Συνεπῶς τὸ μέτρον δὲν εἶναί τι τὸ ξένον εἰς τὰ κοινοβουλευτικὰ πράγματα.

Ὁ κ. Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ λέγει ὅτι ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ βολιδοσκοπῆται ἑκάστοτε ἡ κοινὴ γνώμη ἐὰν ἐξακολουθῇ νὰ περιβάλλῃ μὲ τὴν ἐμπιστοσύνην της μίαν κυβέρνησιν, θὰ ἔπρεπε νὰ γίνωνται ἀναπληρωματικαὶ ἐκλογαί. Ἀλλ' ὑπάρχουν συνεχίζει, καὶ ἄλλοι λόγοι. Ἐὰν εἰς μίαν περιφέρειαν, φερ' εἰπεῖν, ἀποθάνουν πάντες οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ, θὰ πρέπῃ νὰ παύσῃ ἡ περιφέρεια αὕτη νὰ ἐκπροσωπῆται ἐν τῇ Βουλῇ. Ἐπίσης ἕνας σπουδαῖος ἀκόμη λόγος εἶναι καὶ τὸ ζήτημα τῆς παραιτήσεως ἑνὸς πληρεξουσίου, ὁ ὁποῖος μεταβάλλει πολιτικὰ φρονήματα, θὰ ἤθελε νὰ γνωρίζῃ ἂν οἱ ἐκλογεῖς του ἐγκρίνουν τὴν ἐνέργειάν του αὐτήν. Θὰ ἐμποδίσωμεν λοιπὸν ἡμεῖς μίαν τοιαύτην βολιδοσκόπησιν τῆς κοινῆς γνώμης ἐπὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ λαοῦ διὰ τοὺς ἐκπροσώπους του καὶ τὴν Κυβέρνησιν; Θὰ παρεκάλουν λοιπὸν νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν αἱ περιπτώσεις αὗται ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως πρὶν ἢ προβῇ εἰς τὴν ψήφισιν τοῦ περὶ οὗ πρόκειται ψηφίσματος.

Ὁ κ. Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ ὁμιλῶν ἐπὶ τοῦ εἰς μόνην συζήτησιν κατ' ἀρχήν, ἄρθρα εἰς σύνολον ψηφίσματος «περὶ μὴ ἀναπληρώσεως τῶν δημιουργουμένων κενῶν, λόγῳ παραιτήσεως, θανάτου ἢ ἄλλης αἰτίας, τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως κλπ. λέγει τὰ ἑξῆς.

Δυστυχῶς, κύριοι συνάδελφοι, δὲν ηὐτυχήθην νὰ ἀκούσω τὰ λεχθέντα παρὰ τοῦ ἀξιοτίμου ἀρχηγοῦ τῶν Ἐλευθεροφρόνων, διότι παρὰ τὴν δαπανηροτάτην πολυτέλειάν της, καὶ ἡ αἴθουσα αὕτη εἶναι ἐλλιπὴς ἀπὸ ἀκουστικῆς ἀπόψεως.

Φρονῶ, ὅτι ὁ ἀξιότιμος Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἐκ λόγων προστασίας τῶν δημοσίων συμφερόντων ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ὑποβολῆς τοῦ ἐν λόγῳ ψηφίσματος.

Θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ, νὰ εἴπω ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ εἶναι ὀλίγον ἐλλιπής, διότι εἶναι γνωστόν, ὅτι ὑπάρχουν Νομοί, οἱ ὁποῖοι ἐκλέγουν ἐλαχίστους Βουλευτάς, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ὁ Νομὸς Ζακύνθου.

Καὶ ἐρωτῶ, ἐὰν οἱ δύο Πληρεξούσιοι τοῦ Νομοῦ τούτου εἴτε παραιτηθοῦν, ἢ δι' οἱονδήποτε ἄλλον λόγον παύσουν νὰ εἶναι πληρεξούσιοι εἶναι δίκαιον, εἶναι πρέπον νὰ παραμείνῃ ὁ λαὸς τοῦ Νομοῦ τούτου ἄνευ ἀντιπροσώπων ἐν τῇ Συνελεύσει ἐπὶ μίαν τετραετίαν; Καὶ ἐπιτρέπεται νὰ ἀφήσωμεν τὸν λαὸν τοῦτον αἰχμάλωτον καὶ τελείως ἀνυπεράσπιστον, εἰς τοὺς παντὸς εἴδους ἀνατροπεῖς; Δὲν φρονῶ, κύριοι συνάδελφοι, ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ προνοῇ τὸ ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Συνελεύσεως ψήφισμα διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς κενωθησομένης θέσεως εἰς τοὺς ἐκλέγοντας ἐλάχιστον ἀριθμὸν Πληρεξουσίους Νομούς.

Συνεχίζων ὁ κ. Μοσχούλας, προτείνει ἐπίσης, ὅπως διὰ τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν εἰς τοὺς Νομοὺς ἐκείνους, ὅπου ἐπετράπησαν αἱ διαγραφαί, ἐφ' ὅσον ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν

Ἐσωτερικῶν θέλει νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἀναπληρωματικὴν ἐκλογήν, νὰ ἐπιτραπῇ ἡ συμπλήρωσις τῶν κενῶν διὰ τῶν ἐπιλαχόντων ὑποψηφίων τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἐφ' ὅσον σήμερον ἡ ἀντιπολίτευσις ἀριθμεῖται εἰς τὰ δάκτυλα τῆς μιᾶς χειρὸς καὶ ὑφίσταται πάντοτε ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀντιπάλου δέους.

Μὲ τὴν ἀντιπολίτευσιν, κύριοι συνάδελφοι, δὲν μᾶς χωρίζουν σοβαρὰ ἐξωτερικὰ ζητήματα τῆς χώρας, ἀλλὰ μόνον ἓν ζήτημα, ὁ τρόπος τῆς λύσεως τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος, καὶ διὰ τοῦτο ἐλπίζω ὅτι ὁ ἀξιότιμος Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ὁ ἀξιότιμος Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως θὰ θελήσουν, διὰ νὰ ἀποφύγουν καὶ τὸν σάλον τῶν ἀναπληρωματικῶν ἐκλογῶν, νὰ τροποποιήσουν τὸ ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Συνελεύσεως ψήφισμα τοὐλάχιστον εἰς τὰς περιφερείας ἐκείνας, ὅπου ἴσχυσαν αἱ διαγραφαί.

Ε. ΜΗΛΙΑΡΑΣ. Ἡ πρότασις διὰ τοὺς μικροὺς Νομοὺς δικαιολογεῖται, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἄλλους Νομοὺς δυνατὸν οἱ ἐπιλαχόντες νὰ εἶνε κομμουνισταί.

Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ. Εἶνε γνωστόν, κύριε συνάδελφε, ὅτι οὔτε εἰς τὸν Νομὸν Ἀττικοβοιωτίας, οὔτε εἰς τὸν Νομὸν Θεσσαλονίκης, ὅπου ἴσχυσαν αἱ διαγραφαί, δὲν ὑπάρχουν ἐπιλαχόντες κομμουνισταί.

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν). Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐξέθεσεν ὅλους τοὺς λόγους οἱ ὁποῖοι ἐπέβαλλον τὴν ψήφισιν τοῦ ὑπὸ τὴν κρίσιν ὑμῶν ψηφίσματος. Ἓν ἐκ τῶν ἐπιχειρημάτων, ποὺ μὲ ἀναγκάζει νὰ μὴ δεχθῶ τὴν πρότασιν περὶ συμπληρώσεως τῶν κενῶν δι' ἀναπληρωματικῆς ἐκλογῆς, εἶναι ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν πληρεξουσίων ἀνέρχεται εἰς 300.

Ἐὰν ἔχομεν ὑπ' ὄψει τὴν βάσιν ταύτην καὶ τὸ ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν ὁ ἀριθμὸς τῶν αἰτίᾳ θανάτου ἢ παραιτήσεως κενῶν νὰ φθάσῃ τὰς 50 ἕδρας, τότε θὰ εὑρεθῶμεν κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς Συνελεύσεως εἰς τακτικὴν Βουλὴν μὲ ἀριθμὸν ἀνώτερον τῶν 250.

Ν. ΚΑΜΠΑΝΗΣ. Προκειμένου περὶ Βουλῆς θὰ προβλέψῃ τὸ Σύνταγμα.

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν). Προεβλήθη καὶ ἓν ἐπιχείρημα ἀρκετὰ ἰσχυρόν. Τί θὰ συμβῇ ἂν εἰς ἕνα μικρὸν νομὸν παραιτηθοῦν, ἢ ὃ μὴ γένοιτο, ἀποθάνουν οἱ πληρεξούσιοί του; Ὁμολογῶ ὅτι, πράγματι, πρόκειται περὶ σοβαροῦ ζητήματος καὶ διὰ τοῦτο φρονῶ, ὅτι θὰ προβλέψῃ ἡ τακτικὴ Βουλὴ διὰ τοῦτο.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Τὸ ψήφισμα αὐτό, κύριοι Πληρεξούσιοι, δὲν εἶναι περιωρισμένον διὰ τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ Συνέλευσις ἐκτελεῖ συντακτικὰ καθήκοντα, ἀλλὰ ἀπεριόριστον, ἐφ' ὅσον θὰ ἰσχύσῃ καὶ μετὰ τὴν μετατροπὴν τῆς Συνελεύσεως εἰς τακτικὴν Βουλήν. Θὰ ἄξιζε νὰ μελετηθῇ περισσότερον.

Ὁ κ. Α. ΣΤΡΑΤΟΣ λέγει, ὅτι δὲν τὸν εὑρίσκει σύμφωνον τὸ ψήφισμα, ἐφ' ὅσον δὲ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ γίνεται σάλος μὲ τὰς ἀναπληρωματικὰς ἐκλογάς, προτείνει, ὅπως ὁρισθῇ μία ἡμέρα καθ' ἕκαστον ἔτος, ἵνα γίνονται ὅλαι συγχρόνως αἱ ἀναπληρωματικαὶ ἐκλογαί.

Ὁ κ. Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ προτείνει, ὅπως ἡ διάταξις τοῦ ψηφίσματος ἀπὸ ἀπαγορευτικὴ γίνῃ δυνητική.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ ψηφίσματος θεωρεῖται περαιωμένη καὶ ἐρωτῶ τὴν Συνέλευσιν ἂν τὸ κάμνῃ δεκτόν.

ΦΩΝΑΙ. Δεκτόν. Δεκτόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ Συνέλευσις παρεδέχθη.

Μεθ' ὃ γίνεται δεκτὸν εἰς μόνην συζήτησιν κατ' ἀρχὴν ἄρθρον καὶ σύνολον τὸ σχέδιον ψηφίσματος «περὶ μὴ ἀναπληρώσεως τῶν δημιουργουμένων κενῶν λόγῳ παραιτήσεως, θανάτου ἢ ἄλλης αἰτίας μελῶν τῆς Συνελεύσεως κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς καὶ μετὰ τὴν μετατροπήν της εἰς τακτικὴν Βουλήν» **ἔχον οὕτω:**

ΨΗΦΙΣΜΑ

Περὶ μὴ ἀναπληρώσεως τῶν δημιουργουμένων κενῶν λόγῳ παραιτήσεως, θανάτου ἢ ἄλλης αἰτίας τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς καὶ μετὰ τὴν μετατροπήν της εἰς τακτικὴν Βουλήν.

Η Ε' ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὴ Συνέλευσις ψηφίζει:

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν τῆς παρούσης Ἐθνοσυνελεύσεως, ὡς καὶ καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς λειτουργίας αὐτῆς δὲν θέλει ἐνεργηθῆ, ἐφ' ὅσον ὁ ἀπομένωνδωΔπήθωΣώίδρ τῆς μετὰ τὴν μετατροπήν της εἰς τακτικὴνΒουλήν, ἡ ἀναπλήρωσις τῶν δημιουργουμένων κενῶν της ἕνεκα παραιτήσεως, θανάτου ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας τῶν μελῶν αὐτῆς δὲν θέλει ἐνεργηθῆ, ἐφ' ὅσον ὁ ἀπομένων ἀριθμὸς πληρεξουσίων ἢ Βουλευτῶν δὲν εἶναι κατώτερος τῶν 250.

Ἀκολούθως ὁ κ. Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ λαμβάνων τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ σχεδίου ψηφίσματος «περὶ κυρώσεως τῶν Συντακτικῶν καὶ Νομοθετικῶν πράξεων κ.λ.π. ἀπὸ 1 Μαρτίου μέχρι 1 Ἰουλίου 1935 ὑπ' εὐθύνην τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, λέγει τὰ ἑξῆς:

Δὲν νομίζω, κύριοι πληρεξούσιοι, ὅτι δύνασθε ἐλαφρᾷ τῇ καρδίᾳ νὰ προβῆτε εἰς τὴν κύρωσιν τοῦ ὑπὸ τὴν κρίσιν ὑμῶν ψηφίσματος. Τὸ ἀνεγνώσατε καὶ τᾶς τὸ ἀναγινώσκω ἐκ νέου, καὶ θὰ παρακαλέσω συγχρόνως νὰ μοῦ εἴπῃ, ἔστω καὶ ἕνας ἐξ ὑμῶν, ποῖαι εἶναι αἱ συντακτικαὶ πράξεις, τὰ Νομοθετικὰ Διατάγματα καὶ οἱ Ἀναγκαστικοὶ Νόμοι τῶν ὁποίων τὴν κύρωσιν προβλέπει τὸ ψήφισμα τοῦτο; Ἐγὼ ὁμολογῶ ὅτι δὲν τὰς γνωρίζω. Νομίζω, κύριοι πληρεξούσιοι, ὅτι εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον ἀνόμη καὶ τυπικῶς νὰ κυρώσητε ψηφίσματα τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον δὲν γνωρίζετε.

Θὰ ἦτο ὀρθὸν τοὐλάχιστον νὰ ἀνεφέροντο τὰ στοιχεῖα τῶν συντακτικῶν πράξεων, τῶν νομοθετικῶν διαταγμάτων καὶ τῶν ἀναγκαστικῶν νόμων, ὀρθότερον δὲ βεβαίως θὰ ἦτο νὰ ὑποβληθοῦν ὅλα αὐτά, ὥστε νὰ γνωρίζωμεν τί ψηφίζομεν. Ἀκριβῶς σήμερον μοῦ ἔφεραν φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τῆς 29 Ἰουνίου, εἰς τὸ ὁποῖον δημοσιεύεται ἀναγκαστικὸς νόμος, καὶ τὸ ὁποῖον φύλλον τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ζήτημα, ἂν θὰ τὸ εὕρετε, ἂν ἠθέλατε τὸ ζητήσῃ. Τὸ περιεχόμενον τοῦ δημοσιευομένου ἀναγκαστικοῦ νόμου οὐδεμίαν ἀπολύτως σχέσιν ἔχει μὲ τὰ μέτρα τὰ ληφθέντα μετὰ τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα τῆς 1 Μαρτίου.

Δὲν πρόκειται, βεβαίως νὰ συζητήσωμεν λεπτομερῶς ἕνα ἕκαστον ἀναγκαστικὸν νόμον, διότι ὁ σκοπὸς τῆς ἐξαιρετικῆς δικαιοδοσίας τῆς Κυβερνήσεως ἦτο ἡ ἀντιμετώπισις τῆς δημιουργηθείσης ἐκ τοῦ κινήματος καταστάσεως, ἀλλ' ἔχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ ἐξάσκησις τοῦ δικαιώματος τούτου παρὰ τῆς Κυβερνήσεως δὲν περιωρίσθη εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐκ τοῦ κινήματος δημιουργηθέντων, ἀλλὰ ἔθιξε καὶ τὰ ὅρια τῆς κομματικῆς σκοπιμότητος.

Δὲν νομίζω, ὅτι πράττετε ὀρθῶς, κύριοι πληρεξούσιοι, ἂν κυρώσητε ὡς ἔχει τὸ ὑπὸ τὴν κρίσιν σας ψήφισμα, καὶ θὰ παρεκάλουν, ὅπως ἀναβληθῇ ἡ ἐπιψήφισίς του, μέχρι ὅτου προσκομισθοῦν ὅλα τὰ σχετικά.

Ἐπειδὴ δέ, κύριοι πληρεξούσιοι, πρόκειται νὰ ψηφίσητε καὶ ἕνα ἄλλον Νόμον, κατὰ τὸν ὁποῖον τὴν Νομοθετικὴν ἐξουσίαν τῆς Συνελεύσεως θὰ τὴν ἐνασκήσητε διὰ μιᾶς Ἐπιτροπῆς ἀπαρτιζομένης ἐκ 30 μελῶν, σᾶς εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι αἱ ἀποφάσεις θὰ λαμβάνωνται καὶ ὑπὸ τῶν δύο πέμπτων τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης, ἤτοι ὑπὸ 12 πληρεξουσίων, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ σᾶς τονίσω ὅτι δὲν εἶνε ὀρθὸν θέματα σοβαρώτατα, δι' τι ἐπὶ παντὸς θέματος θὰ ἀποφασίζῃ ἡ Ἐπιτροπή, νὰ συζητῶνται καὶ νὰ λύωνται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

Βεβαίως ὡς ὀπαδοὶ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος δύνασθε νὰ δώσητε εἰς τὸν ἀρχηγόν σας οἱανδήποτε ἐξουσιοδότησιν θέλη ε,

δὲν δύνασθε ὅμως καὶ νὰ ἐκχωρῆτε κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὰ δικαιώματα τὰ ὁποῖα σᾶς ἐξεχώρησεν ὁ λαός.

Θὰ παρεκάλουν λοιπόν, πρῶτον νὰ ἀναβληθῇ ἡ ἐπιψήφισις τοῦ ψηφίσματος διὰ τοῦ ὁποίου κυροῦνται ἅπασαι αἱ ἀπὸ 1 Μαρτίου 1935 μέχρι 1 Ἰουλίου 1935 ἐκδοθεῖσαι ὑπ' εὐθύνην τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου Συντακτικαὶ καὶ Νομοθετικαὶ Πράξεις κλπ. καὶ δεύτερον νὰ ὁρισθοῦν τὰ θέματα ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἐσθῇ ἐξουσιοδότησις πρὸς τὴν Κυβέρνησιν.

Ν. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ. Ἔχομεν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ κ. Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν τῆς Συνελεύσεως, ἐπὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἡ Κυβέρνησις ἐπιζητεῖ τὴν κύρωσιν ὅλων τῶν Συντακτικῶν Πράξεων τὰς ὁποίας ἐξέδωκεν ἀπὸ τῆς 1ης Μαρτίου. Ὁ τρόπος αὐτός, λέγει, δὲν εἶναι ὁ προσήκων, οὔτε δὲ ἔχει ἐφαρμοσθῇ μέχρι τοῦδε τοιαύτη διαδικασία παρ' ἄλλων Κυβερνήσεων.

Εἰς τὰς Συντακτικὰς Πράξεις καὶ τοὺς ἀναγκαστικοὺς νόμους τονίζει ὑπάρχουν πλείσται ὅσαι ἀνωμαλίαι καὶ ἀτασθαλίαι τὰς ὁποίας μόνον ἡ Συνέλευσις θὰ ἠδύνατο νὰ ἄρῃ κατὰ τὴν ἐξονυχιστικὴν αὐτῶν συζήτησιν.

Συνεχίζων ὁ κ. Τουρκοβασίλης ἀναφέρει ὅτι διωρίσθησαν 40 γραμματεῖς Εἰρηνοδικείων ἄνευ ἀπολυτηρίου γυμνασίου τελείως ἀνίδεοι τῶν διαταττικῶν πραγμάτων, ἐνῶ αὐτοὶ πρόκειται νὰ ἀναπληρώσουν εἰς πλείστας περιστάσεις τοὺς Εἰρηνοδίκας εἰς τὰ καθήκοντά των.

Ἐὰν ἡ συνταττικὴ αὐτὴ πρᾶξις, ἐπιλέγει, ἤρχετο πρὸς συζήτησιν εἰς τὴν Συνέλευσιν, θὰ ἦτο δυνατόν, ἠρέμως καὶ ψυχραίμως συζητοῦντες αὐτήν, νὰ ἐπιφέρωμεν τὰς σχετικὰς βελτιώσεις.

Καταλήγων ὁ κ. Τουρκοβασίλης προτρέπει τοὺς πληρεξουσίους ὅπως ἀσκήσουν τὰ δικαιώματά των καὶ ζητήσουν τὴν ἀναβολὴν τῆς κυρώσεως τοῦ ψηφίσματος διὰ τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον, ὁπότε θὰ ἐπαναληφθοῦν αἱ ἐργασίαι τῆς Συνελεύσεως.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἔχω ἐδῶ ἕναν ἀναγκαστικὸν νόμον τῆς 29 Ἰουνίου ἀναφερόμενον εἰς σύμβασιν μιᾶς ἐμπορικῆς Βελγικῆς Ἑταιρείας. Δὲν δύναμαι νὰ γνωρίζω τίνα σχέσιν ἔχει ὁ νόμος αὐτὸς μὲ τὸ κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου. Δὲν νομίζετε, κ. πληρεξούσιοι, ὅτι πολὺ ἐξερχόμεθα τῶν ὁρίων τῆς ἐντολῆς μας ; Ἔχω ὑπ' ὄψει μου ἐπίσης ἀναγκαστικὸν νόμον ἀφορῶντα τὴν ἐπαναφορὰν τῶν ὑπαλλήλων τῶν ἀπολυθέντων μετὰ τὴν 14ην Σ)ρίου 1922 ἀπὸ τὴν τότε Ἐπανάστασιν. Καὶ ὅμως ὑπάρχουν ὑπάλληλοι ἀπολυθέντες πρὸ τῆς ἡμερομηνίας ταύτης, διότι ἡ Ἐπανάστασις εἶχεν ἐπικρατήσει πολλὰς ἡμέρας πρὸ τῆς 14 Σ)ρίου εἰς τὰ μέρη ὅπου ὑπηρέτουν, εἰς τὰ νήσους δηλ. τοῦ Αἰγαίου. Εἶναι ἀκόμη καὶ ἄλλοι ὑπάλληλοι τοῦ 1921 οἱ ὁποῖοι δὲν ἐπρόλαβον νὰ ὁρκισθοῦν διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἐστρατεύθησαν. Δὲν νομίζετε ἑπομένως ὅτι θὰ ἔπρεπεν εἰς τὴν εἰδικὴν περὶ τούτου συντακτικὴν πρᾶξιν νὰ γίνῃ συζήτησις διὰ νὰ ἐπανορθώσωμεν τὸ ἄδικον ;

Διατί αὐτὴ ἡ σπουδή ; Τοὐλάχιστον, ἀφοῦ θέλετε νὰ ψηφισθοῦν ἀπόψε, δὲν ζητεῖτε νὰ ἰδῆτε ποῖα εἶναι αὐτὰ ποὺ ψηφίζετε ;

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Καὶ ἐγὼ κάμνω τὴν ἰδίαν παράκλησιν μὲ τοὺς προλαλήσαντας. Εἶναι ἀδύνατον, νομίζω, Συνέλευσις ἡ ὁποία σέβεται ἑαυτήν, νὰ κυρώσῃ ὅλας τὰς Συνταττικὰς πράξεις καὶ τοὺς Ἀναγκαστικοὺς νόμους συλλήβδην.

Δὲν γνωρίζω ὅλας, ἀλλὰ δύο ἐξ αὐτῶν τοὐλάχιστον τὰς ὁποίας γνωρίζω, πρέπει νὰ συζητηθοῦν ἐν τῇ Συνελεύσει.

Ἡ μία ἀφορᾷ τὴν ἄρσιν τῆς μονιμότητος τῶν ὑπαλλήλων, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ δίκοπο μαχαίρι. Καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις ἐχρησιμοποιήθη, ἀλλ' ἀπέβη πρὸς βλάβην τῆς Κυβερνήσεως ἐκείνης καὶ τοῦ Κρατικοῦ ὀργανισμοῦ. Καὶ εἰς τὴν σημερινὴν περίπτωσιν τὸ ἴδιο θὰ συμβῇ.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἷς τινας κλάδους Διοικήσεως ἡ ἐκκαθάρισις ἐγένετο καλῶς, ὅπως αἴφνης εἰς τὰ Δημόσια Ἔργα, εἰς ἄλλους ὅμως εἶχε καθαρῶς κομματικὸν χαρακτῆρα καὶ ταπεινὰ ἐλατήρια προσωπικῆς ἐκδικήσεως.

Σᾶς ἀναφέρω συγκεκριμένως τὴν ἀδικαιολόγητον ἐκκαθάρισιν τοῦ ἀρίστου ὑπαλλήλου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν κ.Μαρκέτη, ὅστις οὐδόλως ἀνεμίχθη εἰς τὴν πολιτικήν, γνωρίζω δὲ καλῶς τοῦτον διότι ὑπῆρξα καὶ ἐγὼ διπλωματικὸς ὑπάλληλος καὶ προϊστάμενος τοῦ ὑπαλλήλου τούτου, παυθεὶς παρὰ τοῦ κ. Βενιζέλου τὸ 1917.

Ἐπίσης ἡ ἄρσις τῆς μονιμότητος εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα μίαν δυσάρεστον καὶ ὀλίγον ἐποικοδομητικὴν διὰ τὴν Κυβέρνησιν κατάστασιν, διότι οἱ ὑπάλληλοι ἐκ φόβου μετεβλήθησαν εἰς ταπεινὰ ὄργανα τῶν κυβερνητικῶν συνδυασμῶν, διὰ νὰ καταπολεμήσουν τοὺς συνδυασμοὺς τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Ποῦ συνέβησαν αὐτά;

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Εἰς τὸν Νομὸν Φλωρίνης.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Γνωρίζω ἀπὸ τοὺς συνεργάτας σας, κύριε Δραγούμη, ὅτι σεῖς ἐνεφανίσθητε ὡς Λαϊκός.

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Ἐνεφανίσθην ὡς ἀνεξάρτητος, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς δηλώσεώς μας εἰς τὸ ἁρμόδιον Πρωτοδικεῖον καὶ ἐκ τῶν ψηφοδελτίων μας.

Γ. ΤΣΟΝΤΟΣ ΒΑΡΔΑΣ. Τὸ ἀληθὲς εἶναι, ὅτι παρουσιαζόμεθα ὡς Λαϊκοί.

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Οὔτε ἅπαξ ἐγὼ ἐνεφανίσθην ὡς Λαϊκός. Ὅσον ἀφορᾷ διὰ τὰ ὄργια τῶν ὑπαλλήλων ἐναντίον τοῦ συνδυασμοῦ μας, τί λέγετε, κύριε Βάρδα;

Γ. ΤΣΑΝΤΟΣ ΒΑΡΔΑΣ. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν στάσιν τῶν ὑπαλλήλων πρὸς ἡμᾶς δὲν ἦτο οὔτε ἀμερόληπτος, οὔτε ἡ ἁρμόζουσα διὰ κρατικὰ ὄργανα.

Χ. ΣΙΑΚΟΣ. Ἡμεῖς ἐκινούμεθα, κύριε Δραγούμη, πάντοτε, ἔστω καὶ ἀνεξάρτητοι, ἀλλ' ἐντὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος.

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Οἱ κύριοι λησμονοῦν, ὅτι οὐδέποτε ἀπεδέχθην τὴν ἄποψιν αὐτήν, ὁ συνδυασμὸς ὁλόκληρος ἦτο συνδυασμὸς ἀνεξάρτητος, ἐγὼ δὲ ἄφινα πλήρη ἐλευθερίαν εἰς τὰ λοιπὰ μέλη. Ἡ δευτέρα συνταττικὴ πρᾶξις διὰ τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ δώσῃ ἡ Συνέλευσις τὴν ἔγκρισίν της εἶναι ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπελύθησαν μέλη τῶν Κοινοτικῶν Συμβουλίων. Μόνον εἰς τὸν νομὸν Φλωρίνης ἀπελύθησαν 50 Κοινοτικὰ Συμβούλια. Καὶ ὅμως εἶναι γνωστὸν ὅτι εἰς τὸν νομὸν αὐτὸν οὐδεὶς ἐξεδηλώθη ὑπὲρ τοῦ κινήματος. Ἐγένετο δὲ τοῦτο παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ καὶ Γενικοῦ Διοικητοῦ τῆς Μακεδονίας ὅστις ἀπέλυσε κοινοτικοὺς Συμβούλους καὶ μέχρι τῆς 30 Μαΐου. Τὸ μέτρον τοῦτο ὑπῆρξεν ἐσχάτη προσβολὴ κατὰ τοῦ πρώτου βαθμοῦ τῆς αὐτοδιοικήσεως.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους, κύριοι πληρεξούσιοι προστίθεμαι καὶ ἐγὼ εἰς τοὺς ἀξιοτίμους προλαλήσαντας καὶ παρακαλῶ ὅπως ἀναβληθῇ ἡ κύρωσις τοῦ ὑπὸ τὴν κρίσιν ὑμῶν ψηφίσματος.

Χ. ΣΙΑΚΟΣ. Ἂν θέλετε παραιτηθῆτε, κ. Δραγούμη, διὰ νὰ ἐκτεθῆτε ἐκ νέου.

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Οὐδεμίαν δυσκολίαν ἔχω νὰ ἀποκρούσω αὐτὴν τὴν ὑπόδειξίν σας καὶ τοῦτο διότι τὰ φρονήματά μου εἶναι γνωστὰ ἀπὸ μακροῦ χρόνου. Καὶ κατὰ τὸ 1931 τῇ ἐπιμονῇ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἐξετέθην κατὰ τὰς τότε Γερουσιαστικὰς ἐκλογάς, ὡς ἀνεξάρτητος δημοκρατικός, ὡς ὁ ἴδιος πρὸ ὀλίγου ἐβεβαίωσε.

Γ. ΤΣΟΝΤΟΣ — ΒΑΡΔΑΣ. Ὀφείλω νὰ δηλώσω ὅτι εἰς τὸν νομὸν Φλωρίνης δὲν ἐτέθη ζήτημα πολιτειακόν. Ἡμεῖς ὅμως ἐξελέγημεν ὡς ἀνεξάρτητοι λαϊκοί. Ἐγὼ δὲ εἶμαι καὶ θὰ εἶμαι πάντοτε ἀντιβενιζελικὸς καὶ βασιλικός. (Χειροκροτήματα).

Β. ΣΑΓΙΑΣ. Ἡ Συνέλευσις καλεῖται, κύριοι πληρεξούσιοι διὰ τοῦ ὑπὸ συζήτησιν ψηφίσματος νὰ κυρώσῃ τὰς πράξεις

ἐκείνας δι' ἃς ἡ Κυβέρνησις εἰς ὡρισμένην στιγμὴν ἔκρινε σκόπιμον καὶ εἶχεν ὑποχρέωσιν νὰ ὑποστῇ τῶν γνωστῶν διατάξεων τοῦ Συντάγματος.

Ἡ Κυβέρνησις προέβη εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν συνταττικῶν αὐτῶν πράξεων ἀντλοῦσα τὴν δύναμιν οὐχὶ ἐκ τοῦ Συνεδρίου βεβαίως, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τὴν ὁποίαν τῆς ἐπέβαλλον αἱ ρηθεῖσαι περιστάσεις. Κατὰ συνέπειαν ἡ Κυβέρνησις οὐδεμίαν ἀνάγκην περιστάσεως. Κατὰ συνέπειαν ἡ Κυβέρνησις οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχει ἐκ τῆς ἐκδόσεως τῶν τοιούτων Συνταττικῶν πράξεων. Διότι μὴ λησμονῆτε ὅτι ἡ ἔκδοσις τῶν πράξεων τούτων ἐγένετο ἐξ ἀφορμῆς ἑνὸς κινήματος συνεπείᾳ τοῦ ὁποίου παρεδόθησαν εἰς τοὺς ἐρόμους ὅλα τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὅσια καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ μόνη διέξοδος ἦ ὀλιγώτερον ὀδυνηρά, ἦτο ἡ παράδοσις ὀλίγων ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα εἰκοσαετῆ βασανιστήρια εἶχεν ἀνοίξει εἰς τὸν λαὸν ἡ ἀντίπαλος παράταξις. Δυστυχῶς ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθερορρόνων δὲν εὗρε ἄλλην διέξοδον διὰ νὰ μεμφθῇ τὴν Κυβέρνησιν παρὰ τὰς παρεκτροπὰς αἱ ὁποῖαι εἰσήχθησαν πρὸς κύρωσιν ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως δυνάμει τῶν Συνταττικῶν πράξεων. Καταλήγων ὁ κ. Σαγιᾶς, λέγει, ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν σημαντικωτέρων καὶ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν πραγματικὴν ἀντιβενιζελικὴν ἰδεολογίαν, δηλαδή, πρὸς τὴν ἀντίθεσιν κατὰ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἔδρα ἐπὶ μίαν εἰκοσαετίαν ἡ ἀπαισία ἀντ.παλος ὀργάνωσις καὶ ἐκφράζει τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ Συνέλευσις δέον νὰ ἐπωφεληθῇ τοῦ ἀνιέρου κινήματος διὰ νὰ στερεώσῃ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἐπὶ ὑγιεστέρων βάσεων. (Χειροκροτήματα).

Κ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ. Εὑρίσκω ὅτι αἱ συνταττικαὶ πράξεις πρέπει νὰ ὑποστῶσι τὴν ἀναγκαίαν ἐπεξεργασίαν, πρᾶγμα ὅπερ ἐπιτελεῖται διὰ τῶν δημοσίων συζητήσεων. Καὶ διὰ νὰ πεισθῇ περὶ τούτων ἡ Συνέλευσις δὲν ἔχει παρὰ νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψει αὐτῆς ὅτι οἱ Συντάκται τοιούτων νόμων ἠναγκάσθησαν νὰ ἐκδώσουν τροποποιητικοὺς τούτων νόμους. Τοιαῦται περιστάσεις, ἐπιτελοῦσαι ἀληθῆ κοσμογονίαν δὲν ἦτο δυνατὸν παρὰ νὰ παράσχουν ἔδαφος ὥστε νὰ ἐμφιλοχωρήσουν καὶ ἀτέλειαί τινες.

Π. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν). Ἡ νομολογία τῶν Δικαστηρίων, ἔχουσα ὑπ' ὄψει της ἀντίστοιχον ψήφισμα τῆς Συνελεύσεως τοῦ 1924, περὶ τοῦ ἂν συνταττικαὶ πράξεις καταργοῦνται ἐν ἰδιαιτέρων συνταττικῶν πράξεων ἢ νόμων, ἔχει λύσει τὸ ζήτημα.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἀναγινώσκει τροποποίησιν τῆς διατυπώσεως τοῦ ψηφίσματος.

Κ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ. Ἰδοὺ ἡ πρώτη παρατήρησις μου ποὺ ἐπέφερε τὸ ἀποτέλεσμά της.

Ἡ δευτέρα παρατήρησις εἶναι ὅτι δικαία ὑπῆρξεν ἡ διαμαρτυρία τοῦ κ. Μεταξᾶ, ὅστις διερωτήθη ἂν ὑπάρχει Σύνταγμα, ἂν ὑπάρχει κανονισμός. Τὸ Σύνταγμα ἠξίου ὅπως εἰς πρότασιν νόμου, σκοποῦσαν τὴν τροποποίησιν προηγουμένου νόμου περιλαμβάνεται ὁλόκληρος ὁ τροποποιούμενος νόμος.

Β. ΣΑΓΙΑΣ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ Συνέλευσις τοῦ 1924 ἐκύρωσε διὰ ψηφίσματος τὰς πράξεις τῆς Ἐπαναστάσεως Πλαστήρα.

Κ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ. Πρόκειται περὶ ἀνελευθέρου μέτρου. Καὶ νομίζετε ὅτι εἶναι ἐπιτεταμμένον παρόμοια μέτρα νὰ τὰ μιμηθῶμεν καὶ ἡμεῖς; Καταλήγων, σᾶς ἐρωτῶ, κ. Πληρεξούσιοι, ἐὰν ἔχετε ὑπ' ὄψει σας ὅλα τὰ ἐκδοθέντα ψηφίσματα Ἀσφαλῶς ὄχι. Ἐλάχιστα τούτων μόνον γνωρίζετε. Δύναται ἡ Συνέλευσις νὰ ἀγνοῇ τί ψηφίζει; Μέσα εἰς τὸν κυκεῶνα αὐτὸν περεισέφρησαν ἀσφαλῶς καὶ λάθη. Δὲν πρέπει νὰ ἐπανορθωθοῦν ταῦτα; Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μᾶς εἶπεν ὅτι οὐδεὶς μᾶς ἀφαιρεῖ τὸ δικαίωμα νὰ διορθωθοῦν τὰ λάθη ταῦτα ἀπὸ ἑτέρου νομοθετήματος. Ἀλλὰ εἶναι γνωστὸν πόσον βραδέως λειτουργεῖ ἐν Ἑλλάδι ἡ νομοθετικὴ μηχανή. Ἂν πράγματι ἡ Κυβέρνησις θέλει νὰ ἐπιλύσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο, ἂς διαχωρίσῃ τὰ θέματα καὶ ἂς κυρώσωμεν τὰ κεφαλαιώδη νομοθετικὰ ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι σύμφωνος ἡ Συνέλευσις, ὅπως ἐπὶ παραδείγματι τὸ ψήφισμα τῆς καταργήσεως τῆς Γερουσίας, καὶ ἡ κήρυξις τοῦ Στρατιωτικοῦ νόμου. Περαιτέρω προτείνει νὰ διατυπωθῇ τροπολογία ἣν ἀναγινώσκει καὶ καταλήγων λέγει ὅτι τὰ νομοθετήματα πρέπει νὰ παραπεμφθῶσιν εἰς τὰς ἐπιτροπὰς διὰ νὰ ἔλθωσιν ἄρτια ἀπὸ τὸ φῶς τῶν συζητήσεων (χειροκροτήματα).

Ν. ΔΑΡΒΕΡΗΣ. Ἡ Κυβέρνησις μετὰ τὸ κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου, ἀσκοῦσα κυριαρχικὰ δικαιώματα, ἔλαβε μέτρα ἐκτὸς τοῦ Συντάγματος. Μετὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος, ἀνέστειλε τὴν ἰσοθιότητα καὶ τὴν μονιμότητα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπέβαλεν ἡ ἀδήριτος τῶν πραγμάτων ἀνάγκη. Τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ἡ Κυβέρνησις ἀπὸ τῆς 1ης Μαρτίου καὶ ἐντεῦθεν, δὲν ἀποτελοῦν παρὰ μίαν ἐνέργειαν ἀξίαν ἐγκρίσεως. Ἡ Συνέλευσις δὲν δύναται νὰ μεμφθῇ τὴν Κυβερνητικὴν πολιτικήν ἀλλ' οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ δεχθῇ τὸν χωρισμὸν τῶν μέτρων ὅπως ἐπρότεινεν ὁ κ. Τσουκαλᾶς. Ἂν τυχὸν συνέβησαν μερικὰ λάθη, ταῦτα εὐκόλως διορθώνονται.

Ν. ΚΑΜΠΑΝΗΣ. Εἶχα σκοπὸν νὰ κάμω τὴν ἰδίαν παρατήρησιν μὲ τὸν κ. Τσουκαλᾶν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἡ ὑπόδειξις τούτου ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, δὲν ἔχω νὰ προσθέσω τίποτε. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἄλλα σημεῖα θὰ ἀποδεχθῶ τὴν γνώμην τῆς Κυβερνήσεως. Ἂν ὑπάρχουν σφάλματα, ταῦτα θὰ ἐπανορθωθοῦν κατὰ τὴν ἐπανάληψιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Σώματος.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ἀφ' οὗ θὰ ἐγκρίνωμεν τὰ Νομοθετήματα τώρα, πῶς θὰ ἐπανέλθωμεν πάλι εἰς αὐτά ;

Ε. ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ. Πῶς χαρακτηρίζομεν ὡς πρωτοφανὲς τὸ γεγονὸς ὅτι δι' ἑνὸς ψηφίσματος ζητεῖται ἡ κύρωσις τῶν πράξεων τῆς Κυβερνήσεως ἀφ' οὗ καὶ ἡ Συνέλευσις τοῦ 1920—22 ἐκύρωσε διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου τὰς πράξεις Κυβερνήσεως Βενιζέλου ;

Δ. ΜΠΑΜΠΑΚΟΣ. Μίαν ἐρώτησιν ἔχω νὰ ἀπευθύνω κ. Πρόεδρε εἰς τοὺς ἀντίθετα ὑποστηρίζοντας κ. πληρεξουσίους. Τί τοὺς ἐμποδίζει νὰ ἀσκήσουν τὸν ἔλεγχον κατὰ τὴν ψῆφισιν τοῦ ψηφίσματος. Δικαίωμα τοῦ πληρεξουσίου εἶναι νὰ ἀνεβῇ εἰς τὸ

βῆμα καὶ νὰ ἐγκρίνῃ ἢ ἐπικρίνῃ τὸ ζήτημα. Ἀπὸ τί ἐμπαίζεται; Μήπως δὲν ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως; Δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ προσάλλεται καὶ μάλιστα ἀπὸ πληρεξουσίους τοιαύτη ἄγνοια. Ἀλλὰ περὶ τύπων μαχόμεθα

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ λέγετε διατί δὲν κάμνομεν ἔλεγχον διότι, κ. συνάδελφε, μᾶς φέρουν αὐτὸ τὸ ἡμίφυλλον χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν τὰς συντακτικὰς πράξεις καὶ χωρὶς νὰ ἐχωμεν κἂν τὸν ὁλικὸν χρόνον νὰ τὰς συλλέξωμεν καὶ ἐργασθῶμεν.

Δ. ΜΠΑΜΠΑΚΟΣ. Συλλογικὴν ἐργασίαν δὲν ἐκάμνατε. Συμπεραίνω λοιπὸν ὅτι οἱ κ. πληρεξούσιοι θὰ ἠδύναντο νὰ λάβουν γνῶσιν τῶν συντακτικῶν πράξεων ἐγκαίρως καὶ νὰ ἀσκήσωσι τὸν ἔλεγχον.

Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. Τὴν 1ην Μαρτίου ἔγινεν ἕνα κίνημα ἐγκληματικόν, ἄθλιον, οὗτινος τὴν ἔκτασιν τῶν συνεπειῶν δὲν ἠμπορῶ νὰ καθορίσω καὶ μετέσχον αὐτοῦ ὑπάλληλοι τοῦ Κράτους Στρατιωτικοὶ καὶ Πολιτικοί. Θὰ ἦτο ἄρνησις παντὸς Νόμου, ἠθικοῦ, γραπτοῦ καὶ ἀγράφου, ἐὰν δὲν ἐπεβάλλετο αὐστηρὰ ἡ κατ' αὐτῶν τιμωρία τοῦ Κράτους. Ἀλλὰ κατὰ τῶν στασιαστῶν καὶ τῶν ἀναμιχθέντων ἢ εὐνοησάντων. Ἀτυχῶς, αἱ ἀναλαβοῦσαι τὸ ἔργον τῆς ἐκκαθαρίσεως ἐπιτροπαί, ὑπερβάλλοντα ἐπιδεικνύμεναι ζῆλον ἤλθον διὰ τῶν ἀποφάσεών των νὰ διαψεύσουν τοὺς ἀξιοτίμους Πρόεδρον καὶ Ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως δηλώσαντας, ὅτι οὐδεὶς ἀθῶος πρόκειται νὰ θιγῇ. Καὶ ὅμως ἐθίγησαν ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπάλληλοι, περὶ ὧν καὶ ἡμεῖς οἱ προ-ενεγκ-ντες ὅσας διεθέτομεν δυνάμεις διὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος, διετυπώσαμεν καὶ διαπιστοῦμεν ὅτι ἔπραξαν ἀκέραιον τὸ καθῆκόν των.

Ἐλέχθη ὑπὸ ἀξιοτίμου συναδέλφου, ὅτι ἡ ἐπανάστασις Πλαστήρα καὶ ὁ Βενιζελισμὸς, ἐπικρατῶν ἑνάστοτε δὲν ἀφῆκαν τίποτε εἰς τὴν θέσιν των. Ὀρθῶς. Ἀλλὰ ἐρωτῶ: Ἐὰν καὶ ἡμεῖς βαδίσωμεν ἐπὶ τὰ ἴχνη των κατὰ τι διαφέρομεν ἐκείνων. Νομίζω, ὅτι ζήτημα ὄχι σκοπιμότητος, ἀλλὰ τάξεως ἠθικῆς ἐπιβάλλει τὴν ἀναθεώρησιν τῶν ἀποφάσεων δι' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐξεδιώχθησαν μὲ πικρὸν ὅσον καὶ δίκαιον παράπονον, παρ' ὅλον ὅτι προσέφερον ὅ,τι τοὺς ἐζητήθη διὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος καὶ τὴν ἐδραίωσιν τοῦ Κράτους. Ἐλπίζω δὲ ὅτι συμφώνως πρὸς τοῦτο ἐχω ὅλους τοὺς ἐν τῇ Ἐθνικῇ ταύτῃ συνελεύσει ἀξιοτίμους συναδέλφους.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Κύριοι βουλευταί, εἰς ὅλην τὴν γενομένην συζήτησιν ἐπὶ τοῦ θέματος, ἐπεκράτητε μία παρανόησις. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψουν οἱ κύριοι ἀγορεύσαντες νὰ ἀποκαλέσω οὕτω τὴν βάσιν τῆς γενομένης συζητήσεως, διότι ἐπρόκειτο ὄντως περὶ παρανοήσεως. Ἐθεώρησαν ὅλοι ὅτι διὰ τῆς πράξεως αὐτῆς, πρόκειται νὰ ψηφισθοῦν οἱ νόμοι ἢ τὸ διατάγματα εἰς τὰ ὁποῖα ἀναφέρεται

Βεβαίως ἐὰν ἐκάλουν τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν καὶ ἔλεγον πρὸς αὐτὴν· κύριοι πληρεξούσιοι ἐγὼ ἔχω μίαν σωρείαν νομοσχεδίων ψηφίσατέ τα ἀπόψε, θὰ μοῦ ἐλέγατε φέρετέ τα κατὰ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ψηφίζονται οἱ νόμοι. Δὲν πρόκειται κύριοι πληρεξούσιοι, περὶ ψηφίσεως νόμων, πρόκειται περὶ μιᾶς πράξεως ἡ ὁποία ἄλλον ἔχει σκοπόν. Καὶ πρὶν σᾶς ἐξηγήσω ποῖος ὁ σκοπός, θὰ σᾶς κάμω μίαν παρατήρησιν καὶ θὰ ἰδῆτε ποῦ πᾶτε μὲ αὐτὴν τὴν συζήτησιν ἡ ὁποία ἔγινε καὶ μὲ αὐτὸ τὸ ὁποῖον ζητεῖτε. Νομίζετε ὅτι εἶναι ψήφισις Νόμων; Ὄχι, διότι ἂν ἐπρόκειτο περὶ ψηφίσεως νόμων, τότε αὐτοὶ οἱ νόμοι θὰ ἦσαν εἰς αὐτὴν τὴν στιγμὴν κἄτι τι τὸ ἀνύπαρκτον καὶ πρὶν ψηφισθοῦν δὲν θὰ εἶχον οὐδὲν κῦρος. Καὶ ἐφόσον ὑπῆρχε ἀνώμαλος περίστασις κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ κυβέρνησις ἤσκει μίαν δικαιοδοσίαν, τότε θὰ ἐπεβάλλετο ..... θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα καὶ ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων νὰ μᾶς εἴπῃ· μὰ τί θὰ γίνουν αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἐξεδόθησαν ὡς ἀναγκαστικαὶ πράξεις, ὡς διατάγματα, τί θὰ γίνουν ;

Εἶναι συντακτικαὶ πράξεις καὶ ἰσχύουν καὶ ὡς τοιαῦται δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀμφισβητηθοῦν παρ' οὐδενός. Ἁπλούστατα, διότι ἐκείνη ἡ ἐξουσία ἡ ὁποία ἐπεκράτησε μετὰ τὸ κίνημα καὶ πράξεις, ὡς διατάγματα, τί θὰ γίνουν; Αὐτοὶ εἶναι νόμοι τοῦ Συντάγματος, αὐτὴ ἔλαβεν ἀφ' ἑαυτῆς τὴν δύναμιν νὰ ψηφίζῃ καὶ νόμους. Ἦσκει νομοθετικὴν ἐξουσίαν αὐτὴ ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἠσκήθη καὶ ὅ,τι ἔπραξεν εἶναι νόμιμον.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ὑπὸ μίαν προϋπόθεσιν.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Δὲν θέλω νὰ μοῦ πῆτε καμμίαν προϋπόθεσιν. Δὲν σᾶς φέρομεν ἐδῶ διάφορα νομοσχέδια τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ ψηφίσητε ἢ μὴ ψηφίσητε, διὰ νὰ ὑποβληθοῦν κατὰ τοὺς τύπους ὑπὸ τοὺς ὁποίους ὑποβάλλονται. Σᾶς φέρομεν καὶ σᾶς λέγομεν ὅτι ἐν αὐτῶν τῶν πράξεων ἠσκήθη ἐκ μέρους μας ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία καὶ εὐθὺς μάλιστα ἐλάβομεν κατὰ τὴν ἀνώμαλον περίστασιν τὴν ἀρχήν, εἴπομεν ὅτι ἡ ψήφισις τῶν νόμων ἢ συντακτικῶν διατάξεων θὰ γίνεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Θὰ γίνεται παρὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ παρὰ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Δὲν πρόκειται νὰ ψηφίσωμεν σήμερον νόμους. Σήμερον ὑπάρχουν. Σήμερον τί ζητοῦμεν παρὰ τῆς συνελεύσεως; ζητοῦμεν παρ' αὐτῆς νὰ τῆς εἴπωμεν τί ἐκάμαμεν καὶ ποῖα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῶν παραβάσεων κα ζητοῦμεν αὐτὰς τὰς παραβάσεις νὰ συγχωρήσωμεν καὶ νὰ κυρώσωμεν τὴν ἐξουσίαν τὴν νομοθετικὴν καὶ τὴν συντακτικὴν ἐξουσίαν νὰ ἀσκήσωμεν. Εἶναι νόμοι, οἱ ὁποῖοι πραγματικῶς ἐξεδόθησάν παρὰ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, εἶναι συντακτικαὶ πράξεις αἱ ὁποῖαι ἐξεδόθησαν παρὰ μιᾶς ἐξουσίας ἡ ὁποία δὲν ἦτο συντακτική. Τοῦτο πρόκειται νὰ ψηφισθῇ. Ἂν τὸ περιεχόμενον εἶναι σφαλερὸν ἢ ὄχι, εἶναι ἄλλο θέμα καὶ τὰ σφάλματα δύνασθε νὰ τὰ φέρητε μίαν ἡμέραν διὰ νὰ καταγίνωμεν εἰς αὐτὰ καὶ νὰ ζητήσωμεν διόρθωσιν.

Θὰ ἦτο περιττὸν νὰ προσθέσωμεν ἐν τῷ ψηφίσματι ὅτι δύνανται αὐτὰ νὰ τροποποιηθῶσι, διότι πράγματι δύνανται νὰ τροποποιηθῶσιν, ὅπως δύνανται νὰ τροποποιηθῇ καὶ πᾶς νόμος. Ποῖος φαντάζεται ἐξ ὑμῶν ὅταν ἐψήφιζεν ἕνα νόμον ἐν τῇ Βουλῇ ὅτι κατόπιν αὐτός, δι' ἄλλης νομοθετικῆς πράξεως δὲν δύναται νὰ τροποποιηθῇ; Εἶναι ἐντελῶς περιττὸν αὐτό, ἀλλὰ ἐκ μείζονος σεβασμοῦ πρὸς τὸ σῶμα ἐτέθη.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ζητοῦμεν παρ' ὑμῶν εἶναι νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀσκηθεῖσα νομοθετικὴ συντακτικὴ ἐξουσία ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ἡ ὁποία ὑπὸ ἐκτάκτους περιστάσεις ἀνέλαβε νὰ κυβερνήσῃ τὸν τόπον. Ἔχετε ὑπ' ὄψει σας, κύριοι, ὅτι πολλάκις ἠγωνίσθην ἐδῶ. Εἶμαι ὁ μᾶλλον ὀρθόδοξος ὅσον ἀφορᾷ τὴν τήρησιν τῆς κυριαρχίας τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ τούτου. Πρόκειται περὶ μιᾶς ἰδιαζούσης εὐλαβείας τὴν ὁποίαν κάμνει ἡ Κυβέρνησις ἀπέναντι τοῦ σώματος. Ἠσκήσαμεν, σᾶς λέγομεν ἐξουσίαν νομοθετικήν, ἠσκήσαμεν ἐξουσίαν συντακτικὴν καὶ κατὰ τὴν ἄσκησιν αὐτῆς ἐψηφίσαμεν διαφόρους νόμους. Αὐτοὺς τοὺς παρουσιάζομεν πρὸ τῆς Βουλῆς καὶ λέγομεν! Δώσατε καὶ σεῖς τὸ κῦρος, διότι γνωρίζομεν ὅτι καὶ ἐπανάστασιν καὶ ἂν ἐκάμαμε, ὅταν ἐπεκρατήσαμεν διὰ τοιαύτης μάλιστα πλειοψηφίας ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ, ὅλα αὐτὰ ἔχουν κηρυχθῇ νόμοι καὶ εἶναι ἔγκυροι. Διότι ἂν παραδεχθῶμεν τὴν θεωρίαν τῶν ἀντιθέτων καὶ θεωρηθοῦν ὅτι αὐτὰ χρειάζονται ἰδιαιτέραν κύρωσιν, τότε πρέπει πλέον νὰ εἶναι ἄκυρα, νὰ μὴ ἔχουν οὐδεμίαν δύναμιν καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὅλαι αἱ πράξεις αἱ ὁποῖαι δυνάμει τούτου ρυθμίζονται θὰ μείνωσι ξεκάρφωτοι, θὰ μείνουν ἄνευ νομοθετικῆς κυρώσεως.

Δὲν πιστεύω ὅτι οἱ κ. πληρεξούσιοι, οἱ ὁποῖοι ὡμίλησαν κατὰ τοῦ ψηφίσματος νὰ εἶχον τοιοῦτόν τι κατὰ διάνοιαν. Ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ τοὺς ἐρωτήσω : Τί εἶναι αὐταὶ αἱ συντακτικαὶ πράξεις κλπ. ἔχουν ἰσχὺν ἤδη ἢ δὲν ἔχουν; Ἀναμφισβητήτως ἔχουν καὶ αὐτὴν τὴν ἰσχὺν θέλομεν νὰ μᾶς ἀναγνωρίσητε ὅτι δηλ. νομίμως ἠσκήσαμεν αὐτὰς τὰς ἐξουσίας. Δὲν πιστεύω νὰ ἦτο κανεὶς ἐξ ὑμῶν καὶ ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων ἀκόμη νὰ ἀμφισβητήσῃ ὅτι δὲν εἴχομεν αὐτὸ τὸ δικαίωμα διὰ νὰ ἀσκήσωμεν αὐτὰς τὰς ἐξουσίας. Ἀλλὰ μᾶς εἶπον ἀκόμη, ὅτι πολλαὶ ἐκ τῶν πράξεων αὐτῶν δὲν εἶναι πράξεις ἀνάγκης, διότι ἐγένοντο μετὰ τὸ κίνημα. Ἀλλὰ δὲν ὑποθέτω νὰ ἀποτελῇ τοῦτο σοβαρὰν σκέψιν τῶν ἀντιλεγόντων. Διότι καὶ μετὰ τὸ κίνημα ἡ πολιτικὴ ζωὴ εἰς τὸν τόπον ἔδει νὰ ἐκινεῖτο. Συνεπῶς δὲν ἠδυνάμεθα νὰ τὴν ἀφήσωμεν ἀρρύθμιστον. Καὶ ἐπὶ τῶν περιπτώσεων αὐτῶν δύνασθε νὰ εἴπητε σεῖς ὡς κυρίαρχον Σῶμα ὅτι κακῶς ἐρρυθμίσθησαν, ἀλλὰ δὲν μπορεῖτε νὰ μᾶς εἴπητε ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀφήσωμεν ἀρρύθμιστον τὴν πολιτικὴν ζωὴν τοῦ τόπου. Ἐὰν μᾶς εἴπητε ὅτι κακῶς τὴν ἐρρυθμίσαμεν, φέρτε μου μίαν ἡμέραν τροποποίησιν τούτων. Ἐλέχθη ὅτι ἔλαβον χώραν ἀδικίαι καὶ ἐγεννήθησαν παράπονα. Σύμφωνος εἶμαι. Ἐνθυμοῦμαι μάλιστα τὸν κ. Ἀργυρόπουλον καὶ πολλοὺς ἄλλους, ὁ ὁποῖος ἦλθε μίαν ἡμέραν κατα-διαμαρτυρόμενος καὶ μοῦ εἶπεν. Ἐπαύθη κ. πρόεδρε ὁ καλύτερός μας φίλος καὶ μοῦ εἶπεν. Ἐπαύθη κ. πρόεδρε ὁ καλύτερός μας φίλος Καὶ τοῦ εἶπα «Τί νὰ γίνῃ; οὔτω πως καθωρίσθη νὰ γίνουν αἱ ἐκκαθαρίσεις. Ἐὰν καλῶς ἢ κακῶς ἐγένοντο εἶναι ἄλλο ζήτημα» Ἐλέχθη ἀκόμη: πῶς μποροῦμε νὰ ψηφίσωμεν αὐτοὺς τοὺς νόμους ἀφοῦ δὲν τοὺς ξέρομεν; Ἐπ' αὐτοῦ, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀξιώματος ὅτι οὐδεὶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἀγνοεῖ τὸν νόμον, θὰ σᾶς εἴπω τοῦτο. Δὲν πρόκειται νὰ ψηφίσητε τοὺς νόμους αὐτοὺς ἀλλὰ θὰ ἐγκρίνητε τὴν νομοθετικὴν καὶ συντακτικὴν ἐξουσίαν τὴν ὁποίαν ἠσκήσαμεν. Καὶ αὐτὸ μάλιστα ἀπὸ ὑπερβολικὴν εὐλάβειαν. Διότι ὑπερβολικὴ εὐλάβεια πρὸς τὸ Σῶμα ὑμῶν ἀποτελεῖ τὸ γεγονὸς ὅτι παρουσιαζόμεθα πρὸ ὑμῶν καὶ σᾶς λέγομεν ὅτι ἠσκήσαμεν αὐτὰς καὶ αὐτὰς τὰς ἐξουσίας καὶ μάλιστα ὅτι ἡ πρώτη παράβασις ποὺ ἐκάμαμε εἶναι ὅτι παρεβιάσαμεν τὸ Σύνταγμα καὶ σᾶς λέγομεν νὰ μᾶς συγχωρήσητε, ἄλλως τε εἰς τὴν παράβασιν αὐτὴν ἔλαβε μέρος καὶ ὁ κ. Μεταξᾶς. Παρεβιάσαμεν δὲ τὸ Σύνταγμα ὅταν ἐκηρύξαμεν τὸν Στρατιωτικὸν νόμον, διότι τὸ Σύνταγμα λέγει ὅτι ὁ Στρατιωτικὸς νόμος κηρύσσεται ὅταν ὑπάρχει πόλεμος καὶ μάλιστα ὅτι καὶ τότε πρέπει νὰ συνέλθῃ ἐντὸς 5 ἡμερῶν ἡ Βουλὴ διὰ νὰ τὸν ἐγκρίνῃ.

Ἔπρεπεν ἄραγε νὰ ὑπερβῶμεν τὰ ὅρια τοῦ Συντάγματος καὶ νὰ μὴ κάμωμεν καμμίαν συντακτικὴν πρᾶξιν παράνομον τῆς ὁποίας σήμερον ζητοῦμεν τὴν κύρωσιν ; Διότι τί νὰ κάνουμε; Δὲν ἔχουμε πόλεμον. Ἔχουμε μίαν στάσιν. Νὰ ἀφήσουμε νὰ ἔλθουν οἱ στασιασταὶ καὶ νὰ εὑρισκώμεθα σήμερον δὲν ξεύρω ποῦ, διὰ νὰ μὴ κάμωμεν μίαν παράβασιν τοῦ Συντάγματος; Ἕκαστος ἐξ ὑμῶν καὶ ὅλος ὁ κόσμος ἔχει ἐν νῷ, καὶ πρέπει νὰ ἔχῃ ἐν νῷ, τί γίνεται εἰς ἀνωμάλους περιστάσεις. Τὸ κράτος δὲν ὑφᾷ. Καὶ ὅταν δὲν εἶχα Βουλὴν νὰ λειτουργήσῃ, ἡ ὁποία νὰ μοῦ δώσῃ νομοθετικὴν ἐξουσιοδότησιν διὰ νὰ κάμω διατάγματα καὶ ἀναγκαστικοὺς νόμους, ὅταν δὲν εἶχα Γερουσίαν, τί θὰ ἔγινετε : Θὰ ἄφινα νὰ ἀπέθνησκεν ἡ ζωὴ τοῦ λαοῦ ; Ὄχι. Καὶ εὐθὺς ἀμέσως διὰ πράξεως τὴν ὁποίαν ἐξέδωτεν ἡ Κυβέρνησις εἶπεν, ὅτι: «Ἀναλαμβάνω τὸ συντακτικὸν καὶ τὸ νομοθετικὸν μέρος, θὰ ἐκδίδω συντακτικὰς πράξεις, διατάγματα νομοθετικὰ καὶ πᾶν ὅ,τι χρειάζεται διὰ νὰ κινηθῇ ὁ τόπος, ἀσκοῦσα ὅ,τι χρειάζεται». Καὶ ἐρχόμεθα σήμερον πρὸ ὑμῶν καὶ σᾶς λέγομεν, τὰ κάναμε ὅλα αὐτά. Θὰ τὰ ἀναγνωρίσετε ; Θὰ ἀναγνωρίσετε ὅτι νομίμως ἠσκήσαμεν τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν ; Μετὰ τοῦτο ὅλα τὰ ἄλλα παρέλκουν, καὶ θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ δεχθῆτε τὸ ψήφισμα ὅπως ἔχει. (Χειροκροτήματα).

ΦΩΝΑΙ. Δεκτόν. Δεκτόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἂν ἡ Συνέλευσις θέλει νὰ μᾶς στερήσῃ τοῦ δικαιώματος τοῦ λόγου, τότε δὲν θὰ εἶχον ἀντίρρησιν. Παρακαλῶ ὅμως νὰ ἀναγραφῇ τοῦτο εἰς τὰ πρακτικά.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου). Ἐὰν ἐπιθυμῆτε νὰ ὁμιλήσητε δύνασθε νὰ συνεχίσητε.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μᾶς εἶπεν ὅτι ἀπὸ περισσὴν εὐλάβειαν πρὸς τὸ Σῶμα ἔφερε πρὸς κύρωσιν τὸ περὶ οὗ πρόκειται ψήφισμα. Ἀλλ' ὡς εἶδον, εἰς τὰς περισσοτέρας ἐκ τῶν συντακτικῶν πράξεων ἀναγράφεται ὡς ὅρος ἡ κύρωσις τούτων ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως. Ἑπομένως δὲν πρόκειται περὶ ἁπλοῦ τύπου ἢ περὶ εὐλαβείας τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ἀλλὰ περὶ ὅρου διὰ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ ὁποίου θὰ ἐγένοντο ἰσχυραὶ αἱ πράξεις αὗται. Ἐν συνεχείᾳ ἐπεκαλέσθη ὁ κ. Πρωθυπουργὸς τὴν ἀναγκαιότητα τῆς λήψεως τῶν μέτρων τούτων. Ἀλλὰ θὰ ἐπεθύμουν νὰ μάθω καὶ ἐγὼ ποῖα εἶναι τὰ μέτρα ταῦτα διότι θέλω, εἴτε τὰ ψηφίσω εἴτε ὄχι, νὰ γνωρίζω τί ψηφίζω.

Ἐλέχθη ἐκ μέρους τοῦ κ. Μπαμπάκου ὅτι θὰ ἠδυνάμεθα νὰ καταφύγωμεν εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως διὰ νὰ λάβωμεν γνῶσιν τῶν Συντακτικῶν αὐτῶν πράξεων. Νομίζω ὅτι ὁ κ. Μπαμπᾶκος θέτει οὕτω εἰς ἧττονα θέσιν τὴν Συνέλευσιν.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργὸς). Νομίζετε ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ κυρωθοῦν αἱ συντακτικαὶ αὐταὶ πράξεις καὶ νὰ μείνουν ἐκκρεμεῖς;

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Νομίζω ὅτι ἐφ' ὅσον ἐτέθη ὁ ὅρος τῆς κυρώσεως τούτων ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως, ἡ Συνέλευσις εἶναι δυνατὸν νὰ τὰ τροποποιήσῃ.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ. (Πρωθυπουργὸς). Νομίζετε ὅτι ἡ ἰσχὺς ἑνὸς νόμου ἐφαρμοσθέντος ἤδη, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξαρτηθῇ ἐκ τῆς κυρώσεώς του ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως;

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Τὰ ζητήματα κ. Πρόεδρε εἶναι δύο. Τὸ ἕνα εἶναι ζήτημα ἀρχῆς. Ἠσκήσατε τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν καὶ ἡ Συνέλευσις τὸ εὐέκρινε, ἐκφράσασα τὴν ἐμπιστοσύνην της πρὸς τὴν Κυβέρνησιν. Τὸ δεύτερον ζήτημα εἶναι ἂν ἡ Συνέλευσις δέχεται τοὺς νόμους αὐτοὺς ὡς ἔχουν ἢ ἐτιθυμεῖτο νὰ τοὺς τροποποιήσῃ εἰς ὡρισμένα σημεῖα. Δι' αὐτὸ νομίζω ὅτι ὀρθὸν θὰ ἦτο νὰ ἀναβληθῇ ἡ συζήτησις καὶ νὰ κατατεθοῦν εἰς τὴν Βουλὴν καὶ νὰ διανεμηθοῦν εἰς τοὺς κ.κ. Πληρεξουσίους τὰ κείμενα τῶν ἀναγκαστικῶν αὐτῶν νόμων διὰ νὰ γνωρίζωμεν τί πρόκειται νὰ κυρώσωμεν.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ. (Πρωθυπουργὸς). Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταστῇ ἓν ἕκαστον ἀναγκαστικὸν Διάταγμα ἀντικείμενον ψηφοφορίας.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ Βουλὴ πρόκειται νὰ κυρώσῃ, νόμους τῶν ὁποίων δὲν ἔχει γνῶσιν.

ΕΙΣ ΠΑΝΗΡΕΞΟΥΣΙΟΣ : Ἡ Βουλὴ ἔχει γνῶσιν ὅλων αὐτῶν τῶν ἀναγκαστικῶν νόμων.

Δ. ΜΠΑΜΠΑΚΟΣ. Ἐπιθυμῶ κ. Πρόεδρε νὰ δώσω μίαν ἀπάντησιν εἰς τὸν κ. Μεταξᾶν, ὅστις εἶπεν ὅτι εἶναι ὑποτιμητικὸν διὰ τὴν Συνέλευσιν αὐτὸ ποὺ εἶπον, δηλ. ὅτι θὰ ἠδύναντο ὅσοι ἐκ τῶν συναδέλφων ἀγνοοῦν τοὺς νόμους αὐτούς, νὰ τοὺς ἀναζητήσωσιν εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως. Ἐγὼ θὰ ἀντιστρέψω τὸ ἐρώτημα. Ἔχει ἐπικρατήσει γενικῶς τὸ ὅτι ἄγνοια νόμου δὲν ἐπιτρέπεται. Καὶ ἐρωτῶ : ἐπιτρέπεται νὰ προβάλλουν οἱ κ. κ. συνάδελφοι ἄγνοιαν τῶν ληφθέντων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως μέτρων ; Τί θὰ ἦτο δὲ ὑποτιμητικώτερον; Ἡ παραπομπὴ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως ἢ ἡ ἄγνοια;

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει σᾶς ἐρωτῶ : Γνωρίζετε ὅλους τοὺς ἰσχύοντας ἀναγκαστικοὺς νόμους;

Δ. ΜΠΑΜΠΑΚΟΣ. Ὅσους μὲ ἐνδιέφερον τοὺς γνωρίζω.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Αὐτὸ μοῦ ἀρκεῖ.

Α. ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ. Νομίζω, λέγει, ὅτι ἡ συζήτησις θὰ ἔπρεπε νὰ στραφῇ εἰς τὸ ἂν ἡ Κυβέρνησις νομοθετήσασα τοὺς ἀναγκαστικοὺς αὐτοὺς νόμους ἐνήργησε πρᾶξιν νομοθετικοῦ περιεχομένου ἢ πολιτικοῦ περιεχομένου. Κατ' ἐμὴν γνώμην αἱ Κυβερνητικαὶ αὐταὶ πράξεις εἶναι ἀσφαλῶς πολιτικοῦ περιεχομένου. Διότι ἡ Κυβέρνησις ἀναστείλασα τὸ Σύνταγμα ἤσκησεν ἐπίσης πολιτικὴν πρᾶξιν, ἐφ' ὅσον δὲ ἡ Συνέλευσις ἐνέκρινε τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως, θεωροῦνται, ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως, ὡς

ἐγκριθέντα καὶ ὅλα τὰ ληφθέντα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως νομοθετικὰ μέτρα.

Ἐλέχθη, συνεχίζει, ὅτι δὲν ἔχομεν γνῶσιν τῶν νόμων τούτων. Ἴσως ἀπὸ μερικῆς ἀπόψεως τοῦτο νὰ εἶναι ἀληθές. Ἡ Συνέλευσις εἶναι ἐν τούτοις ποικίλης συνθέσεως καὶ δικαιοῦται νὰ εἴπῃ ὅτι ὅλοι ἔχομεν λάβει γνῶσιν τῶν νόμων τούτων, διότι ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἐφρόντισε νὰ γνωρίσῃ ὅσα ἐκ τῶν νομοθετημάτων αὐτῶν τὸν ἐνδιέφερον.

Νομίζω ὅμως ὅτι δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ ἀκούεται ἀπὸ τῆς αἰθούσης ταύτης ὅτι ἡ Συνέλευσις δὲν ἔχει γνῶσιν τοῦ τί ψηφίζει. Διότι ὁ λαὸς ἀκούων αὐτὰ θὰ πιστεύσῃ περὶ ἡμῶν ὅτι πρόκειται περὶ ἀνεπροσώπων ἀναξίων νὰ τὸν ἐκπροσωπήσουν εἰς τὴν Βουλήν. Ἀλλ' αὐτὸ εἶναι δεινὸν ἔγκλημα κατὰ τοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ. (Χειροκροτήματα).

Ὁ κ. Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ λέγει ὅτι δὲν εἶναι ὀρθὸν τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ὅτι ἐξ εὐλαβείας ἔφερεν εἰς τὴν Συνέλευσιν τὰ ἐκδοθέντα διατάγματα καὶ τὰς Συντακτικὰς πράξεις, διότι αἱ Συντακτικοὶ πράξεις ἐξεδόθησαν ὑπὸ τὸν ὅρον ἐγκρίσεως αὐτῶν ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως καὶ συνεπῶς ἡ κατάθεσις αὐτῶν **εἰς** τὴν Συνέλευσιν ἀπετέλει ἐπιτακτικὴν ὑποχρέωσιν τῆς Κυβερνήσεως. Φρονεῖ ὅτι ἡ θεωρία τὴν ὁποίαν ἀνέπτυξεν ὁ κ. Πρωθυπουργὸς εἶνοι πρωτότυπος, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δεδομένου ὅτι ἐκέρδισε τὰς ἐκλογὰς ἡ Κυβέρνησις θὰ ἠμποροῦσε νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτ' αὐτῆς ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἔκδοσιν Νορ. Διαταγμάτων.

Πῶς εἶναι δυνατόν, τονίζει, νὰ κυρώσωμεν πράξεις τῆς Κυβερνήσεως τῶν ὁποίων δὲν ἔχομεν γνῶσιν; Πῶς εἶνοι δυνατὸν νὰ κυρώσωμεν ἕνα ἰσχύοντα σήμερον νόμον διὰ τὸν ὁποῖον ἡ ἐκλογὴ τῶν καθηγητῶν εἰς τὰ Πανεπιστήμια Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης γίνεται διὰ τριμελῶν ἐπιτροπῶν; Ἡ Κυβέρνησις εἶχεν ὑποχρέωσιν νὰ ἀφήσῃ ἐλευθέρας τὰς Σχολὰς νὰ ἐκλέξουν τοὺς Καθηγητάς. Βεβαίως νὰ συνδράμωμεν τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὸ ἔργον της ἀλλ' ἔχομεν καὶ ὑποχρέωσιν νὰ προφυλάξωμεν καὶ τὴν Συνέλευσιν ἀπὸ ὀλισθήματα.

Διὰ τοῦτο ἐζήτησα νὰ ἀποσυρθῇ τὸ ψήφισμα καὶ νὰ φέρῃ ἡ Κυβέρνησις ἕνα ἔκαστον νομοσχέδιον ἵνα συζητήσωμεν καὶ ἀποφανθῶμεν ἐπ' αὐτῶν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ συζήτησις κηρύσσεται περαιωμένη. Ἡ Συνέλευσις ἐρωτωμένη ὑπὸ τοῦ κ. ΠΡΟΕΔΡΟΥ δέχεται εἰς μόνην συζήτησιν, κατ' ἀρχὴν ἄρθρον καὶ σύνολον τὸ ὡς ἄνω ψήφισμα ἔχον οὕτω :

ΨΗΦΙΣΜΑ

Η Ε' ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ

Περὶ κυρώσεως τῶν Συντακτικῶν καὶ Νομοθετικῶν πράξεων, Νομοθετικῶν Διαταγμάτων καὶ Ἀναγκαστικῶν Νόμων τῶν ἐκδοθέντων ἀπὸ 1ης Μαρτίου 1935 μέχρι 1 Ἰουλίου 1935 ὑπ' εὐθύνην τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

Ψ η φ ί ζ ε ι

Κυροῦνται ἅπασαι αἱ ἀπὸ 1ης Μαρτίου 1935 μέχρι τῆς 1ης Ἰουλίου 1935 ἐκδοθεῖσαι ὑπ' εὐθύνην τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου Συντακτικαὶ καὶ Νομοθετικαὶ Πράξεις, Νομοθετικὰ Διατάγματα καὶ Ἀναγκαστικοὶ Νόμοι, μὴ ἀποκλειομένης τῆς διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ καταργήσεως ἢ τροποποιήσεως αὐτῶν.

Ἀκολούθως ὁ κ. ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν) ποιεῖται ἐπὶ τοῦ ὡς ἀνωτέρω ψηφίσματος τὴν ἑξῆς ἑρμηνευτικὴν δήλωσιν ἣν ἐρωτωμένη ἡ Συνέλευσις παρὰ τοῦ κ. Προέδρου, ἀποδέχεται ὡς αὐθεντικὴν ἑρμηνευτικὴν δήλωσιν τοῦ ψηφίσματος.

»Ἐφ' ὅσον διὰ τῶν κυρουμένων Συντακτικῶν Πράξεων ἐτροποποιήθησαν διατάξεις τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος, αἱ Συντακτικαὶ αὗται πράξεις ἐξακολουθοῦσιν ἰσχύουσαι, δυνάμεναι νὰ τροποποιηθῶσι μόνον διὰ ψηφίσματος τῆς Συνελεύσεως. Καθ' ὅ ὅμως μέρος τούτων δὲν ἐθίγησαν διατάξεις τοῦ Συντάγματος, ἀλλ' ἐρυθμίσθησαν ζητήματα νομοθετικοῦ περιεχομένου, ἐπέχουσιν αὗται ἰσχὺν νόμου, δυνάμεναι νὰ τροποποιηθῶσι διὰ νεωτέρου νόμου».

Ἡ Συνέλευσις ἐρωτωμένη ὑπὸ τοῦ κ. ΠΡΟΕΔΡΟΥ ἀπορρίπτει τὴν τροπολογίαν τοῦ κ. Κ. ΤΣΟΥΚΑΛΑ ἔχουσαν οὕτω:

ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ

Ἡ Συνέλευσις ἐγκρίνουσα κατ' ἀρχὴν τὰ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ 1ης Μαρτίου μέχρι σήμερον ληφθέντα μέτρα, παραπέμπει εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ψηφίσματος συσταθησομένην τριακονταμελῆ ἐπιτροπὴν τὴν περαιτέρω ἐπεξεργασίαν τῶν ἐκδοθεισῶν συντακτικῶν πράξεων ὡς καὶ τῶν ἐκδοθέντων ἀναγκαστικῶν νόμων, ἵνα κατὰ τὴν αὐτόθι διαδικασίαν γίνῃ ἡ ὁριστικὴ αὐτῶν διαμόρφωσις καὶ κύρωσις.

Προκειμένου εἶτα νὰ συζητηθῇ τὸ σχέδιον ψηφίσματος «περὶ τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου τῆς Συνελεύσεως» ὁ κ. Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ λέγει ὅτι: Καθ' ἀρχὴν σύδεμίαν ἔχω ἀντίρρησιν, ἔχω ὅμως ἀντιρρήσεις διὰ τὸ ἄρθρον 3 διότι καθ' αὐτὸ μεταβιβάζεται ὁλόκληρος ἡ ἐξουσία τῆς Συνελεύσεως εἰς τὴν Ἐπιτροπήν. Θὰ λειτουργήσῃ ἡ Ἐπιτροπὴ ὡς ἐὰν ἦτο Συνέλευσις δηλαδὴ δὲν θὰ εἶναι ἡ Ἐπιτροπὴ ἐντολοδόχος τῆς Συνελεύσεως δι' ὡρισμένα μόνον μέτρα. Ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ 30 μέλη, ἐφ' ὅσον δὲ διὰ τὴν σχετικὴν πλειοψηφίαν ἀπαιτοῦνται τὰ 2)5 αὐτῆς, θὰ ἔχωμεν ὡς ἀποτέλεσμα 12 μόνον πληρεξουσίους νὰ ἀσκοῦν τὴν Νομοθετικὴν ἐξουσίαν. Βεβαίως θὰ ὑποβληθοῦν ὅσα ψηφισθῶν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὴν Συνέλευσιν ἀλλ' ἁπαξ γίνει ἕνας νόμος δημιουργεῖται μία κατάστασις ἣν ὁποίαν εἶναι δύσκολον νὰ ἀνατρέψῃ κατόπιν ἡ Κυβέρνησις τροποποιοῦσα τὸν νόμον.

ΕΙΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΣ. Νὰ ὁρισθῇ εἰς 60.

Π. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουρ. τῶν Ἐσωτερικῶν). Ἡ εἰσαγομένη διάταξις εἶναι τὸ ὄνει πρωτότυπος. Ὑπάρχει σκέψις ὅπως ἡ ἐξουσιοδότησις εἰς τὰς περιπτώσεις τῆς διακοπῆς δίδεται γενικὴ καὶ ὄχι ειδική, διότι ἐν τῇ πράξει ἀπεδείχθη ὅτι εἶνοι ἀδύνατον νὰ γίνεται πρόβλεψις ἐκ μέρους τῶν Ὑπουργῶν ποῖα εἶναι τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ρυθμισθοῦν. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀριθμὸν τῆς Ἐπιτροπῆς συμφωνῶ νὰ αὐξηθῇ ἀπὸ 30 εἰς 40 ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅμως ὅτι θὰ ἀπαιτεῖται πάλιν διὰ τὴν ἀπαρτίαν ἡ πλειοψηφία 16 μελῶν.

Ἐπίσης παρακαλῶ ὅπως γίνῃ δεκτὴ ἡ προσθήκη καὶ ἑτέρας διατάξεως, ἥτις θὰ προηφθῇ ὡς 8ον ἄρθρον.

Ἡ Συνέλευσις ἐρωτωμένη ὑπὸ τοῦ κ. ΠΡΟΕΔΡΟΥ δέχεται εἰς μόνην συζήτησιν κατ' ἀρχήν, ἄρθρον καὶ σύνολον τὸ ὡς ἄνω ψήφισμα ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, ἔχον οὕτω:

ΨΗΦΙΣΜΑ

Περὶ τοῦ Νομοθετικοῦ ἔργου τῆς Συνελεύσεως

Ἄρθρον 1.

Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία μέχρι τῆς ψηφίσεως τοῦ νέου Συντάγματος ἀσκεῖται ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως.

Ἄρθρον 2.

Τὸ δικαίωμα τῆς προτάσεως τῶν νόμων ἀνήκει εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τὴν Συνέλευσιν.

Ἄρθρον 3.

Κατὰ τὴν διάρκειαν διακοπῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δύναται νὰ προβαίνῃ εἰς τὴν ἔκδοσιν νομοθετικῶν διαταγμάτων ἐπὶ παντὸς θέματος μετὰ σύμφωνον γνώμην ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ 40 μελῶν τῆς Συνελεύσεως. Τῆς Ἐπιτροπῆς συμμετέχουν οἱ Ἀρχηγοὶ

τῶν ἐν τῇ Συνελεύσει κομμάτων, δυνάμενοι νὰ ὁρίσουν 2 μέλη τῆς Συνελεύσεως ὡς ἀντικαταστάτας των. Τὰ ἄλλα μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ὁρίζονται ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Συνελεύσεως ἀναλόγως τῆς ἐν τῇ Συνελεύσει δυνάμεως τῶν κομμάτων.

Τῆς Ἐπιτροπῆς προεδρεύει ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ἢ ὁ νόμιμος αὐτοῦ ἀναπληρωτής. Πρὸς λῆψιν ἀποφάσεως ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τοὐλάχιστον τοῦ ἡμίσεως πλέον ἑνὸς τῶν μελῶν αὐτῆς καὶ σχετικὴ πλειοψηφία, ἡ ὁποία πρέπει νὰ συγκεντρώνῃ τὰ 2)5 τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 4.

Τὰ κατὰ τὸ ἄρθρον 3 ἐκδιδόμενα νομοθετικὰ διατάγματα ὑποβάλλονται εἰς τὴν Συνέλευσιν εὐθὺς ὡς ἐπαναληφθοῦν αἱ ἐργασίαι πρὸς κύρωσιν, ἡ ὁποία γίνεται δι' ἐπιψηφίσεως εἰς μίαν μόνον ἀνάγνωσιν κατ' ἀρχὴν καὶ ἄρθρον. Ἐὰν ἐντὸς 3 μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐπαναλήψεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως δὲν γίνῃ ἡ κύρωσις, καθίστανται τὰ νομοθετικὰ διατάγματα ἄκυρα ἐφεξῆς.

Ἄρθρον 5.

Ἡ Συνελευσις συνέρχεται κατόπιν προηγουμένης προσκλήσεως τοῦ Προέδρου αὐτῆς.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ὀφείλει νὰ συγκαλέσῃ αὐτὴν εὐθὺς ὡς ζητήσῃ τοῦτο ἡ Κυβέρνησις ἢ τὸ ἥμισυ τῶν μελῶν αὐτῆς.

Ἄρθρον 6.

Αἱ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος προβλεπόμεναι ἁρμοδιότητες τῆς Γερουσίας τῶν ἄρθρων 67, 68, 118 ἀνήκουν ἐφεξῆς εἰς τὴν Συνέλευσιν, τὰ δὲ εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Γερουσίας ἀναγνωριζόμενα καθήκοντα καὶ ἐξουσίαι εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Συνελεύσεως. Ἀναστέλλεται ἡ ἰσχὺς τῶν ἄρθρων 46, 78, 80 τοῦ Συντάγματος.

Ἄρθρον 7.

Πᾶσαι αἱ διατάξεις τοῦ Συντάγματος τῆς 3ης Ἰουνίου 1927 ἰσχύουν ἐφ' ὅσον δὲν ἀντίκεινται εἰς τὸ παρὸν ψήφισμα καὶ τὰς ἐκδοθείσας ὑπ' εὐρύνην τῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ ζ Μαρτίου — 1 Ἰουλίου 1935 Συντακτικὰς πράξεις.

Ἄρθρον 8.

Νομοθετικὸν Διάταγμα συνεπαγόμενον ἐπιβάρυνσι τοῦ προϋπολογισμοῦ δὲν εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς ἂν δὲν συνοδεύεται ἀπὸ ἔκθεσιν τοῦ Γεν. Λογιστηρίου καθορίζουσαν τὴν συνεπαγομένην δαπάνην.

Ὁμοίως σύδεμία τροπολογία συζητεῖται ἂν δὲν συνοδεύεται ὑπὸ ὁμοίας ἐκθέσεως.

Τὸ Γεν. Λογιστήριον ὑποχρεοῦται νὰ ὑποβάλῃ τὴν σχετικὴν ἔκθεσιν ἐντὸς 5 τὸ πολὺ ἡμερῶν.

Ἡ διάταξις τοῦ ἐδαφ. 3 τοῦ ἄρθρου 49 τοῦ Συντάγματος ἰσχύει καὶ ἐπὶ τῶν ὡς ἄνω Νομοθετικῶν Διαταγμάτων.

Προκειμένου ἀκολούθως νὰ ψηφισθῇ εἰς μόνην συζήτησιν κατ' ἀρχὴν ἄρθρον καὶ σύνολον, τὸ Σχέδιον ψηφίσματος «περὶ ἐνεργείας δημοψηφίσματος» ὁ κ. Πρόεδρος δίδει τὸν λόγον εἰς τὸν κ. Γ. Κονδύλην ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως.

Γ. ΚΟΝΔΥΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν).

Κύριοι Πληρεξούσιοι,

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀνταποκριτοῦ τοῦ Πρακτορείου «Ἄβάλα» ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων μεταξὺ δὲ ἄλλων καὶ διὰ τὴν προσωπικήν μου γνώμην ἐπὶ τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος, ἐδήλωσα ὅτι : «Εὔχομαι ὅπως ἡ Βασιλεία ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ ἐνεργηθησομένου Δημοψηφίσματος νικήτρια μὲ μεγάλην πλειοψηφίαν, ὁπότε θὰ ὑπάρξῃ ἡ ἐλπὶς νὰ ἴδωμεν καὶ εἰς τὴν Χώραν ἡμῶν ἀποκαθισταμένην τὴν πολιτικὴν ὁμαλότητα, ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν διὰ κάθε δημιουργικὴν ἐργασίαν.»

Ἡ δημοσίευσις τῆς δηλώσεώς μου ταύτης ἐπέσυρε ἐναντίον μου τὰς ἐπιθέσεις τῆς μεγάλης πλειονότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ τύπου. Καὶ ἐὰν ἡ ἐπίθεσις τῶν Βενιζελικῶν Ἐφημερίδων εἶναι εὐεξήγητος, ἡ ἐπίθεσις ὅμως ἐφημερίδων ποὺ ἀνέκαθεν ἀνῆκον εἰς τὴν Βασιλικὴν παράταξιν καὶ ἠγωνίσθησαν παλαιότερον ὑπὲρ τοῦ Βασιλικοῦ Θεσμοῦ ἀποβαίνει ἐντελῶς ἀκατανόητος.

Εὑρέθη ἐν τούτοις ὑποχρεωμένος νὰ παρέλθωμεν ἀδιάφοροι τὰς ἐπιθέσεις ταύτας κατὰ τοσοῦτον περισσότερον, καθ' ὅσον ὑπῆρξαν χυδαιολογίαι ἀόριστοι καὶ ἐντελῶς ἀστήρικτοι.

Ἀλλ' ἂν οἱ παραλογισμοὶ οὗτοι δὲν μᾶς συγκινοῦν καθ' ὁλοκληρίαν, διότι πιστεύομεν ὅτι οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες ἔχουν ὑποχρέωσιν ν' ἀλλάσσουν γνώμας, ὅταν πείθωνται ὅτι ἐκεῖναι εἰς ἃς ἐπίστευσαν χθὲς ἀπεδείχθησαν σφαλεραὶ καὶ ἐπιζήμιοι σήμερον, ἡ ἀνάγκη ὅμως τοῦ νὰ δώσωμεν ὅσον οἷόν τε πληρεστέρας ἐξηγήσεις πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἐπὶ τῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἠνάγκασαν νὰ ἀλλάξωμεν γνώμην ἐπὶ ζητήματος κεφαλαιώδους σημασίας, ὡς εἶναι τὸ πολίτευμα μὲ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ διεικηθῇ μία χώρα, μᾶς εἶναι λίαν αἰσθητὴ καὶ ἐπιτακτική.

Εἶναι εἰς ὅλον τὸν κόσμον τὸν Ἑλληνικὸν γνωστὸν καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ὅτι ὑπῆρξα ἐκ τῶν θερμοτέρων ὀπαδῶν τῆς ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας καὶ μάλιστα ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι μὲ εἰλικρινῆ ἐνθουσιασμὸν ἠγωνίσθησαν διὰ τὴν ἐπικράτησίν της. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι γνωστὸν εἶναι τοῦτο : ὅτι ὑπῆρξα ἴσως ὁ πρῶτος Δημοκρατικός, ὁ ὁποῖος ἔχασε τὴν πίστιν του πρὸς τὸ νεαρὸν πολίτευμα καὶ προεῖδε τὴν ἐπερχομένην πολιτειακὴν κρίσιν.

Ἀπὸ τοῦ ἔαρος τοῦ 1929 ὅτε ἐταξείδευσα εἰς Εὐρώπην ἐξεδήλωσα τὴν γνώμην ταύτην πρὸς τὸν ἐν Παρισίοις Πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Πολίτην. Εἰς μίαν ἰδιαιτέραν συνομιλίαν, καθ' ἣν μὲ ἠρώτησε διὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι πολιτικὴν κατάστασιν, τοῦ εἶπα : «Δὲν ἐλπίζω ὅτι ἡ Δημοκρατία θὰ δυνηθῇ νὰ ἐξασφαλίσῃ ποτὲ ὁμαλὸν πολιτικὸν βίον εἰς τὴν χώραν μας καὶ προβλέπω ὅτι ταχύτατα θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸν Βασιλικὸν Θεσμόν».

Τὸ νεαρὸν πολίτευμά μας εἶχε τότε συμπληρώσει τὸ 5ον ἔτος ἀπὸ τῆς καθιερώσεως. Εἶχεν ὑποστῇ ἐν τῷ μεταξὺ τὰ δεινὰ πλήγματα τῆς Παγκαλικῆς Δικτατορίας καὶ δὲν εἶχε καθ' ὁλοκληρίαν κατορθώσει νὰ δώσῃ εἰς τὴν χώραν μίαν διοίκησιν ὑποφερτήν. Τοὐναντίον, μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας, τῆς ἀσυδοσίας δύναμαι νὰ εἴπω, τὴν ὁποίαν εἶχε διαχύσει εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας, ἡ γενικὴ κατάστασις τοῦ Κράτους εἶχε χειροτερεύσει.

Μ' ὅλα ταῦτα οὔτε ἡ Παγκαλικὴ Δικτατορία, οὔτε ἡ χειροτέρευσις τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως ἦσαν ἐκεῖνα ποὺ μὲ ἀπεγοήτευσαν. Ἐγνώριζον ὅτι τὰ πρῶτα βήματα κάθε πολιτεύματος νεοπαγοῦς δὲν ἠμποροῦσαν παρὰ νὰ εἶναι ἀσταθῆ. Ἤλπιζον, ἄλλως τε, ὅτι εἰς τὸ μέλλον θὰ κατωρθοῦτο διὰ μιᾶς εἰλικρινοῦς συνεργασίας τοῦ πολιτικοῦ κόσμου νὰ ἀποδώσῃ τὸ Δημοκρατικὸν Πολίτευμα τοὺς καρποὺς τοὺς ὁποίους προσεδόκων ἀπ' αὐτό, οἱ ἐνθουσιώδεις πρωταγωνισταὶ τῆς ἱδρύσεώς του, τὴν διοικητικήν, δημοσιονομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀναδιοργάνωσιν, τῆς χώρας.

Ἀπ' αὐτὴν ἄλλως τε τὴν ἐλπίδα ἐκινήθην καὶ ἐπὶ πλέον ἀπὸ τὴν διακαῆ ἐπιθυμίαν νὰ ἴδω τὸν πολιτικὸν κόσμον τῆς χώρας συμφιλιούμενον, συνεργαζόμενον καὶ ἀποκαθιστῶντα τὴν ἀπαραίτητον ἐσωτερικὴν ὁμαλότητα εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ Κοινοβουλευτικοῦ Πολιτεύματος, ὅταν ἐνήργησα κατὰ τὸ 1926 ἐκλογὰς μὲ τὸ ἀναλογικὸν σύστημα καὶ κατέστησα ἀπαραίτητον τὴν συγκρότησιν Οἰκουμενικῆς Κυβερνήσεως.

Δὲν μὲ εἶχαν συνεπῶς ἀπελπίσει οὔτε αἱ δικτατορικαὶ περιπέτειαι τοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος οὔτε ἡ ἀδυναμία τῶν Κυβερνήσεων ὅπως καθιερώσουν τοὺς θεσμοὺς ἐκείνους δι' ὧν καὶ μόνον, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην, ἡ μεταπολεμικὴ Ἑλλὰς δύναται ν' ἀποβλέψῃ σ' ἕνα καλύτερον μέλλον ἀπὸ ἀπόψεως καὶ ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μὲ ἀπήλπισεν ἦτο ἡ στάσις τοῦ τότε

Προέδρου τῆς Δημοκρατίας σεβαστοῦ μοι φίλου Ναυάρχου Κουντουριώτη ὅταν ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἐπιστρέψας εἰς τὴν πολιτικὴν ἐζήτησε ν' ἀλλάξῃ τὸν ἐκλογικὸν Νόμον διὰ νὰ κάμῃ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1928.

Τὸ ἐκλογικὸν σύστημα τῆς ἀναλογικῆς ἦτο Νόμος τοῦ Κράτους ἰσχυρός. Εἶχε ψηφισθῇ ὑπὸ τῆς Δ' Ἐθνοσυνελεύσεως, εἶχεν ἐφαρμοσθῇ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεώς μου. Δι' αὐτοῦ εἶχεν ἐκλεγῇ ἡ Ἀναθεωρητικὴ Βουλὴ τοῦ 1926, ἥτις καὶ τὸν ἐκύρωσεν διὰ μίαν ἀκόμη φοράν.

Ἀλλαγὴ τοῦ Νόμου τούτου δι' ἁπλοῦ Διατάγματος, καθ' ἣν στιγμὴν ὅλοι οἱ ἄλλοι πολιτικοὶ Ἀρχηγοὶ τῆς Χώρας διεμαρτυρόμεθα ὁ δὲ Βενιζέλος δὲν εἶχεν ἀποδεδειγμένως τὴν πλειοψηφίαν, ἀπετέλεσε τὸ δεινότερον πλῆγμα καὶ ἀληθὲς πραξικόπημα κατὰ τῆς Δημοκρατίας. Ἀπεδεικνύετο κατὰ τρόπον ἀναμφισβήτητον ὅτι εἰς τὴν ὡραίαν χώραν μας οὔτε ὁ τότε Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας οὔτε ὁ τότε Πρωθυπουργὸς ἐσέβοντο τὰς θεμελιωδεστέρας Δημοκρατικὰς ἀρχάς. Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπείσθην ὅτι ματαιοπονοῦμεν ἐφ' ὅσον προσπαθοῦμεν νὰ ἐμφυτεύσωμεν τὰς Δημοκρατικὰς ἀρχὰς εἰς τὸν τόπον μας.

Ἡ Δημοκρατία δὲν εἶναι πρόσωπον, δὲν εἶναι μόνιμος καὶ κληρονομικὸς ἄρχων, εἶναι ἁπλούστατα μία ἰδέα, μία ἀρχή, ἡ ἀρχὴ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων.

Ἐφ' ὅσον ὁ σεβασμὸς τῶν δικαιωμάτων τούτων δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰς ψυχάς μας, ἐφ' ὅσον ἡ Ὀρασύτης, ἡ ἐπιτηδειότης, ἡ σοφιστεία ἀντικαθιστοῦν τὸν σεβασμὸν τοῦτον καὶ μηχανεύονται κάθε παρανομίαν καὶ καταστρατήγησιν διὰ νὰ πλασ.αγραφήσουν τὴν λαϊκὴν Θέλησιν, ἡ Δημοκρατία ἀποβαίνει ὡραία μὲν ἀλλὰ κενὴ ἀπὸ κάθε οὐσιαστικὸν περιεχόμενον. Δὲν εἶναι πλέον τὸ ἀπρόσωπον πολίτευμα, τὸ βραβεῦον τοὺς τιμίους ἀγῶνας· εἶναι ἡ αἰχμάλωτος τοῦ Ὀρασυτέρου. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐλευθερίαν τὴν ἀδελφωσύνην καὶ τὴν ἰσότητα τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν, γίνεται ἁπλούστατα κάλυμμα μιᾶς, ἐπ' ἐνόματί της καὶ διὰ τὴν δῆθεν ἀσφάλειάν της, ἀσκουμένης τυραννίας.

Αὐτὰς τὰς σκέψεις ἔκαμα τὸ Θέρος τοῦ 1928 ὅταν ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Χώρας, ὁ ὁποῖος ἐνῷ δὲν ἦτο οὔτε Βουλευτὴς κἂν, ἐξεβίαζε τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας νὰ τοῦ ὑπογράψῃ τὸ ἀνελεύθερον καὶ ἀντιδημοκρατικὸν Διάταγμα τοῦ περιεργοτέρου Νομοθετήματος, ἐξ ὅσων εἶδε ἡ χώρα μας τοῦ εἴδους τῶν ἐκλογικῶν νόμων, τοῦ Νομοθετήματος ποὺ καθιέρωσε τὴν στενὴν περιφέρειαν εἰς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα, εὑρεῖαν εἰς τὴν Νέαν, τοὺς μικροσκοπικωτέρους καὶ ἀπεραντωτέρους ἐκλογικοὺς συλλόγους.

Αὐτὰς τὰς σκέψεις ἔκαμα ὅταν εἶδα ὅτι ὁ Ναύαρχος Κουντουριώτης κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμήν, καθ' ἣν ὅλος ὁ πολιτικὸς κόσμος ἔστρεφε πρὸς αὐτὸν τὰ βλέμματα διὰ νὰ ἴδῃ ἂν ὁ αἰρετὸς Πρόεδρος θὰ ὑπερασπίσῃ τὴν Δημοκρατικὴν ἀρχὴν τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀμεροληψίας, δὲν εἶχε τὴν ἠθικὴν δύναμιν νὰ ἀντισταθῇ κατὰ τοῦ Θρασέος ἐκείνου ἐκβιασμοῦ.

Ἔκτοτε παρηκολούθησα μετὰ προσοχῆς, καθ' ἣν εἶχον ὑποχρέωσιν ἐκ τῆς θέσεώς μου, τὴν λειτουργίαν τοῦ Δημοκρατικοῦ πολιτεύματος. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, κύριοι, ὅτι ἐκ τῆς παρακολουθήσεως ταύτης διεπίστωσα ὅτι πολίτευμα Δημοκρατικόν, ὅπως τὸ γνωρίζομεν ὅλοι, ὅπως τὸ ἀντιλαμβάνεται ὅλος ὁ κόσμος, δὲν ἐλειτούργησε κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἐνδεκαετίαν. Ρυθμιστὴς τοῦ πολιτεύματος, διαιτητὴς τῶν κομμάτων, ἀνώτατος Ἄρχων, ὅπως ὑπάρχει παντοῦ, δὲν ἐσημείωσε παρ' ἡμῖν καμμίαν δρᾶσιν. Ἐκυβερνήθημεν κατὰ τὴν ἐνδεκαετίαν αὐτὴν διαδοχικῶς ἀπὸ τὴν συγκεντρωτικὴν παντοδυναμίαν τῶν ἀντιπάλων παρατάξεων, τῶν παρατάξεων, ἑκατέρα τῶν ὁποίων ἀπὸ τοῦ 1916 καὶ ἐντεῦθεν εἶχε τὰς στρατιωτικάς, ναυτικὰς καὶ ἀεροπορικὰς δυνάμεις της χωριστά.

Βεβαίως ἡ ἀδυναμία τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος παρ' ἡμῖν ὀφείλεται καθ' ἕν μέρος εἰς τὴν ἀπογύμνωσιν αὐτοῦ ἀπὸ κάθε δικαίωμα, τὴν ὁποίαν καθιέρωσε τὸ Δημοκρατικὸν Σύνταγμα. Ἀμφιβάλλω ὅμως ἂν θὰ ἠδύνατο ὁ αἰρετὸς Πρόεδρος νὰ ἀσκήσῃ δικαιώματα καὶ ἂν τὸ Σύνταγμα τοῦ παρεχώρει τοιαῦτα.

Ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὡς εἶναι γνωστόν, ἀπὸ τὴν τρισχιλιετῆ ἱστορίαν του, αἱ πολιτικαὶ ἀνωμαλίαι τοῦ τόπου μας, ὁ βαθὺς ἐσωτερικὸς διχασμός, ἡ ἀνήσυχος στάσις τῶν ἐνόπλων δυνάμεων κατὰ τὸ παρελθόν, καθίστων ἀδύνατον τὴν ὑποταγὴν ὅλων εἰς τὴν Δημοκρατικὴν ἰδεολογίαν, εἰς τὸν σεβασμὸν δηλαδὴ πρὸς τὸ δικαίωμα τῆς πλειονοψηφίας, καὶ ὅταν ἀκόμη ἡ πλειονοψηφία αὐτὴ δὲν ἔχει τὴν ὑλικὴν δύναμιν διὰ νὰ ἐπιβάλῃ τὸ δικαίωμα τοῦτο. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ἡ ἀντίπαλος παράταξις κατώρθωνε νὰ κρατῇ τὴν ἐξουσίαν, τὰ τρωτὰ τοῦ Δημοκρατικοῦ πολιτεύματος ἐκαλύπτοντο ὁπωσδήποτε διὰ τοῦ προσχήματος τῆς λαϊκῆς ἐγκρίσεως, ἔστω καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων, τῶν διαφόρων παραβάσεων καὶ τῶν ποικίλων καταστρατηγήσεων αὐτοῦ. Ἀφ' ἧς ὅμως ἡ λαϊκὴ προτίμησις ἐστράφη πρὸς τὰ σήμερον Κυβερνῶντα κόμματα, ἡ ἀλήθεια παρουσιάσθη γυμνή. Οἱ δημοκρατικοὶ ἡγέται, οἱ ἱδρυταὶ τῆς Δημοκρατίας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀνεχθοῦν τὴν δημοκρατικὴν ἀρχὴν τοῦ σεβασμοῦ τοῦ δικαιώματος τῆς πλειονοψηφίας. Ἵδρυσαν βεβαίως τὴν δημοκρατίαν, ἀλλὰ τὴν ἵδρυσαν διὰ νὰ τὴν καρποῦνται αὐτοὶ καὶ ὄχι διὰ νὰ εἶναι πολίτευμα δικαιοσύνης καὶ ἰσότητος δι' ὅλους τοὺς Ἕλληνας. Ἡ νοστροπία των αὐτὴ ἐξεδηλώθη φανερῶς καὶ ἀνεπιφυλάκτως ὅταν περὶ τὸ μεσονύκτιον τῆς 5ης πρὸς τὴν 6ην Μαρτίου διεπίστωσαν ὅτι ἔχασαν τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀντὶ νὰ παραχωρήσουν τὰς θέσεις των εἰς τὰ πλειονοψηφίσαντα κόμματα ἐξαπέλυσαν ἀπὸ τῆς οἰκίας τοῦ ἀρχηγοῦ των καὶ ὑπευθύνου Πρωθυπουργοῦ τὸ στρατιωτικὸν κίνημα Πλαστήρα. Καὶ γνωρίζετε ἐπ' ὀνόματι τίνος ἐπλήσσοντο αἱ θεμελιωδέστεραι δημοκρατικαὶ ἀρχαὶ διὰ τοῦ κινήματος ἐκείνου. Ἐπλήσσοντο ἐν ὀνόματι τῆς.... Δημοκρατίας καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Δημοκρατίας..... (Χειροκροτήματα, γέλωτες).

Ὁ Ταρτουφισμὸς αὐτὸς τῆς λατρείας δηλαδὴ πρὸς τὴν Δημοκρατίαν ἐσυνεχίσθη καὶ μετὰ τὴν 6ην Μαρτίου 1933 καὶ μετὰ δηλαδὴ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος τοῦ Πλαστήρα. Ἐπὶ μίαν διετίαν ὁ λεγόμενος δημοκρατικὸς κόσμος διεξῆγε διὰ τῶν ἐφημερίδων του σκόπιμον σκιαμαχίαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς δημοκρατίας, καὶ ταὐτοχρόνως ἐπροπαγάνδιζε, ὠργάνωνε, παρεσκεύαζε τοὺς πιστοὺς διὰ τὴν βιαίαν κατάληψιν τῆς ἐξουσίας πρὸς σωτηρίαν τῆς ...δημοκρατίας.

Ἀλλά, κύριοι, ἐκινδύνευσεν μήπως τὸ πολίτευμα πρὸ τοῦ τελευταίου ἐμφυλίου σπαραγμοῦ;

Ἔχουν νὰ δείξουν μίαν πρᾶξιν τῆς Κυβερνήσεως ἐνέχουσαν τὴν ἔννοιαν τῆς ὑπονομεύσεως τοῦ πολιτεύματος; Καὶ δὲν εἶχον πολλὰς ἐνεργείας της, αἱ ὁποῖαι κάθε ἄλλο ἀπεδείκνυον παρὰ τὸ ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ πολιτεύματος;

Ἂς ἴδωμεν, ἂς ἀνασκοπήσωμεν διὰ μίαν στιγμὴν τὴν πρόσφατον ἱστορίαν μας. Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἀρχηγὸς τοῦ λαϊκοῦ κόμματος, ἐπίστευεν ἐκ πεποιθήσεως βαθείας ἀνέκαθεν εἰς τὴν χρησιμότητα τοῦ βασιλικοῦ Θεσμοῦ ἐν Ἑλλάδι. (Χειροκροτήματα). Ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος ποὺ ἀνεγνώρισε τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα ὅταν σπουδαῖα συμφέροντα τῆς χώρας ἐπέβαλλον τοῦτο, ὅπως κατορθωθῇ ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ ἡ κατάληψις τῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος διὰ τὴν περισυλλογὴν τῶν οἰκονομικῶν ἐρειπίων τὰ ὁποῖα εὕρομεν τὸν Νοέμβριον τοῦ 1932.

Ἀφ' ἧς ὅμως, ἔστω καὶ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, ἀνεγνώρισε τὸ ὑφιστάμενον δημοκρατικὸν πολίτευμα δι' ἐπισήμου ἀνακοινώσεώς του πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν δὲν ἐσκέφθη ποτὲ νὰ τὸ καταδολιευθῇ. Τοὐναντίον κατὰ τὸ ὑπερ-

διετὲς χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ κυβερνᾷ τὴν Χώραν κατέβαλε κάθε προσπάθειαν ὅπως ἀποκαταστήσῃ ὁμαλὸν πολιτικὸν βίον εἰς τὴν χώραν καὶ καταστήσῃ οὕτω κατὰ τὸ δυνατὸν ἀκίνδυνον τὴν περαιτέρω δημοκρατικὴν διακυβέρνησιν τοῦ τόπου. Εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπέβλεπεν ἡ ἐπὶ μίαν διετίαν ἀνοχὴ τοῦ ἀνοικονομήτου ἐκείνου ὀργάνου τῆς βενιζελικῆς ἀντιδράσεως, τῆς Γερουσίας. Εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπέβλεπεν ἡ Θυσία τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου τῆς εὐρείας περιφερείας διὰ τὴν ἐπιτευξιν τῆς ἐπανεκλογῆς ὡς Προέδρου τῆς Δημοκρατίας τῆς Α. Ε. τοῦ κ. Ἀλ. Ζαΐμη. Εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπέβλεπεν εἰς τὰς παραμονὰς ἀκόμη τῆς ἐκρήξεως τῆς ἀνταρσίας τῆς 1ης Μαρτίου ἐ.ἔ. τὸ ὅτι ἐφέρετο εὐθέως πρὸς τὴν παραδοχὴν τοῦ ἀναλογικοῦ συστήματος, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ πολιτικοὶ ἡμῶν ἀντίπαλοι θὰ ὑπεχρεοῦντο νὰ ἔλθουν εἰς συνεργασίαν μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ Κυβερνήσει.

Τίποτε λοιπὸν οὐδ' ἡ παραμικροτέρα ἔνδειξις δὲν δικαιολογεῖ τὴν διετῆ στανροφορίαν ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας καὶ τὴν τελευταίαν ὑπὲρ αὐτῆς ἀνταρσίαν.

Καὶ αὐτὸ τὸ γεγονὸς ὅτι μετὰ τὴν καταστολὴν τῆς ἀνταρσίας τῆς 1ης Μαρτίου ἐτέθη καθεστωτικὸν ζήτημα ἀποδεικνύει ὅτι ἡ Δημοκρατία οὐδόλως ἐκινδύνευσε, ἔστω καὶ ἂν καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡμεῖς δὲν ἐπιστεύομεν εἰς τὴν ἱκανότητα τοῦ νεαροῦ πολιτεύματος ὅπως διασφαλίσῃ τὴν ὁμαλήν, ἄνευ βίας καὶ κλυδωνισμῶν, διακυβέρνησιν τῆς Χώρας.

Εἶναι εἰς πάντας γνωστὸν ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῆς Κυβερνήσεως μετὰ μεγίστης δυσκολίας ἔστερξε τὴν ἀποδοχὴν τοῦ ἄλλοτε τεθέντος ζητήματος.

Εἶχε πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς ἀνάγκης ἀπολύτου ἡσυχίας, ποὺ εἶχεν ἡ χώρα μετὰ τὸν τραναγμὸν τοῦ Μαρτίου. Ἐπίστευεν ἄλλως τε ἀνέκαθεν ὅτι διὰ νὰ στερεωθῇ τὸ πολίτευμα τῆς βασιλευομένης Δημοκρατίας ἦτο ἀνάγκη πρωτίστως νὰ ἔλθουν καὶ οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν, ἂν ὄχι ἐν τῷ συνόλῳ, τοὐλάχιστον κατὰ πλειοψηφίαν, πρὸς τὰς ὀρθὰς κατευθύνσεις.

«Γνωρίζετε, μοῦ εἶπεν μίαν ἡμέραν, διατί ἡ Δημοκρατία εἶναι ὑπόδικος σήμερον; Εἶναι ὑπόδικος διότι τὴν ἐγκαθιδρύσατε κομματικῶς καὶ κατόπιν ὁ Βενιζέλος καὶ οἱ συναρχηγοί του τὴν ἐξεμεταλλεύθησαν ἐπίσης κομματικῶς.» Ἂν Θελήσωμεν σήμερον νὰ φέρωμεν τὸν Βασιλέα διὰ μιᾶς μικρᾶς πλειοψηφίας, κομματικῶς ἐπιτυγχανομένης, μὲ τὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων συμπαγῶς ἀντιδρῶν, οὔτε εἰς τὴν Δυναστείαν θὰ προσφέρωμεν ὑπηρεσίαν, οὔτε εἰς τὸ Ἔθνος. Ἡ ἐσωτερικὴ ἀνωμαλία θὰ συνεχισθῇ ἐντονωτέρα μὲ ὅλας τὰς συνεπείας της, τὰς ἐμφυλίους συγκρούσεις καὶ τὰς μεταπολιτεύσεις. Τὸ ζήτημα τῆς βασιλικῆς παλινορθώσεως ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τῆς ἀβιάστου διαρωτίσεως τοῦ βενιζελικοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος δὲν φαίνεται τόσον πεισμων μετὰ τὴν ἀρξαμένην ἀπὸ τοῦ τελευταίου κινήματος ἀπολύτρωσιν αὐτοῦ ἐκ τῆς τεραστίας ἐπιρροῆς, ποὺ ἤσκει ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀνταρσίας ἐπ' αὐτοῦ».

Ἔτσι ἐσκέπτετο καὶ μετὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ ὁποίου πίπτει ἡ βαρεῖα εὐθύνη τῆς καθοδηγήσεως τοῦ ἐθνικοῦ σκάφους διὰ μέσου τῶν τρομερῶν σκοπέλων τῆς παρούσης στιγμῆς.

Οὔτε ἐκ τῶν ὑστέρων συνεπῶς δικαιολογεῖται ἡ κατηγορία ἐφ' ἧς ἐστηρίχθη ἡ ἀνταρσία τῆς 1ης Μαρτίου, ὅτι δηλαδὴ ἡ Κυβέρνησις ὑπενόμευε τὴν Δημοκρατίαν.

Καὶ ἡμεῖς ἄλλως τε ποὺ ἐχάσαμεν τὴν πρὸς τὴν Δημοκρατίαν πίστιν μας ἀπὸ τοῦ 1928, ἀφ' ἧς εἴδομεν τὴν ὡραίαν προσπάθειάν μας τοῦ 1926, ὅτε διὰ νὰ ἐπιτύχω τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐσωτερικῆς ὁμαλότητος δὲν ἐδίστασα ν' ἀπόσχω τῶν ἐκλογῶν, ματαιουμένην διὰ τῆς ἀντιδημοκρατικῆς ἐμφανίσεως καὶ δράσεως τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, δὲν ἐφρονοῦμεν ὅτι ἦτο ἐπίκαιρος ἡ ἀνακίνησις τοῦ καθεστωτικοῦ ζητήματος εὐθὺς μετὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος. Εἶχεν ἀρχίσει ἤδη ἡ ἀπολύτρωσις τοῦ ἡμίσεος ἑλληνικοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν πνευματικὴν δουλείαν τοῦ Βενιζέλου ἐξ αἰτίας τῆς ἐλλείψεως πάσης ἠθικῆς βάσεως ἀπὸ τὸ κίνημά του καὶ ἀνεκόπη αὐτὴ ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν ἄκαιρον ἀνακίνησιν τοῦ καθεστωτικοῦ, τὴν ὁποίαν ὁ ἁπλοῦς λαός, ὁ μὴ δυνάμενος νὰ γνωρίζῃ τὰς λεπτομερείας, ἐξηγεῖ ὡς προβεβουλευμένην καὶ συνεπῶς ὄχι μόνον δικαιολογοῦσαν τὸ κίνημα ἀλλὰ καὶ ἀποτελοῦσαν μίαν ἐπὶ πλέον ἀπόδειξιν τῆς ἀλανθάστου τοῦ γηραιοῦ πολιτικοῦ διορατικότητος.

Ἀλλ' ἀφοῦ ἅπαξ ἐτέθη τὸ ζήτημα καὶ ἀφοῦ ἀναβολὴ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ παρόντος οὔτε δυνατὴ οὔτε συμφέρουσα εἶναι, εἶχον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐκθέσω πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν τὰς σημερινὰς σκέψεις μου περὶ τοῦ πολιτεύματος τῆς χώρας κατὰ τοσοῦτον περισσότερον, καθόσον ἐθεωρούμην πάντοτε φανατικὸς δημοκρατικὸς καὶ μάλιστα πρόμαχος καὶ ὑπερασπιστὴς τοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος.

Κύριοι πληρεξούσιοι,

Αἱ λέξεις Δημοκρατία, Ἐλευθερία, Δικαιοσύνη, Ἰσότης μὲ συνεκίνουν πάντοτε ἀπὸ τὰ μαθητικὰ μάλιστα ἐδώλια.

Εἶναι λέξεις ὡραῖαι ὑμνηθεῖσαι ἀπὸ ποιητὰς καὶ φιλοσόφους καὶ ἐμπνεύσασαι κύματα ἐνθουσιασμοῦ εἰς τοὺς ἐπαναστάτας τοὺς ἀγωνισθέντας κατὰ τῆς βίας καὶ τῆς τυραννίας ὅλων τῶν αἰώνων.

Ἀλλὰ μὲ λέξεις μόνον ὡραίας δὲν ἠμπορεῖ νὰ διοικηθῇ ἕνας λαός. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀρχαία τῶν Ἀθηνῶν Δημοκρατία μόνον ἐπὶ 50—60 ἔτη παρήγαγε προϊόντα τοῦ πνεύματος, τῆς ψυχῆς καὶ τῆς τέχνης τῷ ὄντι ἀξιοθαύμαστα ἀλλὰ μετὰ τὰ 60 ἔτη ἐξέπεσεν εἰς τὴν ὀχλοκρατίαν τοῦ Κλέωνος καὶ τοῦ Ὑπερβόλου διὰ νὰ καταντήσῃ τὰς Ἀθήνας, τὴν πόλιν ὅπου ἡ ἀνθρωπίνη διανόησις ἔκαμε τόσα μεγάλα ἅλματα, δούλην τῶν τριάντα τυράννων.

Ἔχομεν ἤδη μίαν πεῖραν ἑνδεκαετοῦς διακυβερνήσεως τῆς χώρας καὶ μίαν διαπίστωσιν ὅτι ἀντὶ τῆς ἐσωτερικῆς ὁμαλότητος μᾶς ἔφερε τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, τὸν κλονισμὸν τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὸ Κράτος, τὴν πνευματικὴν ἀναρχίαν.

Ὅταν τοιοῦτον, κατὰ τρόπον ἀνεπίδεκτον ἀμφισβητήσεως, εὑρίσκομεν τὸν ἀπολογισμὸν τοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος, ὅταν ἀπὸ ὅλας τὰς πλευρὰς ἀκούωνται αἱ ἐπικρίσεις κατὰ τοῦ Κοινοβουλευτικοῦ Δημοκρατικοῦ πολιτεύματος τί θέλετε νὰ συστήσωμεν εἰς τὸν λαόν;

Νὰ τοῦ συστήσωμεν νὰ ἐμμείνῃ εἰς τὴν Δημοκρατικὴν ἰδεολογίαν, τὴν ὁποίαν οὔτε οἱ διανοούμενοί του οὔτε οἱ πολιτευόμενοι ἄνδρες του κατὰ τὸ πλεῖστον σέβονται ἐμπραγμάτως, διὰ νὰ συνεχισθοῦν οἱ πολιτικοὶ κλυδωνισμοὶ καὶ διὰ νὰ ἐνταθῇ ὁ κλονισμὸς τοῦ κύρους τῶν ἀξιωματικῶν καὶ διὰ νὰ ἐπιταθῇ ἡ πνευματικὴ ἀναρχία γύρω μας;

Ἢ νὰ τὸν συμβουλεύσωμεν νὰ στραφῇ πρὸς τὴν σωτηρίαν ἰδέαν τῆς δικτατορίας τῆς τρίτης καταστάσεως ποὺ ἑτοιμάζουν τὰ τρομερὰ παιδιὰ τῆς «Ἑστίας»; (Χειροκροτήματα).

Οὔτε τὸ ἕνα ἠμποροῦμεν νὰ τὴν συμβουλεύσωμεν οὔτε τὸ ἄλλο. Αἱ στιγμαὶ εἶναι ἱστορικαὶ καὶ ἡ εὐθύνη μας εἶναι μεγάλη. Ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν ποὺ θὰ λάβῃ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐπὶ τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος θὰ ἐξαρτηθῇ τὸ καλύτερον ἢ τὸ χειρότερον μέλλον τοῦ Ἔθνους μας.

Διὰ τοῦτο ἀδιαφοροῦντες πρὸς τὰς ὕβρεις ἐκείνων τῶν ὁποίων θίγονται τὰ συμφέροντα καὶ ὑπομένοντες τὴν λύπην τὴν ὁποίαν μᾶς προξενεῖ ἡ δυσαρέσκεια ὀλίγων φίλων ἀγνῶν κα' ἀνιδιοτελῶν ἰδεολόγων, συμβουλεύομεν τὸν ἑλληνικὸν λαὸν τὴν μόνην δυνατὴν λύσιν, νὰ στραφῇ πάλιν πρὸς τὸ γνώριμον πολίτευμα τῆς βασιλευομένης Δημοκρατίας. (χειροκροτήματα).

Ἐλέχθη ἀπὸ πολλοὺς ὅτι μήπως ὑπὸ τὴν βασιλευομένην Δημοκρατίαν δὲν εἴχομεν στρατιωτικὰ κινήματα; Ναί, εἶναι ἀληθὲς ὅτι καὶ ὑπὸ τὴν μόνιμον καὶ κληρονομικὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν παρουσιάσθησαν κινήματα, ἀλλὰ ταῦτα ἦσαν σπανιώτατα καὶ ἐστηρίζοντο ἐπὶ ἠθικῆς τινος βάσεως, δὲν ἦσαν

βάναυσα πραξικοπήματα οὐδὲν ἄλλο ἀποσκοποῦντα, εἰμὴ μόνον τὰ ἀτομικὰ συμφέροντα τῶν ἐπιζητούντων νὰ ἐπιβάλουν τὴν τυραννίαν των ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. (χειροκροτήματα).

Ὑπάρχει ἄλλως τε καὶ μία περίοδος ἀπολύτου ἡσυχίας κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἠδυνήθη νὰ ἐργασθῇ, νὰ προοδεύσῃ καὶ νὰ προπαρασκευάσῃ τὰς ἐθνικὰς δυνάμεις διὰ τοὺς νικηφόρους πολέμους τοῦ 1912—1913.

Ἡ περίοδος αὕτη εἶναι ἡ περίοδος τῆς βασιλείας τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α΄.

Διατί δὲν θὰ ἠδύνατο καὶ σήμερον τὸ κουρασμένον ἔθνος κατόπιν τόσων κινημάτων νὰ ἐλπίσῃ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν ἤρεμον καὶ καρποφόρον ἐκείνην ἐποχήν;

Κύριοι Πληρεξούσιοι,

Ὑπῆρξα πάντοτε δημοκρατικός, εἶχα ἠμπορῶ νὰ εἴπω, μίαν λατρείαν πρὸς τὸ πολίτευμα τοῦτο. Ἀλλὰ σήμερον φοβοῦμαι πλέον νὰ τὸ ὑποστηρίζω. Ἡ κατάστασις τοῦ ἔθνους μας δὲν ἐπιτρέπει τοιαύτην πολυτέλειαν. Φρονῶ ὅτι ἂν ὅλοι οἱ ἕλληνες εἶχον ἐπίγνωσιν τῶν κινδύνων ποὺ διατρέχει τὸ ἔθνος ἐκ τῆς παρατάσεως τῆς παρούσης καταστάσεως θὰ συνεφώνουν μαζύ μου.

Ἀποφασίσατε τὸ δημοψήφισμα καὶ ἔστε βέβαιοι ὅτι παρέχετε διὰ τῆς ἀποφάσεώς σας ταύτης μίαν πολύτιμον ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Πατρίδα.

Κύριοι πληρεξούσιοι, ἡ λέξις Δημοκρατία συγκινεῖ τὴν νεότητα, ὅπως σᾶς προεῖπον. Συγκινεῖ ὅλους ὅσους δὲν ἐγεύθησαν τὰ ἀγαθά της. Ὅσοι ὅμως ἐγεύθησαν τὰ ἀγαθά της καὶ ὅσοι ἐμελέτησαν τὴν ἱστορίαν της γνωρίζουν ὅτι μόνον κατὰ τὴν περίοδον τῶν 50 χρόνων τῆς παλαιᾶς Ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας ἐκυβερνήθη καλῶς ἡ χώρα. Μετὰ τὰ 50 χρόνια κατέληξεν εἰς τὴν γνωστὴν ὀχλαγωγίαν διὰ νὰ παραδοθῇ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν τυραννίαν τῶν τριάκοντα τυράννων ἡ ὡραία αὐτὴ χώρα (Χειροκροτήματα). Δι' αὐτὸ μὲ πλήρη τὴν πεποίθησιν συνιστῶ εἰς ὑμᾶς νὰ ψηφίσητε τὸ δημοψήφισμα διὰ νὰ δώσητε τὴν ἐλπίδα καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτὸν ἑνὸς καλλιτέρου μέλλοντος. Αἱ μέλλουσαι γενεαὶ θὰ σᾶς εὐγνωμονοῦν. (Χειροκροτήματα. Φωναὶ ἐκ τῆς Αἰθούσης : Ζήτω ὁ Βασιλεύς !)

Γ. ΡΑΛΛΗΣ. Κύριοι πληρεξούσιοι, ὁ ὑπέροχος καὶ μνημειώδης λόγος τοῦ κ. Κονδύλη Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ἀπηχεῖ πράγματι τὸν πόθον τοῦ Πανελληνίου. Προτείνω εἰς τὴν Συνέλευσιν ὅπως ὁ λόγος οὗτος ἐκτυπωθῇ καὶ τοιχοκολληθῇ εἰς ἅπαντα τὰ δημόσια καταστήματα, διανεμηθῇ δὲ δωρεὰν εἰς τὸν λαόν. (χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐρωτῶ τὴν Συνέλευσιν ἂν δέχεται τὴν πρότασιν τοῦ κ. Πληρεξουσίου.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Μάλιστα. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ Συνέλευσις ἀπεδέχθη.

Α. ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ. Ἐκ μέρους τῶν Θρακῶν Πληρεξουσίων ἑλλήνων καὶ Μουσουλμάνων ἐκφράζω τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁλόκληρος ἡ Συνέλευσις θὰ συμφωνήσῃ πρὸς τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Ἔλαβον τὸν λόγον διὰ νὰ εἴπω τὰ ὀλίγα ταῦτα, ἐπειδὴ κατ' αὐτὰς ἐγράφη ὅτι δῆθεν ἡμεῖς οἱ τῆς Θράκης πληρεξούσιοι κινούμεθα ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας. Ἡμεῖς κύριοι Πληρεξούσιοι δὲν λησμονῶμεν ποτὲ ὅτι Ἕλληνες Βασιλεῖς ἀπηλευθέρωσαν τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην (Χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ διακόπτεται ἡ συνέχεια τῆς συζητήσεως ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου δι' αὔριον Σάββατον καὶ ὥραν 6 μ. μ.

Μεθ' ὃ συναινέσει τοῦ Σώματος λύεται ἡ Συνεδρίασις ὥραν 11 μ. μ. δι' αὔριον Σάββατον καὶ ὥραν 6 μ. μ.

Ὁ Πρόεδρος
Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ

Οἱ Γραμματεῖς
Ι. Μάλλωσις

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Ε΄
Σαββάτου 6 Ἰουλίου 1935

Ὥρα 6 καὶ 30΄ μ. μ. ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως κ. Α. Ἀθηνογένης, καταλαμβάνων τὴν ἕδραν, κηρύσσει τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδριάσεως καὶ διατάσσει ν' ἀνοιχθῶσι τὰ θεωρεῖα.

Ἀναγινώσκονται τὰ πρακτικὰ τῆς χθεσινῆς συνεδριάσεως.

Ὁ κ. Γ. ΡΑΛΛΗΣ ὁμιλῶν ἐπὶ τῶν Πρακτικῶν λέγει, ὅτι, λόγῳ τοῦ θορύβου καὶ τῶν χειροκροτημάτων μετὰ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ κ. Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἠκούσθη καλῶς ὁλόκληρος ἡ πρότασίς του περὶ δημοσιεύσεως τῆς μνημειώδους ἀγορεύσεως τοῦ κ. Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ παρακαλεῖ ὅπως προστεθῇ, ὅτι εἶπεν ὅπως ἡ ἀγόρευσις αὕτη ἐκτυπωθῇ καὶ τοιχοκολληθῇ ὄχι μόνον εἰς τὰ δημόσια ἀλλὰ καὶ τὰ δημοτικὰ καταστήματα καὶ σχολεῖα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὰ Πρακτικ κυροῦνται ὡς διωρθώθησαν.

Ἀκολούθως ὁ κ. ΠΡΟΕΔΡΟΣ ἀνακοινοῖ εἰς τὸ Σῶμα ὅτι τὸ Προεδρεῖον, συμφώνως πρὸς τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ παρουσιάσθη εἰς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας καὶ ἀνήγγειλε τὴν συγκρότησιν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, προσφωνήσας ὡς ἑξῆς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας.

«Ἐξοχώτατε Κύριε Πρόεδρε,

Τὸ Προεδρεῖον τῆς Ε΄ Ἐθνικῆς Συνελεύσεως λαμβάνει τὴν τιμὴν συμφώνως καὶ τῇ ἐντολῇ ταύτης νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος καὶ νὰ ἀναγγείλῃ τὴν ἐκλογήν του καὶ τὸν καταρτισμὸν τῆς Συνελεύσεως εἰς Σῶμα, ἅμα δὲ καὶ νὰ εὐχηθῇ εἰς τὴν Ὑμετέρα Ἐξοχότητα μακροζωΐαν πρὸς συνέχισιν τῶν πολυτίμων ὑπηρεσιῶν Ὑμῶν πρὸς τὸ Ἔθνος».

Ἡ ἀντιφώνησις τοῦ Κου Προέδρου τῆς Δημοκρατίας :

«Κύριε Πρόεδρε,

Εὐχαρίστως λαμβάνω γνῶσιν τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ Σώματος, συγχαίρω δὲ Ὑμᾶς καὶ τὰ Μέλη τοῦ Προεδρείου ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ Σας.

Παρακαλῶ Ὑμᾶς, κύριοι, νὰ δεχθῆτε θερμὰς εὐχαριστίας ἐπὶ ταῖς εὐχαῖς Ὑμῶν πρὸς ἐμέ.

Ἰδιαιτέρως εὐχαριστΕ τὴν Ε΄ Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, διότι εὐηρεστήθη ν' ἀναθέσῃ τῷ Προεδρείῳ νὰ μ' εὐχηθῇ καὶ ἐν ὀνόματι αὐτῆς. Τὴν ἐντολὴν ταύτην θεωρῶ ἐξόχως τιμητικὴν δι' ἐμέ».

Οἱ κατάδικοι τῶν φυλακῶν Ζακύνθου διὰ τηλεγραφήματός των ζητοῦσι ὅπως ληφθῇ πρόνοια διότι κινδυνεύουν νὰ ἀποθάνουν τῆς πείνης.

Οἱ πληρεξούσιοι κ. κ. Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ, Ν. ΚΡΑΝΙΩΤΑΚΗΣ, Ι. ΣΚΑΝΔΑΛΑΚΗΣ, Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ, Σ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΓΑΜ. ΣΛΗΜΑΝ, Γ. ΡΑΛΛΗΣ, Κ. ΚΟΡΟΖΟΣ, Θ. ΚΟΝΙΤΣΑΣ, Π. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ, Κ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ, Ι. ΜΑΛΛΩΣΗΣ, Γ. ΤΣΟΝΤΟΣ — ΒΑΡΔΑΣ κλπ. ὑποβάλλουσι σύστασιν ὅπως προαχθῇ εἰς ταγματάρχην ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ ὁ λοχαγὸς κ. Κουρούκλης.

Ὁ πληρεξούσιος κ. Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ ὑποβάλλει πρότασιν ψηφίσματος «περὶ ἀνακλήσεως Διαταγμάτων δι' ὧν ἐτέθησαν εἰς αὐτεπάγγελτον ἀποστρατείαν Ἀξιωματικοὶ δυνάμει τῆς ἀπὸ 13 Ἀπριλίου 1935 ὑπὸ στοιχεῖον ΙΒ΄ Συντακτικῆς πράξεως».

Μεθ' ὃ ἀνακοινοῦνται τὰ ἑξῆς :

Οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν παραγωγῶν κατ' ἐντολὴν 60 Συνεταιρισμῶν τοῦ Νομοῦ Μεσσηνίας δι' αἰτήσεών των ζητοῦσι τὴν λῆψιν μέτρων κατὰ τοῦ Ταμείου Καλαμῶν διὰ παρανόμους εἰσπράξεις μὴ ὀφειλομένας.

Οἱ Πληρεξούσιοι κ. κ. Δ. ΣΑΒΒΑΣ, Ν. ΣΓΟΥΡΟΣ, Σ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ, Σ. ΑΓΗΛΙΩΤΗΣ, Δ. ΓΕΩΡΓΑΝΤΕΛΛΗΣ, Ε. ΜΟΔΑΤΣΟΣ, Γ. ΦΟΥΜΗΣ, Γ. ΛΑΖΑΝΑΣ, Ν. ΤΡΟΥΛΛΙΝΟΣ, Α. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ, Ε. ΚΩΣΤΟΜΟΙΡΗΣ, Δ. ΚΟΥΚΛΕΛΛΗΣ, Π. ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ, Π. ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ, Β. ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, Ι. ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΣ, Α. ΚΡΙΕΖΗΣ, Η. ΑΠΟΣΚΙΤΗΣ καταθέτουν ἀναφοράν, δι' ἧς ζητοῦσιν ὅπως κατὰ τὴν ἀναθεώρησιν τῶν ἀρχικῶν πινάκων ἐκκαθαρίσεως τοῦ Στρατοῦ ληφθῇ μέριμνα καὶ μὴ ἐκκαθαρισθῶσιν Ἀξιωματικοὶ ἀθῶοι.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου Τροχιοδρομικῶν καὶ ἡ Ἕνωσις τοῦ Προσωπικοῦ Ἀεριόφωτος Ἀθηνῶν διὰ τηλεγραφημάτων διαμαρτύρονται διὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἐργατῶν τῆς Ὁμοσπονδίας Ἠλεκτρισμοῦ καὶ ζητοῦν τὴν χορήγησιν ἀδείας κλπ.

Ἡ ἀπεργιακὴ ἐπιτροπὴ τῶν καπνεργατῶν Δράμας δι' ὑπομνήματός της ζητεῖ τὴν ἀκύρωσιν τῶν ἐκλογῶν, τὴν διάλυσιν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, τὴν κατάργησιν τοῦ ἰδιωνύμου, τὴν χορήγησιν ἀμνηστείας εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς κλπ.

Οἱ Βιβλιοπῶλαι Θεσσαλονίκης ἐκπροσωποῦντες καὶ τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ συναδέλφους των ζητοῦν τὴν παροχὴν ἀποζημιώσεως λόγῳ καταστροφῆς τῶν ἐργασιῶν των, ἀθεμίτου ἀνταγωνισμοῦ τῶν Ἐφημερίδων διὰ βιβλίων ἐκδιδομένων ἐπὶ ἀτελοῦς χάρτου.

Ἡ Ἕνωσις τῶν ἐκπροθέσμων ἀναπήρων καὶ θυμάτων πολέμου ζητεῖ τὴν ψήφισιν Νόμου παρατείνοντος τὴν προθεσμίαν ὑποβολῆς αἰτήσεων πρὸς ἀπονομὴν συντάξεως.

Ἡ Λαϊκὴ Ἐπιτροπὴ Ἀλεξανδρείας διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ Καθεστωτικοῦ ζητήματος τῆς Ἑλλάδος ζητεῖ τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ Βασιλέως Γεωργίου.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Α. ΑΓΗΛΙΩΤΗΣ, καταθέτει ὑπόμνημα τῶν ὑπαξιωματικῶν τεχνιτῶν τοῦ Στρατεύματος ἀπολυθέντων κατὰ τὴν περίοδον 1922—26, ζητούντων τὴν ὑπαγωγὴν των εἰς τὸν Νόμον περὶ ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς βελτιώσεως τῆς θέσεως τῶν Ἀξιωματικῶν καὶ Ἀνθυπασπιστῶν τῶν ἐξελθόντων τοῦ Στρατεύματος διὰ πολιτικοὺς λόγους.

Οἱ ἐξωραϊστικοὶ Σύλλογοι Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Σεπολίων καὶ Κουνέας Δήμου Περιστερίου ζητοῦν τὴν παροχὴν τῶν ἐγκριθέντων πιστώσεων διὰ τὴν ἐνέργειαν ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Σ. ΣΧΙΝΑΣ καταθέτει ὑπόμνημα τῶν Δασοκτημόνων κατοίκων Μάνδρας — Μεγαρίδος ζητούντων τὴν ἀπαλλαγήν των ἐκ τῆς πληρωμῆς φόρου ἀπὶ τῶν δασῶν.

Οἱ κάτοικοι Μοναστηρακίου Βονίτσης καὶ περιχώρων διαμαρτύρονται διὰ τὴν παράνομον δίωξιν τῶν στυλοβατῶν τῆς Ὀρθοδοξίας Ἱεραρχῶν καὶ ζητοῦν τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου.

Ο Νικ. Ἀντωνίου, κάτοικος Λειβανατῶν — Λοκρίδος, ζητεῖ τὴν αὔξησιν τῆς εἰς αὐτὸν χορηγουμένης συντάξεως διὰ τὸν ἐν πολέμῳ θάνατον τοῦ υἱοῦ του καὶ τὴν τροποποίησιν τοῦ σχετικοῦ Νόμου περὶ συντάξεων.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Β. ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ, καταθέτει ὑπόμνημα τοῦ Συλλόγου Μακεδονομάχων «Παῦλος Μελᾶς» διαμαρτυρομένου διὰ τὴν δοθεῖσαν λύσιν εἰς τὰ ζητήματά των καὶ αἰτουμένων τὴν ἄμεσον δημοσίευσιν τῆς Ἐπετηρίδος τῶν Ἀξιωματικῶν τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος καὶ τὴν ἱκανοποίησιν ὅλων τῶν αἰτημάτων των.

Οἱ Πληρεξούσιοι κ. κ. Β. ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ, Μ. ΚΟΤΣΙΑΝΟΣ καὶ Χ. ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ, καταθέτουν τηλεγράφημα τοῦ Προέδρου Κατοχώρας Χαλκιδικῆς, διαμαρτυρομένου διὰ τὴν ἀνάθεσιν τῆς ἀγόνου γραμμῆς Χαλκιδικῆς εἰς τὸ ἀτμόπλοιον «Παναγῆς» οὐδαμῶς ἐξυπηρετοῦντος τὰς συγκοινωνιακὰς ἀνάγκας.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Β. ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ, καταθέτει ὑπόμνημα Μοναχῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Ἀναστασίας Χαλκιδικῆς αἰτούντων τὴν ἄμεσον ἀποκατάστασιν τοῦ ἀπομακρυνθέντος Διευθυντοῦ καὶ τῆς Ἐφορείας τῆς Σχολῆς τῆς Μονῆς των πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς φυγαδευθείσης ἠρεμίας τῆς Μονῆς.

Ὁ Σύλλογος ἀδιορίστων Καθηγητῶν δι' ἀναφορᾶς του ζητεῖ τὴν ἀνάκλησιν τοῦ διορισμοῦ ἁπάντων τῶν διορισθέντων Καθηγητῶν εἰς τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν παρὰ τὸν Νόμον 6040 περὶ σειρᾶς ἀρχαιότητος, τὴν ἐπαναφορὰν τῆς ἀνατραπείσης σειρᾶς κλπ.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς παθόντων κατὰ τὴν 10ην Μαρτίου Καβάλλας διὰ τηλεγραφήματός του παρακαλεῖ ὅπως ἀποζημιωθῶσιν διὰ τὰς ζημίας ἃς ὑπέστησαν ἀναιτίως κατόπιν βομβαρδισμοῦ.

Συνεχιζομένης ἀκολούθως τῆς συζητήσεως ἐπὶ τοῦ ψηφίσματος «περὶ ἐνεργείας τοῦ δημοψηφίσματος», λαμβάνει τὸν λόγον ὁ κ. Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ, ὁ ὁποῖος λέγει τὰ ἑξῆς :

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Κύριοι Πληρεξούσιοι, τὴν οὐσίαν ἢ μᾶλλον μέρος τῆς οὐσίας τοῦ προκειμένου ψηφίσματος συνεζητήσαμεν ἤδη εἰς προηγουμένας Συνεδριάσεις ὅπως τὸ ζήτημα τοῦ ὅρκου καὶ κατὰ τὴν ἀπάντησιν εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως. Ἦτο δὲ φυσικόν, διότι καὶ τὸ ζήτημα τοῦ ὅρκου συνδέεται στενῶς μὲ τὸ πολιτειακὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον φέρει πρὸ ἡμῶν τὸ σημερινὸν ψήφισμα καὶ αἱ προγραμματικαὶ δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως. Ἦτο ἑπομένως λίαν φυσικὸν πολλοὺς τῶν ἰσχυρισμῶν τοὺς ὁποίους θὰ ἔδει νὰ περιορίσωμεν μόνον διὰ τὴν ἡμέραν ταύτην νὰ τοὺς ἔχωμεν ἤδη προαναφέρει εἰς τὰς προηγουμένας συζητήσεις.

Προτοῦ εἰσέλθω εἰς τὸ κύριον θέμα θὰ ἤθελον νὰ ἀποκρούσω μερικὰς αἰτιάσεις αἱ ὁποῖαι ἐξηνέχθησαν κατ' ἐμοῦ. Ἤκουσά τινας τῶν πληρεξουσίων, ὀφείλω νὰ σᾶς ὁμολογήσω δὲν ἐνθυμοῦμαι ποῖος ἢ ποῖοι τὰ εἶπον, ἀλλὰ αὐτὸ ἂς μοῦ συγχωρηθῇ, εἶπον ὅτι ἐξεμεταλλεύθην τὸ ζήτημα τοῦτο κομματικῶς. Μολονότι ἀπήντησα εἰς τοῦτο εἰς προηγουμένην ἀγόρευσίν μου, ἤθελον νὰ σᾶς ὑπομνήσω τὰ ἑξῆς. Κομματικὴ ἐκμετάλλευσις ἑνὸς ζητήματος γίνεται ὅταν τὶς δὲν σκοπεύει νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποσχέσεις του τὰς ὁποίας δίδει ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, καὶ ἑπομένως μεταχειρίζεται τὴν ἀνακίνησιν τοῦ ζητήματος τούτου διὰ νὰ λάβῃ τὰς ψήφους τοῦ λαοῦ μὲ τὴν προϋπόθεσιν νὰ μὴ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποσχέσεις του. Τοιαύτη κομματικὴ ἐκμετάλλευσις εἶναι κακή. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν συμβαίνει μὲ ἐμέ, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον δὲν ἐζήτησα τὰς ψήφους τοῦ λαοῦ μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ μὴ ἐκπληρώσω τὰς ὑποσχέσεις μου, ἀλλ' ἤδη καὶ ἐδῶ εὑρισκόμενος, εἰς τὴν θέσιν ταύτην, μὲ ὀλίγους μόνον συντρόφους ἀγωνίζομαι ἀκριβῶς ἐντονώτατα, θέτων κατὰ μέρος πᾶν ἄλλο ζήτημα, ὅπως ἐκπληρώσω τὰς ὑποσχέσεις τὰς

ὁποίας ἔβοσκα εἰς τὸν λαόν. Ὥστε δὲν ὑπάρχει καμμία κομματικὴ ἐκμετάλλευσις. Κομματικὴ ἐκμετάλλευσις θὰ ὑπῆρχεν ἐὰν ἐπεδίωκα ἄλλους σκοποὺς καὶ ἔφερον τὸ ζήτημα τοῦτο πρὸ τοῦ λαοῦ, ὅπως ἐκμεταλλευθῶ τὰ αἰσθήματά του διὰ νὰ ὑποστηρίξω εἰ αὐτοὺς τοὺς ἄλλους σκοπούς μου. Ἀλλ' ἐγὼ πρὸ τοῦ λαοῦ δὲν εἶχον θέσει ἀπολύτως κανὲν ἄλλο ζήτημα. Ὅλον τὸ πρόγραμμά μου ἦτο ἓν καὶ μόνον ἄρθρον, αὐτό. Ἡ ἐπαναφορὰ τῆς Βασιλείας. Καὶ μόνος μου σκοπὸς αὐτός. Δὲν βλέπω λοιπὸν ποῦ εὑρίσκεται ἡ κομματικὴ ἐκμετάλλευσις. Ἐκτὸς ἐὰν θεωρηθῇ κομματικὴ ἐκμετάλλευσις τὸ νὰ ἀναπτύσσῃ τις τὰς ἰδέας τὰς ὁποίας πιστεύει ἐνώπιον τοῦ λαοῦ καὶ ἐν ὀνόματι τῶν ἰδεῶν τούτων νὰ ζητῇ τὴν ψῆφόν του. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι κομματικὴ ἐκμετάλλευσις. Τοῦτο εἶναι καθῆκον παντὸς πολιτικοῦ ἐμφανιζομένου ἐνώπιον τοῦ λαοῦ.

Ἤκουσα εἰς τὴν προχθεσινὴν νομίζω συνεδρίασιν παρά τινος τῶν κ. κ. Πληρεξουσίων ὅτι, δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀκριβῶς τὴν ἔκφρασιν, ὅτι δὲν δικαιοῦμαι, οὕτως εἰπεῖν, νὰ φέρω τοιοῦτον ζήτημα, διότι ἐγὼ εἰς τὰ 1924 ἀνεγνώρισα τὸ δημοκρατικὸν Πολίτευμα. Ἀπήντησα διὰ βραχέων τότε. Ἐγὼ δὲν ἀνεγνώρισα εἰς τὰ 1924 τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα. Ἐγὼ εἰς τὰ 1924 μετὰ ἕνα ἀγῶνα ἔνοπλον κατὰ τὸν ὁποῖον διεκινδύνευσα τὴν ζωήν μου, διότι ἂν συνελαμβανόμην θὰ ἐφονευόμην ἀσφαλῶς, εὑρεθεὶς πρὸ τοῦ ἀδυνάτου τοῦ νὰ ἐξακολουθήσω τὸν ἀγῶνα, πρὸ τῆς ἀνάγκης τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνάμην νὰ ὑπερβῶ, παρεδέχθην τὸ τετελεσμένον καὶ εἶπον ἁπλῶς ὅτι θὰ πολιτευθῶ ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος. Αὐταὶ καὶ μόναι ἦσαν αἱ δηλώσεις μου. Δὲν ὑπάρχουν ἄλλαι δηλώσεις ἰδικαί μου περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ἀλλὰ νὰ μὴ λησμονῆτε, κ. Πληρεξούσιοι, ὅτι ἡ πολιτικὴ μου ἐκείνη πρᾶξις ἔσχε συνεπείας λίαν σοβαρὰς διὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἀντιβενιζελικοῦ ἀγῶνος. Διότι χάριν εἰς τὴν πολιτικὴν ἐκείνην ἠδυνήθησαν μετὰ διετίαν νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ 400 περίπου ἀπόστρατοι ἀξιωματικοὶ καὶ νὰ ἐπανέλθῃ, οὕτως εἰπεῖν, μία σχετικὴ ἰσορροπία ἐντὸς τοῦ στρατεύματος. Χάριν εἰς τὴν πολιτικήν μου ἐκείνην ἠδυνήθη νὰ γίνῃ μία δοκιμὴ τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, δοκιμὴ καταλήξασα εἰς τὰ σημερινὰ πλέον γεγονότα, δοκιμὴ ἡ ὁποία δίδει τὴν πολλαπλῶς ἠθικὴν βάσιν εἰς πάντα ὁ ὁποῖος θέλει νὰ καταβικάσῃ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα. Ἀπέδειξις δὲ τούτου ὅτι καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου, τῆς δοκιμῆς δηλαδὴ τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς χρεωκοπίας του, ἐστηρίχθη χθὲς διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν σημερινήν του στάσιν καὶ τὴν ὁποίαν λίαν εὐλόγως οἱ πληρεξούσιοι ἐχειροκρότησαν. Ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ δικαίωμα διὰ νὰ πράξω ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πράττω σήμερον, δὲν τὸ λαμβάνω παρ' οὐδενὸς ἄλλου παρὰ μόνον ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ μου, διότι ὡς πολιτικὸς ἀντλῶ τὸ δικαίωμα πάσης πολιτικῆς μου πράξεως ἀπὸ μόνην τὴν συνείδησίν μου. Νομίζω ὅτι ἕτερος τῶν πληρεξουσίων δὲν ἐνθυμοῦμαι ποῖος εἶπεν ὅτι ἔπραξα κακῶς νὰ καταβιβάσω εἰς τοὺς δρόμους τὰ ἱερὰ οὕτως εἰπεῖν κειμήλια τοῦ ἀντιβενιζελισμοῦ. Εἰς τοὺς δρόμους, κύριοι, καὶ εἰς τὰς πλατείας συνέρχεται ὁ λαὸς ἀγωνιζόμενος πολιτικῶς. Ποῦ ἀλλοῦ θὰ συναντήσω τὸν λαόν; Μήπως εἰς τὸ σπίτι ἑνὸς ἑκάστου ἢ εἰς τὰς κοσμικὰς αἰθούσας; Εἰς τοὺς δρόμους, εἰς τὰς πλατείας καὶ ἀγορὰς ἀγωνίζονται οἱ πολιτικοὶ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. Αὐτὰ εἶναι τὸ πεδίον τῆς μάχης. Τὸ νὰ καταβιβάσῃ κανεὶς μίαν σημαίαν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης τοῦτο δὲν εἶναι καθύβλισις μείωσις τῆς σημαίας αὐτῆς. Αἱ σημαῖαι κατέρχονται εἰς τὸν ἀγῶνα εἰς τὸ μέσον τῶν μαχομένων, μέσα εἰς τὸν ὁρυμαγδὸν τῆς πάλης καὶ τρυπῶνται ἀπὸ τὰς σφαῖρας καὶ σχίζονται ἀπὸ τὰς ὀβίδας, μαυρίζονται ἀπὸ τὴν πυρίτιδα, κοκκινίζουν ἀπὸ τὸ αἷμα, λερώνονται ἀπὸ τὸν κονιορτὸν καὶ ὅταν ὑποστοῦν ὅλα αὐτὰ τὰ πλήγματα τότε μόνον μποροῦν νὰ εἴπουν ὅτι ἐξέρχονται ἔνδοξοι εἴτε ἡττημέναι εἴτε νικήτριαι ἀπὸ τὸν ἀγῶνα καὶ τότε μόνον τιμώμεναι μὲ τοιαῦτα πλήγματα γίνονται κειμήλια.

Ἀλλὰ κλειόμεναι μέσα εἰς τὸ πρῶτον χρονοντούλαπο τότε δὲν εἶναι πλέον σημαῖαι ἀγῶνος, ἀλλὰ θὰ καταντήσουν ἡμέραν τινὰ ἁπλαῖ ρωμαντικαὶ ἀναμνήσεις καὶ ἄχρηστοι εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν τοῦ τόπου.

Ἔρχομαι ἤδη εἰς τὸ κύριον ζήτημα. Ὀφείλω νὰ σᾶς δηλώσω ἐκ τῶν προτέρων ὅτι ἂν ἐγὼ ἐτιμώμην διὰ τῆς ψήφου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ εὑρισκόμην εἰς τὴν τιμητικήν δι' ἐμὲ θέσιν νὰ διαθέτω τὴν πλειοψηφίαν τῆς παρούσης Συνελεύσεως θὰ ἐζήτουν νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα διὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἔστω καὶ ἂν ἐζήτουν τὴν κύρωσιν οὕτως εἰπεῖν τῆς πράξεως αὐτῆς διὰ δημοψηφίσματος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐξέφρασα τὴν γνώμην ὅτι ἡ Ἐθνοσυνέλευσις, ἡ παροῦσα ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦτο, διότι ἡ μεγάλη πλειονότης τῶν μελῶν αὐτῆς ἐξελέγη ὑπὸ τοῦ λαοῦ μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι τὰ μέλη της θὰ ὑποστηρίξουν τὴν ἐπαναφορὰν τῆς Βασιλείας. Πλὴν ὅμως εὑρισκόμεθα πρὸ προτάσεων ἄλλων τῆς Κυβερνήσεως τὰς ὁποίας βεβαίως προτείνουσα ἡ Κυβέρνησις ἀναλαμβάνει πλήρη τὴν εὐθύνην τῶν ἀποτελεσμάτων των. Ἀλλὰ δὲν ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι καὶ ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τοῦ πολιτειακοῦ δὲν ἔχει γνώμην. Ἀνέπτυξα εἰς προηγουμένην ἀγόρευσιν πῶς ὄχι μόνον ἔχει γνώμην ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐκλογικοῦ ἀγῶνος ἀλλὰ καὶ ὀφείλει νὰ ἔχῃ γνώμην. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἕνα δημοψήφισμα ὡς ἕκθετον τέκνον οὕτως εἰπεῖν καὶ ἐγκαταλελειμμένον, χωρὶς οἱ πολιτικοί του ἄνδρες νὰ λάβουν θέσιν ὡρισμένην ἐπ' αὐτοῦ, χωρὶς ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ὡς Σῶμα νὰ ἐκφρασθῇ ἐπ' αὐτοῦ ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶναι ἀπόφασις, θὰ εἶναι ὅμως γνώμη, γνώμη διαφωτίζουσα τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

Ὅπως προτείνεται τὸ δημοψήφισμα εἶναι ζήτημα καθαρῶς ποσοτικόν. Τὸ δημοψήφισμα ὅπως τίθεται μὲ πλήρη σιγὴν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τὸ κατὰ πόσον εἶνε ὀρθὴ ἢ ὄχι ἡ μεταβολὴ τοῦ πολιτεύματος μὲ τὴν οὐδετερότητα τῆς Κυβερνήσεως, μὲ τὴν ἀποχὴν ἐκφράσεως σχετικῆς γνώμης ἐκ μέρους τῶν περισσοτέρων πληρεξουσίων εἶναι μία πρᾶξις ἡ ὁποία μειώνει τὴν δυναμικότητα τοῦ ἀγῶνος. Καὶ ἄλλοτε ἐξεφράσθην εἰς ἄλλην Ἐθνοσυνέλευσιν τοῦ 1927 καὶ ἤδη ἐπαναλαμβάνω ἐνταῦθα. Ζήτημα τοιοῦτον, ζήτημα ἐπὶ τοῦ πολιτεύματος, δὲν εἶναι μόνον ζήτημα καθαρῶς ἀριθμοῦ ψήφων ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν εἶναι καὶ ζήτημα δυναμικόν. Δὲν θέλω ὅμως νὰ μὲ παρεξηγήσῃ κανεὶς καὶ νὰ νομίσῃ ὅτι διὰ τῆς λέξεως ταύτης ἐκφράζω καὶ ἰδέαν ὅτι εἶναι ζήτημα λυόμενον διὰ τῆς βίας καὶ δὴ διὰ τῆς βίας τῶν ὅπλων. Κάθε ἄλλο· τοὐναντίον νομίζω ὅτι ὁ χρώμενος εἰς τοιοῦτον ζήτημα τὴν διὰ τῶν ὅπλων βίαν δὲν κάμνει τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ἀνομολογῇ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀδυναμίαν. Ὅταν λέγω ὅτι εἶναι ζήτημα δυναμικὸν ἐννοῶ εἶναι ζήτημα διὰ τὴν λύσιν τοῦ ὁποίου δὲν ἀρκεῖ μόνον ὁ ἀριθμὸς τῶν ψήφων. Ἀλλὰ ὅτι καὶ πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ψήφων χρειάζεται δυναμισμός. Δηλαδὴ ἀποφασιστικότης, τόλμη, θάρρος κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος χρῆσις ὅλων τῶν μέσων τὰ ὁποῖα ἔχομεν εἰς χεῖρας μας ἐπιμονὴ καὶ πεῖσμα ἀκόμη, μέχρις ὅτου ἐπιτευχθῇ τελικὴ νίκη. Ὅταν ὅμως ἀποφεύγεται ὡς Συνέλευσις ἀκόμη καὶ νὰ ἐκφέρετε τὴν γνώμην σας .....

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Ποῖος σᾶς εἶπεν ὅτι ἀποφεύγομεν εἰς τὴν Συνέλευσιν νὰ ἐκφέρωμεν γνώμην: Ἐπὶ τοῦ δημοψηφίσματος δύναται νὰ ἔχῃ ὁ καθεὶς γνώμην.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Δὲν πρόκειται περὶ ἀποφάσεων, ὅταν ἀκούσετε θὰ μὲ ἐννοήσετε. Ἀποφεύγει νὰ ἐκφράσῃ ὡς Συνέλευσις, λέγω, τὴν γνώμην της ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐλαττώνουσα τὸν δυναμισμὸν τοῦ ἀγῶνός της, ὅσοι δὲ ἐξ ὑμῶν ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀγῶνος τούτου, ἀπὸ ἀπόψεως βασιλικῆς, θέλω νὰ κατανοήσητε τοῦτο καλῶς καὶ ἐλπίζω νὰ τὸ ὑποστηρίξητε εἰς τὴν περαιτέρω διατυπωθησομένην πρότασίν μου τότε θέλω νὰ εἰσέλθω ὀλίγον τι λεπτομερέστερον εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο τοῦ δυναμισμοῦ, διὰ νὰ ἄρω παρεξηγήσεις αἱ ὁποῖαι θὰ ἠδύναντο νὰ βλάψουν τὴν ὑπόθεσιν. Δυναμισμός, δυναμικότης ὑπάρχει εἰς πᾶσαν πολιτικὴν πρᾶξιν. Λύονται τὰ ζητήματα ὅλα διὰ τῆς πλειοψηφίας. Ὅταν ἕνα ζήτημα ἔχῃ τὴν πλειοψηφίαν ἰσχύει, ὅταν ἔχῃ τὴν μειοψηφίαν δὲν ἰσχύει καὶ δέον τότε ἡ μειοψηφία νὰ ὑποταγῇ εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς πλειοψηφίας. Διατί τοῦτο; Διότι ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς ψήφων εἶναι ἀπόδειξις περὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ ζητήματος; Ὄχι βέβαια. Πολλάκις ἀπεδείχθη ὅτι αἱ μειοψηφίαι ἐσκέφθησαν ὀρθότερον. Ἐν τοσούτῳ ὑπερισχύει καὶ πρέπει νὰ ὑπερισχύῃ ἡ γνώμη τῆς πλειοψηφίας. Διατί; «Τὸ διατί» εἶναι ἁπλούστατον. Ἐὰν ἀνατρέξητε ὀλίγον πρὸς τὰ ὀπίσω, τί ἐγίνετο κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους. Θὰ ἴδητε ὅτι τὰ ζητήματα τότε δὲν ἐλύοντο διὰ συζητήσεων ἐν Κοινοβουλίαις, ἀλλὰ διὰ τῆς δυνάμεως τῶν ὅπλων. Ἕκαστος ὑποστήριζε διὰ τῶν ὅπλων μαχόμενος κατὰ τοῦ ἀντιπάλου του τὰ ζητήματά του. Ὅταν ὅμως ἐφθασεν ἡ κοινωνία εἰς μίαν περίοδον κατὰ τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ λείψῃ αὐτὸς ὁ ἀέναος καὶ διαρκὴς πόλεμος μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας καὶ ὅταν συνῆλθον μεταξύ των εἰς Κοινοβούλια—ἔτσι εἶναι ἡ πρώτη ἀρχὴ τοῦ Ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου—αὐτοὶ οἱ μαχηταὶ συνήρχοντο ἔνοπλοι κατ' ἀρχὰς καὶ ἀκολουθούμενοι ἀπὸ τοὺς ἐνόπλους συνοδούς των. Τότε παρουσιάσθησαν διὰ τὴν λύσιν τῶν ζητημάτων πλειοψηφίαι καὶ μειοψηφίαι, ὑπενοεῖτο δὲ ὅτι ἐὰν ἡ μειοψηφία δὲν ὑπετάσσετο εἰς τὴν γνώμην τῆς πλειοψηφίας, θὰ ὑπετάσσετο εἰς ταύτην διὰ τῆς βίας τῶν ὅπλων τῆς πλειοψηφίας. Αἱ μειοψηφίαι γνωρίζουσαι τοῦτο ἐκ τῶν πρατέρων, ὑπετάσσοντο ἄνευ ἀγῶνος. Ὅταν λοιπὸν μεταξὺ δέκα ἀνθρώπων οἱ ὀκτὼ εἶναι ὑπὲρ μιᾶς λύσεως καὶ οἱ δύο κατά, ἐὰν ἀποφασίσουν νὰ ἔλθουν εἰς χεῖρας, οἱ ὀκτὼ φυσικὰ θὰ καταβάλουν τοὺς δύο. Ἐπειδὴ οἱ δύο γνωρίζουν ἐκ τῶν προτέρων ὅτι θὰ καταβληθοῦν, διὰ τοῦτο δὲν ἔρχονται καθόλου εἰς ἀγῶνα καὶ παραδέχονται τὴν γνώμην τῆς πλειοψηφίας. Βλέπετε λοιπὸν ὅτι καὶ εἰς τὴν καθημερινήν σας πρᾶξιν εἰσέρχεται ὁ δυναμισμός. Θὰ σᾶς τὸ παρουσιάσω καὶ ὑπὸ μίαν ἄλλην μορφήν. Ὑποθέσατε ὅτι συνεργόμεθα ἑκατὸν ἄνθρωποι καὶ εἶναι οἱ 50 ὑπὲρ μιᾶς λύσεως καὶ 50 κατά. Ἀπὸ ἀπόψεως ποσοτικῆς δὲν λαμβάνεται ἀπόφασις. Ὑποθέσατε ὅτι οἱ 50 οἱ ὁποῖοι εἶναι ὑπὲρ, εἶναι ἄνθρωποι τολμηροί, θαρραλέοι, καὶ ἀποφασισμένοι νὰ βγάλουν πέρα τὴν ἰδέαν τους διὰ παντὸς τρόπου. Οἱ δὲ ἄλλοι 50 εἶναι ἀτολμοι, ψοφοδεεῖς, κυμαινόμενοι, τὶς νομίζετε ὅτι θὰ ὑπερισχύσῃ; Οἱ 50 θαρραλέοι καὶ ἀποφασισμένοι νὰ φέρουν τὸν ἀγῶνα εἰς πέρας θὰ παρασύρουν κατ' ἀνάγκην καὶ ἐκείνους ποὺ ἔχουν τὰ μηνσθέντα ἐλαττώματα οἱ ὁποῖοι θὰ εἴπουν, ὅτι, ἀντὶ νὰ φθάσωμεν εἰς ἀγῶνας καὶ ἔριδας δὲν εἶναι καλύτερα νὰ ἔχωμεν τὴν ἡσυχίαν μας; Καὶ ἔτσι σχηματίζεται ἡ πλειοψηφία ἀπὸ τοὺς 50 θαρραλέους. Ὁ δυναμισμὸς εἰσέρχεται, κύριοι, εἰς πᾶσαν πολιτικὴν σας πρᾶξιν.

Ἐὰν θέλετε, κύριοι Βασιλόφρονες Πληρεξούσιοι,—καὶ ἐννοῶ Βασιλόφρονας ὄχι τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὴν Ἕνωσιν Βασιλοφρόνων, ἀλλὰ ὅλους τοὺς φιλοβασιλικοὺς Πληρεξουσίους,—ἐὰν θέλετε νὰ διεξαχθῇ τὸ δημοψήφισμα κατὰ τρόπον, οὕτως ὥστε νὰ ἐπιτύχῃ ὁ σκοπός σας, τότε πρέπει νὰ εἰσέλθῃ καὶ ὁ δυναμισμός σας εἰς αὐτὸ καὶ ὄχι μόνον τὸ ποσὸν τῶν ψήφων, ὁ δυναμισμὸς σας ὅπως προηγουμένως σᾶς ἐξέθεσα. Χάριν αὐτοῦ τοῦ δυναμισμοῦ εἶναι ποῦ ζητῶ, ὅπως ἡ Συνέλευσις ἐκφράσῃ τὴν τοιαύτην γνώμην. Πολλοὶ εἶπον καὶ ἔγραψαν, ὅτι μετὰ τοιαύτης ὁρμῆς ἀγόμενοι πρὸς τοιοῦτον ἀγῶνα φανατίζομεν τοὺς ἀντιπάλους, τοὺς Δημοκρατικοὺς καὶ διὰ τοῦ φανατισμοῦ αὐτοῦ δημιουργοῦμεν ἐναντίον μας ἰσχυρὰν ἀντίδρασιν.. Ἀπατᾶσθε. Ἀπατῶνται, ὅσοι τὸ ἐνόμισαν αὐτό. ἀπατῶνται δεινῶς. Οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν, οἱ Δημοκρατικοί, εὑρίσκονται μετὰ τὰς καταστροφάς, τὰς ὁποίας ἔφεραν εἰς τὸν τόπον αὐτὸν εἰς τέλειον ἐκπεσμόν, εἰς τοιοῦτον ἐκπεσμόν, ὥστε δὲν ἐτόλμησαν κἂν νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς ἐκλογάς, κατὰ τὰς ὁποίας μία πολιτικὴ μερὶς ἔθετε καθεστωτικὸν ζήτημα. Παρουσίασαν δὲ

ὡς πρόφασιν τὸ ὅτι ἡ Κυβέρνησις μετεχειρίζετο κατὰ τὰς ἐκλογὰς μέσα τοιαῦτα, ὥστε θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ παλαίσωσιν εἰς τὰς ἐκλογάς. Ἀλλὰ τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα μετεχειρίσθη ἡ Κυβέρνησις κατ' αὐτῶν, ἦσαν τὰ μέσα τὰ ἴδια, τὰ ὁποῖα εἴχομεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν καὶ ἡμεῖς οἱ Ἕνωσις τῶν Βασιλοφρόνων καὶ ὅμως οὐδόλως ὠρρωδήσαμεν, ἀλλὰ κατήλθομεν εἰς τὸν ἀγῶνα, διότι εἴχομεν τὴν τόλμην καὶ τὴν ἀπόφασιν νὰ ὑποστηρίξωμεν τὰς ἰδέας μας καὶ τὴν πίστιν πρὸς αὐτάς. Ἐν ᾧ αὐτοὶ ἔχασαν τὴν τόλμην καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα, ἔχασαν τὴν δύναμίν των καὶ ἦλθον εἰς τέλειον ἐκπεσμόν. Ἐὰν τώρα, κ. Πληρεξούσιοι, τοὺς βλέπετε ἐξεγειρομένους ἐκ νέου καὶ διὰ τοῦ τύπου τοὐλάχιστον καὶ τινων ὀργανώσεων νὰ ἀρχίζουν νὰ γεννοῦν ἀντίδρασιν κατὰ μιᾶς ἐκβάσεως τοῦ Δημοψηφίσματος ὑπὲρ τῆς Βασιλείας, τοῦτο δὲν προέρχεται διότι εἶδον ἐκ μέρους μας ἀποφαστικὴν ροπὴν ὑπὲρ αὐτῆς. Τοὐναντίον τοῦτο τὸ πράττουν, διότι νομίζουν ὅτι ὑπάρχουν παρ' ἡμῖν ἀμφιταλαντεύσεις, δισταγμοί, κυματισμοί, οἱ ὁποῖοι τοὺς γεννῶσιν ἐλπίδας ὅτι δύνανται νὰ ὑπερισχύσουν. Ἐὰν εἶχον τὴν πεποίθησιν ὅτι παρ' ἡμῖν ἀμφιταλαντεύσεις καὶ δισταγμοὶ δὲν ὑπάρχουν καὶ ὅτι εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ βαδίσωμεν πρὸς τοιοῦτον σκοπόν, δὲν θὰ ἐβλέπατε καμμίαν ἀντίδρασιν, ὁ δυναμισμός μας θὰ τοὺς ἐκράτει εἰς τὴν θέσιν τῆς καταπτώσεως τὴν ὁποίαν εἶχον μετὰ τὸ κίνημα. Αὐτοὶ εἶναι οἱ λόγοι, διὰ τοὺς ὁποίους ἐπιμένω ὅπως ἡ Συνέλευσις ἐκφράσῃ γνώμην. Εἰς μίαν προηγουμένην ἀγόρευσίν μου εἶπον διὰ τὸ 1920 ὅτι ἡ Ἐθνοσυνέλευσις εἶνε λύσει τὸ ζήτημα πρὸ τοῦ Δημοψηφίσματος. Κύριοι Πληρεξούσιοι, ἔσφαλα εἰς τὴν ἔκφρασιν καὶ διὰ τοῦτο προεκάλεσα ἀντιρρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ὀρθαί. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ εἴπω καὶ κακῶς τὸ ἐξέφρασα ἦτο ὅτι διὰ τῶν ἐκλογῶν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τῆς 1ης Νοεμβρίου ἐλύθη τὸ ζήτημα ποσοταβολικῶς καὶ ἐπομένως τὸ Δημοψήφισμα κατ' οὐσίαν δὲν ἦτο παρὰ κυρωτικὸν τῶν ἐκλογῶν τούτων.

Ὁ τοιοῦτος ἰσνυρισμὸς ἀποδεικνύεται καὶ ἐξ ἑνὸς διαγγέλματος τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Δημητρίου Ράλλη, τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τῆς 11 Νοεμβρίου 1920, διὰ τοῦ ὁποίου διαγγέλματος ὁ λείψανστος Ράλλης καὶ τὸ Ὑπουργικὸν αὐτοῦ Συμβούλιον, μεταξὺ τοῦ ὁποίου καὶ ὁ νῦν κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἔλεγεν εἰς τὸν λαὸν ὅτι διὰ τῶν ἐκλογῶν τῆς 1ης Νοεμβρίου ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐξεδήλωσε σαφῆ καὶ κατηγορηματικὴν τὴν ἀκράδαντον αὐτοῦ θέλησιν περὶ τοῦ δυναστικοῦ ζητήματος. Καὶ τὸ διάγγελμα τῆς Κυβερνήσεως ἐκείνης ἀνήγγειλεν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ὅτι οἱ ἐκλογαὶ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἔλυσαν τὸ ζήτημα. Προσθέτει ὅμως τὸ διάγγελμα ἐκεῖνο «αἱ περιστάσεις ὑπ' ἂς ὁ Βασιλεὺς κατέλιπε τὴν Χώραν καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα γεγονότα ἐπιβάλλουσιν ὅπως ἡ λαϊκὴ θέλησις περὶ ἐπανόδου του ἐκδηλωθῇ καὶ διὰ δημοψηφίσματος ἵνα κατασταθῇ ὅτι κλπ.». Ἐὰν ὅμως ὑπάρχει τις ἀμφιβολία ἢ ἀσάφεια εἰς τὸ ἂν αἱ ἐκλογαὶ ἔλυσαν τὸ ζήτημα τοῦτο διὰ τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τῶν βασιλικῶν ὑποψηφίων τῶν ἐκθεσάντων βασιλικὰ αἰσθήματα καὶ βασιλικὰς δηλώσεις, ἐὰν περὶ τούτου ὑπάρχει τις ἀμφιβολία, τότε τὸ ἁπλούστερον πρᾶγμα ἐκδηλωθῇ ἡ Συνέλευσις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἂν ὄχι δι' ἀποφάσεως, τοὐλάχιστον διὰ γνώμης ποὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν; Διὰ τοῦτο λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ προτείνω εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν τὴν τροπολογίαν τοῦ 1ου ἄρθρου τοῦ ὑπὸ συζήτησιν ψηφίσματος. Ἡ τροπολογία αὕτη ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἡ Ε' Ἐθνοσυνέλευσις ἔχουσα τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Συνταγματικὴ Βασιλεία εἶναι τὸ Πολίτευμα τὸ ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ὅτι ἡ ἀποκατάστασις αὐτῆς θὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ὁμαλότητα εἰς τὸν πολιτικὸν ἡμῶν βίον καὶ θὰ κατοχυρώσῃ τὴν ἐθνικὴν ἑνότητα, ἀποφασίζει ὅπως διενεργηθῇ Δημοψήφισμα κλπ. τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ψηφίσματος μένει ὡς ἔχει. Εἶναι οὕτως εἰπεῖν μία δικαιολογία τῆς πράξεως διατί ἡ Συνέλευσις

ἀποτείνεται εἰς τὸν λαόν. Εἶναι ἐπαναλαμβάνω μία δικαιολογία τῆς πράξεως θαρραλέα καὶ ἡ ὁποία θὰ ἀρῃ ἐκ τοῦ μέσου μερικοὺς δισταγμοὺς οἱ ὁποῖοι ὑπάρχουσιν ὄχι μεταξύ σας, ἀλλὰ μεταξὺ τμημάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Βεβαίως δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ φέρω ἐν τῇ αἰθούσῃ τὰς φήμας τὰς διασπειρομένας μεταξὺ τοῦ λαοῦ. Ἐν τούτοις ὅμως ἐπειδὴ εἰς αὐτὸν ἀποτείνεσθε, διὰ νὰ ἀπαντήσῃ διὰ δημοψηφίσματος, καλὸν εἶναι νὰ γνωρίζητε ὅτι μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἴτε ἐντέχνως, εἴτε κακοβούλως, εἴτε ἐξ ἐλαφρότητος διασπείρονται φῆμαι ὅτι ἡ πλειοψηφία τῆς Συνελεύσεως ταύτης εἶναι δημοκρατική. Ἄλλοι λέγουν ὅτι ναὶ μὲν ἡ πλειοψηφία εἶναι φιλοβασιλική, ἀλλὰ μὲ μικρὰν διαφορὰν ψήφων. Ὁμιλοῦν περὶ 100 πληρεξουσίων κεκηρυγμένων ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας. Καθῆκον ἔχετε νὰ ἐκκαθαρίσητε ἀπέναντι τοῦ λαοῦ τὴν θέσιν τοῦ Σώματος. Εἷς τῶν κυρίων πληρεξουσίων ὁμιλῶν προχθὲς διὰ τὸν ἑαυτόν του, ἐπειδὴ ἐγὼ εἶπον ὅτι πρέπει νὰ ἔχῃ τὸ Σῶμα τὸ θάρρος νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του, εἶπεν ὅτι «ἐγὼ ὅταν ἐπιστῇ ἡ ὥρα θὰ ἐκτελέσω τὸ καθῆκόν μου». Ἐνόει δὲ τὸ φιλοβασιλικόν του καθῆκον.

Ι. ΣΚΑΝΔΑΛΑΚΗΣ Ἐπειδή, κ. ἀρχηγὲ τῶν Ἐλευθερο-φρόνων, τὸ εἶπον ἐγὼ αὐτὸ ἔχω νὰ σᾶς εἴπω ὅτι, πράγματι κατὰ τὰς ἐκλογὰς ἤμην ὑπὲρ τῆς Βασιλείας, ἀλλὰ καὶ ἐγκρίνω ἐν τούτῳ τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως διὰ λόγους τοὺς ὁποίους θὰ ἀναπτύξω ὅταν θὰ σᾶς ἰδιαιτερχθῶ ἐπὶ τοῦ βήματος.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Δὲν εἶπον καὶ ἐγὼ τίποτε περισσότερον. Εἶπε λοιπὸν ὁ κ. Πληρεξούσιος ὅτι ὅταν ἐπιστῇ ἡ ὥρα, θὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθῆκον του, δηλαδὴ τὸ φιλοβασιλικόν του καθῆκον. Ἐπέστη σήμερον μὲ τὴν τροπολογίαν, τὴν ὁποίαν ὑπέβαλα. Ἐπέστη ἡ ὥρα νὰ ἐκδηλωθῇ, ὅπως ἐπέστη ἡ ὥρα διὰ νὰ ἐκδηλωθῶσι πάντες οἱ πληρεξούσιοι. Θὰ εἶναι ἴσως ἡ σημερινὴ συνεδρίασις ἡ τελευταία τῆς Συνελεύσεως πρὸ τοῦ δημοψηφίσματος καὶ δὲν πρέπει νὰ μείνουν ἀμφιβολίαι εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν περὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐνταῦθα καὶ τῆς γνώμης τῆς Συνελεύσεως. Τὸ κυρίαρχον Σῶμα τὸ ἐκπροσωποῦν τὴν ἐθνικὴν θέλησιν δὲν δύναται νὰ μὴ ἔχῃ ὡς Σῶμα, ὡς σύνολον, γνώμην ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ. Ἐλπίζω ὅτι ἡ τροπολογία αὕτη, ἡ ὁποία δὲν σᾶς ἐξαναγκάζει νὰ λάβητε ἀποφάσεις, ἀλλὰ νὰ ἐκφέρητε γνώμην, θὰ γίνῃ ἀσπαστὴ παρ' ὑμῶν. Βεβαίως καὶ ἐγὼ θὰ ἠὐχόμην, ὅπως καὶ πολλοὶ ἐξ ἡμῶν, νὰ ἐγίνετο ἡ μεταβολὴ αὕτη ἄνευ ἀγῶνος, οὕτως εἰπεῖν διὰ τοῦ ὁμαλωτέρου καὶ φυσικωτέρου τρόπου. Δυστυχῶς αἱ ἀνθρώπινοι μεγάλαι πράξεις, οἱ μεγάλοι ἀνθρώπινοι σκοποὶ δὲν ἐπιτυγχάνονται παρὰ μόνον δι' ἀγώνων. Ἐπιτρέψατέ μοι, Κύριοι, πληρεξούσιοι, νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω ὅτι ἡ ζωὴ δὲν εἶναι ἡσυχία καὶ ἀπόλαυσις. Ἡ ζωὴ εἶναι ἀγών. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆτε ποτέ, Κύριοι πληρεξούσιοι, ὅτι οἱ μεγάλοι πολιτικοὶ σκοποί, ὅπως καὶ οἱ ἀτομικοὶ σκοποὶ τῶν κατ' ἰδίαν ἀνθρώπων δὲν ἐπιτυγχάνονται διὰ τῆς εὐμαρείας, ἀλλὰ δι' ἀγώνων. Ἡ εὐμάρεια καὶ ἡ ἀπόλαυσις ἄγει εἰς τὸν μαρασμόν. Ὁ ἀγὼν καὶ πολλάκις ὁ σκληρὸς ἀγών, αὐτὸς εἶναι ἡ ζωή. (Χειροκροτήματα).

Μ. ΚΙΡΚΟΣ (Ὑπουργὸς Κρατικῆς Ὑγιεινῆς κλπ.). Εἰς τὸ βῆμα, κύριοι πληρεξούσιοι, ἀνῆλθον ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἀγορευσάντων δύο συναδέλφων τοῦ ἀξιοτίμου ἐκ Φλωρίνης πληρεξουσίου καὶ τοῦ ἀξιοτίμου ἀρχηγοῦ τοῦ Ἐθν. Ριζοσπαστικοῦ κόμματος. Ἐκ τούτων ὁ μὲν ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τοῦ δημοψηφίσματος καὶ ἡ ποὸς τὸν λαὸν εἰσήγησις αὐτοῦ ἐκ μέρους τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, θέτουσα οἱονεὶ ὑπὸ αἵρεσιν τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα ἐπέβαλεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐκ τοῦ κόμματος ἀποχώρησιν, ὁ δὲ ὑπεστήριξε τὴν μεταβολὴν τῶν περὶ του φρονημάτων προηγηθέντων αὐτοῦ καὶ τὴν προσχώρησίν του πρὸς τὴν βασιλευομένην δημοκρατίαν. Ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας ἡ περαιτέρω σιγὴ ἐμοῦ παλαιοδημοκρατικὴν ἔχοντος προέλευσιν ἐνόμισα ὅτι δὲν ἐπετρέπετο καὶ ὅτι καθῆκον εἶχον νὰ ἀναπτύξω τὰς σκέψεις μου, ὅσον ἀφορᾷ τὸ δημοψήφισμα μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι καὶ τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος καὶ τὸ συμφέρον τοῦ κόμματος ἐξυπηρετῶ. Ἀνῆλθον εἰς τὸ βῆμα διὰ νὰ σᾶς θέσω ὑπ' ὄψει στοιχεῖα πρὸς διαφώτισιν ὑμῶν καὶ διὰ νὰ ἐπικοινωνήσω μὲ τὸν λαόν. Ὁ ἀξιότιμος πληρεξούσιος ἐκ Φλωρίνης εἶπεν ὅτι τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος ἀπεδέχθη καὶ εἰσηγήθη τὸ πολιτειακὸν δημοψήφισμα ἔθεσεν οἱονεὶ ὑπὸ αἵρεσιν τὸ ὑφιστάμενον δημοκρατικὸν πολίτευμα καὶ ἐπέβαλεν εἰς αὐτὸν τὸ καθῆκον νὰ ἀποχωρήσῃ τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος. Ὁ κ. πληρεξούσιος ἐκ Φλωρίνης γόνος παλαιοτάτης πολιτευομένης οἰκογενείας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀγνοῇ ὅτι διαφωνίαι ἐπὶ θεμελιωδῶν ζητημάτων πολιτευομένων ἐξέχουσαν κατεχόντων θέσιν πρέπει νὰ φέρωνται ἐνώπιον τῆς δημοσίας γνώμης καὶ νὰ λύωνται τελειωτικῶς. Τοῦτο εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν κατὰ μείζονα ἐπιβάλλετο λόγον, καθόσον ἡ διαφωνία ἐπῆλθε μετὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ προεκλογικοῦ ἀγῶνος. Ὁ κ. ἐκ Φλωρίνης πληρεξούσιος ἀποφυγὼν νὰ θέσῃ τὸ ζήτημα προεκλογικῶς δὲν νομίζω ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸ θέσῃ μετεκλογικῶς καὶ νὰ μεμφθῇ ἡμῶν ὡς παραμενόντων εἰς τὸ κόμμα μετὰ τὴν εἰσήγησιν τοῦ δημοψηφίσματος.

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Τὸ εἶπα προεκλογικῶς εἰς ἕνα ἄρθρον μου δημοσιευθὲν εἰς τὴν Ἐφημερίδα «Νέα Ἑλλάς» τῆς Θεσ)νίκης καὶ ἐθήλωσα ὅτι καταδικάζω τὴν ἀνακίνησιν Καθεστωτικοῦ ζητήματος καὶ ὅτι ἀποσχίζομαι τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος.

Μ. ΚΙΡΚΟΣ (Ὑπουργὸς Κρατικῆς Ὑγιεινῆς κλπ.). Διὰ τοὺς πολιτευομένους τῆς ἰδικῆς σας σειρᾶς τὸ βῆμα τῆς «Νέας Ἑλλάδος» δὲν ἦτο τὸ προσῆκον.

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Ἀνεδημοσιεύθη εἰς πολλὰς Ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας.

Μ. ΚΙΡΚΟΣ (Ὑπουργὸς Κρατ. Ὑγιεινῆς κλπ.). Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τούτου εὑρίσκεται ἄραγε ἐν δικαίῳ ὁ κ. πληρεξούσιος Φλωρίνης καθότι ἀφορᾷ εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ἀποδεχθεὶς τὸ δημοψήφισμα ἀνήρεσε τὴν ὑπόσχεσίν του πρὸς τὸν Λαὸν περὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ πολιτεύματος καὶ προέβη εἰς πρᾶξιν τοιαύτην, ὥστε νὰ ἐπισύρῃ τὰς διαμαρτυρίας τῶν δημοκρατικῶν μελῶν τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ; Πρέπει νὰ διακηρύξω ὅτι τοῦτο πράξας ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ὄχι μόνον συνεπὴς πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ παραδεχθέντα ὑπῆρξε ἀλλὰ προσέφερε καὶ ὑπηρεσίαν καὶ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ πρὸς τὴν Δημοκρατίαν.

Οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν ἔφθασαν μέχρι τοῦ σημείου ὥστε νὰ κατηγορήσουν τὴν Κυβέρνησιν ὡς χρησιμοποιοῦσαν τὴν πλειοψηφίαν τοῦ λαοῦ διὰ νὰ ὑπονομεύσῃ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα. Καὶ ἡ πολιτειακὴ κρίσις, κύριοι πληρεξούσιοι, ἦλθε εἰς ὀξὺ σημεῖον προεκλογικῶς ὑπὸ πολιτευομένων συμπραξάντων μετὰ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος οἱ ὁποῖοι ἀνεπέτασαν τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς Βασιλείας. Καθῆκον λοιπὸν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ἦτο νὰ ἀποδεχθῇ καὶ νὰ εἰσηγηθῇ τὸ πολιτειακὸν δημοψήφισμα ἵνα παρασχεθῇ εἰς τὸν λαὸν ἡ εὐκαιρία ἐλευθέρως νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του καὶ νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο κατὰ ἕνα τρόπον ὁριστικόν, ὥστε νὰ παύσῃ νὰ διαταράσσῃ τοῦ λοιποῦ τὴν γαλήνην τοῦ τόπου καὶ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν κατάλυσιν ἑνὸς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων ἐμποδίων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ τόπου. Καθῆκον ἡμῶν καὶ ἰδιαιτέρως τῶν μελῶν τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος τῶν ἐχόντων δημοκρατικὴν τὴν προέλευσιν, ἰδίως κατὰ τὴν κρίσιμον αὐτὴν στιγμὴν ἦτο ὄχι νὰ ἀποχωρήσωμεν, ἀλλὰ νὰ συσπειρωθῶμεν περὶ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ λαϊκοῦ κόμματος καὶ νὰ συμβάλωμεν εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς γαληνεύσεως τῆς χώρας. Δι' ἡμᾶς πιστεύοντας καὶ εἰς τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀβασιλεύτου δημοκρατίας καὶ ὅτι τὸ ὑφιστάμενον πολίτευμα συγκεντρώνει τὴν πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. . . . (Διαμαρτυρίαι ἐκ μέρους πολλῶν πληρεξουσίων).

Ν. ΚΡΑΝΙΩΤΑΚΗΣ. Ὅπως ἐπρόδωσες τοὺς ἄλλους ἔτσι προδίδεις σήμερον καὶ ἡμᾶς.

Μ. ΚΙΡΚΟΣ. . . .δι' ἡμᾶς, λέγω, τοὺς πιστεύοντας ὅτι τὸ ὑφιστάμενον πολίτευμα συγκεντρώνει τὴν πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸ δημοψήφισμα δὲν ἔπρεπε νὰ συναντήσῃ καμμίαν ἀντίρρησιν. Διότι τίνα κίνδυνον θὰ διατρέξῃ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα ἐξ ἑνὸς δημοψηφίσματος, ἐφόσον θὰ ἐνεργηθῇ τοῦτο ἐλευθέρως ; Ὄχι μόνον δὲν θὰ ἔχωμεν ἀντίρρησιν ἀλλὰ προθύμως θὰ ἐδεχόμεθα τὴν ἐνέργειαν τοῦ δημοψηφίσματος ἵνα ἀρθῇ ἅπαξ διὰ παντὸς ἡ διαφωνία καὶ καταψηφίσματος ἵνα ἀρθῇ ἅπαξ διὰ παντὸς ἡ διαφωνία καὶ καταδειχθῇ ποῦ ἐπὶ τέλους, ποῦ κεῖται ἡ πλειοψηφία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐγγύησιν τῆς γνησίας ὀργανώσεως καὶ ἀνοθεύτου ἐνεργείας τοῦ πολιτειακοῦ τούτου δημοψηφίσματος θὰ ἀποτελῇ πλὴν τῆς πανθομολογουμένης ἐντιμότητος τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ λαϊκοῦ κόμματος καὶ ἡ ἐν τῷ λαϊκῷ κόμματι παρουσία καὶ μελῶν δημοκρατικὰς ἐχόντων ἀντιλήψεις. Ἀλλὰ ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω λόγων νομίζω ὅτι καὶ ἕτερος λόγος ἐπιβάλλει τὴν ἐνέργειαν δημοψηφίσματος. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ μερὶς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἡ ἀκολουθοῦσα τὸ λαϊκὸν κόμμα μέχρι τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ Δημοκρατικοῦ πολιτεύματος σχεδὸν ἐν τῇ ὁλότητί της εἶχε φρονήματα φιλοβασιλικά. Ἔκτοτε προσετέθη εἰς τὴν μερίδα ἐκείνην καὶ ἑτέρα μερὶς ἡ ὁποία ἔχει δημοκρατικὰ φρονήματα. Τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα τὸ ἀνεγνώρισε τὸ λαϊκὸν κόμμα ὑπεῖχον εἰς μίαν ἐπιταγὴν τοῦ συμφέροντος τῆς χώρας. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἡμεῖς οἱ παλαιοδημοκρατικοὶ καθῆκον ἔχομεν νὰ εἴπωμεν ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ πολιτεύματος παρέμεινε εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς τῆς μερίδος ἐκείνης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τῆς ἀκολουθούσης τὸ λαϊκὸν κόμμα πρὸ τῆς ἀναγνωρίσεως ἡ πικρία ὅτι τὸ πολίτευμα τοῦτο καθιερώθη ὑπὸ τῆς μειοψηφίας καὶ ὅτι ἡ γνώμη αὐτῆς οὔσης πλειοψηφίας δὲν εἶχεν ἐπικρατήσει.

Δι' αὐτὸ νομίζω καὶ λέγω ὅτι ὅλοι ὅσοι εἴμεθα δημοκρατικῶν φρονημάτων εὐχαρίστως πρέπει νὰ δεχθῶμεν τὴν ἐνέργειαν ἑνὸς ἀνοθεύτου δημοψηφίσματος διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἀπεδεικνύετο ὅτι ἡ μεοὶς ἐκείνη δὲν ἀποτελεῖ τὴν πλειοψηφίαν ὡς αὐτὴ νομίζει, ἀλλὰ τὴν μειοψηφίαν ὡς ἡμεῖς νομίζομεν καὶ ὅτι θὰ ἔπρεπε καὶ αὐτὴ νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ὁριστικὴν ἐπικράτησιν τοῦ πολιτεύματος χάριν τῆς γαλήνης τοῦ τόπου. Μόνον οὕτω τὸ ζήτημα τοῦ πολιτεύματος θὰ ἔπαυε νὰ ἀποτελῇ στοιχεῖον ἐθνοφόρου διχασμοῦ καὶ δι' αὐτὸ νομίζω ὅτι τὸ ὑποστηριζόμενον ὅτι ἀποτελεῖ ὁλίσθημα ἡ εἰσήγησις τοῦ πολιτειακοῦ δημοψηφίσματος δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰ πράγματα. Νομίζω ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ἀποδεχθεὶς καὶ εἰσηγηθεὶς τὸ δημοψήφισμα ἔδωκε μίαν ἄλλην ἀπόδειξιν τῆς σηγηθεὶς τὸ δημοψήφισμα ἔδωκε μίαν ἄλλην ἀπόδειξιν τῆς φρονήσεως καὶ συνέσεως αὐτοῦ περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν. Πρέπει ὅμως νὰ προσέξωμεν νὰ μὴ προσδώσωμεν εἰς τὸ δημοψήφισμα χροιὰν κομματικήν. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ πλέον εὐαίσθητον σημεῖον τῆς ὅλης ὑποθέσεως. Ὅσοι πιστεύετε εἰς τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ θεσμοῦ τῆς βασιλείας φυλαχθῆτε. Προφυλάξατε τὸν θεσμὸν τῆς βασιλείας, διότι συντελοῦντες εἰς κομματικὴν τοῦ ζητήματος λύσιν τὴν μὲν χώραν ὁδηγῆτε εἰς νέαν περίοδον ἀνωμαλιῶν, τὸ δὲ πολίτευμα τῆς βασιλευομένης δημοκρατίας θέτετε ἐν κινδύνῳ ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως αὐτοῦ. Κύριοι πληρεξούσιοι, ὑπεστηρίχθη ὅτι τὰ κινήματα τῆς 6ης Μαρτίου καὶ τῆς 1ης Μαρτίου ἀπέδειξαν τὴν ἀνεπάρκειαν τοῦ ἰσχύοντος δημοκρατικοῦ πολιτεύματος πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς γαλήνης ἐν τῷ τόπῳ. Ἂς μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ διακηρύξω ὅτι αἱ ἀποτυχίαι τῶν κινημάτων αὐτῶν ἀποδεικνύουν ἀντιθέτως τὴν στερεότητα τοῦ πολιτεύματος διότι τὰ κινήματα ταῦτα δὲν ἦσαν τυχαῖα, ἀλλὰ ἐξαπελύθησαν κατόπιν μακρᾶς παρασκευῆς. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐσαρώθη ἐν τῇ γενέσει του, τὸ δὲ δεύτερον ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν. Πῶς εἶναι δυνατὸν λοιπὸν νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα παρουσιάζει ἀνεπάρκειαν εἰς τὸ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν γαλήνην ἐν τῷ τόπῳ ; Δι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ἡμεῖς ἐνομίσαμεν ὅτι εἴχομεν καθῆκον ὄχι μόνον νὰ παραμείνωμεν εἰς τὸ κόμμα, ἀλλὰ καὶ νὰ συντρέξωμεν τὸν ἀρχηγὸν τοῦ κόμματος εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς μεγάλης αὐτῆς προσπαθείας εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁποίας εὑρίσκεται ἡ ἀποκατάστασις τῆς γαλήνης καὶ τῆς ἠρεμίας τοῦ τόπου. Μετὰ τὸ δημοψήφισμα θὰ κρατήσῃ ἡ θέλησις τῆς πλειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, διότι οὐδεὶς ὑπάρχει ἀνώτερος αὐτοῦ. Καὶ μετὰ τοῦτο ὅταν ὁ σάλος παρέλθῃ καὶ οἱ πιστεύοντες εἰς τὴν ἀβασίλευτον καὶ οἱ πιστεύοντες εἰς τὴν βασιλευομένην δημοκρατίαν κύπτοντες πρὸ τῆς γνησίας θελήσεως τοῦ λαοῦ θὰ βαδίσωμεν ἡνωμένοι εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς ἀνορθώσεως τοῦ τόπου. (Χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Διακόπτεται ἐπὶ 10 λεπτὰ ἡ συνεδρίασις.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΚΟΠΗΝ

Ἐπαναλαμβανομένης τῆς Συνεδριάσεως μετὰ τὴν διακοπὴν ὁ κ. Πρόεδρος δίδει τὸν λόγον εἰς τὸν κ. Θεοτόκην.

Ι. ΘΕΟΤΟΚΗΣ (Ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας). Δὲν ἐπρόκειτο κύριοι πληρεξούσιοι, νὰ λάβω τὸν λόγον κατὰ τὴν ἑσπέραν ταύτην καὶ τοῦτο διότι ἀρκεταὶ τῶν ἀξιοτίμων συναδέλφων εἶναι ἐγγεγραμμένοι νὰ ὁμιλήσωσιν, ἀλλ' αἱ ἀγορεύσεις τοῦ ἐκ Φλωρίνης πληρεξουσίου κ. Δραγούμη καὶ τοῦ συναδέλφου μου ἐν τῇ Κυβερνήσει κ. Κίρκου μὲ ἠνάγκασαν νὰ ἀνέλθω εἰς τὸ βῆμα καὶ ἀναπτύξω τὰς ἀπόψεις καὶ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς.

Καὶ πρῶτον ἀπαντῶ εἰς τὸν κ. Δραγούμην ὅστις ἐξεστόμησε μομφὴν κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, πῶς σύτη ἐνῷ ἐδέχθη ἀνεπιφυλάκτως τὴν Δημοκρατίαν, φέρει σήμερον ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως τὸ δημοψήφισμα. Καὶ ἐρωτῶ ὅταν αὐτὸς ἐδέχετο νὰ ταχθῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1922 δὲν ἐγνώριζεν ὅτι αὕτη θὰ ἐξετρέπετο ὅπως ἐξετράπη ;

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Οὐδέποτε ἐτάχθην ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς ἐπαναστάσεως, εἶναι δὲ γεγονὸς ὅτι κληθεὶς δὲν μετέβην εἰς τὸ συμβούλιον.

Ι. ΘΕΟΤΟΚΗΣ (Ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας). Ἡ Κυβέρνησις ἀπεδέχθη, κ. Πληρεξούσιοι, τὴν Δημοκρατίαν μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐξυπηρέτει τὰ συμφέροντα τῆς χώρας. Ἀπόδειξις εἶναι ὅτι καθ' ὅλον τὸ χρονικὸν διάστημα καθ' ὃ ἐκυβέρνησε δὲν διέπραξεν οὐδεμίαν πρᾶξιν προσβάλλουσαν τὸ ἰσχῦον Δημοκρατικὸν πολίτευμα. Ἀφ' ἧς ἀνέλαβε τὴν Κυβέρνησιν ὁ σώφρων πρωθυπουργός, εἶναι πανθομολογούμενον ὅτι πραγματικὴ ἰσότης εἰς τὰς κρατικὰς ὑπηρεσίας ἐπεκράτησε καὶ πραγματικὸς σεβασμὸς πρὸς τὰ συνταγματικὰ δίκαια τῶν πολιτῶν.

Αὐτὸς εἶναι ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς Κυβερνήσεως Τσαλδάρη. Ἀλλ' ἐνῷ τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως, ὄπισθεν τοῦ ἀνορθωτικοῦ τούτου ἔργου της ἐσχηματίζετο ἡ προδοσία καὶ παρεσκευάζετο τὸ ἐθνοκτόνον κίνημα. Καὶ παρεσκευάζετο ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔλεγον ὅτι ἡ Δημοκρατία εἶναι τὸ ἰδεῶδες πολίτευμα. Καὶ παρουσιάσθη λέγω καὶ ἐστράφη τὸ κίνημα αὐτὸ κατὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐκείνης ἡ ὁποία εἶχε νὰ παρουσιάσῃ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ ἄπειρα ἔργα ἀνορθωτικά (χειροκροτήματα). Ἔργα διὰ τὰ ὁποῖα δὲν προσέτρεχεν εἷς τὸ ξένον κεφάλαιον. Ὄπισθεν τοῦ ἀνορθωτικοῦ τούτου ἔργου, παρεσκευάζετο τὸ κίνημα. Μὴ πλανᾶσθε ὅμως, κ. Πληρεξούσιοι. Ἂν τὸ κίνημα αὐτὸ ἀπέτυχε, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι σύσσωμος ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὠρθώθη κατὰ τῆς καταφώρου παραβιάσεως τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν (χειροκροτήματα). Κύριοι πληρεξούσιοι, ὁ τίμιος Ἕλλην ἀγρότης, ὁ ἐπαγγελματίας, ὁ διανοούμενος, θὰ ἐσκέφθησαν μήπως ἄλλη εἶναι ἡ αἰτία ἥτις δίδει εἰς τοὺς ἀντιπάλους τὴν δυνατότητα νὰ ὀργανώνουν κινήματα. Ἡ βαθυτέρα αἰτία, κύριοι, εἶναι ὅτι τὸ πολίτευμα αὐτὸ ἡ Δημοκρατία, ἐγκαθιδρύθη βίᾳ καὶ ὅτι εἰς τοῦτο οἱ ἀντίπαλοι οὐδέποτε ἐπίστευσαν. Καὶ ἐνῷ ἡμεῖς

ὑπετάχθημεν προσφέροντες ἐθνικὰς πράγματι ὑπηρεσίας, ἐκεῖνοι τὸ παρεβίαζον!

Καὶ τότε ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐσκέφθη καὶ διηρωτήθη. Δὲν ἠμπορεῖ τέλος παντὸς νὰ ἐπανέλθῃ τὸ πολίτευμα ἐκεῖνο μὲ τὸ ὁποῖον ἡ Ἑλλὰς ἔφθασεν εἰς ἰδεώδη ἰσοπολιτείαν καὶ ζηλευτὴν αἴγλην; (παρατεταμένα χειροκροτήματα καὶ ἐπευφημίαι ἐκ τῆς αἰθούσης καὶ τῶν θεωρείων).

Τὸ πολιτειακὸν ζήτημα ἐτέθη, κύριοι Πληρεξούσιοι, ἀπὸ ἕνα κόμμα, ἀλλὰ ἀφ' ἧς ἐγένετο τὸ κίνημα το ζήτημα αὐτὸ εἶχε ἤδη τεθῇ εἰς τὰς ψυχὰς ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Εἴμεθα σύμφωνοι.

Ι. ΘΕΟΤΟΚΗΣ (Ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας). Ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἔχων πολὺ μεγαλειτέραν πεῖραν ἡμῶν δὲν ἠθέλησεν νὰ λάβῃ ὡρισμένην στάσιν καὶ τοῦτο διότι ἡ μεταβολὴ τοῦ πολιτεύματος πρέπει νὰ στηρίζηται εἰς τὴν ἐλευθέραν θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Οἱ πλεῖστοι τῶν συναδέλφων θὰ ὑποστηρίξουν σήμερον ὅτι μόνον διὰ τῆς ἐπανόδου τοῦ βασιλέως θὰ ἐπανεύρῃ τὴν γαλήνην της ἡ χώρα, θὰ ἦτο δὲ παράδοξον τὸ ἀντίθετον ἀφ' οὗ μὲ τὰ βασιλικὰ θούρια ἐξελέγησαν. Ἐγώ, ἀνήκων εἰς περιφέρειαν ἥτις τὸ 1924 παρ' ὅλας τὰς ἀσκηθείσας πιέσεις, ἐξεδηλώθη ὑπὲρ τῆς Βασιλείας, εἶπον εἰς τοὺς ἐκλογεῖς μου ὅτι δὲν ἔρχομαι νὰ ζητωκραυγάσω ὑπὲρ τῆς Βασιλείας, ἀλλ' εὔχομαι ὅπως ἡ ἄδολος ἔκφρασις τῆς θελήσεως τοῦ Κερκυραϊκοῦ λαοῦ, μεταφερθῇ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν ὑπάρχουν τινὲς ὑποστηρίζοντες ὅτι ἡ σημερινὴ πλειοψηφία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, ὡς πιστεύει καὶ ὁ συνάδελφος κ. Κίρκος, ἡμεῖς πιστεύομεν ἀκραδάντως καὶ διακηρύττομεν ὅτι ἡ μεγίστη πλειοψηφία ἐξεδηλώθη ἤδη ὑπὲρ τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς βασιλείας. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὸ δημοψήφισμα πρέπει νὰ γίνῃ εἰλικρινὲς καὶ ἐλεύθερον καὶ θὰ γίνῃ διότι ἐξ αὐτοῦ θὰ ἐξαρτηθῇ ἡ πολιτικὴ ὀρθωσις. Καὶ ἐπειδὴ ὅλοι θὰ πεισθῶσι καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἔξω τῆς αἰθούσης ταύτης ἀντίπαλοί μας, ὅτι τὸ δημοψήφισμα διενεργήθη ἐλευθέρως, διὰ τοῦτο εἶμαι βέβαιος ὅτι μετέπειτα θὰ δώσωμεν χεῖρα μὲ τοὺς δημοκράτας καὶ θὰ σεβασθῶμεν ὅλοι τὸ νέον πολίτευμα (παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Μεθ' ὃ ὁ κ. ΠΕΡ. ΙΑΚ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, ἀνελθὼν εἰς τὸ βῆμα λέγει ὅτι ἐρωτηθεὶς ποτε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὁ Χρύσιππος διατὶ δὲν ἀναμιγνύεται εἰς τὴν πολιτικὴν ἀπήντησεν ὅτι δὲν ἀναμιγνύεται, διότι ἐὰν μὲν πολιτεύεταί τις ἀνειλικρινῶς, τοῦτο ἀπαρέσκει εἰς τοὺς θεούς, ἂν δὲ εἰλικρινῶς ἀπαρέσκει εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐν τούτοις, συνεχίζει, κατὰ τὰς κρισίμους περιστάσεις μιᾶς χώρας ἡ ἀλήθεια σώζει. Εἰς ἡμᾶς, τὸ λαϊκὸν κόμμα, ἔλαχε νὰ ἀναλάβωμεν δὶς ἱστορικὴν εὐθύνην. Εἰς ἡμᾶς ἐναπόκειται, μακρὰν παντὸς αἰσθηματισμοῦ νὰ ἐξετάσωμεν ἀντικειμενικῶς τὸ θέμα. Ἡ παραίνεσις τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ νὰ μὴ μεταβληθῇ ἡ Συνέλευσις εἰς τόπον ἀκαδημαϊκῶν συζητήσεων, εἶναι μεγίστης σημασίας. Δὲν πρέπει νὰ συμβῇ ὅ,τι συνέβη καὶ κατὰ τὴν Γ' Ἐθνοσυνέλευσιν ἥτις κατεβιβάσθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καίτοι περιελάμβανε μεγάλα ἀναστήματα. Περαιτέρω ὁ ῥήτωρ λέγει ὅτι γίνεται σύγχυσις μεταξὺ τῆς βασιλευομένης Δημοκρατίας καὶ τῆς Συνταγματικῆς βασιλείας. Ὁ κ. Μεταξᾶς, συνεχίζει, εἶπεν ὅτι εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτό, ἀλλ' ἐγὼ νομίζω ὅτι ὑπάρχει διαφορά, ἐκτὸς ἐὰν ὁμιλοῦμεν περὶ βασιλευομένης δημοκρατίας διὰ νὰ εἶναι τοῦτο εὐάρεστον εἰς τὰ ὦτα τῶν δημοκρατικῶν. Ἐγὼ ψηφίζων σήμερον, ψηφίζω ὑπὲρ τῆς Συνταγματικῆς βασιλείας καὶ οὐχὶ ὑπὲρ τῆς βασιλευομένης δημοκρατίας ἥτις μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ ὑφίσταται. Εἰς τὴν Συνταγματικὴν βασιλείαν, κύριοι Πληρεξούσιοι, ὑπάρχουν δύο πηγαὶ δυνάμεως, ἐνῷ εἰς τὴν ἄλλην μία μόνον.

Ν. ΚΑΜΠΑΝΗΣ. Τὸ ψήφισμα κ. Συνάδελφε λέγει, μὲ τὸ σύστημα τῆς Κοινοβουλευτικῆς Κυβερνήσεως.

ΠΕΡ. ΙΑΚ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ. Πρέπει νὰ γίνῃ ἡ διευκρίνισις ὅτι ὁ βασιλεὺς θὰ ἔχῃ ἀκεραίας τὰς προνομίας του.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Αὐτὸ εἶναι τὸ Σύνταγμα.

Κ. ΒΕΡΡΟΙΟΠΟΥΛΟΣ. Αὐτὸ θὰ καθορισθῇ διὰ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συντάγματος ὅπερ θὰ δώσῃ τὴν ἔκτασιν τῶν δικαιωμάτων. Ἄλλως τε ἐζήσαμεν ὑπὸ τὴν βασιλευομένην δημοκρατίαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ὥστε γνωρίζομεν τὸ περιεχόμενον αὐτῆς.

ΠΕΡ. ΙΑΚ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ. Ὅταν ὁ Κρὴς πολιτικὸς ἐνεφανίσθη ὁδηγούμενος ἀπὸ τὸ συμφέρον του κατὰ τὸ 1910 ὑπεστήριξεν ὅτι ὁ βασιλεὺς πρέπει νὰ κάμῃ χρῆσιν τῶν προνομίων του. Ὅταν ὅμως τὸ συμφέρον του ἦτο ἀντίθετον καὶ προσέκρουσεν εἰς τοῦτο, ἐφεύρε μετὰ ταῦτα τὸν τόπον τῆς βασιλευομένης δημοκρατίας. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος δι' ὃν ἠθέλησα νὰ γίνῃ ἡ διάκρισις. Ὑποστηρίζω ὅτι ὁ κληρονομικὸς ἄρχων πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ κάμῃ χρῆσιν τῶν προνομίων αὐτοῦ Κύριοι πληρεξούσιοι, φρονῶ πεποιθότως ὅτι ἡ Δημοκρατία ἀποτελεῖ μίαν αὐτοπίαν ἀνάλογον πρὸς τὴν αὐτοπίαν τῆς διαρκοῦς εἰρήνης. Εἰς τοὺς μικροὺς ἰδίᾳ λαοὺς τὰ μειονεκτήματα τῆς δημοκρατίας εἶναι πλέον ἢ καταφανῆ, ἀφ' οὗ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ παρασκευάσῃ οὔτε τὴν ἄμυναν τῆς χώρας της. Περαιτέρω ὁ ῥήτωρ λέγει ὅτι κηρύσσεται ὑπὲρ τῆς Συνταγματικῆς βασιλείας καὶ προσθέτει ὅτι τὸ ὅλον ζήτημα ὅπως ἐμφανίζεται, ὁμοιάζει μὲ πλοῖον τοῦ ὁποίου Κυβερνήτης εἶναι ὁ σώφρων πρωθυπουργὸς καὶ ἐπιτελεῖς ἀξιωματικοὶ οἱ Ὑπουργοί του. Πρέπει, συνεχίζει, οἱ ἐπιτελεῖς οὗτοι ἀξιωματικοὶ τοῦ πλοίου νὰ μὴ διαφωνοῦν διότι τότε θὰ μείνῃ τὸ σκάφος ἀκυβέρνητον. Ἐπιβάλλεται, λέγει, νὰ κατέλθωμεν εἰς τὸν ἀγῶνα συνηνωμένοι, διότι, οὕτω μόνον θὰ συντρίψωμεν τὸν ἐλλοχεύοντα ἀντίπαλον.

Πιστεύομεν ἐπιλέγει, ὅτι ἡ Κυβέρνησις συντονισμένη, θὰ ἀναλάβῃ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἀγῶνος καὶ ὅτι θὰ ἀνακράξῃ τὸ «ὅτι θέλομεν τὴν βασιλείαν διότι ἀγαπῶμεν τὴν ἐλευθερίαν» τοῦ Νάνσεν, προσθέσας ὅτι μόνον τὸ πολίτευμα αὐτὸ δύναται νὰ ἀνυψώσῃ τὸ Κράτος εἰς ἐπίπεδον Ἐθνικῆς ὑπερηφανείας. (Χειροκροτήματα).

Α. ΑΘΗΝΟΓΕΝΝΗΣ (Προεδρεύων). Εἶναι ἀκόμη νὰ ὁμιλήσουν τριάκοντα καὶ εἷς.....

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Νὰ διακόψωμεν διὰ τὴν Δευτέραν.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Κύριοι Βουλευταί, ἐνθυμεῖσθε ὅτι κατὰ τὰς προγραμματικὰς μου δηλώσεις ἀνέφερον ὅτι συνήθως αἱ ἐθνοσυνελεύσεις παρατείνουσι τὰς ἐργασίας των καὶ ὅτι πολλάκις εὑρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ διακόψουν ταύτας δι' ἄλλου τρόπου. Εἶπα καὶ ἐξέφρασα τὴν πεποίθησιν τὴν ὁποίαν ἐξακολουθῶ νὰ ἔχω ὅτι ἡ παροῦσα ἐθνοσυνέλευσις θὰ παρουσιάσῃ μίαν ἐπαινετὴν ἐξαίρεσιν. Γνωρίζω ὅτι τὸ θέμα τὸ ὁποῖον συζητοῦμεν εἶναι σπουδαῖον, εἶναι κεφαλαιοδέστατον καὶ ἑπομένως πολλοὶ ἐκ τῶν κ. κ. πληρεξουσίων αἰσθάνονται ἐσωτερικὴν τρόπον τινὰ τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκδηλώσωσι τὰς σκέψεις των, ἀλλὰ θὰ χάσῃ πολὺ ἀπὸ τὸ κῦρος της — νὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ εἴπω — ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἐὰν ἀποφασίσουν ὅλοι νὰ ὁμιλήσουν καὶ δὲν περιορισθῶσιν ὀλίγον αἱ ἀγορεύσεις. Πρέπει, μολονότι σήμερον δὲν ἔχομεν νὰ κάμωμεν ἄλλην ἐργασίαν παρὰ τὴν συζήτησιν αὐτήν, μόνον διὰ τὴν ἐντύπωσιν πρὸς τὸν ἔξω κόσμον καὶ διὰ τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν ἀποδίδω εἰς τὸ ἔργον μας βραχεῖα νὰ εἶναι ἡ συζήτησις, ἐὰν δὲν πρόκειται νὰ τονισθῶσιν πράγματα νέα ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐζήτησαν νὰ ὁμιλήσουν. Τοῦτο δὲν θέλω νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐμπόδιον, ἀλλὰ χάριν τῆς σημασίας καὶ τοῦ κύρους τῆς συνελεύσεως πρέπει νὰ μὴ παρατείνωμεν ὁμιλίας αἱ ὁποῖαι δὲν θὰ ὠφελήσουν ἰδιαιτέρως τὸ ζήτημα. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν τὰ ὁποῖα λέγονται θὰ ἀναπτυχθοῦν εἰς τὸν Λαὸν ὅταν θὰ διενεργηθῇ τὸ δημοψήφισμα καὶ τότε θὰ ἔχουν ἰδιαιτέραν σημασίαν διότι παρὰ τοῦ λαοῦ πρόκειται νὰ ληφθοῦν ἀποφάσεις.

Δι' αὐτὸ θὰ προτείνω ὅπως ὁμιλήσουν ὅσοι θέλουν καὶ πάντως τὴν Δευτέραν νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι πρέπιε νὰ τερματισθοῦν αἱ ἐργασίαι. Ἐὰν θέλετε νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ τέρμα ἀπόψε δὲν ἔχω οὐδεμίαν ἀντίρρησιν, ἀλλ' ἐὰν δὲν πρόκειται νὰ τελειώσωμεν ἂς ἀποφασίσωμεν ὅτι θὰ τελειώσωμεν τὴν Δευτέραν.

Ε. ΚΩΝΣΤΑΣ. Ἐγὼ παραιτοῦμαι τοῦ λόγου.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Νὰ τερματισθῇ ἀπόψε ἡ συζήτησις.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ ἐτερματίζετο ἀπόψε ἡ συζήτησις, ἀλλ' ὅπως ἀντιλαμβάνομαι δὲν καθίσταται τοῦτο δυνατόν.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ. Καὶ ἐγὼ νομίζω ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν, ἀλλὰ πάντως τὴν Δευτέραν θὰ τερματισθῇ ἡ συζήτησις.

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Διαμαρτύρομαι, Κύριε Πρόεδρε, διότι δὲν μοῦ δίδετε τὴν σειρὰν ποὺ μοῦ ἀνήκει καίτοι σᾶς ἐζήτησα τὸν λόγον πρῶτος. Γνωρίζετε ἄλλως τε ὅτι εἶμαι ὁ μόνος δημοκρατικὸς ἐκ τῶν ἀντιπολιτευομένων.

Π. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, διατὶ δὲν τηρεῖτε τὴν σειράν; διαμαρτύρομαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αὐτὴ εἶναι ἡ σειρά. Τὸν λόγον ἔχει ὁ κ. Δηλαβέρης.

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Ἐγὼ ἔχω σειρὰν νὰ ὁμιλήσω διότι ἐζήτησα πρῶτος τὸν λόγον καὶ ὁ κ. Πρόεδρος ἐλησμόνησε νὰ μὲ ἐγγράψῃ.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Θὰ ἐπεθύμουν καὶ ἐγὼ κ. Δραγούμη νὰ ὁμιλήσητε πρῶτος, ἀφ' οὗ ἀποτελεῖτε καὶ ἕνα εἶδος ἀντιπολιτευομένου, ἀλλ' εὑρίσκεται ἤδη εἰς τὸ βῆμα ὁ κ. Δηλαβέρης. .....

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Παραιτοῦμαι ἀπόψε, ἀλλὰ τὴν Δευτέραν ἐπιθυμῶ νὰ ὁμιλήσω πρῶτος.

Ὁ κ. Κ. ΔΗΛΑΒΕΡΗΣ. Ὁμιλῶν διὰ μακρῶν ἐπὶ τῶν δοκιμασιῶν τὰς ὁποίας ὑπέστη ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀφ' ἧς ἀνεφάνη εἰς τὸν ὁρίζοντα ὁ ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων τονίζει ὅτι πρὸ τοῦ λαοῦ εἶναι τεθειμένον ἤδη τὸ πολιτειακὸν ζήτημα. ὅταν δὲ κληθῇ αὔριον εἰς τὸ δημοψήφισμα δὲν θὰ παραλείψῃ διὰ παμψηφίας νὰ κηρυχθῇ ὑπὲρ ἐπανόδου εἰς τὸν βασιλικὸν θεσμόν.

Συνεχίζων ὁ κ. Κ. ΔΗΛΑΒΕΡΗΣ ἐξαίρει τὴν οἰκονομικὴν καὶ δημοσιονομικὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς βασιλείας, ἐξαίρει τὴν εὐημερίαν ὑπὸ τὴν ὁποίαν διῆγεν ὁ λαός, καὶ τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζει ὡς δεῖγμα τοῦ μεγαλείου τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος, καὶ διεκτραγῳδῶν τὴν οἰκονομικὴν ἀθλιότητα εἰς τὴν ὁποίαν ἐβύθισε τὴν Ἑλλάδα ἡ βιαία ἐγκαθίδρυσις τῆς Δημοκρατίας, ἐξιστορεῖ τὴν ἀπὸ τοῦ 1917 καὶ ἐντεῦθεν δρᾶσιν τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων ὅστις τονίζει, ἐπέπεσε κατὰ τοῦ δημοσίου πλούτου, διέσπειρε τοῦτο, τῇδε κακεῖσε πρὸς ἐξυπηρέτησιν κομματικῶν του βλέψεων, ὕψωσε τὸ ἐπίπεδον τῆς ζωῆς, ὑπεδούλωσε τὴν Ἑλλάδα οἰκονομικῶς εἰς τὸ ἐξωτερικὸν διὰ τῶν δανείων τὰ ὁποῖα συνῆψε καὶ τὰ ὁποῖα κατεσπατάλησε συγκλονίσας ἐκ βάθρων τὸ οἰκοδόμημα τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀνεγείρει ἡ χρηστὴ καὶ σώφρων ἐπὶ τῆς βασιλείας διοίκησις τῆς Χώρας.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον, συνεχίζει, τὰ οἰκονομικὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα ὑπέστησαν πανωλεθρίαν μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῆς βασιλείας.

Ὅλα τὰ ἐθνικὰ ἰδανικὰ κατερρακώθησαν. Ἡ οἰκογένεια, ἡ γλῶσσα, ἡ θρησκεία κατεξητελίσθησαν. Κατόπιν ὅλων αὐτῶν νομίζω ὅτι οὐδεὶς πλέον θὰ ἐξακολουθῇ νὰ ἔχεται τὸ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος. Ἐκφράζω τὴν εὐχὴν ὅπως ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ὡς κόμμα ἀποκτήσῃ ἐνιαίαν συνείδησιν τοῦ τί συμφέρει εἰς τὸν λαόν. Διότι εἶναι ἀνάγκη ὁ λαὸς νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι τὸ Λαϊκὸν κόμμα εἶναι ἡνωμένον. Θέλομεν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ Δημοψηφίσματος νὰ εἶναι ἐνθουσιῶδες καὶ πανηγυρικόν. Διότι ἂν τὸ ἀποτέλεσμα δὲν εἶναι τοιοῦτον τότε εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν ὁμαλότητα καὶ τὴν γαλήνην τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθημεν εἰς τὸν λαόν.

Εὔχομαι ὅπως ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως δώσῃ τὸ ἔναυσμα μιᾶς πανστρατιᾷ κατευθύνσεως τοῦ λαοῦ διὰ τὸ ὑπὲρ τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς βασιλείας ἀποτέλεσμα. Εὔχομαι ἐπίσης ὅπως τὸ ποσοστὸν βάσει τοῦ ὁποίου θὰ κριθῇ ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ θεσμοῦ τῆς βασιλείας καθορισθῇ ἀναλόγως πρὸς τὴν σύνθεσιν τῶν ἐκλογέων. Διότι δὲν νομίζω ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι συντελεσταὶ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ Δημοψηφίσματος ἄνθρωποι μὴ ἔχοντες ἰδέαν περὶ τοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος, ἀλλὰ ἐμμένοντες εἰς τοῦτο ἐκ κομματικοῦ πείσματος. Ἐν πάσῃ περιπτώσει νομίζω ὅτι καὶ ποσοστὸν 52 ο)ο ἐὰν ἀποφέρῃ τὸ Δημοψήφισμα ὑπὲρ τῆς Βασιλείας, ἐπιβάλλεται νὰ ἐπαναφέρωμεν τὸν θεσμόν. Τέλος ζητῶ συγγνώμην διότι τόσον μικρὸς ἀντιμετώπισα θέμα τόσον μέγα. Ἐνόμισα ὅμως ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶπω ταῦτα διότι εἶμαι βασιλόφρων καὶ ἐπόνεσα ὅταν ὑπὸ τὰς λόγχας ξένων στρατιωτῶν ἐξεδιώκετο ἐξ Ἑλλάδος ὁ βασιλεύς. (Χειροκροτήματα).

Γ. ΡΑΔΑΗΣ. Κύριοι πληρεξούσιοι. Ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου ζητήματος τὸ ὁποῖον συζητοῦμεν φρονῶ ὅτι πᾶς πολιτευόμενος εἰς οἱανδήποτε θέσιν καὶ ἐὰν εὑρίσκεται ἐν τῇ πολιτικῇ ἱεραρχίᾳ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην καὶ διὰ τοῦτο ἀνῆλθον εἰς τὸ βῆμα. Ἀδιαφόρως ἂν τὸ μὲν Κόμμα τῶν Ἐλευθεροφρόνων προηγουμένως, τὸ δὲ Λαϊκὸν μεταγενεστέρως ἀνεγνώρισε τὸ Δημοκρατικὸν Πολίτευμα, εἶναι βέβαιον ὅτι ἐν τῇ λαϊκῇ συνειδήσει δὲν ἔπαυσεν ὑφιστάμενον οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ζήτημα πολιτεύματος. Καὶ τὸ ἄσβεστον πῦρ ἐνεζυναμώθη ἐκ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον ἱδρύθη ἡ Δημοκρατία. Τὴν κατάστασιν δὲ αὐτὴν ἐνίσχυσεν ἔτι πλέον τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Δημοκρατια ἣν ἐπηγγέλθησαν ὡς Πολίτευμα ἐλευθερίας καὶ ἰσονομίας πρὸς τὸν λαὸν δὲν ἦτο ἄλλο τι εἰ μὴ αὐτὴ αὕτη ἡ ὀλιγαρχικὴ τυραννία. Προσθέσατε εἰς ταῦτα καὶ τὰς ἀναθυμιάσεις αἵτινες ἐξῆλθον ἐκ τοῦ Πολιτειακοῦ αὐτοῦ κόσμου, τοῦ αὐτονομασθέντος Δημοκρατικοῦ, καὶ θὰ πεισθῆτε πῶς ἡ πίστις πρὸς ἐπαναφορὰν τῆς βασιλείας καθίσταται ὁσημέραι μεγαλυτέρα. Οἱ πατέρες τῆς Δημοκρατίας τὴν ὁποίαν βιαίως ἐπέβαλον ἐπέφερον καὶ τὸ τελευταῖον κατ' αὐτῆς πλῆγμα. Διότι ἀπὸ πολλοῦ εὑρισκομένη ἐν κομματώδη καταστάσει, ἔπαυσεν ἀπὸ τῆς 1ης Μαρτίου 1935 νὰ ἔχῃ πνοήν. Τὸ κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου δὲν ὑπῆρξεν αἰτία τοῦ κλονισμοῦ τῆς Δημοκρατίας ἀλλ' ἁπλῶς ἡ ἀφορμὴ ἐκ τῆς ὁποίας ἐξεδηλώθη ἡ φλόγα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὴν ὁποίαν εἶχεν κρυμμένην οὗτος εἰς τὴν καρδίαν.

Ἀναφερόμενος ἀκολούθως εἰς τὴν ἀγόρευσιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Προνοίας, εἰπόντος ὅτι χάριν εἰ στὴν Δημοκρατίαν κατεστάλη τὸ κίνημα, λέγει ὅτι τὸ κίνημα κατεστάλη χάριν εἰς τοὺς γενναίους στρατιώτας οἱ ὁποῖοι ἀπερχόμενοι εἰς τὰ σύνορα ἔψαλλαν τὸν Γυιὸ τοῦ Ἀητοῦ. (Χειροκροτήματα).

Περαιτέρω διακρίνει τοὺς ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας εἰς παλαιοδημοκρατικοὺς καὶ εἰς ὀψίμους δημοκρατικοὺς καὶ λέγει ὅτι οἱ μὲν πρῶτοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγεται καὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Προνοίας, πιστεύουν εἰς τὴν Δημοκρατίαν διότι δὲν τοὺς ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ δοκιμάσουν τὰ ἀγαθὰ τοῦ θεσμοῦ τῆς Βασιλείας. Θὰ ἤρκει ἐν τούτοις, πρὸς σύγκρισιν τῶν δύο θεσμῶν, νὰ λεχθῇ τοῦτο μόνον: Ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς Βασιλείας οἱ πολιτευόμενοι εἰσήρχοντο πλούσιοι εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ἐξήρχοντο πένητες, ἐπὶ δὲ τῆς Δημοκρατίας εἰσήρχοντο πτωχοὶ καὶ ἐξήρχοντο πλούσιοι (χειροκροτήματα).

Ἀλλὰ καὶ οἱ ὄψιμοι δημοκρατικοὶ διαιροῦνται εἰς δύο κλάδους. Εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι θεωροῦν ἀκαιρον τὴν ἀνακίνησιν τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος, καὶ εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι θεωροῦν, ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ δημοψηφίσματος δυνατὸν νὰ δημιουργήσῃ ζήτημα διαλύσεως τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐξεδηλώθη σαφῶς ὑπὲρ τῆς Βασιλείας.

Ὁ Στρατός, τὸ Ναυτικόν, ἡ Ἀεροπορία ἔχουν πεισθῇ ὅτι ἡ Δημοκρατία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν γαλήνην καὶ ἀναμένουν τὴν ἐπαναφορὰν του πολιτεύματος ἐκείνου ὅπερ θὰ θέσῃ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Βασιλέα, ὅστις θὰ τοὺς ὁδηγήσῃ πρὸς νέα τρόπαια (χειροκροτήματα). Ἐὰν τὸ δημοψήφισμα ἤθελε τυχὸν, πρᾶγμα ἀδύνατον, ἀποβῇ ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, ἂς εἶναι βέβαιοι ἐκεῖνοι οἵτινες φοβοῦνται τὴν διάλυσιν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὄχι μόνον ἡ Συνέλευσις θὰ παρωθῇ, ἀλλὰ θὰ παύσῃ ζῶν καὶ αὐτὸς ὁ Κοινοβουλευτισμός. Ἐὰν τοὐναντίον πιστεύσουν καὶ αὐτοὶ ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ Ἔθνους θὰ ἐξασφαλισθῇ μόνον μὲ τὴν βασιλευομένην Δημοκρατίαν, τότε ἡ Συνέλευσις δὲν θὰ διαλυθῇ, διότι θὰ ἔχῃ νὰ ἐπιτελέσῃ, ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς Βασιλείας, ἐκτεταμένον ἔργον.

ΕΙΣ ΠΑΝΡΕΞΟΥΣΙΟΣ. Μὲ αὐτὰ ποὺ λέτε προσβάλλετε τὴν Συνέλευσιν.

Γ. ΡΑΛΛΗΣ. Οἱ Δημοκρατικοὶ ἐν τῇ Συνελεύσει ἀποτελοῦν ἐλαχίστην μειοψηφίαν ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσβάλλετε ἡ Συνέλευσις.

Ἀλλ' ἂς εἴδωμεν ἤδη τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ μειονεκτήματα τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου θεσμοῦ. Οἱ μὲν Δημοκρατικοὶ ὑποστηρίζουν ὅτι διὰ τοῦ θεσμοῦ τῆς Βασιλείας ἐγκαθίσταται ἀφ' ἑνὸς ἰσόβιος ἄρχων καὶ περιορίζονται ἀφ' ἑτέρου αἱ ἐλευθερίαι τοῦ λαοῦ. Ἀλλ' ὅταν ὁ ἀνώτατος ἄρχων εἶναι ἰσόβιος ἔχομεν τὸ καλὸν ὅτι οὗτος δὲν δύναται νὰ γίνεται αἰχμάλωτος τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἑτέρου κόμματος. Ἐνῷ μὲ τὴν Δημοκρατίαν ὁ ἀνώτατος ἄρχων θὰ εἶναι αἰχμάλωτος τοῦ πλειοψηφοῦντος ἑκάστοτε κόμματος, δὲν θὰ δύναται δὲ νὰ δώσῃ βιώσιμον Κυβέρνησιν ἐν περιπτώσει ἐφαρμογῆς τοῦ ἀναλογικοῦ συστήματος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συμβαίνει καὶ σήμερον εἰς τὴν Γαλλίαν.

Ἰσχυρίζονται ἐξ ἄλλου ὅτι ἡ Βασιλεία ἐπιβαρύνει διὰ μεγάλων δαπανῶν τὸ Κράτος. Ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς ἐλάμβανεν ὡς ἐπιχορήγησιν 3.300.000 δραχ. ἐτησίως καὶ διὰ τῶν χρημάτων αὐτῶν συνετήρει τὸν βασιλικὸν κῆπον, τὸ κτῆμα τοῦ Τατοΐου, διέτρεφε τὴν φρουρὰν καὶ ἐπλήρωνε τὰ γεύματα τὰ ὁποῖα ἐκάστοτε παρέθετε. Οἱ πρίγκηπες οὐδεμίαν ἐπιχορήγησιν ἐλάμβανον πλὴν τοῦ μισθοῦ των ὑπηρετοῦντες ὡς ἀξιωματικοὶ εἰς τὸν Στρατόν. Αὐτὰ ἦσαν ὅλα τὰ ἔξοδα τῆς Βασιλείας.

Σήμερον ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας λαμβάνει ἐπιχορήγησιν 2 1)2 ἑκατομ. δραχ. περίπου, ἀλλὰ δὲν πληρώνει ἐξ αὐτῶν οὔτε διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ κήπου οὔτε διὰ τὴν διατροφὴν τῆς φρουρᾶς του οὔτε διὰ τὰ γεύματα. Μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔξοδα ἐπιβαρύνεται τὸ Κράτος. Προσθέσατε εἰς ταῦτα καὶ τὰς δαπάνας τῆς Γερουσίας, αἵτινες ἀνήρχοντο ἐτησίως εἰς 26 ἑκατ. καὶ θὰ ἰδῆτε ὅτι ἡ μὲν Βασιλεία ἐστοίχιζεν εἰς τὸ Κράτος περὶ τὰ 3 1)2 ἑκατ. δραχ. ἐτησίως, ἐνῷ ἡ Δημοκρατία περὶ τὰ 30 ἑκατομ.

Ἐξ ἄλλου ὁ Βασιλεὺς ὡς ἰσόβιος ἄρχων δὲν θὰ ὑπόκειται ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἑκάστοτε κυβερνῶντος κόμματος ὡς συνέβαινε μὲ τὴν Δημοκρατίαν τὴν ὁποίαν εἴδομεν ποῦ κατήντησε ὁ παντοδύναμος ἄλλοτε ἀρχηγὸς τοῦ ἐκτὸς τῆς Βουλῆς ἀντιπάλου κόμματος. Μόνον ἂν ἐπανέλθῃ τὸ Πολίτευμα ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον πιστεύει ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ ὁ στρατός, συναμέθα νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς ἕνα μέλλον γαλήνης καὶ εὐημερίας. Ἐνῷ μὲ τὴν Δημοκρατίαν θὰ ἔχωμεν τὴν ἀναρχίαν καὶ τὴν προαγωγὴν τοῦ κομμουνισμοῦ.

Ἤλπιζα ὅτι, μετὰ τὴν εὐγλωττον ἀγόρευσιν τοῦ κ. Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως θὰ ἐσπεύδομεν εἰς τὴν ἄνευ χρονοτριβῆς ἀποδοχὴν τοῦ ψηφίσματος περὶ διενεργείας δημοψηφίσματος. Σήμερον ὅμως ἀλλοίαν τάξιν ἔλαβεν ἡ συζήτησις διότι καὶ ἐκ τῶν κ.κ. Ὑπουργῶν λαβών τις τὸν λόγον εἶπεν ὅτι οὗτοι ὡς δημοκρατικοὶ θέλουν ἐγγυήσεις διὰ τὴν ἀνόθευτον καὶ ἐλευθέραν διεξαγωγὴν τοῦ δημοψηφίσματος.

ΕΙΣ ΠΑΝΡΕΞΟΥΣΙΟΣ. Δὲν εἶπε αὐτό. Εἶπε ὅτι πρέπει νὰ προφυλάξωμεν τὸ δημοψήφισμα ἀπὸ τοῦ νὰ τοῦ δώσωμεν κομματικὴν χροιάν.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ. (Πρωθυπουργός). Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Προνοίας εἶπε νὰ προσπαθήσωμεν ὥστε νὰ μὴ δώσωμεν κομματικὴν χροιὰν εἰς τὸ δημοψήφισμα.

Γ. ΡΑΛΛΗΣ. Ἡμεῖς πρῶτοι ἀξιοῦμεν νὰ γίνῃ ἀνόθευτον καὶ ἐλεύθερον τὸ δημοψήφισμα. Ἀλλὰ δὲν ἐπετρέπεται εἰς κανένα, οὔτε εἰς Ὑπουργόν, οὔτε εἰς ἄλλον νὰ τορπιλλίζῃ τὴν θέλησιν τοῦ λαοῦ (Χειροκροτήματα). Διότι σήμερα καταβάλλεται προσπάθεια τορπιλλισμοῦ τοῦ δημοψηφίσματος. Εἰς τὰς ἀκοάς μου ἔφθασε μάλιστα καὶ ἡ φήμη καθ' ἣν εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας ἐγένοντο συστάσεις ὅπως παραιτηθῇ καὶ διευκολυνθῇ ἡ ἄνοδος εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας τοῦ Σεβαστοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ λαϊκοῦ Κόμματος εἰς τὸ ὁποῖον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἀνήκω. Τελευτῶν ὁ κ. Ράλλης ἐκφράζει τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως θὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἀγῶνος διὰ νὰ σωθῇ εἰς τὸν τόπον τὸ Πολίτευμα τὸ ὁποῖον ἐπιθυμεῖ ὁ λαός.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Παρακαλῶ κ. Πρόεδρε νὰ διακοπῇ ἡ συζήτησις διὰ τὴν Δευτέραν εἰς τὰς 5.30 μ. μ.

Μεθ' ὅ, συναινούσης τῆς Συνελεύσεως, διακόπτεται εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ ψηφίσματος «περὶ διενεργείας δημοψηφίσματος» καὶ περὶ ὥραν 10.10′ μ. μ. λύεται ἡ συνεδρίασις διὰ τὴν προσεχῆ Δευτέραν καὶ ὥραν 5. 30′ μ.μ.

Ὁ Πρόεδρος
Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ

Οἱ Γραμματεῖς
Ι. Μάλλωσις

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΣΤ.

Δευτέρας 8 Ἰουλίου 1935.

Ὥρα 6,30′ μ. μ. ὁ ΠΡΟΕΔΡΟΣ κ. Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ ἀνελθὼν ἐπὶ τῆς ἕδρας κηρύσσει τὴν ἔναρξιν τῆς Συνεδριάσεως καὶ διατάσσει νὰ ἀνοιχθῶσι τὰ θεωρεῖα.

Ἀναγινώσκονται καὶ κυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης Συνεδριάσεως διορθωθεισῶν τυπογραφικῶν τινων ἀβλεψιῶν κατὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ κ. Ι. Μεταξᾶ.

Μεθ' ὃ ἀνακοινοῦνται τὰ ἑξῆς :

Οἱ Πληρεξούσιοι κ. κ. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, καὶ Γ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. καταθέτουν τηλεγράφημα τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος Καστανίτσης αἰτούντων τὴν ἀποστολὴν Ἐπιτροπῆς πρὸς διαπίστωσιν τῆς καταστροφῆς τῆς καλλιεργείας των καὶ τὴν χορήγησιν βοηθήματος ἢ σπόρου.

Οἱ Πληρεξούσιοι Ἕβρου καταθέτουν τηλεγράφημα δι' οὗ διαψεύδεται ὅτι οἱ ἰδιωτικοὶ ὑπάλληλοι ἐζήτησαν ἀμνηστείαν τῶν στασιαστῶν.

Ὁ Νικόλαος Σαφλιάνης, ὑπομοίραρχος ἐν ἀποστρατείᾳ, δι' αἰτήσεώς του ζητεῖ ὅπως συμπεριληφθῇ εἰς τὴν τάξιν τῶν εἰς αὐτεπάγγελτον ἀποστρατείαν τεθέντων ὑπὸ τοῦ Α. Σ. Συμβουλίου τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1922.

Οἱ Δικαστικοὶ ὑπάλληλοι καὶ Τριατατικοὶ ὑπάλληλοι Ἑλλάδος διὰ τηλεγραφημάτων διαμαρτύρονται διὰ τὰς ὁμαδικὰς ἀπολύσεις, διὰ τὴν περικοπὴν τῶν μισθῶν καὶ ζητοῦν τὴν ἀκύρωσιν τῶν Συνταξτικῶν πράξεων κλπ.

Οἱ δημοκρατικοὶ Τρικκάλων διὰ τηλ)ματος ζητοῦσι καταψήφισιν ὑπὸ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τῆς προτάσεως τοῦ Δημοψηφίσματος.

Ἡ Ὁμοσπονδία Ἐπαγγελματιῶν Ἠπείρου δι' ἐγγράφου της ζητεῖ τὴν λύσιν τῶν διαφόρων ζητημάτων τοῦ Ἐπαγγελματικοῦ κόσμου.

Ἡ Ὀργάνωσις Ἀγροτικῆς Ἀποκαταστάσεως Καπνεργατῶν Θεσσαλονίκης ζητεῖ ὅπως διὰ σχετικοῦ νόμου ἐγκριθῇ ἡ Ἀγροτικὴ Ἀποκατάστασις 200 καπνεργατῶν Θεσσαλονίκης.

Οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐπαγγελματικῶν Ὀργανώσεων Κομοτινῆς, ὁ Ἐμπορικὸς Σύλλογος Δράμας, Ἐπιτροπὴ κατοίκων καὶ ὁ Ἰατρικὸς Σύλλογος Σερρῶν κλπ. διὰ τηλεγραφημάτων ζητοῦν τὴν χορήγησιν ἀμνηστείας εἰς τοὺς στασιαστάς.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Θ. ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΣ καταθέτει ἔγγραφον τοῦ Γεωργικοῦ Ἐπιμελητηρίου Καβάλλας ζητοῦντος τὴν ἀνακούφισιν τῶν ὑποστάντων ζημίας Ἀγροτῶν Δουκαλίου.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης Ἁγίου Κων)τίνου Οὐάσιγκτων διὰ τηλ)ματός της ἀπευθύνει χαιρετισμὸν πρὸς τὴν Ε' Ἐθνοσυνέλευσιν τῶν Ἑλλήνων καὶ συγχαίρει ταύτην διὰ τὰς ἐκδηλώσεις της ὑπὲρ τῆς Βασιλείας.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Νὰ διαβασθῇ, κ. Πρόεδρε, καὶ ὁ χαιρετισμὸς τῆς Συνελεύσεως πρὸς τὴν ἐν Οὐάσιγκτων Ἑλληνικὴν κοινότητα Ἁγίου Κωνσταντίνου.

Ὁ πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος δι' ὑπομνήματός του διαμαρτύρεται διὰ τὴν ἀντικανονικὴν ἀπόφασιν τοῦ Δικαστηρίου καὶ ζητεῖ τὴν ἀκύρωσιν ταύτης ὑπὸ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως.

Ὁ Χρῆστος Σκληβανιώτης, κάτοικος Πατρῶν, ὡς ἐκπρόσωπος τῶν ἐξ ἀναβολῆς παθήσεως κληρωτῶν τοῦ 1932 δι' αἰτήσεώς του ζητεῖ ὅπως διαταχθῇ ἡ διὰ χρημάτων ἐξαγορὰ τῆς στρατιωτικῆς ὑποχρεώσεώς των.

Ἡ Ἐθνικὴ Ἕνωσις Καπνεργατῶν «Συνεργασία» δι' αἰτήσεως ζητεῖ τὴν ἐξεύρεσιν τρόπων τοῦ περιορισμοῦ τῆς ἀνεργίας τῆς τάξεώς των, γεωργικὴν ἀποκατάστασιν κλπ.

Ἡ Πανελλήνιος Ἕνωσις διασωθέντων αἰχμαλώτων Μικρᾶς Ἀσίας δι' ὑπομνήματος ζητεῖ τὴν ἄμεσον λῆψιν προστατευτικῶν μέτρων τῆς τάξεώς των, τὴν δωρεὰν νοσηλείαν. τὴν χορήγησιν ἐπαρκοῦς γεωργικοῦ κλήρου κλπ.

Ὁ πρόεδρος τῆς Κοινότητος Ἰβήρων διὰ τηλ)ματος παρακαλεῖ ὅπως οἱ κάτοικοι τῶν Ἰβήρων ἀπαλλαγῶσι δι' ἐφέτος ἀπὸ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ γαιοφόρου.

Τὸ Κοινοτικὸν Συμβούλιον Βυτάτσης διὰ τηλ)ματος αἰτεῖται τὴν χορήγησιν παρὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης εἰς τοὺς χαλαζοπλήκτους παραγωγοὺς ἐπὶ πιστώσει καὶ ἀτελῶς σίτου καὶ ἀραβοσίτου, τὴν ἀναβολὴν τῶν χρεῶν κλπ.

Ἡ Συνέλευσις τῶν Σιδηροδρομικῶν Ἀθηνῶν-Πειραιῶς διὰ τηλ)ματος διαμαρτύρεται διὰ τὴν Συντακτικὴν πρᾶξιν τὴν διαλύουσαν τὰς Σιδηροδρομικὰς Ὀργανώσεις, διὰ τὴν ἄρσιν τῆς μονιμότητος ὅλων τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν κλπ.

Ὁ Γ. Γιαννακάκος, κάτοικος Ἀθηνῶν, δι' αἰτήσεώς του ζητεῖ ἀποζημίωσιν διὰ τὸν ἀκρωτηριασμὸν ὃν ὑπέστη ἡ θυγάτηρ του ὑπὸ ὀβίδος τῶν ἐπαναστατῶν τοῦ Προτύπου Τάγματος, ὡς καὶ διὰ τὰς ὑλικὰς ζημίας.

Οἱ Πρόεδροι τῶν Σωματείων τῶν Συλλόγων καὶ Ἐπιμελητηρίων τῆς πόλεως Πατρῶν δι' αἰτήσεώς των ζητοῦσι τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐκκαθαρίσεως τῆς γενομένης εἰς τὰ Πανεπιστήμια καὶ τὰ Σχολεῖα τῆς Δημοτικῆς καὶ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, τὴν κατάργησιν τῶν Μικτῶν Σχολείων κλπ.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Γ. Τσόχας καταθέτει ὑπόμνημα τῶν ἀπολυθέντων Δημοσίων ὑπαλλήλων τοῦ 1925—26 ζητούντων ὅπως ὑπαχθῶσιν εἰς τοὺς εὐεργετικοὺς νόμους τῶν ἀπολυθέντων ὑπαλλήλων 1922—24.

Οἱ Πληρεξούσιοι κ. κ. Ε. ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗΣ, Μ. ΣΓΟΥΡΟΣ, Θ. ΚΑΡΑΠΠΕΡΗΣ, Ι. ΜΑΛΛΩΣΗΣ κλπ. ὑποβάλλουν πρὸς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν ἔγγραφον, διὰ τοῦ ὁποίου ζητοῦν ὅπως παραπεμφθῇ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐξουσιοδοτήσεως τὸ ὑπόμνημα τῶν παθόντων 1917—1920 πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματός των.

Μεθ' ὃ ἡ Συνέλευσις εἰσέρχεται εἰς τὴν:

ΗΜΕΡΗΣΙΑΝ ΔΙΑΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Οἱ πληρεξούσιοι κ. κ. Α. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΣ, Α. ΤΣΙΡΩΝΗΣ, Κ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ, Ε. ΚΩΝΣΤΑΣ, Κ. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ, συνιστοῦν θερμῶς πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ὅπως ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ἀναφορὰ τῶν παθόντων 1917—20 τῶν Νομῶν Ρεθύμνης, Φθιώτιδος, Μεσολογγίου, Δράμας, Χαλκίδος, Μυρτίνου, Ραγγαλιάνων κλπ. περὶ ἀποζημιώσεώς των.

Ὁ κ. Γ. Δ. ΡΑΛΛΗΣ παρακαλεῖ ὅπως ἡ συζήτησις ἐπὶ τῆς ἀναφορᾶς τοῦ καταδικασθέντος εἰς καθαίρεσιν πρώην Μητροπολίτου Φλωρίνης κ. Χρυσοστόμου, συνδυασθῇ μὲ τὴν ἐπερώτησίν του σχετικῶς μὲ τὴν καταδίκην τῶν Ἱεραρχῶν Δημητριάδης, πρώην Φλωρίνης καὶ Ζακύνθου.

Ὁ κ. Γ. ΤΣΟΝΤΟΣ-ΒΑΡΔΑΣ ὁμιλῶν ἐπὶ τῆς ἀναφορᾶς ἀπολυθέντων κοινοτικῶν Συμβούλων περιφερείας Ἀμυνταίου, ζητούντων ὅπως ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς θέσεις των, παρακαλεῖ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν νὰ τὸν πληροφορήσῃ ἂν οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος Κοινοτικοὶ Σύμβουλοι ἀπελύθησαν ὁριστικῶς ἢ προσωρινῶς καὶ ἐὰν πρόκειται νὰ ἀποκατασταθοῦν καὶ πάλιν εἰς τὰ ἀξιώματά των.

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν). Δὲν γνωρίζω ἂν ἀπελύθησαν καὶ οὗτοι ὑπὸ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ Μακεδονίας. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δύναμαι νὰ βεβαιώσω εἶναι ὅτι οὐδεμία προσωρινὴ ἀπόλυσις ἐν Μακεδονίᾳ δημοτικῶν ἢ κοινοτικῶν ἀρχόντων ἐπεκυρώθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, συνεπῶς ὅπου ἀπελύθησαν ὁριστικῶς κοινοτικοὶ ἢ δημοτικοὶ ἄρχοντες θὰ διενεργηθοῦν συντόμως ἐκλογαί. Μόνον κατὰ τοιοῦτον τρόπον δύναται νὰ ἀποκατασταθῇ τὸ ὄντως τρωθὲν κῦρος τῆς αὐτοδιοικήσεως ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐξαιρετικοῦ τούτου νόμου.

Ὁ κ. Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ παρακαλεῖ ὅπως ἡ συζητήσις ἐπὶ τῆς ἀναφορᾶς Παλαιομερολογιτῶν Βόλου καὶ Ζαγορᾶς, διαμαρτυρομένων διὰ τὴν ἄδικον καταδίκην τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, συνδυασθῇ μὲ τὴν ἐπερώτησιν τῶν κ. κ. Γ. ΡΑΛΛΗ καὶ Ν. ΚΡΑΝΙΩΤΑΚΗ, τὴν σχετικὴν μὲ τὴν καταδίκην τῶν Ἱεραρχῶν Δημητριάδος, πρώην Φλωρίνης καὶ Ζακύνθου.

Μὴ παρισταμένου τοῦ κ. Γ. ΛΑΜΠΡΙΝΑΚΟΥ ἡ ὑπ' αὐτοῦ κατατεθεῖσα ἀναφορὰ τοῦ Σωματείου Ραπτῶν καὶ Ραπτριῶν περὶ εἰσαγωγῆς τοῦ θεσμοῦ τῆς ἐπαγγελματικῆς στέγης, διαγράφεται.

Προκειμένου ἀκολούθως νὰ συζητηθῇ ἡ ὑπὸ τῶν κ. κ. Β. Βασιλικοῦ, Μ. Θεοδωρίδη, Κ. Γεωργαντοπούλου, Ν. Δαρβέρη, Α. Νικολαΐδη, Β. Ἀποστολίδη, Γ. Τσόντου—Βάρδα, Ε. Παπαδόγιαννη, Α. Ἀργυροῦ, Ν. Κώττα καὶ Ν. Μπούμπουλη, ἀναφορὰ τοῦ Συλλόγου Μακεδονομάχων «Παῦλος Μελᾶς», «περὶ ρυθμίσεως τοῦ ζητήματος τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος, ὁ κ. Β. ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ παρακαλεῖ ἵνα ἀναβληθῇ ἡ συζήτησις καὶ διεξαχθῇ μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καθ' ὅσον τὸ ζήτημα ἀφορᾷ ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον τοῦτον.

Προκειμένου νὰ συζητηθῇ ἡ ὑπὸ τῶν κ. κ. Κ. Μπουρμπουλη, Γ. Πολυζούλη, Δ. Μπαμπάκου, Β. Βασιλικοῦ, Α. Τσιρώνη, Κ. Καλκάνη, Β. Ἀποστολίδη, Ν. Κώττα καὶ Φ. Μοσχούλα ἀναφορὰ ἐθελοντῶν ἀξιωματικῶν τοῦ κινήματος τῆς 1ης Μαρτίου 1935 περὶ τοποθετήσεως αὐτῶν εἰς δημοσίας θέσεις ἀναλόγως τοῦ ἀξιώματός των, ὁ κ. Β. ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ λαμβάνων τὸν λόγον λέγει ὅτι ἐπειδὴ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν

Στρατιωτικῶν κατὰ τὴν εἰς Μακεδονίαν πρὸς καταστολὴν τοῦ κινήματος μετάβασίν του ἔδωσε κατηγορηματικὰς ὑποσχέσεις ἐνώπιόν του, πρὸς τοὺς περὶ ὧν πρόκειται ἀξιωματικούς, θὰ ἔπρεπεν ἡ συζήτησις νὰ διεξαχθῇ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπάνοδόν του.

Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. Τὸ ζήτημα τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν ἐθελοντῶν τῆς καταστολῆς τοῦ κινήματος τῆς 1ης Μαρτίου, νὰ μοὶ συγχωρήσῃ ὁ προομιλήσας καὶ ζητήσας τὴν ἀναβολὴν μέχρις ἀφιξεως τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, νὰ ἔχω τὴν γνώμην, ὅτι δὲν εἶναι ζήτημα Ὑπουργοῦ Στρατιωτικῶν, ἀλλὰ ζήτημα Κυβερνητικόν. Διότι οἱ ἐθελονταὶ δὲν μετέβησαν χάριν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, ἀλλὰ χάριν τοῦ Κράτους. Καὶ τὸ Κράτος ἐν προκειμένῳ ἐκπροσωπειται ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν. Ἡ ὁποία, νομίζω, ὅτι δὲν δύναται νὰ παρίδῃ γεννηθέντα δικαιώματα ἐκ ζητηθεισῶν καὶ προσφερθεισῶν ὑπηρεσιῶν μὲ τόσον ἐνθουσιασμόν. Ἡ παρεχομένη σήμερον εὐχέρεια εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἐκ τῶν δημιουργηθέντων κενῶν ἐκ τῆς ἐκκαθαρίσεως, ὀφείλει νὰ χρησιμοποιηθῇ. Καὶ νὰ ἐνσαρκωθῶσιν αἱ δοθεῖσαι ἐπισήμως ὑποσχέσεις, διότι ἡ ἀνακολουθία αὕτη δημιουργεῖ ἀδίκημα διὰ τὸ ὁποῖον κρίνω ἀνίκανον τὴν Κυβέρνησιν νὰ τὸ διαπράξῃ. Εἰς τὴν κρίσιν της ἐπομένως ἀφίνω τὴν ὑπόθεσιν ταύτην.

Ὁ κ. Κ. ΚΑΛΚΑΝΗΣ συνηγορῶν ἐκθύμως λέγει ὅτι ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ ἐπιδείξῃ ὅλην της τὴν στοργὴν πρὸς τοὺς ἐνθουσιώδεις αὐτοὺς νέους οἱ ὁποῖοι ἔσπευσαν νὰ βοηθήσουν τὸ Κράτος πρὸς καταστολὴν τοῦ κινήματος.

Ὁ κ. Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ συνιστῶν ἀναφορὰν τοῦ Ταπεζομεσιτικοῦ Συλλόγου Πατρῶν λέγει ὅτι ἡ θέσις αὐτῶν ἦτο πολὺ καλή, διότι ἐν Πάτραις ἐλάμβανον χώραν ἀγοραπωλησίαι συναλλάγματος εἰς εὐρεῖαν κλίμακα. Ἀφ' ἧς ὅμως ἔπαυσαν αἱ διακυμάνσεις τοῦ συναλλάγματος οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔμειναν ἄνευ ἐργασίας καὶ σήμερον κυριολεκτικῶς πένονται. Ὀρθὸν θὰ ἦτο, ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις ἔλαβε προστατευτικὰ μέτρα καὶ δι' ἄλλους ἐπαγγελματίας οἵτινες διὰ διαφόρους λόγους ἐστερήθησαν τοῦ ἐπαγγέλματός των, σαγματοποιοὶ κλπ. νὰ ληφθοῦν μέτρα ἀνάλογα καὶ ὑπὲρ τῆς συμπαθοῦς καὶ ἀναξιοπαθοῦς αὐτῆς τάξεως.

Παρακαλῶ ὅπως ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν συναδέλφου του μεριμνήσῃ καὶ ληφθῇ σχετικὴ νομοθετικὴ πρόνοια διὰ τὴν ἀποζημίωσιν τοῦ τραπεζομεσιτικοῦ κόσμου Πατρῶν.

Ὁ κ. Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ συνιστῶν ἀναφορὰν τοῦ Ἐπαγγελματικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Βόλου περὶ λήψεως μέτρων πρὸς κατοχύρωσιν τοῦ ἐπαγγέλματος ἀπὸ τοῦ ὑπερπληθωρισμοῦ τῆς ἀστυφιλίας, λέγει, ὅτι πρόκειται περὶ ἐξόχως σπουδαίου ζητήματος. Περὶ τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος τοῦ τόσον λεπτοῦ καὶ ἐπικινδύνου, τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὸν ὑπερεπαγγελματισμὸν διὰ τῆς ἀστυφιλίας. Εὐνόητον, ὅτι διὰ τὴν πρόληψιν τῆς αὐξήσεως τοῦ κακοῦ χρειάζεται ἰδιαιτέρα προσοχὴ καὶ ὅλως ἰδιαιτέρα μέριμνα ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ ἡ παροῦσα Κυβέρνησις, ἐλπίζω ὅτι θὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς λήψεως νομοθετικῶν μέτρων κοινωνικοῦ περιεχομένου.

Προκειμένου ἀκολούθως νὰ συζητηθῇ ἡ ὑπὸ τῶν κ. κ. Ι. Μεταξᾶ, Γ. Ράλλη, Κ. Τσουκαλᾶ, Ν. Εὐστρατίου, Π. Μπούμπουλη, Λ. Κριεζῆ, Δ. Στεφανοπούλου, Κ. Βερροιοπούλου, Π. Ἀργυροπούλου, Α. Νικολαΐδη, Α. Ἐμπειρίκου Κουμουνδούρου, Ν. Δαρβέρη, Γ. Τσέλιου, Γ. Τσόγα, Φ. Μοσχούλα κλπ. κατατεθεῖσα ἀναφορὰ τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας Παλαιῶν Πολεμιστῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ Παλαιῶν Πολεμιστῶν Μεσσηνίας, Θηβῶν κλπ. περὶ ψηφίσεως τοῦ Ν)δ'ου Προστασίας Ἐσφέρων συμφώνως πρὸς τὰς ἀπόψεις των, ὁ κ. Μεταξᾶς λαμβάνων τὸν λόγον, λέγει, ὅτι ἡ Πολιτεία ἡ ὁποία, ὅταν ἔχει ἀνάγκην τῶν τέκνων της πρὸς ἄμυναν τοῦ ἐδάφους ἐναντίον ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν καλεῖ ταῦτα διὰ νὰ δώσουν τὸ αἷμά των, ἔχει ἐπιτακτικὸν καθῆκον καὶ νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν μέλλουσαν τύχην των. Διότι πολεμισταὶ οἱ ὁποῖοι παρέμειναν ἐπὶ μακρὰ ἔτη εἰς τὸ μέτωπον καὶ ὑπέστησαν τὰ πάνδεινα, ὅταν ἐπέστρεψαν εἰς τὰς ἑστίας των εὗρον τὰ ἐπαγγέλματά των κατειλημμένα ὑπὸ ἄλλων καὶ ἤδη οὗτοι ἀντιμετωπίζουν σκληρὸν τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς.

Τὸ ζήτημα ἀπησχόλησε πολλάκις εἰς τὸ παρελθὸν τὴν Βουλὴν ἀλλ' οὐδὲν μέτρον ἐλήφθη. Νομίζω μάλιστα ὅτι καὶ ἐψηφίσθη σχετικὸς νόμος ὁ ὁποῖος ὅμως ἄγνωστον διὰ ποίους λόγους δὲν ἐτέθη εἰς ἐφαρμογήν.

Ἀλλ' ἐρωτῶ: Ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἐπὶ ἔτη ὑπηρέτησαν ὑπὸ τὰ ὅπλα, οἱ ὁποῖοι προσέφερον τὸ αἷμά των, καὶ ἡρωτηριάσθησαν, εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ δικαιοῦνται μιᾶς καλειτέρας στοργῆς ἢ μερίμνης ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας;

Ἡ Πατρὶς θὰ εὑρεθῇ ἀναμφισβητήτως καὶ πάλιν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ καλέσῃ τὰ τέκνα της πρὸς ὑπεράσπισίν της ἐναντίον ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν καὶ βεβαίως πάντες θὰ προσέλθουν μετὰ τοῦ πατριωτικοῦ ἐκείνου ἐνθουσιασμοῦ ὁ ὁποῖος διακρίνει τοὺς Ἕλληνας. Διατί ὅμως νὰ μὴ τονίσωμεν ἐπὶ πλέον τὸν πατριωτισμὸν τῶν ἑλλήνων, παρέχοντες εἰς τοὺς πολεμιστάς μας τὴν βεβαιότητα ὅτι ἐπανερχόμενοι εἰς τὸν μέτωπον θὰ τύχουν τῆς προστασίας τῆς Πατρίδος. Θὰ παρεκάλουν συνεπῶς, κ. Πρόεδρε, νὰ διαβιβασθῇ ἡ ἀναφορὰ εἰς τὴν Κυβέρνησιν μὲ τὴν σύστασιν τῆς Συνελεύσεως ὅπως ληφθῇ μέριμνα ὑπὲρ τῶν Παλαιῶν Πολεμιστῶν.

ΦΩΝΑΙ. Μάλιστα! Μάλιστα.

Ὁ κ. Γ. ΡΑΛΛΗΣ λέγει ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔχει ἐπιτακτικὸν καθῆκον νὰ λάβῃ πρόνοιαν ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν τοῦ μεγαλείου τῆς Πατρίδος. Ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις βεβαίως ἀπέδειξε διαθέσεις ἐπιλύσεως τῶν ζητημάτων τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τοὺς παλαιοὺς πολεμιστάς. συστήσασα 40μελῆ ἐπιτροπὴ ἵνα μελετήσῃ τὸ ζήτημα. Ἡ ἐπιτροπὴ τῆς ὁποίας εἶχον τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι εἰσηγητὴς κατήρτισε σχέδιον, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ λάβῃ τὴν μορφὴν νόμου, οὔτε νὰ ληφθοῦν γενικὰ μέτρα διότι ἐπηκολούθησεν ἡ διάλυσις τῆς Βουλῆς καὶ τὰ ἄλλα γεγονότα. Ἤδη νομίζω ὅτι τὸ σχέδιον τοῦτο μὲ μικρὰς τροποποιήσεις εἰς ὡρισμένα σημεῖα θὰ ἠδύνατο νὰ ρυθμίσῃ τὸ ζήτημα. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας θεωρεῖ ὅτι ὡρισμέναι διατάξεις αὐτοῦ ἔθιγον ζητήματα ἀναγόμενα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας, κατήρτισεν ἀντισχέδιον τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν λύει ριζικῶς τὸ ζήτημα, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀγροτικὴν ἀποκατάστασιν τῶν παλαιῶν πολεμιστῶν, ἐν πάσῃ περιπτώσει, τονίζει, εἶναι καθῆκον ἡμῶν, ἀκολουθοῦντες καὶ ἡμεῖς τὸ παράδειγμα τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰταλίας καὶ τῶν ἄλλων κρατῶν τὰ ὁποῖα ἔλαβον ἐξαιρετικὰ μέτρα ὑπὲρ τῶν παλαιῶν πολεμιστῶν των, νὰ προστατεύσωμεν τοὺς θυσιάσαντας τὴν ζωήν των ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος.

Ὁ κ. Π. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ συνηγορῶν ὑπὲρ τῆς λήψεως προστατευτικῶν διὰ τοὺς παλαιοὺς πολεμιστὰς μέτρων, παρατηρεῖ ὅτι πρέπει παραλλήλως νὰ ληφθῇ πρόνοια ὥστε οὐδεὶς ἀνυπότακτος, λιποτάκτης ἢ ἀδίκητος νὰ δύνατσι νὰ καταλαμβάνῃ ἢ νὰ κατέχῃ οἱανδήποτε θέσιν.

Δ. ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΣ. (Ὑφυπουργὸς Στρατιωτικῶν). Ὑπάρχει τοιοῦτος νόμος.

Ὁ κ. Λ. ΚΡΙΕΖΗΣ λέγει ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ὑποδείξῃ αὐτὸς εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὴν ἀνάγκην τῆς λήψεως προστατευτικῶν μέτρων ὑπὲρ τῶν Παλαιῶν πολεμιστῶν, παρακαλεῖ ἐν τούτοις τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἐπιληφθῇ αὐτοπροσώπως τοῦ ζητήματος πρὸς ἐξεύρεσιν λύσεως ἱκανοποιούσης τὰ δίκαια αἰτήματα τούτων.

Ὁ κ. Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ. λέγει ὅτι ἀναμφισβητήτως πᾶς πολίτης ἔχει ὑποχρέωσιν καλούμενος νὰ προσέρχηται πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Πατρίδος ἐναντίον τῶν ἐξωτερικῶν καὶ

ἐσωτερικῶν ἐχθρῶν. Ἀλλ' εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι πρέπει ἐπανερχόμενοι νὰ τυγχάνουν ὅλων ἐκείνων τῶν προνομίων τὰ ὁποῖα θὰ τοὺς ἐπιτρέψουν νὰ διέλθουν ἄνευ σκληρῶν στερήσεων τὸν βίον των. Δὲν πιστεύω δὲ ὅτι θὰ εὑρεθῇ τις μεταξὺ τῆς κοινωνίας, ὑπὲρ τῆς ὁποίας οὗτοι προέταξαν τὰ στήθη των, νὰ ἀντείπῃ. Διὰ τοῦτο νομίζω ὅτι ἐπιβάλλεται νὰ λάβωμεν τὸ ταχύτερον μέτρα ὑπὲρ αὐτῶν καθὼς καὶ ἐκείνων οἵτινες συνετέλεσαν εἰς τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Σᾶς πληροφορῶ ἐν τούτοις ὅτι ὑπάλληλος μεταβὰς εἰς τὸ μέτωπον πρὸς καταστολὴν τοῦ κινήματος, ἀπελύθη.

Ὁ κ. Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, συνιστᾷ ὅπως ἀνασυσταθῇ ἡ Ἐπιτροπὴ εἰς τὴν ὁποίαν νὰ μετάσχουν καὶ οἱ καταθέσαντες τὴν ἀναφορὰν πληρεξούσιοι.

Ὁ κ. Κ. ΒΕΡΡΟΙΟΠΟΥΛΟΣ, συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς λήψεως μέτρων ὑπὲρ τῶν παλαιῶν πολεμιστῶν.

Ὁ κ. ΠΕΡ. ΙΑΚ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ διακρίνει εἰς δύο κατηγορίας τοὺς ἐφέδρους, εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἐπολέμησαν εἰς τὸ μέτωπον καὶ εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι διὰ παντοίων μέσων κατώρθωσαν νὰ παραμείνουν μακρὰν τοῦ μετώπου. Διὰ τοὺς πρώτους, τονίζει, ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ ἐξαντλήσωμεν ὅλην μας τὴν προσπάθειαν πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεώς των. Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτρέψωμεν νὰ καρπωθοῦν ὠφελήματα καὶ οἱ κουραμπιέδες. Διὰ τοῦτο κηρύσσομαι ὑπὲρ τῆς προστασίας τῶν πραγματικῶν πολεμιστῶν.

Ὁ κ. Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, λέγει ὅτι τὰς αὐτὰς μὲ τοὺς ἄλλους ἀγορεύσαντας συστάσεις ἔχει νὰ κάμῃ καὶ οὗτος πρὸς τὴν Κυβέρνησιν.

Ὁ κ. Ν. ΔΑΡΒΕΡΗΣ λέγει ὅτι ὄχι μόνον ὡς ὑποχρέωσις τῆς Συνελεύσεως πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ἡ ὑποστήριξις τῶν ἀπόψεων τῶν παλαιῶν πολεμιστῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς προστασία τοῦ Κοινωνικοῦ καθεστῶτος.

Ὁ κ. Γ. ΤΣΟΧΑΣ προβαίνει εἰς θερμὴν σύστασιν πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν λῆψιν μέτρων πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν παλαιῶν πολεμιστῶν.

Ὁ κ. Σ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ (Ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας) λέγει ὅτι μόνον ἡ λαϊκὴ Κυβέρνησις ἠσχολήθη μὲ τὰ ζητήματα τῶν παλαιῶν πολεμιστῶν, ἀλλὰ παρῆλθον 13 ἔτη ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ πολέμου, δυστυχῶς δὲ αἱ οἰκονομικαὶ περιστάσεις δὲν εἶναι ἐκεῖναι ποὺ ἦσαν μετὰ τὸν πόλεμον. Ἀναφέρει κατόπιν ὅτι κατηρτίσθη ὑπὸ Ἐπιτροπῆς ἕνα σχέδιον τὸ ὁποῖον εἶναι τέλειον. Ἐννοεῖται δὲν περιελήφθησαν εἰς αὐτὸ ὡρισμέναι ἀπόψεις τῶν ἐνδιαφερομένων ὀργανώσεων, αἱ ὁποῖαι ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ προκαλέσουν ἀναστάτωσιν. Εἶναι δὲ περίεργον ὅτι μεταξὺ τῶν ὀργανώσεων τῶν ἐφέδρων ὑπάρχουν περίεργοι ἀντιθέσεις ἄνευ τῶν ὁποίων θὰ εἶχε ἤδη λυθῇ τὸ ζήτημά των. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ὑγιὴς μερὶς τῶν ἐφέδρων ἀναγνωρίζει τὴν ὀρθότητα τῶν ἀπόψεων τῆς Κυβερνήσεως. Καταλήγει ὅτι ταχέως θὰ κατορθωθῇ νὰ γίνῃ νόμος τοῦ Κράτους προστατεύων κατὰ τὸν ἱκανοποιητικώτερον τρόπον τοὺς παλαιοὺς πολεμιστάς. (Χειροκροτήματα).

Μεθ' ὃ ἡ Συνέλευσις εἰσέρχεται εἰς τὴν

ΗΜΕΡΗΣΙΑΝ ΔΙΑΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΠΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Προκειμένου νὰ συζητηθῇ ἡ ἐπερώτησις περὶ τῆς διώξεως τῶν παλαιοημερολογιτῶν καὶ τῆς καταδίκης τῶν τριῶν ἱεραρχῶν ὁ κ. Δ. ΧΑΤΖΙΣΚΟΣ (Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας) παρακαλεῖ νὰ ἀναβληθῇ αὕτη ἵνα προσκομίσῃ πάντα τὰ σχετικὰ στοιχεῖα, βάσει τῶν ὁποίων θὰ ἀπαντήσῃ ἐν περιπτώσει ἐπεκτάσεως, ὡς προβλέπει τῆς συζητήσεως καὶ ἐπὶ τοῦ παλαιοημερολογητικοῦ.

Γ. ΡΑΛΛΗΣ. Λυποῦμαι, διότι δὲν δύναμαι νὰ ἐνδώσω εἰς τὴν παράκλησίν σας.

Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ (Πρόεδρος). Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ποιεῖται χρῆσιν τοῦ δικαιώματος, τὸ ὁποῖον τῷ χορηγεῖ ὁ Κανονισμός, ἐπομένως ἡ ἐπερώτησις θὰ ἀναβληθῇ διὰ τὴν προσεχῆ ἡμέραν τοῦ ἐλέγχου.

Γ. ΡΑΛΛΗΣ. Τὰ στοιχεῖα περὶ ὧν ὁμιλεῖ ὁ κ. Ὑπουργὸς τὰ ἔχω ὅλα ἐδῶ.

Ὁ κ. Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, παρακαλεῖ ὅπως ἡ συζήτησις ἐπὶ τῆς ἀναφορᾶς τῶν Παλαιοημερολογιτῶν Πατρῶν συνδυασθῇ μὲ τὴν ὡς ἄνω ἐπερώτησιν.

Ὁ κ. Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ λέγει ὅτι τὸ ζήτημα ὅπερ θίγει διὰ τῆς ἐπερωτήσεώς του ὁ κ. Ράλλης δὲν ἀποτελεῖ παρονυχίδα, ἀλλ' ὅτι εἶναι σπουδαιότατον. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, συνεχίζει, ἐδέχθη νὰ συζητηθῇ ἡ ἐπερώτησις αὔριον. Πρόκειται περὶ τῆς ἐλευθερίας τριῶν προσώπων ἅτινα κατέχουν τὰς ἀνωτέρας βαθμίδας ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ τῆς Ἐκκλησίας καὶ θὰ παρεκάλουν νὰ ἐρωτηθῇ ἡ Συνέλευσις ἂν συμφωνεῖ εἰς τὸ νὰ ἀναβληθῇ ἡ συζήτησις δι' αὔριον.

ΦΩΝΑΙ: Ὄχι. Ὄχι!

Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ (Πρόεδρος). Ἀναβάλλεται διὰ τὴν προσεχῆ ἡμέραν κοινοβουλευτικοῦ ἐλέγχου.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ἀλλ' ἡ προσεχὴς ἡμέρα Κοινοβουλευτικοῦ ἐλέγχου θὰ συμπέσῃ τὸν Νοέμβριον.

Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ (Πρόεδρος). Ἐγὼ δὲν τὸ ξέρω αὐτό. Ἐν πάσῃ περιπτώσει συμφώνως μὲ τὸν κανονισμὸν καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Συνέλευσις δὲν ἀποφασίζει ἄλλως, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τὴν ἀναβάλλω διὰ τὴν προσεχῆ ἡμέραν ἐλέγχου.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ: Μάλιστα. Μάλιστα.

Ἡ Συνέλευσις ἐρωτωμένη ὑπὸ τοῦ κ. ΠΡΟΕΔΡΟΥ δέχεται ὅπως ἀναβληθῇ ἡ συζήτησις καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τὴν Ἡμερησίαν Διάταξιν τῶν Ἐπερωτήσεων.

Συνεχιζομένης τῆς συζητήσεως ἐπὶ τοῦ ψηφίσματος «περὶ διενεργείας ψηφοψηφίσματος» ὁ κ. Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ λέγει τὰ ἑξῆς:

Κύριοι Πληρεξούσιοι, δὲν πρόκειται νὰ ὁμιλήσω περὶ τοῦ θεωρητικοῦ μέρους τοῦ ζητήματος, περὶ τοῦ ἂν ἡ ἀβασίλευτος ἢ ἡ Βασιλευομένη Δημοκρατία εἶναι τὸ καλύτερον πολίτευμα. Τὸ θέμα μου εἶναι ἂν θὰ γίνῃ δημοψήφισμα καὶ ἂν θὰ κατήσῃ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς τὸ πολίτευμα, τὸ ὑφιστάμενον, ἢ θὰ τὸ μεταστρέψῃ εἰς Συνταγματικὴν Βασιλείαν... Πρατηρῶ μόνον, ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἀνεγνώρισεν, ὅτι ἡ Δημοκρατία θεωρητικῶς εἶναι τὸ ἄριστον πολίτευμα, ἀλλ' ὅτι ἡμεῖς ἐν Ἑλλάδι δὲν εἴμεθα εἰσέτι ὡριμοι διὰ νὰ τὸ ἐφαρμόσωμεν καλῶς. Ἐπομένως ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ὑποτιμᾷ, κατὰ τὴν ἀντίληψίν μου, τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον εὑρίσκονται σήμερον οἱ Ἕλληνες. Ἡμεῖς ἀνιθέτως πιστεύομεν, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι ἱκανὸς καὶ ὥριμος νὰ διοικηθῇ μὲ τὸ ὑφιστάμενον πολίτευμα καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ νομίζομεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ ἡ Βασιλευομένη Δημοκρατία. Μετὰ τὸν μεγάλον πόλεμον πλεῖστοι λαοὶ πολιτισμένοι ἐστράφησαν πρὸς τὴν Δημοκρατίαν. Αὐτὸ εἶναι τὸ ρεῦμα τῆς ἐποχῆς. Ὑπάρχει καὶ μία ἄλλη τάσις εἰς τὴν διοικοῦσαν τάξιν πολλῶν λαῶν ἡ τάσις πρὸς τὴν Δικτατορίαν, ἀλλά, καθὼς ὅλοι γνωρίζομεν, ἡ Δικτατορία εἶναι, προσωρινὴ κατάστασις στηριζομένη εἰς τὴν ἐντελῶς προσωπικὴν ἱκανότητα τοῦ Δικτάτορος καὶ πάντοτε ἔχει σκοπὸν τὴν μετάβασιν εἰς ἄλλην κατάστασιν. Αὐτὰς τὰς δύο τάσεις βλέπομεν σήμερον, πουθενὰ ὅμως δὲν διακρίνει κανεὶς τάσεις ὑπὲρ τῆς Βασιλείας.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν εἰς δηλώσεις του εἶπεν, ὅτι αἱ δημοκρατικαὶ ἀρχαί, τὰς ὁποίας ἐξύμνει εἰς τὸ παρελθόν, δὲν εἶναι ἐφαρμόσιμοι ἐν Ἑλλάδι καὶ πολλάκις ἀνέφερε τὴν λέξιν «Μοναρχία». Μήπως ἄγγε διὰ τῆς συχνῆς χρήσεως τῆς λέξεως ταύτης ὁ κ. Κονδύλης ἐξέφραζεν ἐν τῇ ψυχῇ του μύχιον πόθον καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ συνδυάσῃ τὴν δικτατορίαν μὲ τὴν Μοναρχίαν;

Πάντως εἶναι βέβαιον, ὅτι εἰς τοὺς Βορείους λαοὺς παραμένει ἐκ παραδόσεως ἡ Βασιλεία. Ἀλλ' εἰς μὲν τὴν Ἀγ-

γλίαν παραμένει χάρις εἰς τὴν δύναμιν τῆς προσαρμογῆς ποῦ ἔχουν οἱ Ἄγγλοι καὶ εἰς τὴν ἀπαραντοσύνην τοῦ Κράτους των, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀνάγκην ἑνὸς συμβόλου, συνδετικοῦ κρίκου μεταξὺ ἀποικιῶν καὶ τῆς μητροπόλεως. Εἰς τὰς ἄλλας Βορείους χώρας ὑπάρχει τοιαύτη ἐξέλιξις καὶ εἶναι αὖται τόσον προηγμέναι, ὥστε εἷς τινας ἐξ αὐτῶν ἔχει ἐπικρατήσῃ παρὰ τὴν βασιλείαν ὁ σοσιαλισμός. Ἐκεῖ, ἄλλως τε παρατηρεῖται καὶ τὸ σπουδαῖον φαινόμενον τῆς ἐσωτερικῆς πειθαρχίας καὶ κοινωνικῆς συνοχῆς, διότι οὐδὲν πολίτευμα στηρίζεται ἄνευ κοινωνικῆς συνοχῆς καὶ ἐσωτερικῆς πειθαρχίας τοῦ λαοῦ.

Ἀπὸ τὰ Βαλκανικὰ Κράτη ἐπίσης ἔχομεν τρία Βασίλεια, ἀλλὰ εἰς τὰ Κράτη ταῦτα εἶναι γνωστὸν ὅτι στηρίζονται σήμερον τὰ βασιλικὰ καθεστῶτα ἐπὶ δικτατορικῶν βάσεων, διὰ τοῦτο δὲ δὲν εἶναι καὶ τόσον σταθερά.

Πάντως ὑποθέτω, νὰ συμφωνῆτε, ὅτι ἡ πολιτικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ἕλληνος εἶναι ἀνωτέρα τῆς τῶν ἄλλων Βαλκανικῶν λαῶν καὶ μάλιστα τῶν Τούρκων, ἑπομένως ἂν ἡ Δημοκρατία ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται εἰς τὴν Τουρκίαν θὰ ἦτο, πράγματι, λίαν περίεργον εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ μὴ παραμείνῃ καὶ νὰ στερεωθῇ.

Εἶναι γνωστόν, ὅτι πάντες εἴμεθα σύμφωνοι διὰ τὴν συνεργασίαν μετὰ τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς. Τὴν πολιτικὴν δὲ ταύτην, ἀσφαλῶς, τὴν ἐξυπηρετεῖ καλύτερον ἡ Δημοκρατία, διότι αἱ Δημοκρατίαι εἶναι ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι διευκολύνουν τὴν συσσωμάτωσιν τῶν λαῶν μέχρι καὶ τῆς ἑνώσεως αὐτῶν εἰς ὁμόσπονδα Κράτη.

Ἀντιθέτως αἱ Δικτατορίαι προσπαθοῦν νὰ καταπνίξουν τὰ ἐσωτερικὰ ζητήματα δι' ἐξωτερικῶν ἐπιτυχιῶν καὶ διὰ πολέμων. Παραδείγματα τῆς στάσεως ταύτης τῶν Δικτατοριῶν ἔχομεν καὶ εἰς τὴν ἰδικήν μας ἱστορίαν. Ἡ Κυβέρνησις Βενιζέλου ἀπὸ τοῦ 1914—1918 ἦτο Κυβέρνησις Δικτατορική, διὰ νὰ δυνηθῇ δὲ νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἔκαμε τὴν ἐκστρατείαν τῆς Οὐκρανίας καὶ τὴν Μικρασιατικὴν τοιαύτην, ἐξ αὐτῶν δὲ συνετρίβη ὁ ἑλληνισμός.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ἐπιτρέπεται μίαν διακοπὴν κ. Δραγούμη;

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Μάλιστα.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ἰσχυρίζεσθε, ὅτι ἡ ἐκστρατεία τῆς Οὐκρανίας δὲν ἔπρεπε νὰ γίνῃ καὶ ὑπῆρξε συντριπτικὴ διὰ τὴν χώραν, σᾶς ἐρωτῶ τώρα, τί φρονεῖτε. Ἐὰν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ πολιτεύματος ἦτο ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος θὰ ἐλάμβανε χώραν ἡ καταστρεπτικὴ αὐτὴ ἐκστρατεία;

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Πιθανῶς ὄχι.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ἀσφαλῶς ὄχι. Καὶ σᾶς ἐρωτῶ κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ Εὐρωπαικοῦ πολέμου ἐνθυμεῖσθε, ὅτι ὁ Βενιζέλος προέτεινε συμμετοχὴν τῆς Ἑλλάδος διὰ μιᾶς Μεραρχίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στόλου εἰς τὰ Δαρδανέλλια;

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Μάλιστα.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Τί φρονεῖτε, κ. Δραγούμη, ἐὰν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πολιτεύματος ἦτο ὄχι ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, ἀλλὰ ἕνας πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας θὰ τὸν παρέσυρεν ὁ Βενιζέλος πρὸς τὰς ἀπόψεις του;

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Ἴσως ναί.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ἀντιλαμβάνεσθε λοιπὸν ὑποθέτω τὴν διαφορὰν μεταξὺ Βασιλείας καὶ Δημοκρατίας. Βλέπετε λοιπόν, ὅτι ὅλα τὰ ἐπιχειρήματά σας τονώνουν τὴν βασιλικὴν ἰδέαν. Αὐτὴ καὶ μόνη ἡ ὑπηρεσία τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου εἶναι ἡ ἀξία τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ Ἔθνους, ἐκτὸς τῶν τόσων ἄλλων, διότι ἐσώθημεν κυριολεκτικῶς.

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Ἐγὼ ὁμιλῶ περὶ γεγονότων ὄχι περὶ πιθανοτήτων, ὁμιλῶ περὶ δικτατοριῶν, κύριε συνάδελφε, καὶ ὄχι περὶ Βασιλείας. Καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν τὸ αὐτὸ φαινόμενον ἔχομεν. Διὰ νὰ μὴ χάσῃ ἔδαφος ὁ Μουσολίνι στρέφεται ἤδη πρὸς ἀποικιακοὺς πολέμους.

Ἀπὸ τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα, κύριοι πληρεξούσιοι προῆλθον ὅλαι αἱ καταστροφαὶ τῆς χώρας, διότι ὁ λαὸς ἦτο διηρημένος, ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἐποχήν, τοῦ 1932 ὁπότε ἡ μερὶς ἡ ἀντιτιθεμένη εἰς τὴν Δημοκρατίαν ἀνεγνώρισεν ὁριστικῶς καὶ ἐπισήμως. Ἀπὸ τοῦ 1915 μέχρι τοῦ 1935 μία μορφὴ ἐδέσποζεν ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς τῆς Ἑλλάδος ὁ κ. Βενιζέλος, πολιτικὸς ἱκανώτατος μὲ ἀντίληψιν ὄχι τυχαίαν, ὀξύς, ἀποφασιστικός, ἀλλ' ἔχων τὰ μεγάλα ἐλαττώματα τῆς ἐγωπαθείας, τῆς ἐκδικητικότητος, καὶ τῆς ἀρχομανίας τὰ ὁποῖα καὶ προεκάλεσαν ὅλας τὰς συμφορὰς εἰς τὸν τόπον.

Ὁ Βενιζέλος, ὅμως χάρις εἰς τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος, ἐξῆλθεν ὁριστικῶς τῆς πολιτικῆς σκηνῆς τῆς Ἑλλάδος, ἑπομένως ἔμεινε πλέον ἐλεύθερον τὸ πεδίον διὰ νὰ ἐφαρμόσωμεν ἡμεῖς πιστῶς τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα, τὸ ὁποῖον αὐτὸς ἐν τῇ ἐγωπαθείᾳ του, ὑπενόμευε διαρκῶς.

Δυστυχῶς ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐπωφελήθη τῆς καταστολῆς τοῦ τελευταίου κινήματος τοῦ Βενιζέλου, διὰ νὰ στηρίξῃ τὸ πολίτευμα, τὸ ὁποῖον ὁ κ. Βενιζέλος κατέστρεφε. Πιστεύω, ὅτι ὁ σώφρων κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ ἀναβιώσῃ τὸ ζήτημα τοῦ καθεστῶτος. Θεωρῶ ὅτι θὰ εἶχεν ἤδη ὑποχρέωσιν ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ἀρχηγὸς τοῦ μεγαλυτέρου κόμματος νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν γνώμην του ἐπὶ ἑνὸς τόσου σοβαροῦ ζητήματος. Νομίζω δ' ὅτι θὰ ἦτο ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας. Εἰς περίοδον ἀνώμαλον ὡς αὐτήν, οἱ κίνδυνοι εἶναι μέγιστοι καὶ ἐσωτερικῶς αἱ ἐξωτερικῶς. Δὲν ἀποδίδω εἰς τὰ πολιτεύματα τὴν μαγικὴν δύναμιν νὰ ἀλλάσσουν τὴν ἰδιοσυγκρασίαν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν λαῶν, ἀπεναντίας οἱ λαοὶ πρέπει νὰ προσαρμόζουν τὰ πολιτεύματα εἰς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν των. Ἂς προσέξωμεν, κύριοι πληρεξούσιοι, διότι μετά τινα καιρὸν ἡ Βασιλεία ἐὰν ἐπανέλθῃ θὰ εὑρεθῇ πρὸ μεγάλων δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας δὲν θὰ εἶναι εἰς θέσιν κανεὶς νὰ ἀντιμετωπίσῃ. Διὰ τῆς στροφῆς πρὸς τὰ δεξιὰ εἶναι μοιραῖον νὰ ὀξυνθοῦν καὶ αἱ κοινωνικαὶ ἀντιθέσεις. Μόνον ριζικὴ μεταρρύθμισις τοῦ τρόπου τοῦ πολιτεύεσθαι, τοῦ Διοικητικοῦ συστήματος καὶ τοῦ πολιτειακοῦ μας ὀργανισμοῦ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ θεραπεύσῃ τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ καὶ νὰ λύσῃ τὰ σοβαρώτατα προβλήματα ποὺ τὸν ἀπασχολοῦν.

Διὰ τῆς διενεργείας δημοψηφίσματος θέτομεν ἐν ἀμφιβόλῳ τὸ πολίτευμα καὶ ἑπομένως μειώνομεν τὸ κῦρος αὐτοῦ. Νομίζω δὲ ὅτι δὲν ἐδικαιολογήθη ἐπαρκῶς εἰς τὸν λαὸν ἡ ἀνάγκη τοῦ δημοψηφίσματος διότι ἡ δικαιολογία ὅτι τὸ καθεστωτικὸν ἀνεστήθη ἕνεκα τοῦ κινήματος δὲν φαίνεται ἀρκετή. Ἡ Κυβέρνησις ἠδύνατο ἤδη νὰ ἐφαρμόσῃ πραγματικὴν δημοκρατίαν. Μέχρι σήμερον, ἂν ἐξαιρεθοῦν τὰ δύο τελευταῖα ἔτη τῆς διακυβερνήσεως τῆς Χώρας ὑπὸ τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος, τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα δὲν ἐφηρμόσθη πραγματικῶς ἕνεκα τῆς Βενιζελικῆς προσπαθείας πρὸς μονοπώλησιν τῆς ἐξουσίας.

Ἔχω ἐν τούτοις τὴν ἀντίληψιν ὅτι ἂν τὸ δημοψήφισμα γίνῃ ἐλεύθερον θὰ ἀποδώσῃ ἀποτέλεσμα ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας, ἀλλὰ χωρὶς μεγάλην πλειονοψηφίαν. Διότι, ἀνέδωμεν τὰ πράγματα χωρὶς προκατάληψιν καὶ χωρὶς πάθος εἰς τὰς Νέας Χώρας ἡ μεγάλη πλειοψηφία εἶναι ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας.

ΦΩΝΑΙ. Ἔχετε λάθος.

Λ. ΜΠΑΤΡΙΝΟΣ. Σεῖς εἴπατε ἄλλοτε ὅτι ὅλος ὁ κάμπος τῆς Φλωρίνης εἶναι Βασιλόφρων.

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Οὐδέποτε εἶπον τοιοῦτόν τι. Ἐπίσης εἰς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα σημαντικοτάτη μειονοψηφία εἶναι δημοκρατική. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων ἐπρότεινε νομίζω τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα νὰ τὸ λύσῃ ἡ Ἐθνοσυνέλευσις.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Εἶπα, ὅτι ἂν ἐγὼ εἶχον τὴν πλειονοψηφίαν τῆς Συνελεύσεως θὰ ἔλυα τὸ ζήτημα δι' αὐτῆς καὶ θὰ

ἐζητοῦσα, κατόπιν, τὴν κύρωσιν τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνελεύσεως διὰ ψηφοψηφίσματος ὑπὸ τοῦ Λαοῦ.

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Πάντως τὴν γνώμην ταύτην δὲν τὴν ἀσπάζομαι.

Μία Συνέλευσις δὲν εἶναι ἀρκετὴ νὰ μεταβάλῃ ἕνα πολίτευμα. Μία Συνέλευσις εἶναι δυνατὸν νὰ ἔλθῃ νὰ κυρώσῃ ὑπάρχουσαν κατάστασιν ὅπως συνέβη εἰς τὴν Γαλλίαν τὸ 1875 ὅπου ἐκυρώθη τὸ Δημοκρατικὸν Πολίτευμα διὰ πλειονοψηφίας μιᾶς μόνον ψήφου. Ἐὰν ἀποφασισθῇ τὸ δημοψήφισμα θὰ εἶναι ἀπαραίτητον νὰ γίνῃ ἡ διεξαγωγή του ἐλευθέρα, κατὰ τρόπον ὥστε τὸ ἀποτέλεσμα νὰ ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τῶν πλείστων δημοκρατικῶν κομμάτων. Ἐὰν δὲν ἐξασφαλισθῇ ἡ ἀναγνώρισις παρὰ τῶν παλαιοδημοκρατικῶν καὶ ἂν τὸ ἀποτέλεσμα ἀκόμη ἀποβῇ ὑπὲρ τῆς Βασιλείας ὁ διχασμὸς καὶ ἡ διαίρεσις θὰ διαιωνισθῇ

Ἀνάγκη λοιπὸν τὸ δημοψήφισμα νὰ γίνῃ μὲ ἀπόλυτον ἐλευθερίαν.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως). Καὶ θὰ γίνῃ, περὶ τούτου νὰ εἶσθε ἀπολύτως βέβαιος.

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Ἀλλά, εἰς ἐκ τῶν πρωταρχικῶν ὅρων ὁ τῆς οὐδετερότητος τὸν ὁποῖον σεῖς ἐθέσατε παρεβιάσθη ἤδη παρὰ τῶν Ὑπουργῶν σας.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως). Ἔχετε τὴν γνώμην, σεῖς μὲ τὰς δημοκρατικάς σας ἀρχάς, ὅτι δὲν ἔχουν δικαίωμα οἱ ὑπουργοὶ νὰ ἐκφράσουν τὴν γνώμην των;

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Τὸ νὰ ὑπάρχῃ ὑπουργὸς νὰ τηρῇ τὸν ὅρκον του εἰς τὸ πολίτευμα ὑπὸ τὸ ὁποῖον ὑπηρετεῖ εἶναι κανονικόν, ἀλλὰ τὸ νὰ κατηγορῇ κανεὶς τὸ πολίτευμα εἰς τὸ ὁποῖον ὡρκίσθη καὶ τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ προασπίζῃ δὲν εἶναι νομίζω κανονικόν.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Οὐδεὶς ἐκ τῶν Ὑπουργῶν εἶπε νὰ καταργηθῇ τὸ ἕν πολίτευμα καὶ νὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἄλλο. Ἀνέπτυξαν ἁπλῶς ἕκαστος τὰ προσόντα τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου πολιτεύματος καὶ εἶπον εἰς τὴν Συνέλευσιν. «Ἐλᾶτε νὰ πᾶμε εἰς τὸ δημοψήφισμα νὰ ἴδωμεν οἷον θὰ προτιμήσῃ ὁ λαός».

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Πάντως δὲν δύναμαι, νὰ μὴ ἐξάρω τὸ παράδειγμα τοῦ κ. Μαυρομιχάλη ὅστις παρητήθη τοῦ Ὑπουργικοῦ ἀξιώματος ἵνα ἐλευθέρως δράσῃ πρὸς διάδοσιν τῶν πολιτειακῶν του γνωμῶν. Διὰ νὰ στερεωθῇ τὸ πολίτευμα, τὸ δημοψήφισμα θὰ ἔπρεπε νὰ διεξαχθῇ ὑπὸ Κυβερνήσεως ἀπαρτιζομένης ἐκ τῶν ἀρχηγῶν ὅλων τῶν κομμάτων. Ἄλλη ἐγγύησις διὰ τὴν τιμίαν διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος εἶναι νὰ καθορισθῇ ἀπὸ πρὶν ἕνα ποσοστὸν μεγάλο, πολὺ πλέον τῆς ἁπλῆς πρειονοψηφίας, εἰς τρόπον ὥστε τὸ πολίτευμα νὰ μὴ ἀνατραπῇ ἀπὸ τὴν ἀντιπολίτευσιν ἐρχομένην εἰς τὴν κυβέρνησιν. Θὰ ἦτο καλὸν ἐπίσης οἱ ἐνδιαφερόμενοι ὑπὲρ τῆς Βασιλείας νὰ συμβουλεύσουν τὸν Βασιλέα Γεώργιον, ἂν ἀποφασισθῇ νὰ ἔλθῃ, νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν διάλυσιν τῆς Συνελεύσεως ταύτης ὅπως ἔκαμεν ὁ πάππος του τὸ 1864 εἰπὼν ὅτι ἂν δὲν διαλυθῇ ἡ τότε Ἐθνοσυνέλευσις θὰ φύγῃ. Νὰ διαλύσῃ τὴν Συνέλευσιν, διότι εἶναι μονόπλευρος, ὅπως εἶπε καὶ αὐτὸς ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν.

Σ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Διαψεύδετε τὸν ἑαυτό σας, κ. συνάδελφε. Ἐπικαλοῦμαι τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ κατὰ τὰ ὁποῖα εἰς τὴν προχθεσινὴν σας ὁμιλίαν εἴπατε ὅτι κἄθε ἄλλο παρὰ ἡ Συνέλευσις εἶναι μονόπλευρος.

Ν. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ. Πῶς εἶναι δηλαδὴ μονόπλευρος ἡ Συνέλευσις, κ. Συνάδελφε; Διότι ἀπέσχον ὡρισμένα ἄτομα ἀπὸ τὸν ἀγῶνα, διότι ἐνόμιζον ἢ μᾶλλον ἦσαν βέβαια ὅτι θὰ καταποντισθοῦν εἰς τὰς μαύρας ψήφους τοῦ λαοῦ, πρέπει νὰ λέγετε ὅτι ἡ συνέλευσις εἶναι μονόπλευρος; Ὁ λαὸς ἐψήφισε κατὰ τὰ 95 ἑκατοστὰ ἡμᾶς ἐδῶ καὶ μᾶς ἀπέστειλεν ὡς ἀντιπροσώπους του. Εἶναι ἄρα γε ὁ οὕτω ψηφίζων λαὸς μονόπλευρος ;

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Δευτέρα ὑπόδειξις πρὸς τὸν Βασιλέα ἐὰν ἐπανέλθῃ πρέπει νὰ γίνῃ ἡ περὶ ἀπονομῆς ἀμνηστείας εἰς τοὺς μετασχόντας τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἢ ὁπωσδήποτε εὐνοήσαντας αὐτὸ καὶ τοῦτο διότι ὁ Βασιλεὺς δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ ἐκτιμήσεως τῆς μιᾶς μόνον παρατάξεως.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Ὁ Βασιλεὺς δὲ θὰ στηρίζεται, ἐπὶ καμιᾶς πλευρᾶς ἂν ἔλθῃ, θὰ στηρίζεται ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ μόνον ἐπ' αὐτοῦ. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

Περαίνων ὁ κ. Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ λέγει, ὅτι, γνωρίζων τὰ αἰσθήματα καὶ τὴν σωφροσύνην τοῦ Βασιλέως Γεωργίου ἐλπίζει ὅτι θὰ κάμῃ ὅ,τι τοῦ ἐπιβάλλει τὸ συμφέρον του, διότι κατ' ἄλλον τρόπον θὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ στερεωθῇ ἡ Βασιλεία. Μόνον διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, τονίζει, θὰ ἡσυχάσῃ ὁ τόπος καὶ θὰ συνέλθωμεν ἀπὸ τὰς ἀνωμαλίας καὶ τὴν σύγχυσιν ἥτις ἐπικρατεῖ ἐν τῇ χώρᾳ. Πάντως, ἐπιλέγει, ὁ κ. Φ. Δραγούμης θεωρῶ τὸ δημοψήφισμα τελείως περιττὸν ἂν μὴ βλαβερὸν διὰ τὴν χώραν καὶ μολονότι βεβαίως ἡ γνώμη μου δὲν πρόκειται νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν Συνέλευσιν, ἔπρεπεν ὅμως νὰ ἀκουσθῇ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου διὰ νὰ χωρισθοῦν ἑκάστου αἱ εὐθύναι διὰ τὸ μέλλον.

Ὁ κ. Π. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ, λέγει ὅτι ἀποτέλεσμα τῶν πράξεων τοῦ ἀντιπάλου πολιτικοῦ κόσμου ὁ ὁποῖος ἐπεχείρησε νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν λαϊκὴν θέλησιν εἰς τὴν βίαν τῶν ὅπλων του ἦτο ὁ ἀναγκαστικὸς κολασμὸς τῶν ὑπαιτίων καὶ συνέπεια ἡ παροῦσα Συνέλευσις. Ὀφείλω, λέγει, νὰ ὁμολογήσω ὅτι λυποῦμαι καὶ πονῶ τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς, ἔπρεπε ὅμως διὰ τὸ συμφέρον τοῦ Ἔθνους νὰ κολασθῇ τὸ μέγα ἐκεῖνο ἀδίκημα. Διὰ νὰ ἡσυχάσῃ ὁ τόπος ἐκλήθη ἡ παροῦσα Συνέλευσις, ἡ ὁποία θὰ καθορίσῃ τὸν νέον Συνταγματικὸν χάρτην τῆς Χώρας. Δυστυχῶς ὁ σεβαστός μοι ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος τῶν Ἐλευθερορρόνων παρασυρθεὶς ἀπὸ τὸν ἐθνικὸν πράγματι πόθον τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς Βασιλείας, προώρως ὕψωσε τὸ λάβαρον τῆς ἐπανόδου, ἀποτέλεσμα δὲ τούτου ὑπῆρξεν ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ πλεῖστοι τῶν πληρεξουσίων νὰ ὑποσχεθοῦν τὴν βασιλείαν, ἡ δὲ κυβέρνησις νὰ φέρῃ τὸ ψήφισμα διὰ τὸ δημοψήφισμα.

Οὐδείς, κύριοι πληρεξούσιοι, δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ τὰς βασιλόφρονας περγαμηνάς μας Εἴμεθα καὶ θὰ εἴμεθα βασιλόφρονες. (Χειροκροτήματα).

Καταφανεῖς δὲ εἶναι ἀκόμη, αἱ κακώσεις τοῦ σώματός μας ποὺ ὑπέστημεν ἀπὸ τὴν ἀντίθετον παράταξιν. Ἐλατρεύσαμεν τὸν μεγάλον νεκρόν μας καὶ σεβόμεθα καὶ ἀγαπῶμεν τὸ τέκνα του. Πρέπει ὅμως νὰ ἀφίσωμεν τὰς σκέψεις μας νὰ πρυτανεύσουν τῶν αἰσθημάτων καὶ νὰ διατυπώσωμεν καὶ ἐκφράσωμεν τιμίως καὶ εὐθέως τὰς σκέψεις μας διὰ τὸ δημοψήφισμα.

Ἡ στιγμὴ εἶναι ἐξαιρετικὰ κρίσιμος, πρέπει δὲ νὰ εἴπωμεν εἰς τὸν λαὸν τὰς συνεπείας ἑνὸς προώρου δημοψηφίσματος. Εἶναι γεγονὸς βεβαίως, ὅτι ἡ δημοκρατία κατέπεσε πλέον καὶ ὅτι τὸ δημοψήφισμα θὰ λάβῃ ἂν μὴ τὴν ὁλότητα, τοὐλάχιστον τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀλλ' ἐδῶ ἀκριβῶς ἔγκειται ἡ μεγάλη εὐθύνη ἡμῶν ἀπέναντι τῆς χώρας καὶ τῆς ἱστορίας αὐτῆς. Ἐπανερχομένης τῆς βασιλείας ἡμεῖς βεβαίως θὰ ἐργασθῶμεν καὶ θὰ συντρέξωμεν μὲ ὅλας μας τὰς δυνάμεις εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἐθνικοῦ οἰκοδομήματος, πρέπει ὅμως νὰ εἴμεθα ἥσυχοι καὶ ἀπερίσπαστοι ἀπὸ τὰς ἐνεργείας καὶ διαβολὰς τῶν ἀντιπάλων μας. Οὗτοι θὰ πιέσωσι κατὰ δύναμιν τὸν Ἀνώτατον Ἄρχοντα ἵνα ἐπιτύχωσι ἀμνηστείαν καὶ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν τοῦ τόπου. Ἂν πάλιν ὁ βασιλεὺς ἀφίσῃ ἡμᾶς ἀπερισπάστους εἰς τὸ ἔργον μας, θὰ κατηγορηθῇ ὡς μονόπλευρος, καθὼς μᾶς εἶπεν ἐδῶ πρὸ ὀλίγου καὶ ὁ κ. Δραγούμης ὁ ἀπηχῶν τὰς ἀπόψεις τῶν Φιλελευθέρων, ἄλλως ἐνεργῶν θὰ εὕρῃ ἡμᾶς ἀντιθέτους, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν

νὰ ἐπιτρέψωμεν εἰς τὸν Βενιζέλον νὰ βυσσοδομήσῃ πάλιν κατὰ τῆς πατρίδος μας ἐπιτυγχάνων μίαν ἀμνηστείαν, ἐκμεταλλευόμενος τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦ βασιλέως.

Γ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε συνάδελφε, ἄνευ τῆς εἰσηγήσεως τοῦ ἁρμοδίου Ὑπουργοῦ καὶ τῆς Κυβερνήσεως δὲν δίδεται ἀμνηστεία.

Π. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ. Σεβαστὲ κ. συνάδελφε, λυποῦμαι διότι δὲν μὲ ἐτιμήσατε διὰ τῆς προσοχῆς σας. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν δὲν ἐτελείωσε τὸ ἀνορθωτικόν μας ἔργον δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔλθῃ ὁ βασιλεύς, διότι μοιραίως θὰ εὑρεθῇ μεταξὺ τῶν δύο συμπληγάδων λίθων. Ἡμεῖς ἔχομεν σαφῆ καὶ ἐπιτακτικὴν ὑποχρέωσιν νὰ ριζώσωμεν, στερεὰ τὰ βάθρα τῆς βασιλείας ἡ ὁποία θὰ ἐπιστεγάσῃ τὸ οἰκοδόμημα, διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ὅμως τοῦτο πρέπει νὰ παύσῃ ὁ ἀντίπαλος κόσμος νὰ εἶναι ὑπὸ τὸ πέλμα τοῦ ἀρχομανοῦς τῆς Χαλέπας.

Ν. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ. Προτείνετε δηλαδή, κ. συνάδελφε, ἀναβολὴν τοῦ δημοψηφίσματος καὶ νομίζετε ὅτι θὰ ὀρθοφρονήσουν ἔτσι οἱ ἀντίπαλοι;

Π. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ. Διὰ τοῦτο προτείνω ἀναβολὴν τοῦ δημοψηφίσματος μέχρις ὅτου ἡ Κυβέρνησις πεισθῇ ὅτι ἐπεράτωσε τὸ ἀνορθωτικόν της ἔργον, διετύπωσα δὲ τὴν ἐξῆς πρότασιν (ἀναγινώσκει). Ἀναγνωρίζω τὰ κακὰ καὶ τὰς δυσκολίας τῆς προτάσεώς μου καθὼς καὶ τὴν εὐθύνην τῆς ἐκκρεμότητος, ἡ Κυβέρνησις ὅμως ἂς ἐξεύρῃ τὸν τρόπον τοῦ συγκερασμοῦ τῆς προτάσεώς μου πρὸς τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα. Ἂν ἀπορριφθῇ ἡ πρότασίς μου, ἀπεκδύομαι πάσης εὐθύνης διὰ τὰ συμβησόμενα, καταλείπων δὲ τὸ βῆμα ποιοῦμαι ὑστάτην ἔκκλησιν ὅπως γίνῃ δεκτὴ ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως.

Φέρατε, κύριοι πληρεξούσιοι, ἕνα οἱονδήποτε ἀντιβασιλέα μέχρις ὅτου οἱ πολιτικοὶ κόσμοι θὰ ἀμνηστεύσωσιν ἀλλήλους καὶ θὰ δεχθῶσι τὸν ἐθνικὸν βασιλέα Γεώργιον.

Γ. ΛΑΜΠΡΙΝΑΚΟΣ. Αὐτὸς ὁ ἀντιβασιλεὺς ἀπὸ ποῦ θὰ προέρχεται;

Π. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ. Ἂς εἶναι ὁ Πρίγκηψ Παῦλος ἢ οἱοσδήποτε ἄλλος. Ὅταν λοιπόν, κύριοι πληρεξούσιοι, ἔτσι ἐπανέλθῃ ὁ βασιλεὺς ἡμεῖς ἂς θεωρήσωμεν τὸ ἔργον μας περαιωμένον καὶ ἂς ἀφίσωμεν τοὺς νεωτέρους μας νὰ ἐπιτελέσουν τὸ καθῆκόν των (χειροκροτήματα).

ΑΝΔ. ΣΤΡΑΤΟΣ. Κύριοι Πληρεξούσιοι, σηλῶ ἐκ τῶν προτέρων ὅτι δὲν θὰ δεχθῶ διακοπάς. Ἀντιλαμβάνεσθε βέβαια ὅτι δὲν ἔχω τὴν πεῖραν τοῦ Βήματος ὥστε νὰ δύναμαι νὰ ἐξακολουθῶ τὸν λόγον μου καὶ συνάμα νὰ ἀπαντῶ εἰς ὅσους τυχὸν θὰ θελήσουν νὰ μὲ διακόψουν. Κύριοι, Πληρεξούσιοι, τὸ ὑπὲ ψήφισιν ψήφισμα εἶνε μία ἀναγκαία συνέπεια τῆς κατὰ τὸ προεκλογικὸν στάδιον ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως δοθείσης ὑποσχέσεως ὅτι θὰ ἐνεργήσῃ δημοψήφισμα μὲ ἐρώτημα ἐπὶ τοῦ πολιτειακοῦ. Ἐπὶ τοιούτου ζητήματος τόσον θεμελιώδους κάθε πολίτης καὶ δὴ ὅταν οὗτος κατέχῃ ἐν τῇ πολιτείᾳ ἔστω καὶ μικρὰν θέσιν, ὀφείλει νομίζω νὰ εἴπῃ τὴν γνώμην του. Κύριοι Πληρεξούσιοι, ὑπὸ τὰς δυσκόλους σημερινὰς συνθήκας διὰ τὴν χώραν μας δὲν τίθεται μόνον ζήτημα περὶ τοῦ ποῖον εἶναι τὸ καλύτερον πολίτευμα διὰ τὴν χώραν, ἀλλὰ τίθεται ζήτημα περὶ τοῦ ποῖον εἶναι τὸ καταλληλότερον, οὕτως ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ κοπάσῃ ὁ σάλος καὶ νὰ ἐπανέλθῃ μία ποθητὴ ἡσυχία ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ ψυχὴ τόσον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὅσον καὶ τῶν κυβερνώντων αὐτὴν δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ στραφῇ ἀμέριστος πρὸς τὴν ἐπίλυσιν τῶν ζωτικῶν προβλημάτων τῆς χώρας καὶ εἰς τὴν προσπάθειαν ἐξευρέσεως μιᾶς καλλιτέρας αὔριον.

Κύριοι Πληρεξούσιοι, ἀμφότερα τὰ πολιτεύματα, τό τε δημοκρατικὸν καὶ τὸ βασιλικόν, ἔγουν δοκιμασθῇ καὶ ἄλλοῦ μὲν ἐπέτυχον, ἀλλοῦ δὲ ἀπέτυχον. Ἴσως σήμερον ὑπὸ τὰς δυσκόλους καὶ αὐτόχρημα τραγικὰς στιγμὰς θὰ ἠδύνατό τις νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι κατάλληλον διὰ τὴν χώραν πολίτευμα εἶναι ἡ συνταγματικὴ βασιλεία, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως καὶ ὑπὸ τὰς ρητὰς προϋποθέσεις ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος, τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως θὰ ἐπλήρου ὡρισμένας προϋποθέσεις ἄνευ τῶν ὁποίων ἡ παρουσία του θὰ ἦτο ὄχι μόνον ἀνεπιθύμητος, ἀλλὰ συνάμα καταστρεπτική. Καὶ αἱ προϋποθέσεις αὐταὶ κατ' ἐμὲ εἶναι δύο. Πρῶτον τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως πρέπει νὰ εἶναι σεβαστὸν εἰς ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ ἀγαπητὸν εἰς μεγάλην μερίδα αὐτοῦ. Δεύτερον δὲ νὰ εἶναι ἀμέτοχον τῶν πολιτικῶν διαμαχῶν τῆς χώρας, οὕτως ὥστε νὰ ἔχῃ τὸ ἀπαιτούμενον κῦρος καὶ νὰ μὴ καθίσταται ὕποπτος συμπαθείας καὶ νὰ δύναται εὔτω νὰ ἐπιβάλλεται εἰς τὰς κρισίμους στιγμὰς ὅταν οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες τῆς χώρας παραφρονοῦντες ἐγκλήματοῦν καὶ ὁδηγοῦν τὴν χώραν εἰς τὴν καταστροφήν, αὐτὰ ἀκριβῶς δὲ εἶναι τὰ ἐλαττώματα τῆς δημοκρατίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἀνώτατος ἄρχων δὲν ἔχει τὸ ἀπαιτούμενον κῦρος ἐπιβολῆς εἰς αὐτὰς τὰς περιστάσεις.

Κατ' ἐμέ, κύριοι, αὐταὶ εἶναι αἱ προϋποθέσεις τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ ἀνώτατος ἄρχων διὰ νὰ ὑφίσταται ἐγγύησις μιᾶς ὁμαλῆς ἐξελίξεως τῆς πολιτικῆς καταστάσεως. Δυστυχῶς ὅμως, κύριοι, ἡ κυβέρνησις διὰ τοῦ κατατεθέντος ψηφίσματος δὲν ἀφίνει εἰς οὐδένα τὸ δικαίωμα νὰ κρίνῃ τὸν βασιλικὸν θεσμὸν ὡς θεσμόν, ἀλλὰ θέτει ζήτημα παλινορθώσεως. Δηλαδὴ ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ψηφίσῃ βασιλείαν ἔχει ὑπ' ὄψει του ὅτι θὰ ψηφίσῃ παλινόρθωσιν τῆς παλαιᾶς δυναστείας, ἔχει ὑπ' ὄψει του ὅτι θὰ ψηφίσῃ τὴν παλινόρθωσιν τοῦ τέως βασιλέως. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, κύριοι, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ κρίνωμεν ἐὰν ὁ τέως βασιλεὺς πληρῇ τὰς προϋποθέσεις τὰς ὁποίας προηγουμένως ἀνέφερον καὶ ἐὰν θὰ εἶναι δυνατὸν τὸ πρόσωπόν του ἐρχόμενον ἐνταῦθα νὰ εἶναι ἐγγύησις ὁμαλῆς ἐξελίξεως τῆς καταστάσεως. Κύριοι Πληρεξούσιοι, οἱ βασιλεῖς κρίνονται εἰς τὰς δυσκόλους στιγμάς, εἰς τὰς κρισίμους στιγμὰς τοῦ τόπου, διότι οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν νομίζω θέλει βασιλέα διακοσμητικόν. Πάντως ὅσοι θέλομεν τὴν βασιλείαν, θέλομεν βασιλείαν πραγματικήν. Εἶναι ἀληθές, κύριοι, ὅτι ὁ τέως βασιλεὺς ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου εἰς στιγμὰς ἄκρως τραγικὰς διὰ τὴν χώραν. Ἀλλά, κύριοι, τότε ἀποδεικνύεται ἡ ἀξία τοῦ βασιλέως, τότε ἀποδεικνύεται ἐὰν ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ ἐπιβληθῇ καὶ τότε μόνον θὰ δυνηθῇ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ὑπηκόων του νὰ ἀποκτήσῃ τὸν ἀπόλυτον σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην.

Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ. Ἦτο ἐπανάστασις ὅταν ἦλθεν ὁ βασιλεύς.

Α. ΣΤΡΑΤΟΣ. Κύριε Νικολαΐδη, πάψετε νὰ διακόπτετε διότι ἐγὼ ἐκπροσωπῶ μίαν ἱστορίαν.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Καὶ ἡμεῖς ἐκπρσωποῦμεν.

Ν. ΜΠΑΛΤΑΤΖΗΣ. Δὲν εἶσθε ὁ μόνος, κ. συνάδελφε.

Κ. ΒΕΡΡΟΙΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν πρόκειται περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Βασιλέως, ἀλλὰ περὶ τοῦ θεσμοῦ.

Α. ΣΤΡΑΤΟΣ. Πρόκειται περὶ προσώπου, περὶ παλινορθώσεως. Προφανῶς δὲν ἀναγινώσκετε τὰ ψηφίσματα τὰ ὁποῖα ψηφίζετε.

Τί ἔπραξεν τότε ὁ βασιλεύς;

Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ. Τί νὰ πράξῃ ἀφοῦ ἦτο δεμένος, αἰχμάλωτος.

Α. ΜΕΤΑΞΑΣ. Τί ἐπράξατε σεῖς, Κύριε, ἀπέναντι ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐδολοφόνησαν τὸν πατέρα σας;

Α. ΣΤΡΑΤΟΣ. Ἐγὼ ἤμουν 15 ἐτῶν, ἐνῷ σεῖς εἶσθε ἄνδρες, καὶ σᾶς ἐρωτῶ τί ἐπράξετε ; Τί ἔπραξεν, λέγω, ὁ βασιλεύς; Οὐδέν. Ἀφῆκε τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀποφασίσει νὰ θυσιάσωσι καὶ τὴν ζωήν των διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ Θρόνου τόσον εἰς αὐτὸν ὅσον καὶ εἰς τὸν ἀείμνηστον πατέρα του. Ἀφῆκε, λέγω, νὰ δολοφονηθῶσιν ἄνδρες χωρὶς κἂν νὰ διαμαρτυρηθῇ, χωρὶς κἂν νὰ πράξῃ τι ὑπὲρ αὐτῶν, χωρὶς κἂν νὰ παραιτηθῇ. (Χειροκροτήματα).

Α. ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ. Ὁ συνταγματικὸς βασιλεὺς ἔπραξε τὸ καθῆκόν του.

Π. ΙΑΚΩΒΟΥ. Ἡμεῖς οἱ στρατιῶται τοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντίνου, σᾶς πληροφοροῦμεν ὅτι εἶχεν ὑποχρέωσιν ὁ βασιλεὺς νὰ κρατήσῃ τὸν θρόνον του. Μόνον ὅταν τοῦ ἐπεβλήθη βίᾳ τότε ὑπεχρεοῦτο νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ σεβασθῆτε τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο.

Α. ΣΤΡΑΤΟΣ. Ἀλλά, κ. Πληρεξούσιε, ὑπάρχει μία ἱστορικὴ ἀλήθεια τὴν ὁποίαν ὁσάκις οἱ βασιλεῖς ἠγνόησαν, ταχέως ἔπεσαν. Καὶ αὐτὴ ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια εἶνε ὅτι ὅταν τοὺς θρόνους στηρίζουν ὡρισμένοι ἄνθρωποι καὶ πέσουν, οἱ δὲ ἐκπρόσωποι τῶν Θρόνων—δὲν λέγω πέσουν διότι ἴσως δι' αὐτὸ χρειάζεται περισσότερος ἀνδρισμὸς—δὲν φύγουν αὐτοὶ προηγουμένως, τότε πίπτουν ὑπὸ τὴν ἀδιαφορίαν πλέον τοῦ Λαοῦ.

Ν. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ. Οἱ ἓξ δὲν ἐτυφεκίσθησαν ὡς ὑπερασπισταὶ τοῦ Θρόνου, ἀλλὰ ὡς ὑπερασπισταὶ τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγετε εἶνε ἡ Βενιζελικὴ ἄποψις καὶ εἶνε αἶσχος εἰς σᾶς νὰ τὸ λέγετε. Οἱ ἓξ ἔπεσαν μαχόμενοι ὑπὲρ τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ ὄχι ὑπὲρ τοῦ θρόνου. (Χειροκροτήματα).

Α. ΣΤΡΑΤΟΣ. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ἐπικαλοῦμαι τὴν προσωπικήν ἐπέμβασιν ὑμῶν, διὰ νὰ ὑπάρξῃ σεβασμὸς πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας ἀπὸ τοῦ βήματος.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Ὁ εὑρισκόμενος ἐπὶ τοῦ βήματος, κ. Πληρεξούσιοι, εἶναι ἐλεύθερος νὰ ὁμιλῇ καὶ νὰ ἐκδηλώνῃ τὰς σκέψεις του καθ' οἱονδήποτε τρόπον θέλει. Εὑρίσκετε ὅτι ὑπάρχει συνταγματικὴ διάταξις ἡ ὁποία προστατεύει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου καὶ δύνασθε νὰ φαντασθῆτε ποίαν σημασίαν ἀπεδίδει τὸ Σύνταγμα εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ ὁμιλοῦντος ἀπὸ τοῦ βήματος. Μὴ θέλετε, λοιπόν, νὰ ἐμποδίσετε τὸν ῥήτορα μὲ τὰς διακοπάς σας. (Χειροκροτήματα).

Α. ΣΤΡΑΤΟΣ. Τὴν ἱστορικὴν ταύτην ἀλήθειαν, τὴν ἠγνόησεν ὁ τέως βασιλεὺς καὶ μόλις μετὰ ἕνα μῆνα ἔπεσε. Ἐπειδὴ ἤκουσά τινας λέγοντας : «μὰ τί ἠθέλατε νὰ κάμῃ ; ἦτο ἐπανάστασις καὶ ἦτο δέσμιος αὐτῆς», θὰ ἀναμνησθῶ τοῦ λόγου τοῦ κ. Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ὅστις πρὸ ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ Βήματος τούτου εἶπεν, ὅτι θέλομεν βασιλέα διότι θὰ ἐπιβάλλεται εἰς τὰς κρισίμους, εἰς τὰς δυσκόλους στιγμάς. Καὶ ἐρωτῶ: ὅταν τὴν προηγουμένην τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀτιμωτικῶν ἐκείνων ἀποφάσεων καὶ τῶν δολοφονικῶν ἐκτελέσεων παρητήθη ἡ τότε ὡς συντηρητικὴ θεωρουμένη Κυβέρνησις Κροκιδᾶ καὶ ἀνέλαβεν ἡ Κυβέρνησις Γονατᾶ, τί ἔπραξεν ὁ τότε βασιλεύς, βλέπων ποῦ βαδίζει ἡ Κυβέρνησις αὕτη, διὰ νὰ σταματήσῃ τὸ κακόν ; Οὐδέν.

Μ. ΚΑΒΑΛΙΕΡΑΤΟΣ. Καὶ τί ἠθέλατε νὰ κάμῃ;

Α. ΣΤΡΑΤΟΣ. Νὰ παραιτηθῇ. Αὐτό, κύριοι, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ τέως βασιλεὺς ἐνόμιζεν ὅτι θυσιάζων τοὺς ἀνθρώπους εἰς τοὺς ὁποίους ὤφειλε τὸν θρόνον του, θὰ διετήρει τοῦτον.

Καὶ ἀπόδειξις ὅτι ἡ προσπάθεια διατηρήσεως τοῦ θρόνου του τὸν ἔκαμε ὥστε νὰ προτιμήσῃ τὴν ἀτίμωσιν τῆς χώρας του χωρὶς νὰ δοκιμάσῃ νὰ τὴν σώσῃ.

Ὅταν λοιπόν, εἰς τὸν βασιλέα ὑφίστατο τὸ βασικὸν ἐλάττωμα τῆς πάσῃ θυσίᾳ διατηρήσεως τοῦ θρόνου του, πῶς νομίζετε ὅτι θὰ δυνηθῇ οὗτος, πῶς νομίζετε ὅτι θὰ θελήσῃ οὗτος νὰ ἐπέμβῃ εἰς τὰς κρισίμους στιγμὰς καὶ νὰ ἐπιβληθῇ ὅταν θὰ ἐφοβεῖτο μήπως ἀπολέσῃ τὸν θρόνον του ; Ἀναγκαστικῶς, λοιπόν, ὁ βασιλεὺς οὗτος δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιβληθῇ, δὲν θὰ θελήσῃ νὰ ἐπιβληθῇ καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κατάλληλος βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων.

Ἕτερον βασικὸν ἐλάττωμα τοῦ τέως βασιλέως εἶναι ὅτι οὗτος ἀναγκαστικῶς θὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς μιᾶς μόνον μερίδος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Οὕτως ὥστε ἐὰν μίαν ἡμέραν ἡ μερὶς αὕτη διὰ τὸν α ἢ β λόγον ἀπωλέσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, θὰ πέσῃ καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ θὰ ὑποπέσωμεν τότε καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ αὐτὸ σφάλμα εἰς τὸ ὁποῖον ὑπέπεσεν ἡ ἀντίθετος παράταξις, νὰ θελήσωμεν νὰ ἐπιβάλωμεν μονόπλευρον πολίτευμα.

Ὅλα αὐτά, κατ' ἐμέ, εἶναι σοβαρὰ ἐμπόδια καὶ κωλύματα διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ τέως βασιλέως. Διότι πιστεύω ὅτι δὲν εἶναι τὸ πρόσωπον τὸ κατάλληλον καὶ οὔτε θὰ γίνῃ ποτὲ τὸ πρόσωπον τὸ κατάλληλον. Πρὸς τί, λοιπόν, ἡ ἐπαναφορά του;

Ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν πρὸ ἡμερῶν ἐκφωνηθέντα ἐντεῦθεν λόγον του, εἶπεν ὅτι πιστεύει εἰς τὴν βασιλείαν διότι θὰ δύναται τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος νὰ ἐπιβάλληται, ἐνῷ τοῦτο δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἐπὶ Δημοκρατίας. Ἔφερε μάλιστα ὡς παράδειγμα τὴν ἀδυναμίαν τοῦ Ναυάρχου Κουντουριώτη κατὰ τὸ 1928 νὰ ἐμποδίσῃ τὰς καταφώρους συνταγματικὰς παραβιάσεις τῆς Κυβερνήσεως Βενιζέλου. Ἀλλά, κύριοι, μήπως ὁ τέως βασιλεὺς Γεώργιος ἠδυνήθη ἢ προσεπάθησε κἂν νὰ ἐμποδίσῃ τὴν δολοφονίαν τοῦ 1922;

Διὰ τοῦτο, κ. Πληρεξούσιοι, τὸ ψήφισμα ὡς ἔχει, εἶναι, κατ' ἐμέ, ἐλαττωματικόν, διότι θὰ ἀναγκάσῃ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι πιστεύουν ὅτι σήμερον ἴσως εἰς τὴν Ἑλλάδα κατάλληλον πολίτευμα θὰ ἦτο ἡ Συνταγματικὴ Βασιλεία, θὰ τοὺς ἀναγκάσῃ λέγω νὰ στραφῶσι πρὸς τὸν Δημοκρατικὸν θεσμόν. Καὶ δικαίως θὰ ἐρωτήσῃ τις : Μήπως διὰ τὴν κακοδαιμονίαν τοῦ τόπου μας πταίει τὸ ἰσχῦον, καλῶς ἢ κακῶς, πολίτευμα ; Ἐγώ, τοὐλάχιστον, νομίζω ὅτι ὄχι. Ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα ὡς θεσμὸς εἶναι ἄριστον. Ἀλλὰ τὰ συστήματα, κύριοι, δὲν ἐπιτυγχάνουν ἢ ἀποτυγχάνουν ὡς συστήματα, ἀλλὰ ἀναλόγως τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι πρόκειται νὰ τὰ ἐφαρμόσουν. Ἔφρσον, λοιπόν, τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα εἶναι ἄριστον ὡς πολίτευμα, μήπως πταίουν οἱ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι τὸ ἐφήρμοσαν καὶ δὲν ἐλειτούργησεν ὁμαλῶς ; Ἀπτὸν παράδειγμα τούτου, ὅτι πταίουν πράγματι οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ὅτε ἡ ἀντίθετος παράταξις κατὰ τὸ τετραετὲς διάστημα τῆς παραμονῆς της ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, παρὰ τὸν ῥηθὲν δημοκρατικόν της χαρακτῆρα, ἐξετροχιάσθη καὶ κατώρθωσε νὰ φέρῃ τὴν χώραν εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου, ἐχρειάσθη οὐκ ὀλίγη τότε προσπάθεια ἐκ μέρους τοῦ λαϊκοῦ κόμματος, ἡ σώφρων πολιτικὴ τοῦ ὁποίου κατώρθωσε μετὰ κόπου νὰ σώσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τὴν τελευταίαν καταστροφήν. Ἀλλὰ κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα τῆς παραμονῆς τοῦ λαϊκοῦ κόμματος ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ὑπὸ τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα ἐλειτούργησε τοῦτο καλῶς ἢ δὲν ἐλειτούργησεν ; Ἐλειτούργησε τότε διότι ὑπῆρξαν οἱ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἠθέλησαν νὰ λειτουργήσῃ, διότι ἐπίστευον εἰς τὰς συνταγματικὰς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ (χειροκροτήματα). Καὶ δὲν εἶναι ἀπόδειξις τοῦτο ὅτι ὅταν τὰ πολιτικὰ κόμματα σέβονται τοὺς θεσμοὺς καὶ γνωρίζουν νὰ ἐπιβάλλουν σεβασμὸν πρὸς αὐτοὺς τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα εἶναι ἄριστον ; Ἐφόσον ὅμως, κύριοι, ἐν μιᾷ χώρᾳ, ὑφίστανται ἄνθρωποι οὐχὶ καλοί, ἀναγκαστικῶς καὶ τὰ πολιτεύματα δὲν θὰ λειτουργήσουν καλῶς. Ἂν λοιπόν, οἱ ἀντίπαλοί μας ἐκμεταλλευόμενοι δῆθεν τὸ πολιτειακὸν ζήτημα, ἀλλὰ πραγματικῶς ἀνησυχοῦντες μόνον διὰ τὰ ἀτομικά των συμφέροντα, ἐδημιούργουν συνεχῶς ἀνωμαλίας, ποῖος μᾶς ἐγγυᾶται ὅτι καὶ μὲ οἱονδήποτε σύστημα δὲν θὰ δημιουργοῦν τὰς αὐτὰς ἂν ὄχι χειροτέρας ἀνωμαλίας ; Ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου εἶπεν ὅτι αἱ ἐπαναστάσεις καὶ τὰ κινήματα ἔγιναν κυρίως ἐπὶ Δημοκρατίας. Ἀλλ' ἐρωτῶ : Πότε ἤρχισε νὰ ἐκδηλοῦται ἡ τάσις αὕτη πρὸς ἐπαναστάσεις καὶ κινήματα;

Ἡ τάσις αὕτη τῶν ἐπαναστάσεων καὶ τῶν κινημάτων ἤρξατο ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου. Ἀπὸ τοῦ 1911 — 1915 δὲν ἔκαμε βέβαια κινή-

ματα διότι ἦτο εἰς τὴν ἐξουσίαν. Ἀπὸ τοῦ 1915 ὅμως πίπτει τῆς ἐξουσίας καὶ ἀρχίζει νὰ κάμνῃ τὰ κινήματά του, ὑπῆρχε δὲ τότε Συνταγματικὴ Βασιλεία καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου ἵστατο εἷς τῶν μεγαλυτέρων Βασιλέων τῆς Ἑλλάδος. Καὶ παρὰ τοῦτο οὗτος δὲν ἠδυνήθη νὰ σταματήσῃ τὸ κακόν, ὑπῆρχον βέβαια περιστάσεις, αἱ ὁποῖαι τὸν ἠνάγκαζον νὰ μὴ ἐπέμβῃ, ὅπως θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπέμβῃ, ἀλλὰ ἐγὼ νομίζω ὅτι καὶ πάλιν δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ σταματήσῃ τὸ κακόν. Πίπτει καὶ ἀνέρχεται πάλιν εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ ὅλοι γνωρίζομεν πῶς ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἀρχήν. πίπτει τὸ 1920 καὶ ἀρχίζει καὶ πάλιν τὰ κινήματα. Καὶ ἐρωτῶ : Ἠδυνήθη καὶ τότε ὁ Συνταγματικὸς ἄρχων νὰ σταματήσῃ αὐτὸ τὸ κακόν ;

ΕΙΣ ΠΑΝΡΕΞΟΥΣΙΟΣ. Ὑπῆρχον τότε αἱ ξέναι λόγχαι.

Α. ΣΤΡΑΤΟΣ. Δὲν νομίζω, κύριοι, ὅτι πταίει τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα εἰς τὴν τάσιν αὐτὴν τῶν κινημάτων, ἀλλὰ μόνον οἱ ἄνθρωποι, ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι κακῶς τὸ ἐπέβαλον καὶ οἱ ὁποῖοι παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τότε τὸ ἐξεμετάλλευθησαν. Ἴσως νὰ πτοῇ τὸ πολιτικὸν σύστημα τῆς χώρας, ἀλλὰ πάντως πταίουν καὶ τὰ ἄτομα. Ἐγώ, κύριοι, ἀνέκαθεν ὑπῆρξα δημοκρατικός. Ἐπίστευα καὶ ἐξακολουθῶ νὰ πιστεύω ὅτι εἶναι τὸ μόνον πολίτευμα τὸ ὁποῖον ἁρμόζει εἰς ἐλευθέρους ἀνθρώπους. Ἀλλ' ἡ πεποίθησίς μου αὕτη οὐδέποτε μὲ ἔκαμε νὰ λησμονήσω ὅτι εἶμαι Ἕλλην καὶ ὡς Ἕλλην θὰ ἐδεχόμην οἱονδήποτε πολίτευμα, ἀρκεῖ τοῦτο νὰ ἐξησφάλιζε τὴν ὁμαλότητα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ νὰ ἔλυε τὰς κομματικὰς διαμάχας. Ἀλλά, κύριοι, νομίζετε ὅτι τὸ δημοψήφισμα θὰ φέρῃ αὐτὸ τὸ ποθητὸν ἀποτέλεσμα ; Νομίζετε, κύριοι, ὅτι θὰ λύσῃ ὁριστικῶς τὰς ὑφισταμένας μεταξὺ τῶν δύο παρατάξεων διαμάχας; Ἐγὼ νομίζω ὅτι θὰ γίνῃ ἀπαρχὴ νέων ἐσωτερικῶν ἀνωμαλιῶν οἱονδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα. Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει διερωτῶμαι : Πρὸς τί τότε τὸ δημοψήφισμα : Φρονεῖτε, κ. βουλευταί, ὅτι δὲν ὑφίστανται ἄλλα ζωτικότητα διὰ τὸν τόπον μας ζητήματα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ μᾶς ἀπασχολήσουν; Φρονεῖτε ὅτι ἡ κατάστασις ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως εἶναι ἀνθηρὰ εἰς τὸν τόπον : Φρονεῖτε ὅτι οἱ Ἕλληνες εὐημεροῦν ; Φρονεῖτε ὅτι τὰ πάντα ἐνταῦθα λειτουργοῦν ὁμαλῶς καὶ δὲν ὑφίστανται ἕτερα ζητήματα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ μᾶς ἀπασχολήσουν ;

Ν. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ. Φρονοῦμεν ὅτι πάντες οἱ Ἕλληνες σήμερον περνοῦμεν καλλίτερα ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς τετραετίας.

Α. ΣΤΡΑΤΟΣ. Δὲν νομίζετε, κύριοι, ὅτι αἱ πληγαὶ τοῦ ἐγκλήματος τῆς 1ης Μαρτίου δὲν ἔχουσιν ἐπουλωθῇ, ὥστε νὰ ἀδιαφοροῦμεν διὰ νέας πληγάς;

Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ. Οἱ πάσχοντες οἰκονομικῶς ἐν Ἑλλάδι, εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θέλουν τὴν Βασιλείαν.

Α. ΣΤΡΑΤΟΣ. Τὸ ἐγκληματικὸν κίνημα ἐδημιούργησε ζητήματα τὰ ὁποῖα προηγουμένως δὲν ὑφίσταντο διὰ τὸν τόπον. Νομίζω ὅμως, ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ἔχει τὴν εὐθύνην τῆς ὁμαλῆς ἐξελίξεως τῆς πολιτικῆς καταστάσεως, δὲν ἔπρεπε νὰ παρασυρθῇ εἰς τὴν δημιουργίαν νέου ζητήματος καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ δημιουργηθῇ καὶ νέος σάλος, ὁ ὁποῖος βεβαίως, οὐδόλως θὰ ὠφελήσῃ εἰς τὴν ἐπούλωσιν τῶν ζωτικῶν ζητημάτων τῆς χώρας.

Κύριοι, τοῦτο εἶναι τὸ μέγα σφάλμα εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔπρεπε νὰ ὑποπέσῃ. Εἰς τὰς σημερινὰς, ἐξαιρετικῶς κρισίμους, καὶ ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς, στιγμάς, ἡ δημιουργία νέων ζητημάτων, θεωρητικῶν μὲν, δυναμένων ὅμως νὰ ἔχωσιν ὡς ἀποτέλεσμα νέας ἐσωτερικὰς ἀνωμαλίας καταστρεπτικὰς διὰ τὸν τόπον, νομίζω ὅτι δὲν εἶναι πολιτικῶς ὀρθόν. Τὸν δρόμον δὲ τοῦτον, ἐγὼ τοὐλάχιστον, δὲν θὰ ἀκολουθήσω. Διὰ τοῦτο, κύριοι, δὲν εἶμαι σύμφωνος πρὸς τὸ κατατεθὲν ψήφισμα, διότι εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ διενέργεια δημοψηφίσματος, ἀνεξαρτήτως ἀποτελέσματος, θὰ ὁδηγήσῃ τὴν χώραν εἰς νέας πολιτικὰς ἀνωμαλίας, τὰ ἀποτελέσματα τῶν ὁποίων δὲν δύνανται ἀπὸ τοῦδε νὰ εἶναι γνωστά, ἀλλὰ πάντως θὰ εἶναι καταστρεπτικά.

Κύριοι Βουλευταί, ἐξέφρασα ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, τὰς ἀτομικάς μου σκέψεις καὶ πεποιθήσεις. Φοβοῦμαι ὅμως ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι μὲ ἔσυραν ἐνταῦθα ἄκοντα, δὲν συμφωνοῦν ἀπολύτως μὲ ἐμέ.

ΤΣΟΝΤΟΣ ΒΑΡΔΑΣ (λέγει κάτι, μὴ ἀκουόμενος λόγῳ τοῦ θορύβου).

Α. ΣΤΡΑΤΟΣ. Ἐρωτήσατε τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν, τῶν ὁποίων τὴν μαρτυρίαν ἐπικαλοῦμαι.

Ὡς ἐκ τούτου ἐπῆλθε μιὰ ψυχικὴ διακοπὴ μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῶν ψηφοφόρων μου, ἡ ὁποία ἐλπίζω ὅτι θὰ εἶναι προσωρινὴ μέχρι τῆς ὁριστικῆς ρυθμίσεως τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου διὰ τὴν χώραν ζητήματος. Ὡς ἐκ τούτου νομίζω ὅτι εἶναι τίμιον ἐκ μέρους μου νὰ ὑποβάλω τὴν παραίτησίν μου, ἣν καὶ ὑποβάλλω. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐκ τῆς αἰθούσης καὶ τῶν θεωρείων. Φωναί, Εὖγε, εὖγε).

Α. ΣΤΡΑΤΟΣ. Παρακαλῶ κ. Πρόεδρε νὰ ἀναγνωσθῇ ἡ παραίτησίς μου.

Μεθ' ὃ ὁ κ. Πρόεδρος ἀναγινώσκει τὴν παραίτησιν τοῦ κ. Στράτου ἔχουσαν οὕτω :

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Ἰουλίου 1935.

Σεβαστέ μου Κύριε Πρόεδρε,

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ὑποβάλω τὴν ἐκ τοῦ Βουλευτικοῦ ἀξιώματος παραίτησίν μου.

Παρακαλῶ ὅπως ἀνακοινωθῇ ἡ παροῦσά μου εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν

Μετὰ σεβασμοῦ
Α. ΣΤΡΑΤΟΣ
Πληρεξούσιος Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Σ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐπειδὴ ὁ ἀξιότιμος κ. πληρεξούσιος ἐξ Αἰτωλίας ἔθιξε ζήτημα εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν γνώμην, παρακαλῶ νὰ μοῦ δοθῇ ὁ λόγος, παρὰ τὴν σειράν μου, διὰ νὰ ἐκφράσω τὰς ἀντιλήψεις μου.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΑΝΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Μάλιστα. Μάλιστα.

Ι. ΣΚΑΝΔΑΛΑΚΗΣ (ἐπὶ τοῦ βήματος). Ἐγὼ παρὰ τὴν συμπάθειαν ἣν τρέφω πρὸς τὸν κ. συνάδελφον, δὲν ὑποχωρῶ.

Σ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Δὲν ἀφορᾷ ἡ παράκλησίς μου τὴν ἐκκλησίαν σας σειράν, κ. συνάδελφε.

Ι. ΣΚΑΝΔΑΛΑΚΗΣ. Κύριοι πληρεξούσιοι, ἵνα μὴ ἀσχαλῇ ἡ Κυβέρνησις καὶ ὁ σεβαστὸς κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, θὰ λάβω πρὸς ὑμᾶς ὅτι θὰ εἶμαι συντομώτατος καὶ ὅτι θὰ παραμείνω ἐντὸς τῆς ἡμερησίας διατάξεως. Ἀτυχῶς πέραν τούτου εἶμαι ὑποχρεωμένος ὡθούμενος ἀπὸ βαθεῖαν ἐσωτερικὴν φωνήν, νὰ ἀντιμετωπίσω ροπάς τινας ἐκδηλωθείσας ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς αἰθούσης ταύτης καὶ ἰδιαίτατα νὰ ἀντικρούσω σκέψεις τοῦ ἀξιοτίμου κ. Μεταξᾶ, ὅστις διετύπωσε γνώμας ἀπολύτως πεπαλαιωμένας αἵτινες ἂν ἐπεκράτουν, θὰ διεκύβευον τὴν ἡρεμίαν τοῦ τόπου.

Ἡ Κυβέρνησις συνεπὴς πρὸς ὅσα ὑπεσχέθη εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ καὶ πρὸς τὴν πίστιν ἐπὶ τὸ δόγμα τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, ὑποβάλλει τὸ ψήφισμα τοῦτο τὸ ὁποῖον ἡ Συνέλευσις θὰ περιβάλῃ διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης της.

Συνεχίζων ὁ κ. Ι. ΣΚΑΝΔΑΛΑΚΗΣ λέγει ὅτι ἡ λύσις τοῦ ἀπὸ μακροῦ σοβοῦντος πολιτειακοῦ ζητήματος διὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τὴν ὁποίαν ὑπεστήριξεν ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων εἶναι μόνον ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως ὀρθή. Βεβαίως αἱ Συντακτικαὶ Συνελεύσεις εἶναι Σώματα κυρίαρχα καὶ δύνανται νὰ λαμβάνουν ἀποφάσεις ἐπὶ παντὸς ζητήματος. Ἀλλ' εἶναι ἀναμφισβήτητα ὅτι ζητήματα ὡς τὸ Πολιτειακὸν ἐπιβάλλεται νὰ τίθενται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ Λαοῦ.

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔπραξεν ἄριστα διαχωρίσας τὸ ζήτημα τὸ πολιτειακὸν ἀπὸ τὰ λοιπὰ ζητήματα ἵνα ὁ λαὸς ἀποφασίσῃ ἐπὶ τοῦ πολιτεύματος ὑπὸ τὸ ὁποῖον προτιμᾷ νὰ ζήσῃ.

Περαιτέρω παρατηρεῖ ὅτι δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ παρουσιάζεται τὸ φαινόμενον τοῦ νὰ μὴ δυνάμεθα ἀποθεῖς νὰ ἀκούσωμεν ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀντίθετον μὲ ἡμᾶς γνώμην. Παρετήρησα συνεγίζει, ὅτι ὁ συνάδελφος κ. Βάρδας ἐξεμάνη διὰ τὰς ἀναπυχθείσας ὑπὸ τοῦ κ. Δραγούμη ἰδέας περὶ τῆς μορφῆς τοῦ Πολιτεύματος.

Γ. ΤΣΟΝΤΟΣ—ΒΑΡΔΑΣ. Δὲν ἐξεμάνην διὰ τὰς ἰδέας τοῦ κ. Δραγούμη. Ἐξεμάνην διότι μὲ διέκοπτον.

Ι. ΣΚΑΝΔΑΛΑΚΗΣ. Τιμὴ εἰς τοὺς ἔχοντας τὸ θάρρος τῆς γνώμης των. Ἀτυχῶς αἱ ἰδέαι τοῦ κ. Δραγούμη δὲν μὲ εὑρίσκουν σύμφωνον εἰς τὸ πολιτειακόν, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ τὸν κατηγορήσω διότι αὐτὰς τὰς ἰδέας ἔχει.

Ὁ πρόεδρεμέστατος κατὰ τὰ ἄλλα κ. Ὑπουργὸς τῆς Προνοίας, ἄλλως δημοκρατικὸς αὐτός, ὑπεστήριξε κατὰ τὴν πρωϊνήν του ἀγόρευσιν ὅτι ἡ πλειοψηφία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι δημοκρατική. Δὲν συμφωνῶ μὲ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῆς Προνοίας. Μόνον παθὼν καὶ μάθων καὶ συμφέροντα κρατοῦν μίαν μερίδα τοῦ λαοῦ εἰς τὸ πλευρὸν τῆς Δημοκρατίας, ἐὰν δὲ ἐκλείψῃ ὁ Βενιζέλος οἱ δημοκρατικοὶ θὰ μετρῶνται εἰς τὰ δάκτυλα. Ἡ ψυχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι ἀπολύτως βασιλική. (Χειροκροτήματα).

Ἐλέχθη παρὰ τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τῶν Ἐλευθερορρόνων ὅτι τὸ πολιτειακὸν ζήτημα πρέπει νὰ λυθῇ κατὰ ἕνα οἱονδήποτε τρόπον, ἔστω καὶ ἂν μίσος βαθὺ χωρίσῃ ἀδελφὸν ἀπὸ ἀδελφοῦ καὶ υἱὸν ἀπὸ πατρός. Διαφωνῶ ἀπολύτως πρὸς τὰς σκέψεις αὐτὰς τὰς ὁποίας θεωρῶ λίαν ἐπικινδύνους διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Οἱ πολιτικοὶ ἀγῶνες ὅπως καὶ οἱ ἀγῶνες πρὸς ἐπικράτησιν τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου πολιτεύματος ὀφείλουν νὰ εἶναι μακρὰν τοῦ μίσους. Ἡ παροῦσα Ἐθνικὴ Συνέλευσις συνεκλήθη μίαν στιγμὴν καθ' ἣν καὶ ὡς ἄτομα καὶ ὡς κράτος καὶ ὡς φυλὴ διατρέχομεν μίαν ἱστορικὴν καμπήν. Τὰ πολιτεύματα δὲν ἠμποροῦν νὰ εἶναι πολιτεύματα βίας, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐδράζωνται μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ. Ἰδοὺ διατί ἐνθουσιάζομαι ἀπολύτως μὲ τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς θὰ ψηφίσῃ τὴν βασιλείαν, ἀλλ' ὀρθότατα πράττει ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μὴ ἐκφράζων γνώμην, ὥστε ἐλευθέρως ν' ἀποφανθῇ ὁ λαός. Τὸ δημοψήφισμα πρέπει νὰ εἶναι ἀγνόν, ἐλεύθερον, ἀνόθευτον.

ΕΙΣ ΠΑΝΡΕΞΟΥΣΙΟΣ. Ἀλλὰ καὶ ἀχειραγώγητον :

Ι. ΣΚΑΝΔΑΛΑΚΗΣ. Ἐλεύθερον ἐννοῶ ὅτι τὰ κρατικὰ ὄργανα δὲν θὰ παρεμποδίσουν τὸν λαὸν νὰ ἐκφέρῃ ἐλευθέρως τὴν γνώμην του. Δημιουργοῦντες ἐλεύθερον βίον διὰ τῆς παροχῆς εἰς τὸν λαὸν τοῦ Α ἢ τοῦ Β Πολιτεύματος, ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ ἀρθῶμεν ὑπεράνω αὐτῶν ἐὰν θέλωμεν νὰ στερεώσωμεν τοῦτο.

Ἀναφερόμενος ἀκολούθως εἰς τὸ Ψον ἄρθρον τοῦ ψηφίσματος ζητεῖ τὴν ἀπάλειψιν τῆς διατάξεως τῆς ὁμιλούσης περὶ ποσοστοῦ τοῦ Δημοψηφίσματος καὶ λέγει ὅτι οὐδὲν ποσοστὸν θὰ ἔπρεπε νὰ καθορισθῇ ἀλλὰ νὰ ἐπαναφερθῇ ὁ θεσμὸς τῆς Βασιλείας ἔστω καὶ ἂν ἡ πλειοψηφία εἶναι κατὰ μονάδα μόνον ἀνωτέρα. Καταλήγων, τονίζει, ὅτι τὸ ἁρμόζον πολίτευμα διὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἡ βασιλεία καὶ ὅτι τὸ πανηγυρικὸν ἀποτέλεσμα ὑπὲρ τῆς βασιλείας θὰ εἶναι ἡ δικαίωσις πολυετῶν σκληρῶν ἀγώνων καὶ ἡ πέτρα τοῦ τάφου ἑνὸς ἀπαισίου παρελθόντος, θὰ συντελέσῃ δὲ εἰς τὴν δημιουργίαν ἑνὸς πράγματι ἐλευθέρου βίου. (Χειροκροτήματα).

Σ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Νομίζω ὅτι εἶναι ἐπιβεβλημένον νὰ ἀντικρούσω τὰς ἀπόψεις ἃς ἐξέθηκεν ὁ τέως πληρεξούσιος Αἰτωλοακαρνανίας ἐκθέτων τὰς ἰδικάς μου γνώμας. (Χειροκροτήματα).

Τὸ θέμα, συνεχίζει, ἔχει δύο ὄψεις. Τὴν θεωρητικὴν καὶ τὴν πολιτικήν. Ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως ἡ ἔννοια τῆς ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας ἔχει ἐκπέσει εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Τὸ κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου ὑπῆρξεν ἡ χαριστικὴ βολὴ κατὰ τῆς Δημοκρατίας ἡ ὁποία εἶχεν ἐκπέσει ἀπὸ τοῦ 1928 ὅταν ἦλθεν ὁ ἀρχιστασιαστὴς εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ ν' ἀνατρέψῃ τὴν πολιτικὴν ὁμόνοιαν. Ἡ Δημοκρατία εἶναι ἕνα πτῶμα τώρα, τὴν κηδείαν τῆς ὁποίας παρακαλεῖται νὰ ἐπιμεληθῇ ὁ ἐκ Φλωρίνης κύριος συνάδελφος. Ἀλλ' αὐτὴ εἶναι ἡ ἀρνητικὴ ἄποψις τοῦ ζητήματος. Ἡμεῖς δὲν ἀνερχόμεθα εἰς τὸ βῆμα ὡς ἄρνησις ἀλλ' ὡς θέσις. Πρέπει συνεπῶς νὰ εἴπωμεν διατί ἡμεῖς πιστεύομεν εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀνάγκην τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς βασιλείας. Ὅ,τι εἴδομεν εἰς τὸν Στρυμόνα ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν περὶ τῆς ἀνάγκης αὐτῆς. Μαζὶ μὲ τοὺς ἐθελοντὰς οἱ ὁποῖοι ἔσπευσαν ν' ἀγωνισθοῦν κατὰ τῶν κινηματιῶν, ἐσκέφθημεν καὶ ἡμεῖς ὅτι εἶναι ἐθνικὴ ἀνάγκη νὰ μετακαλέσωμεν τὸν διὰ τῆς βίας ἐκδιωχθέντα βασιλέα διὰ νὰ ὑπάρξῃ οὕτως νέον ἐθνικὸν σύμβολον τὸ ὁποῖον θὰ κινήσῃ τὴν πατριωτικήν μας χορδήν. Πιστεύομεν ὅτι ὁ συνταγματικὸς βασιλεὺς θὰ ἔλθῃ εἰς τοιαύτην ψυχικὴν ἐπαφὴν μετὰ τοῦ λαοῦ, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῇ μία κατάστασις ἱκανὴ διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ τὸν προορισμόν της. Πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ ἀκόμη βασιλεὺς διότι μόνον αὐτὸς ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Κυβερνήσεως θὰ κατορθώσῃ νὰ ἐξασφαλίσῃ διὰ τὴν Ἑλλάδα μίαν ἰδιαζούσαν θέσιν ἐν μέσῳ τῶν διεθνῶν ἀστερισμῶν. Ἐπονέσαμεν ὅλοι διὰ τὰς τραγικὰς ἡμέρας τοῦ 1922, ἀλλ' ἔχω τὴν γνώμην ὅτι ὁ κ. πληρεξούσιος Αἰτωλοακαρνανίας ἔπρεπε νὰ λησμονήσῃ οἱανδήποτε προσωπικὴν ψυχρότητα καὶ ν' ἀντικρύσῃ τὸ πρόβλημα ἀπὸ πατριωτικῆς πλευρᾶς (χειροκροτήματα).

Ὑπεστηρίχθη ὅτι ἡ μὴ ἐπίλυσις τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος θὰ ἀφίσῃ τὴν Κυβέρνησιν ἐλευθέραν εἰς τὴν διαχείρισιν των μεγάλων τοῦ τόπου ζητημάτων. Φρονῶ ἀντιθέτως ὅτι ἀκριβῶς ἡ προηγουμένη ἐπίλυσις τοῦ πολιτειακοῦ θὰ δώσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὸν καιρὸν νὰ ἐπιδοθῇ ὁλοκληρωτικῶς εἰς τὸ ἔργον της. Δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω πῶς ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ βασιλέως θὰ ἀποτελέσῃ πρόσκομμα εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν ἑλληνικῶν ζητημάτων. Δὲν βλέπω δὲ ποίαν σχέσιν ἔχει ἡ ἐξομάλυνσις τῶν διαφορῶν τῶν τάξεων μὲ τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ Βασιλέως. Ἀντιθέτως πιστεύω ὅτι αὐτοῦ ὄντος εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Θρόνον ἡ Κυβέρνησις θὰ ἔχῃ μεγαλυτέραν εὐχέρειαν εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν μεγάλων ἐθνικῶν ζητημάτων.

Εἰσερχόμενος εἰς τὴν πολιτικὴν ὄψιν τοῦ ζητήματος, λέγει, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστηριχθῇ βασίμως μετὰ τὸ κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου καὶ μετὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς 9 Ἰουνίου ὅτι ὁ Βασιλεὺς θὰ εἶναι ἀρχηγὸς μιᾶς πολιτικῆς μερίδος, διότι τότε θὰ δεχθῶμεν οἱ ἴδιοι ὅτι ἡ Συνέλευσις αὐτὴ εἶναι μονόπλευρος. Ἐγὼ πιστεύω ὅτι καὶ ἂν μετεῖχον οἱ ἀντιπαλοί μας εἰς τὰς ἐκλογὰς πάλιν τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο τὸ ἴδιον. Δὲν φαντάζομαι νὰ πιστεύῃ κανεὶς ἐξ ἡμῶν ὅτι ὁ Βασιλεὺς εἶναι δυνατὸν νὰ δώσῃ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐπεβουλεύθησαν τὰς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

ΜΙΑ ΦΩΝΗ: Εὖγε!

Σ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ: Τονίζει ἐν συνεχείᾳ ὅτι ἡ Συνέλευσις ἔχει καθῆκον νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν γνώμην της ἐπὶ τοῦ ζητήματος διότι τότε θὰ συνδράμῃ καὶ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ὁποῖος δεδικαιολογημένως τηρεῖ τὴν οἵαν τηρεῖ στάσιν. Ἡμεῖς πιστεύοντες ὅσα πιστεύομεν νομίζομεν ὅτι ἐκπληροῦμεν καθῆκον ἐπιτακτικὸν καὶ ἔναντι τῆς Ἱστορίας καὶ ἔναντι τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἔναντι τῶν ἐκλογέων (χειροκροτήματα).

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀνακοινοῦται ὑπὸ τοῦ κ. ΠΡΟΕΔΡΟΥ εἰς τὴν Συνέλευσιν ὅτι κατετέθη τὸ κάτωθι ψήφισμα τὸ ὁποῖον παρακαλεῖ ἡ Κυβέρνησις ὅπως ψηφισθῇ, ἔχον οὕτω:

ΨΗΦΙΣΜΑ

Περὶ παρατάσεως τῆς προθεσμίας περὶ ἧς τὸ ἄρθρον 6 τῆς ἀπὸ 16ης Ἀπριλίου 1935 Β' Συντακτικῆς πράξεως.

Ἡ προθεσμία περὶ ἧς τὸ ἄρθρον 6 τῆς ἀπὸ 16 Ἀπριλίου 1935 Β' Συντακτικῆς πράξεως παρατείνεται ἐπὶ ἕνα μῆνα ἀπὸ τῆς λήξεώς της.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Ἰουλίου 1935.

Ὁ Πρόεδρος
Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ

Τὰ Μέλη

Σ. Δούσμανης, Περ. Ράλλης, Κ. Τσαλδάρης, Στ. Στεφανόπουλος, Σπ. Τρικούπης, Ι. Νικολίτσας, Δ. Χέλμης, Δ. Λόντος, Δ. Χατζίσκος, Ι. Θεοτόκης, Αρ. Πρωτοπαπαδάκης, Μ. Μαντάς, Πέτρ. Ράλλης.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ δεκτὸν τὸ ψήφισμα. Ἀπὸ τριῶν μηνῶν ἤδη ὁ Στρατός, τὸ Ναυτικὸν καὶ ἡ Ἀεροπορία εὑρίσκονται ὑπὸ τὸν πέλεκυν τῆς ἐκκαθαρίσεως. Καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ ἡ ἐκκαθάρισις καὶ εἰς τὸ Λιμενικὸν Σῶμα ; Αὐτὴ ἡ κατάστασις πρέπει νὰ σταματήσῃ πλέον διότι ἔχει παραλύσει τὰς ὑπηρεσίας. Νομίζω μάλιστα ὅτι καὶ ἐκεῖ ὅπου δὲν ἔχει τελειώσει ἡ ἐκκαθάρισις πρέπει νὰ τερματισθῇ. Ἄλλως τε τὸ ψήφισμα θὰ ἔπρεπε νὰ μὴ ψηφισθῇ διὰ νὰ μὴ χρησιμεύσῃ ὡς προηγούμενον». Παρακαλῶ νὰ συσταθῇ εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ τὸ ἀποσύρῃ διότι θὰ εἶναι ἀπαρχὴ μεγαλειτέρων δεινῶν.

Ι. ΜΑΛΑΩΣΗΣ. Εἰδικαὶ συνθῆκαι ἀπαιτοῦν τὴν ἀποδοχὴν τοῦ ψηφίσματος, διότι ἓν μέλος τῆς ἐκκαθαριστικῆς ἐπιτροπῆς ὁ Ναύαρχος Σακελλαρίου ἀπουσίαζεν εἰς τὰ Γυμνάσια τοῦ Στόλου καὶ ἕνεκα τούτου δὲν ἐγένετο ἡ ἐκκαθάρισις.

Π. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ. Ἡ ἐκκαθάρισις δὲν ἐγένετο διότι ἀνεφύη δισχογνωμία ἂν ἡ ἐκκαθαριστικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Ὑπουργείου ἦτο ἁρμοδία διὰ τὴν ἐκκαθάρισιν ἢ ἔπρεπε νὰ καταρτισθῇ ἐπιτροπὴ ἐκ Αἰμενικῶν ἀξιωματικῶν. Τὸ ζήτημα παρεπέμφθη εἰς τὸν Νομικὸν Σύμβουλον καὶ ἐν ἀναμονῇ τῆς ἀπαντήσεώς του καθίσταται ἀναγκαία ἡ παράτασις τῆς προθεσμίας.

Ἡ Συνέλευσις ἐρωτωμένη ὑπὸ τοῦ κ. ΠΡΟΕΔΡΟΥ δέχεται εἰς μόνην συζήτησιν κατ' ἀρχήν, ἄρθρον καὶ σύνολον τὸ ὡς ἄνω ψήφισμα, ἔχον οὕτω :

ΨΗΦΙΣΜΑ

Περὶ παρατάσεως τῆς προθεσμίας περὶ ἧς τὸ ἄρθρον 6 τῆς ἀπὸ 16ης Ἀπριλίου 1935 Β' Συντακτικῆς πράξεως.

Ἡ προθεσμία περὶ ἧς τὸ ἄρθρον 6 τῆς ἀπὸ 16 Ἀπριλίου 1935 Β' Συντακτικῆς πράξεως παρατείνεται ἐπὶ ἕνα μῆνα ἀπὸ τῆς λήξεώς της.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Παρακαλῶ νὰ ἀναγραφῇ εἰς τὰ Πρακτικὰ ὅτι ἡμεῖς μειοψηφοῦμεν.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο καὶ περὶ ὥραν 10 μ. μ. διακόπτεται ἡ συνεδρίασις διὰ τὴν 11 μ. μ.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΚΟΠΗΝ

Ἐπαναλαμβανομένης τὴν 11.45' τῆς συνεδριάσεως ὁ κ. Φ. ΚΤΕΝΙΔΗΣ λαμβάνων λόγον λέγει τὰ ἑξῆς:

Φ. ΚΤΕΝΙΔΗΣ. Κύριοι Πληρεξούσιοι, προερχόμενος ἀπὸ τὸν μαρτυρικὸν προσφυγικὸν κόσμον, ὅστις περισσότερον παντὸς ἄλλου ἠσθάνθη τὰς τραγικὰς συνεπείας τῆς διαιρέσεως καὶ τοῦ δικασμοῦ τοῦ Ἔθνους, θεωρῶ καθῆκον καὶ νομίζω ὅτι εἶνε ἐπιβεβλημένη ἐθνικὴ ὑποχρέωσις νὰ ἀκουσθῇ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ καὶ εἰς τὴν παροῦσαν σοβαρὰν περίστασιν καὶ ἡ προσφυγικὴ φωνή.

Ὡμίλησεν βεβαίως ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῆς Προνοίας, ὅστις καὶ αὐτὸς τυγχάνει πρόσφυξ, ἀλλὰ ὡμίλησεν ὡς πλουτοκράτης, ὡς ὑπουργός, ὡς παλαιοδημοκρατικός, οὐχὶ ὅμως ὡς πρόσφυξ. Καὶ πολὺ ὀρθῶς διότι ἄλλος ἦτο ὁ σκοπὸς τῆς ἀγορεύσεως ἐκείνης.

Εἶναι γνωσταὶ εἰς ὅλους ὑμᾶς, κύριοι Πληρεξούσιοι, αἱ συνθῆκαι ὑπὸ τὰς ὁποίας ἔρθασαν ἐνταῦθα (μίαν ἀποφράδα ἡμέραν) οἱ πρόσφυγες, τολμῶ ὅμως νὰ ἔχω τὴν γνώμην ὅτι εἶναι ἀδύνατον ὅλοι ὑμεῖς νὰ ἔχετε σαφῆ ἀντίληψιν τῶν ὅρων τῆς διαβιώσεως αὐτῶν, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀφίξεώς των.

Ἦτο μία πραγματικὴ ζωὴ μαρτυρίου, μία κόλασις, καὶ θὰ ἦτο παρακινδυνευμένον νὰ ἀποτολμήσῃ κανεὶς νὰ τὴν περιγράψῃ. Ἀρκεῖ νὰ εἴπῃ τις ὅτι περὶ τὸ ἓν καὶ ἥμισυ ἑκατομμύριον περίπου ἀνθρώπων, ἄνευ οὐδενὸς ἐφοδίου, ἐπετάχθη κυριολεκτικῶς εἰς τὰ παράλια τῆς ἠττημένης καὶ αἱμασσούσης Ἑλλάδος.

Πρὸ τῆς τραγῳδίας αὐτῆς, θὰ ἐπερίμενε κανεὶς ὅτι οἱ τότε κρατοῦντες θὰ κατέπνιγον πᾶν ἄλλο αἴσθημα καὶ πᾶσαν ἄλλην σκέψιν, ὅπως ἀφήσωσι τὸ αἴσθημα τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀλληλεγγύης νὰ μεγαλουργήσῃ.

Δυστυχῶς ἡ φιλανθρωπία καὶ τὸ ἐθνικὸν καθῆκον ἐτέθησαν ἐν δευτέρᾳ, ἐν ἤσσονι μοίρᾳ καὶ ἐμεγαλούργησεν ἡ κομματικὴ ἐμπάθεια, ἡ κομματικὴ φαυλότης, ὁ κομματικὸς ὑπολογισμός.

Πρὶν ἢ φροντίσῃ ἡ τότε ἐπαναστατικὴ κυβέρνησις νὰ ἐφοδιάσῃ τοὺς ἀτυχήσαντας ἀδελφούς μας μὲ τροφάς, μὲ ἐνδυμασίας καὶ κατοικίαν, ἔσπευσε νὰ τοὺς ἐφοδιάσῃ μὲ...ἐκλογικὰ βιβλιάρια.

Ἀντὶ νὰ τοὺς ἐγκαταστήσουν ἐκεῖ ὅπου θὰ ἦσαν χρήσιμοι καὶ δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τὸ κράτος καὶ διὰ τὸ ἔθνος, τοὺς ἐγκατέστησαν ἐκεῖ ὅπου εἶχον ἔκδηλον τὴν κομματικήν των ἀδυναμίαν.

Οὕτως οἱ πρόσφυγες εὑρισκόμενοι ὑφ' ἃς εὑρίσκοντο τότε συνθήκας, δὲν ἦτο φυσικὰ δυνατὸν νὰ ἀντιδράσουν κατὰ τῶν τεκταινομένων ἐναντίον των, καὶ κατεδικάσθησαν ἐν ἀγνοίᾳ των σχεδὸν ὑπὸ τοῦ Βενιζελισμοῦ νὰ χρησιμεύσωσι, ὡς ἐν ἀκαταμάχητον ἐκλογικὸν ὅπλον εἰς χεῖράς του.

Τοῦ ὅπλου δὲ τούτου ἔκαμεν ἐγκληματικὴν χρῆσιν ὁ ἀντίπαλος ἡμῶν πολιτικὸς κόσμος, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἡ διεύρυνσις τοῦ ὑφισταμένου ἤδη χάσματος μεταξὺ τῶν δύο ἀντιπάλων πολιτικῶν παρατάξεων τῆς χώρας.

Ἀλλὰ ἐπὶ τέλους θὰ ἦτο ἴσως συγγνωστὴ ἡ τοιαύτη ἀνίερος ἐκμετάλλευσις τῆς δυστυχίας τῶν προσφύγων, ἂν ἡ αἰχμαλωσία αὕτη—διότι ἦτο πράγματι πολιτικὴ αἰχμαλωσία—ἐχρησίμευε τοὐλάχιστον εἰς τὴν πολιτικὴν αὐτὴν διαπαιδαγώγησιν.

Δυστυχῶς οὔτε αὐτὸ δὲν ἔγινε!

Ἀντιθέτως συνέβη κάτι τὸ ὁποῖον δὲν θὰ τὸ συγχωρήσῃ ποτὲ ἡ ἱστορία τοῦ τόπου αὐτοῦ εἰς ἐκείνους οἵτινες τὸ διέπραξαν.

Οἱ τότε κυβερνῶντες, οἱ ὁποῖοι οὐχὶ διὰ τὸ καλὸν τῆς χώρας, ἀλλὰ διὰ τὸ κομματικὸν των συμφέρον, προετοίμασαν τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς Δημοκρατίας, ἀντὶ νὰ διδάξωσιν εἰς τοὺς νέους αὐτοὺς πολίτας τοῦ Κράτους τὴν ἀγάπην πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς Δημοκρατίας, δηλαδὴ τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἰσότητα, καὶ τὴν ἀδελφοποίησιν, τοὺς ἐδίδασκον μόνον ἓν πρᾶγμα. Τοὺς ἐδίδασκον τὸ μῖσος. Τὸ μῖσος τὸ ἐθνοκτόνον ἐναντίον τῶν ἀντιφρονούντων πρὸς αὐτοὺς γηγενῶν καὶ πρὸ παντὸς τὸ μῖσος ἐναντίον τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας τῆς Ἑλλάδος. Λέγω δὲ τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ οὐχὶ τῆς Βασιλείας διότι αὐτὴ εἶναι ἡ κυριολεξία καὶ εἶναι γνωστὸν τοῦτο εἰς ὅλους ὅσοι ἔζησαν τὰ ἔτη ἐκεῖνα τῆς συκοφαντίας.

Ἐδῶ δὲ ἔγκειται ἡ μεγάλη πλάνη ἐκείνων οἵτινες νομίζουν ὅτι κατὰ τεκμήριον οἱ πρόσφυγες εἶναι ἐν τῇ ὁλότητί των δημοκρατικοί.

Ὄχι κύριοι ! Δὲν εἶναι Δημοκρατικοὶ ὅπως τοὺς ἐννοοῦν οἱ ἀντίπαλοί μας. Ὁ συντηρητισμὸς ὅστις τοὺς διακρίνει μοιραίως θὰ τοὺς φέρει εἰς τὴν παράταξιν ἐκείνην ἥτις εἶναι καὶ ἡ πλέον συντηρητική. Εἰς τὴν παράταξίν μας. Δὲν εἶναι Δημοκρατικοί, διότι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι διατείνονται ὅτι τοὺς ἔκαμον δημοκράτας, δὲν ἦσαν καὶ δὲν εἶναι οὔτε οἱ ἴδιοι τοιοῦτοι. Διότι ἡ Δημοκρατία δὲν ἐνδιέφερεν οὔτε τοὺς ἰδίους ὡς θέσις ἀλλὰ ὡς ἄρνησις. Οἱ ἱδρυταί της ἤθελον τὴν Δημοκρατίαν, διὰ νὰ αἰτιολογήσουν τὸ μῖσός των κατὰ τῆς Βασιλείας καὶ ἐμίσουν τὴν Βασιλείαν, διότι ἐγνώριζον ὅτι ὑπὸ τὴν Βασιλείαν δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ διαπράξουν κατὰ τῆς ἡσυχίας τοῦ τόπου, τὰ ὅσα διέπραξαν ἀργότερα.

Καὶ οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ, χρώμενοι τῆς δυνάμεως τῆς ἐξουσίας καὶ καταχρώμενοι τῆς δυστυχίας τῶν προσφύγων, παρουσίασαν ἐκείνους οἵτινες ἠνδρώθησαν οἱ ἴδιοι καὶ ἐμεγάλωσαν τὰ τέκνα των μὲ τοὺς θρύλους τῶν Παλαιολιθγων, τῶν Κωμηνῶν καὶ τῶν Βουλγαροκτόνων, ἐκείνους οἱ ὁποῖοι παρηγγορροῦντο καὶ ὑπερηφανεύοντο διότι ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος, ἐλέγετο Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, παρουσίασαν λέγω ὡς ἐχθρούς τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ τῆς Δυναστείας μας, τοὺς ἐκ παραδόσεως βασιλικωτέρους ὅλων τῶν Ἑλλήνων.

Ὁμολογῶ δὲ ὅτι εἰς τὴν προσπάθειάν των αὐτὴν ἐπέτυχον ἐν μέρει, ἀλλ' ἐπέτυχον κατ' ἐπίφασιν, διότι κατὰ βάθος ἐρρασθέντες ἀνειλικρινῶς ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας ἀπέτυχον καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν καὶ ὡς πρὸς τοὺς πρόσφυγας καὶ ὡς πρὸς τοὺς γηγενεῖς. Οἱ Δημοκρατικοί, ἐξερρίζωσαν ἀπὸ τὴν ψυχὴν μέρους τοῦ λαοῦ τὴν ἰδέαν τῆς Βασιλείας, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσαν νὰ τὴν ἀντικαταστήσουν μὲ καμμίαν ἄλλην ὑψηλὴν ἰδέαν, ἰδέαν ἥτις νὰ ἠλεκτρίζῃ, νὰ ἐνθουσιᾷ, νὰ ἐξυψώνῃ, νὰ παρασύρῃ τὰ πλήθη. Κατέρριψαν τὸ σαβαστὸν ἔμβλημα τῆς Βασιλείας, τὸ εἴδωλον τὸ Βασιλικόν, ὅπως ἔλεγον μετὰ περιφρονήσεως καὶ εἰς τὴν θέσιν του ἔστησαν εἴδωλα ἄλλα πρὸ τοῦ Λαοῦ: τὸ εἴδωλον τοῦ Πλαστήρα καὶ τὸ εἴδωλον τοῦ Βενιζέλου.

Ἀλλὰ ὅταν, κύριοι Πληρεξούσιοι, ὅταν μία ἰδέα, ὡς ἡ ἰδέα τῆς Δημοκρατίας, ἔχει διὰ τὸν Λαὸν ὡς ἔμβλημα τοὺς ἱπτερνιστῆρας ἑνὸς στρατιωτικοῦ καὶ τὸ δίκωχον μειδίαμα ἑνὸς πολιτικοῦ, οἵτινες ἀμφότεροι δὲν ἔχουν τὸ θάρρος νὰ ἀντικρύσουν τὴν Δικαιοσύνην τῆς Πατρίδος των, καὶ δὲν τολμοῦν νὰ ἀντικρύσουν τὸν Λαὸν τοῦ ὁποίου τὰς ἐλευθερίας ἐπανειλημμένως ἐπεβουλεύθησαν, ὅταν λέγω, μία ἰδέα, ὡς ἡ ἰδέα τῆς Δημοκρατίας, ἔχει ὡς περιεχόμενον μόνον ἀταξίας, παραβάσεις, καταχρήσεις, στάσεις καὶ ἐπαναστάσεις, δὲν δύναται ἡ ἰδέα αὐτή, δὲν δύναται νὰ ριζώσῃ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ τιμίου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, καὶ πρὸ παντὸς δὲν δύναται νὰ ἐκτοπίσῃ γιὰ πάντα ἰδέας καὶ παραδόσεις ἱερᾶς, συνυφασμένας μὲ τὴν ἔνδοξον ἱστορίαν τῆς χώρας μας, ὡς εἶναι ἡ ἰδέα τῆς Βασιλείας.

Ἂς μὴ μᾶς ὁμιλήσουν περὶ προόδου καὶ ἐξελίξεως. Ἡ φυσιολογικὴ ἐξέλιξις νοεῖται γινομένη ἐπὶ τὰ βελτίω καὶ οὐχὶ ἐπὶ τὰ χείρω.

Ἀπεδείχθη δὲ ὅτι ἡ κατάλυσις τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ ἀντικατάστασις ταύτης διὰ τῆς ἀβασιλεύτου, δὲν ἦτο συνέπεια ἐξελίξεως, ἦτο συνέπεια ψυχώσεως μερικῶν ἀριστερίζόντων καὶ τῆς ἀρχομανίας ἄλλων γνωστῶν ταραχοποιῶν. Δὲν ἦτο ἐξέλιξις. Ἦτο ἕνα παράφορον ἅλμα, ἅλμα καταστρεπτικὸν διὰ τὸ ἔθνος!

Ἐθεώρησα ὑπέρτατόν μου καθῆκον νὰ εἰπω τὰ ὀλίγα αὐτά, ὑπὸ τὴν ἰδιότητά μου ὡς πληρεξουσίου καὶ ὡς πρόσφυγας, μὲ τὴν πρόθεσιν ὅπως ἀποδείξω ὅτι ἡ Δημοκρατία δὲν κατώρθωσε νὰ ριζωθῇ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἄρα καὶ τοῦ προσφυγικοῦ

Μετὰ τὸ ἐγκληματικὸν δὲ κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου, εἶνε γεγονὸς ἀναμφισβήτητον ὅτι τὰ εἴδωλα περὶ τῶν ὁποίων ὡμίλησαν, καὶ τὰ ὁποῖα ἐξεπροσώπουν τὴν Δημοκρατίαν, ἐξέλιπαν ἐπαισχύντως γιὰ πάντα, καὶ παρέσυραν ἐν τῇ πτώσει των καὶ τὴν Δημοκρατίαν των. Καὶ μετὰ τὴν παταγώδη αὐτὴν πτῶσιν ἐδημιουργήθη εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Λαοῦ μοιραίως ἓν κενὸν τὸ ὁποῖον ζητεῖ τὸ συμπλήρωμά του.

Τὰ τοιαῦτα ψυχικὰ κενὰ εἶνε ἐπικίνδυνα διὰ τὰς Κοινωνίας καὶ διὰ τοὺς Λαούς. Καὶ οἱ Λαοὶ διαισθάνονται τοὺς κινδύνους καὶ σπεύδουν νὰ πληρώσουν τὰ κενὰ ταῦτα τὸ ταχύτερον. Ἐμπειροτάτως καὶ ὁ ἰδικός μας ὁ Λαὸς δὲν παρεσύρθη οὔτε ὑπὸ τὸν κ. Μεταξᾶ, οὔτε ἀπὸ κανένα ἄλλον, ἂν τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἠσθάνθη τὸ κενὸν τοῦτο, ἐζητωκράγασε τὴν βασιλείαν, ἦτο φωνὴ τοῦ λυτρωμοῦ, εἶνε ἡ φωνὴ τῆς Σωτηρίας τῆς Ἑλλάδος!

Δὲν ἔχω τὴν τιμὴν ν' ἀντιπροσωπεύω οὔτε ὁμάδα βουλευτῶν οὔτε τὸ σύνολον τῶν προσφύγων ἵνα ὁμιλήσω ἐξ ὀνόματος ἄλλων ὑπευθύνως. Μόνον τολμῶ νὰ βεβαιώσω ὅτι ἡ ὁλότης τοῦ προσφυγικοῦ κόσμου θέλει καὶ ποθεῖ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν γαλήνευσιν τοῦ τόπου. Διότι οἱ πρόσφυγες εἶνε τὸ ἀσθενέστερον στοιχεῖον οἰκονομικῶς τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἔχουν τὴν μεγαλυτέραν ἀνάγκην τῆς ἀναλλοτρώσεως ὡς τοιοῦτοι.

Ὑπάρχει δὲ καὶ μέγας ἀριθμὸς ὅστις σκέπεται καὶ αἰσθάνεται ὅπως καὶ ἐγώ, ἔχων τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ γαλήνη καὶ ἡ εἰρήνευσις θὰ ἐπέλθῃ μόνον μὲ τὴν Βασιλευομένην Δημοκρατίαν, καὶ πιστεύω ἀκραδάντως ὅτι, ὅταν ὁ Προσφυγικὸς κόσμος θὰ ἀντικρύσῃ τὸν Ἀνώτατον Ἄρχοντα τῆς Χώρας ἐπισκεπτόμενον στορυγικὰ τοὺς συνοικισμούς—ὅπερ δὲν συνέβη μέχρις σήμερον—πιστεύω λέγω ἀκραδάντως ὅτι θὰ ξυπνήσουν μέσα στὴν ψυχὴν τῶν προσφύγων οἱ θρῦλοι καὶ αἱ παραδόσεις ὁλοχλήρων αἰώνων καὶ θὰ ἐπευφημίσῃ ἐνθουσιωδῶς τὸν διάδοχον τῶν Παλαιολόγων, τὸν ὁποῖον ἔμαθεν, ἀπὸ τοὺς προγόνους του ν' ἀγαπᾷ καὶ νὰ σέβεται.

Κατερχόμενος τοῦ βήματος τούτου παρακαλῶ ὅπως ἐπιτρέψητε ν' ἀπευθύνω μίαν θερμὴν ἔκκλησιν πρὸς τὸν προσφυγικὸν κόσμον.

Θέλω νὰ γνωρίζουν ἐκεῖνοι, ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῶν ὁποίων προέρχομαι, ὅτι ἡ ἐκδίωξις τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος ἀπεδόθη ἀπὸ τὸν γηγενῆ ἑλληνικὸν Λαὸν εἰς τὴν ὁμαδικὴν πολιτικὴν συνεργασίαν τῶν προσφύγων μετὰ τῶν Δημοκρατικῶν. Καὶ ἡ γνώμη, αὕτη, δικαία ἄλλως τε, ἄφησεν εἰς τὴν ψυχὴν τῆς πλειοψηφίας τοῦ γηγενοῦς πληθυσμοῦ τὴν πικρίαν διὰ τὴν ὁποίαν ὡμίλησεν ἐντεῦθεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς Προνοίας Ὑπουργός.

Μετὰ τὸν δεκαετῆ καὶ πλέον πειραματισμὸν καὶ τὴν παταγώδη ἀποτυχίαν τῆς ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας, παρουσιάζεται ἡ εὐκαιρία νὰ ἐξαλείψωμεν τὴν ἀνάμνησιν τῆς πικρίας ταύτης. Παρουσιάζεται μία μοναδικὴ εὐκαιρία νὰ ἐπανορθώσωμεν τὸ κακὸν τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας, ἥτις οὔτε τὰ γενικὰ τοῦ Ἔθνους, οὔτε τὰ εἰδικὰ τῶν Προσφύγων συμφέροντα προήγαγε· παρουσιάζεται λέγω ἡ εὐκαιρία νὰ ἐργασθῶμεν διὰ τὴν ἡσυχίαν, τὴν ὁμαλότητα, τὴν ὁμόνοιαν τοῦ τόπου αὐτοῦ, συνεργοῦντες μὲ ὅλας ἡμῶν τὰς δυνάμεις εἰς τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ Βασιλικοῦ θεσμοῦ, ὑπὸ τὸν ὁποῖον καὶ μόνον θὰ εἶνε δυνατὸν νὰ νοικοκυρευθῇ ἡ χώρα αὐτή.

Ἂς μὴν ἀπατηθοῦν οἱ πρόσφυγες μὲ κενὰς λέξεις, καὶ ὡραίας φράσεις.

Εἶνε μεγάλα ἀγαθά, ἡ Ἰσότης, ἡ Ἐλευθερία, καὶ ἡ Ἀδελφωτύνη καὶ ἔχουν ἀπόλυτον ἀνάγκην τῶν ἀγαθῶν τούτων.

Τὰ ἀγαθὰ ὅμως αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἐγνώρισε πράγματι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς κάποτε, θὰ τὰ γνωρίσῃ καὶ πάλιν μόνον ὑπὸ τὴν Βασιλείαν.

Α. ΜΙΣΥΡΛΟΓΛΟΥ. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ἐθνικοῦ Ριζοσπαστικοῦ Κόμματος, τοῦ ὁποίου ἔχω τὴν τιμὴν νὰ μετέχω ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως, σᾶς ἀνέπτυξε τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους

προτιμᾶ τὴν Βασιλευομένην Δημοκρατίαν ἀπὸ τὴν ἀβασίλευτον, τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν εἷς τῶν ἱδρυτῶν, ἀλλ' ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος εἰς ὃ ἀνήκω καὶ ἐν ἰδιαιτέρᾳ συσκέψει ἀφῆκεν εἰς ἡμᾶς πλήρη ἐλευθερίαν ὡς πρὸς τὰς πεποιθήσεις καὶ τὰ πολιτειακά μας φρονήματα, διὰ τοῦτο ἀκριβῶς, καὶ ὑποχρεοῦμαι νὰ εἴπω ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου τὴν γνώμην μου ἀσχέτως πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τοῦ ἀρχηγοῦ μου.

Φρονῶ ἀδιστάκτως, ὅτι δὲν ἔπρεπε καθόλου νὰ ἀνακινηθῇ ὑπὸ τὰς παρούσας περιστάσεις τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα.

Ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθερορρόνων ἐτόνισεν ὅτι ὁ ὁρίζων ἐγκυμονεῖ θυέλλας καὶ μολαταῦτα δὲν κατώρθωσε νὰ ἀρθῇ εἰς τὸ ἁρμόζον ὕψος τὴν στιγμὴν αὐτὴν καὶ συνετέλεσε νὰ ἐξαπολυθῇ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ δυστυχοῦς λαοῦ ὁ σάλος ἑνὸς δημοψηφίσματος.

Δὲν θέλω νὰ ἐμφανισθῶ ὡς κακὰ προϊονιζομένη Κασσάνδρα, ἀλλὰ νομίζω ὅτι τὸ δημοψήφισμα θὰ εἶναι ἡ ἀφετηρία νέων κλυδωνισμῶν.

Τὰ κυβερνητικὰ κόμματα, τὰ ὁποῖα περιεδλήθησαν μὲ τὴν ὁμόθυμον ἐμπιστοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ κατῆλθον μὲ ἀναπεπταμένην τὴν σημαίαν τῆς Δημοκρατίας καὶ διὰ τοῦτο κατήγαγον θρίαμβον. Δὲν εἶνε ἐπιτετραμμένον, ἀλλ οὔτε καὶ δίκαιον νὰ ἐπιζητῶμεν νὰ ἐπιρρίψωμεν τὰ λάθη καὶ τὰς ἀτασθαλίας ἑνὸς πολιτικοῦ κόσμου εἰς τὴν Δημοκρατίαν. Ἐὰν ὁ ἀντίθετος πολιτικὸς κόσμος ἐπεζήτησε νὰ ἐκμεταλλευθῇ καὶ ἐξεμεταλλεύθη τὴν Δημοκρατίαν, διὰ τοῦτο δὲν εἶνε αὐτὴ ὑπόλογος.

Τί εἶναι, κύριοι συνάδελφοι, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ὑμᾶς, τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Ριζοσπαστικοῦ κράματος, τοὺς εὑρισκομένους εἰς τὴν ἀντίθετον παράταξιν, νὰ συνεργασθῶμεν εἰλικρινῶς μὲ τὸ Λαϊκὸν Κόμμα; Τί ἄλλο παρὰ ἡ ἀναγνώρισις ἀφ' ἑνὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος ὑπὸ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος καὶ δεύτερον ἡ αὐταρχικὴ Βενιζελικὴ παράταξις ἡ στραγγαλίζουσα τὰς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ἐφ' ὅσον δὲ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν αὐτὴν συνεμαχήσαμεν καὶ αὐτὴ ἦτο ἡ κοινὴ κατευθυντήριος γραμμή, ἀλλὰ καὶ ἡ περιφανὴς σημαία διὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος, θὰ ἦτο ἡ ἐσχάτη ἀσυνέπεια νὰ τεθῇ ὑπὸ ἀμφισβήτησιν τὸ νόμιμον πολίτευμα.

Εἴμεθα κεκηρυγμένοι ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, διότι λόγοι πολιτικοί, κοινωνικοὶ καὶ ἐθνικοὶ ἐπιβάλλουν τὴν διατήρησιν καὶ ἀνύψωσιν αὐτῆς. Ἀναμφισβητήτως παρουσίασεν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς μεονεκτήματα ἡ Δημοκρατία, ἀλλ' ἡ Ἐθνοσυνέλευσις εἶναι παροῦσα διὰ νὰ τὰ ἄρῃ. Τὴν γνώμην μου αὐτὴν εἶχα ὑποχρέωσιν νὰ τὴν ἐκφράσω καὶ νὰ δηλώσω, ὅτι θὰ κατέλθω μὲ ἀναπεπταμένην τὴν σημαίαν ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας.

Α. ΤΣΙΡΙΓΩΤΗΣ. Τότε νὰ παραιτηθῆτε.

Α. ΜΙΣΥΡΟΓΛΟΥ. Θὰ ἦτο ἀσυνέπεια πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι μὲ ἐξέλεξαν μὲ αὐτὴν τὴν ἐντολὴν καὶ εἴμεθα πρόθυμοι ὄχι μόνον νὰ παραιτηθῶμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκπατρισθῶμεν χάριν τῆς Δημοκρατίας. Τάσσομαι κύριοι συνάδελφοι, ἀντιμέτωπος πρὸς τὸ δημοψήφισμα, ἐὰν ὅμως ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἀπορασίσῃ νὰ διενεργηθῇ τοῦτο, τότε ἡ Κυβέρνησις ἔχει καθῆκον νὰ ἐκδηλωθῇ ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, ὑπὲρ τῆς ὁποίας καὶ ὡρκίσθη καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλει τὴν κατίσχυσιν τοῦ κινήματος. Πάντως ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ ἐνεργήσῃ τὸ δημοψήφισμα μὲ ὅλας τὰς ἐγγυήσεις, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρξῃ οὔτε ἡ παραμικρὰ ἔντασις ἐκ μέρους οὐδενός, δὲν λέγω ἀντιπολιτευομένου, ἀλλὰ ἀμεροληπτου καὶ καλῆς πίστεως συζητητοῦ.

Δὲν θὰ ἐπιχειρήσω νὰ ἀναπτύξω καὶ ἀναπτύσσω τὰ κατὰ τῆς Δημοκρατίς ἐπιχειρήματα, ἀλλ' ἐκφράζω τὴν ἀδημονίαν μου, διότι εἷς τῶν ρητόρων εἶπεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν αἱ ψήφοι ὡρισμένων δημοκρατικῶν διότι θὰ εἶναι ἀποτέλεσμα φανατισμοῦ.

ΦΩΝΑΙ. Κανεὶς δὲν τὸ εἶπεν αὐτό.

Α. ΜΙΣΥΡΑΟΓΛΟΥ. Μεταξὺ τῶν μειονεκτημάτων τῆς Δημοκρατίας ἀνεφέρθη ἐκ μέρους τοῦ κ. Ἀργυροπούλου ὅτι ἓν μειονέκτημα εἶναι, τὸ ὅτι ἡ Δημοκρατία δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ διεξαγάγῃ καλῶς τοὺς πολέμους.

ΠΕΡ. ΙΑΚ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν τὸ λέγω ἐγὼ αὐτό, ἀλλὰ τοῦτο προκύπτει ἀπὸ τὴν μελέτην ἑνὸς ξένου συγγράμματος, τοῦ ὁποίου τὴν ἀνάγνωσιν σᾶς συνιστῶ. Αὐτὸς ὁ μέγας πολιτικὸς Λόϋδ Τζὼρτζ λέγει ὅτι ἐγένοντο τεράστια σφάλματα κατὰ τὸν μεγάλον πόλεμον, μέγιστον δὲ σφάλμα ἦτο ἡ ἐκστρατεία τῆς Καλλιπόλεως. Εἶναι δὲ ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῶν Δημοκρατιῶν κακῶς προητοιμάζοντο καὶ κακῶς διεξήγοντο οἱ πόλεμοι.

Α. ΜΙΣΥΡΑΟΓΛΟΥ. Ἡ Δημοκρατικὴ Γαλλία εἶναι ἐκείνη ποὺ συνέτριψε τὴν αὐτοκρατορικὴν Γερμανίαν.

ΠΕΡ. ΙΑΚ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ. Ἀφοῦ ἐτάχθη μαζύ της ὁλόκληρος ἡ ὑφήλιος.

Α. ΜΙΣΥΡΑΟΓΛΟΥ. Ἡ Αὐτοκρατορικὴ Γαλλία προητοίμασε τὸ Σεδὰν καὶ ἡ Δημοκρατία ἐπανώρθωσε τὴν καταστροφήν.

Συνεχίζων ὁ κ. Μισυρλόγλου ἀναφέρει διαφόρους ἀριθμοὺς διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Κυβερνητικὸς συνδυασμὸς Θεσσαλονίκης ἐψηφίσθη ἀπὸ 27.000 πρόσφυγας καὶ ὡς ἐκ τούτου αἰσθάνεται ἐπιτακτικὴν ὑποχρέωσιν νὰ κατέλθῃ μὲ ἀναπεπταμένην τὴν σημαίαν, ὅπως πείσῃ καὶ ψηφίσουν οἱ ἐκλογεῖς του ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, εἶναι δὲ ἀκραδάντως πεπεισμένος, ἐὰν τὸ δημοψήφισμα διεξαχθῇ τιμίως καὶ εἰλικρινῶς, πρᾶγμα ποὺ δὲν ἀφιδάλλει ὅτι θὰ γίνῃ ἐφ' ὅσον τὸ διαδεδαιοῖ ὁ σεδαστὸς πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶνε μελαγχολικὸν διὰ τοὺς νοσταλγοὺς τῆς βασιλείας.

Α.Δ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ. Μία ὁμὰς ἀνθρώπων μὴ πιστευόντων εἰς τὰς λαϊκὰς ἐλευθερίας, τὰς ὁποίας καὶ ἔγραφαν, ὅπως διεκήρυξαν, εἰς τὰ παληά των τὰ παπούτσια, ἀνέτρεψε τὴν Ἑλληνικὴν Δυναστείαν, ἥτις ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεώς της ἀπηλευθέωσε τὰς Ἰονίους νήσους, τὴν Θεσσαλίαν τὴν Ἤπειρον, τὴν Κρήτην, τὴν Μακεδονίαν τὴν Θράκην καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Ἀνέτρεψε λέγω μίαν σεδαστὴν καὶ ἡρωϊκὴν δυναστείαν, ἵνα ἱκανοποιήσῃ ἡ ὁμὰς αὐτὴ τοὺς κομματικούς της ὑπολογισμοὺς καὶ τὰ ὕπαπτα συμφέροντά της. Καὶ ἐγεννήθη ἡ Δημοκρατία, ἡ Δημοκρατία τοῦ μίσους καὶ τῶν παθῶν διὰ νὰ ἀποθάνῃ ὅπως ἀπέθανεν ἤδη, ἀδόξως.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὀνομάσωμεν, κύριοι συνάδελφοι, Δημοκρατίαν, τὸ πολίτευμα ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου ὁ πρῶτος Πρόεδρος ἔπαιρνεν ἕνα ἁπλοῦν πολίτην καὶ τὸν ἔκαμε πρωθυπουργὸν ἀνατρέποντα μίαν Βουλὴν καὶ νοθεύοντα τὴν λαϊκὴν θέλησιν διὰ τῶν νόθων ἐκλογικῶν του συστημάτων.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι Δημοκρατία ἕνα πολίτευμα ὅταν ἕτερος Πρόεδρος αὐτῆς διαλύει διὰ τῆς Γερουσίας τὴν Βουλὴν καὶ παραδίδει τὴν ἀρχὴν εἰς ἕνα ἔξω ἀπὸ σᾶ πολίτην

Ἡ Δημοκρατία, κύριοι συνάδελφοι, εἶχεν ἀποθάνῃ, τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Μαστίου τὸν δὲ ἐπικηδειὸν της ἐψάλλον μὲ θούσια βασιλικὰ καὶ μὲ ζητωκραυγὰς καὶ ὑπὸ τὸν κρότον τῶν τηλεδόλων εἰς τὸν Στρυμόνα. Ἀπὸ τῆς θέσεως δὲ αὐτῆς τὸν ἐπιτάφιον τῆς Δημοκρατίας ἀνήγγειλαν ὁ γενναῖος Σ... γὸς Κονδύλης καὶ ὁ ἐνθουσιώδης ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας κ. Θεοτόκης (χειροκροτήματα). Δὲν μένει τώρα ἄλλο παρὰ νὰ ταφῇ διὰ τοῦ δημοψηφίσματος τὸ ὄζον πτῶμα τῆς Δημοκρατίας, τοῦ καθεστῶτος αὐτοῦ τοῦ Χαμὴτ Χὰν τοῦ Β', ἵνα μὴ τὸ δηλητήριον τῆς πτωμαΐνης προσβάλῃ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

Συνεχίζων ὁ κ. Νικολαΐδης, λέγει, ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Προνοίας ὅστις εἰργάσθη ὑπερανθρώπως ὑπὲρ τῶν προσφύγων, ὑπέστη πλάνην οἰκτράν, ὅπως ἐπλανήθη ὅταν ἐπίστευεν ὅτι ὁ Βενιζέλος θὰ σώσῃ τοὺς πρόσφυγας, πιστεύει δὲ

ὅτι καὶ πάλιν θὰ ὁμολογήσῃ τὴν πλάνην του καὶ πρὸ τοῦ δημοψηφίσματος θὰ πεισθῇ ὅτι μόνον ἡ Βασιλευομένη Δημοκρατία θὰ σώσῃ τὴν Ἑλλάδα.

Ἐπιχείρων κατόπιν τὴν στάσιν τοῦ κ. Στράτου λέγει ὅτι δὲν τὸν ἔφερεν εἰς τὸ βῆμα ἡ ἀγάπη του πρὸς τὴν Δημοκρατίαν, ἀλλ' ἕνα ἄδικον μῖσος πρὸς τὸν μέλλοντα βασιλέα, ὅστις καίτοι αἰχμάλωτος μιᾶς μαινομένης ἐπαναστάσεως, ὄχι μόνον δὲν ὑπέγραψε τὴν εἰς θάνατον καταδίκην τῶν ἀθεμνήστων πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' ἀντέστη μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς καὶ ὅτι ἂν δὲν παρητήθη, δὲν τὸ ἔκαμε, διότι ἠμποδίσθη ἀπὸ τὸν τότε πρεσβευτὴν τῆς Ἀγγλίας Ἀ'ντελέϋ, ὅστις καὶ εἶνεν ὑποσχεθῇ εἰς τὸν Βασιλέα Γεώργιον ὅτι δὲν θὰ ἀφήσῃ ἡ Ἀγγλία νὰ τυφεκισθοῦν οἱ μάρτυρες πολιτικοί.

Α. ΣΑΠΜΑΝ. Εἶναι γνωστόν, ἄλλως τε, ὅτι οἱ ἀείμνηστοι πολιτικοὶ ἄνδρες διεμήνυσαν τότε εἰς τὸν Βασιλέα Γεώργιον ὅτι δὲν πρέπει νὰ παραιτηθῇ.

Περαίνων ὁ κ. Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, λέγει ὅτι διαφωνεῖ πρὸς τὸν κ. ἀρχηγὸν τῶν Ἐλευθερορρόνων, καὶ ὅτι τὸ Λαϊκὸν Κόμμα, τὸ ὁποῖον πιστεύει ὅτι τὰ πάντα ἐκ τοῦ λαοῦ προέρχονται, καλῶς ἔθεσε τὸ ζήτημα τοῦ δημοψηφίσματος, προτείνει δὲ ὅπως τροποποιηθῇ τὸ ψήφισμα εἰς δύο σημεῖα. Πρῶτον νὰ αὐξηθῇ ἡ προθεσμία ἀπὸ 30 εἰς 40 ἡμέρας διὰ τὴν προκήρυξιν τοῦ δημοψηφίσματος καὶ δεύτερον νὰ διαγραφῇ ἡ προσθήκη περὶ ὁρισμοῦ πο οστοῦ πλειοψηφίας, νὰ ἀφεθῇ δὲ τὸ δικαίωμα εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, ἥτις καὶ θὰ καθορίσῃ, μετὰ τὸ δημοψήφισμα τὸν ἀπαιτηθησόμενον ἀριθμὸν ἐγκύρων ψηφοδελτίων. Δὲν εἶνε συνετόν, λέγει, ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι ἀγωνιζόμεθα νὰ διεξαχθῇ ἀβίαστον καὶ ἔντιμον τὸ δημοψήφισμα νὰ θέσωμεν ἐν τῷ ψηφίσματι φράσιν ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας.

Ἐγώ, καταλήγει ὁ κύριος Νικολαΐδης, πιστεύω ἀκραδάντως ὅτι ἡ Βασιλευομένη Δημοκρατία θὰ φέρῃ τὴν γαλήνην, τὴν συμφιλίωσιν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὁμόνοιαν εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ἂς διαφωνεῖ δι' αὐτὸ ὁ κ. Παπαναστασίου, ὁ ἀγροτεργάτης, ὅστις διαφωνεῖ καὶ μὲ τὸν ἑαυτόν του.

Ὅσοι ἔχετε ἑλληνικὴν ψυχὴν ἀναμνησθῆτε ἐνδόξους ἡμέρας τῆς Ἑλλάδος, ἀναμνησθῆτε ποίας χρυσᾶς σελίδας ἀνέγραψεν ἡ Βασίλεια, καὶ σπεύσατε πρὸς τὸν λαόν, διδάξατέ τον, δδηγήσατέ τον καὶ εἴπατέ του. «Ἂν θέλῃς Ἑλλάδα Μεγάλην, οἰκογένειαν ἀγνὴν ἑλληνικήν. Θρησκείαν χριστιανικήν. Ἂν θέλῃς Ἑλλάδα, ὅπως τὴν ἀφαντάσθη ὁ ἀείμνηστος Κωνσταντῖνος εὐασκὴν εἰς τοὺς φίλους καὶ τρομερὰν εἰς τοὺς ἐχθροὺς ψήφισε Βασιλέα Γεώργιον τὸν Β'.» (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς αἰθούσης καὶ θεωρείων).

Α. ΠΕΡΔΙΚΑΡΗΣ. Δὲν διαφεύγει τὴν ἀντίληψίν μου ὅτι τὰ ὀλίγα ποὺ θὰ εἴπω μέλλουσι νὰ ἔλθουν εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὴν πλειοψηφίαν τῆς αἰθούσης, οὔτε πιστεύω ὅτι θὰ διασαλεύσω πολιτικὰς πεποιθήσεις. Τοῦτο τὸ πράττω διότι ὅσοι εἴμεθα κεκηρυγμένοι ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας ὀφείλομεν εὐθαρσῶς νὰ τὸ διακηρύξωμεν, ἔχω τὴν γνώμην ὅτι πᾶσα φωνὴ ἀκουομένη ἐντὸς τοῦ λαϊκοῦ κ μματος, ἀποτελεῖ τὴν εἰλικρινεστέραν φωνὴν ὅτι τὸ δημοψήφισμα θὰ γίνῃ ἐλεύθερον καὶ ἀνεπηρέαστον. Προέρχομαι ἀπὸ παλαιοδημοκρατικὸν στρατόπεδον καὶ διατρῶ ἀκεραίας τὰς πεποιθήσεις μου, ἐμόρφωσα δέ, ἀντιδενιζελικὴν συνείδησιν μετὰ τὸν κακομετεχειρισμὸν τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν τὸν ὁποῖον ἔκαμεν ὁ Βενιζέλος. Ὅταν λέγει, εἶδον μετὰ ταῦτα καὶ τὸν Καφαντάρην καταπροδίδοντα τὴν ἀντιδενιζελικὴν ἰδέαν δὲν ἐδίστασα νὰ ἐγκαταλείψω τὰς τάξεις του καὶ νὰ καταγγείλω τὰς πράξεις ταύτας εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Ἔκτοτε προσεχώρησα εἰς τὸ Λαϊκὸν Κόμμα διότι ἐπίστευσα καὶ πιστεύω ὅτι μόνον οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ εἶναι ἀντιδενιζελικοί, προσεχώρησα δὲ ἄνευ κ που διότι τὸ μόνον ἐμπόδιον τὸ ὁποῖον ὑπῆρχε ἐξηλείφθη μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς Δημοκρατίας.

Καὶ μετὰ τὸ κίνημα παρεκάλεσα νὰ ἐμμείνῃ τὸ Λαϊκὸν κόμμα εἰς τὴν Δημοκρατίαν διότι τὸ ἐναντίον θὰ ἀπετέλει πλῆγμα κατὰ τῆς ἑνώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ συγχρόνως θὰ ἀπεστέρει τοὺς καπήλους τῆς Δημοκρατίας τοῦ μόνου των ἐρείσματος διὰ τοῦ ὁποίου ἐξηπάτων τὸν λαόν.

Ὀφείλομεν δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι μόνον κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη κατὰ τὰ ὁποῖα κυβερνᾷ τὸ Λαϊκὸν κόμμα, ἠσθάνθημεν πραγματικῶς τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα.

Περαιτέρω ὁ ρήτωρ, λέγει, ὅτι πρέπει ἅπαντες νὰ πειθαρχήσωμεν εἰς τὰς ἀποφάσεις τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος. Ὑποστηρίξατε ἐπιλέγει, τὰς ἰδέας σας καὶ ἡμεῖς θὰ κάμωμεν τὸ ἴδιον, ἀλλὰ μετὰ ὀλιγωτέρου ὅμως ἐνθουσιασμοῦ μετὰ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ κ. Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, πάντως ὀφείλομεν νὰ συσπειρωθῶμεν περὶ τὸν ἀξιότιμον κύριον Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως διότι ἡ Κυβέρνησίς του ἔχει μέγιστον ἔργον νὰ ἐπιτελέσῃ, τὴν ἀνάπλασιν τῆς χώρας μας. (Χειροκροτήματα).

Ν. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ. Οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ, ὅτι ὡς ἄμεσος συνέπεια τοῦ ἀπονενοημένου καὶ ἐθνοκτόνου κινήματος τῆς 1ης Μαρτίου, κινήματος ὄχι ἀπὸ τὰ συνηθισμένα ἀλλὰ κινήματος τὸ ὁποῖον σαφέστατα προέβλεπε τὸν χωρισμὸν τῆς Κρήτης καὶ τῆς Μακεδονίας καὶ κατόπιν τῆς σχετικῆς προπαρασκευῆς καὶ ἐπιστρατεύσεως, ὀργάνωσιν ἐκστρατείας ἐναντίον τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον ἂν δὲν κατεστέλετο, ἐπέφερωτο νὰ καταλήξῃ εἰς ἐμφύλιον πόλεμον.

Λέγω, κύριοι συνάδελφοι, ὅτι ἡ ἄμεσος συνέπεια τοῦ ἀνηκούστου ἐκείνου κινήματος, προέκυψεν ὀξὺ πλέον τὸ ἀπὸ δεκαετίας σοδοῦν Πολιτειακὸν ζήτημα, ὡς πολὺ ὀρθῶς ἐτόνισεν ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ὁ συνετὸς Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος Προτοῦ, κύριοι πληρεξούσιοι, συνεχίσω τὴν ἀγόρευσίν μου, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ δηλώσω, ἀπὸ τοῦ ἐπισήμου τούτου βήματος, ὅτι εἶμαι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα ἀληθὴς δημοκράτης, πιστὸς καὶ φανατικὸς ὑπέρμαχος τῶν ὡραίων καὶ εὐγενῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ ἀτόμου.

Κατόπιν ὅμως, ἀφ' ἑνὸς μέν, βαθείας μελέτης τῶν φυσικῶν ἰδιοτήτων τοῦ Ἕλληνος ἀπὸ χαρακτῆρος μὲν ἀσταθοῦς ἀπὸ ἰδιοσυγκρασίας δὲ ρέποντος πρὸς τοὺς ὀξεῖς πολιτικοὺς ἀνταγωνισμούς, ἐλάττωμα τὸ ὁποῖον ἐπέφερωτο νὰ ἐπισωρεύσῃ καιρῷ τῇ μοίρᾳ, τόσας καταστροφὰς κατὰ καιροὺς ἐπὶ τῆς ἀγαπητῆς μας Πατρίδος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐκ τῶν διδαγμάτων τῆς πείρας τοῦ προτράτου παρελθόντος, καθ' ὃ αἱ ἐπαναστάσεις ἀλληλοδιεδέχοντο ἡ μία τὴν ἄλλην, καὶ εἰς ἃς προσωπικῶς ἔπαιξα καὶ ἐγὼ σημάντικώτατον ρόλον, ἐπείσθην, λέγω, καὶ ἀκραδάντως τὸ πιστεύω, ὅτι τὸ μᾶλλον πρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἕλληνος προσαρμοζόμενον δημοκρατικὸν πολίτευμα, εἶναι τὸ πολίτευμα τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας.

Δὲν θὰ σᾶς ἀπασχολήσω, κύριοι Συνάδελφοι, μὲ τὸ πῶς ἐφηρμόσθη παρ' ἡμῖν τὸ κατ' εὐφημισμὸν μόνον φιλελεύθερον πολίτευμα τῆς ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας τοῦ 1924 κατὰ τὴν διαρρεύσασαν ἐνδεκαετίαν, καθόσον τὸ ζήτημα τοῦτο ἐξήτασε καὶ ἀνέλυσεν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς ἐν τῇ μνημειώδῃ καὶ ἱστορικῇ ἀγορεύσει του τῆς 5 Ἰουλίου 1935 ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ἐθνικοῦ Ριζοσπαστικοῦ κόμματος Γεώργιος Κονδύλης, εἷς ἐκ τῶν πρωτεργατῶν τοῦ πολιτεύματος τούτου. Ἀλλ' ἐρωτῶ ὑμᾶς κύριοι Πληρεξούσιοι, καὶ δι' ὑμῶν τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν:

Ὑπῆρξε ποτὲ ἡ ἀπὸ τοῦ 1924 ἐγκαθιδρυθεῖσα ἀβασίλευτος Δημοκρατία ἀπόρροια τῆς ἐλευθέρας θελήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ; καὶ ἐπομένως ὁριστικὸν τῶν Ἑλλήνων πολίτευμα;

Ὄχι, Κύριοι, τὴν πρωτότυπον αὐτὴν εἰς τὰ ἱστορικὰ χρονικὰ ἀβασίλευτον Δημοκρατίαν ἐπεξειργάσθη καὶ ἐπέθεσεν ἐπὶ τοῦ κραχήλου τῶν Ἑλλήνων ἡ Παπαναστάσειος σκαπάνη, καὶ ἡ ὀλίγων ἐλαχίστων αὐτοῦ συνεργατῶν. Ἀλήθειαν τὴν ὁποίαν οὐδεὶς πατριώτης δύναται νὰ ἀρνηθῇ, οὐδὲ κἂν νὰ ἀμφισβητήσῃ.

Αὐτὸς ὁ ἀντίποδος ἐσπερινὸς τύπος ὁ ἀρμύτερον ἅλυ τοῦ ἀντιπάλου τύπου, ἐλέγχων ὑμᾶς, ἀνέγραψε καὶ παρεδέχθη ἐπαειλημμένως, ὅτι ἡ ἀβασίλευτος Δημοκρατία οὐδέποτε ὑπῆρξε

πολίτευμα ἀπορρεῦσαν τότε ἐκ τῆς ἐλευθέρας τοῦ λαοῦ βουλήσεως.

Καὶ ἐρωτῶ ὑμᾶς πάλιν, κύριοι Πληρεξούσιοι, καὶ δι' ὑμῶν τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν : Ἐπιτρέπεται εἰς λαὸν σεβόμενον αὐτὴν τὴν ἰδίαν του θέλησιν, σεβόμενον καὶ ἀγαπῶντα τὰς μεγάλας καὶ ὡραίας ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος, οἷος εἶναι ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, νὰ δέχεται καὶ νὰ ὑποκύπτῃ εἰς πολίτευμα, τὸ ὁποῖον αὐτὸς δὲν ἐξέλεξε ;

Κύριοι Πληρεξούσιοι, ἐὰν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐδέχθη καὶ ἠνέχθη ἐπὶ ὁλόκληρον δεκαετίαν ὡς πολίτευμά του τὸ πολίτευμα τῆς ἀβασιλεύτου δημοκρατίας, τὸ ὁποῖον τόσον κατεξευτέλισαν καὶ ἐποδοπάτησαν τὰ κατ' εὐφημισμὸν μόνον δυνάμενα νὰ ἀποκληθῶσι δημοκρατικὰ κόμματα καὶ δὲν ἐπανεστάτησεν ἐναντίον αὐτοῦ, τὸ ἔπραξε μόνον καὶ μόνον διότι ἡ μεγαλειτέρα μερὶς τοῦ λαοῦ ὁρμωμένη ἀπὸ ὑψηλοὺς πατριωτικοὺς σκοποὺς καὶ ἐπιθυμοῦσα μετὰ τοὺς τόσους κλυδωνισμούς, τοὺς ὁποίους ὑπέστη ἡ χώρα ἀπὸ τοῦ 1912 καὶ ἐντεῦθεν, ἐπιθυμοῦσα, λέγω, τὴν γαλήνην τοῦ τόπου καὶ τὴν ἡσυχίαν αὐτοῦ, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῇ λαϊκὴ εὐημερία, ἠκολούθησε, λέγω, τὸ παράδειγμα τοῦ σώφρονος πολιτικοῦ καὶ συνετοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, ὅστις πᾶν τὸ ἀνθρωπίνως δυνατὸν ἔπραξεν ὑπὲρ τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς γαλήνης τῆς χώρας καὶ βασικὰς ἀκόμη ἀρχὰς τοῦ κόμματος, τοῦ ὁποίου προΐσταται ἀπηρνήθη χάριν τῆς καταπαύσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ διχασμοῦ.

Ἀλλὰ σὺν τοῖς ἄλλοις, κύριοι Πληρεξούσιοι, δι' ὅσους ἐξ ὑμῶν παρακολουθῆτε τὸν διεθνῆ ὁρίζοντα, ὀφείλετε νὰ ἀναγνωρίσητε ὅτι οὗτος ἤρχισε θολούμενος ἐπικινδύνως, ἡ δὲ ἐνίσχυσις τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης ἐμφανίζεται ἐπιτακτικὴ καὶ ἐπείγουσα καὶ μάλιστα ἐφ' ὅσον ἡ Ἑλλὰς ἐξῆλθε διπλωματικῶς τῶν ἄλλοτε στενῶν ὁρίων.

Οἱ πρωτεργάται τοῦ ἐθνοκτόνου κινήματος τῆς 1ης Μαρτίου, δευτέρου κατὰ σειράν, ἐναντίον τῆς ἐκδηλωθείσης λαϊκῆς θελήσεως ἐντὸς μιᾶς διετίας, ὅλως ἀντιθέτως μὲ τὸ ὅσα ἰσχυρίζονται, ἔθεσαν αὐτοὶ ἀκριβῶς εἰς κίνδυνον τὴν Δημοκρατίαν.

Ἐνταῦθα δέον νὰ προσθέσω, κύριοι, ὅτι δυστυχῶς ἕνα ἐκ τῶν μεγαλυτέρων μειονεκτημάτων τῶν ἐλευθέρων πολιτευμάτων, εἶναι ἡ κακόπιστος ἐκμετάλλευσις διαφόρων γεγονότων καὶ ἡ διαστρέβλωσις τῆς ἀληθείας ἀδιαφόρως τῆς αἰτίας ποῦ τὰ προεκάλεσαν, φυσικὸν ἦτο, λέγω, νὰ ἀφυπνισθῇ τὸ πολιτειακὸν ζήτημα καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ὀξὺ ἐκεῖνο σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον τὸ ἔφερε τόσον ἀκαίρως κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην ἡ Ἕνωσις τῶν Βασιλοφρόνων.

Πρὸ τοιαύτης λοιπὸν τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων καταστάσεως εὑρεθεὶς ὁ σεβαστὸς Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, ἀπεφάσισε νὰ προβῇ πρῶτον εἰς ὁριστικὴν λύσιν τοῦ κεφαλαιωδεστέρου τῶν ζητημάτων, τοῦ Πολιτειακοῦ, ἵνα μετὰ δυνηθῇ ἀπερίσπαστος πλέον καὶ ὑπὸ εὐσταθὲς πολίτευμα, νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν ἄλλων μεγάλων ζητημάτων τῆς χώρας·

Πολὺ ὀρθῶς ὁ κύριος Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ἐπὶ τοιούτου κεφαλαιώδους ζητήματος ἔσχε τὴν σοφὴν κατ' ἐμὲ γνώμην, ὅτι τοῦτο δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἀντικείμενον πολιτικῆς διαμάχης, καθότι παρακωλύεται συνεπείᾳ τῶν παρεμπιπτόντων ζητημάτων ἡ ἐλευθέρα ἐκδήλωσις τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ, καὶ ὅτι τοιαῦτα ζητήματα πρέπει νὰ τίθενται κεχωρισμένως πρὸ τοῦ λαοῦ καὶ διὰ τοῦτο ὑπεσχέθη πρὸς τὸν λαὸν τὴν διενέργειαν δημοψηφίσματος ἐντίμου καὶ ἀνεπηρεάστου.

Καὶ ἤδη ἂς μὴ μᾶς ἐγκαταλείψῃ ὁ πατριωτισμὸς οὐδὲ τὴν ὑστάτην στιγμήν, κύριοι Πληρεξούσιοι. Ἂς ἔλθωσιν οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν καὶ ἂς συζητήσωσιν εἰλικρινῶς μετὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τῶν ἐγγυήσεων ἐπὶ τῆς διεξαγωγῆς ἑνὸς ἀνεπηρεάστου καὶ τιμίου δημοψηφίσματος διὰ νὰ διαπιστωθῇ ὁριστικῶς καὶ τελεσιδίκως ὑπὸ ποῖον πολίτευμα ἐπιθυμοῦν νὰ διαβιώσωσιν οἱ Ἕλληνες.

Ἡ Ἑλληνικὴ πατρὶς πρέπει νὰ παύσῃ πλέον νὰ εἶναι τιμάριον τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου καὶ νὰ διοικῆται κατὰ τὸ δοκοῦν ἑκάστου. Εἶναι κοινὴ πατρὶς ὅλων τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς ὁποίας ἕκαστος Ἕλλην ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζήσῃ μὲ τὰς αὐτὰς ἀσφαλείας καὶ μὲ τὰ αὐτὰ δικαιώματα.

Ἂς ἐξαρθῶμεν πάντες ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ καὶ οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο, ὥστε νὰ δυνάμεθα τὴν αὔριον νὰ εἴπωμεν πάντες πρὸς τοὺς ἀπογόνους ὅτι ἐπράξαμεν τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθῆκον μας. (Χειροκροτήματα).

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἶναι προφανὴς ἡ κόπωσις ὅλων καὶ παρακαλῶ νὰ διακόψωμεν δι' αὔριον.

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν). Ἂς διακόψωμεν, διαβιβάζω ὅμως ἐπιθυμίαν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ὅπως ἡ συζήτησις τερματισθῇ αὔριον ὁπωσδήποτε.

Μεθ' ὅ, συναινούσης τῆς Συνελεύσεως, λύεται ἡ συνεδρίασις ὥραν 2 μετὰ μεσονύκτιον δι' αὔριον Τρίτην καὶ ὥραν 6 μ. μ.

Ὁ **Πρόεδρος**
Ξ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ

Οἱ Γραμματεῖς
Ἰ. Μάλλωσης

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Ζ'.

Τρίτης 9 Ἰουλίου 1935.

Ὥρα 6 καὶ 30' μ. μ. ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως κ. Ξ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ καταλαμβάνων τὴν ἕδραν κηρύσσει τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδριάσεως καὶ διατάσσει ν' ἀνοιχθῶσι τὰ θεωρεῖα.

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς χθεσινῆς συνεδριάσεως.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Δ. ΜΑΝΤΟΥΒΑΛΟΣ καταθέτει ὑπόμνημα τοῦ Κυριακούλη Φραγκογιάννη διαμαρτυρομένου διὰ τὴν ἄδικον τετράμηνον πρόσκαιρον παῦσιν τοῦ ἀδελφοῦ του Φραγκογιάννη Δ. ἀρχιάτρου παρὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀνακριτικοῦ Συμβουλίου ἀθώωσίν του.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Δ. ΜΑΝΤΟΥΒΑΛΟΣ καταθέτει ὑπόμνημα τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν αἰτούντων τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου κλπ.

Οἱ κάτοικοι τῶν Ἀγροτικῶν Κοινοτήτων Ποντικατῶν, Ὀρεινοῦ Ξηροβάλτου καὶ Ἀργυροχωρίου τῆς Ἐπαρχίας Πωγωνίου τοῦ Νομοῦ Ἰωαννίνων δι' αἰτήσεώς των ζητοῦσιν ὅπως ἀναλάβῃ τὸ Δημόσιον τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ὁδοῦ Μπούνας.

Ὁ κ. Χ. Τρομπέτας, ἀνάπηρος φυματικός, δι' αἰτήσεώς του ζητεῖ ὅπως ληφθῇ μέριμνα διὰ τὴν στέγασίν του λόγῳ τῶν ὑπηρεσιῶν ἃς προσέφερε κατὰ τὸ κίνημα.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Τ. ΚΟΣΜΙΔΗΣ καταθέτει ὑπόμνημα Ἐπιτροπῆς Μεγάλων Λειβαδίων Νομοῦ Πέλλης αἰτούσης τὴν δι' ἰδίων ἐξόδων ἐγκατάστασιν 200 οἰκογενειῶν εἰς τὰς ἀποκαλυφθείσας γαίας Λίμνης Γιαννιτσῶν.

Οἱ ἀπολυθέντες Δημοτικοὶ ὑπάλληλοι Θεσσαλονίκης διὰ τηλεγραφήματος αἰτοῦνται τὴν ἀνάκλησιν τῶν ἀπολύσεών των.

Ἐπιτροπὴ ὑπαλλήλων Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν διὰ τηλε-

γραφήματος αἰτεῖται τὴν ἀκύρωσιν τῶν Συντακτικῶν πράξεων περὶ διαλύσεως Ὀργανώσεων, περικοπῆς μισθῶν, ὁμαδικῶν ἀπολύσεων κλπ.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Α. ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ καταθέτει ὑπόμνημα τῶν βιβλιοπωλῶν Θεσσαλονίκης ζητούντων ἀποζημίωσιν λόγῳ καταστροφῆς τῶν ἐργασιῶν των ἐκ τοῦ ἀθεμίτου ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἐφημερίδων διὰ βιβλίων ἐκδιδομένων ἐπὶ ἀτελοῦς χάρτου.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Α. ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ καταθέτει ἔκκλησιν ἐκπροθέσμων ἀναπήρων καὶ θυμάτων πολέμου ζητούντων τὴν παράτασιν τῶν προθεσμιῶν τοῦ Νόμου 3122.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Τ. ΚΟΣΜΙΔΗΣ καταθέτει πρακτικὸν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου Περιφερειακῆς Τραπέζης χωρικῶν Γιαννιτσῶν, περὶ ἱδρύσεως Ὑποκαταστήματος Ἀγροτικῆς Τραπέζης.

Ἡ Ὁμοσπονδία Ἐπαγγελματιῶν καὶ οἱ Σύλλογοι Ἐμπορικός, Φαρμακευτικός, Ἰατρικὸς κλπ. Δράμας διὰ τηλεγραφήματος αἰτοῦνται· τὴν παῦσιν τῶν ἐκκαθαρίσεων καὶ τὴν ἐπαναφορὰν τῶν ἀπολυθέντων.

Ἐπιτροπὴ Ἀναπήρων Πολέμου, Χρίστος Μυτιληναῖος, Μ. Χατζηνικολάου κλπ. δι' αἰτήσεως ζητοῦν ὅπως ἐξετασθῶσι διάφοροι ἀνάπηροι παρὰ τῆς Α. Υ. Υ. Ἐπιτροπῆς πρὸς χορήγησιν ἐπιδόματος Λουτροθεραπείας.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου Καρουσάδων Κερκύρας διὰ τηλεγραφήματος παρακαλεῖ ὅπως διαταχθῇ ἡ ἀναστολὴ τῶν εἰσπράξεων τῶν φόρων ἐπὶ τετράμηνον.

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Κ.Ο.Ε. διὰ τηλεγραφήματος διαμαρτύρεται διὰ τὰ μέτρα ἐναντίον τῶν καπνεργατῶν Βόλου καὶ ζητεῖ τὴν ἀποδοχὴν τῶν αἰτημάτων τῶν ἀπεργῶν.

Οἱ ἐκδιωχθέντες τοῦ στρατεύματος Ἀξιωματικοὶ κατὰ τὸ 1916 καὶ ἀνακληθέντες τὸ 1920 ἐπὶ Κυβερνήσεως Γούναρη ζητοῦν τὴν καταβολὴν τῶν μισθῶν τοῦ χρονικοῦ διαστήματος τῆς ἀποτάξεώς των.

Οἱ Ὑπαξιωματικοὶ τεχνῖται τοῦ Στρατεύματος οἱ ἀπολυθέντες ἢ παραιτηθέντες κατὰ τὴν περίοδον 1922—26 δι' αἰτήσεώς των παρακαλοῦν ὅπως ὑπαχθοῦν εἰς τὸν Νόμον περὶ ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς βελτιώσεως τῶν Ἀξιωματικῶν καὶ Ἀνθυπασπιστῶν τῶν ἐξελθόντων τοῦ Στρατεύματος διὰ πολιτικοὺς λόγους.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Τ. ΚΟΣΜΙΔΗΣ καταθέτει πρακτικὸν Γενικῆς Συνελεύσεως μελῶν Ὁμάδος Προσφύγων Στράντζης Γιαννιτσῶν, περὶ διαθέσεως τῶν τόκων καὶ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ ἐν Σμύρνῃ ἀποβιώσαντος συμπατριώτου των ἱερομονάχου Ἀγαθοπούλου διὰ τὴν ἀνέγερσιν Σχολείου ἐν Γιαννιτσοῖς.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Φλιάκας διὰ τηλεγραφήματος παρακαλεῖ ὅπως οἱ κάτοικοι τῆς Κοινότητός του ἀπαλλαγῶσι δι' ἐφέτος ἀπὸ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ γαιοφόρου.

Οἱ ἐκκαθαρισθέντες Ἀστυνομικοὶ Πατρῶν διὰ τηλεγραφήματος παρακαλοῦσιν ὅπως διαταχθῇ ἡ ἀναθεώρησις τῶν προηγουμένων ἀποφάσεων ἐκκαθαρίσεως πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν προσγενομένων ἀδικιῶν εἰς αὐτούς.

Οἱ πληρεξούσιοι κ. κ. Γ. ΡΑΛΛΗΣ, Α. ΜΠΑΣΙΑΚΟΣ, Ν. ΚΡΑΝΙΩΤΑΚΗΣ, Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, Α. ΤΡΟΧΑΝΗΣ κλπ. ὑποβάλλουν πρότασιν ψηφίσματος «περὶ ἄρσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, ὅσον ἀφορᾷ τὴν καταδίκην εἰς περιορισμὸν τῶν Ἱεραρχῶν Δημητριάδος καὶ Ζακύνθου, ὡς ἀντισυνταγματικῆς».

Μεθ' ὃ ἡ Συνέλευσις εἰσέρχεται εἰς τὴν

ΗΜΕΡΗΣΙΑΝ ΔΙΑΤΑΞΙΝ

ἀντικείμενον τῆς ὁποίας εἶναι ἡ συνέχεια τῆς συζητήσεως ἐπὶ τοῦ ψηφίσματος περὶ διενεργείας Δημοψηφίσματος.

Οἱ πληρεξούσιοι κ. κ. Γ. ΡΑΛΛΗΣ, Δ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ, Κ. ΒΕΡΡΟΙΟΠΟΥΛΟΣ, Ε. ΦΕΣΣΑΣ κ. ἄ. ὑποβάλλουν πρότασιν ψηφίσματος «περὶ ἀκυρώσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ὅσον ἀφορᾷ τὴν καταδίκην τοῦ σωματικοῦ περιορισμοῦ τῶν Ἱεραρχῶν Δημητριάδος, πρώην Φλωρίνης καὶ Ζακύνθου».

Οἱ βουλευταὶ κ. κ. ΕΜΜ. ΜΗΛΙΑΡΑΣ, Δ. ΠΟΛΙΟΥΔΑΚΗΣ, Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ καὶ Μ. ΣΓΟΥΡΟΣ, ὑποβάλλουσι τροπολογίαν ἐπὶ τοῦ σχεδίου ψηφίσματος «περὶ διενεργείας δημοψηφίσματος».

Οἱ βουλευταὶ κ. κ. Α. ΣΑΛΜΑΝ, Α. ΤΣΙΡΙΓΩΤΗΣ, Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ, Δ. ΜΠΟΥΚΟΥΡΑΣ, Κ. ΔΗΛΑΒΕΡΗΣ, Ε. ΜΗΛΙΑΡΑΣ, Ν. ΚΡΑΝΙΩΤΑΚΗΣ κ. ἄ. ὑποβάλλουσι τροπολογίαν ἐπὶ τοῦ σχεδίου ψηφίσματος «περὶ διενεργείας δημοψηφίσματος».

Ν. ΜΠΑΛΤΑΤΖΗΣ. Θὰ παρεκάλουν, κύριε Πρόεδρε, νὰ μοῦ δοθῇ ὁ λόγος ἀμέσως προκειμένου νὰ ὁμιλήσω ἐπὶ προσωπικοῦ ζητήματος.

Ξ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ (Προεδρεύων Ἀντιπρόεδρος). Δέχεται ἡ Συνέλευσις;

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Μάλιστα, μάλιστα.

Ν. ΜΠΑΛΤΑΤΖΗΣ. Παρεκάλεσα νὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ὁμιλήσω πρῶτος ἵνα ἀπαντήσω ἐπὶ ἑνὸς προσωπικοῦ ζητήματος προκληθέντος κατὰ τὴν χθεσινὴν συνεδρίασιν ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀγορεύσεως τοῦ ἐξ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας τέως συναδέλφου κ. Στράτου. Δὲν ἐσκόπουν, κ. Πληρεξούσιοι, νὰ λάβω τὸν λόγον διότι θεωρῶ τὸ ζήτημα τοῦ Δημοψηφίσματος λελυμένον, κατόπιν τῆς ἐτυμογορίας τῆς 9ης Ἰουνίου, ἀλλὰ κατόπιν τῶν λεχθέντων παρὰ τοῦ ἀξιοτίμου ἐξ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας Πληρεξουσίου—θέλω καὶ ἐγὼ νὰ ἐλπίζω ὅτι ἡ Συνέλευσις δὲν θὰ ἀποδεχθῇ τὴν παραίτησίν του—θέλω καὶ ἐγὼ νὰ λάβω τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ δὲν θέλω διόλου νὰ μακρηγορήσω. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς πολιτειακάς μου πεποιθήσεις εἶναι γνωσταί, διότι καὶ ἀτομικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐξ οἰκογενειακῆς παραδόσεως εἶνε γνωστὸν ὅτι πιστεύομεν ἀκραδάντως εἰς τὸν Βασιλικὸν θεσμόν. Ἀλλὰ ὁ κ. Στράτος κατὰ τὴν χθεσινὴν ἀγόρευσίν του ἔθιξεν ἕνα προσωπικὸν ζήτημα, τοὐτέστιν μᾶς εἶπεν ὅτι ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος κατὰ τὴν τραγικὴν ἡμέραν τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1922, ὁπότε ἡ Ἑλλὰς ἔχασε τοὺς Ἀρχηγούς της, ἡμεῖς δὲ τοὺς γονεῖς μας, ὁ Βασιλεὺς δὲν ἔπραξε τὸ καθῆκόν του. Βεβαίως, κύριοι, ὁ καθεὶς ἐξ ἡμῶν δύναται νὰ αἰσθάνεται πικρίαν τινά, ἀλλὰ εὔκολον νὰ κατηγορῇ κανεὶς χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὰ πράγματα. Εἶναι ἀναμφισβήτητον, κύριοι, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἦτο τότε αἰχμάλωτος τῆς Ἐπαναστάσεως. Εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι οἱ Πρέσβεις ὅλοι—τὸ γνωρίζω δὲ ἐγὼ διότι εἶδον ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν καὶ διεπραγματεύθην τὴν σωτηρίαν τῶν ἀρχηγῶν μας,—ὅτι οἱ πρέσβεις, ἔπεισαν τὸν Βασιλέα ὅτι πρέπει νὰ παραμείνῃ εἰς τὸν θρόνον του, διότι καὶ οἱ ἴδιοι ἦσαν πεπεισμένοι ὅτι τὸ ἀνοσιούργημα ἐκεῖνο δὲν θὰ ἐξετελεῖτο. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Λόρδος Κῶρζον ἔστειλε τὸν πλοίαρχον Τάλμποτ ἐδῶ μὲ ρητὴν ἐντολὴν νὰ σώσῃ ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῆς ἐπαναστάσεως τοὺς ὑπουργοὺς καὶ τὸν ἀρχιστράτηγον. Καὶ ἐπειδὴ διὰ τηλεγραφήματος τοῦ Βενιζέλου ἐγνώσθη ὅτι θὰ ἔφθανε τὴν πρωΐαν ἐκείνην, ἡ ἐκτέλεσις ἔγινε τὴν πρωΐαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀντὶ νὰ γίνῃ, ὡς ἔπρεπε, τὴν ἐπομένην, μόνον καὶ μόνον δὲ διὰ νὰ θυσιασθοῦν οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, πρὶν ἔλθῃ ὁ σωτήρ. Κύριοι, ὁ Γεώργιος Μπαλτατζῆς τὴν τραγικὴν πρωΐαν τῆς 13ης Νοεμβρίου, ἐκάλεσε τοὺς υἱούς του καὶ αἱ τελευταῖαί του λέξεις ἦσαν: μὴ λησμονήσετε ποτέ, ὅτι εἶσθε Ἕλληνες καὶ ἐν παντὶ καὶ πάντοτε νὰ ἐξυπηρετῆτε τὴν Πατρίδα σας. αὐτὰ ἔχων ὑπ' ὄψει μου καὶ ἂν ᾐσθανόμην ἢ αἰσθάνομαι πικρίαν τινά, τὴν θέτω κατὰ μέρος, διότι νομίζω ὅτι τὸ Βασιλικὸν πολίτευμα εἶναι τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἁρμόζει εἰς τὸν τόπον μας. (Χειροκροτήματα).

Καὶ ἐπειδὴ θέλω πρὸ παντὸς κατὰ τὴν πολιτικήν μου σταδιοδρομίαν νὰ ἀκολουθήσω τὰ ἴχνη τοῦ πατρός μου, θέτω κατὰ μέρος πᾶν προσωπικὸν ζήτημα καὶ δηλῶ ὅπως τὸ ἐδήλωσα καὶ εἰς τοὺς ἐκλογεῖς μου προεκλογικῶς, ὅτι θὰ εἶμαι πάντοτε ὑπέρμαχος τῆς Βασιλείας καὶ θὰ ψηφίσω δι' αὐτήν. (Χειροκροτήματα. Φωναὶ εὖγε, εὖγε).

ΔΗΜ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν λαμβάνω τὸν λόγον, κ. Πληρεξούσιοι, διὰ νὰ διαδηλώσω τὰ πολιτειακά μου φρονήματα. Οἱ παλαιότεροι ἐξ ὑμῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Στρατηγὸς Βάρδας, ὁ κ. Μπούμπουλης καὶ ἄλλοι μετὰ τῶν ὁποίων διεξήγαγον κοινοὺς ἀγῶνας κατὰ τοῦ Βενιζελισμοῦ καὶ ἐντὸς τῆς αἰθούσης ταύτης καὶ ἔξω αὐτῆς καὶ μετὰ τῶν ὁποίων ἐδέχθην καὶ ἐπεκηρύχθην καὶ διέτρεξα μυρίους κινδύνους χάριν τῆς Βασιλείας καὶ χάριν τοῦ λειμνήστου Κωνσταντίνου, γνωρίζουσι τὰς θυσίας μου καὶ τὰς πολιτειακὰς μου πεποιθήσεις. Ἔλαβα τὸν λόγον διὰ νὰ ἐκδηλώσω τὴν βαθείαν πίστιν μου ὅτι ἡ Ἑλλὰς ὑπὸ τὸν Βασιλικὸν θεσμὸν θὰ ἴδῃ καλυτέρας ἡμέρας. Ὁ ἀξιότιμος ἐκ Φλωρίνης συνάδελφος ὡμίλησε χθὲς διεξοδικῶς ἐξετάσας τὸ ζήτημα ἀπὸ ἀκαδημαϊκῆς ἀπόψεως, ποῖον ἐκ τῶν δύο πολιτευμάτων εἶναι τὸ καλύτερον. Μὲ ὅλην τὴν ἐκτίμησιν τὴν ὁποίαν τρέφω διὰ τὸν κ. συνάδελφον, νομίζω ἐν τούτοις ὅτι δὲν τέθεται οὕτω τὸ ζήτημα. Τὸ ζήτημα εἶναι τί ἐπιβάλλεται νὰ γίνῃ μετὰ τὴν ἐξέλιξιν τῶν πραγμάτων ἐν Ἑλλάδι, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ τρόπου τῆς ἐγκαθιδρύσεως τοῦ Δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ ἐθνικοτόνου κινήματος τῆς 1ης Μαρτίου καὶ ἀκόμη λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς θελήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἐν Ἑλλάδι, ὡς εἶναι διαμορφωμένη ἡ κατάστασις, ὅπου δυστυχῶς ἔχομεν χωρισθῇ εἰς δύο παρατάξεις, τὸ δὲ χάσμα εἶναι ἀγεφύρωτον εἰπατέ μοι ποῖος Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐκλεγόμενος εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν πρὸς στιγμὴν δεχθῶμεν ὅτι τὸ δημοψήφισμα ἀποβαίνει — πρᾶγμα ἀπίθανον — ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, θὰ εἶναι ἀπηλλαγμένος κομματισμοῦ ; Τίς θὰ ἀντισταθῇ εἰς τὰς ἀξιώσεις τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κόμματος, χάριν εἰς τὴν ὑποστήριξιν του ὁποίου θὰ γίνῃ Πρόεδρος. Ὅταν ἄνδρες τῆς δράσεως τοῦ Ναυάρχου Κουντουριώτη καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ζαΐμη τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ εἶναι συνυφασμένη μὲ τύσας πρὸς τὴν Πατρίδα θυσίας, δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ μὴ ὑποκύψουν εἰς πιέσεις τοῦ φυγοδικοῦντος ἀρχιστασιαστοῦ καὶ νὰ μὴ παραδοῦν τὸ Σύνταγμα, τίς ἄλλος πρόεδρος θὰ δυνηθῇ νὰ ἀντιστῇ εἰς τὰς ἀξιώσεις τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ μεγαλειτέρου κόμματος ;

Μόνον ὁ βασιλεύς, κύριοι, θὰ εἶναι ἀπρόσβλητος ἀπὸ τοιαύτας ἀξιώσεις. Ὁ λαὸς θεωρεῖ τὸν βασιλέα ὡς ἔμβλημα τῆς Ἐθνικῆς ἑνότητος. Μοὶ ἔκαμεν ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν ὅτι οἱ περισσότερον φανατισμένοι μὲ τὴν βασιλικὴν ἰδέαν εἶναι οἱ χωρικοί, οἱ ἀγρόται καὶ γενικῶς αἱ ἐργαζόμεναι τάξεις, αἱ τάξεις τῶν δυσπραγούντων ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι ζητοῦν καταφύγιον εἰς τὸν βασιλισμόν, πεπεισμένοι ὅτι εἰς αὐτὸν θὰ ἴδωσι καλυτέρας ἡμέρας. (Χειροκροτήματα).

Καὶ ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Β' κληρονομήσας τὴν σύνεσιν τοῦ πάππου του καὶ τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς τοῦ πατρὸς τοῦ Κωνσταντίνου δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θὰ ἐπαναφέρῃ τὴν εὐημερίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ λησμονήσῃ ὅτι ὁ Γεώργιος ὁ Α' ἐπεσφράγισε διὰ τοῦ αἵματός του τὴν κατοχὴν τῆς Θεσσαλονίκης, δὲν ἠμπορεῖ νὰ λησμονήσῃ ὅτι διὰ τῆς στρατιωτικῆς ἀξίας τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῶν ἐξόχων ἐπιτελῶν του ἐφθάσαμεν πρῶτοι ἡμεῖς εἰς Θεσσαλονίκην. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ λησμονήσῃ τὸν τρόπον καθ' ὃν διεξήγαγε διαπραγματεύσεις μὲ τὴν Σερβίαν ὁ Πρίγκηψ Νικόλαος ἐπιτυχὼν ὥστε τὰ δύο Κράτη νὰ διεξαγάγουν νικηφόρον πόλεμον κατὰ τῆς Βουλγαρίας, καὶ δι' αὐτὸ ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς θὰ ψηφίσῃ ὑπὲρ τῆς Βασιλείας. (Χειροκροτήματα).

Ἂν δὲ καλῶς διέγνωσα τὴν λαϊκὴν ψυχὴν ὁ λαὸς πρέπει, μετὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος, μετὰ τὴν ἐκμαγγάρισιν τῆς 9ης Ἰουνίου, ἤτις ὑπῆρξε τοιαύτη ὥστε ἡ Συνέλευσις νὰ μὴ ἐμφανίζεται μονόπλευρος, μετ' ὅλα ταῦτα λέγω ὁ λαὸς πρέπει μίαν τελείαν ἀνατροπὴν ὅλων ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἴσχυσαν κατὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ βενιζελισμοῦ καὶ τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ Βασιλέως, ὥστις δὲν θὰ ἔχῃ ἄλλο μέλημα εἰμὴ πῶς νὰ συνδέσῃ τὴν ἐπάνοδόν του μὲ τὴν εὐτυχίαν τῆς Πατρίδος.

Ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ κ. Κίρκου ὅτι δὲν πρέπει νὰ δοθῇ κομματικὸν χροιὰ εἰς τὸ Δημοψήφισμα.

Ὁ κ. Κίρκος ἔχει δίκιον καὶ νὰ σκέπτεται ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδοθῇ κομματικὴ χροιὰ εἰς τὸ δημοψήφισμα. Τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπὸ τοῦ Βήματος τούτου, ὑπουργὸς ὢν ἐξέθηκε τὰς δημοκρατικάς του γνώμας, ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἀποδίδεται κομματικὴ χροιὰ εἰς τὸ Δημοψήφισμα.

Ἀλλά, κ. Πληρεξούσιοι, τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα ὅπως ἐν πλάτει ἀνέπτυξεν ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐχρεωκόπησε τελείως. Διότι εἰς ποίαν ἄλλην περίοδον ἐσημειώθη μεγαλυτέρα ἐπιβουλὴ κατὰ τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς Δημοκρατίας; Μὴ λησμονῆτε ὅτι ἂν δὲν κατεστέλλετο τὸ κίνημα καὶ ἐπανήρχετο ὁ Βενιζέλος θὰ ἐπηκολούθουν σφαγαὶ καὶ διώξεις καὶ ὅλαι αὐταὶ αἱ ἀθλιότητες ἐν ὀνόματι τῆς Δημοκρατίας. Εἶναι ἄλλως τε ἔργον Δικαιοσύνης ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ Βασιλέως, ὁ ὁποῖος ἐξεδιώχθη βίᾳ πέραν τῶν Ἑλληνικῶν συνόρων.

Ἐν συνεχείᾳ, λέγει, ὅτι μετὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος ἔπρεπε ἅνευ δημοψηφίσματος νὰ ἐπανέλθῃ ἡ Βασιλεία. Χάριν τοῦ μέλλοντος τῆς Πατρίδος, ἔχομεν πάντες ὑποχρέωσιν νὰ ὑποκύψωμεν εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ ἐγὼ πρῶτος θὰ ὑποκύψω εἰς αὐτήν, ἐὰν τυχὸν ἀποφανθῇ ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας ὅπερ δὲν πιστεύω. Πρέπει δὲ κύριοι, τὸ δημοψήφισμα νὰ διεξαχθῇ μὲ ὅλας τὰς δυνατὰς ἐγγυήσεις. Εἰς ἕνα δὲ τοιοῦτον δημοψήφισμα ἔχω τὴν γνώμην ὅτι δὲν πρέπει νὰ τηρηθῇ ποσοστόν, ἀλλὰ ὁ λαὸς νὰ ἀποφανθῇ κατ' ἀπόλυτον πλειονοψηφίαν. Προτείνω πρὸς τοῦτο νὰ τεθῇ τροπολογία εἰς τὸ ψήφισμα καθ' ἣν ν' ἀπαιτεῖται μόνον ἡ ἀπόλυτος πλειοψηφία τοῦ λαοῦ.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Καὶ νὰ μὴ τεθῇ ἡ τροπολογία τὸ δημοψήφισμα εἶναι σύστημα πλειονοψηφικόν.

Ὁ κ. Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἀγόρευσιν τοῦ κ. Στράτου λέγει: ὁ ἀξιότιμος ἐξ Αἰτωλοακαρνανίας συνάδελφος ὁμιλήσας χθὲς ὡς ὡμίλησεν ἔσφαλε. Ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ ὁ κ. συνάδελφος τὴν βαθείαν πικρίαν τὴν ὁποίαν ἐδοκίμασεν ὁ Βασιλεὺς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, τὸ ψυχικὸν μαρτύριον τὸ ὁποῖον ὑπέστη καὶ τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἡγετῶν ὥστε νὰ μὴ εἰπῇ ὅσα εἶπε. Εἶπεν ὅτι ἤθελε νὰ παραιτηθῇ ὁ Βασιλεύς. Ἀλλ' ἐὰν διὰ τῆς παραιτήσεώς του ἔσωζεν ἐκείνους οὐδεὶς θὰ εἶχε ἀντίρρησιν. Ἀλλ' ἐὰν διὰ τῆς παραιτήσεώς του ἄφηνεν ἐλευθέρους τοὺς ἐπαναστάτας νὰ συνεχίσουν τὰ ἔργον των, διατί τότε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Πατρίδα; Διατί ἀξιοῖ ἀπὸ τὸν Βασιλέα νὰ αἰσθανθῇ ἀηδίαν καὶ περιφρόνησιν διὰ τὸν Χαβίνην, καὶ ὅλην τὴν ἄλλην χορείαν τῶν δολοφόνων τοῦ πατρός τοῦ κ. Στράτου καθ' ἣν στιγμὴν οὗτος παρεκάθητο ἄλλοτε εἰς τὴν ἰδίαν Βουλὴν μετ' αὐτῶν χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἀνάγκην τῆς παραιτήσεως;

Ν. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ. Μὲ ὅσα πολὺ ὀρθῶς λέγετε ἔχω νὰ προσθέσω καὶ τὸ ἑξῆς: Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος τοῦ ὁποίου ὅλοι γνωρίζομεν τὴν ὀδύνην τὴν ὁποίαν ἠσθάνθη κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας τὰς τραγικάς, εἶχεν ὑπ' ὄψει του καὶ τοῦτο: Ὅτι εἰς τὴν ξένην εὑρίσκετο ἐξόριστος ὁ λείμνηστος Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παραιτηθῇ τοῦ θρόνου διὰ τὴν δολοφονίαν τῶν ἓξ, διότι οἱ βασιλεῖς εὑρισκόμενοι εἰς τὸν Θρόνον, ὅπου τοὺς εἶχε τάξει ἡ ἀγάπη τῶν λαῶν των, δὲν εἶναι ἄνθρωποι μὲ κοινὰ αἰσθήματα. Ἐκπροσωποῦν τὴν ἔννοιαν τῆς

Πατρίδος καὶ πρέπει νὰ σκέπτωνται ὑψηλότερα ἀπὸ τὰ ταπεινὰ ἀνθρώπινα αἰσθήματα.

Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ. Τὴν στιγμὴν αὐτήν, κ. Πληρεξούσιοι, μοῦ ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν οἱ λόγοι τοῦ Δαντῶνος, ὁ ὁποῖος ὅταν τοῦ ἐπροτάθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ γαλλικὸν ἔδαφος εἶπεν ὅτι τότε θὰ τὸ ἐγκαταλείψῃ ὅταν θὰ συναποκομίσῃ καὶ τὴν Γαλλίαν εἰς τὰ πέλματα τῶν ὑποδημάτων του. Καὶ διερωτῶμαι πολλάκις: Πῶς εἶχε τὴν ψυχραιμίαν ὁ ἀγαπητὸς φίλος κ Στράτος νὰ παρακολουθῇ ἀγορεύοντα ἐν τῇ Βουλῇ τὸν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ὁ αὐτουργὸς τῆς δολοφονίας τοῦ πατρός του ; Πῶς κατώρθωσε νὰ πνίξῃ τὸ αἴσθημά του τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ δὲν ὑπέβαλε τότε τὴν παραίτησίν του ἀπὸ τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα;

Δ. ΚΡΙΕΖΗΣ. Ἡ παραίτησις τὴν ὁποίαν ὑπέβαλε χθὲς ὁ κ. Στράτος, μόνον ὡς πρᾶξις παιδαριώδης δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ. Ἄλλως τε εἰς τὴν πρᾶξίν του αὐτὴν τὸν ὤθησαν τὰ ἀτομικά του συμφέροντα.

Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ. Ὑποστηρίζουν τινὲς ὅτι ἐὰν ἔλθῃ ὁ βασιλεὺς θὰ ἐξαφθοῦν τὰ πάθη καὶ ὅτι θὰ περιορισθοῦν αἱ ἐλευθερίαι καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ. Πλάνη. Ὁ βασιλεὺς θὰ εἶναι ὁ πιστὸς τηρητὴς τοῦ Συντάγματος τὸ ὁποῖον ἡμεῖς θὰ συντάξωμεν καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἡμεῖς θὰ διαγράψωμεν τὰ δικαιώματά του.

Ἀλλ' εἰς ἐμὲ ὅστις δὲν παρακάθημαι εἰς τὰ ὑπουργικὰ ἑδώλια, καὶ δὲν εἶμαι οὔτε κἂν ἐκ τῶν ἐπιτελῶν τοῦ λαϊκοῦ κλύματος, εἰς ἐμὲ τὸν ἁπλοῦν μαχητήν, ἀλλὰ μαχητὴν διακινδυνεύσαντα τὴν ζωήν του, εἰς ἐμὲ ὅστις δὲν ἐδίστασε νὰ δεχθῇ σφαῖρας καὶ λίθους ἐκ μέρους ὁμάδων προσφύγων ἐξεγερθέντων ὑπὸ τοῦ κ. Παπαναστασίου, εἰς ἐμὲ ἐπὶ τοῦ σώματος τῇ ὑποκινήσει τοῦ κ. Παπαναστασίου, εἰς ἐμὲ ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν τὰ ἴχνη τοῦ λιθοβολισμοῦ, ἂς ἐπιτραπῇ νὰ ὑποβάλω εὐσεβάστως, εἰς τὸν ἀξιότιμον κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ ἴνδαλμα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ εἰς ὃν ἀποβλέπομεν πάντες μετ' ἐμπιστοσύνης διὰ τὴν καλυτέρευσιν τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων, ἂς ἐπιτραπῇ λέγω νὰ ὑποβάλω εὐσεβάστως τὴν εὐχὴν ὅπως διὰ τοῦ μεγίστου κύρους του κηρυχθῇ ὑπὲρ τῆς βασιλευομένης Δημοκρατίας.

Ἀναφερόμενος ἀκολούθως εἰς τὴν ἀγόρευσιν τοῦ κ. Μπούπουλη λέγω ὅτι ἔχει ἄδικον νὰ ζητῇ τὴν ἀναβολὴν τοῦ Δημοψηφίσματος ἐκ τοῦ φόβου τῆς παροχῆς ἀμνηστείας εἰς τοὺς καταδικασθέντας κινηματίας. Ἡμεῖς, τονίζει οἱ ὁποῖοι θὰ στηρίξωμεν τὸν θρόνον δὲν φοβούμεθα ἐπάνοδον τοῦ ἀρχιστασιαστοῦ. Ὁ Βενιζέλος κατεδικάσθη ἤδη εἰς ἀειφυγίαν ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ἡμεῖς θὰ παρατείνωμεν τὴν ἐξορίαν του, ὥστε νὰ μὴ δυνηθῇ ποτὲ νὰ πατήσῃ τὸ πόδι του εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ στυγερὸς αὐτὸς ἐγκληματίας.

Κύριοι πληρεξούσιοι, αἱ σκιαὶ τῶν ἐθνομαρτύρων καὶ ἡ συντροφεύουσα αὐτὰ σκιὰ τοῦ μεγάλου Βασιλέως Κωνσταντίνου ἐφορεύουσι σήμερον τὸ ἔργον ἡμῶν. Θὰ εἴθε λοιπὸν σεῖς οἱ ὁποῖοι θὰ ἔχετε ἀντίθετον γνώμην :

Μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ μεγάλη πλειονοψηφία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ θὰ κηρυχθῇ ὑπὲρ τῆς ἐπαναφορᾶς τοῦ βασιλέως, κατέρχομαι τὸ βῆμα μὲ τὴν πίστιν εἰς τὴν ψυχὴν ὅτι ὑπὸ τὴν βασιλικὴν αἰγίδα ἡ Ἑλλὰς θὰ γνωρίσῃ ἡμέρας εὐτυχίας, ὁμοίας πρὸς ἐκείνας τὰς ὁποίας ἐγνώρισεν εἰς τὸ παρελθόν. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης).

Δ. ΚΡΙΕΖΗΣ. Κύριοι πληρεξούσιοι, τεθέντος τοῦ ζητήματος τῆς ρυθμίσεως τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος διὰ δημοψηφίσματος αἰσθάνομαι ἐπιτακτικὸν τὸ καθῆκον καὶ ὑποχρέωσιν νὰ ἑρμηνεύσω τὴν ἔννοιαν τῆς ψήφου μου. Συνεπὴς πρὸς ἑαυτόν, καὶ πρὸς ὅσα προεκλογικῶς ἐπηγγέλθην πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς μου, δηλῶ ὅτι θὰ ὑπερψηφίσω τοῦ δημοψηφίσματος. Ἡ δήλωσίς μου αὕτη, ἀποτέλεσμα ἐλευθέρας σκέψεως καὶ βουλήσεως, θὰ ἦτο ἀτελής, ἐὰν δὲν συνωδεύετο καὶ ὑπὸ ἑτέρας δηλώσεως. Ὄχι μόνον θέλω ὑπερψηφίσῃ τοῦ δημοψηφίσματος, ἀλλά, τὸ ἐπ' ἐμοὶ, θέλω ἐργασθῇ ὑπερανθρώπως διὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας.

Ἔντιμοι συνάδελφοι παρῆλασαν πρὸ ἐμοῦ καὶ ἀνέπτυξαν τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ μειονεκτήματα τῆς βασιλευομένης καὶ τῆς ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας, ὥστε εἶναι περιττὸν νὰ ἐπαναληφθοῦν καὶ ἀπὸ ἐμέ. Κατερχόμενος ὅμως τοῦ βήματος θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νὰ ἀπευθύνω ἔκκλησιν πρὸς τοὺς ὁμοϊδεάτας συναδέλφους, μὲ τοὺς ὁποίους κοινοὶ ἀγῶνες μᾶς συνέδεσαν, καὶ νὰ τοὺς παρακαλέσω, ὅπως μὲ θάρρος, πίστιν καὶ ἐνθουσιασμὸν ἐπιληφθῶμεν τοῦ ἀγῶνος.

Οἱ ἀντίπαλοί μας ἤδη κινοῦνται καὶ ἔθεσαν ἤδη εἰς ἐφαρμογὴν ὅλας τὰς ρυπαρότητας καὶ βρωμερότητας..... (Φωναὶ διαμαρτυρίαι!).

Α. ΜΠΣΥΡΑΟΓΛΟΥ. Δὲν ἐπιτρέπονται αἱ φράσεις αὐταί... (Θόρυβος κωδονοκρουσίαι).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Διακόπτεται ἐπὶ πέντε λεπτὰ ἡ συνεδρίασις.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΚΟΠΗΝ

Ἐπαναλαμβανομένης τῆς συνεδριάσεως καταλαμβάνει τὴν ἕδραν ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως κ. Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ.

Α. ΚΡΙΕΖΗΣ. Ἀσφαλῶς παρεξηγήθησαν αἱ φράσεις μου ἐκ μέρους συναδέλφων, τοὺς ὁποίους καὶ ἐκτιμῶ καὶ σέβομαι. Αἱ φράσεις μου δὲν ἀπηυθύνοντο εἰς οὐδένα τῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ συναδέλφων, ἀλλ' εἰς τὰς ἀντιθέτους ἐφημερίδας, αἵτινες κατ' αὐτὰς ἐξεμοῦν ὕβρεις καὶ ρυπαρότητας κατὰ παντὸς βασιλόφρονος μὴ σεβόμεναι οὔτε τοὺς νεκρούς ἀκόμη.

Καταλήγων ὁ κ. ΚΡΙΕΖΗΣ ἀπευθύνει εὐχὴν πρὸς ἐκείνους, αἵτινες ἐμφαροῦνται ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων, ὅπως μὴ ἐπαναπαυθοῦν εἰς τὰς συζητήσεις ἐν τῇ Συνελεύσει, ἀλλὰ σπεύσουν εἰς τὰς ἐπαρχίας των καὶ μὲ πίστιν πρὸς τὴν ἰδέαν καὶ μὲ σύντονον καὶ συντονισμένην ἐργασίαν, διαφωτίσουν τὸν ἑλληνικὸν λαόν, καίτοι κατὰ τὴν γνώμην του ἡ Βασιλευομένη Δημοκρατία εἶναι ριζωμένη μέσα εἰς τὰς ἑλληνικὰς ψυχὰς βαθειά. Αὐτός, ἐπιλέγει, ὡς τίμιος καὶ ἁπλοῦς στρατιώτης θὰ ἀκολουθήσῃ πιστὸς εἰς τὸν ἀγῶνα τοὺς δυναμένους νὰ ἡγηθοῦν αὐτοῦ. (Χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλῶ τὴν Συνέλευσιν ὅπως διακόψωμεν μέχρις ὅτου ἔλθῃ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Μάλιστα, μάλιστα

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Διακόπτεται ἡ συνεδρίασις.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΚΟΠΗΝ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπαναλαμβάνεται ἡ συνεδρίασις, τὸν λόγον ἔχει ὁ κ. Α. Μεταξᾶς.

ΑΓΓ. ΜΕΤΑΞΑΣ. Τὸ παρελθὸν καὶ ἡ νεότης μου συνδέεται μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς βασιλικῆς Δυναστείας ἐνῷ ἡ στάσις μου σήμερον οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μὲ τὸ παρελθὸν μου. Ἂν εἶμαι σήμερον βασιλόφρων, εἶμαι διότι τὴν ἐπαναφορὰν τῆς βασιλείας θεωρῶ ἀδιστάκτως ὡς τὴν μόνην λύσιν ἵνα ἡ χώρα ἐπανακτήσῃ τὴν γαλήνην καὶ τὴν ὁμόνοιαν.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ὡς Κράτος ἡ Ἑλλὰς μόνον ὑπὸ τὸν θεσμὸν τῆς βασιλείας ηὐτύχησε, ἐμεγαλούργησε καὶ ἐμεγαλύνθη. Ἡ παραχώρησις τῶν Ἰονίων νήσων, ἡ προσάρτησις τῆς Θεσσαλίας καὶ κατόπιν ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς λοιπῆς ἑπτανήσου ἐγένοντο ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν ἀειμνήστων βασιλέων Γεωργίου Α' καὶ Κωνσταντίνου ὑπὸ τοῦ ὁποίου τὴν νικηφόρον ἡγεσίαν ὡς στρατηλάτου ἡ Ἑλλὰς εἶδεν ἡμέρας δόξης ἀλησμονήτους.

Θὰ ἀπετέλει ὄθεν κατάφωρον καὶ ἀχαρακτήριστον ἀχαριστίαν ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἡ καταργησις τῆς βασιλευομένης δημοκρατίας ἂν τὸ ἀντιπατριωτικὸν τοῦτο ἔργον ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ἔργον του. Εὐτυχῶς δὲν εἶναι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἔργον ἀλλ' εἶναι ἔργον ἐκείνων οἵτινες ἐδημιούργησαν τὸν διχασμὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ εἶχον

ἀνάγκην τῆς Δημοκρατίας πρὸς κατοχύρωσιν καὶ διατήρησιν αὐτοῦ.

Δι' αὐτοὺς ἡ Δημοκρατία ἦτο ἔργον σκοπιμότητος. Εἶναι τῆς ἐφευρέσεως των ἡ ἔννοια αὐτὴ εἰς τὸν βωμὸν τῆς ὁποίας ἐθυσίαζαν καὶ ἱερὰ καὶ ὅσια χάριν τοῦ σκοποῦ των

Θὰ μᾶς μετέβαλον καὶ εἰς ἀνδράποδα ἂν ἠδύναντο ἵνα τελειότερον μᾶς ὑποτάξωσι καὶ ἵνα ἐξασφαλίσωσι τὴν ἀπομάκρυνσίν μας ἀπὸ τῆς διοικήσεως τῶν κοινῶν.

Τὸ τελευταῖον ἐθνοκτόνον κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου ἀπέδειξεν ὑπὸ ὁποίων ἡ Ἑλλὰς περιστοιχεῖται κινδύνων καὶ πόσον ἐγγύς.

Εὑρίσκονται εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου, καὶ οὐδενὸς πιστεύω τὴν προσοχὴν διαφεύγει ὅτι ἡ κατάστασις ἥτις προηγήθη τοῦ κινήματος ἐκείνου ὑφίσταται ἀκόμη καὶ σήμερον εν τῇ εἰσεχθῇ μορφῇ της. Ὅστις ἀμφιβάλλει δὲν ἔχει παρὰ νὰ ἀναγνώσῃ τὰ καθημερινὰ δημοσιεύματα τοῦ Βενιζελικοῦ τύπου, τὰς ἀπειλογραφίας, τὰ ἀπομνημονεύματα καὶ παντοῖα ἀναγνώσματα.

Ἂν κύριοι, ἦτο δυνατὸν νὰ πεισθῶ ὅτι διὰ τῆς Δημοκρατίας θὰ καταρθοῦτο νὰ ὁμονοήσωμεν, νὰ γεφυρωθῇ τὸ μεταξὺ τῶν δύο πολιτικῶν κόσμων χάσμα, ὁρκίζομαι εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν τιμήν μου ὅτι θὰ ἦμην ὁ φανατικότερος τῶν Δημοκρατῶν. Ἀλλ' οὐδεὶς φρονῶ πιστεύει ὅτι διὰ τῆς Δημοκρατίας θὰ ἦτο δυνατὸν σήμερον καὶ μεθ' ὅσα ἐν τῷ μεταξὺ ἐπὶ μίαν 12τίαν συνέβησαν νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ γεφύρωσις αὕτη.

Οὐδενὸς ἐπίσης τὴν ἀντίληψιν εἶναι δυνατὸν νὰ διαφεύγῃ ὅτι ἡ ἐξακολούθησις τῆς καταστάσεως ταύτης ἀποτελεῖ κίνδυνον προφανῆ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπόστασιν τοῦ κράτους.

Δὲν ὑπάρχει νομίζω οὐδὲ εἷς ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ὅστις θὰ ἤθελε διαμφισβητήσει τὴν ἀλήθειαν ταύτην.

Ἡ δικαιολογία μου λοιπὸν διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ πολιτειακοῦ στάσιν μου δὲν εἶναι ἄλλο τι εἰμὴ ἡ πεποίθησις ὅτι ὁ μόνος ἀκόμη δυνατὸς τρόπος συνενώσεως τῶν διεστώτων, ἡ μόνη ἄγκυρα ἐξασφαλίσεως τῆς γαλήνης τῆς χώρας εἶναι ἡ ἐπαναφορὰ τῆς βασιλευομένης δημοκρατίας. Τοῦτο διεκήρυξα ὑπερηφράστως κατὰ τὰς προεκλογικὰς προσφωνήσεις μου πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς τοῦ Νομοῦ Ἀττικοβοιωτίας, ἀπέναντι τῶν ὁποίων ἀνέλαβον ρητὴν ὑπογρέωσιν νὰ ὑποστηρίξω ὅπου δεῖ πάσει δυνάμει τὴν ἐπαναφορὰν τῇ βασιλείας.

Τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην δὲν ἀνέλαβον μόνος ἐγὼ ἀλλ' ἀνέλαβον πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ συνυποψήφιοί μου τοῦ Νομοῦ Ἀττικοβοιωτίας ἀπέναντι τοῦ λαοῦ, διότι οὐδεὶς τούτων, λέγω οὐδείς, παρέλειψε νὰ τονίσῃ ὅτι ὁ λαὸς θὰ ἐρωτηθῇ καὶ θὰ εἶναι κύριος ν' ἀποφασίσῃ περὶ τοῦ πολιτεύματος, καὶ πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν ἐπέραινον τὸν λόγον των μὲ τὴν ἐπιφώνησιν «ζήτω ὁ βασιλεύς».

Οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία κύριοι ὅτι ταῦται δηλώσεις δὲν εἶχον ἄλλην ἀφορμὴν δὲν εἶχον ἄλλο κίνητρον εἰμὴ τὸ γεγονὸς ὅτι μὲ τὰς συγκεντρώσεις ἐκείνας τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ ὑπὲρ τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς βασιλείας ἦτο ἔκθηλον.

Εἰς αὐτὸ τὸ ὁποῖον συνέβη ἐδῶ συνέβη καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον αὐτῆς. Δὲν εἶναι ἀκριβὲς ὅτι τὸ πολιτειακὸν ἀνεκίνησεν ἐκ τοῦ μηδενὸς ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων. Ἡ Δημοκρατία διὰ μέσου κινήματος τῆς 1ης Μαρτίου εἶχεν αὐτοκτονήσει καὶ ἀπὸ τῶν πρώτων στιγμῶν ἀπὸ τῆς καταστολῆς αὐτοῦ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὅστις εἶδεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸ εἰδεχθὲς φάσμα καὶ ἠδυνήθη ν' ἀναμετρήσῃ τὸ βάθος τοῦ κρημνοῦ εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ὁποίου εὑρέθη ἡ γώρα, καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὅσας ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον δωδεκαετίαν ὑσίστατο κακοδαιμονίας μίαν μόνην ἔσχε σκέψιν, ἕνα παλμόν, μίαν φωνὴν, τὴν ἐπαναφορὰν τῆς βασιλείας.

Συνεπῶς ὄχι μόνον εἰς ἐμαυτὸν δὲν ἐνόμισα ἐπιτεταμένον οἱονδήποτε διστασμόν, οἱανδήποτε ἐπιφύλαξιν καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπέναντι τοῦ πολιτειακοῦ στάσιν μου ἀλλὰ θὰ ὑπενθυμίσω πρὸς τοὺς ἀξιοτίμους συναδέλφους μου ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ (ἂν καὶ δὲν νομίζω ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη ὑπομνήσεως) ὅτι κατόπιν ὅσων τελευταίως συνέβησαν ἤλθομεν ἐδῶ ὄχι ὡς κόμμα τὸ ὁποῖον ἐκέρδισε τὰς ἐκλογὰς ἀλλ' ὡς κατάστασις πανισχυρὸς καὶ ὄχι διὰ νὰ συντάξωμεν μόνον νομοσχέδια καὶ να ψηφίζωμεν νόμους, ἀλλὰ πρὸ παντὸς μὲ τὴν ἐντολὴν τοῦ λαοῦ ὅπως σώσωμεν τὴν πατρίδα.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει τὰ βλέμματα ἐστραμμένα πρὸς ἡμᾶς ἀναμένων ὅτι θὰ πράξωμεν τὸ καθῆκόν μας.

Ἂν ἔλαβα τὸν λόγον κύριοι συνάδελφοι ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου δὲν τὸ ἔπραξα μὲ τὴν ἀξίωσιν νὰ πείσω οἱονδήποτε. Ἡ ἀλήθεια ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι φρονῶ αὐταπόδεικτος. Τὰ πράγματα εἶναι ἀνώτερα τῆς θελήσεως τῶν ἀνθρώπων.

Αἱ δηλώσεις τοῦ ἀξιοτίμου ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὁ ὑπέροχος αὐτοῦ λόγος τῆς παρελθούσης Παρασκευῆς, ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, ἔστω μία ἐπὶ πλέον ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας ταύτης.

Ἂς προσέξουν ἐκεῖνοι οἵτινες θὰ ἐπεχείρουν νὰ παίξωσιν ἐν οὐ παικτοῖς καὶ νὰ σταθῶσιν ἀντιμέτωποι εἰς τὴν θέλησιν ἑνὸς λαοῦ ζητοῦντος νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν βατιλέα του διὰ νὰ ἐπανακτήσῃ τὴν ἀπωλεσθεῖσαν εὐτυχίαν του, διὰ νὰ ἐπανεύρῃ τὴν γαλήνην του ἵνα ἐργασθῇ καὶ ζήσῃ διὰ νὰ ἐπανεύρῃ τὴν ἀσφάλειάν του καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν τέκνων του.

Ἂς προσέξωμεν, ἡ στιγμὴ εἶναι μοναδικὴ, καὶ ἡ εὐθύνη μας ἀπέναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ ἀπέναντι τῶν ἐπερχομένων γενεῶν εἶναι τεραστία, εἶναι ἀνυπολόγιστος εἰς μέγεθος καὶ συνεπείας.

Ἔχω ἀπεριόριστον καὶ τυφλὴν ἐμπιστοσύνην ἐπὶ τὴν σύνεσιν καὶ τὸν πατριωτισμὸν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἀναμένω μετὰ πεποιθήσεως καὶ πειθαρχῶν νὰ ἴδω ἐκδηλούμενα παρ' αὐτοῦ τὰ μέτρα ἐκεῖνα ἅτινα θὰ μὲ πείσουν ὅτι συμμερίζεται τὰς ἀνησυχίας μου καὶ τὰ ὁποῖα θὰ θεωρήσω ἐπιβαλόμενα ὑπὸ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς κρισιμότητος τῶν περιστάσεων.

Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ. Ἂν, κύριοι Πληρεξούσιοι, μετὰ τὴν ἀληθῶς μνημειώδη καὶ τόσον ἐπευφημηθεῖσαν ἀγόρευσιν τοῦ ἀξιοτίμου Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως παρεῖλκεν ἴσως αἱ μακραὶ ἀγορεύσεις ἐκ μέρους ἡμῶν ἔστω καὶ ἂν αὗται ἦσαν ἄξιαι προσοχῆς καὶ ἐπικροτήσεως, οὐχ' ἧττον φρονῶ ὅτι δὲν εἶναι ὀρθὸν οὔτε δίκαιον ὅταν ἠκούσθη τόσον ζωηρὰ καὶ πείθουσα ἡ φωνὴ τῆς μετανοίας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλαχίστων ἀμετανοήτων, νὰ σιγήσῃ καὶ μὴ ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ ἐκείνων οἵτινες οὐδὲ ἐπ' ἐλάχιστον ἐκλονίσθησαν ποτὲ εἰς τὴν πίστιν των πρὸς τὸν θεσμὸν τῆς βασιλευομένης Δημοκρατίας, πίστιν τόσον πειστικῶς καὶ ἐμπράκτως ἐκ τῶν πραγμάτων δικαιωθεῖσαν. Δὲν γνωρίζω ἂν ὑπάρχωσι μεταξὺ ὑμῶν τινες καὶ τίνες, οἵτινες ἐθεώρουν μὴ ἐπίκαιρον τὴν ἀνακίνησιν τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος σήμερον. Γεγονὸς ὅμως εἶναι, ὅτι οὔτε ἡ πρωτοβουλία, οὔτ ἡ ὑπαιτιότης τούτου δύναται νὰ καταλογισθῇ εἰς τινα ἐξ ὑμῶν, διότι ἡ ἀνακίνησις τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος δὲν εἶναιπροϊὸν οἱασδήποτε ἡμῶν προσπαθείας, ἀλλ' ἡ ἀνακίνησις αὐτοῦ εἶναι ἀπότοκος τοῦ ἐγκληματικοῦ κινήματος τῆς 1ης Μαρτίου. Διότι ὅταν εὑρέθησαν πολιτικοὶ ἄνδρες ἀξιοῦντες νὰ κυβερνήσωσι τὸν τόπον καὶ ἀπαγγελλόμενοι τὸν ἐμπνευστὴν καὶ ἐμψυχωτὴν τῶν δημοκρατικῶν ἰδεωδῶν οἵτινες ἀπεκαλύφθησαν κατὰ τόσον ἀνίερον καὶ ἐγκληματικὸν τρόπον συνωμοτοῦντες κατὰ τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν καὶ τοῦ ἀντιπάλου πολιτικοῦ κόσμου, τοῦ κόσμου ἐκείνου ὅστις καίτοι παρέμεινε πιστὸς καὶ ἑδραῖος εἰς τὰς πολιτειακὰς αὐτοῦ ἀρχὰς καὶ πεποιθήσεις ἐν τούτοις δὲν ἐδίστασε νὰ καταπνίξῃ τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ καὶ ὑποτάξῃ τὰς πεποιθήσεις του εἰς τὸ γενικώτερον τοῦ τόπου συμφέρον καὶ νὰ μεταβληθῇ αὐτὸς ἐπὶ κινδύνῳ, πολλάκις ἐκδηλωθέντι, νὰ χάσῃ τὴν δημοτικότητα αὐτοῦ, εἰς φρουρὸν καὶ ἑδραιωτὴν τῆς Δημοκρατίας ὅταν, λέγω οἱ πολιτικοὶ οὗτοι ἄνδρες πρὸς τοιοῦτον πολιτικὸν κόσμον ἀντὶ νὰ τείνωσι φιλικὴν καὶ εὐγνώμονα χεῖρα,

ἔτειναν τὴν χεῖρα τοῦ δολοφόνου καὶ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ συνωμότου, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ καταπνιγῇ περαιτέρω ἡ φωνὴ τοῦ δικαίου καὶ τὸ αἴσθημα τῆςπολιτειακῆς ἀποκαταστάσεως. Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ἀνακινηθῇ τὸ πολιτειακὸν ζήτημα ὅταν οἱ πολιτικοὶ οὗτοι ἄνδρες ἐθεώρησαν καὶ ἠθέλησαν τὴν Δημοκρατίαν ἑταίραν καὶ θεραπαινίδα τῶν ἰδίων αὐτῶν πολιτικῶν βλέψεων καὶ συμφερόντων, ὅταν ἠθέλησαν τὸν ἈνώτατονΤῆς Πολιτείας"Αρχοντα νὰ χρησιμοποιήσωσι,καὶ ἐχρησιμοποίησαν πλέον ἢ ἅπαξ, ὡς ὄργανον αὐτῶν ἄλλοτε μὲν νὰ διαλύσῃ Βουλὴν ἀπολαύουσαν τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ λαοῦ καὶ ἄλλοτε ἀντισυνταγματικῶς νὰ μεταβάλῃ τὸν ἐκλογικὸν νόμον συμφώνως πρὸς τὸ πολιτικὸν αὐτῶν συμφέρον καὶ ὅταν μεθ' ὅλα ταῦτα δὲν ἐξησφάλιζον τὴν μονοπωλειακὴν ἄσκησιν τῆς ἐξουσίας νὰ καταφεύγωσιν εἰς τὰ κινήματα καὶ τὴν βίαν. Ὅταν, λέγω, τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἐξέλιξις τοῦ τοιούτου πολιτεύματος ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις καὶ τὰ διδάγματα αὐτῶν τῶν δημιουργῶν του, δὲν εἶναι ἄπορον πῶς ἀνέκυψε τὸ πολιτειακὸν ζήτημα ἀφ' ἑαυτοῦ, πάντοτε σοβοῦν ἐν Ἑλλάδι. Δὲν εἶναι ἄπορον πῶς ἀνέκυψε τοῦτο, ἀλλ' ἄπορον εἶναι πῶς ἡ ἀποτυχία τῶν δύο ἐθνοκτόνων κινημάτων τὰ ὁποῖα κατέστειλεν ἡ ἀσυγκράτητος ὁρμὴ καὶ στοργὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πρὸς τὰς ἐλευθερίας του ἐδίδαξαν τὸν Ὑπουργὸν τῆς Λαϊκῆς Κυβερνήσεως περὶ τῆς στερεότητος τοῦ Δημοκρατικοῦ πολιτεύματος καὶ δὲν ἐδίδαξαν αὐτὸν ὅτι ὁ λεγόμενος Δημοκρατικὸς κόσμος ὁ ὁποῖος ἐπέβαλε τοῦτον ὡς ὄργανον τῶν ἐπιδιώξεών του δὲν εἶχε ποτὲ αἰσθανθῇ τὴν ἐλαχίστην συμπάθειαν καὶ πίστιν πρὸς αὐτὸ καὶ ὅτι οὗτος τὴν τήρησιν αὐτοῦ ἐνεπιστεύθη μόνον εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῆς ἰδικῆς μας παρατάξεως,δι' ἑαυτὸν δὲ ἐκράτησε μόνον τὴν προνομιακὴν εὐχέρειαν τῆς ἀνατροπῆς του ἑκάστοτε καὶ κατὰ τὸ συμφέρον του. Ὅταν λοιπὸν οὕτω τεθέντος ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων θετικωτέραν ἐμφάνισιν αὐτοῦ ἡ Κυβέρνησις ὑπεσχέθη εἰς τὸν ἕλληνα. λαὸν τὴν διὰ δημοψηφίσματος ἐπίλυσιν τοῦ πολιτειακοῦ, τί ἄλλο σημαίνει τοῦτο παρὰ ὅτι τὸ κόμμα, τὸ Λαϊκὸν,καὶ οἱ ὑπὸ τὴν σημαίαν αὐτοῦ ἐκλεγέντες Βουλευταὶ βαρύνονται μὲ τὴν ὑποχρέωσιν καὶ τὴν λαϊκὴν ἐντολήν, ὄχι μόνον νὰ ψηφίσωσιν ὑπὲρ τοῦ δημοψηφίσματος ἀλλὰ καὶ νὰ λάβωσιν θετικὴν ἐν αὐτῷ θέσιν ὑπὲρ τῆς βασιλευομένης Δημοκρατίας;

Δὲν εἶμαι ἐξ ἐκείνων οἵτινες πιστεύουσιν ὅτι διέτρεχε κίνδυνον τινὰ ὁ ἐκλογικὸς ἀγών, ἀλλὰ καὶ πιστεύω παραλλήλως ὅτι τὸ ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα δὲν θὰ ἦτο τόσον νικηφόρον καὶ θριαμβευτικὸν ἄνευ τῆς ὑποσχέσεως περὶ δημοψηφίσματος, διότι ὀφείλουσι νὰ ὁμολογήσωσιν οἱ ἐλθόντες εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰς λαϊκὰς μάζας ὅτι ἡ ὕψωσις ὑπὸ τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Ἐλευθεροφρόνων ὡς ἐκλογικοῦ συνθήματος τῆς Βασιλικῆς παλινορθώσεως ἠλέκτρισε καὶ ἐγοήτευσε τὰς λαϊκὰς μάζας, διότι ἐνῷ ἐνεφανίζετο ἀπὸ τὸ ἕν μέρος μία τάξις ἐκλογέων ἔξαλλος ἐξ ἐνθουσιασμοῦ καὶ θορυβώδης ἐξ ἄλλου οἱ ἰδικοί μας οἱ ἐκλογεῖς, βαθύτερον καὶ θετικώτερον βασιλόφρονες ἐθορυβήθησαν καὶ ἔμειναν ἐνεοὶ ὑπολαμβάνοντες ἑαυτοὺς ὡς προδότας τοῦ μακροῦ ἀγῶνός των καὶ τῆς ἰδεολογίας των ἐὰν ἔμεναν ἀδιάφοροι. Διὰ τοῦτο φρονῶ ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐκλεγέντων ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ λαϊκοῦ κόμματος πληρεξουσίων δύναται ὄχι μόνον νὰ ἀρνηθῇ τὴν ψῆφισιν τοῦ δημοψηφίσματος, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνεργήσῃ κατ' αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ θεσμοῦ τῆς Βασιλείας. Διότι ποία ἄλλη εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ ἐρωτήματος περὶ δημοψηφίσματος παρὰ ἡ συμπάθεια πρὸς μεταβολὴν τοῦ πολιτεύματος; Δὲν φρονῶ ὅτι δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ τις ὅτι τὸ δημοψήφισμα ἐκηρύχθη πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ τόνωσιν τῆς Δημοκρατίας.

Ἡ Κυβέρνησις προέτεινε τὸ δημοψήφισμα οὐχὶ ἄνευ λόγου, ἀλλὰ ὑπείκουσα εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τῶν πεποιθήσεών της ὅτι μεγίστη μερὶς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν στέργει εἰς τὴν διατήρησιν μορφῆς τοῦ πολιτεύματος, δὲν στέργει εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τῆς δοκιμῆς αὐτοῦ καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸ δοκιμασίας περαιτέρω τῶν γενικωτέρων τοῦ τόπου συμφερόντων. Μετὰ τοῦτο ὁ ῥήτωρ ἀσχολεῖται διὰ μακρῶν μὲ τὴν θέσιν τῶν πληρεξουσίων οἵτινες ἐξελέγησαν ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος καὶ καταλήγει ὅτι δὲν δύναται νὰ εἶναι ἄλλη ἡ ἔννοια τῆς προτάσεως περὶ δημοψηφίσματος ὅταν τοῦτο τίθεται ὑπὸ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, τοῦ κόμματος ἐκείνου τοῦ ὁποίου καὶ ἡ ἱστορικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ παράδοσις εἶναι συνυφασμένη μετὰ τοῦ Θεσμοῦ τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας. Διότι τὸ κόμμα τοῦτο ὄχι μόνον εἶναι τὸ κόμμα τὸ ὁποῖον κατηγορήθη ὡς ἀσκήσαν βασιλικὴν πολιτικὴν ἀλλ' εἶναι καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔμεινε πιστὸν εἰς τὰς πολιτειακὰς αὐτοῦ πεποιθήσεις μέχρι πρὸ διετίας, ὅτε ἀνεγνώρισε τὴν Δημοκρατίαν ὄχι διὰ ν' ἀπαρνηθῇ τὰς ἀρχάς του οὔτε διὰ νὰ ὑπονομεύσῃ αὐτὴν, ἀλλὰ διὰ νὰ συντελέσῃ εἰς ὁμαλὸν πολιτικὸν βίον ἐν τῷ τόπῳ. Ἂν δὲ ἡ θυσία του αὕτη δὲν εὗρεν ἀπήχησιν εἰς τὰς ψυχὰς τοῦ ἀντιπάλου πολιτικοῦ κόσμου τίποτε δὲν ὑπάρχει τὸ ὁποῖον νὰ δικαιολογῇ τὴν περαιτέρω ἀβαρίαν αὐτοῦ. Ἴσως μοῦ παρατηρήσητις. ἀλλὰ πῶς ἠθέλατε ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐκβιάσῃ τὴν θέλησιν τοῦ λαοῦ; Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο δὲν εὐσταθεῖ διότι ἂν ἡ Κυβέρνησις ἐπίστευεν ἀντίθετον τὴν θέλησιν τοῦ λαοῦ δὲν θὰ εἶχε τὴν ἀφέλειαν μετὰ μίαν ἀσφαλῆ ἐκλογικὴν ἐπιτυχίαν νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἄγρευσιν μιᾶς ἀποτυχίας διὰ τοῦ δημοψηφίσματος. Ἐὰν δὲ ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων ἐπροτίμησε τὸ Λαϊκὸν τοῦτο ἔπραξεν ὄχι μόνον διότι ἐπίστευσε δι' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀσφαλεστέραν καὶ ὁμαλοτέραν βασ.λικὴν παλινόρθωσιν, ἀλλὰ καὶ διότι, ὡς, λέγει ὁ ῥήτωρ διετήρει τὴν ἀνάμνησιν μιᾶς ἐνεργείας τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτοῦ ἡ ὁποία ὁσονδήποτε καὶ ἂν ἦτο δεδικαιολογημένη ὑπὸ τὰς περιστάσεις ὑφ' ἃς ἔκρινεν οὗτος τότε ἐν τούτοις ὁ λαὸς τὴν ἐσημείωσεν εἰς βάρος αὐτοῦ.

Ἀλλ' εἶναι καὶ ἕτερον : ὅτι ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων, ἐμπνευσθεὶς τὴν τελευταίαν στιγμὴν μὲ τὴν ἰδέαν τῆς ὑψώσεως ὡς ἐκλογικοῦ σήματος τῆς βασιλικῆς παλινορθώσεως ἔσπευσε νὰ συγκροτήσῃ τοὺς συνδυασμούς του εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε καὶ ὄχι ἀπὸ ἀγωνιστὰς πραγματικοὺς τῆς βασιλικῆς ἰδεολογίας ἀλλὰ ἀπὸ πρόσωπα τὰ ὁποῖα συνέλεξεν ἐκ πάσης κομματικῆς παρατάξεως.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Μὲ συγχωρεῖτε, ἔχετε λάθος. Τὰ πρόσωπα τῶν συνδυασμῶν μου ἦσαν καὶ εἶναι καθαρῶς φιλοβασιλικά. Ἐὰν δὲν εἶχον κομματικὰ στελέχη ἰσχυρὰ — αὐτὸ εἶναι ἄλλο ζήτημα. Δέν τὰ ἔλαβον εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε, εἶναι πρόσωπα ἀξιότιμα.....

Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ. Δὲν κατηγορῶ τὰ πρόσωπα, κατηγορῶ τὰς ἰδέας τῶν προσώπων, δηλαδὴ λέγω ὅτι αἱ ἰδέαι τῶν προσώπων καὶ τὸ παρελθόν των ἦτο τοιοῦτον ὥστε νὰ μὴ σᾶς ἐπιτρέπετε νὰ τὰ περιλάβετε εἰς συνδυασμοὺς οἱ ὁποῖοι εἶχον τοιοῦτον ὑψηλὸν προορισμόν.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ὅλα τὰ πρόσωπα τῶν συνδυασμῶν μου ἦσαν φιλοβασιλικά.

Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ. Ἐπειδὴ μὲ προκαλεῖτε θὰ σᾶς ἐρωτήσω εἰς τὸν Νομὸν Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας εἴχατε ὑποψηφίους τοῦ συνδυασμοῦ σας τὸν Ἰατρίδην, τὸν Φαρμάκην. Ἦσαν ὑποψήφιοι τοῦ Βενιζελικοῦ συνδυασμοῦ εἰς τὰς παρελθούσας ἐκλογάς; Εἴχατε τὸν Γουλιμῆν, δὲν ἦτο ὑποψήφιος τοῦ Καφανταρικοῦ συνδυασμοῦ εἰς ὅλας τὰς προηγουμένας ἐκλογάς;

Λ. ΜΕΤΑΞΑΣ. Κύριε Πληρεξούσιε, τοιαῦτα παραδείγματα θὰ ἠδυνάμην νὰ ἀναφέρω καὶ ἐγὼ διὰ τοὺς συνδυασμούς σας, καὶ μάλιστα πολλά. Ἀναφέρατε τὸν κ. Γουλιμῆν. Εἶναι φιλοβασιλικὸς, ὅταν δὲ ἔλαβε μέρος εἰς τὸν συνδυασμὸν τοῦ κ. Καφαντάρη ἐνθυμεῖσθε ὅτι τότε ἦτο ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν οὔτε πολιτειακὸν ζήτημα εἶχεν ἀνακινηθῇ οὔτε τίποτε ἄλλο, ὁ δὲ κύριος Καφαντάρης τότε ἐθεωρεῖτο ἀντιβενιζελικός. Ἦτο μία ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ σεῖς μετὰ τὰς ἐκλογὰς

ἀνεγνωρίσατε τὴν δημοκρατίαν. Διατί ἐπιτίθεσθε, λοιπόν, τόσον ἐναντίον τοῦ κ. Γουλιμῆ;

Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ. Διότι ἦτο τόσον φιλοβασιλικὸς ὥστε ὅταν ἡμεῖς πρὶν ἢ ἀναγνωρίσωμεν τὴν Δημοκρατίαν τὸν ἐκαλέσαμεν νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸν συνδυασμὸν ὡς πρῶτον ὅρον μᾶς ἔθεσε νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὴν Δημοκρατίαν! Τόσον ἦτο φιλοβασιλικός. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἐστερήσατε τὸν ἐκλογικόν σας ἀγῶνα τῆς σοβαρότητος καὶ τῆς πίστεως ἐπὶ τὴν ἀποτελεσματικότητά του.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Δὲν ἔπρεπε, κ. πληρεξούσιε, νὰ θίξετε τὸ ζήτημα τοῦτο μέσα εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν μέγας ἀριθμὸς τῶν ὑποψηφίων σας παρουσιάζεται μέσα εἰς τὴν συνέλευσιν ὡς λάτρης τῆς Δημοκρατίας.

Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ. Δὲν εἶμαι σύμφωνος εἰς τοῦτο ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ ἀδικαιολόγητον τὸ φαινόμενον διότι ἡμεῖς εἴχομεν καταρτίσει τοὺς συνδυασμούς μας πρὶν ἢ σεῖς κατέλθετε μὲ τὸ σῆμα αὐτό, οὔτε εἴχαμε ὑπ' ὄψει μας τοιοῦτο ζήτημα, οὔτε κατόπιν ἐθέσαμεν ὡς ζήτημα τῆς ἐκλογῆς τῶν προσώπων τὸν φιλοβασιλισμόν των.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἡ κατάθεσις τοῦ σήματός μας ἐγένετο πρὸ πάσης καταρτίσεως συνδυασμῶν, διήρκεσε δὲ ὁ καταρτισμὸς τῶν συνδυασμῶν σας μέχρι καὶ τῶν τελειταίων ἡμερῶν πρὸ τῶν ἐκλογῶν. Λέγετε δὲ σεῖς αὐτὰ ὅταν ἴσχυρὸν μέλος τοῦ συνδυασμοῦ σας τῆς Αἰτωλοακαρνανίας ἐπ' τοῦ ἑήματος αὐτοῦ ἐξεφώνησε χθὲς τὸν γνωστὸν λόγον;

Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ. Τὸν ἐξεφώνησαν τὸν λόγον αὐτόν, ἀλλὰ μετὰ τὰς ἐκλογὰς καὶ εἴ τις ἄλλος ἐκ τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν σημαίαν ἐκλεγέντων θέλῃ νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἐκλογικήν του δύναμιν δύναται νὰ παραιτηθῇ καὶ νὰ κατέλθῃ εἰς τὰς ἐκλογὰς διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὸ ἀνάστημά του. Δὲν διστάζω μάλιστα νὰ εἴπω ὅτι ἂν ἔχῃ τὸ θάρρος τῆς γνώμης αὐτῆς ἡ Ἐθνοσυνέλευσις καὶ ἡ μερὶς ἐκείνη, ἡ ὁποία ἀντιτάσσεται εἰς ἡμᾶς, πρέπει νὰ ζητήσῃ τὴν αὐτοδιάλυσιν, διὰ νὰ κατέλθῃ ἐκ νέου πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, διὰ νὰ ἴδῃ ἐὰν ἐπανέλθῃ εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν. (Χειροκροτήματα).

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Συμφωνῶ καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ ἀντιλέγων διὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, τοῦτο ὅμως θέλω νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω ὅτι πρῶτος ἠρχίσατε νὰ προσβάλλετε ἐντίμους πολιτευομένους.

Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ. Δὲν τοὺς προσέβαλα. Ἐὰν θεωρήσητε προσβολὴν τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἤσκησαν, τότε βεβαίως τοὺς προσέβαλα.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Τὸ «εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε» εἶναι προσβλητικόν.

Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ. Ὑπὸ τὸ κράτος καὶ τὴν βίαν τῆς πιέσεως τοῦ χρόνου.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Δὲν εἶναι μόνον τὸ κράτος τῆς βίας. Μὲ ἀναγκάζετε νὰ σᾶς εἴπω καὶ ἄλλα πράγματα. Ἠγωνίσθημεν ἡμεῖς ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Στρατιωτικοῦ Νόμου, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς λογοκρισίας, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἐκκαθαρίσεων, αἱ ὁποῖαι διήρκεσαν μέχρι τῶν ἐκλογῶν καὶ πέραν αὐτῶν. Θέλετε νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ ζήτημα αὐτό; Ἐγὼ δὲν διστάζω, ἀλλὰ μὲ προκαλεῖτε σεῖς. Τοῦτο σᾶς λέγω, ὅτι αὐτὸ τὸ θέαμα, τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται μέσα εἰς τὴν Συνέλευσιν αὐτὴν καὶ τὸ ὁποῖον σεῖς πρὸ ὀλίγου κατεκρίνατε, διότι συνυπεψήφιοί σας ἐμφανίζονται σήμερον ὡς δημοκρατικοί, τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι σεῖς τοὺς συνδυασμούς σας δὲν τοὺς καταρτίσατε μὲ ὅσην ἐπιμέλειαν ἔπρεπε νὰ τοὺς καταρτίσητε.

Ι. ΜΑΛΛΩΣΙΣ. Δὲν ἤμεθα ἕνωσις βασιλοφρόνων ἡμεῖς.

Μετὰ τοῦτο ὁ κ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς θέσεως τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Λαικοῦ κόμματος ἐν τῷ δημοψηφίσματι καὶ τονίζει ὅτι δὲν εἶναι νοητὴ ἡ οὐδετερότης αὐτοῦ ἐν αὐτῷ. Δὲν εἶναι νοητή, λέγει, μία κυβέρνησις νὰ φέρῃ τὴν πολιτικὴν εὐθύνην τῆς ἐνεργείας καὶ τοῦ ἀποτελέσματος ἑνὸς δημοψηφίσματος μένουσα οὐδετέρα. Δὲν εἶναι νοητὸν ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Λαικοῦ κόμματος ὁ διαδραματίσας τόσον ἱστορικὸν ρόλον κατὰ τὴν πολυτάραχον αὐτὴν ἐποχὴν ἀκριβῶς λόγῳ τοῦ πολιτειακοῦ καθ' ἣν στιγμὴν περιεβλήθη μὲ τὴν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀκριβῶς ἕνεκα αὐτοῦ νὰ μείνῃ οὐδέτερος καὶ ἄνευ γνώμης. Εἶναι διάφορος λέγει ἡ ἔννοια τῆς οὐδετερότητος ἀπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐνεργείας εἰλικρινοῦς καὶ ἀνοθεύτου δημοψηφίσματος διασφαλίζοντος τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἐλευθέρας θελήσεως τοῦ λαοῦ. Διότι τοιοῦτον πρέπει νὰ εἶναι τὸ ψηφοφόρισμα εἶναι γίνῃ εἰς πάντας σεβαστόν. Ὅταν λοιπὸν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Λαικοῦ κόμματος ἔχει ὡς ὀφείλει νὰ ἔχῃ γνώμην ὄχι προσωπικήν, ἀλλὰ πολιτικὴν ἐπ' αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ τηρῇ ταύτην ἀνεκδήλωτον.

Διότι ὑπέρτατον καθῆκον τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν εἶναι νὰ ἔχωσι γνώμην ἐπὶ παντὸς ζητήματος ἀλλὰ καὶ τὴν γνώμην ταύτην νὰ ἀναπτύσσωσι καὶ διαφωτίζουσι τὸν λαὸν χαράσσοντες κατευθύνσεις. Τὴν γνώμην αὐτῶν ὀφείλουσι νὰ διαδηλῶσι καὶ διατρανῶσιν εἰς πίστιν ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεώς της. Πῶς εἶναι λοιπὸν δυνατὸν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ν' ἀφίσῃ ἐκθέτον καὶ ἔρμαιον τὴν μεγίστην μερίδα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὴν μετὰ πίστεως καὶ θρησκευτικῆς εὐλαβείας ἀποβλέπουσαν εἰς αὐτὸν, εἰς τὰς ἐπιτηδείους διαδόσεις καὶ κακοβούλους φήμας; Ἔτι δὲ μᾶλλον πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ ἱστορικὸς καὶ νικηφόρος ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, μιᾶς ἱερᾶς ἰδεολογίας τὴν ὁποίαν ἐτήρησε πρῶτος αὐτὸς καὶ ἔπειτα οἱ ἄλλοι ἡμεῖς ἀσβεστον εἰς τὰς ψυχὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, νὰ ἔχῃ γνώμην οὐδετέραν καὶ ἀδιάφορον ἢ ἔστω καὶ διάφορον πρὸς τὰς ἐλπίδας καὶ τοὺς πόθους αὐτοῦ τοὺς ὁποίους οἱ ἀγῶνές του ἐσφυρηλάτησαν; Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ πιστεύῃ τις ὅτι ὁ ὑπερσώφρων καὶ ἔντιμος Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος δύναται νὰ ἀρίσῃ ἐκθέτους τὰς ὑψηλὰς ἀρχὰς καὶ παραδόσεις αὐτοῦ αἵτινες ἐνεψύχουν τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν εἰς μίαν ὑπερτέραν εὐλάβειαν καὶ πίστιν πρὸς τὸν Βασιλικὸν θεσμὸν ὡς συμβόλου Ἐθνικῆς ἑνότητος καὶ κοινωνικῆς πειθαρχίας ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐζήσαμεν ἡνωμένοι καὶ ἥσυχοι ἐπὶ μακρὸν χρόνον καὶ νὰ μὴ ἀντιταχθῇ εἰς τὰ ἀσταθῆ καὶ ἀβέβαια δόγματα τὰ ὁποῖα ὑπὸ τὸ πρόσχημα μιᾶς κακῶς ἐννοουμένης καὶ ἀναρχουμένης ἐλευθερίας ἀπειργάσθησαν τὴν σημερινὴν κακοδαιμονίαν καὶ φθορὰν κοινωνίας καὶ πολιτείας καὶ τὰ ὁποῖα μᾶς ἄγουσιν ἴσως βραδέως ἀλλ' ἀσφαλῶς εἰς κοινωνικὴν ἀναρχίαν; Διότι μὴν πλανώμεθα. Ἂν καὶ ἐπ' ἐλάχιστον ἐξέλθωμεν τοῦ ἀστέγου καὶ ἀκεφάλου Πολιτειακοῦ οἰκνδομήματος ὑπὸ τὸ ὁποῖον διατελοῦμεν καὶ ἐδοκιμάσαμεν ὅλας τὰς μορφὰς τῶν κινημάτων καὶ ἀνωμαλιῶν θὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὸ βάραθρον καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν. Μετὰ τοῦτο ὁ ρήτωρ ἐκθέτει τὰ ἐλαττώματα τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας καὶ προσθέτει ὅτι κακῶς οὗτος θεωρεῖται ὡς ὁ μᾶλλον ἐξελιγμένος τύπος πολιτεύματος, ἐν ᾧ σήμερον μετὰ τὴν κατάρρευσιν τοῦ δόγματος τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας ὡς μύθου ἐν τῇ πολιτικῇ ζωῇ τῶν λαῶν δύο ἀντίθετοι διαγράφονται πολιτικαὶ ροπαί, ἡ μία ἤτις ἐπιζητεῖ τὴν συγκέντρωσιν τῆς κυριαρχίας εἰς τὸ πρόσωπον ἑνὸς μονίμου Ἄρχοντος Βασιλέως ἢ καὶ Δικτάτορος ἔτι καὶ ἡ ἄλλη ἥτις ἐπιδιώκει τὴν ἀντικατάστασιν τῆς πολιτικῆς διὰ τῆς οἰκονομικῆς ὀργανώσεως. Διότι τὸ ἀσταθὲς Πολίτευμα τῆς αἱρετῆς Δημοκρατίας κατεδείχθη ἀνίκανον νὰ ἀντιμετωπίσῃ καὶ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἁρμονίαν τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα αἱ σύγχρονοι οἰκονομικαὶ συνθῆκαι, ἐδημιούργησαν. Φρονῶ λοιπὸν ὅτι ὅταν ἔχωμεν πρὸ ἡμῶν ἕνα λαὸν ἀγωνιῶντα διὰ τὸ μέλλον καὶ τὴν ἡσυχίαν αὐτοῦ λαὸν ὁ ὁποῖος μᾶς περιέβαλε μὲ τὴν πάμψηφον ἐμπιστοσύνην του ἐν ᾧ τοῦ ἐξηγγέλλομεν τὴν μεταβολὴν τοῦ πολιτεύματος, δὲν πρέπει νὰ ἀφαιρέσωμεν ἀπὸ αὐτὸν τὴν ἐλπίδα περὶ τῆς

σωτηρίας αὐτοῦ ἣν πιστεύει ὅτι θὰ εὕρῃ ἐν τῇ Βασιλ. ἐπαλινορθώσει. Χειροκροτήματα παρατεταμένα).

Ἀκολούθως λαμβάνει τὸν λόγον ὁ κ. Π. ΓΥΙΟΚΑΣ, ὅστις λέγει. τὰ ἑξῆς.

Π. ΓΥΙΟΚΑΣ. Κύριοι πληρεξούσιοι, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην προτοῦ εἰσέλθω εἰς τὸ θέμα μου νὰ ἐξάρω τὴν γενναίαν καὶ ἐπαινετὴν πρᾶξιν τοῦ ἀξιοτίμου ἐξ Αἰτωλοακαρνανίας τέως συναδέλφου, ὅστις πιστεύων εἰς τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα τῆς χώρας καὶ μὴ θέλων νὰ ἔλθῃ εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὸν ἐκλέξαντα αὐτὸν λαόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἴσως ἄλλοι συνυπεψήφιοί του ὑπεσχέθησαν τὴν ἐπαναφορὰν τῆς Βασιλείας, ἀφοῦ ἔκαμε τὸ κατηγορητήριον τοῦ θεσμοῦ τούτου, ἀφοῦ ἐτόνισε στεντορείως τὸν διθύραμβον τοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος, εἰς τὸ ὁποῖον πιστεύει, παρητήθη τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος. Ἀπέδειξε τρανώτατα ὅτι δὲν πολιτεύεται διὰ τὰ ἀξιώματα, ἀλλὰ διὰ τὰς ἰδέας, ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι τέκνον γνήσιον τοῦ μεγάλου ἀειμνήστου πατρός του. Μολονότι κατ' ἐμὲ ἡ παραίτησίς του δὲν ἦτο ἀναγκαία, καθόσον καὶ ἄνευ ταύτης ἠδύνατο νὰ ἐργασθῇ διὰ τὴν Δημοκρατίαν, ἐν τούτοις ἔδωκε γενναίαν καὶ εὐγενεστάτην ἀπάντησιν εἰς τὸν ἀξιότιμον συνάδελφον κ. Γεώργιον Ράλλην, ὅστις κατὰ τὴν προχθεσινὴν του ἀγόρευσιν ἠθέλησε νὰ ρίψῃ εἰς τοὺς Δημοκρατικοὺς τὸν φόβον ὅτι δῆθεν ἐὰν κατὰ τὸ Δημοψήφισμα ἐπικρατήσῃ ἡ Δημοκρατία, θὰ διαλυθῇ ἡ Ἐθνοσυνέλευσις καὶ θὰ χάσωμεν τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα. Ὄχι, οἱ δημοκρατικοὶ οὔτε πτοοῦνται ἀπὸ τὰς εὐθύνας, οὔτε δελεάζονται ἀπὸ τὰ ἀξιώματα, ἀλλὰ τὰ θυσιάζουσι χάριν τῆς ἰδέας των.

Καὶ ἤδη εἰσέρχομαι εἰς τὸ Θέμα. Ἀπὸ τριμήνου ἤδη τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα τῆς χώρας τελεῖ ὑπὸ τὸ βάρος μιᾶς δεινῆς κατηγορίας ἀπαγγελθείσης ὑπὸ τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ἀρχηγοῦ τοῦ κόμματος τῶν Ἐλευθερορρόνων καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συνεργαζομένων βασιλοφρόνων, καὶ ὑποστηριζομένης ὑπὸ πλείστης μερίδος τῶν στελεχῶν τῶν κυβερνώντων κομμάτων. Κατηγορεῖται ἡ Δημοκρατία ὡς ἔνοχος ὅλων τῶν ἐσωτερικῶν ἀνωμαλιῶν τῆς χώρας, ὅλων τῶν δικτατοριῶν, τῶν ἐπαναστάσεων καὶ κινημάτων τῶν λαβόντων χώραν κατὰ τὴν τελυταίαν 20ετίαν, ἐνῷ εἶναι παγκοίνως γνωστὸν ὅτι αἰτία ὅλων αὐτῶν τῶν περιπετειῶν εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ἐδίχασε βαθύτατα τὸν ἑλληνικὸν πληθυσμόν, ἐκεῖνος ὅστις εἰς τὴν ἐγωπαθῆ ἀρχομανίαν του οὐδέποτε ἐδίστασε νὰ θυσιάσῃ τὰ ἱερὰ καὶ ὅσια τῆς πατρίδος, ἐκεῖνος ὅστις δικαίως ἀπεκλήθη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ Δράκος, οὐχὶ ὅμως τῆς Χαλέπας, ἀλλ' ὁλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος, διότι ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα ἐπανειλημμένως καθήμαξε. Καλεῖται νὰ δώσῃ λόγον τῶν πράξεων ἡ Δημοκρατία διὰ τὰ κινήματα τοῦ Βενιζέλου καὶ τῆς συμμορίας του, καθ' ἣν στιγμὴν εἶναι γνωστὸν καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς Βασιλείας ἐγένοντο τοιαῦτα κινήματα μὲ καταστρεπτικὰς συνεπείας διὰ τὴν χώραν καὶ ἐπέτυχον, ἐνῷ ἐπὶ Δημοκρατίας μὴ ἀνεχομένης ὡς ἐκ τῆς φύσεώς της τυραννίσκους, ἀπέτυχον παταγωδῶς. Καὶ διατί τότε νὰ μὴ κατηγορήσωμεν τὴν Βασιλείαν, ἥτις δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντιδράσῃ ἐναντίον τεσσάρων ἐκθρονισέων της ὑπὸ τοῦ ἀπαισίου γέροντος καὶ νὰ κατηγορήσωμεν **τὴν** Δημοκρατίαν, ἥτις ἀντέδρασε γενναίως καὶ θριαμβευτικῶς; Ὄχι, κύριοι πληρεξούσιοι, δὲν θὰ δικάσωμεν τὴν Δικαιοσύνην ἀντὶ τοῦ ἐγκλήματίου, δὲν θὰ δικάσωμεν τὴν Δημοκρατίαν, ἀντὶ τοῦ Βενιζέλου, ὅστις εἶναι ἡ αἰτία ὅλων τῶν ἐθνικῶν μας περιπετειῶν. Αὐτὸς πταίει δι' ὅλα καὶ ἡ Δημοκρατία τὸν κατεδίκασεν εἰς θάνατον καὶ τὸν ἔθεσεν εἰς ἀδυναμίαν νὰ βλάψῃ τὴν χώραν εἰς τὸ μέλλον καὶ τοῦ κατέλυσε τὸ συγκρότημα τῶν ὑπνωτισμένων ἀνθρώπων, οἵτινες τὸν ἐβοήθουν εἰς τὰ κακοῦργα κατὰ τῆς ὁμαλότητος τοῦ πολιτικοῦ βίου τῆς χώρας ἐγκλήματά του καὶ ἀφύπνησε τὸν ὑπνωτισμένον συρφετόν του, ὅστις ἀνανήψας ἐστράφη πρὸς ἡμᾶς, ἐστράφη πρὸς τὸ Λαϊκὸν Κόμμα καὶ ἀνεγνώρισε τὰ σφάλματά του καὶ ἀπεκήρυξε τὸν Σατανᾶν καὶ ἐλυτρώθη ἀπὸ τὴν δουλείαν του. Καὶ ἐνῷ ταῦτα συντελοῦνται, καὶ ἐνῷ ὁ δημιουργὸς τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ ἐξέλιπε πολιτικῶς καὶ ἐνῷ σύμπας ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι πρόθυμος νὰ λησμονήσῃ τὸ παρελθὸν τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ καὶ ἀλληλοσπαραγμοῦ, ἐνῷ ὑπὸ τὴν φωτεινὴν καὶ σώφρονα ἡγεσίαν τοῦ μεγάλου Ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος συντελεῖται ἡ ἐθνικὴ μας ἀναγέννησις καὶ ἀναδημιουργία, εὑρέθησαν ἄνθρωποι, μὴ δυνηθέντες νὰ ἀρθῶσιν εἰς τὸ ὕψος τῶν περιστάσεων, ὑποτάξαντες εἰς τὸ κομματικόν των συμφέρον τὸ γενικὸν συμφέρον τῆς χώρας, οἱ ὁποῖοι ὅλως ἀκαίρως ἀνεκίνησαν τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα, ἀνεζωπύρωσαν τὰ παλαιὰ πάθη, ἔδωσαν εἰς τοὺς καταλυθέντας ἀντιπάλους μας συνεκτικὸν δεσμόν, χωρὶς νὰ σεβασθοῦν πρὸς καιρὸν τοὐλάχιστον τὴν νοσοῦσαν πατρίδα, τὴν καθημαγμένην Ἑλλάδα, ἥτις εἶχεν ἀνάγκην ἡσυχίας, γαλήνης, ἀναρθώσεως. Καὶ λέγω, ὅτι ἐξεμεταλλεύθησαν τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα πρὸς κομματικὴν ἐκμετάλλευσιν. Ἂς μὴ βιασθῇ ὁ σεβαστὸς Ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθερορρόνων νὰ διαμαρτυρηθῇ, καθόσον τὴν ἐκμετάλλευσιν ἀποδίδω, οὐχὶ εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ἐπίστευεν εἰς τὴν Βασιλείαν, διότι σέβομαι ἀπολύτως τὴν περὶ τούτου δήλωσίν του, ἀλλὰ διότι ἐγνώριζεν ὅτι δὲν ἦτο καιρὸς διὰ τοιαῦτα ζητήματα καὶ ὅμως τὸ ἔπραξεν. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἐτέθη καὶ μετὰ πρωτοφανοῦς μάλιστα σοβαρότητος τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα, δὲν ἦτο δυνατὸν εἰμὴ ὁ ὑπεύθυνος Κυβερνήτης τῆς χώρας νὰ δώσῃ μίαν λύσιν καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νοῦς σώφρων καὶ μεγαλοφυὴς νὰ δώσῃ ἄλλην λύσιν ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὁ σεβαστὸς Ἀρχηγὸς τοῦ κόμματός μας.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Τί ἐννοεῖτε λέγοντες ὅτι τὸ ζήτημα ἐτέθη ἀκαίρως; Παραδέχεσθε δηλαδὴ ὅτι τὸ Δημοκρατικὸν Πολίτευμα εἶναι μὲν ὑπόδικον ἀλλ' ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀφήσωμεν νὰ τὸ κρίνωμεν ἀργότερα; Αὐτὸ ἐννοεῖτε:

Π. ΓΥΙΟΚΑΣ. Ἐφ' ὅσον ἐτέθη ὀφείλομεν νὰ δώσωμεν μίαν λύσιν. Κατ' ἐμὲ κακῶς ἐτέθη. Ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ λυθῇ ἀργότερον ὅταν ἡ χώρα θὰ ἐπανεύρισκε τὴν γαλήνην της. Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη μου.

Ἔλεγον λοιπόν, συνεχίζει, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν, νοῦς σώφρων καὶ μεγαλοφυὴς ὡς εἶναι ὁ Κυβερνήτης τῆς χώρας νὰ μὴ δώσῃ τὴν λύσιν ἣν ἔδωκεν.

Τοιουτοτρόπως ἀπεφεύχθησαν αἱ βίαιαι καὶ ἀψυχολόγητοι λύσεις καὶ ἐδόθη καιρὸς πρὸς σωφρονεστέρας σκέψεις, καὶ πρὸς λύσιν φυσικήν, τιμίαν καὶ δικαίαν τοῦ ἀκανθώδους τούτου ζητήματος.

Καὶ τὸ Δημοψήφισμα θὰ γίνῃ. Θὰ γίνῃ διότι τὸ ὑπεσχέθη ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος πρὸς τὸν λαόν, θὰ γίνῃ διότι ἐφ' ὅσον ἡ ἀνακίνησις τοῦ ζητήματος ἐπανέφερεν εἰς τὰς καρδίας μέρους τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τοῦ μικροτέρου καθ' ἡμᾶς, αἰσθήματα νοσταλγίας πρὸς τὸ καταλυθὲν βασιλικὸν πολίτευμα, αἰσθήματα τόσον περισσότερον σεβαστά, καθόσον οἱ φορεῖς τούτων ἠναγκάσθησαν νὰ τὰ κρύψωσιν εἰς τὸ ὑποσυνείδητον αὐτῶν οὐχὶ διὰ τῆς πειθοῦς, ἀλλὰ διὰ τῆς βίας, πρέπει τὰ αἰσθήματα ταῦτα νὰ ὁδεύσωσι πρὸς τὴν λήθην διὰ τῆς ἐπικρατήσεως ἄλλων αἰσθημάτων εὐγενεστέρων: ποῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν θέλησιν τῆς πλειοψηφίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τῆς ὑποταγῆς εἰς τὰ γενικώτερα συμφέροντα τῆς χώρας.

Ἀφοῦ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ δημοψήφισμα, ἂς μᾶς ἐπιτραπῇ μία παρένθεσις ἀπολογίας ὑπὲρ τῆς ὑπὸ κατηγορίαν Δημοκρατίας. Εἶναι ἀναμφισβήτητον, κύριοι πληρεξούσιοι, ὅτι ἡ ἀβασίλευτος Δημοκρατία εἶναι τὸ τελειότερον τῶν πολιτευμάτων, τὸ καλύτερον προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν ἐλεύθερον χαρακτῆρα τοῦ Ἕλληνος. Καὶ οἱ ἀντιφρονοῦντες πρὸς ἡμᾶς δὲν ζητοῦν μοναρχίαν, ἀλλὰ βασιλευομένην κοινοβουλευτικὴν Δημοκρατίαν, δηλαδὴ ἓν πολίτευμα, τὸ ὁποῖον νὰ διαφέρῃ τῆς ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας μόνον κατὰ τὴν ἰδιότητα τοῦ προσκαίρου ἢ ἰσοβίου Ἀνωτάτου Ἄρχοντος,

Καὶ ὡς παράδειγμα ἠκούσθησαν ὀνόματα χωρῶν, ὅπως ἡ Ἀγγλία, ἡ Σουηδία, ἡ Ὁλλανδία κλπ. ἔνθα ἀκριβῶς ὁ ἰσόβιος καὶ κληρονομικὸς ἄρχων περιορίζεται εἰς τὰ ἀπολύτως δημοκρατικά του καθήκοντα καὶ μόνον κάμνει τὴν βασιλικὴν του ἐμφάνισιν εἰς τὰς δημοσίας τελετάς. Δηλαδὴ ἡ Βασιλεία εἶναι καλὴ ἐκεῖ ὅπου οὐσιαστικῶς δὲν ὑπάρχει. Ἀλλὰ ἐρωτῶ τὴν Συνέλευσιν. Διατὶ ὅταν πρόκειται νὰ ἐκλέξωμεν ἕνα δημοκρατικὸν ρυθμιστὴν τοῦ πολιτικοῦ βίου τῆς χώρας μας νὰ μὴ ζητήσωμεν παρ' αὐτοῦ καὶ ὡρισμένα πιστοποιητικὰ μορφώσεως, πείρας, χαρακτῆρος καὶ ἐθνικῶν ὑπηρεσιῶν, ἀλλὰ νὰ βάλωμεν οἱονδήποτε ἔτυχε νὰ ἔχῃ βασιλικὴν τὴν καταγωγήν; Ἐὰν διὰ τὸν κατώτατον ὑπάλληλον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας ζητοῦμεν ὡρισμένα προσόντα, διατὶ νὰ μὴ ζητήσωμεν ἀπὸ τὸν Ἀνώτατον Ἄρχοντα αὐτῆς; Καὶ κάτι ἄλλο. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἶναι ὑπεύθυνος ἔναντι τοῦ λαοῦ τῆς χώρας του καὶ τῆς Δικαιοσύνης αὐτῆς, κατὰ βραχέα δὲ χρονικὰ διαστήματα ὑποβάλλεται ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ λαοῦ του καὶ ἐκφράζεται ἡ πρὸς αὐτὸν ἐμπιστοσύνη του ἢ ἀντικαθίσταται ὑπὸ ἄλλου. Διατὶ ὁ Βασιλεὺς δύναται νὰ ἔχῃ πλεονεκτικὴν θέσιν ἔναντι τοῦ Προέδρου, ἀφοῦ δύναται νὰ βασιλεύσῃ ἐπὶ γενεὰς γενεῶν ἀνευθύνως χωρὶς οὐδέποτε νὰ γίνῃ ἡ ἐξακρίβωσις τῆς ὑποθέσεως, ἐὰν ἡ ἰσχύς του στηρίζεται πράγματι εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ; Καὶ ὅταν ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐκτραπῇ τῶν καθηκόντων του ὑπάρχει ὁ εὔκολος τρόπος τῆς ἀπομακρύνσεώς του καὶ τῆς ἀντικαταστάσεώς του. Ἀλλ' ἐὰν ὁ Βασιλεὺς ἐκτραπῇ, τί γίνεται: Ἐπανάστασις καὶ ἐμφύλιος σπαραγμός. Ἡ Βασιλεία, κύριοι πληρεξούσιοι, σημαίνει προσήλωσιν πρὸς ὡρισμένας παραδόσεις, ὡρισμένους τίτλους, ὡρισμένα ἀξιώματα, πρὸς ὡρισμένας συνηθείας, σημαίνει ἔκστασιν πρὸ τοῦ ἐκθαμβωτικοῦ μεγαλείου τοῦ θρόνου, σημαίνει στάσιν, ἡ ζωὴ ὅμως δὲν σταματᾷ, ἡ ζωὴ προχωρεῖ, εἶναι διαρκὴς ἀγών, ὅπως προσφυῶς εἶπεν ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων, ἡ ζωὴ ἀπαιτεῖ καθημερινὴν ἀναπροσαρμογὴν πρὸς τὰς ἑκάστοτε δημιουργουμένας κοινωνικὰς συνθήκας, ἡ ζωὴ σημαίνει κίνησιν, εἶναι Δημοκρατική.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως). Νομίζω, κ. πληρεξούσιε, ὅτι ἐξετάθητε καὶ σεῖς καὶ οἱ ἄλλοι ἀγορεύσαντες πέραν τῶν ὁρίων τοῦ θέματος. Ἐδῶ δὲν συζητοῦμεν ποῖον εἶναι τὸ καλλίτερον πολίτευμα. Τὰς ἀπόψεις ἐπ' αὐτοῦ θὰ ἀναπτύξητε ἐνώπιον τοῦ λαοῦ τῆς περιφερείας σας. Σήμερον συζητοῦμεν ἂν πρέπῃ νὰ ἐνεργηθῇ ἢ ὄχι τὸ Δημοψήφισμα. Ἡ Συνέλευσις χάνει μὲ τὰς μακρηγορίας αὐτάς. Παρακαλῶ νὰ συντομεύσετε τὰς ἀγορεύσεις διότι ἐπληροφορήθην ὅτι ἐσημειώθη κάποια ἀνωμαλία. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, παρακαλῶ, νὰ ἐξαντληθῇ ἀπόψε ὁ κατάλογος τῶν ἐγγεγραμμένων ὥστε αὔριον νὰ ὁμιλήσω ἐγὼ καὶ ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Μάλιστα, μάλιστα. Παραιτούμεθα τοῦ λόγου. Θὰ ἐκθέσωμεν τὰς ἀπόψεις μας ἐνώπιον τοῦ λαοῦ.

Ν. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ. Ἐγώ, κ. Πρόεδρε, δηλῶ ὅτι παραιτοῦμαι τοῦ λόγου, ἐπιφυλασσόμενος τὰς γνώμας μου ἐπὶ τοῦ πολιτειακοῦ νὰ ἐκθέσω ἐνώπιον τοῦ λαοῦ.

ΕΙΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΣ. Νὰ ἀναγνωσθῇ ὁ κατάλογος τῶν ἐγγεγραμμένων ὥστε οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ παραιτηθοῦν τοῦ λόγου νὰ τὸ δηλώσουν. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο καὶ ἐνῷ ἀναγινώσκεται ὁ κατάλογος ὑπὸ τοῦ γραμματέως κ. Ι. Μάλλωση δημιουργεῖται θόρυβος ἄλλων μὲν πληρεξουσίων δηλούντων ὅτι παραιτοῦνται τοῦ λόγου καὶ ἄλλων διαμαρτυρομένων διότι δὲν συνεχίζεται ἡ συζήτησις.

Ὁ κ. Κ. ΚΑΛΚΑΝΗΣ ζωηρῶς διαμαρτυρόμενος λέγει ὅτι ἡ ἀνάγνωσις τοῦ καταλόγου γίνεται παρὰ τοῦ κανονισμοῦ καὶ ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀποτελεῖ δέσμευσιν τῶν πληρεξουσίων νὰ ἀναπτύξουν τὰς γνώμας των.

Ὁ κ. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ λέγει ὅτι παραιτεῖται τοῦ λόγου περιοριζόμενος μόνον εἰς τὸ νὰ διαδηλώσῃ τὴν πίστιν του πρὸς τὴν Βασιλείαν.

Κατόπιν τῶν διαμαρτυριῶν πολλῶν πληρεξουσίων ἀποφασίζεται ὅπως ἐξαντληθῇ ὁ κατάλογος τῶν ἐγγεγραμμένων νὰ ὁμιλήσουν.

Ἀποκαθισταμένης τῆς ἡσυχίας ὁ κ. Π. ΓΥΙΟΚΑΣ λέγει ὅτι τὸ Δημοψήφισμα θὰ γίνῃ. Τὸ φρόνημα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ θὰ ἐκδηλωθῇ εἰλικρινῶς ἀνόθευτον, ἀληθινόν. Περὶ τούτου μία ἐγγύησις ὑπάρχει μεγάλη, ἡ παρουσία τοῦ σεβαστοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ἐπὶ κεφαλῆς τῶν τυχῶν τῆς χώρας. Ἂς μὴ τὸν ὠθοῦν λοιπὸν καὶ αὐτὸν νὰ ἐκδηλωθῇ ὑπὲρ τῆς Βασιλείας, διότι δὲν πρέπει νὰ τὸ πράξῃ, διότι οἱ μεγάλοι ἀρχηγοὶ ὁδηγοῦν καὶ δὲν παρασύρονται. Καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ὁ σεβαστὸς πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως θὰ ὁδηγήσῃ τὴν χώραν πρὸς τὸ ἁγνὸν καὶ ἀνόθευτον Δημοψήφισμα. Ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλ' ἐπειδὴ μερικοὶ πληρεξούσιοι ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ εἶπον ὅτι μὲ τὸ ζήτημα τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς Βασιλείας τίθεται καὶ τὸ ζήτημα τῆς παραμονῆς τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Ἀρχήν, ὑπάρχει νομίζομεν, ὑποχρέωσις ὅπως ρητὴ γίνῃ δήλωσις ὅτι οὐδεμία πολιτικὴ σημασία εἶναι δυνατὸν νὰ δοθῇ εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ Δημοψηφίσματος. Τοῦτο εἶναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη, διότι τὸ Δημοψήφισμα δὲν πρέπει νὰ ἐμπνεύσῃ ἐμπιστοσύνην μόνον εἰς τοὺς ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει Δημοκρατικούς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἄλλον πολιτικὸν κόσμον τῆς χώρας. Εἶναι ἀνάγκη ὅπως μετάσχῃ καὶ οὗτος κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ δημοψηφίσματος, διότι ἄλλως ὁ σκοπός του ματαιοῦται. Σκεφθῆτε, Κύριοι πληρεξούσιοι, ποῖος θὰ διαδεχθῇ τὴν Κυβέρνησιν ταύτην φθειρομένην ἐκ τῆς ἐξουσίας;

Ἡ ἐπανάστασις; Τότε ἡ καταστροφὴ εἶναι τελεία. Καὶ ἐὰν κρατήσωμεν τὸν ἀντίπαλον κόσμον εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν πολιτικῶν πραγμάτων τῆς χώρας, εἰς αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα θὰ καταλήξωμεν. Ἂς μὴ εἶναι λοιπὸν ἀνυπόμονοι οἱ Βασιλόφρονες καὶ ἂς ἀφήσουν τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Κόμματός μας νὰ κρατήσῃ τὴν μόνην ἐνδεικνυομένην στάσιν οὐδετερότητος ὄχι μόνον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐνταῦθα θὰ ἐκάμνομεν σπουδαίαν παράλειψιν ἐὰν δὲν ἐκάμνομεν εὔφημον μνείαν τῆς σεμνῆς, μετριοπαθοῦς καὶ ὄντος πατριωτικῆς ἀγορεύσεως τοῦ Βασιλόφρονος ἄλλοτε συναδέλφου ἀξιοτίμου κ. Μπούμπουλη. Οὗτος μολονότι ἐκ τῶν παλαιῶν στελεχῶν τοῦ Λαϊκοῦ Κόμμαος, μολονότι Βασιλόφρων παθὼν μύρια κακὰ ὑπὸ τοῦ Βενιζελισμοῦ, ἐν τούτοις ἐστάθη μετριοπαθής. Ὑπέταξε τὸ αἴσθημα εἰς τὴν φρόνησιν καὶ εἶπεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ τὸ δημοψήφισμα προτοῦ ἐπουλωθοῦν αἱ χαίνουσαι ἀκόμη πληγαὶ τῆς καθημαγμένης ἀπὸ τὰ πλήγματα τοῦ Βενιζελισμοῦ Πατρίδος. Καὶ ἐπρότεινεν ὅπως ἀναβληθῇ τὸ δημοψήφισμα δι' εὐθετώτερον χρόνον, ὅταν ἡ Κυβέρνησις κρίνῃ τοῦτο σκόπιμον καὶ ἀφοῦ προηγουμένως ἐπανέλθῃ εἰς τὸν ὁμαλὸν βίον καὶ ἀνορθωθῇ. Δὲν δυνάμεθα εἰμὴ νὰ ἐπικροτήσωμεν τὴν πρότασιν ταύτην, μολονότι δημοκρατικοὶ ἡμεῖς, διότι πᾶσα ἀναβολὴ συντελεῖ εἰς τὴν λῆψιν σκέψεων σωφρονεστέρων καὶ τὴν ἄμβλυνσιν τῆς δημιουργηθείσης ὀξύτητος περὶ τὸ καθεστωτικόν. Ἕτερον ζήτημα τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ καθορισθῇ πρὸ τῆς διενεργείας τοῦ Δημοψηφίσματος εἶναι τὸ ποσοστὸν τῶν ψήφων, οἵτινες δέον νὰ συγκεντρωθῶσι διὰ τὴν ἀνατροπὴν τοῦ ἰσχύοντος πολιτεύματος. Βεβαίως δὲν εἶναι δυνατὸν διὰ σχεδὸν ἰσοψηφίας ν' ἀνατραπῇ τὸ πολίτευμα, διότι τότε, ἐὰν ἐλαμβάνετο τοῦτο ὡς βάσις οὐδέποτε θὰ εἴχομεν εὐστάθειαν πολιτειακήν. Δέον νὰ ὁρισθῇ ποσοστὸν τοὐλάχιστον 70 ἢ 75 ο)ο, διότι πολλοὶ λόγοι μᾶς πείθουσιν ὅτι εἶναι δυνατὸν μία συμπτωματικὴ μειοψηφία νὰ σχηματισθῇ ὀφειλομένη εἰς λόγους ὅλως διόλου ψυχολογικῆς ἐπιρροῆς ὡρισμένων γεγονότων κακῶς ἑρμηνευομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὡς ἐν προκειμένῳ τοῦ κινήματος τῆς πρώτης Μαρτίου, τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον δὲν κατεστάλη ἐν ὀνόματι τῆς Βασιλείας, ὥς τινες ἠθέλησαν νὰ ὑποστηρίξουν, ἀλλὰ τοὐναντίον κατεστάλη ἐν ὀνόματι τῆς Δημοκρατίας, διότι οἱ ἐθελονταὶ τῆς καταστολῆς τοῦ κινήματος ἐζητωκραύγαζαν

ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας εἰς τὸν Στρυμόνα, καὶ τὰ ἀεροπλάνα μας ἔρριπτον εἰς τοὺς ἐπαναστάτας προκηρύξεις ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας καὶ ὁ Ἀνώτατος Ἄρχων τῆς χώρας ἐξέδωκε διάγγελμα, διαρκοῦντος τοῦ κινήματος, ὅτι ἡ Δημοκρατία δὲν κινδυνεύει.

Ἂς εὐχηθῶμεν λοιπὸν ὅτι κατὰ τὸ Δημοψήφισμα θὰ δοθῇ μία μεγάλη πλειοψηφία εἰς τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα, ἵνα ἐπανεύρῃ ἡ χώρα τὴν γαλήνην της καὶ τὴν συναδέλφωσιν.

Ζήτω ἡ Ἑλληνικὴ Δημοκρατία καὶ ἡ συναδέλφωσις ὅλων τῶν ἑλλήνων.

Μ. ΣΓΟΥΡΟΣ. Ἠγάπησα, λέγει, ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων τὸν θεσμὸν τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας καὶ ἡ ἀγάπη μου πρὸς τὴν Βασιλείαν μετατράπη εἰς πίστιν ὅταν ἀνδρωθεὶς ἀργότερον μετέσχον εἰς τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνας τῆς Πατρίδος μου, τῆς Κρήτης. Δι' ἡμᾶς τοὺς Κρῆτας ἡ ἔννοια τῆς Βασιλείας ἦτο συνυφασμένη μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς πατρίδος. Εἶναι παράδοσις, εἶναι θρῦλος (Χειροκροτήματα). Καὶ ἡ πίστις μου ἠνδροῦτο ὅταν ἔβλεπον τὸν Στρατηλάτην Βασιλέα Κωνσταντῖνον ὁδηγοῦντα τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν πρὸς τὴν δόξαν καὶ συγγράφοντα τὰς λαμπροτέρας σελίδας τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας ,ὅταν ἔβλεπον τοὺς Πρίγκηπας καὶ τὰς πριγκιπίσσας νὰ σπεύδουν νὰ συμβάλουν εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς ἐθνικῆς μας ἀποκαταστάσεως. Δυστυχῶς ἐνῷ πάντα ταῦτα ἐπετελοῦντο ἐνεφανίσθη ἕνας κυβερνήτης ἐγωπαθής, ἡ κακὴ μοῖρα τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ὁ ὁποῖος ἐστράφη ἀκάθεκτος κατὰ τῆς Βασιλείας. Καὶ ἀπὸ τότε ὁ πολιτικὸς οὗτος εἰς ἕνα συμπόσιον συμπολιτῶν του μεταξὺ τῶν ἄλλων εἶπε «Εἶμαι ἕτοιμος νὰ θερίσω τὴν Βασιλείαν». Καὶ ἀργότερον ἐξαπέλυσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν πρωτότοκον πολιτικόν του υἱόν, τὸν κ. Παπαναστασίου ἵνα μᾶς διδάξῃ καινὰ δαιμόνια. Ἐφόνευσαν οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν τὰ πολιτικὰ κεφάλια τοῦ τόπου διὰ νὰ ἐπιβάλουν κατόπιν τὴν Δημοκρατίαν των.

Ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως διὰ τῆς ἀγορεύσεώς του ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει ἔθηκε τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν των, καὶ δὲν δύναται κανεὶς καλῆς πίστεως συζητητὴς νὰ μὴ παραδεχθῇ ὅτι κατὰ τὴν ἑνδεκαετῆ δοκιμασίαν τοῦ Δημοκρατικοῦ πολιτεύματος ἀντιμετωπίσαμεν ἐπαναστάσεις δικτατορίας, καὶ τελευταίως τὸν ἐμφύλιον σπαραγμόν. Κατόπιν ὅλων τούτων τῶν δοκιμασιῶν εἶμαι βέβαιος, κύριοι Πληρεξούσιοι, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὅλως αὐθορμήτως καὶ αὐτοβούλως θὰ ὑπερψηφίσῃ κατὰ μεγάλο ποσοστὸν τὸν θεσμὸν τῆς Συνταγματικῆς Βασιλείας. Καθῆκον δὲ ὅλων ἡμῶν τῶν πολιτευομένων εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Λαὸς ἔχει ἐμπιστευθῇ τὰς τύχας του, εἶναι νὰ συμβάλωμεν δι' ὅλων τῶν δυνάμεών μας εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ ποσοστοῦ τούτου πρὸς τὸ καλὸν τῆς Πατρίδος. Ἐγὼ ἐν τῷ μέτρῳ τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων θὰ συμβάλω εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ δημοψηφίσματος ἐκ τοῦ ὁποίου πρόκειται νὰ ἐξέλθῃ νικήτρια ἡ Βασιλεία. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

Μεθ' ὃ περὶ ὥραν 10ην μ. μ. συναινούσης τῆς Συνελεύσεως διακόπτεται ἡ συνεδρίασις διὰ τὴν 11 μ. μ.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΚΟΠΗΝ

Ὥρα 11 μ. μ. καταλαμβάνει τὴν ἕδραν ὁ ἀντιπρόεδρος κ. Α. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ καὶ συνεχίζεται ἡ διακοπεῖσα συνεδρίασις.

Ὁ κ. Α. ΚΑΜΠΑΝΗΣ ὁμιλῶν ἐπὶ τῆς συζητήσεως τοῦ ψηφίσματος «περὶ διενεργείας τοῦ δημοψηφίσματος» λέγει τὰ ἑξῆς:

Προτοῦ ἄρξωμαι τοῦ λόγου μου, κύριοι συνάδελφοι, θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νὰ ἐκφράσω τὴν ἔκπληξίν μου διὰ τὴν ἐπιχειρηθεῖσαν αἰφνιδιαστικὴν διακοπὴν τῆς συνεδριάσεως παρὰ τοῦ Προέδρου.

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν). Ὁ κύριος Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως παρεκάλεσεν ὅπως τῷ προσκομισθῇ ὁ κατάλογος τῶν ἐγγεγραμμένων νὰ ὁμιλήσουν ἐπὶ τοῦ συζητουμένου ψηφίσματος καὶ ἂν τινες ἐξ αὐτῶν θὰ ἐπεθύμουν ἑκουσίως νὰ παραιτηθοῦν τοῦ λόγου. Οὐδεὶς διενοήθη, οὔτε ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, πολὺ περισσότερον δὲ τὰ μέλη αὐτῆς, νὰ περιορίσουν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου εἰς τοὺς κ. κ. πληρεξουσίους, ἐφ' ὅσον εἶναι γεγονός, ὅτι ἡ συζήτησις θὰ διεξαχθῇ καὶ αὔριον.

Α. ΚΑΜΠΑΝΗΣ. Εἶμαι σύμφωνος, ἀλλ' ἐκ τοῦ Προεδρείου ἠκούσθη ἡ φωνὴ «ἡ συζήτησις θεωρεῖται περαιωμένη».

Κ. ΒΕΡΡΟΙΟΠΟΥΛΟΣ. Ἠρωτήθη πρὸς τοῦτο ἡ Συνέλευσις, κ. συνάδελφε.

Α. ΚΑΜΠΑΝΗΣ. Δὲν μέμφομαι τὸ Προεδρεῖον, ἀλλ' ὀφείλω νὰ τονίσω, ὅτι ἡ παροῦσα Συνέλευσις δὲν πρέπει νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς απεραντολογος, διοτι το ζητημα με το οποιον ασχολειται εἶναι, ὅπως ὀρθῶς εἶπεν ὁ σεβαστὸς πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, κεφαλαιωδέστατον, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὅσον περισσότεροι συνάδελφοι λάβουν τὸν λόγον καλῶς θὰ πράξουν. Δὲν θὰ επραττον καλως ἂν ὁ κύριος Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐξέφραζε τὴν γνώμην αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ κεφαλαιωδεστάτου τούτου ζητηματος, ἐφ' ὅσον ὅμως οὗτος φρονει ὅτι δεν ἐπεστη ἀκόμη ἡ στιγμὴ νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην του κάθε πληρεξούσιος ἔχει καθῆκον καὶ ὑποχρέωσιν ἔναντι τοῦ λαοῦ νὰ ειπῃ τὴν γνώμην του.

Τὸ θέμα μας, κύριοι συνάδελφοι, εἶναι ἡ διενέργεια τοῦ δημοψηφίσματος. Ἐτέθη καλῶς παρὰ τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως τὸ θέμα τοῦτο, ινα ὁ κυριαρχος λαος ἀμερολήπτως ἐκφράσῃ τὴν κυρίαρχον γνώμην του. Θὰ διεξήγετο, ἀσφαλῶς ὁ εὐγενέστερος, ὁ ὑψηλότερος τῶν ἀγώνων, ἐὰν ὁ ἀντίπαλος ἡμῶν πολιτικὸς κόσμος, ὁ ἑκουσίως παραμένων ἔξω τῆς Συνελεύσεως, λησμονῶν τὸ παρελθόν, τὸ πλῆρες μισῶν καὶ παθῶν παρελθόν, ἤθελε κατέλθῃ ὡς καλῆς πίστεως συζητητὴς καὶ ὡς τίμιος ἀνταγωνιστὴς εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἀλλ' ὁ Βενιζελισμός, δυστυχῶς, εἶναι ἀμετανόητος καὶ ἀδιόρθωτος. Καταπτοηθείς, εὐθὺς μετὰ τὸ κίνημα, καὶ πτύσσων τὴν κεφαλὴν ἀπεκήρυξε τὸν στασιαστὴν καὶ ἐξῆμεσε κατ' αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ Δικαστηρίου μυρίας ὕβρεις καὶ τρομεροὺς χαρακτηρισμούς, ἀλλὰ μόλις παρῆλθεν ὁ κίνδυνος ὕψωσε καὶ πάλιν θρασεῖαν τὴν κεφαλὴν καὶ ἤρχισε νὰ προβλέπῃ νοθείας εἰς τὸ δημοψήφισμα καὶ προκαταβολικῶς νὰ ὁμιλῇ περὶ μὴ ἀναγνωρίσεώς του, διότι δὲν θὰ λάβῃ αὐτὸς μέρος. Οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ παραβλέπει καὶ αὐτὰς τὰς συμφιλιωτικὰς προσπαθείας τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ κατηγορεῖ αὐτὸν ὡς ὑπονομεύσαντα τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα, διότι ἐδέχθη νὰ γίνῃ τὸ δημοψήφισμα. Ἀκολουθοῦντες δὲ οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν τοὺς προσφιλεῖς των μεθόδους τῶν συκοφαντιῶν καὶ τῶν ὕβρεων οὐδενὸς φείδονται διὰ νὰ ρίψουν τὰ ἅγια τοῖς κυσί.

Προϊωνίζονται ὅτι τὸ δημοψήφισμα θὰ εἶναι ἐπιτυχὲς διὰ τὴν Βασιλευομένην Δημοκρατίαν καὶ ἐξεμοῦν ποταπὰς ὕβρεις καὶ χυδαιότητας ἐναντίον τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β' διὰ τὸν ὁποῖον, εὐρυμαθέστατος βενιζελικὸς πολιτικὸς καὶ φίλος μου ὁ κ. Ἀνδρ. Μιχαλακόπουλος μοῦ ἔλεγε τῷ 1930 ὅτι πρόκειται περὶ ἀνδρὸς περινουστάτου, ἰσχυροῦ τὸν χαρακτῆρα, ἱκανωτάτου διπλωμάτου, ὅστις θὰ ἦτο χρήσιμος εἰς τὸ Κράτος ὡς Βασιλεύς.

Καὶ ἐνῷ τοιαύτην γνώμην εἶχε περὶ τοῦ Βασιλέως Γεωργίου καὶ ὁ βενιζελικὸς οὗτος πολιτικὸς ὁ ἀντίπαλος τύπος ἐξεμεῖ, ἀπὸ σκοπιμότητα καὶ μόνον, ὕβρεις χυδαίας.

Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ Βενιζελικοὶ ἐπιστήμονες πλαστογραφοῦν τὰ κείμενα διὰ νὰ δημιουργήσουν ἀπατηλὰς ἐντυπώσεις. Ἔχω ἐδῶ ἄρθρον τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Σβώλου, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεθέσαμεν τὴν μόρφωσιν καὶ διαπαιδαγώγησιν τῶν τέκνων μας, καὶ ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ παραβλέπει σκοπίμως μίαν φράσιν τοῦ ψηφίσματος «μὲ τὸ σύστημα τῆς Κοινοβουλευτικῆς Κυβερνήσεως» διὰ νὰ εἴπῃ ἀναισχύντως, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ὑπονομεύει τὴν Δημοκρατίαν.

Αὐτοὶ εἶναι, κύριοι συνάδελφοι, οἱ βενιζελικοὶ καὶ ὅλα αὐτὰ διότι θεωροῦν τὴν Δημοκρατίαν τέκνον των. Τὴν Βενιζελικὴν Δημοκρατίαν εὔχονται, δυστυχῶς, οἱ ἀπὸ χρηστοῦ συνειδότος, ἀγορεύσαντες συνάδελφοι νὰ ὑπαρασπίσουν.

Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν, τὸ Λαϊκὸν Κόμμα, τὸ ὁποῖον εἶναι κόμμα παραδόσεων καὶ ἔχει τὰς ρίζας του ἀπὸ τὸ Τρικουπικὸν καὶ Θεοτοκικὸν κόμμα, ἐν τῇ μεγίστῃ του δὲ πλειοψηφίᾳ εἶναι βασιλόφρον νὰ ὑποτάξῃ τὴν γνώμην του εἰς τὰ δημοκρατικὰ μέλη του, τὰ ὁποῖα μετὰ μερικῶν φίλων ριζοσπαστικῶν ἀποτελοῦν τὴν ἐλαχιστοτάτην μειοψηφίαν;

Διὰ νὰ ἀποκτήσουν οἱ ἐλάχιστοι δημοκρατικοὶ φίλοι τοῦ λαϊκοῦ κόμματος τὴν πλειοψηφίαν πρέπει ἀπὸ κάπου νὰ τὴν συμπληρώσουν καὶ κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ καταφύγουν εἰς τοὺς Βενιζελικούς, ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ συμμαχήσουν οἱ λαϊκοὶ μὲ ἐκείνους τοὺς ὁποίους θεωροῦν ὀλετῆρας τοῦ Κράτους ;

Τὴν ἄποψιν αὐτὴν δὲν τὴν ἐσκέφθησαν οἱ ἐξυμνήσαντες τὰ καλὰ τῆς Δημοκρατίας συνάδελφοι καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, χωρὶς νὰ θέλουν, εἶναι ἐχθροὶ τῆς ἡσυχίας τοῦ τόπου.

Συνεχίζων ὁ κ. Καμπάνης ἀπαριθμεῖ τὰ διάφορα κινήματα καὶ ἐπαναστάσεις, τὰ ὁποῖα συνετελέσθησαν κατὰ τὴν Πεπίαν τῆς Δημοκρατίας καὶ τονίζει ὅτι οἱ Βενιζελικοὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὀνειρευθοῦν ἄλλην Δημοκρατίαν τῶν κινημάτων καὶ τῶν ἐπαναστάσεων. Ἐὰν εἴχομεν, λέγει, πραγματικὴν Δημοκρατίαν, ὅπως τὴν ἐφαντάζετο ὁ μέγας νοῦς καὶ πάντοτε σύγχρονος Ἀριστοτέλης, Δημοκρατίαν ἀπονέμουσαν τιμὰς εἰς τοὺς ἀρίστους, καὶ ἐγὼ θὰ εἴμουν συμμαχητής.

Ἄριστον τὸ πολίτευμα τῆς Δημοκρατίας ἀλλὰ διὰ τὴν Ἑλλάδα βλάπτει, ὅπως ἀπέδειξε τὸ περελθόν. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι Δημοκρατικός, ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ τοῦτο, ὅπως εἶπε καὶ ὁ σοφώτατος Λομβάρδος, οἱ Ἕλληνες θέλουν ἀφέντη, ἀγαποῦν τὸν Βασιλέα, διότι ἀγαποῦν τὴν ἰσότητα περισσότερον ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν ἰσότητα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν εὕρουν δημιουργοῦντες μεταξύ των ἕνα ἀνώτερον τῶν ἄλλων.

Αἱ σύγχρονοι ἰδέαι καὶ τὰ σύγχρονα πολιτεύματα πᾶνε περίπατο, διότι ὅλα εἶναι προϊόντα γενικῆς ἐκτρώσεως μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὅλα τὰ κράτη ἐπανέρχονται πρὸς τὸ ὀπίσω.

Ἡμεῖς ἐπροχωρήσαμεν μέν, ἐσταματήσαμεν δὲ καὶ ἀναμένομεν τὴν διενέργειαν τοῦ δημοψηφίσματος. Ἂς προσπαθήσωμεν λοιπὸν νὰ φθάσωμεν ὡς ἐκεῖ λοιπὸν τὸ ταχύτερον καὶ ἂς καταθέσωμεν ὅλας μας τὰς δυνάμεις διὰ νὰ πείσωμεν καὶ τοὺς Βενιζελικούς, ὅτι αὐτὰ ποὺ ὑποστηρίζομεν ἡμεῖς εἶναι πρὸς σωτηρίαν τοῦ Ἔθνους, ὁπότε καὶ θὰ ἔχομεν ἕνα λαμπρὸν ἀποτέλεσμα ὑπὲρ τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας. Μία ριπὴ ἀπαιτεῖται διὰ νὰ μεταβληθῇ ὁ ἀὴρ εἰς θύελλαν ὑπὲρ τῆς Βασιλείας. Πρὸς τοῦτο ἔχει ὑποχρέωσιν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἐκφράσῃ διὰ τὸ κεφαλαιωδέστατον, διὰ τὸ ὕψιστον αὐτὸ ζήτημα τὴν γνώμην του καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ τὴν ἐκφράσῃ ὑπὲρ τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας ἂν κρίνω ἀπὸ δύο ἀφορμάς, τὰς ὁποίας μᾶς ἔδωσε.

Πρῶτον ἀπαντῶν εἰς τὸν κ. Μεταξᾶν, εἰς τὸ ζήτημα τοῦ ὅρκου, εἶπεν ὅτι ὁ ὅρκος δίδεται καὶ εἰς τὴν Δημοκρατίαν τὴν ἀβασίλευτον καὶ εἰς τὴν βασιλευομένην καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ 1863 εἴχομεν ζήσῃ οἱ Ἕλληνες ὑπὸ Δημοκρατίαν καὶ δεύτερον ἀπὸ περικοπὴν τῆς ἀγορεύσεως τοῦ κ. Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ηὔχετο τῆς Βασιλικῆς ἰδέας ἀπὸ μακροῦ. Ὑποθέτω λοιπὸν ὅτι ἐφ' ὅσον εἶχεν αὐτὴν τὴν γνώμην ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ὅλα τὰ γεγονότα συνετέλεσαν καὶ συντελοῦν ὥστε ἡ περὶ τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας γνώμη του νὰ ἐκθηλωθῇ καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου.

Καταλήγων ὁ κ. ΚΑΜΠΑΝΗΣ προτείνει ὅπως γίνῃ δεκτὴ τροπολογία του σχετικὴ μὲ τὴν ἐξέλεγξιν καὶ ἐκδίκασιν τῶν ἐνστάσεων κατὰ τὴν διενέργειαν τοῦ δημοψηφίσματος, ἐφαρμοζομένου τοῦ 43 ἄρθρου τοῦ Συντάγματος.

Π. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν). Ἐφ' ὅσον ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ὡς κυρίαρχον Σῶμα ἐξουσιοδοτεῖ τὴν Κυβέρνησιν νὰ νομοθετῇ, εἰς τὴν ἐξουσιοδότησιν νοεῖται πᾶσα ἐν γένει δικαιοδοσία. Ἐκ περισσοῦ σᾶς δηλώνω ὡς σκέψιν ἰδικήν μου, ὅτι τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, τὸ ὁποῖον θὰ ἐκδώσῃ τὴν ὑπόρρησιν, δύναται νὰ καθορίσῃ καὶ τὴν τροπὴν τῆς ἐκδικάσεως τῶν ἐνστάσεων κατὰ τὸ ἄρθρον 43 τοῦ Συντάγματος.

Α. ΚΑΜΠΑΝΗΣ. Καὶ ἤδη δὲν ἔχω, παρὰ νὰ εὐχηθῶ ὅπως ἐξερχόμενοι ἐντεῦθεν, κύριοι συνάδελφοι, μεταβῶμεν εἰς τὰς ἐπαρχίας μας καὶ ἐργαζόμενοι μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ πίστεως ἀγωνισθῶμεν ὑπὲρ τῆς Βασιλείας, ἵνα τὴν ἐπομένην τοῦ δημοψηφίσματος εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἀναφωνήσωμεν «Ζήτω ἡ Βασιλευομένη Δημοκρατία. Ζήτω ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Β'».

Ι. ΑΑΖΑΝΑΣ. Πρὶν ἢ ἐκθέσω τὴν γνώμην μου ἐπὶ τοῦ ψηφίσματος ὑποβάλλω εἰς τὴν κρίσιν ὑμῶν δύο τροπολογίας, τὰς ὁποίας πιστεύω οὐσιαστικοῦ περιεχομένου.

Εἰς τὸ τέλος τῆς πρώτης παραγράφου τοῦ ἄρθρου 1 θέλω νὰ προστεθῇ ἡ φράσις «καὶ οἱουδήποτε ἄλλου πολιτεύματος, ἢ πολιτεύματος κομμουνιστικοῦ». Ἐννοεῖται τι ἐπιδιώκω.

Ἐφ' ὅσον τὸ σημερινὸν πολίτευμα ἀνεγνώρισεν ἐλευθερίαν κινήσεως εἰς τοὺς Μαρξιστάς, ἐπέτρεψε μάλιστα τὴν εἴσοδον αὐτῶν εἰς τὸ Κοινοβούλιον, δὲν νομίζω, ὅτι ἐπιτρέπεται νὰ συγχύσωμεν τὰς ψήφους τῶν Μαρξιστῶν μὲ τὰς ψήφους τῶν πιστευόντων εἰς τὴν Δημοκρατίαν. Θὰ ἤθελον νὰ ἴδω ποῖαι ψῆφοι αἱ κομμουνιστικαὶ καὶ ποῖαι αἱ Δημοκρατικαί.

Ἡ δευτέρα μου τροπολογία εἶναι ἡ ἑξῆς : Εἰς τὸ τέλος τῆς δευτέρας παραγράφου τοῦ ἄρθρου 1 νὰ προστεθῇ ἡ φράσις «ἀποκλειομένης πάσης ἐν γένει ἀποζημιώσεως».

Γνωρίζετε, κύριοι, ὅτι εἰς τὰς ἄλλας συκοφαντίας καὶ διαβολὰς θὰ προστεθῇ καὶ ἡ συκοφαντία, ὅτι διὰ τὴν παλινόρθωσιν, ἀπὸ τοῦδε, θὰ ἔχωμεν ἀποζημιώσεις ἑκατομμυρίων, ἐπιχορηγήσεις, δημεύσεις περιουσιῶν καὶ ἄλλα, δὲν ἔχομεν λοιπὸν νὰ χάσωμεν τίποτε, ἂν τροποποιήσωμεν τὸ ψήφισμα, ὥστε νὰ τὸ κάμωμεν ἀπρόσβλητον διὰ τὰς διαβολὰς καὶ συκοφαντίας.

Κύριοι συνάδελφοι, συμμορφούμενος πρὸς τὴν σύστασιν τοῦ ἀξιοτίμου προέδρου τῆς Κυβερνήσεως θὰ περιορισθῶ ἐντὸς τοῦ ἐρωτήματος πρὸς τὴν Συνέλευσιν: «Πρέπει νὰ γίνῃ δημοψήφισμα ;» Διὰ τὴν Κυβέρνησιν εἶναι ὑποχρέωσις ἡ διεξαγωγὴ τοῦ δημοψηφίσματος, διότι ὑποσχεθεῖσα τοῦτο πρὸς τὸν λαόν. Ὑπέγραψε μὲ αὐτὸν συμβόλαιον. Ἀλλ' ἂν ἔχομεν τοιαύτην τὴν συμβατικὴν ὑποχρέωσιν, πρόκειται ὅμως διὰ τῆς διενεργείας τοῦ δημοψηφίσματος νὰ δώσωμεν εἰς τὸν τόπον τὴν ἀναστάτωσιν, ἂς ἀθετήσωμεν τὴν ὑπόσχεσιν, διότι ὑπεράνω τῶν ὑποχρεώσεων καὶ ὑποσχέσεων εὑρίσκεται τὸ συμφέρον τοῦ Ἔθνους.

Καὶ συντρέχει τάχα περίπτωσις ὥστε νὰ ὑποστηρίξῃ τις ὅτι βαδίζοντες εἰς τὸ δημοψήφισμα ὠθοῦμεν τὸν τόπον εἰς τὴν θύελλαν ;

Θὰ ἤθελον τὸ δημοψήφισμα, ἀλλὰ θὰ ἤθελον ἐπὶ κεφαλῆς ὅλης αὐτῆς τῆς κινήσεως νὰ εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος καὶ μετ' αὐτοῦ νὰ ἀναλάβῃ τὰς εὐθύνας ὁλόκληρον τὸ Λαϊκὸν κόμμα, διότι πιστεύω, ὅτι τὰ Κράτη δὲν μεγαλουργοῦν μὲ τὰ πολιτειακὰ συστήματα, ἀλλὰ γίνονται μεγάλα ὅταν ὑπάρχῃ ὁ μέγας πολιτικὸς ὅστις καὶ θὰ ὁδηγήσῃ αὐτὰ εἰς τὴν εὐτυχίαν. Καὶ τοιοῦτον πολιτικὸν ηὐτύχησεν ἡ Ἑλλὰς νὰ ἔχῃ τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, ὅστις κατόπιν τῶν τελευταίων ἐκλογῶν κατέστη ἡ συνισταμένη τοῦ Ἔθνους.

Ἀλλὰ τί γίνεται σήμερον καὶ πῶς θὰ βαδίσωμεν εἰς τὸ δημοψήφισμα; Ἡμεῖς δὲν ἐξήλθομεν, εἰς τὸν νομόν μας, νικηταὶ ἐκ τῶν καλπῶν οὔτε κατόπιν θυρίων πρὸς τὴν Βασιλείαν, οὔτε κατόπιν ὕμνων πρὸς τὴν Δημοκρατίαν. Μᾶς ἐψήφισαν πιστεύσαντες εἰς τὸν ἀρχηγόν μας. Καὶ ἐνθυμοῦμαι τοὺς λόγους τοῦ ἀξιοτίμου καὶ ἀγαπητοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Προνοίας. «Ἡ Δημοκρατία τόσον τὴν 5ην Μαρτίου ὅσον καὶ τὴν 1ην Μαρτίου ἔσωσε τὴν Δημοκρατίαν καὶ δὲν κινδυνεύει ἡ Δημοκρατία, διότι εἶναι εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ». Καὶ ἀπαντῶ εἰς τὸν ἀξιότιμον Ὑπουργὸν τῆς Προνοίας. Ἐσώθη καὶ τὸ 1933 καὶ τὸ 1935 ἡ Δημοκρατία, διότι ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Κράτους ὑπῆρχεν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος.

Συνεχίζων ὁ κ. ΑΑΖΑΝΑΣ λέγει ὅτι ὁ κ. Πρωθυπουργὸς θὰ ἐκφρασθῇ ἀργότερον καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἀνῆλθον Ὑπουργοὶ διὰ νὰ ἐκφρασθοῦν ἀντιθέτως. Εὑρισκόμεθα πρὸ θεάματος διαφωνίας ἐν τῇ Κυβερνήσει καὶ νομίζετε ὅτι οὕτω δυνάμεθα νὰ προχωρήσωμεν ; Καὶ πιστεύετε ὅτι οὕτω βαδίζομεν ὁμαλῶς ἐκπληροῦντες ὑπόσχεσιν ἣν ἐδώσαμεν εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν; Εἶναι δυνατὸν νὰ διενεργηθῇ οὕτω δημοψήφισμα; Νὰ πιστεύσω βέβαια ὅτι θὰ ὑπάρξῃ σύμπνοια χάριν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Πιστεύετε ὅμως ὅτι τὴν ἐπομένην θὰ ἔχωμεν λαϊκὸν κόμμα εὐημεροῦν; Ἂς ἔλθωμεν εἰς τὰ πράγματα. Θέλετε τὸν κ. Ἀρχηγὸν τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ἐκδηλοῦμενον ὑπὲρ τῆς Συνταγματικῆς Βασιλείας; Εἶσθε βέβαιοι ὅτι ἔχομεν τὴν πλειονοψηφίαν ὑπὲρ τῆς Συνταγματικῆς Βασιλείας, ἐκδηλουμένου μάλιστα τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ λαϊκοῦ κόμματος ἁπλῶς εἰς γνώμην, μὲ διηρημένον τὸ λαϊκὸν κόμμα; Ὁ ἀγὼν θὰ εἶναι πεισματώδης. Κύριοι Πληρεξούσιοι, εἶναι μεγάλης ἱστορικῆς σημασίας ἡ στιγμὴ αὐτὴ καθ' ἣν πρόκειται νὰ ἀποφασίσωμεν ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας νὰ κάμωμεν δημοψήφισμα. Ἐὰν πιστεύσω εἰς τοὺς ἀντιπάλους καὶ εἰς τὸν τύπον των ὁ ἀγὼν θὰ εἶναι πεισματώδης. Ἰδοὺ διατί πιστεύω κύριοι, ὅτι ὅπως προχωροῦμεν προχωροῦμεν εἰς κρημνόν. Ἐγὼ κάμνω ἔκκλησιν πρὸς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν καὶ τὴν Κυβέρνησιν ὅπως μὴ προχωρήσῃ ὑπὸ τοιούτους ὅρους εἰς τὸ δημοψήφισμα. Ἐρρέτωσαν αἱ ὑποσχέσεις. Ὑπεράνω ὅλων τούτων ἡ Πατρίς, καὶ ἡ Πατρὶς εἶναι ἐν κινδύνῳ. Ἂς προχωρήσωμεν μὲ τὴν σημαίαν τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος καὶ νὰ εἴσθε βέβαιοι, ὅτι τὴν σημαίαν αὐτὴν θ' ἀκολουθήσῃ ἡ πανστρατιὰ τῆς χθὲς καὶ οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν θὰ εἶναι ἀδύνατον πλέον νὰ προσβάλουν τὴν σημαίαν αὐτήν. (Χειροκροτήματα).

Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. Ἀνέρχομαι τὸ βῆμα ὑπὸ τὴν βαθεῖαν αἴσθησιν τὴν ὁποίαν ἀφῆκεν ὁ ἄρτι κατελθὼν τοῦ βήματος ἀξιότιμος συνάδελφος, ὅστις μὲ ἀπαλλάσσει τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τῆς ἀγορεύσεώς μου.

Λυποῦμαι εἰλικρινῶς διότι ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἀπὼν διὰ νὰ ἀκούσῃ ποῖα εἶναι ἡ θέλησις καὶ ἡ δοθεῖσα ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ. Βεβαίως, αἱ ἐγκαίρως γιγνόμεναι μεταρρυθμίσεις χαρακτηρίζουσιν τοὺς ἐλευθέρους Λαούς. Καὶ βεβαίως, αἱ θεμελιώδεις μεταβολαὶ ὀφείλουν νὰ βαίζονται ἐπὶ ἱστορικῶν ἀναγκῶν. Ἐν τούτοις χωρὶς καμμίαν ἀνάγκην ἱστορικήν, χωρὶς λόγον ἀποχρῶντα, χωρὶς αἰτίαν ἀνάγκην ἱστορικήν, χωρὶς λόγον ἀποχρῶντα, χωρὶς αἰτίαν βασιζομένην εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον, ἐπεστύχομεν κ. κ. Πληρεξούσιοι, νὰ δημιουργήσωμεν κατάστασιν πραγμάτων τοιαύτην, ὥστε βαρεῖαι νὰ ἐμφανίζωνται αἱ εὐθύναι ὅλων ἡμῶν, ἔναντι τοῦ Ἔθνους, τῆς χώρας καὶ τοῦ Λαοῦ.

Ηὗρυναν τοὺς λόγους των τόσον οἱ ἀξιότιμοι προλαλήσαντες. Καὶ εἶπον σὺν τοῖς ἄλλοις τόσα, ἀληθῶς, περίεργα πράγματα, ὥστε ἀπὸ ρόθον, μὴ καταστήσω καὶ ἐγὼ ἔτι βαρυτέραν τὴν τόσον βαρεῖαν ἀτμόσφαιραν ὑπὸ τὴν κατάθλιψιν τῆς ὁποίας διεξάγεται ἡ συζήτησις, θ' ἀποφύγω ἢ τοὐλάχιστον θὰ προσπαθήσω νὰ μὴ τοὺς παρακολουθήσω εἰς τὰς ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἰδεαλισμοῦ, ἐκδηλώσεις αἰσθηματικοῦ μυστικισμοῦ πηγάζοντος ἀπὸ παραδόσεις καὶ ἀπὸ τὸ παρελθόν.

Διότι τί ἄλλο σημαίνει, ἡ προσπάθεια πρὸς ἐπαναφορὰν τῆς Βασιλείας, ἢ ὅτι ἀπὸ λόγους ἀνεξαρτήτους πάσης κοινωνικῆς ἀνάγκης, ἐπιδιώκεται ἡ ἱκανοποίησις ἀποκρύφων ἕως προχθές, φανερῶν πλέον σήμερον αἰσθηματικῶν αἰτίων, ἀδιαφόρως τοῦ βεισμοῦ, ἡ πρόκλησις τοῦ ὁποίου τόσα θὰ δημιουργήσῃ κακά.

Διότι, κύριοι Πληρεξούσιοι, ἐάν, ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν δούλων διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἡ κατάργησις τῆς Θεουδαρχίας διὰ τῆς ἐλέῳ Θεοῦ Μοναρχίας καὶ ταύτης ἡ κατάργησις διὰ τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας καὶ ἡ κατάργησις τῆς τελευταίας διὰ τῆς προεδρευομένης Δημοκρατίας, ὑπῆρξαν ἀνάγκαι ἱστορικαί, ποία, δι' ὄνομα Θεοῦ, τοιαύτη ἀνάγκη ἐπιβάλλει σήμερον τὴν ἀλλαγὴν τοῦ πολιτεύματος ; Καὶ ποῖος, ἀποχρῶν λόγος δικαιολογεῖ τὴν τόσην κακομεταχείρισιν τῆς πολλαχῶς καὶ κατ' ἐπανάληψιν ἐκδηλωθείσης θελήσεως τοῦ Λαοῦ ὑπὲρ τοῦ Δημοκρατικοῦ πολιτεύματος;

Λ. ΤΣΙΡΙΓΩΤΗΣ. Δύνασθε νὰ μᾶς εἴπητε, κ. συνάδελφε, μὲ ποῖον Πολίτευμα διοικούμεθα σήμερον ;

Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. Μὲ τὸ Δημοκρατικόν.

Λ. ΤΣΙΡΙΓΩΤΗΣ. Δύνασθε νὰ μᾶς εἴπητε ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ποῖος θὰ διαδεχθῇ τὴν Κυβέρνησιν καὶ πῶς θὰ τὴν διαδεχθῇ.

Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. Ἡ διαδοχὴ θὰ γίνῃ ὁμαλώτατα καὶ κατὰ τοὺς ἰσχύοντας κοινοβουλευτικοὺς κανόνας.

Ν. ΔΑΡΒΕΡΗΣ. Δηλαδὴ νὰ ἔλθῃ ὁ Βενιζέλος.

Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. Αὐτὸς καὶ οἱ συναρχηγοί του εὑρίσκονται πλέον εἰς τὸ περιθώριον.

Ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι γνωρίζομεν ὅτι ὁ κ. Μεταξᾶς ἀνεγνώριζε τὴν δημοκρατίαν διὰ νὰ κηρυχθῇ βραδύτερον ὑπὲρ τῆς δικτατορίας, ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι δὲν ἀγνοοῦμεν τοὺς ὀξεῖς κομματικοὺς ἀνταγωνισμούς, ἀπολύτως πιστεύομεν εἰς τὸ ὅτι, πᾶν ἄλλο ἢ ἱστορικὴ ἀνάγκη ἐπέβαλεν εἰς τὸν κ. Μεταξᾶν νὰ θέσῃ ζήτημα πολιτειακόν. Καὶ ἀκριβῶς δι' αὐτὸ ὑπῆρξεν οἷον ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τελευταίων ἐκλογῶν Τὰ περὶ τοῦ ἐναντίου λεχθέντα εἶναι δι' ἡμᾶς ἀνεπίδεκτα συζητήσεως. Διότι, πλὴν ἴσως ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ἡ μεγίστη πλειοψηφία τῶν ὑποψηφίων τῆς ἐκλογῆς τῆς 9 Ἰουνίου, δὲν ὑπεσχέθη τὴν παλινόρθωσιν, πολλοὶ δὲ οὔτε τὴν λύσιν διὰ δημοψηφίσματος ὡς οἱ Κρῆτες, Μακεδόνες, Θρᾷκες, Ἠπείρου καὶ Νήσων.

Καὶ ἰδοὺ διατί νομίζω, ὅτι ἱστορικαὶ πρόκειται νὰ εἶναι αἱ εὐθύναι τῆς Κυβερνήσεως, παρασυρθείσης, ὡς μὴ ἔδει, εἰς τὸ ἄνοιγμα τῶν ἀσκῶν τοῦ Αἰόλου, ἐξ οὗ, πάλιν, ἄγνωστον τί θὰ παρασυρθῇ καὶ τί θ' ἀπομείνῃ.

Ἡ παμψηφία τὴν ὁποίαν συνεκέντρωσεν ἡ Κυβέρνησις ἐνέχει τὴν ἔννοιαν τῆς ἀπεριορίστου ἐμπιστοσύνης πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ὑπὸ τὸν ρητὸν ὅρον τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς τάξεως καὶ τῆς γαλήνης εἰς τὴν χώραν. Καὶ εἶναι προφανὲς κ. πληρεξούσιοι, ὅτι τὴν τόσον ἀπαιτητικῶς ἀξιωθεῖσαν γαλήνην, δὲν πρόκειται νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ δημοψήφισμα, πολὺ περισσότερον τὸ ὑπὲρ τῆς Βασιλείας, τυχὸν προϊὸν αὐτοῦ.

Ι. ΠΑΝΤΟΣ. Ἡ πίστις σας, κ. συνάδελφε, πρὸς τὴν δημοκρατίαν ὑπῆρξε καὶ πρὸ τῆς 1ης Μαρτίου;

Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. Ἀπὸ τοῦ 1914, κ. συνάδελφε.

Ι. ΠΑΝΤΟΣ. Σεῖς ἐκάματε εἰς τὸν Βόλον μίαν διάλεξιν καὶ ἐκηρύχθητε ὑπὲρ τῆς δικτατορίας, πῶς συμβαίνει λοιπόν...

Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. Λάθος κάνετε, ὡμίλησα περὶ τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ καὶ τῆς κρίσεως αὐτοῦ.

Ἀλλὰ ἡ Κυβέρνησις, συνεχίζει, τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ λαοῦ ὁλοκλήρου, τῆς ὁποίας προΐσταται ἡ μοναδικὴ σήμερον τῶν Ἑλλήνων ἐλπίς, ὁ ἔντιμος καὶ ὀξύνους Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, θέλω νὰ πιστεύω ἀκόμη, ὅτι ἐκτιμῶσα τὴν ἀξίωσιν αὐτὴν τοῦ λαοῦ θὰ προσαρμόσῃ τὸ κῦρός της πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτήν.

Διότι. Τί θὰ ἐσήμαινεν ἡ ἐνέργεια τοῦ Δημοψηφίσματος; Μήπως τὰ ἀπὸ τοῦ 1924 καὶ μέχρι τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1933 ἀποτελέσματα, δὲν μᾶς βίδουν τὴν θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, κομματικῶς λαμβανόμενα; Ἀλλ' ἂν εἰς τ' ἀποτελέσματα αὐτά, πολιτειακῶς πλέον ὑπολογιζόμενα προστεθῇ μέγας ἀριθμὸς φίλων καὶ ὀπαδῶν τῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, ἐρωτῶ, τί πρέπει ν' ἀναμείνωμεν ἀπὸ τὸ δη-

μοψήφισμα ἀσφαλῶς ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι τοῦτο θὰ εἶναι ἀνόθευτον, ἀγνόν, τίμιον, προϊὸν τῆς ἐλευθέρας θελήσεως τοῦ Λαοῦ, ἀνάλογον πρὸς τὸ κρίσιμον τῶν περιστάσεων; Ἀναντιρρήτως τὴν κύρωσιν τοῦ ὑφισταμένου πολιτειακοῦ καθεστῶτος. Ἀλλ' ἀφ' οὗ γνωστὸν εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα πρὸς τί ὁ σάλος καὶ ἡ ἀναστάτωσις;

Καὶ προτείνω ἐν συνεχείᾳ τῶν σκέψεών μου διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ν' ἀποφανθῇ ἡ συνέλευσις τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Λαοῦ, ἂν πρέπει νὰ γίνῃ τὸ δημοψήφισμα ἢ νὰ μὴ γίνῃ, ἢ ν' ἀναβληθῇ διὰ χρόνον εὐθετώτερον τοῦ παρόντος.

Κατὰ τὴν κρίσιμον, τῷ ὄντι, αὐτὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡμεῖς μὲν πρόκειται νὰ ἡσυχάσωμεν ἢ ν' ἀλληλοεξοντωθῶμεν εἰς τοὺς ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος δὲ ν' ἀποδείξωμεν, διὰ τελευταίαν ὡς φοβοῦμαι φοράν, ἂν εἴμεθα ἢ μὴ ἄξιοι νὰ διοικηθῶμεν καὶ νὰ πορευθῶμεν πρὸς τὰ ἔμπρός, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς συστήσω ἕνα ἱστορικὸν περίπατον εἰς τὰς Δημοκρατίας παλαιοτέρου κόσμου, πιστεύων, ὅτι σπουδαῖα πρακτικὰ ὠφελήματα θὰ ἔχητε ν' ἀποκομίσητε διὰ τὴν σημερινὴν ἐποχήν.

Καὶ ἐπειδὴ ζῶμεν ὑπὸ τὸν ἥλιον καὶ τὸν οὐρανὸν τῆς Ἑλλάδος, μὴ λησμονῆτε σήμερον, τοὐλάχιστον, ὅτι ὅσα θαυμάζουν εἰς τὸν τόπον αὐτόν, οἱ κατὰ χιλιάδας ξένοι ἐπισκέπται, εἶναι ἔργα τέχνης ἑνὸς ἀθανάτου πολιτισμοῦ τὸν ὁποῖον μᾶς παρέδωκε τὸ Δημοκρατικὸν πνεῦμα. Καὶ διὰ νὰ μὴ μακρηγορήσω, θὰ προχειρισθῶ ἀμέσως εἰς τὸ 1821. ἁπλῶς ὑπενθυμίζων τοὺς ἀγῶνας τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, διὰ νὰ ὑπομνήσω μόνον, ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ζήσουν παρὰ μόνον ἐλεύθεροι καὶ ἄνευ Δυναστῶν καὶ νὰ διαπιστώσω ὅτι τὰ θαύματα ἐκεῖνα τὰ Ἐθνικὰ καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα μὲ τὴν ὅλην ἐποποιΐαν οὐδεὶς Βασιλεὺς ἢ ἐστεμμένος ἄρχων τὰ ἐνέπνευσεν. Ἀλλὰ μόνον ἡ ἐλευθέρα δημοκρατικὴ ψυχὴ τῶν Ἑλλήνων. Διότι καὶ τὸ πρῶτον μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν πολίτευμα ἦτο Δημοκρατικόν. Καὶ ὁ Ὄθων ἔφυγε γνωστὸν πῶς. Καὶ παρέμεινεν ὁ Γεώργιος Α', διότι ἦτο ὁ Γεώργιος Α'. Καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ἔφυγε, διότι δὲν ἦτο ὁ πατήρ του. Καὶ ὁ Γεώργιος ὁ Β', διότι δὲν ἦτο ὁ πάππος του. Ἀλλὰ κ. Πληρεξούσιοι, ἐγὼ ἀμερολήπτως κρίνων καὶ μὲ πλήρη ἐπιείκειαν διὰ τὰ τυχὸν σφάλματα τῶν Βασιλέων ἢ Προέδρων, πιστεύω, ὅτι ἡ κρίσις τῶν πολιτευμάτων μας, δέον κάπου ἀλλαχοῦ ν' ἀναζητηθῇ. Καὶ διατί ἐμὲ τὸ αἴτιον εἶναι ὁ τόσον ὀξυνθεὶς ἀνταγωνισμὸς τῶν κομμάτων, ἐξ οὗ ἐπῆλθεν ἡ κρίσις τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ.

Εἰς ἄλλας χώρας, ὅπου οἱ ἐλεύθεροι θεσμοὶ δὲν ὑπεχώρησαν εἰς τὴν βίαν ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκείνους ὅπου αἱ δικτατορίαι κυβερνοῦν, ἐπετεύχθη νὰ δημιουργηθοῦν, ἔστω καὶ προσωρινῶς καθεστῶτα, τὰ ὁποῖα ἐπέτυχον νὰ ἐναρμονίσουν τὰ πράγματα καὶ νὰ συνθέσουν κάπως τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀτόμων μὲ τὴν πειθαρχίαν τῶν πολλῶν. Ἀλλά, ὡς εἶναι γνωστὸν τὰ καθεστῶτα αὐτὰ δὲν δύνανται νὰ εἶναι μόνιμα. Πῶς, λοιπὸν ἡμεῖς εἰς μίαν τόσον ρευστὴν ζῶντες ἐποχήν, ἐλαφρᾷ τῇ συνειδήσει θ' ἀποφασίσωμεν τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς Βασιλευομένης κληρονομικῆς Μοναρχίας, διὰ νὰ τὴν παραδώσωμεν αὔριον, ἐπίσης ἐλαφρᾷ τῇ συνειδήσει, τίς οἶδε εἰς ποῖον ἄνεμον;

Καὶ πῶς θ' ἀποτολμήσωμεν νὰ τοποθετήσωμεν τὸν Βασιλέα εἰς τὸ ἀνάκτορόν του, ἐνῷ πραγματικῶς θὰ τὸν ἔχωμεν τοποθετήσει ἀπὸ κρατήσεως (φραιστείου); Διότι, κύριοι, οἱονδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ ποσοστὸν τὸ ὁποῖον θὰ λάβῃ ἡ Βασιλεία ἔστω καὶ 80 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἐὰν θέλητε, οὐδεὶς θὰ πιστεύσῃ ὅτι τοῦτο εἶναι προϊὸν τῆς ἐλευθέρας θελήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Θ' ἀκούσῃ ἐπομένως μετὰ τὰς ἰαχὰς καὶ τὰ θούρια ὁ ψίθυρος. Καὶ ὁ ψίθυρος σημαίνει ὅτι ὁ θρόνος τρίζει. Θὰ τρίζει δὲ ἀκόμη περισσότερον ἔστω καὶ ἂν δὲν ἀκούωνται οἱ τριγμοί, καθ' ἣν περίπτωσιν ἤθελεν ἐπιβληθῇ καθεστὼς βίας, ἡ ὁποία ἀσφαλῶς ἐγκυμονεῖ ἐπανάστασιν. Καὶ τὴν ὁποίαν οὐδεὶς θὰ συνηθῇ νὰ τὴν προλάβῃ, διότι θὰ εἶναι αὐτὴ ἡ δικαιοτέρα προάσπισις τῶν καταπατουμένων λαϊκῶν δικαιωμάτων. Θὰ ἔχωμεν τὸ λοιπὸν εὐκαιρίαν, νὰ προσαρμοσθῶμεν πρὸς τὰ πράγματα. Νὰ πειθαρχήσωμεν εἰς τὸ ὑφιστάμενον καθεστὼς, ἀφ' οὗ τὸ βελτιώσωμεν καὶ τὸ καταστήσωμεν πληρέστερον. Καὶ ἀφ' οὗ τὸ φροντίσωμεν νὰ δώσωμεν κοινωνικὸν καὶ οἰκονομικὸν περιεχόμενον εἰς τὴν Δημοκρατίαν, καὶ βελτιώσωμεν τὸν κοινοβουλευτισμὸν ἀπαλλάσσοντες αὐτὸν ἀπὸ τὰ σφάλματα καὶ τὴν ὀλεθρίαν συναλλαγήν.

Ν. ΔΑΡΒΕΡΗΣ. Ἡ δημοκρατία θὰ μᾶς τὰ δώσῃ αὐτά;

Δ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. Ἐγὼ λέγω ὅτι ἡ Βασιλεία θὰ γεννήσῃ πολλὰ ζητήματα εἰς τὸν τόπον.

Ν. ΔΑΡΒΕΡΗΣ. Δὲν θὰ γεννήσῃ ἡ Βασιλεία ἀλλὰ οἱ ὑπονομευταὶ τοὺς ὁποίους θὰ ἀντικρύσωμε συγκεκροτημένοι.

Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. Τότε σεῖς θὰ λύσετε τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα ἐξοντώνοντες τοὺς δημογραφικοὺς πολίτας.

Ν. ΔΑΡΒΕΡΗΣ. Διατί προσκλογικῶς δὲν ἐλέγατε ὅτι δὲν θέλατε δημοψήφισμα. Αὐτὸ εἶναι ἀπρεπὲς ποὺ κάνετε σήμερον.

Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. Λησμονεῖτε ὅτι δὲν εἴμεθα πληρεξούσιοι τῆς αὐτῆς περιφερείας καὶ ὅτι σεῖς ἐκ τῆς ἀνάγκης πιεσθέντες εἴπατε ὅ,τι ἠθέλατε.

(Οἱ Α. Νικολαΐδης καὶ Ι. Πάντος διαμαρτύρονται κατὰ τοῦ κ. Ἀποστολίδη. Θόρυβος).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐλᾶτε εἰς τὸ θέμα σας, κ. Ἀποστολίδη.

Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. Κάμνω ἔκκλησιν εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως νὰ μείνῃ ἐν τῇ οὐδετερότητι καὶ νὰ μὴ ἐκφέρῃ γνώμην ποῖον πολίτευμα προτιμᾷ.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ὥστε καὶ τὸ κολοσσιαῖον αὐτὸ ζήτημα τῆς μορφῆς τοῦ Πολιτεύματος ἀξιοῖτε σεῖς μὲ τὰ δημοκρατικά σας ἰδεώδη νὰ ἔχῃ γνώμην καὶ ὁ τελευταῖος πολίτης Ἕλλην, πλὴν τοῦ Πρωθυπουργοῦ, δηλαδὴ τοῦ πρώτου Ἕλληνος πολίτου. Ἔ! τότε κ. Πληρεξούσιε, αὐτὸς ὁ Πρωθυπουργὸς ἐρρέτω, καὶ ἀπὸ πρωθυπουργὸς καὶ ἀπὸ ἀρχηγὸς κόμματος.

Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. Ἐγὼ κ. πληρεξούσιοι, προσωπικῶς πιστεύω, ὅτι ἡ Δημοκρατία εἶναι τὸ πολίτευμα ποῦ συμβιβάζεται μὲ τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἕλληνος, τὸ πολίτευμα ποῦ ζῇ εἰς τὸ κλίμα αὐτό, τὸ πολίτευμα τὸ ὁποῖον συντελεῖ εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ εἰς τὴν ἀπόδοσιν κοινωνικῆς δικαιοσύνης, θὰ ἐργασθῶ ὑπὲρ αὐτοῦ. Καὶ τὸ πράττω ἐν πλήρει συνειδήσει, ὅτι συμβάλλω εἰς τὴν ἀναδημιουργίαν καθεστῶτος, τὸ ὁποῖον βελτιούμενον θὰ ἐξυψώσῃ καὶ τὸν κοινοβουλευτισμόν, διὰ τῆς ἀσκήσεως πραγματικοῦ ἐλέγχου καὶ διὰ τῆς ὁμαλῆς διαδοχῆς τῶν Κυβερνήσεων, κατὰ τὴν ἀφαρίστασσον θέλησιν τοῦ Λαοῦ.

Συνιστῶ δὲ τόσον εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὅσον καὶ εἰς ἡμᾶς κατὰ τὴν κρίσιμον αὐτὴν στιγμήν, νὰ θελήσητε νὰ μὴ στιγματισθῇ ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς καὶ νὰ βοηθήσητε πάσαις ὑμῶν ταῖς δυνάμεσι νὰ ἐξέλθῃ ἡ χώρα ἄκαμπος ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν δοκιμασίαν καὶ ὠθηθῇ εἶτα πρὸς τὴν ἀνασυγκρότησιν καὶ τὴν ἀνάτασιν, διότι ἄλλως βαρύτατα θὰ εἶναι αἱ εὐθύναι τῶν ὑπευθύνων ἐκ μιᾶς νέας συμφορᾶς ἴσης ἂν ὄχι μείζονος πρὸς τὴν Μικρασιατικὴν ἐκείνην συμφοράν. Ἡμεῖς νίπτομεν τὰς χεῖράς μας.

Α. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ. Ἀνῆλθον τὸ βῆμα, Κύριοι Πληρεξούσιοι, μὲ τὴν ἀκράνδαντον πεποίθησιν εἰς τὴν Βασιλευομένην Δημοκρατίαν. Ἡ ψῆφος δὲ τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν ἐν Μεσσηνίᾳ ἐνεῖχε τὴν ἐντοχὴν νὰ ἐργασθῶμεν ὑπὲρ τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς Βασιλείας. Ἡ Δημοκρατία ἐναυάγησε, τὰ ἔνδεκα ἔτη αὐτῆς ὑπῆρξαν τὰ πλέον ἐπονείδιστα. Τὸ Λαϊκὸν Κόμμα εἶναι κόμμα Βασιλοφρόνων κατ' ἐξοχὴν ἀρνῶν καὶ θὰ ἀπηρνεῖτο ἑαυτὸ καὶ θὰ ἔσβυνε τὸ παρελθόν του ἂν δὲν εἰργάζετο μετὰ σθένους διὰ τὴν παλινόρθωσιν. Μὲ χαρὰν εἶδον σύσσωμον τὸ Κόμμα ἐκδηλούμενον μετὰ πίστεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς Βασιλείας. Εἶμαι ἀκόμη βέβαιος ὅτι δὲν θὰ ἀργήσῃ καὶ δι' ἐπισήμων λόγων νὰ ἐκδηλωθῇ ὑπὲρ τῆς Βασιλείας διὰ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ οὗτινος τὸ κῦρος εἶναι μέγιστον.

Ζήτημα ἐπαναφορᾶς τῆς Βασιλείας εἶναι ζήτημα ἐθνικόν, πέποιθα δὲ ὅτι διὰ ταύτης θὰ σημειωθῇ πραγματικὴ ἀναγέννησις τῆς χώρας μας. (Χειροκροτήματα).

Ι. ΠΑΝΤΟΣ. Ἡ καταστολὴ τῆς τελευταίας ἀνταρσίας ἥτις ὀφείλεται εἰς τὸν Ἀξιότιμον Ἀρχηγὸν τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος καὶ τοὺς συνεργάτας του ἔσχε, ὡς συνέπειαν τὴν ὁριστικὴν συντριβὴν ὁλοκλήρου τῆς ἀντιθέτου παρατάξεως καὶ σὺν αὐτῇ τὴν καταρρεύσιν τῆς Δημοκρατίας.

Ἐξαίρων ἀκριβοῦσθαι ὁ κ. πληρεξούσιος τὴν σημασίαν ἣν θὰ ἔχῃ διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ βασιλέως ἐκφράζει τὴν ἀπόλυτον πεποίθησίν του ὅτι ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Β' ἐπανερχόμενος θὰ βασιλεύσῃ ἐν μέσῳ ἡνωμένου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Θεωρῶ ἐπίσης καθῆκόν μου, συνεχίζει, κατόπιν τῶν ὅσων ἐλέγθησαν ἐκ μέρους τοῦ κ. Στράτου νὰ βεβαιώσω ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως, καθ' ὃ συνοδεύσας τὸν ἀείμνηστον βασιλέα Κωνσταντῖνον εἰς Ἰταλίαν, ὅτι τόσον αὐτὸς ὅσον καὶ ὁ Γεώργιος κατέβαλον πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν ἵνα ἀποτρέψουν τὴν δολοφονίαν τῶν 6 πολιτικῶν ἀρχηγῶν. Γνωρίζω ὅτι ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶχε μεταβῇ πρὸ τῆς ἐκτελέσεως εἰς Ρώμην ἵνα ἐνισχύσῃ ἐκεῖθεν τὰς προσπαθείας τὰς ὁποίας κατέβαλλε πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐν Ἀθήναις ὁ Γεώργιος. Καὶ ὅτι αἱ προσπάθειαι αὗται δὲν ἔμειναν ἀτελεσφόρητοι ἀποδεικνύει τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπεστάλη εἰς Ἑλλάδα ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἀγγλικοῦ Ἔθνους ἵνα προλάβῃ τὴν ἐκτέλεσιν. Συνεπῶς οὐδεμία προσπάθεια δύναται νὰ μειώσῃ τὴν αἴγλην ἥτις περιβάλλει τὴν ἑλληνικὴν Δυναστείαν. Εἰς τὴν μνήμην δὲ ἡμῶν θὰ παραμείνῃ ἀνεξάλειπτον τὸ γεγονὸς ὅτι τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου ἐκείνου πατριώτου ἐπέσπευσεν ἡ θανατικὴ ἐκτέλεσις τῶν Ἓξ.

Ι. ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ. Ἡ συζήτησις, κ. Πληρεξούσιοι, ἔλαβε τοιαύτην ἔκτασιν καὶ τροπήν, ὥστε ἐθεώρησα καθῆκόν μου νὰ ἐκφέρω καὶ ἐγὼ τὴν γνώμην μου ἐπὶ τοῦ ὑπὸ κρίσιν θέματος.

Τὸ ζήτημα τοῦ πολιτεύματος ἐτέθη ἤδη, ἀδιάφορον ἂν καλῶς ἢ κακῶς, κατ' ἐμὲ κακῶς ἀπὸ ἀπόψεως χρόνου καὶ περιστάσεων, καὶ ἡ Κυβέρνησις τὸ ἀντιμετωπίζει κατὰ τὸν προσφορώτερον τρόπον. Ὑπεστηρίχθη ὅτι οἱ Πληρεξούσιοι εἶχον ὑποχρέωσιν ἔναντι τοῦ Λαοῦ νὰ ἐκφράσουν ἐν τῇ Συνελεύσει τὴν γνώμην των περὶ τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος. Δὲν ἔχω ἀντίρρησιν. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες θὰ ἐκφράσουν τὴν γνώμην των ταύτην ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν Λαόν, ὅταν ἐπιστῇ ἡ στιγμή, καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θὰ σειγθοῦν ἐπιφυλακτικοὶ δὲν εἶναι ἀξιοκατάκριτοι. Ὑπεστηρίχθη ἀκόμη ὅτι προεκλογικῶς τὰ μέλη τῶν λαϊκῶν συνδυασμῶν ἔδωσαν ὑποσχέσεις εἰς τοὺς ἐκλογεῖς των περὶ ἐπαναφορᾶς τῆς Βασιλείας. Ἐγὼ πάντως δὲν ἐζήτησα τὴν ψῆφον τῶν ἐκλογέων μου, μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν μ' ἐμποδίζει νὰ εἴπω τὴν γνώμην μου ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως. Δηλῶ δὲ ὅτι εἶμαι κεκηρυγμένος ὑπὲρ τῆς Συνταγματικῆς Βασιλείας. Πῶς ἐλειτούργησεν ἡ Δημοκρατία κατὰ τὸ 11ετὲς διάστημα εἶναι εἰς ὅλους γνωστόν. Ἡ Δημοκοπία ἐν Ἑλλάδι ἐξέπεσε διὰ τῶν ἰδίων της πράξεων. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Προνοίας εἶπεν ὅτι ἔχει εἰς τὸ ἐνεργητικόν της τὴν καταστολὴν τοῦ τελευταίου κινήματος. Τοὐναντίον, ἡ Δημοκρατία ἔχει εἰς τὸ παθητικόν της σειρὰν ὅλην κινημάτων, τὰ ὁποῖα ἐπροξένησαν καὶ ὠργανώθησαν ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν αὐτῆς. Πάντως ἡ μεταβολὴ τοῦ πολιτεύματος δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀποτέλεσμα κομματικῶν ἀνταγωνισμῶν ἢ οἱασδήποτε ἐπιρροῆς, ἀλλὰ ἀπαύγασμα τῆς ἐλευθέρας θελήσεως τῆς μονίστης πλειονοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, διότι τότε μόνη ἡ Βασιλεία εἶναι δυνατὸν νὰ κατασταθῇ ἰσχυρὰ καὶ ἀκατάλυτος. Ὡς ἐγγύησιν δὲ τοῦτου θεωρῶ τὴν πολιτικὴν τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ἣν καὶ ἐγὼ ἀκολουθῶ, βέβαιος ὅτι ἀκολουθῶ τὴν ὀρθοτέραν καὶ πατριωτικωτάτην λύσιν. (Χειροκροτήματα).

Δ. ΜΑΝΤΟΥΒΑΛΟΣ. Τόσον κατὰ τὰς προηγουμένας συνεδριάσεις ὅσον καὶ κατὰ τὴν σημερινὴν συνεζητήθη καὶ συζητεῖται εἰσέτι τὸ ζήτημα τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς Βασιλείας, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ σπουδαιότατον. Τὸ ζήτημα ἐτέθη ἀπὸ τὸν κ. Ἀρχηγὸν τῶν Ἐλευθερορρόνων, ἂν ἐπετύγχανε, εἰς τὰς ἐκλογάς, θὰ τὸ ἔλυεν ἀπ' εὐθείας διὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. Ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ἔθεσεν ἄλλως τὸ ζήτημα. Ὑπεσχέθη εἰς τὸν λαόν, καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς ὅτι, ἂν ψηφισθῶμεν θὰ ἐπαναφέρωμεν εἰς τὸν θρόνον τὸν μακρὰν εὑρισκόμενον υἱὸν τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Κωνσταντίνου. Πιστὸς εἰς τὰς ὑποσχέσεις μου ἀνῆλθον εἰς τὸ βῆμα ἵνα δηλώσω ὅτι θὰ τηρήσω τὰς πρὸς τὸν λαὸν δοθείσας ὑποσχέσεις μου, βέβαιος ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν ὁ λαὸς θὰ δώσῃ σκληρὸν δίβαγμα εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐμφανίζονται σήμερον ὑπέρμαχοι τῆς βενιζελικῆς Δημοκρατίας. Ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι ἐδώσαμεν εἰς τὸν λαὸν τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ ἐπαναφέρωμεν τὸν Βασιλέα Γεώργιον τὸν Β' ὀφείλομεν νὰ σεβασθῶμεν τὰς ὑποσχέσεις μας.

Ἐξαίρων ἐν συνεχείᾳ ὁ κ. πληρεξούσιος τὰ ἀγαθὰ τῆς Βασιλείας λέγει ὅτι ἡ Βασιλεία εἶναι τὸ πολίτευμα τὸ ὁποῖον παρεδόθη εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοὺς πατέρας μας, τὸ ὁποῖον ἐπραγματοποίησεν ὅλους σχεδὸν τοὺς πόθους καὶ τὰ ἰδεώδη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ τὸ ὁποῖον ἔγραψε τόσας λαμπρὰς ἱστορικὰς σελίδας ὁμοίας ἐκείνων τὰς ὁποίας ἔγραψαν οἱ πρόγονοι ἡμῶν. Ἡ Δυναστεία κατὰ τοὺς σκληροὺς ἀγῶνας τοῦ 1912 καὶ 1913 προσέφερεν ὑψίστας ὑπηρεσίας· ἐξυπηρετήσασα ὅλους τοὺς σκοποὺς τῆς ἀγωνιζομένης τότε χώρας. Τὰ γεγονότα ἐκεῖνα συνετελέσθησαν ἀπὸ τὸν Μέγαν Στρατηλάτην διὰ νὰ τὰ ἐκμεταλλευθῇ ὁ μοιραῖος ἄνθρωπος, ὅστις ἀπεβιβάζετο τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ μίαν βαλίτσαν εἰς τὸ χέρι καὶ μὲ μίαν πετρυμμένην ἐνδυμασίαν, διὰ νὰ μεταβάλῃ ὅλον αὐτὸ τὸ μεγαλούργημα εἰς ἐρείπια.

Τονίζει περαιτέρω ὅτι ὁπωσδήποτε ὁ Λαὸς δὲν θὰ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ μαύρου ἐκείνου ἀνθρώπου, καὶ ὅτι ἔχουν ὑποχρέωσιν οἱ ἡγήτορες τῆς ἀντιβενιζελικῆς παρατάξεως νὰ ἑνωθοῦν εἰς τὴν τελειωτικὴν μάχην, ἡ ὁποία θὰ δοθῇ διὰ τοῦ δημοψηφίσματος. Ἔχω πεποίθησιν ὅτι τὸ δημοψήφισμα θὰ ἐπιτύχῃ καὶ ὅτι ὁ κ. Τσαλδάρης θὰ διαρρυθμίσῃ τὸ πολιτειακὸν ζήτημα, ὅπως ἐτακτοποίησε καὶ τόσα ἄλλα ἀκανθώδη ζητήματα.

Θ. ΔΙΑΤΣΟΣ. Ἀναφέρεται ἐν ἀρχῇ εἰς τὸ ἱστορικὸν τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ πολιτεύματος ὑπὸ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος καὶ τονίζει ὅτι τὸ κόμμα τοῦτο προῆλθεν εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς Δημοκρατίας ἐκ λόγων πατριωτισμοῦ. Ἐπανῆλθεν ἐν τούτοις πάλιν ἐπὶ τάπητος τὸ πολιτειακὸν μετὰ τὸ ἀπαίσιον καὶ ἀδελφοκτόνον κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου, τὸ ὁποῖον ἠπείλησε καὶ αὐτὴν τὴν ἀκεραιότητα τῆς χώρας. Ἐθεωρήθη δὲ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα ὑπεύθυνον, καὶ δικαίως, ὅλων τῶν καταχρήσεων καὶ ὅλων τῶν ἀτασθαλιῶν αἱ ὁποῖαι ἔλαβον χώραν καθ' ὃν χρόνον ἐλειτούργησε τὸ Πολίτευμα τοῦτο ὑπὲρ δὲν ὑπῆρξε πολίτευμα ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ τῶν κατ' εὐφημισμὸν φιλελευθέρων. Ὑπὸ τὸ πρόσχημα δὲ τῆς ἐξυψώσεώς της, κατερρακοῦτο, ἐν τῷ προσώπῳ τῶν Ρηγανάκηδων καὶ τῶν Γζωρτζάκηδων, ἡ ἰδέα τῆς δικαιοσύνης, οἱ ἀξιωματικοὶ ἐβιάζοντο τὴν τέχνην τῶν κινημάτων καὶ παντὸς εἴδους ἔκτροπα ἐλάμβανον χώραν.

Καίτοι πιστεύω ὅτι τὰ πολιτεύματα δὲν παίζουν κανένα ρόλον εἰς τὴν ἐξύψωσιν τῶν λαῶν, ἐν τούτοις εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ διακηρύξω ὅτι προτιμῶ τῆς Δημοκρατίας τὴν Συνταγματικὴν Βασιλείαν διότι πιστεύω ὅτι τότε μόνον τὸ Κράτος θὰ ἑνωθῇ ψυχικῶς καὶ θὰ καταπαύσουν αἱ ἔριδες, αἱ ἀριστεραὶ ἰδέαι θὰ ἐκλείψουν καὶ θὰ βαδίσωμεν τὴν ὁδὸν τῶν ἐθνικῶν πεπρωμένων. (Χειροκροτήματα).

(Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τινὲς ἐκ τῶν κ. κ. Πληρεξουσίων ζητοῦν ὅπως διακοπῇ ἡ συνεδρίασις δι' αὔριον).

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν). Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως παρεκάλεσε τὴν Συνέλευσιν καὶ ἡ Συνέλευσις συνήνεσεν ὅπως ἐξαντληθῇ ἀπόψε ὁ κατάλογος τῶν ἐγγεγραμμένων νὰ ὁμιλήσουν συμπολιτευομένων καὶ αὔριον νὰ ὁμιλήσουν οἱ ῥήτορες τῆς Ἀντιπολιτεύσεως.

Β. ΣΑΓΙΑΣ. Αὐτὴν τὴν διάκρισιν εἰς συμπολιτευομένους καὶ ἀντιπολιτευομένους ἐπὶ τοῦ ὑπὸ συζήτησιν θέματος δὲν τὴν ἐννοῶ. Τὸ ὀρθότερον θὰ ἦτο νὰ ἐπέλθῃ μία συνεννόησις μεταξὺ τῶν ἐγγεγραμμένων νὰ ὁμιλήσουν ὥστε οἱ μὲν νὰ παραιτηθοῦν τοῦ λόγου ὑπὲρ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι θὰ εἶχον κάτι οὐσιαστικώτερον νὰ προσθέσουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐγένετο μία τοιαύτη ἀπόπειρα συνεννοήσεως, ἀλλὰ χωρὶς ἀποτέλεσμα, διότι ὅλοι οἱ ἐγγεγραμμένοι νοι θέλουν νὰ ὁμιλήσουν.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ διακόψωμεν δι' αὔριον.

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν). Τὸ ζήτημα ἐλύθη πρὸ τῆς διακοπῆς τῆς συνεδριάσεως. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως παρεκάλεσεν ἐπαναλαμβάνω, τὴν Συνέλευσιν καὶ ἡ Συνέλευσις συνήνεσεν ἵνα ἐξαντληθῇ ὁ κατάλογος τῶν ἐγγεγραμμένων νὰ ὁμιλήσουν, αὔριον δὲ νὰ ὁμιλήσῃ ὁ κ. Πρωθυπουργὸς καὶ ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων ὅστις ἀποτελεῖ τὴν ἀντιπολίτευσιν.

Ν. ΔΑΡΒΕΡΗΣ. Ἄλλωστε αὐτό ἐγίνετο καὶ εἰς παλαιοτέρας ἐποχάς. Ἐξηντλεῖτο ὁ κατάλογος καὶ τὴν ἐπομένην ὡμίλουν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Κομμάτων.

Κατόπιν διαλογικῆς συζητήσεως ἀποφασίζεται ὅπως συνεχισθῇ ἡ συζήτησις μέχρις ἐξαντλήσεως τοῦ καταλόγου.

Ὁ κ. Π. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ λαμβάνων ἀκολούθως τὸν λόγον ἐκφράζει τὴν γνώμην ὅτι τὸ ζήτημα δὲν εἶναι θεωρητικόν. Τὸ ζήτημα δι' ἡμᾶς ὅσοι ἠγωνίσθημεν τόσους ἀγῶνας ἐπὶ τοσοῦτον καιρόν, λέγει, δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ μόνον ἱστορικῶς. Ἡ μακρά μου προσωπικὴ ἱστορία εἶναι συνδεδεμένη ἀναποσπάστως μὲ τοὺς ἀγῶνας ὑπὲρ τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ κατὰ τοὺς ὁποίους κατεδιώχθην ἀπηνῶς ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους μου καὶ κατηγορήθην ἀπὸ τοὺς φίλους μου ὅτι οἱ ἀγῶνες οὗτοι ὑπῆρξαν ἄγονοι. Πρέπει νὰ τονίσω ὅτι ἂν τινὲς ἐξ ἡμῶν δὲν εὑρίσκοντο νὰ μὴ συμβάλουν εἰς τὴν στερέωσιν τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, δὲν θὰ εἴχατε πολλοὶ ἐξ ὑμῶν τὴν εὐκαιρίαν νὰ συζητῆτε ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης.

Ἀναγκασθεὶς νὰ ἐκπατρισθῶ, συνεχίζει, συνήντησα τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν εἰς τὴν ξένην καὶ ὀφείλω νὰ εἴπω, ἀπαντῶν εἰς ὅσα συκοφαντικὰ ἐγράφησαν καὶ ἐλέχθησαν, ὅτι ἔζησε πάντοτε ἐν ἀξιοπρεπείᾳ καὶ οὐδέποτε ἐζήτησε ἀπὸ κανένα τίποτε πολύτως. Δὲν ἐζήτησε ἀκόμη παρὰ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα της. Ὅσοι εἶχον τὴν τύχην νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Βασιλέα Γεώργιον κατὰ τὰς ἀτυχεῖς του ἡμέρας ἔχουν πεισθῆ ὅτι ὁ Βασιλεύς μας θὰ εἶναι ὁ σοβαρώτερος παράγων διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ Κράτους, ἀνόρθωσιν ἡ ὁποία δὲν δύναται νὰ γίνῃ ὑπὸ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα. Ἡ κληρονομικὴ βασιλεία εἶναι τὸ καλύτερον πολίτευμα, ἐνῷ ἡ δημοκρατία ἀναπτύσσει καὶ προάγει τὰς ἔριδας.

Τὸ δημοψήφισμα πρέπει νὰ γίνῃ τὸ ταχύτερον. Ἐδώσαμεν ὑπόσχεσιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ πρέπει νὰ τὴν τηρήσωμεν, διότι οὗτος παρακολουθεῖ τὸ ζήτημα καὶ ἐπιθυμεῖ τὸν ταχύτερον τερματισμόν του.

Νομίζω ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ἐκφράσῃ τὸ ταχύτερον τὴν γνώμην του. Κάθε ἀναβολὴ εἶναι ἐπιβλαβεστάτη διὰ τὰ συμφέροντα τῆς χώρας. Ἔχω δὲ πλήρη ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ δημοψηφίσματος, διότι ἀσφαλῶς δι' αὐτοῦ θὰ ἐπανέλθῃ ὁ Βασιλεύς.

Κ. ΛΟΥΡΟΣ. Ἀνήκων εἰς τὸ ταλαιπωρημένον καὶ μαρτυρικὸν λαϊκὸν κόμμα τοῦ ὁποίου ἡγεῖται ὁ περινούστατος πολιτευτὴς Π. Τσαλδάρης, κόμμα τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς του ὑπῆρξε καὶ παραμένει βασιλόφρον παρὰ τὴν κατὰ τὸ 1933 ἀναγνώρισιν τοῦ Δημοκρατικοῦ πολιτεύματος διὰ λόγους σκοπιμότητος, θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νὰ ἐκφράσω τὴν γνώμην μου ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου ζητήματος τὸ ὁποῖον συζητεῖται. Εἶμαι ὑπὲρ τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας διότι ἡ ἱστορία τῆς Χώρας μας μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ Ἑλλὰς μόνον δι' αὐτῆς ἐμεγαλούργησε καὶ εἰς βραχὺν χρόνον ἐξελίχθη εἰς χώραν εὐνομουμένην. Δὲν ὁμιλῶ περὶ Βασιλείας Γεωργίου τοῦ Β' διότι οὗτος ἦτο δεσμώτης τοῦ αἱμοσταγοῦς ἐπαναστάτου. Τί δὲ διδάσκει ἡ πρόσφατος ἱστορία περὶ τῆς Δημοκρατίας τῆς ἐγκαθιδρυθείσης διὰ τῆς βίας; Τὸ ἠκούσατε ἀπὸ τὸ στόμα ἀνθρώπου ὅστις ἐπρωτοστάτησε εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τῆς Δημοκρατίας, ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Κονδύλη. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσῃ τὰς ὑψίστας ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας ὑπὲρ πάντα ἄλλον Ἕλληνα προσέφεραν εἰς τὸν τόπον οἱ ἀείμνηστοι Βασιλεῖς μας. Δι' αὐτὸ καὶ ἡμεῖς οἱ ἀκραιφνεῖς λαϊκοὶ σφυγμομετρήσαντες τὴν λαϊκὴν ψυχὴν ὑπεσχέθημεν εἰς τὸν λαὸν τὸ δημοψήφισμα. Ἡ μοῖρα ἔταξε εἰς τὸ Λαϊκὸν κόμμα καὶ τὸν σώφρονα ἀρχηγόν του νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν Βασιλέα ἀλλὰ διὰ τῆς ψήφου τοῦ λαοῦ. διότι οἱονδήποτε πολίτευμα διὰ νὰ ἑδραιωθῇ πρέπει νὰ προέρχεται ἐκ τῶν λαῶν. Καὶ ὁ λαὸς εἶμαι βέβαιος ὅτι ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἑλλάδος θὰ ψηφίσῃ ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως τοῦ ὁποίου τὴν σύνεσιν, τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν ὀξεῖαν διάνοιαν οὐδεὶς δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ (χειροκροτήματα).

Δ. ΠΩΛΙΟΥΔΑΚΗΣ. Ὅσον εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ἡ ἔρις περὶ τὸ πολιτειακὸν πρέπει νὰ τερματισθῇ, τόσον εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ δημοψήφισμα δὲν πρέπει νὰ μείνῃ ἀχειραγώγητον. Τὸ πολίτευμα τὸ ὁποῖον ἐγὼ προτιμῶ καὶ διὰ τὸ ὁποῖον τρέφω ἐνθουσιασμὸν καὶ ἀπὸ καταγωγῆς καὶ ἐκ διαπαιδαγωγήσεως εἶναι τὸ Βασιλικόν (χειροκροτήματα). Παρηκολούθησα τοὺς ἀγῶνας τῆς Ἑλληνικῆς Δυναστείας, τὴν ὁποίαν ἐλάτρευον πάντοτε ἀπὸ τῆς Κρητικῆς Πολιτείας, καὶ ἔλαβον τὰ ὅπλα ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Θερίσου ὑπὲρ τοῦ Βασιλόπαιδος Γεωργίου. Ἀργότερα ὕψωσα τὰ ὅπλα τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς ἐπαναστατῶν ἐν Ἡρακλείῳ ὅταν οἱ ξένοι ἐπέβαλον τὸν Βενιζέλον. Ὑπέστην πολλὰς διώξεις καὶ τώρα μὲ τὴν πίστιν πρὸς τὴν Βασιλείαν ἔρχομαι νὰ ἐξετάσω ποία εἶναι ἡ θέσις τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν νὰ λάβωμεν ὅσον ἀφορᾷ τὸ πολιτειακὸν ζήτημα. Τὴν θέσιν αὐτὴν τὴν καθώρισεν ὁ ἀρχηγός μας, ἡ δὲ Δημοκρατία εἶναι ὑπόδικος ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. Ἡ ἀξίωσις νὰ εἴπῃ τὴν γνώμην του περὶ τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος ὁ κ. Πρωθυπουργὸς δὲν εἶναι ἀπολύτως δικαιολογημένη διότι οὐσιαστικῶς τὴν γνώμην του τὴν ἐξέφρασε διὰ τοῦ ψηφίσματος περὶ δημοψηφίσματος. Χρειάζεται κίνησις καὶ ἐργασία, διότι δημοψήφισμα σημαίνει μάχην. Θεωρήσωμεν τὴν ἐνέργειάν μας ὡς ἱερὰν μυσταγωγίαν καὶ ἐργασθῶμεν διὰ νὰ ἐπαναφέρωμεν τὸν Βασιλέα. Ζήτω ὁ Βασιλεύς! (Χειροκροτήματα).

Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ. Ἀσφαλῶς θὰ ἀσκήσῃ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν τυχῶν τῆς Ἑλλάδος ἡ ἔκβασις τοῦ δημοψηφίσματος. διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀκουσθῇ μετὰ προσοχῆς ἐν τῇ Συνελεύσει πᾶσα φωνὴ διότι ἐκ τῆς συζητήσεως θὰ προκύψῃ ἡ φωνὴ τῆς ἀληθείας.

Ὁμιλεῖ κατόπιν διὰ μακρῶν περὶ τῆς μεταστροφῆς τοῦ φρονήματος τοῦ Ἠπειρωτικοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖον ῥαδιουργίαι καὶ συκοφαντίαι τοῦ ἀντιπάλου πολιτικοῦ κόσμου ἐκράτουν μακρὰν τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος καὶ τονίζει ὅτι ἡ διετὴς διακυβέρνησις τῆς Χώρας ὑπὸ τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος παρέσχεν εἰς τὸν Ἠπειρωτικὸν λαὸν τὴν ἀπόδειξιν περὶ τοῦ πόσον κακόβουλα, πόσον συκοφαντικὰ ὑπῆρξαν τὰ κατὰ τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος λεγόμενα ὑπὸ τῆς ἀντιθέτου παρατάξεως. Καὶ ἡ σύγκρισις ἡ ὁποία ἐγένετο μεταξὺ τῆς διετίας αὐτῆς καὶ τῆς εἰκοσαετοῦς διακυβερνήσεως τῆς Χώρας ὑπὸ τοῦ Βενιζέλου ὑπῆρ-

ξεν ὀδυνηρὰ διὰ τὸν Βενιζελισμόν. Καὶ ἤλθομεν ἐδῶ διὰ παμψηφίας, διότι τὸ ἀνόσιον κήρυγμα τῆς ἀποχῆς ἀπέτυχεν. Οὐδέποτε εἶχε γνωρίσει τὴν στοργὴν τοῦ Κράτους ἐπὶ τοῦ ἁμαρτωλοῦ συγκροτήματος ἡ Ἤπειρος καὶ ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἀρχὴν ὁ κ. Τσαλδάρης διὰ νὰ γνωρίσῃ ἡ Ἤπειρος τὴν στοργὴν τοῦ Κράτους καὶ νὰ γίνῃ ἀγνώριστος. Ὁ Ἠπειρωτικὸς λαὸς δὲν θὰ παρουσιάσῃ κατὰ τὸ δημοψήφισμα παραφωνίαν πρὸς τὰ ἄλλα τμήματα τῆς Ἑλλάδος, θὰ ἀκολουθήσῃ δὲ τὰς ῥοπὰς καὶ σκέψεις τοῦ συνόλου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Λέγει ὅτι ἡ δήλωσις τῆς Κυβερνήσεως περὶ τοῦ δημοψηφίσματος πρὸ τῶν ἐκλογῶν ὑπῆρξε συνετή, καὶ πρᾶξις ὑπερτάτης πολιτικῆς σκοπιμότητος. Ἀναφερόμενος εἰς τὰς μέχρι τοῦδε ἀγορεύσεις παρατηρεῖ ὅτι ἂν ἐπρόκειτο ἡ Ἐθνοσυνέλευσις νὰ καθορίσῃ τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφὴν τοῦ πολιτεύματος ἡ συζήτησις περὶ διαφορᾶς τῶν πολιτευμάτων, ἀρετῶν καὶ μειονεκτημάτων αὐτῶν, θὰ ἦτο ἀπολύτως δικαιολογημένη, ἀλλ' ἡ ἀποστολὴ τῆς Συνελεύσεως εἶναι στενωτέρα, διότι δὲν πρόκειται νὰ κρίνῃ ἡ Συνέλευσις περὶ τοῦ πολιτεύματος, ἀλλὰ μόνον νὰ δώσῃ εἰς τὸν λαὸν τὰ μέσα νὰ ἐκφράσῃ οὗτος τὴν γνώμην του.

Νομίζω ὅτι δὲν πρέπει νὰ σᾶς ἀναπτύξῃ κανεὶς τὴν ἀνάγκην ἡ ὁποία ἐπιβάλλει νὰ γίνῃ δεκτὸν παμψηφεὶ τὸ ὑπὸ συζήτησιν ψήφισμα. Πρέπει νὰ ληφθῇ ἡ ἀπόφασις αὐτὴ διότι ἐρείδεται ἐπὶ προεκλογικῆς ὑποσχέσεως τοῦ Ἀρχηγοῦ μας. Δὲν φρονῶ ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ σκεφθῇ τις νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὸν Ἀξιότιμον Ἀρχηγὸν τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος νὰ ἀθετήσῃ τὰ ὑπαισχημένα. Θὰ ἦτο πρᾶξις προδοσίας πρς τοὺς ἐκλογεῖς, μὲ τὴν ὁποίαν τὸ Λαϊκὸν Κόμμα οὐδένα τῶν ὀπαδῶν του ἔχει συνηθίσει. Ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις ὑπανεχώρει τῆς ὑποσχέσεώς της. Σᾶς ἐρωτῶ: Τί θὰ ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἀντίπαλον κόσμον νὰ ἐκμεταλλευθῇ κατὰ τὸν φοβερώτερον τρόπον τὴν ματαίωσιν αὐτήν; Τίποτε. Ἀλλὰ τί σκοπεῖται διὰ τοῦ δημοψηφίσματος; Σκοπεῖται ἡ παροχὴ τῶν μέσων εἰς τὸν λαὸν ὅπως ἐκδηλώσῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ περὶ **τῆς μορφῆς τοῦ** Πολιτεύματος. Τὸ Λαϊκὸν κόμμα ἀπορρέον ἐκ τοῦ Λαοῦ πάντοτε ἀνήγαγεν εἰς δόγμα ἀκατάλυτον τὴν λαϊκὴν κυριαρχίαν. Τίς δύναται νὰ μεμφθῇ λοιπὸν τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος ὅστις συνεπὴς πρὸς τὰς τιμίας παραδόσεις τοῦ Κόμματος θέλει νὰ ἐρωτηθῇ ὁ λαὸς μὲ ποῖον πολίτευμα προτιμᾷ νὰ κυβερνᾶται: Μόνον οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν πράττουν τοῦτο. Εἶναι πολὺ φυσικὸν νὰ φοβοῦνται τὴν ἐνέργειαν τοῦ Δημοψηφίσματος, διότι δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι δι' αὐτοῦ θὰ κυριαρχήσῃ ἡ τάξις, ἡ γαλήνη καὶ ὁ ῥυθμός. Ἀλλ' ἐκτὸς αὐτῶν εἶνε καὶ ἄλλοι ποὺ ἀνθίστανται εἰς τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ ψηφίσματος τούτου, αἵρεσιν. Δὲν ἔθεσεν, κύριοι, ἡ Κυβέρνησις τὸ πολίτευμα ὑπὸ αἵρεσιν. Δὲν ἔθεσεν, κύριοι, ἡ Κυβέρνησις τὸ πολίτευμα ὑπὸ αἵρεσιν, ἀλλ' ἐτέθη τοῦτο ἰδίᾳ ὑπαιτιότητι. Φρονῶ ὅτι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀπαλειφθῇ ἡ περικοπὴ τοῦ ψηφίσματος ἐν ᾗ γίνεται μνεία περὶ τοῦ χρόνου ἐντὸς τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ διενεργηθῇ τὸ δημοψήφισμα, διότι πιστεύω ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν προκαταβολικῶς ἡ Κυβέρνησις νὰ καθορίσῃ πῶς θὰ ἐξελιχθοῦν τὰ γεγονότα, ὥστε ἐντὸς ὡρισμένης προθεσμίας νὰ διεξαγάγῃ τὸ δημοψήφισμα. Ἐπίσης νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἀπαλειφθῇ ἡ φράσις «ἐλευθέρου δημοψηφίσματος» διότι ὑπάρχει δήλωσις σχετικὴ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἡ ὁποία εἶναι ὑπεραρκετή. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἂν δὲν ὑπῆρχεν, ἡ διενέργεια ἐλευθέρων καὶ ἀνοθεύτων ἐκλογῶν εἶναι ἀποκλειστικὸν προνόμιον τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος. (Χειροκροτήματα).

Ὁ κ. Λ. ΤΣΙΡΙΓΩΤΗΣ. Ἀναφερόμενος εἰς τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Μεταξᾶ λέγει ὅτι δὲν εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ἀφύπνισε τὸ Βασιλικὸν αἴσθημα τοῦ λαοῦ. Ὁ κ. Μεταξᾶς, λέγει, ἁπλῶς τὸ ἐξεδήλωσε καὶ ἡμεῖς συνεβαδίσαμεν. Πιστεύω, κύριοι πληρεξούσιοι, ὅτι δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἐνταῦθα οὔτε Ὑπουργὸς οὔτε ἄλλος τις ὅστις θὰ δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἐξελέγη ὑπὸ τοὺς Δημοκρατικοὺς παιάνας. Ἡ Κυβέρνησις, κύριοι, δὲν ἠθέλησε νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἔκδηλον γνώμην τοῦ λαοῦ ἀλλὰ προεκήρυξε δημοψήφισμα. Εἶμαι βέβαιος ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ δημοψηφίσματος θὰ εἶναι παταγωδῶς ὑπὲρ τῆς Βασιλείας. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὸν βενιζελικὸν κόσμον εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ σπεύσῃ καὶ αὐτὸς νὰ στεγασθῇ ὑπὸ τὸ Βασιλικὸν πολίτευμα ὡς πολίτευμα κατ' ἐξοχὴν ἀξιοπρεπὲς καὶ τίμιον. Ἀλλὰ διὰ νὰ νικήσωμεν, κύριοι πληρεξούσιοι, καὶ διὰ νὰ προσφέρωμεν καὶ ὑπηρεσίαν εἰς τὴν πατρίδα ἔχομεν ἀνάγκην ἑνότητος. Πρέπει νὰ κατέλθωμεν εἰς τὸν ἀγῶνα ἡνωμένοι μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος. Ἔχομεν ἀνάγκην ὅπως τὸ ταχύτερον ἐκδηλωθῇ ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγός μας καὶ ἡ Κυβέρνησις εἴτε ὑπὲρ τῆς μιᾶς εἴτε ὑπὲρ τῆς ἄλλης παρατάξεως. Ὅσον ἀφορᾷ τώρα ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐξελέγησαν ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος καὶ ἐμφανίζονται σήμερον ὡς Δημοκρατικοί, ἔχω νὰ εἴπω τοῦτο: Τὸ Λαϊκὸν κόμμα εἶναι κόμμα ἱστορικῶς Βασιλικὸν καὶ ὅστις ἀνήκει εἰς τὸ κόμμα τοῦτο πρέπει νὰ ἀκολουθῇ τὰς ἰδέας του, ἄλλως νὰ φύγῃ.

Μεθ' ὃ ὁ κ. ΠΡΟΕΔΡΟΣ καλεῖ ὅπως ὁμιλήσῃ ὁ κ. Σαγιᾶς ὅστις ἀπουσιάζει.

Ὁ κ. Α. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ λέγει ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν διὰ τόσον σοβαρὸν ζήτημα νὰ ὁμιλοῦν οἱ ῥήτορες πρὸ κενῶν σχεδὸν ἑδωλίων.

Σ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Βεβαίως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ μία τόσον ἐξαιρετικῆς σοβαρότητος συζήτησις πρὸ 15 βουλευτῶν.

Π. ΡΑΛΛΗΣ. Αὐτὸ ἀφορᾷ τοὺς βουλευτάς. Ἡ εὐθύνη δὲν βαρύνει τὴν Κυβέρνησιν.

Ε. ΜΗΛΙΑΡΑΣ. Ἀνέρχομαι εἰς τὸ Βῆμα, κύριοι πληρεξούσιοι, ἵνα ἀκουσθῇ καὶ ἡ φωνὴ τῶν πληρεξουσίων τῆς Κρήτης, ἐκ τῆς ὁποίας προέρχομαι, καὶ ἡ ὁποία ἀνέκαθεν διεκρίνετο διὰ τὰ φιλοβασιλικά της αἰσθήματα καὶ οὐδέποτε ἐλησμόνησε τὰς θυσίας τῆς Βασιλείας διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της. Ἀτυχῶς ὁ προερχόμενος ἐξ αὐτῆς πολιτικὸς ἐδηλητηρίασε τὴν ψυχὴν τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ὅμως σᾶς βεβαιῶ ὅτι ἀνένηψεν ἤδη. Συνεπὴς πρὸς τὰς ὑποσχέσεις της ἡ Κυβέρνησις, ἔθεσε ζήτημα δημοψηφίσματος. Τὸ δημοψήφισμα θὰ τὸ ψηφίσωμεν ὅλοι ἀδιαφοροῦντες πρὸς τὰς ἀντιρρήσεις τῶν ἀντιπάλων μας οἱ ὁποῖοι, ἂς μὴ πλανώμεθα, ὅσον δήποτε καὶ ἂν ἐνεργηθῇ τιμίως καὶ ἀνοθεύτως, οὗτοι δὲν θὰ ὁμολογήσουν τὴν τιμίαν διεξαγωγήν του. Μόνον ὅσοι δὲν γνωρίζουν τὴν ἐγωπάθειαν τοῦ Βενιζέλου δύνανται νὰ νομίζουν τοῦτο. Ἅμα χάσῃ τὴν ἐξουσίαν, οὐδὲν πολίτευμα τοῦ εἶναι ἀρεστόν. Καταλήγων, παρέχω τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι κατὰ τὴν διενέργειαν τοῦ δημοψηφίσματος, θὰ ἐργασθῶμεν ὅπως πείσωμεν τὸν Κρητικὸν Λαὸν νὰ ψηφίσῃ ὑπὲρ τῆς Βασιλείας (Χειροκροτήματα).

ΑΓ. ΣΑΛΗΜΑΝ. Λόγῳ τῆς ὥρας ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς καταπονήσεως ὅλων δὲν θὰ ἀγορεύσω ὅπως ἐσκόπουν, θὰ εἴπω μόνον τὰ συμπεράσματα τῆς ἀγορεύσεώς μου, τόσῳ μᾶλλον καθόσον ἀπουσιάζει ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.

Θεωρῶ ὅλως περιττόν, κ. συνάδελφοι, νὰ διαδηλώσω ἐνταῦθα τὰ φιλοβασιλικά μου αἰσθήματα, γνωστὰ ἀπὸ μακροῦ χρόνου, ἀφ' οὗ εἶχον καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν κατὰ τὸ 1924 νὰ φυλακισθῶ ἐν Λαρίσῃ διὰ τὴν γνωστὴν λῃστείαν Δοξαρᾶ. Κατὰ μείζονα λόγον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ τις τὰ φρονήματά του τώρα, ὅτε σύμπας ὁ ἑλληνικὸς λαὸς θέλει τὴν ἐπάνοδον τοῦ Βασιλέως.

- Νομίζω, κύριοι, ὀρθὸν τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐξεδηλώθη ἀπολύτως ἡ θέλησις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, νομίζω ὀρθόν, λέγω, νὰ ἐπανέλθῃ ἡ Βασιλεία δι' ἀποφάσεως τῆς Συνελεύσεως καὶ νὰ ἐπακολουθήσῃ τὸ ἐπικυρωτικὸν Δημοψήφισμα ὅπως ἐγένετο καὶ κατὰ τὸ 1924. Φρονῶ ὅτι δύναται νὰ ψηφισθῇ ἡ τροπολογία αὐτὴ ἀφ' οὗ διαδηλοῦται πλήρης σύμπνοια τῆς Συνελεύσεως, καὶ δι' αὐτὸ ἔχομεν μετ' ἄλλων συναδέλφων ὑπογράψῃ σχετικὴν πρότασιν διὰ ψηφοφορίαν δι' ὀνομαστικῆς κλή-

σεως, δηλῶ δὲ ὅτι ἐγὼ πάντως δὲν πρόκειται νὰ ἀποσύρω τὴν ὑπογραφήν μου.

Τὸ λαϊκὸν κόμμα ὑποσχεθὲν τὸ δημοψήφισμα ὀφείλει ὡς Κόμμα νὰ διαδηλώσῃ ἀπεριφράστως τὴν γνώμην του περὶ τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς Βασιλείας.

Εἰς τὰ δάκτυλα τῶν δύο χειρῶν μετροῦνται ἐκεῖνοι οἵτινες ἐτάχθησαν ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, ἑπομένως ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ὡς ἀποτελῶν τὴν συνισταμένην τῶν γνωμῶν ἡμῶν, ἔχει καθῆκον ἀπεριφράστως νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του ἐπὶ τοῦ ἐπιμάχου τούτου ζητήματος ὅπερ ἐνδιαφέρει τὸ Πανελλήνιον.

Δὲν νομίζω βεβαίως ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην του, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι κάθε ἡμέρα ποὺ παρέρχεται βλάπτει αὐτὴν τὴν ἰδέαν τῆς βασιλείας καὶ π θανὸν νὰ δίδεται ἡ ἐντύπωσις ὅτι χλιαρῶς ὑποστηρίζεται ἡ παλινόρθωσις.

Δὲν θέλω, κ. συνάδελφοι, νὰ κατηγορήσω κανένα, ἀλλὰ λέγουσιν ὅτι πλὴν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ ὁ τις ἠγόρευσεν ἤδη προχθὲς ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι Ὑπουργοὶ οἵτινες προπαγανδίζουν ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας. Ἐνεργοῦν δηλαδὴ ἀντίθετα πρὸς τὸ ψήφισμα τὸ ὁποῖον λέγει ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶναι οὐδετέρα. Ἂν τοῦτο εἶναι ἀληθὲς, εἶναι πιθανὸν νὰ ἐπηρεασθοῦν ἀπὸ τοὺς κ. Ὑπουργούς, περὶ ὧν ὡμίλησα, μερικοὶ πληρεξούσιοι.

Ι. ΜΑΛΛΩΣΗΣ. Εἶναι ἀδύνατον αὐτό. Δὲν εἶναι δυνατὸν, πρὸς τιμὴν τῆς Συνελεύσεως.

Α. ΣΛΗΜΑΝ. Ἂς ἔλθουν ἐδῶ οἱ κ.κ. Ὑπουργοὶ νὰ τὰς διαψεύσουν αὐτὰς τὰς φήμας. Πρέπει λοιπὸν τὸ λαϊκὸν κόμμα νὰ δώσῃ ἀπαραιτήτως τὴν κατεύθυνσιν καὶ ὁ ἰσχυρὸς Πρωθυπουργὸς ὅστις ἔχει παμμέγιστον κῦρος καὶ τὸν ὁποῖον παρακαλῶ νὰ ἐκθέσῃ σαφῆ γνώμην ἐπὶ τοῦ κεφαλαιώδους τούτου ζητήματος, διότι κάθε ἡμέρα ποὺ παρέρχεται ἀδίκως κλονίζει αὐτὰ ταῦτα τὰ βάθρα τοῦ λαϊκοῦ Κ μματος (παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Γ. ΠΑΜΠΟΥΚΑΣ. Δὲν ἐσκόπουν, κύριοι, νὰ λάβω τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ θέματος τὸ ὁποῖον ἀπασχολεῖ τὴν Συνέλευσιν ἐπὶ τρεῖς ὁλοκλήρους συνεδριάσεις, δεδομένου ὅτι ὡς μέλος τῆς Συνταγματικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ συγκεκριμένως ὡς εἰσηγητὴς τοῦ θέματος περὶ ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἔχω ἤδη διατυπώσει τὴν γνώμην μου. Παρὰ τὴν ἀπόφασιν μου ὅμως ταύτην, ἔλαβον τὸν λόγον, διότι δὲν ἀντελήφθην, οἱ ὑπὲρ τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας παρελάσαντες ἀπὸ τοῦ Βήματος ρήτορες, νὰ ἀνέπτυξαν τὴν κοινωνικὴν σημασίαν καὶ κοινωνικὴν ἀποστολὴν ἣν ἔχει ὁ θεσμὸς τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας, εἰς τὰ Κράτη εἰς τὰ ὁποῖα εἰσήχθη αὕτη. Συναισθανόμενος, κύριοι Πληρεξούσιοι, ὅτι ἡ Συνέλευσις ἔχει καταπονηθῇ δὲν θὰ σᾶς κουράσω ἐπαναλαμβάνων τὰ ὅσα ἀνεπτύχθησαν, ἀλλὰ ἔχω τὴν γνώμην ὅτι κάτι τι νέον θὰ προσφέρω εἰς τὴν συζήτησιν.

Κύριοι, πρὶν ἐξετάσω τὴν κοινωνικὴν σημασίαν τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας θὰ ἤθελον νὰ σᾶς ἀποδείξω ὅτι αὕτη δὲν εὑρίσκεται ἐν παρακμῇ καὶ ἀποσυνθέσει ἔναντι τῆς Προεδρικῆς τοιαύτης, ἀλλ' ἀντιθέτως τὸ Δημοκρατικὸν ἰδεῶδες εὑρίσκεται ἐν σχετικῇ παρακμῇ ἔναντι τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας. Οἱ λαοὶ δὲν συγκινοῦνται πλέον ἀπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς Δημοκρατίας καὶ διὰ τοῦτο νέοι τύποι, νέαι μορφαὶ πολιτευμάτων διαμορφώνονται εἰς τὰ Κράτη εἰς τὰ ὁποῖα ὑπῆρχον Προεδρικαὶ Δημοκρατίαι. Αἱ Προεδρικαὶ Δημοκρατίαι ἐγκαταλείπονται καὶ μεταβάλλονται εἰς Πολιτεύματα Δικτακτορικά, ὅπως εἰς τὴν Γερμανίαν, Τσεχοσλοβακίαν, Πολωνίαν, Λιθουανίαν κλπ. Εἶμαι συνεπῶς ὑποχρεωμένος, κύριοι, ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου νὰ τονίσω ὅτι τὸ Πολίτευμα τῆς Προεδρικῆς Δημοκρατίας δὲν ἀποτελεῖ σήμερον τὸν πλέον ἐξελικτικὸν τύπον τῶν πολιτευμάτων, τὸ λέγω δὲ τοῦτο διότι εἶδον δημοσιευόμενον εἰς ἀπογευματικὸν φύλλον ὅτι ἡ φοιτητιῶσα νεολαία κατὰ τὰ 9)10 ἀκολουθεῖ τὴν Προεδρικὴν Δημοκρατίαν.

Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, κύριοι, πεφωτισμέναι διάνοιαι ἔκρουον τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου τῆς Προεδρικῆς Δημοκρατίας αἵτινες ἀλματωδῶς βαίνουν πρὸς τὰ Δικτατορικὰ πολιτεύματα καὶ σᾶς ἀναφέρω προχείρως τὸν δολοφονηθέντα διακεκριμένον πολιτικὸν καὶ μεγαλύτερον σύγχρονον πολιτειολόγον τῆς Γερμανίας, Βάλτερ Ρατενάου, ὅστις ἔγραφεν ὅτι «ὁ λόγος δι' ὃν ἔγινε ὀπαδὸς τοῦ Βασιλικοῦ θεσμοῦ εἶναι διότι.....». Ἐπίσης ἕτερος διακεκριμένος πολιτειολόγος καὶ ἱστορικός, ὁ Μπράϊξ, ἔγραψε τὸν ἐπικήδειον τῆς Προεδρικῆς Δημοκρατίας (ἀναγινώσκει). Τὰ λέγω αὐτά, κ. Πληρεξούσιοι, διότι ἤκουσα τοὺς ἀπολογητὰς τοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος καὶ ἤθελα νὰ ἀποδείξω εἰς τὴν Συνέλευσιν, ὅτι παρῆλθεν ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ὁ λαὸς ἐγαλβανίζετο ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῆς Δημοκρατίας.

Καὶ τώρα ἔρχομαι εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ. Εἶναι θέμα διὰ τὸ ὁποῖον ἔχουν γραφῆ χιλιάδες τόμων καὶ εἶναι φυσικώτατον νὰ μὴ δύναται ν' ἀναπτυχθῇ προχείρως. Πάντως καὶ οἱ παραδεχόμενοι ὅτι ὁ Κοινοβουλευτισμὸς δὲν εὐσταθεῖ πλέον, μὴ δυνάμενοι νὰ εὕρωσι καλλίτερον σύστημα θεωροῦν αὐτὸν ὡς τὸν μένον δυνάμενον νὰ διατηρηθῇ. Ἐν τούτοις τὸ κυριώτερον αἴτιον τῆς κρίσεως, τοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ, κατ' ἐμέ, εἶναι ἡ Προεδρικὴ Δημοκρατία, διότι ὁ Πρόεδρος αὐτῆς, καθ' ὃ αἱρετός, θὰ προέρχεται ἐκ τῶν πολιτικῶν κομμάτων καὶ συνεπῶς οὐδεμίαν ἐμπιστοσύνην ἐμπνέει ὅτι θὰ εἶναι ἀμερόληπτος διαιτητὴς μεταξὺ τούτων, ὑπέρτατον ἔργον τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας. Ὅσοι λοιπὸν ἐξ ἡμῶν θέλομεν νὰ διατηρήσωμεν τὸν Κοινοβουλευτισμόν, ἔχομεν καθῆκον νὰ ταχθῶμεν ἀνεπιφυλάκτως ὑπὲρ τῆ Βασιλευομένης Δημοκρατίας διότι μόνον διὰ τοιούτου ὑπερτάτου ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας θὰ ἀποφύγωμεν τὴν μοιραίαν κατάπτωσιν τοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ.

Καὶ τώρα, κύριοι, ἔρχομαι εἰς τὸ ζήτημα τῆς κοινωνικῆς ἀποστολῆς τῆς Βασιλείας, διὰ τὴν ὁποίαν ὁμολογῶ ὅτι δὲν εἶδον κανὲν ἐπιχείρημα νὰ λεχθῇ. Εἶναι ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ μεσαίωνος οἱ λαοὶ μόνον διὰ τῆς συνεργασίας των μετὰ τῆς Βασιλείας κατώρθωσαν νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν φεουδαρχίαν, διότι εἰς τοὺς Βασιλεῖς ὀφείλεται ἡ διάλυσις τῶν φεουδαρχικῶν Κρατῶν καὶ ἡ ἵδρυσις τῶν μεγάλων ἐθνικῶν τοιούτων. Ἀλλὰ τὴν φεουδαρχίαν τὴν διεδέχθη μία ἄλλη ἐξουσία ἀνώνυμος καὶ ἀνεύθυνος, ἡ ἐξουσία τοῦ πλούτου, ὁ καπιταλισμός. Τοῦτο εἶναι γεγονὸς ἀναμφισβήτητον, θὰ μοὶ ἐπιτρέψητε δὲ νὰ σᾶς ἀναγνώσω δύο λέξεις τοῦ κ. Ρατενάου (ἀναγινώσκει). Ἐπίσης ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος τὸ 1925 ὁμιλῶν ἐν Παρισίοις ὁ Καγιὼ εἶπεν (ἀναγινώσκει). Ἀλλ' ὅπως οἱ Λαοὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Βασιλέως ἀπηλλάγησαν τῆς φεουδαρχίας, οὕτω καὶ πάλιν μόνον ἐν συνεργασίᾳ μετ' αὐτοῦ θὰ δυνηθῶσιν νὰ ἀπαλλαγῶσιν τῆς νέας τυραννικῆς ἐξουσίας τοῦ πλούτου, διότι ἡ Βασιλεία εἶναι ἡ μόνη ἐξουσία ἥτις θὰ δυνηθῇ λόγῳ τοῦ κύρους της, ἀποτελεσματικῆς νὰ παρέμβῃ μεταξὺ τοῦ Λαοῦ καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ πλούτου καὶ προστατεύσῃ τὸν Λαὸν διὰ νὰ μὴ καθυποταχθῇ εἰς τὸν καπιταλισμόν.

Αὐτὴ εἶναι ἡ κοινωνικὴ ἀποστολὴ τῆς Βασιλείας σήμερον. Αὐτὰ δὲν εἶναι ἁπλαῖ θεωρίαι, ἀλλὰ γεγονότα· καὶ διὰ νὰ πεισθῆτε, ἀρκεῖ νὰ ἀναλογισθῆτε τίνα ἐπίδρασιν ἔσχεν ὁ καπιταλισμὸς εἰς τὰ Κράτη εἰς τὰ ὁποῖα ὑπῆρχεν ἰσχυρὰ Βασιλεία καὶ τίνα εἰς τὰ Δημοκρατικὰ τοιαῦτα. Ἐπίσης μὴ λησμονῆτε τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ εἰς τὰ διάφορα Κράτη, λόγῳ τῆς ἰσχύος τοῦ χρήματος.

Ἐν συνεχείᾳ τῶν σκέψεών μου αὐτῶν κάμνω καὶ τὴν παρατήρησιν, ὅτι οἱ μὲν παλαιοὶ Ἕλληνες, οἱ ἀπελευθερωθέντες ἀπὸ 100ετίας εἶναι κατὰ πλειοψηφίαν Βασιλόφρονες, ἐνῶ αἱ νέαι χῶραι καὶ ὁ προσφυγικὸς κόσμος, τελευταίως ἀπελευθερωθέντες, εἶναι κατὰ πλειονοψηφίαν δημοκρατικοί.

Ι. ΜΑΛΛΩΣΗΣ. Διότι εἶναι ὁ Βενιζέλος ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας.

Γ. ΠΑΜΠΟΥΚΑΣ. Μία βαθυτέρα, κ. συνάδελφε, ἐξέτασις τοῦ ζητήματος θὰ ἀπεδείκνυεν ὅτι δὲν ὀφείλεται εἰς τοῦτο, ἀλλ' εἰς τὸ ὅτι οἱ παλαιοὶ ἀπήλαυσαν τὰ ἀγαθὰ τῆς Βασιλείας, ἐνῷ οἱ νέοι δὲν τὰ ἐδοκίμασαν καὶ φοβοῦνται μὴ τυχὸν ὑπαχθοῦν εἰς νέα δεσμὰ τῶν ὁποίων μόλις ἀπηλλάγησαν.

Ἀπέδειξα νομίζω, κύριοι, ὅτι τὸ Πολίτευμα τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας δὲν εἶναι πολίτευμα ὀπισθοδρομικόν. Πιστεύω δὲ ὅτι τὸ ἀπέδειξα, διότι ἀπευθύνομαι πρὸς πληρεξουσίους τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, οἱ ὁποῖοι ἀσφαλῶς γνωρίζουν τὴν δρᾶσιν καὶ τοὺς ἀγῶνας κατὰ τοῦ καπιταλισμοῦ τοῦ ἀειμνήστου ἱδρυτοῦ τοῦ κόμματος Δ. Γούναρη. Ἂν ὁ ἀείμνηστος ἱδρυτὴς τοῦ κόμματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἀνήκωμεν, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς ἀρχάς του τὸ 1920, ὁπότε κατέλαβε τὴν ἀρχήν, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι περιεπλέχθη εἰς τὴν Μικρασιατικὴν περιπέτειαν καὶ ἐπλήρωσε μὲ τὸ αἷμά του, ὡς γνωστόν, τὰς ἰδέας του. Ἀλλ' αἱ ἰδέαι του ἔμειναν καὶ ἠδυνήθησαν νὰ ἐφαρμοσθοῦν, μετ' ὀλόκληρον δεκαετίαν καὶ πλέον, ὑπὸ τοῦ ἀνταξίου διαδόχου του τοῦ ἀξιοτίμου ἀρχηγοῦ τοῦ κόμματός μας καὶ Προέδρου μας, ὅστις μετὰ τὸ 1932, ὅτε κατέλαβε τὴν ἀρχήν, ἤρχισε μεταρρυθμίζων καὶ βελτιώνων τὴν ἐν γένει κοινωνικὴν νομοθεσίαν. Ἦτο δυνατόν, κύριοι, ὁ Δημήτριος Γούναρης, ὁ μέγας ἐκεῖνος νεωτεριστὴς καὶ μεταρρυθμιστὴς νὰ ὑπεστήριζε τὴν Βασιλευομένην Δημοκρατίαν, ἐὰν τὸ Πολίτευμα τοῦτο ἦτο ὀπισθοδρομικόν; Ἐπίστευεν ὅτι μόνον διὰ τοιούτου πολιτεύματος ἦτο δυνατὸν νὰ προοδεύσῃ τὸ Κράτος. Ἀλλ' οἱ ἀντίπαλοί του δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐννοήσουν ὅτι ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς Δυναστείας ἠγωνίζετο ὑπὲρ τῆς Πατρίδος καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἐδίκασαν, τὸν κατεδίκασαν καὶ τὸν ἐξετέλεσαν. Αἱ ἰδέαι του ὅμως, γραφεῖσαι ὄχι μὲ μελάνην ἀλλὰ μὲ αἷμα, παρέμειναν ὡς θεμελιώδης ἀρχὴ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ὀπαδῶν τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος.

Αὐτά, κύριοι, εἶχον νὰ εἴπω ἐν σχέσει μὲ τὸ θεωρητικὸν μέρος τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας. Δὲν δύναμαι ὅμως νὰ μὴ ἀναγνωρίσω, ὅτι ἡ ἔννοια τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας ἀποτελεῖ θεμελιώδη ἀρχὴν τοῦ κόμματος καὶ ὄχι μέρος Κυβερνητικοῦ προγράμματος. Τὸ ἂν ὅμως πρέπει τὴν ἀρχὴν αὐτὴν νὰ θέσωμεν τώρα εἰς ἐφαρμογὴν ἢ εἰς τὸ μέλλον τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀπὸ ποικίλους περιστάσεις, διότι ἂν ὑποτεθῇ ὅτι μία ἀρχὴ ἐφαρμοζομένη πρόκειται νὰ ἐπιφέρῃ ἀνατροπὰς εἰς τὴν χώραν, ἀναμφισβητήτως ἡ ἀρχὴ αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ εἰσαχθῇ. Ἐν τούτου ὅμως γενναῖαι ἕτερον ζήτημα. Θεωρητικῶς ὅλοι ἡμεῖς δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ εἴμεθα ὑπὲρ τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ πολιτικὸν ζήτημα, ἂν πρέπει νὰ τὸ ἐφαρμόσωμεν τὸ πολίτευμα τοῦτο ἢ ὄχι. Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἁρμοδιώτερος ὅλων νὰ κρίνῃ εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ ὁποίου ἡ ὀρθοφροσύνη καὶ ἡ βαθυστόχαστος μελέτη τῶν ζητημάτων θὰ μᾶς καθοδηγήσῃ ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ μέρους τοῦ ζητήματος ποὺ μᾶς ἀπασχολεῖ σήμερον. Ἡμεῖς ἔχοντες ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτὸν θὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν εἰς τὰς σκέψεις του καὶ τὰς ὑποδείξεις του. (Χειροκροτήματα).

Α. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ. Ἐφ' ὅσον, κ. Πρόεδρε, ἡ συζήτησις δὲν θὰ συνεχισθῇ καὶ διὰ νὰ μὴ ὁμιλήσω πρὸ κενῶν ἑδωλίων δηλῶ ὅτι παραιτοῦμαι τοῦ λόγου.

Ὁ Πρόεδρος

Ξ. ΜΑΥΡΟΜΑΤΗΣ

Ὁ κ. Ι. ΙΑΚΩΒΟΥ ἀκολούθως λαμβάνων τὸν λόγον ἀναγκάζεται νὰ ὁμιλήσῃ ἐν κατακλείδι πλέον, διότι τὰς ἀπόψεις του ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ πολιτεύματος ἐξέθεσε κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 4 Ἰουλίου, διὰ νὰ ἀναφερθῇ εἰς τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Προνοίας ὅστις ἐμπεποτισμένος ἀπὸ τὰς δημοκρατικὰς ἀρχὰς, ἀνέπτυξε γνώμας ἀντιθέτους πρὸς τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ τῶν Νέων Χωρῶν καὶ δὴ τῶν Προσφύγων τοὺς ὁποίους ἐκπροσωπεῖ. Δὲν ἐπετρέπετο, τονίζει, νὰ παραμείνουν ἀναπάντητοι αἱ ἀπόψεις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Προνοίας, διότι οὕτω θὰ ἐσχηματίζετο πιθανῶς ἡ γνώμη ἐκείνων τοὐλάχιστον οἵτινες ἀγνοοῦν τὰ πράγματα ὅτι τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ τῶν Νέων Χωρῶν εὑρίσκονται ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὰς δημοκρατικὰς πεποιθήσεις τοῦ κ. Κίρκου. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ τονισθῇ ὅτι ὁ λαὸς τῶν Νέων Χωρῶν, ἀνέκαθεν, βασιλόφρων, ἐξακολουθεῖ νὰ ἐμφορῆται ὑπὸ τῶν αὐτῶν καὶ σήμερον ὑπὲρ τῆς Βασιλείας αἰσθημάτων.

Ἐκφράζει ἀκολούθως τὴν λύπην του διότι ὁ κ. Α. Στράτος ἐνεφανίσθη κατὰ τὴν ἀγόρευσίν του διαπνεόμενος ὡς πρὸς τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ Βασιλέως ὑπὸ αἰσθημάτων ἄκρως ἀντιθέτων πρὸς τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ τῆς Μακεδονίας, ὁπόθεν ἔλκει τὴν καταγωγήν του. Ἀλλὰ καὶ ἀκόμη αἱ πολιτικαὶ του αὐταὶ ἀντιλήψεις δὲν εἶναι συνδεδεμέναι ἱστορικῶς μὲ τὰς πράξεις καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ ἀειμνήστου πατρός του Νικολάου Στράτου.

Εἶχον εἰδικοὺς λόγους νὰ ἀναφερθῶ εἰς τὴν δρᾶσιν τοῦ ἀειμνήστου Νικολάου Στράτου διότι κατὰ μίαν μοιραίαν σύμπτωσιν ηὐτύχησα νὰ συμπράξω μετ' αὐτοῦ κατὰ μίαν ἱστορικὴν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς τῆς 25 Φεβρουαρίου 1922 καὶ νὰ ταχθῶ παρὰ τὸ πλευρόν του ὥστε διὰ τῆς ψήφου μου νὰ συντελέσω εἰς τὴν ἀνατροπὴν τῆς Κυβερνήσεως Γούναρη καὶ τὴν ἀνάληψιν ὑπ' αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς.

Καταλήγων ἐκφράζει τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ λαὸς τῆς Μακεδονίας δὲν θὰ δώσῃ μόνον τὰ 72 ο)ο τῶν ψήφων τὰ ὁποῖα ἔδωσε κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς 9 Ἰουνίου 1935, ἀλλὰ διὰ παμψηφίας κατὰ τὸ δημοψήφισμα θὰ ἀποφανθῇ ὑπὲρ τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς Βασιλείας.

Ὁ κ. Γ. ΤΖΑΒΕΛΑΣ τονίζει ὅτι ὅλη ἡ Ἤπειρος δὲν θὰ λησμονήσῃ ποτὲ τὴν ἡμέραν τῆς 21ης Φεβρουαρίου κατὰ τὴν ὁποίαν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων νικητὴς καὶ εροπαιοῦχος καὶ ἐλευθερωτὴς ὁ στρατηλάτης Κωνσταντῖνος.

Ἐκφράζει κατόπιν τὴν γνώμην ὅτι ἡ λύσις τοῦ πολιτειακοῦ πρέπει ἀσφαλῶς νὰ γίνῃ διὰ τῆς διενεργείας τοῦ δημοψηφίσματος. Ὁ καθορισμὸς ὅμως τοῦ χρόνου τῆς ἐνεργείας του δέον νὰ γίνῃ ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν ἡ ὁποία δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ τὰς περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας εὑρίσκεται ἡ χώρα.

Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ. Ἔχετε διατυπώσει τροπολογίαν σχετικῶς μὲ αὐτὸ ποὺ εἴπατε, νὰ μὴ ὁρισθῇ δηλαδὴ ὁ χρόνος τῆς διενεργείας τοῦ δημοψηφίσματος, ἀλλὰ νὰ ἀφεθῇ αὕτη εἰς τὴν ἀπόλυτον ἐκτίμησιν τῆς Κυβερνήσεως ; Ἐὰν ὄχι, τότε διατυπώσατέ την ἐγγράφως.

Α. ΣΛΗΜΑΝ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ συζήτησις θὰ ἐπιτραπῇ ἐπὶ τῆς τροπολογίας.

Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ. Αὐτὸ εἶναι βουλευτικὴ τῆς Συνελεύσεως. Ἐγὼ ἤκουσα διατυπουμένην προφορικῶς μίαν τροπολογίαν καὶ συνέστησα νὰ διατυπωθῇ καὶ γραπτῶς.

Μεθ' ὃ ἐξαντληθέντος τοῦ καταλόγου τῶν ἐγγεγραμμένων, συναινέσει τῆς Συνελεύσεως περὶ ὥραν 5.30' πρωϊνὴν λύεται ἡ συνεδρίασις διὰ σήμερον καὶ ὥραν 5 μ. μ.

Οἱ Γραμματεῖς

Ι. Μάλλωσης

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Η'.

Τετάρτης 10 Ἰουλίου 1935.

Ὥρα 6 καὶ 30' μ. μ. ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως κ. Ξ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ, καταλαμβάνων τὴν ἕδραν, κηρύσσει τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδριάσεως καὶ διατάσσει ν' ἀνοιχθῶσι τὰ Θεωρεῖα.

Ἀναγινώσκονται τὰ πρακτικὰ τῆς χθεσινῆς συνεδριάσεως.

Ὁ κ. Α. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ παρακαλεῖ ὅπως ἡ ἐκ τυπογραφικῆς ἀβλεψίας παρεισφρήσασα λέξις «γενικὸν» διορθωθῇ διὰ τῆς λέξεως «ἐθνικόν».

Ὁ κ. Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ λέγει ὅτι κατὰ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ κ. Παπαθανάση ἔκαμε μίαν διακοπὴν οὐσιώδη ἤτις ὅμως δὲν περιελήφθη εἰς τὰ ἐπίσημα πρακτικά. Παρακαλεῖ ὅπως περιληφθῇ αὕτη, συμπληρουμένων εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τῶν ἐπισήμων Πρακτικῶν.

Ὁ κ. Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ παρακαλεῖ ὅπως περιληφθῇ καὶ σχετικὴ ἰδική του διακοπὴ τὴν ὁποίαν ἔκαμε κατὰ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ κ. Ἀποστολίδη.

Μεθ' ὃ τὰ πρακτικὰ κυροῦνται, μὲ τὰς ὡς ἄνω διορθώσεις, συμπεριληφθησομένας εἰς τὴν ἀνατύπωσιν.

Οἱ Πληρεξούσιοι κ. κ. Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ καὶ Γ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ καταθέτουσι τηλεγράφημα τῶν κατοίκων Σιταίνης ζητούντων τὴν ἀποστολὴν ἐπιτροπῆς πρὸς διαπίστωσιν τῆς καταστροφῆς ἣν ὑπέστησαν οἱ γεωργοὶ καὶ τὴν χορήγησιν σίτου καὶ ἀραβοσίτου.

Ὁ Ἰατρικὸς Σύλλογος Καβάλλας διὰ τηλ)τος παρακαλεῖ ὅπως ἀνασταλῶσιν αἱ ποιναὶ τῶν ἰδιωτῶν τῶν συμμετασχόντων εἰς τὸ κίνημα.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Γεωργοεπιμελητηρίου Χανίων διὰ τηλεγραφήματος παρακαλεῖ ὅπως δοθῇ ἀμνηστεία εἰς τοὺς καταδικασθέντας διὰ τὸ κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου.

Οἱ ἐργάται καὶ οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Πειραιῶς διὰ ψηφίσματός των ζητοῦσι τὴν ἐπίλυσιν τῶν διαφόρων προβλημάτων τῶν τάξεών των, τὴν κατάρτισιν ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἁρμοδίων Ὑπουργῶν κλπ.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ καταθέτει τηλεγραφήματα τοῦ Ἐμπορευομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου καὶ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου ἐργολάβων καὶ ἰδιοκτητῶν φορτηγίδων λιμένος Καλαμῶν διαμαρτυρομένων διὰ τὴν ὑποχωρητικὴν στάσιν τῶν ἁρμοδίων ἐναντι τῶν λιμενεργατῶν καὶ διὰ τὴν τακτικὴν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας.

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ καταθέτει τηλ)μα τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου Καλαμῶν διὰ τοῦ ὁποίου τοῦτο διαμαρτύρεται διὰ τὸν διορισμὸν εἰς Λιμενικὴν Ἐπιτροπὴν προσώπου μὴ ἐκλεγέντος ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου,

Ὁ Πληρεξούσιος κ. Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ καταθέτει τηλεγράφημα τῶν Συμβουλίων τῶν Συνεταιρισμῶν Ἀγουλινίττης, Βολάτζης καὶ Ἀγρινίου διαμαρτυρομένων διὰ τὴν μὴ ἐκκένωσιν τῶν δεξαμενῶν σταφοργανώσεως.

Ὁ πληρεξούσιος κ. Ε. ΜΠΑΛΑΦΑΣ ὑποβάλλει πρότασιν ψηφίσματος «περὶ ἐπανορθώσεως ἀδικημάτων ἐπιγενομένων κατὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν Στελεχῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἀεροπορίας».

Οἱ Πληρεξούσιοι κ. κ. Δ. ΠΟΛΙΟΥΔΑΚΗΣ, Θ. ΠΟΛΟΓΕΩΡΓΗΣ, Ε. ΜΗΛΙΑΡΑΣ κλπ. ὑποβάλλουν, πρότασιν ψηφίσματος «περὶ ἀναθεωρήσεως τῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν ὁπλιτῶν τῆς Χωροφυλακῆς».

Μεθ' ὃ ἡ Συνέλευσις εἰσέρχεται εἰς τὴν

ΗΜΕΡΗΣΙΑΝ ΔΙΑΤΑΞΙΝ
ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Ὁ κ. Γ. ΡΑΛΛΗΣ. λαμβάνων τὸν λόγον ἐπὶ ἀναφορᾶς τοῦ καταδικασθέντος εἰς καθαίρεσιν πρώην Μητροπολίτου Φλωρίνης Χρυσοστόμου λέγει ὅτι καὶ εἰς τὴν Θρησκείαν ἤτις ἀπετέλεσεν ἀνέκαθεν τὸ ἀκτινοβόλον Σύμβολον τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τῆς καθοδηγήσεως τοῦ ἔθνους διὰ μέσου τῶν ἱστορικῶν αὐτοῦ καμπῶν, ἀφῆκε τὰ ἴχνη τῆς ἀποσυνθετικῆς της θράσεως ἡ Δημοκρατία, ἡ ὁποία εὐτυχῶς χάριν τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων πνέει ἤδη τὰ λοίσθια.

Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 22 συνεχίζει, εὐθὺς ὡς ἐπέβη τῆς ἀρχῆς ἔσπευσε νὰ ἀπομακρύνῃ τοῦ Μητροπολιτικοῦ θρόνου τὸν Θεόκλητον καὶ διὰ τῆς συγκλήσεως ἀριστίνδην Συνόδου ἀνεβίβασεν εἰς τὸν Θρόνον τὸν ἤδη Ἀρχιεπίσκοπον τοῦ ὁποίου ἔργον ὑπῆρξεν ἡ διαίρεσις τῶν Χριστιανῶν διὰ τῆς ἀντικανονικῆς καθιερώσεως τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου. Προχωρῶν ἀναπτύσσει τὸ ἱστορικὸν τῆς ἐπιβολῆς τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου ὑπὸ τοῦ Πάπα Γρηγορίου, καὶ εἰσερχόμενος εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ἀναφορᾶς λέγει ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου κατὰ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, οἱ ὁποῖοι ἠθέλησαν νὰ δώσουν μίαν λύσιν εἰς τὸ ζήτημα τῶν Παλαιοημερολογιτῶν εἶναι παράνομος, διότι ὄχι μόνον κακῶς κατηρτίσθη τὸ Δικαστήριον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιβληθεῖσα ποινὴ τοῦ Σωματικοῦ περιορισμοῦ δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον τὸ ὁποῖον ὁρίζει ὡς ποινάςτὴν μομφήν, τὴν ἀργίαν, τὴν ἔκπτωσιν καὶ τὴν καθαίρεσιν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ ἄρθρον 11 προβλέπει τὴν ποινὴν τοῦ σωματικοῦ περιορισμοῦ, ἀλλὰ μόνον προκειμένου περὶ μοναχῆς. Συμφώνως δὲ πρὸς τὸν κανόνα τῆς ἐν Ἁγίᾳ Σοφίᾳ Συνόδου ὁ ἐπίσκοπος, δὲν δύναται νὰ περιέλθῃ εἰς κατάστασιν μοναχοῦ. Συνεπῶς κακῶς τὸ Δικαστήριον ἐπέβαλεν εἰς τοὺς τρεῖς ἱεράρχας τὴν ποινὴν τοῦ σωματικοῦ περιορισμοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἂν δεχθῶμεν ὡς ὀρθῶς ἐπιβληθεῖσαν τὴν ποινὴν καὶ πάλιν ὑπάρχει παρανομία, διότι ἐνῷ διὰ τοῦ νόμου ἡ ποινὴ αὕτη καθορίζεται 3ετής, τὸ Δικαστήριον ἐπέβαλεν εἰς τοὺς τρεῖς ἱεράρχας 5ετῆ ποινήν.

Ὁ Καθηγητὴς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, συνεχίζει, ὁ κύριος Ράλλης ὁμιλῶν εἰς ἐμὲ περὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ἐχαρακτήρισεν αὐτὴν ὡς προϊὸν κλασικῆς ἀμαθείας τῶν δικαστῶν. Καταλήγων ὁ κ. Γ. Ράλλης ὑποβάλλει ψήφισμα διὰ τοῦ ὁποίου ζητεῖται ὅπως ἡ ἀπόφασις τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ὡς πρὸς τὸν σωματικὸν περιορισμὸν θεωρηθῇ ὡς ἀντικειμένη εἰς τὸ ἄρθρον 8 τοῦ Συντάγματος (χειροκροτήματα).

Ὁ κ. Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ὁμιλῶν ἐπ' ἀναφορᾶς Παλαιοημερολογιτῶν Πατρῶν, Ἡρακλείου, Χαλκίδος, Λαμίας, Κερκύρας, Λαρίσης, Ἐλασσῶνος, Πειραιῶς κλπ. περὶ ἐπαναφορᾶς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμερολογίου καὶ ἐλευθερίας τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν κλπ., λέγει, ὅτι τὸ ζήτημα εἶναι σπουδαιότατον, διότι καθ' ἣν στιγμὴν συζητεῖται ἡ μεταρρύθμισις τοῦ Συντάγματος ἵνα ἐξασφαλισθοῦν αἱ ἐλευθερίαι τοῦ λαοῦ ἐξεδόθη μία ἀπόφασις Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ἡ ὁποία καὶ κατὰ τὴν γνώμην διακεκριμένου Συνταγματολογόγου ἀντίκειται εἰς τὸ Σύνταγμα. Ἤδη προέχει ἡ ἐξασφάλισις τῆς ἐνασκήσεως τῶν χριστιανικῶν καθηκόντων τῶν παλαιοημερολογιτῶν οἱ ὁποῖοι ἀπέδειξαν προσήλωσιν εἰς τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν αἰσθήματα καὶ συνεπῶς δικαιοῦνται νὰ ἀξιώσωσιν ὅπως ἐξασφαλισθῇ δι' αὐτοὺς ἡ ἐνάσκησις τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων των. Ἐλπίζω, καταλήγει, ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας δὲν θὰ παραμείνῃ ἀδιάφορος καὶ θὰ προβῇ εἰς τὴν λῆψιν τῶν ἐπιβαλλομένων μέτρων.

Ὁ κ. Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ λέγει ὅτι τὸ ζήτημα τοῦ ἡμερολογίου ὡς καὶ τὸ συναφὲς του ἑορτολόγιον ἐγεννήθη ἀφ' ἧς ἐφαρμόσθη τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐξήγειρε τὴν συνείδησιν τῶν ἀληθινῶν χριστιανῶν οἱ ὁποῖοι ἔβλεπον μετατιθεμένας τὰς ἑορτὰς ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην.

Ἡ Θρησκεία καὶ ἡ γλῶσσα, συνεχίζει, ἦσαν οἱ δύο παράγοντες οἱ ὁποῖοι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος μας. Δυστυχῶς ὅμως εἰσήγαγε καινὰ δαιμόνια ὁ ἤδη Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, ἀφ' ἧς ἐπέβη τοῦ Μητροπολιτικοῦ Θρόνου, νόμου χωρίσας τοὺς Ἕλληνας χριστιανοὺς εἰς δύο μερίδας. Νομίζω ὅτι τὸ πρᾶγμα θὰ ἠδύνατο νὰ διορθωθῇ διὰ μιᾶς συμβατικῆς λύσεως, ὥστε νὰ μὴ γεννᾶται εἰς τὸν λαὸν ἡ πεποίθησις ὅτι τὰ πάντα ἀνετράπησαν εἰς τὸν τόπον μας ἀφ' ἧς ἦλθεν ὁ ἀπαίσιος φυγᾶς. Λέγει κατόπιν ὅτι ὑπάρχουν Ἱεράρχαι οἱ ὁποῖοι ἠνόησαν τὸ κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου, ὅπως ὁ Χρυσουπόλεως καὶ Ἠλείας.

ΕΙΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΣ. Ὁ Μυτιλήνης, ὁ Ξάνθης. . . .

Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ. Ὁ τῆς Ἠλείας μάλιστα καὶ τὸ αὐτοκίνητόν του ἔδωσεν εἰς τοὺς ἐπαναστάτας. Καὶ ἐρωτῶ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας. Ποῖα μέτρα ἔλαβεν ἐναντίον αὐτῶν; Καὶ τὸν ἐρωτῶ ἀκόμη. Πῶς δὲν ἐξηγέρθη ὅταν εἶδε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου σπεύδοντα νὰ ἐπιβάλουν ποινὰς μὴ ἐπιτρεπομένας ὑπὸ τοῦ Νόμου; Φρονῶ ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς οὗτοι πρέπει νὰ τεθῶσιν ὑπὸ κατηγορίαν ἐφ' ὅσον καὶ κατὰ τὴν γνωμάτευσιν τοῦ Καθηγητοῦ κ. Κ. Ράλλη ἡ ἀπόφασις τὴν ὁποίαν ἐξέδωκαν εἶναι ἀντισυνταγματική.

Ὁ κ. Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ συμφωνεῖ μὲ τοὺς προλαλήσαντας καὶ παρακαλεῖ νὰ ρυθμισθῇ συντόμως τὸ ζήτημα τῶν Παλαιοημερολογιτῶν. Λέγει κατόπιν ὅτι ἡ προκάτοχος κυβέρνησις ὠξυνε τὰ πάθη καὶ ηὔρυνε τὸ χάσμα, διότι ἐπέτρεψε νὰ καθιερωθῶσιν ἱερεῖς οἱ ὁποῖοι ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὰ πάτρια. Παρακαλεῖ ὅπως μεταξὺ τῶν μέτρων τὰ ὁποῖα θὰ λάβῃ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, εἶναι καὶ τὸ μέτρον τῆς ἐπαναφορτῶν καθαιρεθέντων ἱερέων.

Δ. ΒΟΥΡΔΟΥΜΠΑΣ. Κατέθεσα, κύριοι πληρεξούσιοι, πρὸ ἡμερῶν ἀναφορὰς 1200 οἰκογενειῶν παλαιοημερολογιτῶν τῆς ἐπαρχίας Θηβῶν, δι' ὧν οὗτοι ζητοῦσιν ὅπως ἀρθῇ ἡ ἐπιβληθεῖσα ἀντικανονικῶς εἰς τοὺς τρεῖς ἱεράρχας ποινή.

Καὶ τὸ δίκαιον τῶν αἰτήσεων τούτων καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν αἰτούντων καθιστοῦν τὰ αἰτήματα τῆς ἀτυχοῦς ταύτης τάξεως ἄξια πάσης προσοχῆς ἐκ μέρους τῆς Συνελεύσεως καὶ τῆς Κυβερνήσεως διότι ἡ τάξις αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν πιστοτέρων χριστιανῶν τῶν μὴ κινουμένων εἰμὴ ἀπὸ τὰ ἀγνότερα χριστιανικὰ αἰσθήματα ὑπὲρ ὧν μοχθοῦσι κυριολεκτικῶς κατὰ τὴν τελευταίαν δωδεκαετίαν, ὑφιστάμενοι παντὸς εἴδους διώξεις καὶ προπηλακισμοὺς ἅτινα πάντα ὅμως ὑπομένουσι μετὰ χριστιανικῆς ὄντως πραότητος.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, ἁρμόδιος ἐν προκειμένῳ, θὰ εἰσηγηθῇ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ἐπιβληθείσης ἀδίκου καὶ ἀντικανονικῆς ποινῆς εἰς τοὺς τρεῖς ἱεράρχας καὶ ὅτι γενικώτερον θὰ λάβῃ κάθε ἐπιβαλλόμενον μέτρον, ὥστε νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τοὺς παλαιοημερολογίτας ἡ ἐλευθέρα ἐνάσκησις τῶν θρησκευτικῶν των καθηκόντων.

Ὁ κ. Δ. ΜΑΝΤΟΥΒΑΛΟΣ παρακαλεῖ τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν καὶ τὴν Κυβέρνησιν ὅπως λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸ ὑπόμνημα τοῦ Σεβασμιωτάτου Φλωρίνης καὶ ἐλαφρύνῃ τὴν ποινὴν τῶν ἱεραρχῶν.

Δ. ΧΑΤΖΙΣΚΟΣ (Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας). Τὸ ζήτημα διὰ τὸ ὁποῖον ἠσχολήθησαν οἱ κύριοι προλαλήσαντες εἶναι λίαν σοβαρὸν καὶ πολυσύνθετον. Εἶμαι ὑποχρεωμένος ν' ἀπαντήσω ἐπὶ δύο θεμάτων. Πρῶτον ἐπὶ τοῦ ἀφορῶντος τὴν καταδίκην τῶν τριῶν τέως Ἐπισκόπων καὶ δεύτερον ἐπὶ τοῦ Παλαιοημερολογητικοῦ. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρῶτον, δηλαδὴ τὴν καταδίκην τῶν τριῶν ἀποστατῶν ἱεραρχῶν, πρέπει νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ἀνέμενον ἐπὶ πολὺ τὴν ἔμπρακτον αὐτῶν μετάνοιαν, ἀλλ' ἠπατήθην εἰς τοῦτο. Οἱ τέως ἐπίσκοποι Φλωρίνης, Δημητριάδος καὶ Ζακύνθου μόλις ἤρχισαν τὴν ἀνταρσίαν ἐκείνην ἐξηκολούθησαν νὰ χειροτονοῦν ἐπισκόπους παρὰ πάντα κανόνα καὶ νόμον τῆς Πολιτείας καὶ ἠθέλησαν νὰ συμπήξουν ἰδίαν Ἱερὰν Σύνοδον. Συνεπῶς ἡ Πολιτεία δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ ἀπαθής, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιβάλῃ τὸ κράτος τοῦ Νόμου. Ἀνέμενον τὴν ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως τῶν τριῶν τέως ἐπισκόπων παρὰ τοῦ πρωτοβαθμίου δικαστηρίου. Ὡς γνωρίζετε τὸ δικαστήριον τοῦτο ἐπέβαλεν αὐστηρὰν ποινήν. Διὰ τὴν ποινὴν αὐτὴν ἐλέχθη ὅτι ἦτο ἀντισυνταγματικὴ καὶ παράνομος. Συμφώνως πρὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν νομολογίαν, κύριοι Πληρεξούσιοι, ἐπιβάλλεται ποινὴ καθαιρέσεως καὶ σωματικοῦ περιορισμοῦ ἤτις δὲν θεωρεῖται διπλῆ ποινή, διότι ἡ ποινὴ τοῦ σωματικοῦ περιορισμοῦ δὲν εἶναι ποινή, ἀλλὰ συνέπεια τῆς καθαιρέσεως. Ὥστε ὡς πρὸς τὸ πρῶτον σημεῖον δὲν ἔχομεν διπλῆν ποινήν, ἀλλὰ τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως μόνον, συνέπεια δὲ αὐτῆς τὸν σωματικὸν περιορισμόν. Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ ἔχομεν πλεῖστα ὅσα παραδείγματα.

Γ. ΡΑΛΛΗΣ. Ἡ σωματικὴ ποινὴ προβλέπεται μόνον διὰ τοὺς μοναχούς.

Δ. ΧΑΤΖΙΣΚΟΣ (Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας). Μὰ αὐτὸ ποὺ σᾶς εἶπα ἰσχύει ἀπὸ παλαιοτάτων ἐτῶν καὶ ἔχομεν πλεῖστα παραδείγματα. Οὕτω εἰς τὰ 1906 ἔχομεν καταδίκην 23 ἱεραρχῶν εἰς τοὺς ὁποίους ἐπεβλήθη καθαίρεσις καὶ σωματικὸς περιορισμός. Ἔχομεν ἐπίσης τὸ 1921 τὴν καθαίρεσιν τοῦ Μεταξάκη ὅστις κατεδικάσθη καὶ εἰς ἰσόβιον σωματικὸν περιορισμόν.

Γ. ΡΑΛΛΗΣ. Ἀπὸ τοῦ 1922 καὶ ἐντεῦθεν ὅμως κατηργήθη.

Δ. ΧΑΤΖΙΣΚΟΣ (Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας). Διότι ἀπὸ τοῦ 1922 καὶ ἐντεῦθεν πάντα τὰ ζητήματα ταῦτα ἐρρύθμισε νόμος, τοῦ ὁποίου μάλιστα τὸ ἄρθρον 23 εἶναι πιστὴ ἀντιγραφὴ σχετικοῦ ἄρθρου τοῦ νόμου τοῦ 1852. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον ὑποστηρίζετε ὅτι ἀδίκως κατεδικάσθησαν διατί δὲν ἤσκησαν τὸ δικαίωμα τῆς ἐφέσεως. Ἐκ τῶν τριῶν τέως ἐπισκόπων μόνον ὁ Ζακύνθου ὑπέβαλεν ἔφεσιν. Ὤφειλον, κύριοι Πληρεξούσιοι, νὰ ἐκτελέσω τὴν ἀπόφασιν τοῦ Δικαστηρίου διὰ νὰ μὴ θεωρηθοῦν ἀσύδοτοι. Ὁ τέως Ζακύνθου ὑπέβαλεν ἔφεσιν ἡ ὁποία θὰ ἐκδικασθῇ συντόμως. Οἱ δύο ἕτεροι δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀσκήσουν οὐδὲν ἔνδικον μέσον.

Γ. ΡΑΛΛΗΣ. Ἄλλως τε ἐγὼ νομίζω, κ. Ὑπουργέ, ὅτι δὲν χρειάζεται καὶ ἀπόφασις τῆς Συνελεύσεως, διότι, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει νόμος, διὰ τὴν περαιτέρω κατακράτησιν τῶν τριῶν τούτων ἱεραρχῶν, ὑπέχετε εὐθύνην σεῖς καὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἄλλη, ὡς εἶπον, παράβασις. Διότι ἂν δεχθῶμεν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκπέσουν εἰς τὴν τάξιν τῶν μοναχῶν—πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν δέχονται οἱ κανόνες τῆς ἐν Ἁγίᾳ Σοφίᾳ Συνόδου—ἡ ἐπιβληθεῖσα ποινὴ τοῦ

δεσμοῦς σωματικοῦ περιορισμοῦ ἀντίκειται εἰς τὸ 11ον ἄρθρον τοῦ νόμου, καθορίζοντος τὴν ποινὴν ταύτην εἰς 3 ἔτη.

Δ. ΧΑΤΖΙΣΚΟΣ (Ὑπουργὸς Παιδείας). Νομίζω ὅτι δὲν εἶναι ἀντισυνταγματικὴ ἡ ἀπόφασις, διότι ὁ σωματικὸς περιορισμὸς δὲν ἀποτελεῖ ποινήν. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν πεντατετῆ σωματικὸν περιορισμόν, οὗτος στηρίζεται διότι δὲν καταλέγει τοὺς ἀρχιερεῖς μεταξὺ τῶν ἀγάμων. Τὸ ἄρθρον 23 ἐπιβάλλει τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως ἐφ' ὅσον δὲν ὁρίζεται δι' εἰδικῆς διατάξεως τοῦ νόμου ἑτέρα τις ποινή, ἀλλ' ὑπάρχει τὸ 17ον ἄρθρον, τὸ ὁποῖον καθορίζει ἑτέραν ποινήν.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ὅταν λέγομεν ἀγάμους δὲν θεωροῦμεν τοὺς ἀσχιερεῖς.

Δ. ΧΑΤΖΙΣΚΟΣ (Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας). Κατὰ μίαν ἑρμηνείαν περιλαμβάνονται καὶ οἱ ἀρχιερεῖς. Ἐφαρμόσθη λοιπὸν τὸ ἄρθρον 17 συνάμει τοῦ ὁποίου ἐπετρέπετο ὁ διπλασιασμὸς τῆς ποινῆς.

Διὰ τὸν Μητροπολίτην τῆς Φλωρίνης ἔχω νὰ εἰπω, ὅτι ἐνῷ κατεδικάσθη εἰς καθαίρεσιν ἀντὶ νὰ παύσῃ ἀσχολούμενος εἰς ἔργα διαταραχῆς τῆς ἐκκλησίας ἐξακολουθεῖ νὰ κάμνῃ προπαγάνδαν ὑπὲρ τῶν παλαιοημερολογιτῶν. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος μοὶ ἐκοινοποίησεν ἤδη ἔγγραφον διὰ τοῦ ὁποίου καταγγέλλει, ὅτι δὲν μετέβη εἰς τὴν Μονήν, ἥτις ὡρίσθη διὰ τὴν παραμονήν του. Ὁ καταδικασθεὶς ἀρνεῖται νὰ μεταβῇ εἰς τὸν τόπον τοῦ περιορισμοῦ του, ἵνα εὑρίσκεται εἰς τὴν ἑστίαν τῶν παλαιοημερολογιτῶν.

Ταῦτα ὡς πρὸς τὴν καταδίκην. Ἀλλὰ παρὰ τῶν προλαλησάντων συναδέλφων ἐθίγη καὶ τὸ παλαιοημερολογητικὸν ζήτημα. Κατὰ τὴν προηγουμένην μου, κύριοι συνάδελφοι, ὑπουργείαν, τὸ 1932, ἐπεχείρησα νὰ λύσω τὸ ζήτημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ γαγγραινώδη πληγὴν διὰ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πολιτείαν. Συνέστησα μικτὴν Ἐπιτροπὴν ἐκ νομομαθῶν καὶ ἱεραρχῶν ἥτις καὶ κατέληξεν εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου σύνταξιν σχεδίου νόμου, διὰ τοῦ ὁποίου παρέχονται κατ' οἰκονομίαν διευκολύνσεις εἰς τοὺς παλαιοημερολογίτας.

Πιστεύω λίαν προσεχῶς νὰ εἰσαχθῇ τὸ νομοσχέδιον τοῦτο πρὸς συζήτησιν εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐξουσιοδοτήσεως. Εἰς τοὺς παλαιοημερολογίτας γίνεται ἡ ἐσχάτη ὑποχώρησις καὶ τοῦτο διότι ἔχω τὴν γνώμην, καὶ θὰ ὁμολογήσητε πιστεύω, ὅτι εἶναι δικαία ἡ γνώμη μου αὕτη, ὅτι ἐπὶ θρησκευτικῶν ζητημάτων δὲν πρέπει νὰ εἴμεθα ἄκαμποι καὶ αὐστηροί. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ Συνέλευσις θὰ ἐγκρίνῃ τὸ νομοσχέδιον διὰ νὰ τεθῇ τέρμα εἰς τὴν κατάστασιν. Δὲν πρέπει οἱ παλαιοημερολογῖται νὰ ἀποτελέσουν ἰδίαν θρησκευτικὴν μειονότητα, διότι τότε δὲν θὰ ὑπηρετήσουν τὴν χώραν καὶ θὰ διαιωνίσουν μίαν κατάστατιν ἀφόρητον διὰ τὴν γαλήνην τῆς ἐκκλησίας.

Μεθ' ὃ εἰσέρχεται ἡ Συνέλευσις εἰς τὴν Ἡμερησίαν Διάταξιν τῶν ὑπὸ συζήτησιν ψηφισμάτων.

Συνεχίζεται ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ ψηφίσματος «περὶ διενεργίας δημοψηφίσματος» καὶ λαμβάνει τὸν λόγον ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅστις λέγει τὰ ἑξῆς :

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Κύριοι πληρεξούσιοι, σᾶς παρακαλῶ συμφώνως μὲ τὴν ἀπόφασιν τὴν ὁποίαν ἤκουσα ἐξαγγελιμένην ὅτι ἐλήφθη χθὲς τὴν ἑσπέραν, νὰ θεωρηθῇ ἡ συζήτησις ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους κυρίους Πληρεξουσίους, τερματισθεῖσα καὶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ εἰπω μόνον ἐλαχίστας λέξεις διότι χθὲς ἕνεκα ἐλαφρᾶς ἀδιαθεσίας μου δὲν ἠδυνήθην νὰ παραστῶ μέχρι τέλους τῆς συζητήσεως.

Κύριοι Πληρεξούσιοι, τὸ ζήτημα τὸ ὁποῖον ἐπὶ ἀρκετὰς ἡμέρας ἀπησχόλησε τὴν Κυβέρνησιν εἶναι ἓν ἐκ τῶν οὐσιωδεστάτων θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀπόκεινται αὐτῇ. Ἀλλὰ θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ εἰπω, ὅτι ἡ ἀπασχόλησις αὕτη ὅσον καὶ ἂν ἦτο διαφωτιστική, εἶχε κατὰ μέγα μέρος ἐκτραπῇ τοῦ θέματος. Τὸ θέμα μας εἶναι τὸ ἑξῆς : Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ Δημοψήφισμα περὶ βασιλευομένης ἢ ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας ἢ δὲν εἶναι ἀνάγκη ; Δὲν συζητοῦμεν ἐδῶ ποῖον πολίτευμα πρέπει νὰ καθιερωθῇ, ἀλλ' ἐὰν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ Δημοψήφισμα. Διότι ὡς ἔλαβον τὴν εὐκαιρίαν καὶ ἄλλοτε νὰ εἴπω ἡ Ἐθνοσυνέλευσις δὲν πρόκειται ν' ἀποφασίσῃ ἐπὶ τοῦ πολιτεύματος, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ψηφισθῇ, ἀλλὰ μόνον ἐὰν πρέπει νὰ γίνῃ Δημοψήφισμα.

Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων θὰ εἶχε δικαίωμα, καὶ καλῶς ὡμίλησεν ὡς ὡμίλησε—δὲν ἐπεξετάθη ὅμως ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ - περὶ τῆς βασιλευομένης ἢ ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας. Διότι αὐτὸς ὑπεστήριζεν, ὅτι ἡ Ἐθνοσυνέλευσις τοῦτο πρέπει ν' ἀποφασίσῃ, ν' ἀποφασίσῃ ἀμέσως δηλαδὴ περὶ τοῦ πολιτεύματος τὸ ὁποῖον θέλει. Καὶ κατὰ τοῦτο εἶχε δικαίωμα νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἄποψίν του. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἡμεῖς ὑπεστηρίξαμεν, ὅτι ἡ Ἐθνοσυνέλευσις δὲν θὰ ἀσχοληθῇ περὶ ἄλλου παρὰ μόνον ἐὰν πρέπει νὰ διενεργηθῇ τὸ Δημοψήφισμα πρὸς τὸν λαόν, δὲν νομίζω ὅτι ἠδύνατο ν' ἐπεκταθῇ καὶ μάλιστα τόσον εὐρέως εἰς τὴν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ πολιτειακοῦ. Διότι τοῦτο θ' ἀποτελέσῃ τὴν ἀπασχόλησιν τῶν ρητόρων ἐκτὸς τῆς Συνελεύσεως παρὰ τῷ λαῷ, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἐκθέσῃ τὴν γνώμην, τὴν ὁποίαν ἕκαστος ἔχει περὶ τοῦ πολιτεύματος, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ προτιμήσῃ, διότι ἀκριβῶς περὶ τούτου θ' ἀποφανθῇ ὁ λαός. Ἀλλὰ θὰ προσθέσω καὶ κάτι ἄλλο. Ἐνῷ τόσον ἀπησχολήθη ἡ Συνέλευσις ἐπὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ ζητήματος δὲν διεσαφηνίσθη μεταξὺ ποίων πολιτευμάτων θὰ γίνῃ ἡ διάκρισις, διότι ἤκουσα καὶ περὶ Δημοκρατίας νὰ γίνεται λόγος καὶ περὶ Βασιλείας νὰ γίνεται λόγος καὶ ἐλάχιστα ἤκουσα περὶ βασιλευομένης ἢ ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας. Ἡ παράλειψις αὐτή, δὲν δύναται νὰ εἶναι ἄνευ σημασίας, τοὐναντίον ἡ ἐξ αὐτῆς τυχὸν παρεξήγησις θέλει ἔχῃ ἀσκήσῃ μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ λαοῦ, ὅστις πρόκειται ν' ἀποφασίσῃ. Μᾶς τρομάζουν αἱ λέξεις Δημοκρατία καὶ Βασιλεία. Δημιουργοῦν εἰς τοὺς Ἕλληνας τόσας πλάνας ὥστε νὰ ἀμφισβητηθῇ εἰς τινα ὁμιλίαν ἐὰν οἱ Ἕλληνες ἔρθασαν εἰς τὸν βαθμὸν αὐτόν, τῆς πολιτικῆς ὡριμότητος, ὥστε νὰ δύνανται νὰ ὁμιλοῦν καὶ περὶ δημοκρατίας. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔχουσι φθάσει τὸν βαθμὸν αὐτὸν τῆς ὡριμότητος ὥστε νὰ ὁμιλοῦν καὶ νὰ πολιτεύωνται ὑπὸ τὴν Δημοκρατίαν ἀπὸ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864. Διότι ἐκεῖνο μετέβαλε καθ' ὁλοκληρίαν τὸ πολίτευμά μας τὸ ὁποῖον εἶχε καθιερωθῇ διὰ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1844. Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1844 ἦτο ἡ Μοναρχία ὑπὸ τὴν ὁποίαν ὁ Ὄθων προέβη εἰς παραχωρήσεις πρὸς τοὺς ὑπηκόους του ἐνῷ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1864 ἀποτελεῖ τὴν Βασιλευομένην Δημοκρατίαν τὴν ὁποίαν κατέκτησεν ὁ λαὸς διὰ τῶν ἀγώνων του. Ἄπειρος εἶναι ἡ διαφορὰ καὶ διαφορὰ οὐσιώδης ὅσον ἀφορᾷ τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος. Δὲν ὑποστηρίζουν λοιπὸν ὅσοι ὑποστηρίζουν τὸ πολίτευμα τῆς Βασιλείας, τὴν Μοναρχίαν τοῦ 1844, οὔτε ὅσοι ὑποστηρίζουν τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, ὅτι τοῦτο τὸ πολίτευμα προήγαγε τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς ἤγαγεν εἰς ἀνώτερον βαθμόν, ὥστε νὰ γίνεται συζήτησις ἐὰν εἶναι ἀναπτυγμένοι πολιτικῶς οἱ Ἕλληνες ὥστε νὰ φθάσουν εἰς τὸν ἀνώτερον αὐτὸν βαθμόν. Ἡ μόνη διαφορά, ὡς εἶπον, καὶ εἰς ἄλλον λόγον μεταξὺ τῶν δύο πολιτευμάτων συνίσταται εἰς τὸ ὅτι τὸ μὲν αἱρετὸν, ἔχει αἱρετὸν τὸν ἀνώτατον ἄρχοντα, τὸ δὲ ἔχει τὸν ἀνώτατον ἄρχοντα κληρονομικόν. Ποῖαι εἶναι αἱ διαφοραὶ ἐντεῦθεν, δύνασθε νὰ τὸ ἀντιληφθῆτε. Βεβαίως ὑπάρχει μία ἄποψις ὅτι ὁ αἱρετὸς ἄρχων δύναται νὰ εἶναι ἕνας ἄνθρωπος ἐκτάκτου ἱκανότητος, τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ εἶναι ἕνας κληρονομικός, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐπιδρᾷ εἰς τὴν φύσιν τοῦ πολιτεύματος. Διότι ἡ Βασιλευομένη δημοκρατία ἔχει καὶ αὐτὴ τὰς ἀρετάς της ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὴν συνέχειαν ἀδιάσπαστον καὶ συνεπῶς τὴν σταθερότητα μονιμωτέραν τὴν ὁποίαν δὲν ἔχει ἡ ἀβασίλευτος δημοκρατία. Πρέπει δὲ νὰ σᾶς εἰπω ὅτι τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ γνώμην πρόχειρον ἰδικήν μου, ἀλλ' ὅλοι οἱ συγγράψαντες περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτεύματος ἀπὸ τοῦ 1864 καὶ ἐντεῦθεν, χαρακτηρίζουν τὸ πολίτευμα ἐκεῖνο ὡς βασιλευομένην δημοκρατίαν, ἐνῷ τὴν ἄλλην χαρακτηρίζουν ὡς μοναρχίαν. Ὁ Σαρίπολος, ὁ Σβῶλος παλαιότερον τοῦ μακαρίτου Ἀραβαντινοῦ, νομίζω ὅτι καὶ ἄλλοι εἶναι οἱ γράψαντες. . . .

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ τοῦ πατρὸς Σαριπόλου.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Δὲν ἐνθυμοῦμαι, ἀλλὰ λέγω ὅτι ἀπὸ ὅλους τοὺς γράψαντας οὐδεὶς παρέλειψε τὸν ὅρον αὐτόν. Λοιπὸν ἡ διαφορὰ συνίσταται εἰς τοῦτο καὶ μόνον, καὶ πρέπει νὰ τὸ προσέξωμεν ὅταν ὁμιλῶμεν, διότι περὶ τῶν δύο τούτων μορφῶν τοῦ Δημοκρατικοῦ πολιτεύματος πρόκειται ν' ἀποφασίσῃ ὁ λαός. Τὸ ἕτερον ζήτημα εἶναι - καὶ εἰς τοῦτο ὀφείλει ἕκαστος ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι θὰ ὁμιλήσουν εἰς τὸν λαὸν νὰ καθορίσῃ ποία διαφορὰ θὰ ὑπάρχῃ μεταξὺ τῶν δύο τούτων διακρίσεων - ποῖον εἶναι τὸ ἰσχυρότερον πολίτευμα καὶ τοῦτο εἶναι ἐπίσης σπουδαῖον καὶ δυσχερὲς ζήτημα. Ἂν ἤθελον νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν μαρτυρίαν ἑνὸς ἐκ τῶν ὁμιλησάντων ἐνταῦθα ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, τοῦ κ. Βουλευτοῦ ἐκ Φλωρίνης, ἔχω νὰ εἴπω ὅτι αὐτὸς ὑπεστήριξεν ὅτι δὲν ἀντέχει ἡ Δημοκρατία ἐν Ἑλλάδι, ἀπέναντι μιᾶς ἰσχυρᾶς προσωπικότητος. Ὅλα τὰ κακὰ τὰ ὁποῖα συνέβησαν ἐπὶ τῆς ἀβασιλεύτου δημοκρατίας τὰ ἀπέδωσεν εἰς τὴν ὕπαρξιν μιᾶς ἰσχυρᾶς προσωπικότητος, τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ τέως δύναμαι νὰ εἴπω κόμματος τῶν Φιλελευθέρων. ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν δύναμιν, πολιτεύματα καὶ βουλὰς καὶ τὰ πάντα νὰ ἀνατρέπῃ. Ἀλλὰ θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ παρατηρήσω εἰς τὸν κ. ἐκ Φλωρίνης Βουλευτὴν ὅτι πιθανὸν νὰ συνετέλεσε καὶ πιθανὸν νὰ εἶχε κακὰς συνεπείας, ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦτο μόνον, εἶναι καὶ κάτι ἄλλο, ὅτι ἡ Δημοκρατία αὐτὴ ἐθεωρεῖτο ὡς κτῆμα ὡρισμένων ἀτόμων τὰ ὁποῖα τὴν ἐπέβαλον καὶ τὰ ὁποῖα ἐνόμιζον ὅτι ἠδύναντο νὰ τὴν μεταχειρισθοῦν ὡς κτῆμα πάλιν ἰδικόν των. Εἰς οἱανδήποτε ἐπέμβασίν των, προέβαλλον τὴν πρόφασιν τοῦ κινδύνου τῆς Δημοκρατίας. Μόνον τότε ἡ Δημοκρατία ἦτο ἀπλλοτριωμένον τοῦ κινδύνου, ὅταν αὐτοὶ ἦσαν εἰς τὴν ἀρχήν. Αὐτὸ εἶναι τὸ μέγα ζήτημα τὸ ὁποῖον κυρίως μᾶς ὑπηγόρευσε τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνεργείας τοῦ δημοψηρίσματος. Δὲν εἶναι ξυνατόν, κύριοι, νὰ ὑπάρχῃ τάξις πολιτῶν ἢ κόμμα τὸ ὁποῖον νὰ νομίζῃ ὅτι τὸ πολίτευμα εἶναι κτῆμα ἰδικὸν του καὶ ὅτι οὐδεὶς ἄλλος δύναται οὔτε νὰ διεικήσῃ, οὔτε νὰ πολιτευθῇ ὑπ' αὐτό. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1932, ἐγένετο ὁ Στρατιωτικὸς Σύνδεσμος ἵνα μὴ τὸ Λαϊκὸν κόμμα ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἀρχήν. διότι τότε δὲν εἶχεν ἀναγνωρίσει τὸ Θημοκρατικὸν πολίτευμα. Ἀλλὰ διατί, κύριοι, διὰ μίαν Δημοκρατίαν ἡ ὁποία στηρίζεται ἐπὶ τοῦ λαοῦ, θὰ ἦτο ἀπηγορευμένον ὁ λαὸς αὐτὸς νὰ καλέσῃ τὸ Λαϊκὸν κόμμα εἰς τὴν ἀρχήν; Εἶναι τοῦτο ἡ ἔννοια τοῦ πολιτεύματος, τοῦ τόσον Φιλελευθέρου πολιτεύματος τῆς Δημοκρατίας ὑπὸ τὸ ὁποῖον ξύνανται ν' ἀνταγωνίζωνται ἐπὶ ἴσαις ὥραις ὅλοι ; Ὄχι. Λοιπὸν οἱ ἴδιοι οἱ ὑποστηρικταὶ τῆς Δημοκρατίας εὑρίσκουν ὅτι δὲν ἔχει τὸ προσὸν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον διακρίνει τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα ἀπὸ τὰ αὐταρχικά, ὡς ἔχει σήμερον ἡ δημοκρατία. νὰ ἐννοούμεθα. Ἀλλὰ καὶ ἡ βασιλευομένη Δημοκρατία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐὰν δὲν στηρίζηται ἐφ' ὅλου τοῦ λαοῦ. Δὲν ἐννοῶ διὰ τοῦτο ὅτι ἡ Δημοκρατία ἢ ἡ Βασιλεία πρέπει νὰ γίνουν δεκταὶ διὰ ψηφοφορίας τοῦ λαοῦ, διότι τοῦτο ἐννοεῖτε, ὅτι εἶναι ἀδύνατον καὶ ἂν καθιερῶτο θὰ ἦγεν εἰς δυσάρεστα ἀποτελέσματα, διότι θὰ ἤρχοντο ὀλίγοι μόνον διὰ νὰ ἐμποδίσουν νὰ καθιερωθῇ ἕνα πολίτευμα. Καὶ δι' αὐτὸ λέγω, ὅταν εἶδον ὅτι ὑπῆρχε μία τάξις πολιτῶν ἢ κόμματα ὡρισμένα τὰ ὁποῖα ἐδέχοντο ὅτι ἡ Δημοκρατία εἶναι μόνον ἰδικόν τους κτῆμα, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἶδον νὰ ἐμφανισθῇ ἕνα κόμμα τὸ ὁποῖον ὑπεστήριξεν ὅτι πρέπει νὰ παλινορθώσωμεν τὴν βασιλείαν, ἐνόμισα ὅτι οὔτε ἀπὸ τὸ ἕνα κόμμα οὔτε ἀπὸ ἄλλο ἔπρεπε νὰ καθιερωθῇ τὸ νέον πολίτευμα διότι καὶ αὐτὸ θὰ εἶχε τὸ ἐλάττωμα νὰ θεωρῆται ὡς πολίτευμα ὡρισμένου κόμματος ἢ ὡρισμένων κομμάτων. Καὶ δι' αὐτὸ ἐπρότεινα εἰς τὸν λαὸν τὴν ἀνάγκην τῆς διενεργείας τοῦ δημοψηφίσματος. Ἀφῆκα δὲ εἰς τὸν λαὸν νὰ κρίνῃ καὶ εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ἂν εἶναι ἀνάγκη διενεργείας δημοψηφίσματος. Αὐτὸ εἶναι τὸ θέμα τὸ ὁποῖον ἔχομεν. Εἶναι ἀνάγκη νὰ διενεργηθῇ δημοψήφισμα ὅσον ἀφορᾷ τὸ πολίτευμα; Μόνον περὶ τῆς βασιλευομένης ἢ ἀβασιλεύτου δημοκρατίας καὶ ὄχι περὶ ἄλλων πολιτευμάτων. Ὅ,τιδήποτε ἄλλο καὶ ἂν ἐλέχθη ἢ ἐγράφη εἶναι ἀνακριβές. Μόνον ἕνα ἀπομένει. Νὰ κατορθώσωμεν νὰ πείσωμεν τὸν λαὸν ὅτι ὅ,τι ἀποφασίσῃ συνεπείᾳ τοῦ δημοψηφίσματος αὐτὸ θὰ εἶναι ἀπόφασις πραγματικὴ τῆς λαϊκῆς θελήσεως. Διότι ἂν δὲν κατορθώσωμεν νὰ γίνῃ πιστευτὸν διὰ τῆς ἐνεργείας μας, τότε νὰ γνωρίζητε ὅτι δὲν κάμνομεν τίποτε ἄλλο, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἐθῇ λύσις διὰ τοῦ δημοψηφίσματος, παρὰ νὰ συνεχίσωμεν τὴν ἀμφιβολίαν καὶ διαμάχην ἡ ὁποία ὑφίσταται ἀπὸ τόσου χρόνου ὅσον ἀφορᾷ τὸ πολίτευμα.

Διότι πρέπει νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ἡ διάστασις αὐτὴ ὀφείλεται ὄχι μόνον εἰς τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀντιπάλων μας, ἰδίᾳ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς μιᾶς μερίδος, ἀλλὰ κυρίως διότι ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον ἐγκαθιερύθη ἡ δημοκρατία καὶ διενηργήθη τὸ δημοψήφισμα πρὸς καθίδρυσίν του δὲν ἔπεισαν οὐδένα ὅτι τοῦτο ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ. Εἶναι δὲ τόσον ἀληθὲς τοῦτο καθ' ὅσον βλέπετε ὅτι ἐξακολουθεῖ ὁ ἀγὼν οὗτος περὶ τοῦ πολιτεύματος μολονότι καὶ τὰ δύο κόμματα τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀντίθετα πρὸς τὴν καθίδρυσιν τῆς δημοκρατίας ἀνεγνώρισαν τὸ πολίτευμα τοῦτο. Ὁ κ. Μεταξᾶς πρῶτος ἰδίως μάλιστα μετὰ τὸ δημοψήφισμα ἀνεγνώρισε καὶ τὸ δημοψήφισμα αὐτὸ ὡς καλῶς γενόμενον.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ὄχι.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Νομίζω ναί.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Οὔτε τὸ πολίτευμα ἀνεγνώρισε.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Σᾶς ἐπαλαμβάνω τὴν δήλωσιν τὴν ὁποίαν ἔκαμα τότε ὅτι θὰ ἐπολιτευόμην μέσα εἰς τὸ πλαίσιον τῆς δημοκρατίας. Ἀναγνώρισιν δὲν ἔκαμα καμμίαν, οὔτε τοῦ πολιτεύματος, οὔτε τοῦ δημοψηφίσματος. Τώρα τί γράφουν οἱ ἐφημερίδες δὲν ἔχει σημασίαν.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Εἴχατε καὶ σεῖς ἀναγνωρίσει καὶ ὑπεκύψατε εἰς τὸ πολίτευμα.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Αὐτὸ τὸ αἴσχος πῶς θὰ τὸ ἀνεγνώριζε ;

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Ἐγὼ δὲ μετὰ τινα ἔτη ἐδέχθην καὶ ἀνεγνώρισα τὸ πολίτευμα. Πρέπει νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ἡ κυρία ἀφορμὴ τῶν ἐπιφυλάξεών μου ἦτο ὅτι τὸ δημοψήφισμα τὸ γενόμενον ἀπετέλει ἀληθῶς αἶσχος. (Χειροκροτήματα). Ἀνεγνώρισα δὲ τὸ πολίτευμα ἐκ τῆς βαθείας πεποιθήσεως τὴν ὁποίαν εἶχον ὅτι ὁ λαὸς ἔχει ἀνάγκην περισσότερον νὰ σκεφθῇ περὶ τῶν πραγμάτων τὰ ὁποῖα ἀφεώρουν τὰς ζωτικωτάτας ἀνάγκας του, παρὰ περὶ τοῦ πολιτεύματος, Καὶ ἐνόμισα ὅτι διὰ τοῦ κύρους τὸ ὁποῖον παρεσχέθη εἰς τὸ πολίτευμα διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως ἐκ μέρους ἑνὸς κόμματος, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐπιβάλωμεν τὸν σεβασμόν του. Ἀλλὰ δὲν ἦτο ἡ ἔλλειψις τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ πολιτεύματος ἡ ἀφορμή.

Ἡ ἔλλειψις ἦτο ἐκ τῆς βαθείας πεποιθήσεως τῶν ἀντιπάλων μας ἐννοῶ κυρίως ἑνὸς κόμματος, ὅτι τὸ πολίτευμα εἶναι ἰδικόν του.

Δι' αὐτὸ μὲ τὸ νὰ κάμουν ἑκάστοτε ὅ,τι θέλουν κατώρθωσαν ὥστε νὰ καταρακωθῇ τὸ κῦρός του. Δὲν εἶναι μόνον τὰ δύο κινήματα περὶ τῶν ὁποίων ὡμίλησαν οἱ κ. Πληρεξούσιοι. Θὰ ἐνθυμεῖσθε ὅτι, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ὅταν ἐπανέκαμψεν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ τοῦ ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀρχὴν δὲν ἐσεβάσθη τίποτε. Διέλυσε τὰ κόμματα - εὐτυχῶς ἐγὼ εἶχον ἀποχωρήσει τότε ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν - τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τότε τὴν Κυβέρνησιν Συναπισμοῦ, ἐπῆγε ἔπιασε ἀπὸ τὸν λαιμὸν τὸν τότε Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας, ἔκαμεν ἐκλογικὸν νόμον τῆς ἀρεσκείας του, καὶ προέβη εἰς ἐκλογάς. Τί Δημοκρατία ἦτο αὕτη ; Ὀφείλω νὰ σᾶς

εἶπω ὅτι τότε ἔγραψα ἕνα δριμύτατον ἄρθρον κατὰ τοῦ τότε Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, διότι ἐπίστευον ὅτι δὲν θὰ ὑπέγραφε τὸ Διάταγμα τῆς μεταβολῆς τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου. Ἀλλὰ ἐσκέφθην ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ ἄλλως διότι τότε Πρόεδρος Δημοκρατίας καὶ Δημοκρατία ἦτο μόνον ὁ τέως ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Καὶ τὴν Βουλὴν διέλυσεν ἀντισυνταγματικῶς.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Ναί, ἀλλ' ἀνέφερα ταύτην μόνον παραδειγματικῶς καὶ δὲν θέλω ν' ἀποδώσω οὔτε τὴν ἐλαχίστην ὑπόνοιαν ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἦτο ὑποχωρητικός, διότι τότε ἡ κατάστασις ἦτο οὕτω διαμορφωμένη, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἐνεργῇ ἄλλως. Δι' αὐτὸ ἐπρότεινα εἰς τὸν λαὸν τὸ δημοψήφισμα. Σεῖς, οἱ ἀντιπρόσωποί του, θὰ εἴπητε εἰς τὸν λαὸν τί διαφορὰ ὑπάρχει. Εἴτε πρόκειται νὰ γίνῃ ἡ μεταβολὴ τῆς μορφῆς τοῦ πολιτεύματος διὰ τοῦ δημοψηφίσματος εἴτε ὄχι, δὲν θὰ ἔχῃ τοῦτο καμμίαν οὐσιώδη διαφοράν. Τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι μόνον τοῦτο· τὸ ὅτι δὲν πρόκειται εἰς τὸ μέλλον νὰ παρουσιασθῇ ἄνθρωπος ὑπεράνω τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἐξεγείρεται εἰς τοιαύτας ἐκνόμους ἐνεργείας (Χειροκροτήματα).

Καὶ πρέπει νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ἠπόρησα ὅταν πρὸ ἡμερῶν ἤκουσα ἀγορεύοντα τὸν κ. Βουλευτὴν ἐκ Φλωρίνης ὁ ὁποῖος ἐθεώρησεν ὅτι ὑφίστατο τοιαύτη ἀπόστασις μεταξὺ τῶν πρεσβευόντων τὴν βασιλευομένην Δημοκρατίαν καὶ τῶν προτιμώντων τὴν ἀβασίλευτον τοιαύτην, ὥστε νὰ παύσῃ ν' ἀνήκῃ εἰς τὸ Λαϊκὸν κόμμα διότι πιστεύει ὅτι τὸ Λαϊκὸν κόμμα εἶναι ὑπὲρ τῆς βασιλευομένης Δημοκρατίας, διότι ἐγὼ ἐπρότεινα εἰς τὸν λαὸν ν' ἀποφασίσῃ ποῖον ἐκ τῶν δύο πολιτευμάτων θέλει. Διατί ἐθεώρησε τοῦτο ὡς ἀντιδημοκρατικὸν καὶ ἀπεχώρησε τοῦ κόμματος ἀφοῦ δημοκρατικώτερον τούτου δὲν ὑπάρχει; Ἐγὼ δὲν κακίζω τὸν κ. Βουλευτὴν ἐκ Φλωρίνης διότι ἀπεχώρησε τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, διότι δικαίωμά του εἶναι νὰ τάσσηται ὑπὸ οἱονδήποτε κόμμα θέλει ἢ νὰ μὴ τάσσηται μὲ κανένα κόμμα. Ὁ ἀείμνηστος Γούναρης ὅταν κάποτε τοῦ παρεπονέθησαν ὅτι φίλος του βουλευτὴς ἔφυγεν ἀπὸ τὸ κόμμα του ἔλεγεν: «Δὲν μὲ ἐνδιαφέρει αὐτὸ διότι οὗτος λόγον ἔχει νὰ δώσῃ διὰ τὴν πρᾶξίν του ταύτην εἰς τὸν λαὸν καὶ τὴν συνείδησίν του». Καὶ ἐγὼ τὸ αὐτὸ λέγω εἰς τὸν κ. Δραγούμην, ἀλλὰ λέγω ὅμως ὅτι ὀφείλει ὅταν θέλῃ νὰ παραστήσῃ ὅτι τόση εἶναι ἡ διάστασις τῶν ἀρχῶν μας ἀπὸ τὰς ἰδικάς του καὶ ὅτι ἀπεχώρησε τοῦ κόμματος, ὅτι δὲν εὑρίσκεται ἐν ἀκριβείᾳ, ἐν τῇ ὀρθῇ ἀντιλήψει περὶ τῶν δύο πολιτευμάτων, ὅταν τοιοῦτόν τι λέγῃ. Ἀλλὰ θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ προσθέσω ὅτι δὲν εὑρίσκεται ἐν τῇ ἀκριβείᾳ τοῦ πράγματος, διότι καὶ ὁ κ. Δραγούμης καὶ ἐγὼ γνωρίζομεν ἀσφαλῶς ὅτι δὲν ἦτο ὁ λόγος οὗτος τῆς ἀπομακρύνσεώς του. Ἀπεμακρύνθη πολὺ ἐνωρίτερον, πολὺ πρὶν δηλαδὴ γεννηθῇ τὸ ζήτημα τοῦ δημοψηφίσματος. Εὐτυχῶς ὑπάρχουν ἄλλοι οἱ ὁποῖοι εἶναι δημοκρατικοὶ ἐκ πεποιθήσεως καὶ οἱ ὁποῖοι πιστεύουν ἀπολύτως τὴν ἀβασίλευτον Δημοκρατίαν καὶ οἱ ὁποῖοι συνεργάζονται ὄχι μόνον ὡς βουλευταί, ἀλλὰ καὶ ὡς μέλη τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἔχουν τὴν ἀπόλυτον πεποίθησιν ὅτι ἡ Κυβέρνησις αὐτὴ θὰ διεξαγάγῃ καὶ τὸ δημοψήφισμα ἐντίμως.

Ἠκούσατε δὲ προχθὲς τὸν κ. βουλευτὴν Θεσσαλονίκης καὶ Ὑπουργὸν ἐπὶ τῆς Προνοίας. (Χειροκροτήματα).

Καὶ σᾶς λέγω, κύριοι, ὅτι τὸ δημοψήφισμα θὰ διεξαχθῇ κατὰ πάντα νόμιμον τρόπον καὶ ὡς ὑπεσχέθην πρὸς τὸν λαὸν καὶ ὡς εἶπον πρὸς ὑμᾶς κατὰ τὰς προγραμματικάς μου δηλώσεις, τὸ δημοψήφισμα θὰ διεξαχθῇ κατὰ τρόπον ὥστε ἕκαστος ἐξ ὑμῶν εἴτε πολιτευόμενος εἴτε μή, εἴτε ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ εὑρίσκεται εἴτε ἔξω αὐτῆς, δύναται νὰ εἴπῃ ἐλευθέρως τὴν γνώμην του καὶ ὁ λαὸς νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην του ἀπολύτως ἐλευθέρως καὶ τὸ κῦρος τοῦ δημοψηφίσματος νὰ ἐξασφαλισθῇ κατὰ πάντα τρόπον, ὥστε οἱονδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ ἐξ αὐτοῦ ἀπορρεῦσαν πολίτευμα νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ εἶναι πολίτευμα ὅλων μας, διότι καὶ ὑπὲρ τοῦ ἰσχύοντος πολιτεύματος, ἂν ψηφίσῃ ὁ λαὸς εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ τὸ σεβασθῶμεν. Δυστυχῶς παρατηρῶ ὅτι οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν ἤρξαντο καὶ πάλιν μετερχόμενοι μεθόδους αἱ ὁποῖαι ἤκιστα προσήκουν εἰς λαὸν πολιτισμένον καὶ πρὸ παντὸς εἰς δημοκράτας οἱ ὁποῖοι θεωροῦν ὅτι εἶναι ὑπέρμαχοι τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ.

Ὀφείλω ὅμως νὰ ἀπαντήσω ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ὅτι δὲν εἴμεθα πρόθυμοι νὰ τοὺς ἀκολουθήσωμεν εἰς τοιοῦτον ἀγῶνα. Ἀλλ' εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν θελήσουν νὰ ἐπαναφέρουν τὰς μεθόδους αὐτὰς τοῦ ἀγῶνος, ὥστε νὰ μὴ κατασταθῇ δυνατὸν εἰς τὸν λαὸν νὰ ἡσυχάσῃ, ἔχομεν ὅλην τὴν δύναμιν καὶ τὴν θέλησιν, χωρὶς νὰ κάμωμεν καμμίαν κατάχρησιν οὔτε ὑπερβολικὴν χρῆσιν τῆς δυνάμεως τὴν ὁποίαν ἔχομεν ὡς Κυβέρνησις, νὰ πατάξωμεν πᾶσαν ἐκτροπὴν (παρατεταμένα χειροκροτήματα). Θὰ κάμωμεν χρῆσιν ἐξ ἴσου ἀπέναντι ὅλων τῶν πολιτῶν, διότι ἀπέναντι τῶν πολιτῶν δὲν βλέπομεν κόμματα, βλέπομεν ἕνα λαόν. Διὰ τοῦτο νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων νὰ μὴ δεχθῶ οὐδὲ τὴν γνώμην τὴν ὁποίαν μετὰ τόσης ζέσεως ἀληθῶς ὑπεστήριξεν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου προκειμένου νὰ διεξαχθῇ τὸ δημοψήφισμα, ὅτι ὁ ἀγὼν πρέπει νὰ εἶναι ἀγὼν δυναμικός. Ἀλλὰ δὲν εἰμαι σύμφωνος μὲ τὴν ἰδέαν τῆς δυνάμεως τὴν ὁποίαν ὑπηνίχθη ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων. Διότι ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων ἀνέφερεν ὅτι παλαιότερον οἱ ἀγῶνες ἐγένοντο διὰ τῶν ὅπλων καὶ ὅταν ἔπαυσαν τὰ ὅπλα καὶ εἰσήλθομεν ἐδῶ, καὶ ἐδῶ δυναμικὸς ἀγὼν γίνεται. Ναί, ἀλλὰ δυναμικὸς ἀγὼν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀγῶνος τῆς πειθοῦς, δηλαδὴ τῆς προσπαθείας τοῦ νὰ πείσωμεν τοὺς ἀπέναντι ἡμῶν, τοὺς ἀντιθέτους ὅτι τοῦτο εἶνε τὸ ὀρθόν. Καὶ τοιοῦτον ἀγῶνα θὰ τὸν διεξαγάγωμεν ὅλοι, ἀλλὰ ἀφοῦ δώσωμεν εἰς ὅλους νὰ πιστεύσουν ὅτι ἡμεῖς δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ πλεονεκτοῦμεν κατ' οὐδὲν ἀπέναντι αὐτῶν. Διὰ τοῦτο λέγω οὐδὲ τὴν πρόταξιν, ἣν ὑπέβαλον ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων, εἶμαι πρόθυμος νὰ συστήσω εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν νὰ ἀποδεχθῇ. Ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων προτείνει ὡς προοίμιον τρόπον τινὰ τοῦ ψηφίσματος περὶ δημοψηφίσματος νὰ τεθῇ ὅτι ἡ Συνέλευσις, πεποιθυία ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐχει ἐκφράσει τὴν γνώμην, ὅτι πρέπει ἡ βασιλευομένη δημοκρατία νὰ εἶνε τὸ μέλλον πολίτευμα, νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην ταύτην. Ὄχι. Καὶ δὲν θὰ συστήσω τοῦτο εἰς τὴν Συνέλευσιν νὰ τὸ δεχθῇ, διότι τοῦτο ἀποτελεῖ ἔμμεσον ἀπόφασιν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, τὴν ὁποίαν ὡς εἶπον δὲν δύναμαι νὰ δεχθῶ.

Ἐντὸς τῆς αἰθούσης ταύτης νὰ εἴπητε ὅσα θέλετε, ἀλλ' οὕτως ὥστε ὁ λαὸς ν' ἀντιλαμβάνηται καὶ νὰ μὴ καταπτοῆται ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ, Ἐφόσον τὰ πλεῖστα μέλη τῆς Συνελεύσεως εἶναι ὑπὲρ τῆς βασιλείας δὲν εἶναι ἡ καλυτέρα πλειοψηφία αὐτή ;

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Ἐγὼ νομίζω ὅτι ἡ Συνέλευσις δὲν δύναται οὔτε ἀμέσως, οὔτε ἐμμέσως νὰ ἐρωτηθῇ, ἐφόσον δὲν ἐτέθη τοιοῦτον ζήτημα. Αὐτὴ δὲ ἡ ἔκφρασις τῆς πεποιθήσεώς σας ἀποτελεῖ μίαν ἔμμεσον ὑπόδειξιν. Ἂν θέλετε αὐτὸς ὁ τόπος νὰ καθησυχάσῃ, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι πάντες θέλετε, ἀφίσατε αὐτὸς ὁ τόπος ν' ἀποκτήσῃ τὴν ἀναγκαίαν γαλήνην, τὴν ὁποίαν ἀπαραιτήτως χρειάζεται διὰ τὰ μεγάλα καὶ σπουδαῖα προβλήματα τὰ ὁποῖα ἔχει νὰ λύσῃ. Σπουδαῖα οἰκονομικὰ προβλήματα, σπουδαῖα κοινωνικά, σπουδαῖα διοικητικὰ καὶ πλεῖστα ὅσα ἄλλα ζητήματα. Ὁποιουδήποτε καὶ ἂν θίξητε τὰ ἑλληνικὰ πράγματα, θὰ ἴδητε ὅτι πρὸ ἡμῶν ὑφίστανται ἓν κολοσσιαῖον πρόβλημα. Ἂς τελειώσωμεν καὶ μὲ τὸ δημοψήφισμα καὶ ἂς ἡσυχάσωμεν. Μὴ ἐξάπτωμεν τὰ πνεύματα τοῦ κόσμου.

Ὁ κόσμος ἔχει ἀνάγκην τῆς ἠρεμίας του ὄχι μόνον εἰς τὰ

δημόσια, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἰδιωτικὰ πράγματα. Ὑπεστήριξα πάντοτε εἰς τὴν πολιτικήν μου τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἡσυχίαν. Ἕως τώρα ἐν τούτῳ μὲ ηὐνόησαν αἱ περιστάσεις· ἂς μὴ ἀποβώσω εἰς τὴν ἱκανότητα τὴν ἰδικήν μου τὸ ὅτι ἐπεκράτησε κατὰ πάντα δυνατὸν τρόπον ἡ γαλήνη. Ἔχω δὲ ἀπόλυτον τὴν πεποίθησιν ὅτι καὶ οἱ φίλοι μου θὰ μὲ συνδράμουν εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν ὅπως διεξαχθῇ ὡς ἀγὼν ὑπὲρ τῆς γαλήνης. (Χειροκροτήματα). Λέγω καὶ ἐπαναλαμβάνω, ἂς εἶναι πεισμένοι πάντες ὅτι εἰς τὴν τοιαύτην διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος, ὅσον καὶ ἂν οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν θέλουν νὰ ἐφαρμόσουν τὰς γνωστὰς μεθόδους των, θὰ ἐπιμείνωμεν μέχρι πλήρους ἐπιτυχίας. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Κύριοι Πληρεξούσιοι, ἀνέμενον καὶ ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἀνέμενον μετ' ἐλπίδος μὴ πραγματοποιηθείσης, νὰ ἀκούσω τὴν γνώμην τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τοῦ λαϊκοῦ κόμματος ἐπὶ τοῦ ζητήματος, τὸ ὁποῖον συνταράσσει ὄχι μόνον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ἀλλὰ καὶ πάντας ἡμᾶς ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ. Δὲν τὴν ἤκουσα ὅμως. Ἴσως ὁ κ. ἀρχηγὸς τοῦ λαϊκοῦ κόμματος ἐπιφυλάσσεται νὰ τὴν ἐκθέσῃ **ἀργότερον, ὅταν** θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ δημοψήφισμα. Ὁ κ. ἀρχηγὸς τοῦ λαϊκοῦ κόμματος καὶ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἀντελήφθη καλῶς τί εἶπον ἐγὼ εἰς μίαν προηγουμένην συνεδρίασιν περὶ δυναμισμοῦ. Ἐξήγησα σαφῶς. Εἶπον ὅτι ἂν πρόκειται νὰ κάμωμεν ἕνα ἀγῶνα, πρέπει νὰ εἰσαγάγωμεν εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν τὸ στοιχεῖον τῆς δυναμικότητος. Ἀπέκλεισα δὲ τὸ στοιχεῖον τῆς δυναμικότητος, τῆς διὰ τῶν ὅπλων ἐπικρατήσεως, τὸ ὁποῖον εἶπον ὅτι τὸ θεωρῶ καὶ ὡς ἀδυναμίαν. Εἶπον ὅτι πρέπει πρῶτον, ὁ ἀγωνιστὴς νὰ πιστεύῃ εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτόν, νὰ ἔχῃ τὴν δέουσαν τόλμην καὶ ἀποφασιστικότητα καὶ νὰ μεταχειρίζεται ὅλα τὰ μέσα πρὸς ἐπικράτησιν τῆς ἰδέας του. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως περιορίζει τὰ μέσα εἰς τὸ στοιχεῖον τῆς πειθοῦς. Ἀλλὰ πῶς θὰ πείσητε τὸν ἄλλον ὅταν δὲν σᾶς ἐλπίει ὑμᾶς πιστεύοντας εἰς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θέλετε νὰ τὸν πείσετε; Καὶ δεύτερον, ὅταν δὲν σᾶς ἐλπίει ἀφοῦ τὸ πιστεύετε μαχόμενον καὶ ἀγωνιζόμενον μεθ' ὅλων τῶν μέσων, διὰ παντὸς τρόπου νὰ ἐπικρατήσετε ; Οἱ ἄνθρωποι, κύριοι, δὲν εἶναι καμωμένοι μέσα εἰς καλούπια ὅπως θὰ τοὺς ἠθέλαμε νὰ εἶναι. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι ὅπως εἶναι, μὲ τὰ ἐλαττώματά τους, μὲ τὰ προτερήματά τους, μὲ τὰς ἀδυναμίας τῶν χαρακτήρων των, μὲ τὰς ἀνάγκας αἱ ὁποῖαι τοὺς πιέζουν πολλάκις καὶ τοὺς κάμνουν νὰ εἶναι διστακτικοὶ διὰ νὰ ἐκφράσουν ἀκόμη καὶ τὸ φρόνημά των. Ὁμιλῶ περὶ τῶν καλῶν πολιτῶν. Οὕτως ὥστε ὅταν ἐλέπουν τοὺς ἡγέτας των μὴ μαχομένους καὶ ἀγωνιζομένους ὑπὲρ τῶν ἰδεῶν των, ἔστω καὶ ἂν αὐτοὶ συμμερίζονται τὰς ἰδέας ταύτας ἀρχίζουν νὰ τὰς ἐγκαταλείπουν. Αὐτὸς εἶναι ὁ δυναμισμὸς περὶ τοῦ ὁποίου ὡμίλησα. Προκειμένου τοῦ δημοψηφίσματος. μὲ τί στοιχεῖα δυναμισμοῦ εἰσερχόμεθα ἡμεῖς εἰς τὸν ἀγῶνα; Ἡ Κυβέρνησις ἐδήλωσεν ὅτι θὰ εἶναι οὐδετέρα. οὐδετέρα κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν θὰ μεταχειρισθῇ τὰ μέσα τὰ ὁποῖα τῆς παρέχει τὸ Κράτος διὰ νὰ τὰ ρίψῃ εἰς τὴν πλάστιγγα ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς πολιτεύματος ἢ τοῦ ἄλλου. Ἡ Κυβέρνησις λοιπὸν οὐδετέρα. Τὸ Λαϊκὸν κόμμα ἐν τῷ συνόλῳ του ὡς κόμμα ἐκπροσωπούμενον ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν αὐτοῦ μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης οὐδέτερον. Διότι τὸ τί εἶπατε κ. Πληρεξούσιοι, ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ εἶναι ἀτομικαί σας γνῶμαι, δὲν δύναται ν εἴπῃ τις ὅτι εἶναι γνῶμαι τοῦ κόμματος. Τὰς γνώμας τοῦ κόμματος θὰ τὰς ἐκφράσῃ ὁ ἀρχηγὸς αὐτοῦ καὶ μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης ὁ ἀρχηγὸς δὲν ἐξέφρασεν γνώμην.

Ἀλλ' ἐπεκτείνεται ἡ οὐδετερότης καὶ παρὰ πέρα. Ἡ Συνέλευσις καὶ αὐτὴ οὐδετέρα. Ὡς Σῶμα καὶ ὡς Συνέλευσις καὶ αὐτὴ οὐδετέρα. Ὄχι μόνον δὲν τῆς ἐπιτρέπεται νὰ λάβῃ ἀπόφασιν ὅπως θὰ προέτεινα ἐγὼ ἐὰν εἶχον τὴν πλειοψηφίαν ἐν τῇ συνελεύσει ταύτῃ, ἀλλ' οὔτε καὶ γνώμην, ὡς συνέλευσις ἐπαναλαμβάνω, οὔτε καὶ γνώμην νὰ ἐκφέρῃ. Διότι τὸ νὰ παρελάσετε ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου εἷς ἕκαστος ἐξ ὑμῶν καὶ νὰ ἐκφέρητε οἱανδήποτε γνώμην, ἔστω καὶ ἂν παρηλλαγμένη καὶ ὅλοι σας ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ γνώμην τῆς Συνελεύσεως. Ὥστε καὶ ἡ Συνέλευσις καὶ αὐτὴ οὐδετέρα.

Βραδύτερον θὰ ἐξετάσω τί εἶναι αἱ οὐδετερότητες αὐταί. Ἀλλὰ δεδομένων ὅλων οὐδετέρων ὅσων πρωτίπον δὲν ἀποκλείεται τότε καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ὁ σώφρων Ἑλληνικὸς λαός, ἢ μέρος τοῦ σώφρονος Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τοῦ ἀγαπῶντος τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν γαλήνην, ὅπως εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, δὲν ἀποκλείεται καὶ αὐτὸς ὅταν βλέπῃ τὸν ἑαυτόν του περιστοιχούμενον ἀπὸ τόσας οὐδετερότητας νὰ εἴπῃ καὶ αὐτὸς : μένω καὶ ἐγὼ οὐδέτερος, δηλαδὴ ἀδιάφορος διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν. Καὶ τότε τί θὰ συμβῇ κύριοι ;

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυουργός). Κύριε Ἀρχηγὲ τῶν Ἐλευθεροφρόνων νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς εἴπω τὸ ἑξῆς: Ἐγὼ δὲν εἶπον εἰς τὸν Λαὸν νὰ μείνῃ οὐδέτερος, νὰ μείνῃ ἀδιάφορος.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Δὲν σᾶς εἶπον αὐτὸ ἐγώ. Ἐγὼ εἶπον ὅτι μπορεῖ κατόπιν τῶν τόσων οὐδετεροτήτων νὰ ἔχωμεν καὶ αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς λαϊκῆς οὐδετερότητος.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Δὲν ἠξεύρατε ἐγὼ τί θὰ κάμνω. Διότι ἐγὼ εἶπον ἕνα πρᾶγμα, θὰ ἐμπνεύσω εἰς τὸν Λαὸν καὶ λέγων εἰς τὸν λαὸν ἐννοῶ καὶ τοὺς φίλους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀντιπάλους, ὅτι πρέπει τὸν ἀγῶνα νὰ τὸν διεξαγάγωμεν ἐν τάξει καὶ ἐν νομιμότητι, ὥστε νὰ μὴ ἐπέλθῃ καμμία ἀνωμαλία καὶ διαταραχὴ τῆς γαλήνης, διότι τοῦτο θὰ εἶναι καὶ πρὸς τὸ συμφέρον του, ἀλλὰ ὀφείλει πρὸ παντὸς νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψει τὸ συμφέρον τοῦ τόπου.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Συνεχίζω ἀπὸ τῆς φράσεως εἰς τὴν ὁποίαν μὲ διέκοψεν ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐὰν ὁ λαὸς αἰσθανθῇ ὅλας αὐτὰς τὰς οὐδετερότητας, τὰς ἀδιαφορίας γύρω του, καὶ ἡ μερὶς τοῦ λαοῦ περὶ τῆς ὁποίας ὡς προεῖπον καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται κυρίως καὶ ἡ Βασιλικὴ ἰδέα—διότι αὐτὴ δὲν στηρίζεται ἐπὶ τῶν στασιαστῶν καὶ τῶν ἀτάκτων ἀλλὰ ἐπὶ τῶν πολιτῶν οἱ ὁποῖοι θέλουν τὴν πρόοδον τοῦ Κράτους, τὴν πρόοδον τῆς Πατρίδος—δὲν ἀποκλείεται καὶ ἡ μερὶς αὐτή, ὅπως εἶπον, περιστοιχουμένη ἀπὸ τόσας οὐδετερότητας, αἵτινες εἶναι ἀδιαφορίαι νὰ καταληφθῇ καὶ αὐτὴ ἀπὸ ἀδιαφορίαν. Καὶ τότε ποῖοι θὰ ἐπικρατήσουν;

Θὰ ἐπικρατήσουν οἱ τολμηροί, οἱ μὴ οὐδέτεροι, οἱ μὴ ἀδιαφοροῦντες, οἱ ζητοῦντες νὰ ἐπιβάλωνται κατὰ οἱονδήποτε τρόπον - διὰ τοὺς ὁποίους ἐπιστεύω ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως προηγουμένως τόσον καλὰ καὶ τόσον χαρακτηριστικὰ ὅσα εἶπε - οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ ἀκούσουν τὰ λόγια τῆς πειθοῦς τῆς ἰδικῆς σας, ἀλλὰ θὰ ἀκολουθήσουν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα αὐτοὶ φρονοῦν ὡς συμφέροντά των καὶ τὰ ὁποῖα θὰ ἐπιδιώξουν μετὰ τῆς ῥώμης ἐκείνης, τῆς ὁποίας δυστυχῶς δι' ἡμᾶς, εἴδομεν καὶ εἰς τὸ παρελθὸν τόσα παραδείγματα. Ὑπὸ τοιούτους ὅρους εἰσέρχεθε εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ δημοψηφίσματος. Ἐζήτησα νὰ σᾶς ἐξαγάγω ἐκ τῆς πλάνης ταύτης. Δυστυχῶς δὲν τὸ κατώρθωσα. Αὐτὸς ἦτο ὁ σκοπὸς μου ἕνεκα τοῦ ὁποίου ὑπέβαλον τὴν τροπολογίαν, ὄχι ὅπως λάβετε ἀπόφασιν, ὅπως εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' ὅπως δικαιολογήσητε διατί πηγαίνετε εἰς τὸ δημοψήφισμα, τὸ δικαιολογήσετε δὲ κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε νὰ ἐμφανισθῇ ὅτι ἔχετε καὶ σεῖς μίαν γνώμην. Θὰ μοῦ εἰπῆτε ἡ γνώμη αὐτὴ θὰ εἶναι ἡ γνώμη τῆς πλειοψηφίας, διότι ὑπάρχει καὶ μία μειοψηφία δημοκρατική. Μὰ μήπως ἐγὼ εἶπον ὅτι ἡ γνώμη τοῦ σώματος θὰ εἶναι γνώμη τῆς ὁλότητος τοῦ Σώματος ; Αὐτὸ εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον. Τῆς πλειοψηφίας βεβαίως θὰ εἶναι. Ἀλλὰ κατὰ ποῖον ἄλλον τρόπον ἐκφράζουν τὰ σώματα τὴν γνώμην των ἢ τὴν ἀπόφασίν των παρὰ διὰ τῆς πλειοψηφίας ; Ἐφ' ὅσον λοιπὸν

δέχεσθε τὴν ἀρχὴν τῆς πλειοψηφίας ὀφείλετε νὰ τὴν δεχθῆτε κατὰ πάντα. Δὲν βλέπω δὲ διὰ ποῖον λόγον, οἱ κ. Πληρεξούσιοι οἱ ὁποῖοι θὰ παρήλαυνον ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου καὶ θὰ ἐξέφραζον τὰ φιλοβασιλικά των αἰσθήματα - καὶ ἐὰν συνεχίζοντο αἱ συνεδριάσεις ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ παρηλαύνατε ὅλοι καὶ ἡ μεγάλη πλειοψηφία σας θὰ ἐκρύσσετο ὑπὲρ τοῦ βασιλικοῦ θεσμοῦ - δὲν βλέπω διὰ ποῖον λόγον ἀφοῦ αὐτὸ συνέβη κατὰ μέγα μέρος καὶ θὰ συνέβαινεν ἐξ ὁλοκλήρου ἐὰν συνεχίζοντο αἱ συνεδριάσεις, δὲν μπορεῖτε καὶ ὡς Σῶμα καὶ ὡς σύνολον νὰ ἐκφέρετε τὴν γνώμην αὐτήν.

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἶπεν ὅτι τοῦτο θὰ ἐπηρέαζε τὴν γνώμην τοῦ λαοῦ. Ἀκριβῶς αὐτὸ καὶ ἐγὼ λέγω. Νὰ ἐπηρεασθῇ ἡ γνώμη τοῦ λαοῦ, ὀφείλετε νὰ ἐπηρεάσητε τὴν γνώμην τοῦ λαοῦ. Ἔχετε καθῆκον ὡς πολιτικοὶ ἄνδρες νὰ ἐπηρεάσητε τὸν λαὸν ὑπὲρ τῶν ἰδεῶν σας. Μήπως νομίζετε, κύριοι πληρεξούσιοι, ὅτι οἱ ἀντίθετοι ἡμῶν, οἱ δημοκρατικοί, δὲν θὰ προσπαθήσουν διὰ παντὸς τρόπου νὰ ἐπηρεάσουν τὴν γνώμην τοῦ λαοῦ; Ὄχι ὡς ἄτομα μόνον ὅπως θὰ ἐνεργήσητε σεῖς, ὡς ἁπλοῖ πληρεξούσιοι, ἀλλὰ καὶ ὡς σύνολον, ὡς κόμματα. Νὰ εἶσθε περὶ τούτου ἀπολύτως βέβαιοι καὶ τὸ βλέπετε ἀπὸ σήμερον ἀπὸ τῆς ἡμέρας αὐτῆς τῆς ἐνάρξεως τοῦ τοιούτου ἀγῶνος. Ἐνῷ αὐτοὶ θὰ εὑρίσκονται ὡς πολιτικοὶ ὀργανισμοὶ καὶ κόμματα ἀγωνιζόμενοι, σεῖς θὰ εἶσθε ὡς ἁπλαῖ πολιτικαὶ ὀντότητες, ἄτονοι.

Ἐὰν νομίζετε ὅτι ὑπὸ τοιούτους ὅρους κερδίζωνται οἱ ἀγῶνες ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ἀπατᾶσθε δεινῶς καὶ σᾶς προειδοποιῶ ἀπὸ τώρα. Σᾶς προειδοποιῶ, κύριοι συνάδελφοι.

Ὡμίλησα προηγουμένως περὶ τῶν οὐδετεροτήτων αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸ ὅλον πολιτικὸν σύστημα τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ τί εἶναι καὶ αὐταὶ αἱ οὐδετερότητες; Ἡ Κυβέρνησις εἶναι οὐδετέρα καὶ ὅμως οἱ Ὑπουργοὶ διαιροῦνται εἰς ὀπαδοὺς τῆς βασιλευομένης δημοκρατίας καὶ εἰς ὀπαδοὺς τῆς ἀβασιλεύτου τοιαύτης. Θὰ μοῦ εἴπητε ὅτι ὡς Ὑπουργοὶ θὰ ἐκτελέσουν τὸ καθῆκόν των. Δὲν ὑπάρχει περὶ τούτου οὐδεμία ἀμφιβολία. Ἀλλὰ μήπως νομίζετε ὅτι ἡ πίστις ἡ ἐσωτερικὴ ἑνὸς ἀνθρώπου, ἡ πεποίθησίς του περὶ ἑνὸς οἱουδήποτε ζητήματος δὲν τὸν ἐπηρεάζει καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων του; Ἐγὼ δὲν λέγω ὅτι θὰ παραβοῦν ἢ δὲν θὰ κάμουν τὰ καθήκοντά των, ἢ θὰ κάμουν παρανομίας. Ἀλλὰ ἕκαστος Ὑπουργὸς ἐν τῇ ἐνασκήσει τῆς ἐξουσίας βεβαίως ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὰς ἐσωτερικάς του πεποιθήσεις. Καὶ σᾶς προσθέτω: Ἀλλοίμονον, ἐὰν ἕνας ἄνθρωπος δὲν ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὰς ἐσωτερικάς του πεποιθήσεις. Καὶ σᾶς προσθέτω ἐπίσης: Ἀλλοίμονον ἐὰν ἕνας ἄνθρωπος δὲν ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὰς ἐσωτερικάς του πεποιθήσεις, καὶ τὴν πίστιν τὴν ἐσωτερικὴν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός του.

Θὰ παρουσιάσῃ λοιπὸν ἡ Κυβέρνησις κατ' ἀνάγκην τὸ θέαμα ἄλλων Ὑπουργῶν ἐχόντων ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων των τὴν μίαν ροπήν, καὶ ἄλλων Ὑπουργῶν ἐχόντων τὴν ἀντίθετον ροπήν. Ἔρχομαι εἰς τὸ Λαϊκὸν κόμμα - καὶ μὲ συγχωρεῖτε, δὲν θέλω νὰ μὲ παρεξηγήσητε ὅτι ἐπεμβαίνω εἰς τὰ τοῦ κόμματός σας - ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ποὺ εἶσθε ἕνα κόμμα ἰσχυρὸν κατέχον τὴν ἐξουσίαν, θὰ ἐπιτρέψετε καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἄλλους πολιτικοὺς νὰ κρίνωμεν περὶ τῆς ἐνεργείας σας.

Τὸ Λαϊκὸν κόμμα πῶς θὰ παρουσιασθῇ ἐκπροσωπούμενον ἀπὸ τὸν ἀρχηγόν του κατὰ τὴν πάλην ταύτην; Ἐὰν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος δὲν δηλώσῃ ἀπολύτως τίποτε, μείνῃ ἀπολύτως οὐδέτερος, ἐὰν δὲν ἐκδηλωθῇ ὑπὲρ τῆς Βασιλείας ἢ ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας - μέχρι τῆς στιγμῆς δὲ δὲν ἐδήλωσε τίποτε - ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ σιγή του ἐξακολουθήσῃ μέχρι τέλους, τότε σεῖς, κύριοι πληρεξούσιοι τοῦ λαϊκοῦ κόμματος, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ἐνεργήσητε ὡς κόμμα. Θὰ ἐνεργήσητε ὡς ἁπλᾶ ἄτομα, ἡ δὲ ἐνέργειά σας θὰ εἶναι ἀπολύτως μειωμένη. Ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος ἐκδηλωθῇ ὑπὲρ τῆς Βασιλείας ἢ τῆς βασιλευομένης δημοκρατίας - ἐπιτρέψατέ μου νὰ τὸ λέγω συντομώτερον Βασιλεία, ἀφοῦ ἐννοεῖτε ὅλοι τί ἐννοοῦμεν μὲ τὴν λέξιν Βασιλεία - ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ παρουσιασθῇ ἕνας διχασμὸς μέσα εἰς τὸ κόμμα σας διότι ἀντελήφθην μερικοὺς ἐκ τῶν κ. πληρεξουσίων οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἤδη ἐκδηλωθῇ ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας. Ἐγὼ τὸ εὔχομαι αὐτό, κύριοι, νὰ τὸ πράξῃ ὁ Ἀρχηγὸς ὑμῶν, νὰ ἐκδηλωθῇ καὶ θὰ τὸν χειροκροτήσω πρῶτος ὅταν θὰ τὸ πράξῃ.

Διότι εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ ἐπιρροὴ τὴν ὁποίαν ἔχει ἐπὶ τῶν ὀπαδῶν του εἶναι τοιαύτη ὥστε, ἂν ὄχι ὅλους, τοὐλάχιστον τοὺς περισσοτέρους ἐκ τῶν ὀπαδῶν του, τοὺς κηρυχθέντας ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, θὰ τοὺς μεταπείσῃ. Τὸ νὰ κηρυχθῇ ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, τὸ θίγω ἀκαδημαϊκῶς ἀλλὰ δὲν τὸ πιστεύω νὰ τὸ πράξῃ - ἂς μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ μὴ τὸ πιστεύω. Τὸ λέγω μόνον ἀκαδημαϊκῶς. Ἐὰν συμβῇ τοῦτο, τότε θὰ εὑρεθῆτε, κύριοι, εἰς δυσχερεστάτην θέσιν σεῖς οἱ φιλοβασιλικοί—διὰ νὰ μὴ σᾶς εἴπω βασιλόφρονας καὶ μὲ παρεξηγήσητε—οἱ φιλοβασιλικοὶ Πληρεξούσιοι τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος. Διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, διότι ὅπως ἐδηλώσατε οἱ περισσότεροι ἐξ ὑμῶν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου καὶ σᾶς παρηκολούθησα ὅλους, κύριοι, ἐκτὸς τῶν ὁμιλησάντων κατὰ τὴν τελευταίαν νύκτα διότι ἤμην κατάκοπος, σᾶς παρηκολούθησα ὅλους μετὰ μεγάλης προσοχῆς, ἐδηλώσατε ὅτι κατὰ τὰς προεκλογικάς σας περιοδείας ὑπεσχέθητε εἰς τὸν λαὸν τὴν ἐπαναφορὰν τῆς Βασιλείας, τὸ δὲ δημοψήφισμα ὡς τὸ μέσον πρὸς ἐπίτευξιν αὐτοῦ, τοῦ ὡρισμένου σκοποῦ καὶ ὄχι οἱουδήποτε σκοποῦ. Θὰ εὑρεθῆτε ἑπομένως εἰς δυσχερεστάτην θέσιν ἀπὸ ἀπόψεως κομματικῆς, ἡ ὁποία ὁσονδήποτε μετὰ πειθαρχίας πρὸς τὸν Ἀρχηγόν σας ἐκδηλωθῇ θὰ σᾶς φέρῃ εἰς μίαν τόσον ἀνώμαλον θέσιν πρὸ τῶν ἐκλογέων σας ὥστε νὰ μειώσῃ τὸν ἀγῶνα.

Καὶ τρίτον ἡ Ἐθνοσυνέλευσις οὐδετέρα καὶ αὐτὴ οὐδετέρα, ἀφοῦ ὁ εἷς ἕκαστος ἐκ τῶν πληρεξουσίων ἀνελθὼν εἰς τὸ βῆμα κατέστρεψε τὴν οὐδετερότητά του, ἀλλὰ ὅλοι ὁμοῦ ὡς Συνέλευσις οὐδετέρα. Δι' αὐτὸ σᾶς εἶπον προηγουμένως καὶ ἐπιμένω εἰς τοῦτο ὅτι οἱ οὐδετερότητες αὗται, αἱ ὁποῖαι τόσον μειώνουν τὸν ἀγῶνα, διότι κατ' οὐσίαν εἶναι ἀδιαφορίαι, δὲν εἶναι οὐδὲ κἂν πραγματικαὶ οὐδετερότητες, οὕτως ὥστε νὰ πείσητε τοὺς ἀντιπάλους σας τοὺς παλαιοδημοκρατικοὺς ὅτι ἐμφανισθέντες, δειχθέντες ἀπολύτως οὐδέτεροι ἐπετύχατε τὸ οἱονδήποτε ἀποτέλεσμα. Διότι θὰ σᾶς εἴπουν, θὰ προφασισθοῦν ὅτι ἡ οὐδετερότης σας ἦτο πλαστή, πλαστὴ καὶ ἐν τῇ Κυβερνήσει, πλαστὴ καὶ ἐν τῷ Λαϊκῷ κόμματι, πλαστὴ καὶ ἐν τῇ Συνελεύσει. Δὲν σᾶς ὠφελεῖ, κύριοι, τίποτε ἡ οὐδετερότης. Κύριοι Πληρεξούσιοι, οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐπιτυγχάνουν ποτὲ τίποτε διὰ τῆς οὐδετερότητος. Ὅστις θέλει ν' ἀγωνισθῇ διὰ ν' ἀποκτήσῃ κάτι τι πρέπει νὰ ἐξέλθῃ τῆς οὐδετερότητος καὶ νὰ παλαίσῃ. Μὴ νομίζετε ὅτι ὅσα σᾶς εἶπον περὶ δυναμισμοῦ ἦσαν πράγματα ἐντελῶς ἀκαδημαϊκὰ καὶ θεωρητικά. Ἡ ἀνθρωπίνη κοινωνία ἔτσι ἐξειλίχθη, ὅπως σᾶς τὴν περιέγραψα. Ἤρχισε μὲ τὴν πάλην μὲ τὰ ὅπλα, τοῦ ἑνὸς κατὰ τοῦ ἄλλου, διὰ νὰ καταλήξῃ εἰς ἓν φιλονεικοῦν μὲν σῶμα, μέσα ὅμως εἰς τὸ ὁποῖον τὰ ζητήματα ἐλύοντο διὰ συζητήσιν πλειοψηφίας καὶ μειοψηφίας.

Πάντοτε ὅμως κάτωθι τῶν μέσων τούτων τῶν ἐξευγενισμένων ὑπῆρχε πάντοτε τὸ στοιχεῖον τὸ πρωταρχικόν, τὸ στοιχεῖον τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων αὐτοῦ χρόνων, τὸ στοιχεῖον τοῦ δυναμισμοῦ. Δὲν θὰ πέσητε ποτὲ τὸν ἀντίπαλόν σας ὅτι ἔχετε δίκαιον καὶ μάλιστα τοιοῦτον ἀντίπαλον ὡς οἱ παλαιοδημοκρατικοί, παρὰ ὅταν τὸν πείσητε ὅτι ἂν ἔχετε τὸ δίκαιον καὶ αὐτὸς ζητεῖ νὰ τὸ στραπατσάρῃ, σεῖς θὰ τὸν ἁρπάξητε ἀπὸ τὸν λαιμὸν καὶ θὰ τὸν καθήσητε κάτω. Ἐφ' ὅσον δὲν θὰ πεισθῇ περὶ τοῦ τελευταίου τούτου δὲν θὰ πεισθῇ ποτὲ ὅτι ἔχετε δίκαιον. Θὰ ἦτο εὐτυχὴς ἡ ἀνθρωπότης ἐὰν ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἀνθρώπους ὅπως θὰ τοὺς

ἐπεθύμει ὁ κύριος Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὅπως τοὺς φαντάζεται κατερχόμενος εἰς τὸ Δημοψήφισμα. Ἀνθρώπους πλήρεις ἀνωτεροτήτων, σκεπτομένους ἀντικειμενικότητα περὶ ὅλων τῶν ζητημάτων, ἀπὸ ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουσι ὑπ' ὄψει των παρὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ δικαίου, ἀπὸ ἀνθρώπους προθύμους νὰ θυτιάσωσι τὰ συμφέροντά των ὑπὲρ ἐκείνου τὸ ὁποῖον νομίζουν δίκαιον καὶ ὀρθόν. Δυστυχῶς αἱ κοινωνίαι δὲν ἀποτελοῦνται ἀπὸ τοιούτους ἀνθρώπους καθαρῶς ἰδανικοὺς καὶ μὴ ὑφισταμένους εἰς τὴν πραγματικότητα. Ἐν τῇ κοινωνίᾳ παλαίουν τὰ ἀνθρώπινα συμφέροντα, τὰ ἀνθρώπινα πάθη, αἱ ἀνθρώπιναι ὀρέξεις αἱ ἀνθρώπιναι φιλοδοξίαι καὶ πολλάκις μέσα εἰς τὴν πάλην τῶν στοιχείων αὐτῶν καταποντίζονται αἱ ἀρχαὶ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀρετῆς. Ὅταν δὲ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἀναπτύσσουν αὐτὰς τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἠθικῆς δὲν ἔχουν τὴν τόλμην νὰ τὰς ἐπιβάλουν καὶ διὰ τῆς δυνάμεως, αὗται πλέον θὰ μείνουν ἁπλαῖ ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις. Οὔτε κἂν θρησκεύματα δὲν ἐπεβλήθησαν ἁπλῶς διὰ τῆς πειθοῦς καὶ ἂν θελήσητε νὰ ἐξετάσητε τὴν ἱστορίαν τῶν θρησκευμάτων, θὰ ἴδητε εἰς αὐτὴν εἰσερχομένην πλήρη τὴν δυναμικότητα καὶ τὸν δυναμισμὸν τῶν ἀτόμων. Διὰ τοῦτο δὲν ἐννοῶ διατί ὁ κ. Πρόεδρος δὲν ἐδέχθη τοὐλάχιστον τὴν πρότασίν μου, τὴν τροπολογίαν τοῦ ψηφίσματος.

Εἰς τοῦτο ἐπιθυμῶ νὰ ἔχω ξεκαθαρισμένην τὴν εὐθύνην μου ἐνώπιον πάντων, καὶ ἰδίως διὰ τὰς πιθανῶς νὰ συμβοῦν εἰς τὸ μέλλον καὶ δηλῶ ὅτι ἐγὼ ἐπεδίωξα διὰ τῶν ἐκλογῶν νὰ φέρω πλειοψηφίαν ἐν τῇ Συνελεύσει ταύτῃ τοιαύτην, ὥστε ἡ Συνέλευσις αὕτη νὰ λύσῃ ταχέως μὲ τόλμην καὶ ἀποφασιστικότητα τὸ πολιτειακὸν ζήτημα. Δὲν τὸ κατώρθωσα. Τὸ μέλλον θ' ἀποδείξῃ ἐὰν εἶχα δίκαιον ἢ ἄδικον. Κατόπιν, εὑρισκόμενος ἐνταῦθα μὲ μίαν μικρὰν μειοψηφίαν ἐπεχείρησα νὰ σᾶς ἀναγκάσω νὰ ἐκδηλωθῆτε—δὲν σᾶς τὸ κρύπτω. Καὶ διὰ τοῦ ὅρκου αὐτὸ ἐπεδίωξα καὶ διὰ τῆς προτάσεως τὴν ὁποίαν ἔκαμα πρὸς τροπολογίαν τοῦ ψηφίσματος αὐτὸ ἐπιδιώκω—. Ἐὰν καὶ εἰς αὐτὸ ἀποτύχω ὀφείλω νὰ σᾶς εἴπω ἐκ τῶν προτέρων ὅτι εἰσέρχεσθε εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τρόπον ὁ ὁποῖος θὰ γεννήσῃ εἰς τὸν λαὸν ἐντύπωσιν ὅτι κατέχεσθε ὑπὸ διστασμῶν καὶ ἀμφιταλαντεύσεων. Ἐὰν νομίζητε ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐπηρεάζονται εἰς τὰς γνώμας των ἀπὸ τὴν δυναμικὴν στάσιν τῶν ἡγετῶν των εἶσθε ἠπατημένοι.

Ἐὰν δὲ εἰσέρχεσθε ὑπὸ τοιούτους ὅρους δυσμενεῖς εἰς τὴν μεγάλην κρίσιν τοῦ δημοψηφίσματος τότε μὴν φαντασθῆτε ποτὲ ὅτι τὸ τοιοῦτον δημοψήφισμα θὰ ἐπιφέρῃ τὴν ὁριστικὴν λύσιν τῆς καταστάσεως. Οἱονδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ δὲν θὰ λύσῃ τὴν κατάστασιν. Διότι ἂν μὲν τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ ἀποβῇ ὑπὲρ τῆς Βασιλείας, αὐτὸ μὴ φαντασθῆτε ποτὲ ὅτι θὰ ἀφοπλίσῃ τοὺς παλαιοδημοκρατικούς. Μὲ ὁσηνδήποτε ἀγιότητα καὶ ἂν συμπεριφερθῆτε νὰ εἶσθε βέβαιοι ὅτι οἱ παλαιοδημοκρατικοὶ οὐδέποτε θὰ σᾶς τὸ ἀναγνωρίσουν. Τότε μόνον θὰ τὸ ἀναγνωρίσουν, ὅταν ἐννοήσουν ὅτι ἔχουν ἀπέναντί των ἀνθρώπους ἀποφασισμένους νὰ ἐπιβληθοῦν. Καὶ τότε θὰ ὑποταχθοῦν. Ἂν δὲ τὸ δημοψήφισμα ἤθελεν ἀποβῇ, ἕνεκα τῆς μειώσεως τοῦ δυναμισμοῦ μετὰ τοῦ ὁποίου εἰσέρχεσθε εἰς τὸν ἀγῶνα, ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, μὴ φαντασθῆτε ποτὲ ὅτι ὁ Βασιλόφρων λαὸς δὲν θὰ αἰσθανθῇ κατάβαθα πικρίαν καὶ ἀπογοήτευσιν καὶ ἀγανάκτησιν καὶ ὅτι ὁ βασιλόφρων λαὸς δὲν θὰ ἀναμείνῃ τὴν καταλληλοτέραν εὐκαιρίαν ὅπως ὑπὸ ἄλλας περιστάσεις, εἰσερχόμενος καλλίτερον εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ μὲ τὸν δυναμισμόν, ὁ ὁποῖος ἐμπρέπει, ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του. Δὲν θὰ λυθῇ λοιπὸν τὸ ζήτημα. Καὶ τότε σᾶς ἐρωτῶ. Ποῦ εἶναι ἡ γαλήνη καὶ ἡ ὁμαλότης; Ἀναγνωρίζω πληρέστατα τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ὅπως ἐπανέλθῃ εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ἡ γαλήνη καὶ ἡ ὁμαλότης, ἀλλὰ θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως νὰ τοῦ εἴπω ὅτι θὰ ἔπρεπε τὸ συναίσθημα αὐτὸ τῆς ἀνάγκης τῆς γαλήνης καὶ τῆς ὁμαλότητος νὰ τὸ ἔχουν καὶ οἱ ἀντίπαλοι μας παλαιοδημοκρατικοί. Διότι ὅταν ὑποχωροῦμεν ἡμεῖς διαρκῶς καὶ κάμνωμεν πᾶσαν θυσίαν πρὸς αὐτούς, τότε δὲν ἐπέρχεται ἡ γαλήνη καὶ ἡ ὁμαλότης ἀλλὰ ἁπλούστατα ὑποκύπτομεν καὶ ὑποτασσόμεθα εἰς αὐτούς. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ἀναφέρω ὡς παράδειγμα, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶπε, δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀκριβῶς ποῖος, εἰς μίαν μεγάλην Βουλὴν συζητουμένης τῆς καταργήσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς. Ὅταν τῷ παρέστησαν πόσον εἶναι αἰσχρὰ καὶ ἀνήθικος ἡ θανατικὴ ποινὴ εἶπεν ὅτι μάλιστα τὸ ἀναγνωρίζω ἀλλὰ θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἀνεγνώριζον τὴν πρᾶξιν τοῦ φόνου ὡς αἰσχρὰν καὶ ἀνήθικον καὶ οἱ κ. κ. βολοφόνοι. Βεβαίως πρέπει ἡμεῖς νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν γαλήνην καὶ ὁμαλότητα. Ἀλλὰ πρέπει νὰ τὴν ἐπιθυμοῦν καὶ οἱ ἄλλοι. Ὅταν ὅμως ἄλλοι δὲν δέχονται τὴν γαλήνην καὶ ὁμαλότητα, ὅταν οἱ ἄλλοι μεταχειρίζονται τὴν γαλήνην καὶ τὴν ὁμαλότητα μὲ τὸν τρόπον τὸν ὁποῖον τὴν μετεχειρίσθησαν μέχρι τοῦδε, τότε τί θέλετε νὰ πράξωμεν ἡμεῖς; Νὰ ὑποχωρῶμεν διαρκῶς ὑπὲρ τῆς δῆθεν γαλήνης καὶ τῆς ὁμαλότητος, πράγματι ὑποταπτόμενοι, ἢ νὰ τοὺς καταβάλωμεν, προλαμβάνοντες αὐτοὺς εἰς τὰς ἐκδηλώσεις των καὶ οὐχὶ ἀφίνοντες αὐτοὺς νὰ ἐκδηλωθῶσι διὰ νὰ τοὺς καταστείλωμεν κατόπιν; Θέλω νὰ εἴπω μὲ τοῦτο ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν ὁριστικῶς γαλήνην καὶ ὁμαλότητα εἰς τὸν τόπον πρέπει νὰ εἰμεθα ἰσχυροί. Διὰ τῆς ἰσχύος θὰ ἐπιτύχωμεν τὴν γαλήνην καὶ τὴν ὁμαλότητα. Ἡ ἰσχὺς δέ, καὶ πάλιν σᾶς ἐπαναλαμβάνω, κ. πληρεξούσιοι, δὲν εἶναι τὸ ποσὸν τῶν ψήφων τὰς ὁποίας λαμβάνετε, οὔτε ἡ ἀναλογία τῶν ποσοστῶν. Ἡ ἰσχὺς εἶναι ἡ δυναμικότης ὑμῶν καὶ τῶν ὀπαδῶν σας. Βεβαίως ἀντιλαμβάνομαι τὴν ἀνάγκην τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, καὶ τὴν ὁποίαν μετ' αὐτοῦ αἰσθανόμεθα πάντες, ὅπως λυθῶσι, τὰ μεγάλα ζητήματα, πρὸ τῶν ὁποίων εὑρίσκεται ἡ χώρα, τὸ ζήτημα τῆς καλῆς διοικήσεως, καὶ τόσα ἄλλα προβλήματα ἐσωτερικὰ τῆς Κοινωνίας. Εἶπεν ὅμως τότε ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κάτι τὸ ὁποῖον μὲ ἔκαμε νὰ ἀπορήσω ἴσως ἐξέσυγεν ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου του, εἶπε λοιπόν: «Ἂς τελειώσῃ πειὰ αὐτὸ τὸ δημοψήφισμα διὰ νὰ ἡσυχάσωμεν».

Ὥστε τὸ δημοψήφισμα αὐτὸ εἶναι κάτι τὸ πάρεργον, μία σκοτούρα ἀπὸ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ξεφορτωθῶμεν; Δὲν εἶναι ἔτσι. Ἀκριβῶς τὸ ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον θὰ δώσῃ τὸ δημοψήφισμα εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ χαράξῃ τὴν κατεύθυνσιν, τὰς γενικὰς κατευθύνσεις πρὸς λύσιν ὅλων αὐτῶν τῶν ζητημάτων. Δὲν εἶναι καθόλου πάρεργον τὸ ποῖον πολίτευμα θὰ ἔχει ἡ χώρα μας. Καὶ δὲν εἶναι καθόλου πάρεργον τὸ ποῖα εἶναι ἡ τάξις τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἡ ὁποία διὰ τοῦ πολιτεύματος ἐπιβάλλεται εἰς τὴν χώραν. Δὲν εἶνε δυνατὸν, κύριοι πληρεξούσιοι, νὰ φαντασθῆτε ὅτι τὸ πρωταρχικὸν καὶ βασικὸν ζήτημα τοῦ πολιτεύματος εἶναι ζήτημα ἁπλοῦ τύπου. Ἂν δηλαδὴ θὰ εἶναι ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Δημοκρατίας ἕνας αἱρετὸς ἄρχων ἢ ἂν θὰ εἶναι ἕνας κληρονομικός. Εἶναι καὶ ζήτημα οὐσίας. Διότι ἀλλοία εἶναι ἡ νοοτροπία τῶν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι θέλουσι ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Κράτους νὰ εὑρίσκεται εἰς κληρονομικὸς ἄρχων καὶ ἀλλοία ἡ νοοτροπία τῶν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι θέλουσιν τὸν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Κράτους ἀλλάσσοντα ἑκάστοτε κατὰ τοὺς τρόπους τοὺς ὁποίους γνωρίζομεν, τοὺς ὁποίους σᾶς ἐξέθεσε καὶ ὁ ἴδιος ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ μὲν πρώτη εἶναι ἡ τάξις ἡ συντηρητική, ἡ τάξις τῶν παραδόσεων, ἡ τάξις ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἔχονται τοῦ παρελθόντος καὶ οἱ ὁποῖοι κατευθύνουν τὴν Κοινωνίαν πρὸς κατευθύνσεις αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ παρελθόντος καὶ ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ ἀνώτερα ἰδανικά του. Ἡ δευτέρα τάξις εἶναι ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι κόπτουν τοὺς δεσμοὺς μὲ τὸ παρελθόν, εἶναι ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν τὰς ταχείας καὶ ἀνατρεπτικὰς μεταβολάς. Δὲν εἶναι ζήτημα λοιπὸν ἁπλοῦ τύπου ἡ μορφὴ τοῦ πολιτεύματος. Εἶναι καὶ ζήτημα οὐσίας.

Β. ΣΑΓΙΑΣ. Τί ἐννοεῖτε παραδόσεις;

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Τὰς παραδόσεις τοῦ Ἔθνους, τὴν ἱστορίαν

όσον εκτείνεται. Διά τοῦτο τὸ δημοψήφισμα δὲν πρέπει νὰ τὸ ἐκλάβετε ὡς κάτι τὸ πάρεργον. Θὰ ἐπεθύμουν πολύ, κ. πληρεξούσιοι, νὰ σᾶς ἔπειθον καὶ νὰ ἔπειθον καὶ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξέλθωμεν, ἐπαναλάβω, τοῦ κλοιοῦ τῶν οὐδετεροτήτων ἢ μᾶλλον τῶν ἀδιαφοριῶν. Βεβαίως δὲν εἶμαι ἐγὼ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δύναμαι νὰ τὸν προκαλέσω νὰ λάβῃ ὡρισμένην στάσιν. Τοῦτο εἶναι ἔργον τοῦ ἰδίου καὶ ὑμῶν. Θὰ ἠχύρωμεν ὅμως νὰ ἐξήρχετο ἐκ τῆς σιγῆς ταύτης λίαν ἐγκαίρως καὶ θὰ ἤμην εὐτυχὴς ἂν τὸ ἔπραττεν ἀπόψε. Ἀλλὰ ὁπωσδήποτε εἶναι ζήτημα κομματικὸν σας εἰς τὸ ὁποῖον ἐγὼ εἶμαι ἀναρμόδιος νὰ εἰσέλθω.

Οὔτε δύναμαι νὰ εἰσέλθω καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ ἀπόψεως δημοκρατίας καὶ βασιλεύσης, διότι δὲν θέλω νὰ σᾶς γεννήσω τὴν παρεξήγησιν ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ παράσχω, ἀπὸ κομματικὸν ἀνταγωνισμόν, πράγματα εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ἀλλ' ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον δύναμαι νὰ ζητήσω ἀπὸ σᾶς, νὰ ζητήσω μετ' ἐπιμονῆς εἶναι ὅπως σεῖς ἡ Συνέλευσις, ὄχι πλέον ὡς κόμμα λαϊκόν, ἀλλ' ὡς Συνέλευσις τῆς ὁποίας εἶμαι καὶ ἐγὼ ἐξ ἴσου μὲ ὑμᾶς μέλος ἐκφρασθῆτε, κ. κ. Πληρεξούσιοι. Ἀντὶ νὰ περιορισθῆτε νὰ ἀνέρχεσθε εἰς τὸ βῆμα καὶ νὰ λέγῃ ὁ καθεὶς τὰ αἰσθήματά του ἕν εἶναι ὀρθόν: νὰ δώσητε καὶ τὴν ψῆφόν σας τὸ ὁποῖον εἶναι γενναιότερον καὶ θαρραλεώτερον. Τότε, κ. Πληρεξούσιοι, ὅταν τὸ πράξητε αὐτὸ δηλαδὴ δεχόμενοι τὴν τροπολογίαν μου ἐξέλθητε τῆς οὐδετερότητος καὶ τῆς ἀδιαφορίας ὡς σῶμα, τότε ὅταν θὰ ἐξέλθετε τῆς αἰθούσης αὐτῆς, μετὰ τὴν τοιαύτην ψῆφόν σας τότε θὰ αἰσθανθῆτε τὸν ἑαυτόν σας διπλὰ καὶ τριπλὰ τονωμένον διὰ τὸν ἀγῶνα τὸν ὁποῖον ἔχετε νὰ διεξαγάγητε, θὰ αἰσθανθῆτε τὸν ἑαυτόν σας, οὕτως εἰπεῖν, καθιερωμένον εἰς τὸν ἀγῶνα. Θὰ αἰσθανθῆτε τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως σεῖς τὸν ἀρχίσητε ἀμέσως μεταβαίνοντες εἰς τὰς ἐπαρχίας σας καὶ πείθοντες-κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς πειθοῦς τὴν ἰδικήν μου καὶ οὐχὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως-καὶ πείθοντες τὸν λαόν, θὰ αἰσθανθῆτε πλέον ὅτι ἡ νίκη ἀπὸ ἀπόψεως βασιλικῆς τοῦ δημοψηφίσματος θὰ εἶναι καὶ νίκη ἰδική σας καὶ τότε θὰ ἐπανέλθητε εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην μετὰ μεγαλυτέρας ὁρμῆς καὶ μετὰ μεγαλυτέρας δυνάμεως διὰ νὰ λύσητε καὶ τὰ ζητήματα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀνέφερεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.

Λυποῦμαι, διότι δὲν ἔχω ἀρκετὴν ἀριθμητικὴν δύναμιν ψήφων, ὥστε νὰ ζητήσω δι' ὀνομαστικῆς ψηφοφορίας τὴν ἀποδοχὴν ἢ ἀπόρριψιν τῆς προτάσεώς μου. Νομίζω ὅμως, κ. Πληρεξούσιοι, ὅτι καὶ τούτου μὴ συμβαίνοντος, θὰ ἦτο ὑποχρέωτις ὑμῶν ἀφ' ἑαυτῶν νὰ δεχθῆτε τὴν ὀνομαστικὴν ἐπὶ τούτου ψηφοφορίαν. Δὲν φαντάζομαι τότε ὅτι ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, μὴ δεχόμενος τὴν τροπολογίαν, θὰ τὸ κάμῃ καὶ ζήτημα ἐμπιστοσύνης.

ΕΙΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΣ. Ἔχει ὑποβληθῇ μία τροπολογία ἀνάλογος πρὸς τὴν ὑμετέραν πρότασιν. Ὑπάρχει εἰς τὸ Προεδρεῖον.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Χαίρω πολὺ ἀκούων τοῦτο, Κύριοι Πληρεξούσιοι, τοῦτο θὰ σᾶς δώσῃ τὴν εὐκαιρίαν καὶ εἰς ὅλους ὅσους δὲν ὡμιλήσατε ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου νὰ ἐκδηλωθῆτε, νὰ ἐκδηλωθῆτε, λέγω, μὲ ἓν ναί, ἢ μὲ ἓν ὄχι, διότι εἶναι προτιμότερον νὰ γνωρίζῃ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ὁποῖοι θὰ μεταβῆτε εἰς τὸν ἀγῶνα ποῖοι καὶ πόσοι εἴμεθα ὑπὲρ καὶ ποῖοι καὶ πόσοι κατά. Αὐτὸ τὸ ὁποῖον σᾶς ζητῶ εἶναι νὰ μὴ κρύψητε ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν τὴν γνώμην ὑμῶν ἀπὸ τῆς θέσεώς σας ἐνταῦθα. Διότι ἄλλη ἡ θέσις ὑμῶν ἐνταῦθα, ἄλλη ἡ θέσις ὑμῶν κατὰ τὴν ψηφοφορίαν ἐνταῦθα καὶ ἄλλη ὅταν ὁμιλεῖτε εἰς τὸν λαόν. Εἶναι πολὺ βαρύτερον καθῆκον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πράττετε ἐνταῦθα ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ κάμετε, ὁμιλοῦντες εἰς τοὺς ἐκλογεῖς ὑμῶν, ἢ μᾶλλον εἰς τοὺς ὁπαδοὺς ὑμῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. Αὐτὸ τὸ ὁποῖον σᾶς ζητῶ δὲν εἶναι κάτι τι τὸ ὁποῖον νὰ εἶναι ἐναντίον τοῦ κόμματός σας ἢ ἐναντίον τῆς ὑποθέσεως ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἀγωνίζεσθε, καὶ ἡ πλειονότης καὶ ἡ μειονότης. Εἶναι ἁπλῶς μία εὐτολμία εἰς τὸ νὰ ἐκφρασθῆτε δι' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ πράξετε εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον. Σᾶς ἐπαναλαμβάνω: νὰ εἶσθε βέβαιοι ὅτι ἐξερχόμενοι τῆς αἰθούσης ταύτης ἐκφράζοντες πρότερον τὴν γνώμην ὑμῶν ὡς σᾶς ζητῶ, νὰ εἶσθε λέγω βέβαιοι ὅτι θὰ μεταβῆτε μετὰ πολλαπλασίων δυνάμεων εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἐὰν ὁμιλῶ περὶ ἀγῶνος—καὶ τὸ πράττω τοῦτο ἐν πλήρει συνειδήσει—εἶναι διότι πρόκειται νὰ ἔλθωμεν εἰς ἀγῶνα, ὁ ὁποῖος σᾶς προλέγω ὅτι θὰ εἶναι σκληρός. Ἂν εἰσέλθετε εἰς τὸν ἀγῶνα μὲ μειωμένην τὴν ψυχήν σας, ἂν ἀρίσητε εἰς τὸ αἴσθημα τοῦ λαοῦ νὰ εἰσέλθῃ ἡ ὑπόνοια ὅτι φοβεῖσθε μήπως χάσετε τὸν ἀγῶνα, καὶ διὰ τοῦτο καιροσκοπεῖτε, καὶ ὅτι κατέχεσθε ὑπὸ ἀμφιταλαντεύσεων καὶ διακυμάνσεων ψυχικῶν καὶ ἐκ τοῦ φόβου ἀπωλείας τοῦ ἀγῶνος καὶ ἴσως καὶ ἐξ ἄλλων λόγων, δὲν θὰ τοὺς πείσετε τοὺς συμπολίτας σας εἰς τὸ τί πρέπει νὰ πράξωσι διὰ τὸ δημοψήφισμα. Θὰ τοὺς εὕρετε καὶ αὐτοὺς δισταχτικοὺς καὶ οὐδετέρους. Ἐθεώρησα καθῆκόν μου νὰ σᾶς ἐκθέσω ἐπὶ τούτου ὁλόκληρον τὴν γνώμην μου, διὰ νὰ σᾶς προτρέψω ἐπαναλαμβάνω, ὄχι διὰ λόγους κομματικούς, ἀλλὰ διὰ λόγους ἀφοσιώσεως, πρὸς τὴν ἰδέαν διὰ τὴν ὁποίαν ἀγωνίζεσθε οἱ περισσότεροι ἐξ ὑμῶν. Καὶ ἠγωνίσθην διὰ νὰ σᾶς πείσω. Πάντως ἔχω ξεκαθαρίσει τὴν θέσιν μου, καὶ τὴν ἰδικήν μου εὐθύνην διὰ τὰ συμβησόμενα. Τονίζω δὲ τοῦτο, διὰ νὰ αἰσθανθῆτε περισσότερον τὰς εὐθύνας καὶ νὰ σᾶς κάμω νὰ αἰσθανθῆτε τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ γίνετε πολὺ περισσότερον ἀποφασιστικοὶ ἀπὸ ὅ,τι εἰσθε. (χειροκροτήματα).

Φ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Εὑρίσκομαι ὑποχρεωμένος, κ. Πληρεξούσιοι, νὰ ἀνέλθω ἐπὶ τοῦ βήματος διὰ νὰ ἀπαντήσω εἰς τὸν σεβαστὸν κύριον Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ὁποῖος μοῦ ἔκαμε τὴν τιμὴν νὰ μὲ ἀναφέρῃ δὶς εἰς τὴν σημερινὴν του ὁμιλίαν.

Εἰς τὸ πρῶτον σημεῖον θὰ δώσω τὴν ἀπάντησιν τὴν ὁποίαν ἔδωσα καὶ εἰς τὴν προηγουμένην ἀγόρευσίν μου.

Ὁ κ. Πρόεδρος καὶ τότε καὶ ἀπόψε εἶπεν ὅτι ἐξ ὅσων ἀνέπτυξα ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Δημοκρατία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνθέξῃ εἰς ἰσχυρὰν προσωπικότητα ἡ ὁποία ἐνδεχομένως θὰ ἐχειρίζετο αὐτήν.

Ἐγὼ δὲν εἶπον αὐτό. Εἶπον ὅτι ἀκριβῶς ἡ ἰσχυρὰ προσωπικότης ἐκείνη ἡ ὁποία κατώρθωσε νὰ ὑπονομεύσῃ τὴν βασιλείαν καὶ νὰ τὴν καταστρέψῃ, παρὰ τὴν ὁμοίαν προσπάθειάν της νὰ ὑπονομεύσῃ καὶ τὸ Δημοκρατικὸν Πολίτευμα καὶ νὰ τὸ καταστρέψῃ δὲν τὸ κατώρθωσε, χάρις ἀκριβῶς εἰς τὴν νομιμοφροσύνην καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα μὲ τὴν ὁποίαν ἀντεμετώπισε τὰς δύο ἀποπείρας ἐκείνου κατὰ τῆς Δημοκρατίας ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.

Αὐτὰ εἶπον προχθὲς καὶ αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν εἶχα δώσει καὶ τότε εἰς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως διακόψαντά με ἀλλὰ φαίνεται ὅτι δὲν τὴν ἐπρόσεξε λόγῳ τοῦ ἐπικρατοῦντος θορύβου.

Ὡς πρὸς τὸ ἄλλο σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ὁ κ. Πρόεδρος ἀνεφέρθη, εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀποχωρήσεώς μου ἀπὸ τὸ λαϊκὸν κόμμα, ἐξήγησα ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, διὰ μακρῶν τοὺς λόγους ἐκείνους καὶ δὲν πρόκειται ἀπόψε νὰ ἐπανέλθω εἰς τὰς ἐξηγήσεις αὐτάς.

Ἔχω μόνον τοῦτο νὰ τονίσω καὶ πάλιν, ὅτι ἡ ἀποχώρησίς μου ἐκ τοῦ λαϊκοῦ κόμματος προῆλθεν ἐκ τοῦ ἑξῆς γεγονότος. Μέχρι τῆς μετεκλογικῆς περιόδου τοῦ 1932 ὢν δημοκρατικός, δὲν ἀνῆκον εἰς τὸ λαϊκὸν κόμμα, προσεχώρησα δὲ εἰς αὐτὸ μετὰ τὴν ἀνεπιφύλακτον ἀναγνώρισιν τῆς Δημοκρατίας ὑπὸ τοῦ κυρίου ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος. Ἑπομένως ὅταν προεκλογικῶς ὁ κύριος Πρωθυπουργὸς ἐδήλωσεν ὅτι θὰ διενεργήσῃ δημοψήφισμα, ἐθεώρησα ὅτι ἐπανέρχεται εἰς τὰς προτέρας του ἐπιφυλάξεις ὡς πρὸς τὸ πολίτευμα καὶ ἐθεώρησα καθῆκον νὰ καθορίσω τὴν θέσιν μου ἐφ' ὅσον ἐγὼ ἀνῆκον καὶ ἀνήκω εἰς τὰς δημοκρατικὰς τάξεις.

Δὲν ἔχω νὰ προσθέσω τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον ὅτι ἀγαπῶ νὰ εὑρίσκωμαι πάντοτε εἰς σαφῆ καὶ καθαρὰν θέσιν καὶ ὅτι

δὲν μοῦ ἀρέσει νὰ τηρῶ ἐπιφυλακτικότητα καὶ νὰ κρύπτω τὰς σκέψεις μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Διακόπτεται ἡ συνεδρίασις διὰ 10 λεπτά.

Τὴν 9.35' μ. μ. ἐπαναλαμβάνεται ἡ διακοπεῖσα συνεδρίασις.

Ξ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ (Προεδρεύων). Ἡ συζήτησις κηρύσσεται περαιωμένη.

Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ. Ἐζήτησα τὸν λόγον διὰ νὰ ὁμιλήσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐφ' ὅσον δὲν παρέστητε χθὲς κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ ὀνόματός σας ἐθεωρήθητε ὅτι παρητῆθητε τοῦ λόγου καὶ διεγράφητε κατὰ τὸν κανονισμόν.

Φ. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ. Διαμαρτύρομαι διότι μοῦ ἀφαιρεῖτε τὸν λόγον.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως). Νὰ παρακληθῇ ὁ κ. Πληρεξούσιος νὰ μὴ θελήσῃ νὰ ξαναρχίσωμεν τὴν συζήτησιν διότι δὲν θὰ τελειώσωμεν ποτέ.

Ὁ κ. Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ ἐφιστῶν τὴν προσοχὴν τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ ψηφίσματος λέγει ὅτι διὰ τοῦ ἰσχύοντος ἐπὶ βασιλευομένης εἰς τὸ παρελθὸν Δημοκρατίας Συντάγματος δὲν ἀπεκλείετο ἡ ἄνοδος εἰς τὸν θρόνον καὶ γυναικὸς προερχομένης ἐκ τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας. Καθώριζε: «προτιμωμένων τῶν ἀρρένων». Διὰ τοῦ ὑπὸ κρίσιν ὅμως ψηφίσματος ἀποκλείεται ἡ γυνή, ὡς τοῦτο ἔχει διατυπωθῇ.

Β. ΣΑΓΙΑΣ. Ἐκπλήττομαι διὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Ἐλευθεροφρόνων. Ὄχι μόνον τὸ Σύνταγμα τοῦ 1911 ἀλλὰ καὶ τοῦ 1864 καὶ ἡ σύμβασις ἀκόμη δυνάμει τῆς ὁποίας ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Α' ὁρίζουν ὅτι ὁ θρόνος ἀνήκει εἰς τοὺς ἄρρενας.

Π. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ. Δὲν πρόκειται σήμερα νὰ ψηφίσωμεν τὸ Σύνταγμα. Ὅταν θὰ ἔλθῃ ἐνώπιον ἡμῶν τὸ νέον Σύνταγμα τότε λαμβάνομεν σχετικὴν Πρόνοιαν.

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν). Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων ἔχει ἀπόλυτον δίκαιον. Τὸ Παλαιὸν Σύνταγμα ὥριζεν ὅτι τὰ δικαιώματα ἐπὶ τῆς Βασιλείας εἶναι διαδοχικὰ προτιμωμένων τῶν ἀρρένων. Θὰ ἠδυνάμεθα νὰ θεραπεύσωμεν τὸ πρᾶγμα μὲ τὴν ἑρμηνευτικὴν δήλωσιν ὅτι ἡ ἔννοια τῆς σχετικῆς διατάξεως τοῦ ψηφίσματος εἶναι ἡ καθοριζομένη διὰ τοῦ Παλαιοῦ Συντάγματος.

Ὁ κ. Κ. ΚΑΛΦΑΝΗΣ παρατηρεῖ ὅτι τὸ 2ον ἔχει ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως κακῶς διατυπωθῇ.

Ὁ κ. Ν. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ λέγει ὅτι ὑπὸ τὸν ὅρον Προεδρικὴ Δημοκρατία ἐννοεῖται τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα, ἐκείνου τοῦ ὁποίου ὁ Ἀνώτατος Ἄρχων ἐκλέγεται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ Λαοῦ. Συνεπῶς ἡ προτεινομένη ὑπὸ τοῦ κ. Παμπούκα τροπολογία δέον νὰ ἀπορριφθῇ διότι εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν θὰ διετηρεῖτο τὸ ὑπάρχον πολίτευμα θὰ προεδίκαζε τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἀνωτάτου Ἄρχοντος.

ΠΕΡ. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν). Μάλιστα. Ἀπηλείφθη ἡ φράσις «προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου».

Ὁ κ. Γ. ΠΑΜΠΟΥΚΑΣ λέγει ὅτι διὰ τὴν ἐπιστημονικωτέραν διατύπωσιν τοῦ ψηφίσματος θὰ ἔπρεπε νὰ διατυπωθῇ τοῦτο κατὰ τρόπον ὥστε νὰ γίνεται διάκρισις Προεδρικῆς Δημοκρατίας καὶ Βασιλευομένης Δημοκρατίας. Προτείνει δέ ρηνησις δὲν θὰ ἔχῃ τὴν εὐχέρειαν.

Ὁ κ. Α. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ ἀναπτύσσων τροπολογίαν του λέγει ὅτι δι' αὐτῆς σκοπεῖται ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ γίνῃ ἡ διάκρισις: «Δημοκρατικὴ Βασιλεία» ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἀφεθῇ ὁ χρόνος τῆς διενεργείας τοῦ δημοψηφίσματος ἵνα καθοριθῇ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ δεσμεύσωμεν διὰ τοῦ καθορισμοῦ ὡρισμένης ἡμερομηνίας, καθ' ὅσον δυνατὸν τὴν 15ην Νοεμβρίου νὰ εὑρεθῶμεν πρὸ ἀνωμαλιῶν, ὁπότε θὰ χρειασθῇ ἀναγκαίως νὰ ἀναβληθῇ τὸ Δημοψήφισμα καὶ ἡ Κυβέρνησιν δὲν θὰ ἔχῃ τὴν εὐχέρειαν.

ΦΩΝΑΙ. Ὄχι! Ὄχι!

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως). Παρακαλῶ νὰ μὴ ἐπιμείνετε ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς διενεργείας τοῦ Δημοψηφίσματος, διότι ἂν εὑρεθῶμεν πρὸ ἀνωμαλιῶν θὰ συγκληθῇ ἡ Συνέλευσις καὶ τότε βλέπομεν.

Α. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν ἔχω ἀντίρρησιν. Διὰ νὰ μὴ νομισθῇ δὲ ὅτι ἀπώτερος σκοπὸς τῆς τροπολογίας μου εἶναι ἡ ματαίωσις τοῦ Δημοψηφίσματος ἐκφράζω τὴν εὐχὴν ὅπως διενεργηθῇ τὸ Δημοψήφισμα εἰ δυνατὸν καὶ πρὸ τῆς 15ης Νοεμβρίου, δηλῶ δὲ ὅτι θὰ ἐργασθῶ μὲ ὅλας μου τὰς δυνάμεις ὅπως τὸ ἀποτέλεσμα ἀποβῇ ὑπὲρ τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς Βασιλείας.

Ἀναγιγνώσκεται ἀκολούθως τροπολογία τοῦ κ. Ι. ΜΕΤΑΞΑ ἔχουσα οὕτω:

ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ

ἐπὶ τοῦ σχεδίου ψηφίσματος «περὶ διενεργείας δημοψηφίσματος».

Τὸ πρῶτον ἄρθρον τοῦ ὑπὸ συζήτησιν ψηφίσματος τροποποιεῖται ὡς ἑξῆς:

«Ἡ Ε' Ἐθνοσυνέλευσις ἔχουσα τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Συνταγματικὴ Βασιλεία εἶναι τὸ πολίτευμα τὸ ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. καὶ ὅτι ἡ ἀποκατάστασις αὐτῆς θὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ὁμαλότητα εἰς τὸν πολιτικὸν ἡμῶν βίον, καὶ θὰ κατοχυρώσῃ τὴν ἐθνικὴν ἑνότητα, ἀποφασίζει ὅπως διενεργηθῇ δημοψήφισμα κλπ. (τὰ λοιπὰ μένουσιν ὡς ἔχουσι).

Ἐπίσης ἀναγινώσκεται σχέδιον ψηφίσματος τοῦ κ. Π. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗ ἔχον οὕτω:

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἀποφασίζει, ὅπως διενεργηθῇ Δημοψήφισμα, ἅμα ὡς ἡ Κυβέρνησις νομίσῃ ὅτι ἐπερατώθη τὸ Ἀνορθωτικὸν ἔργον της, δι' οὗ ὁ λαὸς ἐλευθέρως θέλει ἀποφανθῇ περὶ διατηρήσεως τοῦ ὑφισταμένου Δημοκρατικοῦ Κοινοβουλευτικοῦ Πολιτεύματος ἢ περὶ καθιερώσεως τῆς Συνταγματικῆς Βασιλείας μὲ τὸ σύστημα τῆς Κοινοβουλευτικῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς καθιερώσεως τῆς Συνταγματικῆς Βασιλείας ἐξυπακούεται ἡ παλινόρθωσις τῆς τέως Δυναστείας ὑπὸ τὴν ἀνεγνωρισμένην ἐξ ἀρρενογονίας τάξιν.

Ἄρθρον 2.

Τὸ ἄρθρον τοῦτο παραμένει ὡς ἔχει εἰς τὸ Κυβερνητικὸν Ψήφισμα.

Ὁμοίως ἀναγινώσκεται τροπολογία τῶν κ.κ. Γ. Δ. Ράλλη, Ι. Σκανδαλάκη, Α. Δ. Ἀλεξάκου, Ἀγαμ. Σλήμαν, Ν. Βαρβιτσιώτη, Π. Μαυρομιχάλη, Α. Καλλούτση Α. Μαυρομιχάλη, Α. Τσιριγώτη, Π. Σταμούλη, Ἀθ. Παπαθανάση, Ι. Καρελλᾶ, Γ. Φιλιππίδη, Δ. Μπούκουρα, Κρ. Δηλαβέρη Δ. Βουρδουμπᾶ, Ν. Κρανιωτάκη Ἐμμ. Μηλιαρᾶ, Ι. Πάντου, Ε. Φεσσᾶ, Π. Καράπαυλου, Ν. Ἀντωνοπούλου, Κ. Αἰγιαλείδη, Ν. Εὐστρατίου καὶ κλπ. ἔχουσα οὕτω:

ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ

ἐπὶ τοῦ σχεδίου ψηφίσματος «περὶ διενεργείας Νημοψηφίσματος».

Τὸ ἄρθρον 2 § 1 τροποποιεῖται ὡς ἑξῆς:

Ἄρθρον 2.

Δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου δημοσιευομένης εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τεσσαράκοντα τοὐλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς διενεργείας τοῦ Δημοψηφίσματος, προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, θέλουσι καθορισθῇ ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος τῆς διενεργείας αὐτοῦ.

Ὁ κ. Γ. ΡΑΛΛΗΣ λέγει ὅτι ἡ τροπολογία ἔχει δύο λόγους, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ νὰ αὐξηθῇ ἡ προθεσμία τῶν 30 ἡμερῶν εἰς 40 διὰ νὰ δοθῇ οὕτω ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος πρὸς παρασκευὴν διὰ τὴν διενέργειαν τοῦ Δημοψηφίσματος καὶ ἀφ' ἑτέρου ἵνα διὰ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς Βασιλείας ἀπαιτηθῇ ἡ ἀπόλυτος πλειοψηφία μόνον καὶ μὴ καθορισθῇ ὡρισμένον ποσοστόν. Διότι ἂν ἐπὶ παραδείγματι τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ Δημοψηφίσματος δώσῃ ποσοστὸν 51 ο/ο θὰ παραμείνῃ ἡ Δημογρατία; Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποταχθῇ ἡ πλειοψηφία εἰς τὴν μειοψηφίαν;

Ὁ κ. Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ δηλοῖ ὅτι ἀποσύρει τὴν τροπολογίαν του.

Ἐπίσης οἱ κ. κ. Ε. ΜΗΛΙΑΡΑΣ, Δ. ΠΟΛΙΟΥΔΑΚΗΣ,

ΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ καὶ Μ. ΣΓΟΥΡΟΣ δηλοῦν ὅτι ...ουν τὴν τροπολογίαν των.

...αγινώσκεται ἀκολούθως τροπολογία τοῦ κ. Γ. ΛΑΖΑΝΑ ἔχουσα οὕτω :

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΙΣ

τοῦ περὶ δημοψηφίσματος ψηφίσματος

1) Εἰς τὸ τέλος τῆς πρώτης παραγράφου (ἀρ. 1) νὰ προστεθῇ «ἢ οἱουδήποτε ἄλλου πολιτεύματος».

2) Εἰς τὸ τέλος τῆς δευτέρας § τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου 1 νὰ προστεθῇ «ἀποκλειομένης πάσης ἐν γένει ἀποζημιώσεως».

Ὁ κ. Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ λέγει ὅτι εἶναι ἀπολύτως σύμφωνος πρὸς τὴν τροπολογίαν τοῦ κ. Λαζανᾶ διότι παρέχεται ἡ εὐχέρεια καὶ εἰς τοὺς κομμουνιστὰς νὰ ψηφίσουν κατὰ τὴν ἰδεολογίαν των, ὁπότε αἱ ψῆφοί των δὲν θὰ δοθοῦν ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας.

Ὁ κ. Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ συμφωνῶν καὶ οὗτος, λέγει ὅτι ἐφ' ὅσον ὑπάρχει μία τάξις ἡ ὁποία ἔχει ἰδίαν ἰδεολογίαν ὀρθὴν εἶναι νὰ μὴ τοὺς στερήσωμεν τὸ δικαίωμα νὰ ψηφίσουν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν των.

Ἀναγινώσκεται μετὰ τοῦτο τὸ ἄρθρον 1ον τοῦ σχεδίου ψηφίσματος «περὶ διενεργείας δημοψηφίσματος» καὶ γίνεται δεκτὸν ὡς ἐτροπολογήθη παρὰ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, ἀπορριπτομένων τῶν ἀντιτιθεμένων τροπολογιῶν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἄρθρον 2.

Α. ΣΛΗΜΑΝ. Ἔχει ὑποβληθῇ, κ. Πρόεδρε, τροπολογία ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ ἀποφανθῇ ἡ Συνέλευσις διὰ ψηφοφορίας δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Παρακαλῶ τοὺς κ. κ. Πληρεξουσίους τοὺς ὑποβαλόντας τὴν τροπολογίαν νὰ τὴν ἀποσύρουν καὶ νὰ ψηφίσουν τὸ Κυβερνητικὸν ψήφισμα.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Νὰ ἐκφωνηθοῦν τὰ ὀνόματα τῶν ὑπογραψάντων, κύριε Πρόεδρε.

Μεθ' ὃ ἐκφωνουμένων παρὰ τοῦ κ. Γραμματέως τοῦ Προεδρείου τῶν ὀνομάτων τῶν κ. κ. Πληρεξουσίων τῶν ὑπογραψάντων τὴν ἐν λόγῳ τροπολογίαν οἱ κ. κ. Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ, Ε. ΦΕΣΣΑΣ, Π. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ, Ν. ΚΡΑΝΙΩΤΑΚΗΣ κλπ. δηλοῦσιν ὅτι δὲν ἀποσύρωσι τὰς ὑπογραφάς των.

Α. ΣΛΗΜΑΝ. Λυποῦμαι, λέγει, διότι ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ ἀποσύρω τὴν ὑπογραφήν μου τοὐλάχιστον ὡς πρὸς τὴν διάταξιν τὴν ἀφορῶσαν τὸ ποσοστόν. Ἐὰν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν ὁποῖον τρέφω πάντα σεβασμὸν ἐπιμένῃ, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ δηλώσω ὅτι θὰ ψηφίσω ἀντιθέτως πρὸς τὴν Κυβερνητικὴν ἐπιθυμίαν. Δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ λησμονήσω ὅτι ὑπεράνω παντὸς κομματικοῦ ὑπολογισμοῦ ὑπάρχει τὸ καθῆκον ὡς πληρεξουσίου. Ἐν συνεχείᾳ συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς τῆς τροπολογίας τοῦ κ. Λαζανᾶ.

Ὁμοίως ὁ κ. ΚΡ. ΔΗΛΑΒΕΡΗΣ ἐρωτώμενος λέγει ὅτι ἐμμένει εἰς τὴν πρότασιν περὶ ὀνομαστικῆς ψηφοφορίας καὶ ὅτι θὰ ψηφίσῃ ὑπὲρ τῆς τροπολογίας, διότι οὕτω νομίζει, ὅτι ἐξυπηρετεῖται ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ κ. Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, τὸ ζήτημα τῆς ἀπαλείψεως τοῦ ποσοστοῦ λέγει, πρῶτος ἐγὼ ἔφερον ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως καὶ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἐπαναλάβω τὴν καὶ κατὰ τὴν προχθεσινήν μου ἀγόρευσιν ἄποψίν μου, ὅτι πρέπει πλήρης ἀμεροληψία καὶ οὐδετερότης νὰ ἐπικρατήσῃ κατὰ τὸ δημοψήφισμα. Ἡ φράσις ὅμως ἡ τεθεῖσα εἰς τὸ ἄρθρον 2 διὰ τῆς ὁποίας καθορίζεται ποσοστὸν καὶ ὄχι ἀπόλυτος πλειοψηφία εἶναι ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπηρεάσωμεν τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ὑψηλοτέρου του καθήκοντος.

Ν. ΔΑΡΒΕΡΗΣ. Τὸ ὀρθότερον, κ. Πρόεδρε, εἶναι νὰ τεθῇ εἰς ψηφοφορίαν τὸ Κυβερνητικὸν ψήφισμα ὁπότε ἂν ψηφισθῇ τοῦτο τότε αἱ λοιπαὶ τροπολογίαι θεωροῦνται ὡς ἀπορριφθεῖσαι.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Ἐπαναλαμβάνω τὴν σύστασιν ὅπως ψηφίσουν τὸ κυβερνητικὸν ψήφισμα. Ἕκαστος εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην του. Ἀλλὰ λέγω ὅτι ἂν τεθῇ εἰς ψηφοφορίαν τὸ κυβερνητικὸν ψήφισμα καὶ ψηφισθῇ τότε πρὸς τί νὰ κάμωμεν ἄλλην ψηφοφορίαν διὰ τὰς τροπολογίας.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Θέτετε, κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ζήτημα ἐμπιστοσύνης ὅσον ἀφορᾶ τὸ ποσοστόν ;

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρωθυπουργός). Ὄχι.

Ι. ΣΚΑΝΔΑΛΑΚΗΣ. Νὰ τεθῇ ἡ τροπολογία εἰς ψηφοφορίαν. Νὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ Κανονισμός.

ΦΩΝΑΙ. Ὄχι. Ὄχι.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Νὰ ἀναγνωσθῇ ἡ τροπολογία.

Α. ΣΛΗΜΑΝ. Ἡ θέλησις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, παρὰ τὸν σεβασμὸν ὃν αἰσθάνομαι πρὸς αὐτόν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ἀνωτέρα τοῦ Κανονισμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας τῆς Συνελεύσεως. Λυποῦμαι διότι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὁ τόσον νομιμόφρων καὶ τόσον εὐλαβὴς πρὸς τὸ Δημοκρατικὸν Πολίτευμα, δὲν εὐλαβεῖται ἡμῶν καὶ διὰ τῆς στάσεώς του ἐμμέσως ἐνθαρρύνει τοὺς Δημοκρατικοὺς καὶ στηρίζει τὴν Δημοκρατίαν. (Θόρυβος)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θὰ τεθῇ εἰς ψηφοφορίαν ἡ ὡς ἄνω τροπολογία τῶν κ.κ. Γ. Ράλλη καὶ Ι. Σκανδαλάκη κλπ. Ἀναγινώσκεται αὕτη καὶ καλοῦνται ὡς ψηφολέκται οἱ κ. κ. Γ. ΚΡΕΣΤΕΝΙΤΗΣ, Β. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ, Κ. ΜΠΟΥΡΜΠΟΥΛΗΣ καὶ Θ. ΠΟΛΟΓΕΩΡΓΗΣ, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν ὁποίων διεξάγεται ἡ δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως ψηφοφορία, τοῦ ἐρωτήματος τεθέντος παρὰ τοῦ κ. Προέδρου οὕτω: Οἱ παραδεχόμενοι τὴν τροπολογίαν λέγουσι «Ναὶ» οἱ μὴ παραδεχόμενοι αὐτὴν λέγουσιν «Ὄχι».

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ψηφοφορίας προσέρχεται καὶ διαμαρτύρεται ὁ κ. Ἀγ. Σλῆμαν, διότι δὲν ἐσημειώθη ὅτι ἐψήφισεν ὑπὲρ τῆς τροπολογίας, ἀφ' οὗ κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ καταλόγου εἶπεν ὅτι ἐμμένει εἰς τὴν ὑπογραφήν του.

Περατωθείσης τῆς ψηφοφορίας καὶ γενομένης διαλογῆς, ἀνακοινοῦται παρὰ τοῦ κ. Προέδρου τὸ ἀποτέλεσμα καθ' ὃ ἐψήφισαν ἐν ὅλῳ 237, ἐξ ὧν 49 ὑπὲρ τῆς τροπολογίας καὶ 188 κατ' αὐτῆς, κατὰ τὸ κάτωθι παρατιθέμενον πρωτόκολλον:

Αγγελιώτης Σωτ..... Ο	Οἰκονομίδης Κων ..... Ο
Αλεξανδρόπουλος Γ.....	Ρίζος Χριστ..... Ν
Καλαντζόπουλος Γ. ..... Ο	Χατζόπουλος Χρ..... Ο
Καραπιπέρης Θωμ..... Ο	Λιβιεράτος Ἀντ. ..... Ο
Λούρος Κων..... Ν	Ἀργυρόπουλος Ι. Περ. .. Ο
Μαυρομμάτης Ξεν. ..... Ο	Μπακόπουλος Γεώργ.....
Νικολίτσας Ι..... Ο	Μπαλτατζῆς Μαυρ)τος Ν..
Παπαθανάσης Ἀθ. ..... Ν	Βερροιόπουλος Κωνστ. .. Ο
Τσέλιος Γερ. ..... Ο	Βοζίκης Χαράλαμπος. ..... Ο
Τρικούπης Σπ..... Ο	Νικολαΐδης Παν. ..... Ο
Τσαλδάρης Π. ..... Ο	Ράλλης Γεώργιος ..... Ν
Ζούζουλας Ἀπ. ..... Ο	Βουρδουμπᾶς Δ..... Ν
Μάλλωσης Ι..... Ο	Τσουκαλᾶς Κων..... Ο
Μουτζουρίδης Ι. ..... Ο	Μπασιᾶκος Ἀρ..... Ο
Μπόμπος Παν.....	Τσόχας Γ..... Ο
Παραβάντης Γ.....	Μεταξᾶς Ἀναστ..... Ν
Παμπούκας Γ..... Ο	Μπαμπᾶκος Δημ. ..... Ο
Σαρλῆς Ἀρ..... Ο	Λόντος Δημ. .....
Ἀνδρεόπουλος Ι. ..... Ν	Χέλμης Δημ..... Ο
Ἀποσκίτης Ἡλ.....	Κονίτσας Θεμ.....
Γιαννόπουλος Δημ. ..... Ν	Κριεζῆς Λάζ..... Ν
Καλούτσης Ἀρ..... Ν	Κορόζος Κωνστ. ..... Ο
Παπαδόπουλος Ι..... Ν	Μαντᾶς Μιλ. .....
Τουρκοβασίλης Γεώργ.....	Ἀθηνογένης Α.....
Τουρκοβασίλης Θεόδ. ... Ν	Σχινᾶς Σπ..... Ο
Τροχάνης Ἀρ. ..... Ν	Εὐστρατίου Ν..... Ν
Τσακόπουλος Σπ.	Κτενίδης Φίλ..... Ν

Κρανιωτάκης Ν..... Ν	Δημητριάδης Σωτ..... Ο
Λαμπρινάκος Γ..... Ο	Ἄμποτ Ι.....
Ψάρρας Κων..... Ο	Μαλλάχ (Πέπο) Ἰωσ.... Ν
Τσαλδάρης Κων..... Ο	Ἀλαλούφ Δανιὴλ ..... Ο
Τσιδέμογλου Μιχ..... Ο	Ρίζος Δημοσθ. ..... Ο
Πεσμαζόγλου Γ..... Ο	Γάγκρης Γ..... Ο
Μερκούρης Σταμ.	Ζαούσης Κων..... Ο
Σαγιᾶς Βασ..... Ο	Κωνσταντινίδης Γ..... Ο
Βλάχος Ι.....	Μουλαϊμίδης Γ..... Ο
Στεφανόπουλος Δημ..... Ν	Μδάρδας Γ.τ..... Ο
Ἀντωνόπουλος Ἀθ..... Ο	Πυρσινέλας Β..... Ο
Ἀργυρόπουλος Γ.....	Σούρλας Σπ. ..... Ο
Γαλανόπουλος Ι. ..... Ο	Σπέγγος Κων..... Ο
Γκόφας Θ.	Τζαβέλλας Γ..... Ο
Θούας Γ..... Ο	Χοηστοβασίλης Χρ. ..... Ο
Κατσίνης Ἀν. ..... Ο	Μπαλάνος Ἀθ..... Ο
Γεωργαντόπουλος Κων.....	Μανωλόπουλος Θ..... Ο
Ὀρφανὸς Βασ..... Ο	Παναγιωτόπουλος Νικ.....
Πηλείδης Στ..... Ν	Παναγιωτίδης Παν..... Ο
Παυλακίδης Ι..... Ο	Παπαλούδης Ἀθ..... Ο
Τριανταφυλλίδης Ἀθ..... Ο	Θεοτόκης Ι..... Ο
Ἀναγνώστου Τηλ..... Ο	Γουλῆς Κων..... Ν
Ζεγκίνης Ἐμμ..... Ο	Δεσύλλας Θ..... Ν
Κανέτσιος Μιχ..... Ο	Θεοτόκης Σπ. ..... Ν
Μητσόπουλος Βασ. ..... Ο	Μοναστηριώτης Ι..... Ν
Ὀρφανὸς Παπαβ)λειος Κ...	Μεταξᾶς Ι. ..... Ν
Παπανικολάου Δ..... Ο	Καβαλλιεράτος Ἀν. Μ.... Ν
Αἰγιαλίδης Κλ..... Ο	Κουβαρᾶς Γ..... Ν
Κακαρᾶς Θεμ.	Μπουρμπούλης Κοσμᾶς . Ν
Κατσούλης Ἀλ..... Ο	Ἀμπατζόπουλος Δημ. .. Ο
Μπαλᾶνος Σιμ..... Ο	Ρουσσίδης Γ. ..... Ο
Μπαλάφας Εὐάγ..... Ο	Τριανταφυλλίδης Περ. ....
Ποθητάκης Χρ..... Ο	Πολυζούλης Γ..... Ο
Ρεντίφης Κων..... Ο	Ἀντωνιάδης Ι. ..... Ο
Χατζηκωνσταντῆς Γ..... Ο	Βύζας Βασ..... Ο
Κολυβᾶς Νικ. ..... Ο	Γεωργιάδης Νικ..... Ο
Μουζάκης Νικ. ..... Ο	Γκιουλέκας Νικ. ..... Ο
Μπούκουρας Δημ.....	Γουλόπουλος Χρ. ..... Ο
Κρεστενίτης Γ. ..... Ο	Μπιτόπουλος Κων. ..... Ο
Στεφανόπουλος Βασ..... Ο	Μπούσιος Δημ..... Ο
Στεφανόπουλος Στεφ..... Ο	Ποντίκας Γ..... Ο
Τσαπαλήρας Β. ..... Ο	Ἀσιμῆς Δημ..... Ο
Κορκολῆς Δ. ..... Ο	Καμπάνης Νικ..... Ν
Βερυκοκάκης Γρηγ ..... Ο	Καμπάνης Π.....
Παπαδημητρόπουλος Ε .. Ο	Κόμης Ἀνδρ. ..... Ο
Παπαδόπουλος Ἀνδρ.... Ο	Λαγουρὸς Ἀλ. .....
Περδικάρης Ἀχ. ..... Ο	Πρωτοπαπαδάκης Ἀρ.....
Πωλιουδάκης Δευκ ..... Ο	Ράλλης Πέτρος..... Ο
Φραγκιαδάκης Γ ..... Ο	Ρωμανὸς Ἀρ. ..... Ο
Σκοῦφος Ἀντ..... Ο	Ἀλεξάκος Ἀλ. ..... Ν
Παπάζης Σταμ ..... Ο	Βαρβιτσιώτης Νικ..... Ο
Χατζηνώτας Ἀθ ..... Ο	Καρελλᾶς Ι..... Ν
Κώττας Νικ..... Ο	Μαυρομιχάλης Λεων.....
Μουτσούδης Γ ..... Ο	Μαυρομιχάλης Πέτρος.. Ν
Παπαβασιλείου Γ	Σκανδαλάκης Ι..... Ν
Θεοδωρίδης Μάρ..... Ο	Τσιριγώτης Λεων. ..... Ν
Βασιλείου ἢ Βασ)δης Ἀθ ..	Ἀντωνόπουλος Νικ. .... Ν
Κάκκαβος Δημ.....	Ἀποστολίδης Βασ..... Ο
Κῦρκος Μιχ ..... Ο	Γεωργιάδης Τιμ..... Ο
Τζιτζικώστας Κων	Καζάκης Δημ..... Ο
Λεοντίδης Νικ..... Ο	Καρτάλης Γεώργ.....
Μισιρλόγλου Ἀν.....	Κυρώζης Ι.....
Λεονάρδος Ἀν ..... Ο	Μπούρας Μιχ..... Ο
Χατζηκυριάκου Κυρ..... Ο	Νικολαΐδης Ἀδ..... Ν
Δαρβέρης Νικ ..... Ο	Πάντος Ι. ..... Ν
Χατζηδημητρίου Κυρ.....	Ροδόπουλος Κων..... Ο
Ἀραβανόπουλος Γ.....	Σλῆμαν Ἀγαμ.....

Σταμούλης Πανταζῆς.... Ν	Μουσταφᾶ ὀγλοῦ Μεμὲτ ...
Φιλιππίδης Γ..... Ν	Μουμτζῆ Νιαζῆ Χαφοὺζ
Μαυροφόρος Γ.....	Χαλὶλ ὀγλοῦ..... Ο
Μηλιαρᾶς Ἐμ. ..... Ν	Καμδῆ Χουσεὶν Τεχμῆ .. Ο
Μοδάτσος Ἐμ..... Ο	Βλιάμος Νικ..... Ν
Βοστάνης Γ.....	Κώνστας Ἐπ.....
Γεωργαντέλης Δημ.....	Φραγκούλης Μιχ..... Ο
Κουκλέλης Δημ.....	Χατζηδάκης Ἐμ..... Ο
Κωστομίρης Ἐλευθ..... Ο	Ἀργυρὸς Ἀθ..... Ν
Λαζανᾶς Γ..... Ο	Δημητριάδης Ἀθ..... Ο
Ραφτόπουλος Παν. ..... Ο	Ἰακώβου Π. ..... Ο
Σάββας Δημ..... Ο	Καραμανλῆς Κων..... Ο
Χατζηγεωργίου Παῦλ.... Ο	Μπουκουβάλας Ἀθ..... Ν
Ἐμπειρῖκος Κουμουνδοῦρος Ἀλέξανδρος ..... Ν	Παπαθανασόπουλος Π.... Ο
Καλατζᾶκος Ἀλέξ.....	Πέννας Π..... Ο
Καράπαυλος Παν.....	Πουσκούρης Γ..... Ο
Κάρτσωνας Νικ. ..... Ο	Κονδύλης Γ.....
Κριμπᾶς Γ..... Ο	Ἀναγνωστόπουλος Δ..... Ο
Λουρίδας Ι. ..... Ν	Ἔξαρχος Νικ..... Ο
Μαυρομιχάλης Ἡλίας... Ο	Καραλῆς Ἀν. Παν.....
Μοσχούλας Φώτιος..... Ν	Κουκουρῆκος Κων. .....
Ντολιόπουλος Διον..... Ο	Λιαπίδης Δημ. .....Ο
Ράλλης Περικλῆς..... Ο	Λιάτος Θωμ..... Ο
Σχινᾶς Γεώργιος..... Ο	Λίτσιος Ι.....
Τσιρώνης Ἀν..... Ν	Ταλιαδοῦρος Σπ..... Ο
Φεσσᾶς Ἐμ..... Ν	Χριστοδῆμος Φίλ.....
Γενηματᾶς Νικ. ..... Ο	Ψάρρας Ἀρ. .....
Δηλαβέρης Κρ..... Ν	Βελόπουλος Λεων. ..... Ο
Κάντζιας Παν. ..... Ο	Γραμματίκας Ἀθ..... Ο
Καραβασίλης Νικ..... Ο	Εὐταξίας Λαμ.....
Κοντολέων Ι..... Ο	Παναγιούλιας Χρ..... Ο
Μαντούβαλος Φραγκ..... Ν	Πετρόπουλος Θεμ..... Ο
Μπούμπουλης Νικόλ.....	Πλατῆς Γ.....
Μπούμπουλης Περ..... Ο	Ρόδιος Δημ. .....
Οἰκονομίδης Σωτ..... Ο	Τζίβας Ἀνδρ. .....
Παναγιωτᾶκος Παν..... Ο	Χατζῆσκος Δημ..... Ο
Παπαδόπουλος Ι. ..... Ο	Χλωρὸς Γ..... Ο
Πέππας Δημ..... Ο	Δραγούμης Φ..... Ο
Χαραλαμπόπουλος Γ. ... Ο	Σιᾶκος Χ..... Ο
Χριστοδουλόπουλος Β.... Ο	Ταουσάνης Μ..... Ο
Πέγιος Ἀθ.....	Τσόντος-Βάρδας Γ..... Ν
Σίβενας Κων. ..... Ο	Μπατρίνος Λ..... Ο
Κοσμίδης Τηλ..... Ο	Γυόκας Π. ..... Ο
Ἀνδρεάδης Σπυρ..... Ν	Βασιλικὸς Ἀθ. Βασίλ. .. Ο
Καλκάνης Κων..... Ο	Κότσιανος Μιχ..... Ο
Κοντογιάννης Ἀπ..... Ο	Χοηστίδης Χρ. ..... Ο
Τσιόκος Λεων. ..... Ο	Χοηστίδης Χρ. ..... Ο
Φίλιππας ἢ Πανάγος Π.... Ο	Κατζουράκης Ἀντ.....
Παπαδογιάννης Ἐμμ.... Ο	Φούμης Γεώργ..... Ο
Σγουρὸς Μιχ..... Ο	Γαλάνης Ἰωάν..... Ο
Τρουλινὸς Νικ..... Ο	Πολογιώργης Θεμ..... Ο
Παπαδῆμος Ἀντ. ..... Ο	Μπρεδάκης Γεώργ..... Ο
Μπροκούμης Χριστόδ.	Ἀσπιώτης Ἡλ. ..... Ο
Σγουρόγλου Σπ..... Ο	Ἀνδρεάδης Στρατῆς..... Ο
Λαλαζήσης Γ..... Ο	Βολίκας Μάρ.....
Σαλῆ ὀγλοῦ Γιουσοὺφ .. Ο	Κόκκαλης Παντ.....
	Πολεμίδης Ἀνδρ. ..... Ο

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Συνεπῶς ἡ τροπολογία ἀπορρίπτεται.

Ἀκολούθως γίνεται δεκτὸν δι' ἀναστάσεως καὶ τὸ 2ον ἄρθρον τοῦ ψηφίσματος περὶ δημοψηφίσματος, ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως (ἀπορριπτομένων τῶν λοιπῶν τροπολογιῶν). Μεθ' ὃ τὸ ὅλον ψήφισμα διαμορφοῦται οὕτω :

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

Περὶ διενεργείας Δημοψηφίσματος.

Ἄρθρον 1.

Ἡ Ε' Ἐθνοσυνέλευσις ἀποφασίζει, ὅπως μέχρι 15 Νοεμβρίου 1935 διενεργηθῇ Δημοψήφισμα δι' οὗ ὁ λαὸς ἐλευθέρως θέλει ἀποφανθῇ περὶ διατηρήσεως τοῦ ὑφισταμένου Δημοκρατικοῦ Κοινοβουλευτικοῦ Πολιτεύματος ἢ περὶ καθιερώσεως τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας.

Ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς καθιερώσεως τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας ἐξυπακούεται ἡ παλινόρθωσις τῆς τέως Δυναστείας ὑπὸ τὴν ἀνεγνωρισμένην ἐξ ἀρρενογονίας τάξιν.

Ἄρθρον 2.

Δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου δημοσιευομένης εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τριάκοντα τοὐλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς διενεργείας τοῦ Δημοψηφίσματος, θέλουσι καθορισθῇ ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος τῆς διενεργείας αὐτοῦ καὶ τὰ τοῦ ἀπαιτηθησομένου ἀριθμοῦ ἐγκύρων ψηφοδελτίων πρὸς μεταβολὴν τοῦ Πολιτεύματος.

Ἐπίσης δέον διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως νὰ καθορισθῶσι καὶ πᾶσαι αἱ ἐπιβαλλόμεναι ἐγγυήσεις πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ Δημοψηφίσματος.

Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ. Χαίρω, κύριοι, διότι οἱ μὴ εἰσακούσαντες εἰς σύστασιν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξαν τόσον ὀλίγοι ἀλλ' εὔχομαι καὶ ἀναμένω ὅπως οἱ πολλοὶ οἱ πειθαρχήσαντες εἰς αὐτὴν διαδηλοῦν τὴν αὐτὴν πειθαρχίαν καὶ εἰς τὸ μέλλον πρὸς αὐτὸν ὅτε ἀσφαλῶς θὰ συναντῶνται μὲ ἡμᾶς τοὺς οὐδέποτε ἀπομακρυνθέντας τῆς ἐμμονῆς καὶ στοργῆς πρὸς τὸ λαϊκὸν κόμμα καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ παραδόσεις αὐτοῦ.

Β. ΣΑΓΙΑΣ. Ποιοῦμαι τὴν δήλωσιν ὅτι οἱ πληρεξούσιοι Ἀχαΐας πειθόμενοι εἰς τὴν σύστασιν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἐψηφίσαμεν κατὰ τῆς προτάσεως. Ἄλλως θὰ ἐψηφίζαμεν ὑπὲρ.

Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ. Ἐπειδὴ μόνον ἐγὼ ἐκ τῶν Πληρεξουσίων Ἀχαΐας ἐψήφισα ὑπὲρ τῆς προτάσεως δηλῶ ὅτι ἔπραξα τοῦτο διότι δὲν ἔθεσε ζήτημα ἐμπιστοσύνης ἡ Κυβέρνησις.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Κάμνω τὴν δήλωσιν ὅτι δὲν ψηφίζω ἐγὼ ματὰ τῶν ὀλίγων φίλων μου εἰς τὸ ψήφισμα τῆς Κυβερνήσεως δι' οὓς λόγους ἐξέθηκα κατὰ τὰς ἀγορεύσεις μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλῶ τὴν Συνέλευσιν νὰ μὲ ἐξουσιοδοτήσῃ ὅπως κυρώσω τὰ πρακτικὰ ὑπ' εὐθύνην μου.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Μάλιστα! Μάλιστα!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὰ πρακτικὰ κυροῦνται καὶ λύεται ἡ Συνεδρίασις διακοπτομένων τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως μέχρι τέλους Ὀκτωβρίου.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Ὄχι,

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἡ Συνέλευσις πρέπει κατὰ τὴν γνώμην μου νὰ κληθῇ μίαν ἢ δύο ἡμέρας πρὸ τῆς προκηρύξεως τοῦ Δημοψηφίσματος.

Σ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Τρεῖς ἡμέρας πρίν.

ΦΩΝΑΙ. Ἂς καλέσῃ ἡ Κυβέρνησις ὅταν θελήσῃ.

Π. ΡΑΛΛΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν). Ἐκτὸς τῆς Κυβερνήσεως δύναται καὶ ἡ Συνέλευσις διὰ τοῦ ἡμίσεος τῶν ψήφων της νὰ συγκαλέσῃ ἑαυτήν.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Προτιμότερον νὰ καλέσῃ ἡ Κυβέρνησις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ θέσωμεν τακτὴν ἡμέραν. Νὰ διακόψωμεν μέχρι 10 Ὀκτωμβρίου ἐ. ἔ.;

ΠΟΛΛΟΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Μάλιστα, Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ Συνέλευσις διακόπτει τὰς ἐργασίας της μέχρι τῆς 10ης Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ., δύναται δὲ νὰ συνέλθῃ καὶ ἐνωρίτερον κατόπιν συνεννοήσεως τῆς Κυβερνήσεως μετὰ τοῦ Προέδρου τῆς Συνελεύσεως.

Μεθ' ὃ, συναινέσει τῆς Συνελεύσεως, λύεται ἡ συνεδρίασις ὥραν 11 μ. μ.

Ὁ Πρόεδρος
Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ

Οἱ Γραμματεῖς
Ἰ. Μάλλωσης

Ε΄ ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Θ΄

Πέμπτης 10 Ὀκτωβρίου 1935

Ὥρα 6.20, ὁ κ. Α. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ (Προεδρεύων Ἀντιπρόεδρος) καταλαμβάνει τὴν ἕδραν. Τὰς ἕδρας τῶν γραμματέων καταλαμβάνουν οἱ κ.κ. Ν. Ἀντωνόπουλος καὶ Σ. Θεοτόκης. Μεθ' ὃ ὁ προεδρεύων κ. Α. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ κηρύσσει τὴν ἔναρξιν τῆς Συνεδριάσεως, διατάσσει νὰ ἀνοιχθῶσι τὰ θεωρεῖα, δίδει τὸν λόγον εἰς τὸν τακτικὸν Πρόεδρον τῆς Συνελεύσεως κ. Βοζίκην, ὅστις λέγει τὰ ἑξῆς:

Χ. ΒΟΖΙΚΗΣ. Κύριοι Συνάδελφοι, ἐκφράζω καὶ αὖθις τὴν εὐγνωμοσύνην μου εἰς τὴν Συνέλευσιν διὰ τὴν τιμὴν μὲ τὴν ὁποίαν μὲ περιέβαλεν ἐκλέξασά με Πρόεδρόν της. Αἱ περιστάσεις ὅμως μετεβλήθησαν ἐσχάτως. Καὶ ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἀνακοινώσεως πρὸς ὑμᾶς δύο ἐγγράφων τὰ ὁποῖα παραδίδω εἰς τὸ Προεδρεῖον πρὸς τοῦτο, φαίνεται ἤδη, ὡς εὐλόγως φρονῶ, ὅτι διὰ τῆς δημιουργηθείσης ἐσχάτως καταστάσεως θίγονται τὰ δικαιώματα τῆς Συνελεύσεως, συνεπῶς ἐγὼ ἐκλεκτὸς τῆς Συνελεύσεως, παλαιὸς κοινοβουλευτικός, προσηλωμένος εἰς τοὺς κοινοβουλευτικοὺς κανόνας δὲν δύναμαι νὰ ἐξακολουθήσω νὰ παραμένω Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως, καὶ παρακαλῶ τὴν Συνέλευσιν νὰ δεχθῇ τὴν παραίτησίν μου (Χειροκροτήματα).

Ἀκολούθως ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου κ. Σ. ΘΕΟΤΟΚΗ (Γραμματέως τοῦ Προεδρείου) ἀνακοινοῦνται ἡ παραίτησις τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Συνελεύσεως, τοῦ κ. Ξ Μαυρομμάτη ἀπὸ τῶν καθηκόντων του ὡς Ἀντιπροέδρου τῆς Συνελεύσεως.

Ὁμοίως ἀναγιγνώσκονται ὑπὸ τοῦ κ. Γραμματέως τὰ κάτωθι δύο ἔγγραφα:

Πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Συνελεύσεως.

Κύριε Πρόεδρε,

Ὁ Στρατός, παρακολουθῶν τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἔχων ἄγρυπνον τὴν προσοχήν του ἐστραμμένην πρὸς τοὺς ἐξωτερικοὺς κινδύνους πυκνουμένους καθ' ἑκάστην, ἐσχημάτισε τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ διαχείρισις αὐτῶν, ὡς ἐγένετο μέχρι τοῦδε ἐγκυμονεῖ σοβαρωτάτους κινδύνους δι' αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπόστασιν τοῦ Ἔθνους.

Ἔχων συναίσθησιν τῆς ἀποστολῆς του καὶ τῶν εὐθυνῶν του ἔναντι τοῦ Ἔθνους, ἀντιλαμβανόμενος ἀντὶ τῆς καταπαύσεως τοῦ φθοροποιοῦ διχασμοῦ ἀπ' ἐναντίας παρόξυνσιν τῶν παθῶν, ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ αἰτήσῃ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ὅπως καταλίπῃ τὴν ἀρχήν.

Εἰς τὰς ἱστορικὰς ταύτας στιγμὰς τοῦ Ἔθνους θεωρεῖ καθῆκόν του, πρὸ πάσης περαιτέρω ἐνεργείας, νὰ διαδηλώσῃ τὸν σεβασμὸν τοῦ στρατοῦ πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν, ἁρμοδίαν νὰ κρίνῃ περὶ τῶν τυχῶν τῆς Πατρίδος.

Θέλει αἰτήσει παρὰ τῆς συγκροτηθησομένης Κυβερνήσεως νὰ ἐμφανισθῇ πρὸ τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, κατόπιν τῆς ἐγκρίσεως τῆς ὁποίας θέλει θεωρηθῇ καὶ ὡς νόμιμος Κυβέρνησις.

Μὲ τὴν παράκλησιν ὅπως τῆς παρούσης λάβῃ γνῶσιν ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις,

Διατελοῦμεν μετὰ παντὸς σεβασμοῦ
Π. Ἀπάγος (Ὑποστράτηγος)
Δ. Οἰκονόμου (Ὑποναύαρχος)
Γ. Ρέππας (Ὑποστράτηγος)

Ἐν Ἀθήναι τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1935.

(Ζωηρὰ χειροκροτήματα ἐκ τῆς αἰθούσης καὶ τῶν θεωρείων καὶ παρατεταμέναι ζητωκραυγαὶ ὑπὲρ τῆς Συνελεύσεως).

Ἀριθ. πρωτ. 536.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1935.

Πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Ε'. Ἐθνικῆς Συνελεύσεως.

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσω Ὑμᾶς ὅπως εὐαρεστούμενοι, ἀνακοινώσητε εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν ὅτι, διωρίσθησαν:

Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν ὁ κ. Γ. ΚΟΝΔΥΛΗΣ.

Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὁ κ. Ι. ΘΕΟΤΟΚΗΣ.

Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ὁ κ. Δ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ.

Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ὁ κ. Γ. ΣΧΙΝΑΣ.

Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ὁ κ. Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ.

Ὑπουργὸς τῶν Θρησκευμάτων καὶ Παιδείας ὁ κ. Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ.

Ὑπουργὸς τῆς Ἐθν. Οἰκονομίας ὁ κ. Ν. ΔΑΡΒΕΡΗΣ.

Ὑπουργὸς τῆς Συγκοινωνίας ὁ κ. Π. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ.

Ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας ὁ κ. Γ. ΔΧΑΩΡΟΣ.

Ὑπουργὸς τῆς Κρατικῆς Ὑγιεινῆς καὶ Ἀντιλήψεως ὁ κ. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ.

Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ὁ κ. Α. ΠΑΠΑΓΟΣ.

Ὑπουργὸς τῆς Ἀεροπορίας ὁ κ. Π. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ.

Ὑπουργὸς Γεν. Διοικητὴς Μακεδονίας ὁ κ. Μ. ΜΑΝΤΑΣ.

Ὑπουργὸς Γενικὸς Διοικητὴς Θράκης ὁ κ. Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

Ὑπουργὸς Γενικὸς Διοικητὴς Κρήτης ὁ κ. Γ. ΤΣΟΝΤΟΣ.

Ὑπουργὸς Γενικὸς Διοικητὴς Ἠπείρου ὁ κ. Α. ΣΧΗΜΑΝ.

Ὑφυπουργὸς παρὰ τῷ Πρωθυπουργῷ ὁ κ. ΣΤ. ΜΕΡΚΟΥΡΗΣ.

Ὑφυπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ὁ κ. Γ. ΜΑΝΤΖΑΒΙΝΟΣ.

Ὑφυπουργὸς Ἐθν. Οἰκονομίας ὁ κ. Γ. ΡΑΛΛΗΣ.

Ὑφυπουργὸς τῆς Συγκοινωνίας ὁ κ. Ν. ΚΡΑΝΙΩΤΑΚΗΣ.

Ὑφυπουργὸς τῆς Ὑγιεινῆς ὁ κ. Κ. ΛΟΥΡΟΣ.

Ἡ ὁρκωμοσία τῆς Κυβερνήσεως γενήσεται ἐνώπιον τῆς Ε' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως σήμερον κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδριάσεως.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου
Γ. ΚΟΝΔΥΛΗΣ

(Ζωηρὰ παρατεταμένα χειροκροτήματα καὶ ἐπευφημίαι ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως).

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, τὸν λόγον.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Νὰ ὁρκισθῇ πρῶτον ἡ Κυβέρνησις.

Β. ΣΑΓΙΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ζητεῖ τὸν λόγον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μετὰ τὴν ὁρκωμοσίαν. (Θόρυβος κωλωνοκρουσίαι, ζητωκραυγαί).

Οἱ κ. κ. Δ. ΚΡΙΕΖΗΣ καὶ Β. ΣΑΓΙΑΣ διαμαρτύρονται ἐντόνως διότι δὲν δίδεται ὁ λόγος εἰς τὸν κ. Τσαλδάρην.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Ζήτω ὁ Βασιλεύς!

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο προσερχομένου τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου καὶ ἐκφωνοῦντος τὸν ὅρκον ὡς ἑξῆς: «ὁρκίζομαι εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοουσίου καὶ Ἀδιαιρέτου Τριάδος νὰ φυλάξω πίστιν εἰς τὴν Πατρίδα καὶ νὰ ἐκπληρώσω εὐσυνειδήτως τὰ καθήκοντά μου», τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ὁρκίζεται. Ταυτοχρόνως ὁρκίζεται ἀπὸ τῆς θέσεώς του ὡς προσωρινοῦ Προέδρου τῆς Συνελεύσεως καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῆς Προνοίας κ. Α. Ἀθηνογένης.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁρκωμοσίας πλεῖστοι Βουλευταὶ χειροκροτοῦν ζωηρῶς καὶ ἐκ τῶν θεωρείων ἀκούονται ζητωκραυγαὶ ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως.

Ἀκολούθως ἀνέρχεται εἰς τὸ Βῆμα ὁ κ. Π. Τσαλδάρης ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, ὑπὸ τὰς ζητωκραυγάς, χειροκροτήματα πολλῶν Βουλευτῶν καὶ ζωηρὰς ἐκδηλώσεις ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως, ὅστις λέγει τὰ ἑξῆς :

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ. Κύριοι Βουλευταί, σήμερον τὴν πρωΐαν περὶ ὥραν 11ην προσῆλθον εἰς τὴν ἐν Κηφισίᾳ οἰκίαν μου ὅπου διέμενον, τρεῖς τῶν κ. ἀξιωματικῶν ὁ κ. Παπάγος, ὁ κ. Οἰκονόμου, καὶ ὁ κ. Ρέππας, οἱ ὁποῖοι ἄνευ ἄλλου τινὸς πρόλογου μοῦ εἶπον ὅτι ἐξ ὀνόματος τοῦ Στρατοῦ, τοῦ Στόλου καὶ τῆς Ἀεροπορίας λέγουν, ὅτι πρέπει νὰ παραιτηθῇ ἡ Κυβέρνησις διότι δὲν διεχειρίσθη καλῶς τὸ ζήτημα, τὸ καθεστωτικόν. Εἰς τὴν τοιαύτην δήλωσιν τῶν κ. ἀξιωματικῶν ἀπήντησα ὅτι θὰ συνεννοηθῶ μετὰ τῶν μελῶν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ θὰ ἀναγγείλω τὴν ἀπόφασίν μου. Καὶ πράγματι κατόπιν ἐκάλεσα τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ἀνήγγειλα τὰ πρὸς ἐμὲ λεχθέντα ἐκ μέρους τῶν δύο κ. Στρατιωτικῶν καὶ τοῦ ἑνὸς Ναυτικοῦ Ὑπναυάρχου καὶ ἠρώτησα πρὸ παντὸς τοὺς κυρίους Ὑπουργοὺς τῶν ὅπλων τῶν μαχητικῶν, ἐὰν ἡ Κυβέρνησις εὑρίσκετο εἰς τοιαύτην θέσιν ἀπέναντί των ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ διατηρηθῇ εἰς τὴν Ἀρχήν, ταυτοχρόνως δὲ ἠρώτησα καὶ τοὺς ἄλλους συναδέλφους μου τί νομίζουν ἐπὶ τούτου. Καὶ πρῶτος ὁ τότε Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν κ. Κονδύλης μοῦ ἀπήντησεν ὅτι ὄντως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ στηρίξῃ πλέον τὴν Κυβέρνησιν καὶ ὅτι σχεδὸν περὶ τὰ 9)10, ἐὰν ἐνθυμοῦμαι καλῶς, ἐκ μέρους τοῦ Στρατοῦ εἶναι ἐναντίον μας. Ἠρώτησα καὶ τοὺς ἄλλους συναδέλφους τῶν Ναυτικῶν καὶ τῆς Ἀεροπορίας οἱ ὁποῖοι κατένευσαν εἰς τὰ λεχθέντα παρὰ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν. Μετὰ τοῦτο, μετὰ τῶν λοιπῶν συναδέλφων εἴδομεν ὅτι ἐδημιουργήθη κατάστασις ἡ ὁποία μᾶς ἀπομακρύνει τῆς ἀρχῆς διὰ τῆς βίας, συνεπείᾳ δὲ τούτου καὶ ἐδήλωσα πρὸς τοὺς ἐπισκεφθέντας με δημοσιογράφους καθὼς καὶ πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν δι' ἀνοικτοῦ διαγγέλματος πρὸς τὸν λαὸν ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐξεδιώχθη βίᾳ ἐκ τῆς Ἀρχῆς καὶ ἑπομένως δὲν δύναται νὰ παραμείνῃ στάσιμος. Τοῦτο εἶναι τὸ ἱστορικὸν ὅλης τῆς ὑποθέσεως. Ἀλλὰ ὀφείλω νὰ προσθέσω πόθεν ὡρμήθησαν, καὶ τί σημαίνει τοῦτο ὅτι δὲν διεχειρίσθημεν τὸ ζήτημα τὸ καθεστωτικὸν καλῶς; μὲ τοὺς κυρίους ἀξιωματικοὺς οἱ ὁποῖοι μοῦ ἀπηύθυνον ὡς λόγον αἰτιολογίας των τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα, δὲν εἶχον νὰ κάμω οὐδεμίαν ὁμιλίαν, διότι δὲν ἀνεγνώριζον εἰς αὐτοὺς τὸ δικαίωμα ὅτι δύνανται νὰ ζητήσουν αὐτὸ τὸ ὁποῖον ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ εἰς τὸν ὁποῖον θὰ δώσω λόγον. (Χειροκροτήματα).

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐπεκράτησε μία ἰδέα κατὰ τὴν ὁποίαν στρατιωτικοὶ παράγοντες ἔχοντες τὴν δύναμιν ἐκ τῆς θέσεως τὴν ὁποίαν τοὺς ἔδωσεν ἡ Πολιτεία, ἀλλὰ καθόλου μὴ δίδουσα εἰς αὐτοὺς οὐδὲν δικαίωμα νὰ ἀναμιγνύωνται εἰς τὰ πολιτικά, καὶ πολιτειακά, ζητήματα, δυστυχῶς ἔλαβον πολλάκις ἀφορμὴν νὰ ἀναμιχθῶσιν, ἀφορμὴν κατ' ἐμὲ ἄδικον. Καὶ ὑπῆρξεν ἡ Κυβέρνησις ἐκείνη ἡ ὁποία τὰς τοιαύτας ἀναμίξεις πάντοτε κατεπολέμησε καὶ τελευταίως ἐπίσης ὅτι ἔγινε τὸ δεινὸν κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου. Ἀλλ' οὐχὶ ἧττον ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων εἶναι τοιαύτη ὥστε νὰ μὴ λήψουν αἱ ἐπεμβάσεις ταῦται καὶ συχνὰ νὰ εἴμεθα ἀεὶ πραγμάτων τὰ ὁποῖα εἶναι καταστρεπτικά, καταστρεπτικώτατα διὰ τὸ Ἔθνος. Ὀφείλω νὰ τονίσω τοῦτο διότι αὐτὸ ἀκριβῶς ὑπῆρξεν ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν εὑρισκόμεθα σήμερον εἰς μίαν κατάστασιν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς δὲν εἶναι κύριος τοῦ οἴκου του καὶ ὀφείλει νὰ πράττῃ κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῶν δυνάμεων.

Ὁμιλῶν πρὸς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν ἔχω νὰ εἴπω ὀλίγας λέξεις ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαχείρισιν τοῦ ζητήματος τοῦ καθεστωτικοῦ καὶ πάντες ἐνθυμεῖσθε ὅτι τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα δὲν τὸ ἐφέραμεν ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. Ἀλλ' ὅταν εὑρέθημεν πρὸ μιᾶς ἐξεγέρσεως τοῦ λαοῦ, ἡ ὁποία προεκλήθη καὶ ἀπὸ τὸ τελευταῖον κίνημα τῆς 1ης τοῦ παρελθόντος Μαρτίου καὶ κατόπιν τῶν δηλώσεων τοῦ κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων, τὸ ὁποῖον σαφῶς καὶ κατηγορηματικῶς ἔθεσε τὸ ζήτημα, ὅτι πρέπει νὰ καταργήσωμεν τὴν ὑπάρχουσαν δημοκρατίαν καὶ νὰ στραφῶμεν πρὸς τὴν βασιλευομένην τοιαύτην, δὲν ἠδυνάμεθα ἡμεῖς τὸ Λαϊκὸν κόμμα, τὸ ὁποῖον πάντοτε ἐπολέμησεν ὑπὲρ τῆς τάξεως καὶ τῆς νομιμότητος, ν' ἀδιαφορήσωμεν πρὸς ἓν ζήτημα τὸ ὁποῖον τόσον ἐτάραξε τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Καὶ διὰ τοῦτο τότε εἴπομεν πρὸς τὸν λαόν: Μὰ εἶναι εὔκολον νὰ λύσῃ τὸ ζήτημά σου καὶ νὰ ἴδῃς ποῖον πολίτευμα ἐσὺ κατὰ προτίμησιν θέλεις διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ, ἡ ὁποία καὶ μόνον εἶναι ἡ ἀπόφασις τοῦ λαοῦ, διὰ τιμίου δημοψηφίσματος. Καὶ πρὸς τοῦτο συνεβουλεύσαμεν τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὅτι δύναται νὰ στραφῇ πρὸς ἓν δημοψήφισμα, τὸ ὁποῖον νὰ εἶναι καὶ εἰλικρινές, διότι μόνον δι' ἑνὸς τοιούτου δημοψηφίσματος ἐπήρχετο ἡ λύσις τοῦ περιφήμου αὐτοῦ ζητήματος τοῦ τόσον ταράσσαντος τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ τὴν γαλήνην αὐτοῦ ἐπὶ μεγίστῃ ζημίᾳ τῆς χώρας. Καὶ ὅταν ἤλθομεν ἐνώπιον τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις, ἀπεφάσισε νὰ ἐνεργηθῇ αὐτὸ τὸ δημοψήφισμα περὶ τοῦ ὁποίου εἶχον ὁμιλήσει ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἀπέκρουσε πᾶσαν ἄλλην λύσιν καὶ δὴ τὴν λύσιν διὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀποκρούσει καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαός, διότι, ἄλλως, ἐὰν ἤθελε ν' ἀποσχεθῇ ταύτην θὰ ἐψήφιζε τὸν κύριον Ἀρχηγὸν τοῦ Κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ, ἐνῷ γνωρίζετε μὲ πόσην μικρὰν μειοψηφίαν ἐξῆλθεν οὗτος τῶν ἐκλογῶν τῶν τελευταίων.

Κατόπιν τούτου ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶχε τι ἄλλο νὰ πράξῃ εἰμὴ νὰ ἐνεργήσῃ ὅλας τὰς πράξεις τὰς ἀναγκαίας αἱ ὁποῖαι ἀπητοῦντο διὰ τὸ Δημοψήφισμα. Βεβαίως εἰς τὰς πράξεις αὐτὰς δὲν ἠδύνατο ἡ Κυβέρνησις νὰ προβῇ ἑνωρὶς διότι διάφορα περιστατικὰ προεβλήθησαν ἕνεκα τῶν ὁποίων δὲν ἦτο δυνατὴ ἡ ἄμεσος ἐνέργεια. Μεταξὺ τῶν περιστατικῶν αὐτῶν συμπεριλαμβάνονται πρῶτον. Τὸ ταξεῖδιον τοῦ τότε Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Κονδύλη, καθὼς καὶ τὸ ταξεῖδιον τὸ εἰδικόν μου, λόγῳ θεραπείας, διότι ὡς γνωρίζετε ἀπὸ μακροῦ χρόνου ὑπῆρξα ἀσθενής. Ὅταν ἐπανῆλθον ἐνταῦθα ἀμέσως προέβη ἡ Κυβέρνησις εἰς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Δημοψηφίσματος. Ὡς πρὸς τοῦτο ἡ Κυβέρνησις ὑπῆρξε ἐν ὅλῳ σύμφωνος. Οὐδεὶς ἐκ τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως τότε εἶπε ὅτι τὸ Δημοψήφισμα δὲν ἠδύνατο νὰ διενεργηθῇ διὰ τὸν α'

ἢ β' λόγον. Ὅλοι εἴχομεν ὑπ' ὄψιν τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ἐνεργείας τοῦ Δημοψηφίσματος καὶ τὴν σκληρὰν πάλην τὴν ὁποίαν θὰ εἴχομεν μετὰ τῆς ἀντιπάλου μερίδος τῆς μὴ ὑφισταμένης ἐν τῇ Βουλῇ καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἐξωτερικῶν ζητημάτων τὰ ὁποῖα τελευταίως ἀνέκυψαν. Ἀλλὰ λέγω οὐδεὶς ἐκ τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως ὑπεστήριξεν ὅτι πρέπει νὰ φθάσωμεν εἰς μίαν ἄλλην λύσιν, διότι ὑποθέτω τοὐλάχιστον, ὡς ἐγὼ διὰ τὸν αὐτόν μου πιστεύω, ὅτι πάντες ἠθέλομεν νὰ μείνωμεν πιστοὶ εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, πιστοὶ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. Καὶ ἐβαίνομεν εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ Δημοψηφίσματος.

Ὁ τότε κ. Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν, περιοδεύσας ἐν τῷ μεταξύ, παντοῦ διεκήρυξεν ὅτι βαίνομεν πρὸς τὸ δημοψήφισμα καὶ ὅτι θὰ ἐνηργεῖτο τὸ δημοψήφισμα διὰ νὰ ἴδωμεν ἐὰν ὁ λαὸς εἶναι ὑπὲρ τῆς βασιλείας. Πρέπει δὲ νὰ εἴπω ὅτι ταῦτα ὁ τότε κ. Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν διεκήρυξε ὅτι καὶ εἰς ἐπανειλημμένας ἀγορεύσεις. Καὶ πρέπει νὰ εἴπω ἐπίσης ὅτι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν μελῶν τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, οἱ ὁποῖοι μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπὸ τὴν προκήρυξιν τοῦ δημοψηφίσματος εἶχον ταχθῇ εἰς ἕνα σύλλογον πολιτικὸν ὁ ὁποῖος ὠνομάσθη Σύλλογος τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος τῶν Βασιλοφρόνων, ἐπίσης καὶ αὐτοὶ δὲν ἤκουσα τοὐλάχιστον νὰ ἀντιτάσσωνται κατὰ τοῦ δημοψηφίσματος. Καὶ εἷς ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου ἐκείνου ὁ κ. Ι. Θεοτόκης, χθὲς ἀκόμη ὅταν ἐκλήθη παρ' ἐμοῦ διὰ νὰ συνομιλήσωμεν διά τινα ἄτοπα τὰ ὁποῖα συνέβαινον μὲ τὴν Ἐπιτροπὴν τὴν ὁποίαν συνέστησε τὸ Λαϊκὸν κόμμα ὡς πρὸς τὴ πολιτειακὸν ζήτημα. Δυστυχῶς καὶ ἡ δήλωσίς μου αὐτὴ ἐγένετο ὑπὸ περιστάσεις ὥστε νὰ ἔθιξε ἡ ἀφορμὴ εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀπέβλεπον ὄχι τόσον εἰς τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα ἀλλὰ εἰς τὸ πῶς νὰ μειώσουν τὴν θέσιν τοῦ κόμματος τούτου, τὸ ὁποῖον τόσας ἔχει ρίζας του παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ λαῷ. Ἀλλ' ἐγὼ προέβην εἰς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐνόμιζον ὅτι ἀπέναντι τῆς πατρίδος μου ἦτο τὸ χρέος. Τὸ ὁποτέλεσμα τοῦτο ἐπέτυχεν ὄχι διὰ τοῦ λαοῦ ἀλλὰ δι' ἄλλων δυνάμεων αἱ ὁποῖαι εἶναι ἔξω τοῦ λαοῦ καὶ αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν κανένα δικαίωμα ἐπεμβάσεως εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Λαοῦ. Οὕτω ἐπέτυχαν τὸ ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον σᾶς εἶπον σήμερον. Ἡμεῖς πιστοὶ εἰς τὰ φρονήματά μας πιστοὶ εἰς τὰς ἰδέας μας πιστοὶ καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς νομιμότητος πιστοὶ ἀποτόμως εἰς τὴν θέλησιν καὶ μόνον τοῦ Ἑλλ. Λαοῦ τὴν ὁποίαν καὶ μόνον ἠκολουθήσαμεν καὶ θὰ ἀκολουθήσωμεν, δὲν δυνάμεθα ποτὲ νὰ παραβῶμεν τὰς ἀρχὰς ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρίχθη τὸ κόμμα μας καὶ ἀπέκτησεν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν δύναμιν παρὰ τῷ Λαῷ. Τὸ κόμμα μας θὰ μείνῃ πάντοτε πιστὸν εἰς τὰς ἀρχάς του καὶ μὲ τὰς ἀρχὰς αὐτὰς σήμερον ἐξεδιώχθη παρ' ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι διὰθέτουν μίαν δύναμιν καὶ τὴν ὁποίαν μεταχειρίζονται τόσον κακῶς καὶ τόσον ἀστόχως καὶ διὰ τὰ συμφέροντα αὐτῶν καὶ διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ τόπου. Ἀλλὰ τὸ Λαϊκὸν κόμμα ριζωμένον εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Λαοῦ ἔχει τὴν πεποίθησιν τὸ τάχιστα θὰ κληθῇ νὰ καταλάβῃ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξεδιώχθη. Μετὰ τοῦτο ὀφείλω νὰ εἴπω ὅτι τὸ Λαϊκὸν κόμμα, μὴ συνηθισμένον εἰς τοιαύτας πράξεις αἵτινες ἐξετελέσθησαν ὡς ἐν συντόμῳ σᾶς εἶπον, θηλοῦ ὅτι θὰ ἀποχωρήσῃ τῆς αἰθούσης ταύτης μὴ δυνάμενον νὰ γίνῃ μάρτυς καταπατήσεως τῶν Λαϊκῶν δικαιωμάτων.

(Χειροκροτήματα παρατεταμένα) Προπορευομένου εἶτα τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗ ἀποχωροῦν τῆς αἰθούσης ἀκολουθοῦντες αὐτὸν πολλοὶ πληρεξούσιοι τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος.

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Κύριε Πρόεδρε τὸν λόγον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὸν λόγον ἔχει ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.

Κ. ΜΠΟΥΡΜΠΟΥΛΗΣ. Κύριε Πρόεδρε νομίζω πρέπον καὶ ὀρθὸν νὰ ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τοῦ κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων πρὸ τῶν δηλώσεων τοῦ Πρωθυπουργοῦ.

Γ. ΚΟΝΔΥΛΗΣ (Πρωθυπουργός). Ἂς ὁμιλήσῃ πρὸ ἐμοῦ ὁ κ. Μεταξᾶς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Μεταξᾶς ἔχει τὸν λόγον.

Ἀκολούθως ὁ κ. Μεταξᾶς καταλαμβάνει τὸ βῆμα ὑπὸ τὰ ζωηρὰ χειροκροτήματα τῆς αἰθούσης καὶ τῶν θεωρείων καὶ λέγει τὰ ἑξῆς :

Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ. Ἐπειδὴ κατὰ τὸ διάστημα τῆς κρίσεως ταύτης, ἥτις ἔφθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον σήμερον καὶ ἐπέφερεν τὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα βλέπομεν, ἐγράφη, ὅτι μετέσχον τῶν ἐνεργειῶν πρὸς ἀνατροπὴν τῆς προκατόχου Κυβερνήσεως Τσαλδάρη ἢ ὅτι εὑρίσκομαι εἰς ἐπαφὴν καὶ συνεννόησιν μὲ τοὺς ἐνεργήσαντας αὐτήν, ὀφείλω νὰ δηλώσω πρὸς ὑμᾶς, χάριν τῆς ἀληθείας, ὅτι εἰς οὐδεμίαν τοιαύτην συνεννόησιν εὑρίσκομην καὶ εἰς οὐδεμίαν ἐπαφήν, οὐδεμίαν δὲ συμμετοχὴν ἔχω εἰς τὴν Κυβερνητικὴν ταύτην ἀνατροπήν. Ὀφείλω μάλιστα νὰ προσθέσω ὅτι εὑρισκόμην ἐν πλήρῃ ἀγνοίᾳ καὶ σήμερον ἀκόμη, καὶ μόλις τὴν μεσημβρίαν ἔμαθον τὰ γεγονότα τῆς ἡμέρας ταύτης. Τοῦτο χάριν τῆς ἀκριβείας καὶ ὅπως μὴ διαδίδονται ψευδεῖς πληροφορίαι, αἱ ὁποῖαι ἀδιαφόρων ἂν εἶναι εὐάρεστοι ἢ δυσάρεστοι πρὸς ἐμέ, εἶναι ὅμως πάντως ψευδεῖς.

Ἤδη ὀφείλω νὰ εἴπω εἰς τὴν Συνέλευσιν ὅτι, τὰ αἰσθήματα τὰ ὁποῖα μὲ κατέχουν τὴν στιγμὴν ταύτην κατὰ τὴν ὁποίαν ἀγορεύω ἐνώπιον ὑμῶν εἶναι διττά· εἶναι αἴσθημα ἀφ' ἑνὸς ἱκανοποιήσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου αἴσθημα ἐαρείας δυσθυμίας, αἴσθημα ἱκανοποιήσεως, διότι παρὰ τὴν θέλησιν καὶ ὑμῶν ἀκόμη οἱ ὁποῖοι παρίστασθε ἐνταῦθα, κύριοι Πληρεξούσιοι, ἐπεβλήθη ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ὑπεστήριξα προεκλογικῶς, ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς ὁποίας κατῆλθον εἰς τὰς ἐκλογὰς καὶ τὴν ὁποίαν ὑπεστήριξα καὶ ἐνώπιον ὑμῶν μετεκλογικῶς. Γνωρίζετε ὅλοι, ὅτι ἐθεώρουν ὅτι αἱ ἐκλογαὶ ἔδει νὰ λύσωσι τὸ ζήτημα τὸ καθεστωτικόν, ὅτι ἐνόμιζον ὀρθὸν καὶ κατῆλθον μὲ τοιοῦτο πρόγραμμα, ὅτι ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ὡς κυρίαρχον Σῶμα ὡς ἐκφράζουσα τὴν λαϊκὴν θέλησιν εἶχε πλῆρες τὸ δικαίωμα νὰ λύσῃ τὸ καθεστωτικὸν ζήτημα. Δὲν ἐπέτυχον εἰς τὰς ἐκλογάς. Τὸ κατὰ πόσον ὁ λαός, ὅστις κατεψήφιζεν ἡμᾶς, κατεψήφιζε τὴν ἰδέαν μὲ τὴν ὁποίαν κατῆλθον εἰς τὰς ἐκλογάς, εἶναι πρᾶγμα ἀμφίβολον δι' ἐμὲ κατόπιν μάλιστα τῶν τελευταίων γεγονότων.

Μετεκλογικῶς ἐνώπιον ὑμῶν ἀπὸ τοῦ Βήματος ἤδη ὑπεστήριξα τὴν ἰδέαν, ὅτι ἔπρεπεν ἡ Συνέλευσις νὰ προβῇ ὡς τάχιστα εἰς τὴν λύσιν τοῦ καθεστωτικοῦ ζητήματος, διότι ἀκριβῶς τὸ συμφέρον τοῦ Ἔθνους, ἀκριβῶς τὸ μέλλον τῆς Χώρας ἐπέβαλλεν τὴν ταχίστην λύσιν αὐτοῦ. Γνωρίζετε ἐπίσης πόσον ἐπέμεινα ἐνώπιον ὑμῶν πρὸς τοῦτο. Ὅταν δὲ εἶδον ὅτι ἡ Συνέλευσις δὲν ἦτο διατεθειμένη νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην, ἐπέμεινα τοὐλάχιστον νὰ ἐκφράσητε τὴν γνώμην σας, τὴν εὐχήν σας ὅτι τὸ πολίτευμα τὸ ὁποῖον θέτετε διὰ τοῦ Δημοψηφίσματος ἐνώπιον τοῦ λαοῦ κατὰ τὴν γνώμην τῆς Συνελεύσεως ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ Συνταγματικὴ ἢ ἡ Βασιλευομένη Δημοκρατία, ὅπερ ἓν καὶ τὸ αὐτό. Οὔτε αὐτὸ δὲν ἠθελήσατε, ἐψηφίσθη τὸ Δημοψήφισμα διὰ μίαν ἀπομεμακρυσμένην ἐποχήν, τὴν 3ην Νοεμβρίου.

Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἐνεφανίσθησαν, ὅλα ἐκεῖνα τὰ κακά, τὰ ὁποῖα εἶχον ὀρθῶς προβλέψει καὶ ὀρθῶς προτείνει εἰς τὴν Συνέλευσιν ὅπως τὰ ἀποφύγωμεν. Δισταγμοί καὶ διακυμάνσεις, ἀμφιταλαντεύσεις, ἡ ἐξέγερσις τῶν ἀναρχικῶν στοιχείων, ὅλα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα βλέπομεν καθ' ἡμέραν καὶ τὰ ὁποῖα ἔκαμαν τὸν στρατὸν νὰ ἐπέμβῃ, καὶ ὑμᾶς ἀκόμη οἵτινες παρίστασθε ἐνταῦθα νὰ ἀκολουθήσητε τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Στρατοῦ. Εἶναι βεβαίως τοῦτο μία ἱκανοποίησις δι' ἐμέ καὶ τὴν ὁποίαν δὲν πιστεύω κανεὶς ἀπὸ σᾶς νὰ μοῦ ἀρνηθῇ νὰ ὑπερηφανεύωμαι δι' αὐτήν. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως ὀφείλω νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ἕτερον συναίσθημα μὲ κατέχει, μία βαρεῖα δυσθυμία διὰ τὸν τρόπον διὰ τοῦ ὁποίου ἐπεβλήθησαν αἱ ἰδέαι αὗται. Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι εἶναι ἔκτροπον αὐτὸ τὸ ὁποῖον συμβαίνει. Κατὰ τὸν ἐλαφρότερον χαρακτηρισμὸν ἔκτροπον πραγματικῶς. Κύριοι, σήμερον δὲν εὑρισκόμεθα πλέον ὑπὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα, γνωρίζετε πολὺ καλὰ ὅτι ἐγὼ δὲν εἶμαι κανεὶς ἐξαιρετικὸς θαυμαστὴς τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος, ἀλλὰ ἀφοῦ συνεφωνήσαμεν ὅλοι νὰ τὸ ἀκολουθήσωμεν πρέπει τοὐλάχιστον νὰ τὸ τηρῶμεν. Δὲν εὑρισκόμεθα ὑπὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα, εὑρισκόμεθα κατ' οὐσίαν ὑπὸ κυβέρνησιν δικτατορικήν. Ἀπόδειξις δὲ τούτου εἶναι ὅτι ὅλα τὰ συμβάντα σήμερον, διὰ τὰ ὁποῖα οὔτε κἂν ἐζητήθη ἀπολύτως οὐδεμία συγκατάθεσις τῆς Συνελεύσεως. Εἶναι τοῦτο ἀναμφισβητήτως ἔκτροπον. Θὰ ἦτο προτιμότερον ἐὰν ὑπῆρχε μία δικτατορία ἀπροκάλυπτος, παρὰ μία δικτατορία συγκεκαλυμμένη ὑπὸ μορφὴν κοινοβουλευτικήν, πραγματικῶς μὴ ὑφισταμένην. Αἰσθάνομαι ὁμολογῶ βαρυθυμίαν καὶ δυσθυμίαν διὰ τὴν τοιαύτην κατάστασιν. Μίαν μόνον εὐχὴν ἐκφράζω, τὸ ἔκτροπον τοῦτο νὰ εἶναι τὸ τελευταῖον, νὰ εἶναι τὸ τελευταῖον ἔκτροπον τῆς ἐνδεκαετοῦς ἀπαισίας περιόδου, τὴν ὁποίαν διήλθομεν ὅλοι ἀναστενάζοντες εἴτε φανερὰ εἴτε μέσα εἰς τὴν ψυχήν μας. Εὔχομαι νὰ ἐπανέλθῃ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον ὁ Βασιλεὺς (Χειροκροτήματα). Καὶ δι' ὅλους τοὺς ἄλλους λόγους, τοὺς ὁποίους προεκλογικῶς καὶ μετεκλογικῶς ἐξέθεσα, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ θέσῃ τέρμα καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ἔκτροπον κατάστασιν. Ἀκριβῶς οὗτος εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον καὶ δὲν μετέχει τῆς Κυβερνήσεως τὸ κόμμα τῶν Ἐλευθροφρόνων. Ὁ ἀγαπητός μου κύριος Τουρκοβασίλης δὲν μετέχει τῆς Κυβερνήσεως ὡς μέλος τοῦ κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων. Τὸ Κόμμα ὅμως τῶν Ἐλευθεροφρόνων θὰ ὑποστηρίξῃ τὴν Κυβέρνησιν. Ἀλλ' ἡ ὑποστήριξίς μας θὰ εἶναι ἐντελῶς περιωρισμένη. Θὰ περιορίζεται εἰς μόνον καὶ μόνον τὰ μέτρα ἢ τὰ ψηφίσματα τὰ ὁποῖα ἡ Κυβέρνησις θὰ ὑποβάλῃ ὑπὸ τὴν κρίσιν ἡμῶν πρὸς τὴν ὅσον ἐνεστι ταχίστην ἐπάνοδον τοῦ Βασιλέως ἐπὶ τοῦ Θρόνου τῶν πατέρων του.

Πέραν τούτου οὐδεμίαν ἄλλην ὑποστήριξιν ὑπόσχομαι εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ἐλπίζω, κύριοι πληρεξούσιοι, ὅτι ἡ λύσις αὐτή, ἡ ὁποία ἐμφανίζεται σήμερον, μολονότι σᾶς εἶπον ὅτι εἶναι ἔκτροπος, καὶ δὲν δύναται παρὰ νὰ γεννᾷ αἰσθήματα βαρυθυμίας ἀκόμη καὶ εἰς τὴν ψυχὴν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι φίλοι τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, θὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς ὅλην ἐν γένει τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν καὶ εἰς τοὺς ἀντιπροσωπευομένους ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐξῆλθον πρὸ ὀλίγου ἐκ τῆς αἰθούσης ταύτης καὶ εἰς τοὺς ἀντιπροσωπευομένους ὑπὸ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι δὲν παρακάθηνται καθόλου ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, νὰ τοὺς δώσῃ νὰ ἐννοήσουν ὅτι ἂν ὑπάρχῃ ἀνάγκη μεγαλειτέρα διὰ τὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι ἄλλη παρὰ ἀκριβῶς ἡ ταχίστη ἐπάνοδος τοῦ Βασιλέως. (Χειροκροτήματα παρατεταμένα καὶ ζητωκραυγαὶ ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως).

Μετὰ ταῦτα προχωρεῖ πρὸς τὸ βῆμα ὁ κ. Γ. ΚΟΝΔΥΛΗΣ (Πρωθυπουργὸς) ὑπὸ τὰ ζωηρὰ χειροκροτήματα τῶν βουλευτῶν τῆς αἰθούσης καὶ ζωηροτάτας ἐπευφημίας τῶν θεωρείων.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ κ. Ι. ΣΚΑΝΔΑΛΑΚΗΣ διαμαρτύρεται ἐντόνως διὰ τὸν θόρυβον, τὸν ὁποῖον πραξενεῖ τὸ πλῆθος τῶν θεωρείων καὶ λέγει ὅτι δὲν ἔχει σημασίαν ἂν ἕνα μέρος τῶν βουλευτῶν ἀπεχώρησεν. Ἡ Συνέλευσις δέον νὰ ἐξακολουθήσῃ κανονικῶς τὴν συνεδρίασίν της.

Τὴν αὐτὴν διαμαρτυρίαν διατυπώνουν καὶ οἱ κ. κ. Γ. ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟΣ καὶ Ν. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἂν ἐπαναληφθοῦν αἱ φωναὶ θὰ διατάξω τὴν ἐκκένωσιν τῶν θεωρείων.

Γ. ΚΟΝΔΥΛΗΣ (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Κύριοι πληρεξούσιοι λυποῦμαι βαθύτατα διότι ὁ κ. πρώην Πρωθυπουργὸς δὲν παρέμεινεν εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν διὰ νὰ μᾶς ἀκούσῃ ἀπαντῶντας εἰς τὸν λόγον του. Δυστυχῶς τὰ γεγονότα δὲν ἐξετυλίχθησαν καθ' ὃν τρόπον ἐξετέθηκαν ὑπὸ τοῦ κ. Τσαλδάρη ἐνώπιον τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. Οὐδεὶς περισσότερον ἡμῶν τῶν ἐν τῇ Κυβερνήσει συναδέλφων του, οὐδὲ τοῦ κ. Θεοτόκη ἐξαιρουμένου ἐπεθύμει τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος μὲ τὴν παράταξίν μας ἡνωμένην διότι πραγματικῶς ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὴν ταχυτέραν ἐπάνοδον τῆς βασιλείας διότι πραγματικῶς φρονοῦμεν ὅτι εἰς οἵαν κατάστασιν περιέπεσαν τὰ πράγματα ἡ μόνη σωτηρία τοῦ ἔθνους εἶναι νὰ ἐπαναφέρωμεν τὸν Βασιλέα τὸ ταχύτερον, καὶ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἐμπεδώσωμεν ἕνα ὁμαλὸν πολιτικὸν βίον διὰ νὰ δυνηθῶμεν κατόπιν νὰ ἀπασχοληθῶμεν μὲ ζητήματα σοβαρότερα τὰ ὁποῖα καὶ πρὸ ὑπῆρχον καὶ τὰ ὁποῖα ὠξύνθησαν ἐκ τῆς τροπῆς τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἡ Διεθνὴς κατάστασις. Ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ὁ στρατὸς τὸ Ναυτικὸν καὶ ἡ Ἀεροπορία, καὶ εἶναι παράδειγμα μοναδικὸν εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ ἴσως καὶ τοῦ κόσμου ὅλου ὅτι αἱ δυνάμεις τῆς χώρας εὑρέθησαν τόσον ὁμνυοῦσαι εἰς μίαν λύσιν ὥστε οὐδὲ ἁπλοῦ στρατιώτου διαφωνία νὰ ὑπάρξῃ περὶ τῆς ἀνάγκης ὅπως ἀντικατασταθῇ ἡ Κυβέρνησις, ὁ λόγος ὁ ὁποῖος ἐξώθησεν τὰς ἐνόπλους δυνάμεις μετὰ θεινὴν ἀναμονὴν καὶ δοκιμασίαν εἰς τὸ διάβημα τὸ σημερινὸν τὸ ὁποῖον οὔτε ἐγὼ οὔτε ὁ κ. Θεοτόκης οὔτε οὐδεὶς ἐκ τῶν συναδέλφων μας ἐγνώριζεν εἶναι ὄχι διότι ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἠρνεῖτο νὰ ὑποβάλῃ ψήφισμα εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν καταργήσεως τῆς Δημοκρατίας ἀλλὰ διότι εἶχε σχηματισθῇ πλέον ἑδραία ἡ πεποίθησις ὅτι ἐπεζητεῖτο νὰ ματαιωθῇ τὸ δημοψήφισμα. Τὰ γεγονότα τῆς 9ης Σεπτεμβρίου κατὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἠδυνήθην νὰ ὁμιλήσω διότι ἐὰν θὰ ὡμίλουν θὰ ἔπρεπεν ἀμέσως νὰ ἀποχωρισθῶ τῆς Κυβερνήσεως καὶ θὰ ἐσκεπτόμην τί θὰ ἐγίνετο πίσω καὶ διὰ τὸ Ἔθνος καὶ διὰ τὸ πολιτειακὸν ζήτημα καὶ γενικῶς δηλαδὴ καὶ διὰ τὰς ἐξωτερικὰς καὶ ἐσωτερικάς μας σχέσεις, τὰ γεγονότα λέγω τῆς 9ης Σεπτεμβρίου ἀποδεικνύουν ἐξοφθάλμως τὰς κρυφίας ἐπιθυμίας τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν περὶ αὐτὸν διότι ἐνῷ ὁ τέως κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐκάλεσε τὸν κ. Βέρον νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς αὐτὸν ἐμπιστευτικῶς—ἀλλὰ ὁ κ. Βέρος δὲν ἄρισε κανέναν ἄνθρωπον νὰ μὴ τὸ εἴπῃ — ὅτι ὁ κ. Πρωθυπουργὸς θὰ ἐκδηλωθῇ μόλις ἐπανέλθῃ. Καὶ πάλιν παραδόξως ἀντὶ νὰ ἐκδηλωθῇ ἐκάλεσεν τὴν πρωΐαν τὸν κ. Παναγιωτάκον καὶ ἔδωσεν ὁδηγίας καὶ ὅταν ἐκάλεσεν ἐμὲ τὴν 11ην ὥραν δὲν μοῦ εἶπε τίποτε περὶ ἐκδηλώσεως, ἀλλὰ μοῦ εἶπεν καὶ πάλιν «τί λέτε καὶ σεῖς».

Ἐγὼ διεμαρτυρήθην καὶ τοῦ εἶπον μὴ μὲ ἐρωτᾶτε ἐμὲ κ. Πρόεδρε, διότι αἱ στρατιωτικαὶ καὶ αἱ ἀεροπορικαὶ δυνάμεις εἶναι ὑπὲρ τῆς ἀμέσου παλινορθώσεως. Μὰ τότε λέγει, τί νὰ κάμωμεν, νὰ κάμωμεν τὸ δημοψήφισμα ἐγὼ τοῦ εἶπον ὅτι αἱ πληροφορίαι μου εἶναι ὅτι ὁ λαὸς ἀπηύδησεν μὲ τὴν ἐσωτερικὴν ἀνωμαλίαν καὶ συνεπῶς πρέπει νὰ κάμωμεν τὸ δημοψήφισμα ἀταλαντεύτως καὶ ἄνευ δυσταγμοῦ. Μὰ καλὰ μοῦ λέγει ἀλλὰ δὲν μποροῦμεν νὰ τὸ κάμωμεν ἀμέσως. Κατόπιν ἐπῆγα σπῆτι μου διότι ἤμην κουρασμένος ἀπὸ τὸ ταξεῖδι λόγω τῆς θαλασσοταραχῆς ποὺ εἴχομεν. Ἔρχεται τότε εἷς Συν)ρχης καὶ μὲ ξυπνᾷ καὶ μοῦ λέγει ὅτι ὁ κ. Παναγιωτάκος σχηματίζει ἕνα μικρὸν ἀπόσπασμα. Διατί τὸ κάνει; Διότι φοβεῖται κομμουνιστικὰς ταραχάς. Διὰ νὰ διαφυλάξω τὸ γόητρον τοῦ στρατάρχου καίτοι ἔβλεπον ὅτι ἦσαν μεγάλα τὰ τμήματα εἶπα μπορεῖ νὰ ἔχῃ καμμία πληροφορία περὶ μιᾶς γενικωτέρας ἐξεγέρσεως, ἀλλὰ κατόπιν ἐπληροφορήθην ὅτι καὶ ἄλλο μικτὸν ἀπόσπασμα ἡτοιμάζετο ὑπὸ ἄλλον Ταγματάρχην καὶ τότε ἔσπευσα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν καὶ ἐκάλεσα ἐκεῖ τὸν κ. Παναγιωτάκον καὶ τοῦ εἶπον διατί ὅλα αὐτά. Μοῦ εἶπεν διὰ τοὺς Κομμουνιστὰς διὰ καμμίαν διαταραχὴν τότε παραιτήσου τοῦ εἶπον. Δὲν παραιτοῦμαι λέγει. Ἀνεφέρθην εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν καὶ ὁ Πρωθυπουργὸς συνεκάλεσεν Ὑπουργικὸν Συμβούλιον καὶ τοῦ εἶπον. Διατί κ. Πρόεδρε, ὁ κ. Παναγιωτάκος τὸ ἔκαμεν αὐτό; Ἐγὼ τὸ ἐγχείρινα μοῦ ἀπαντᾷ. Τὸ ἐγκρίνετε ; Μὰ ἔφερε μεραρχίες ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον. Ἔφερε τὸν Στόλον ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην. Θέλετε, κύριε Πρόεδρε, νὰ μὲ βγάλετε ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν ; Ἔχετε τὴν

παραίτησίν μου. «Ὄχι δὲν τὴν θέλω μοῦ λέγει». «Μὰ τί νὰ κάνουμε ; Θέλω νὰ διοικήσω τὸν στρατὸν καὶ δὲν μὲ ἀφίνετε, ἀλλὰ θέλετε τὸν κ. Παναγιωτάκον. Νὰ παραιτηθῶ δὲν μὲ ἀφίνετε. Τί θὰ γίνῃ;» «Πρέπει, μοῦ λέγει, νὰ βροῦμε μίαν λύσιν». «Ἡ μόνη λύσις εἶναι ἢ ὅτι ὁ Παναγιωτάκος εἶναι στασιαστὴς καὶ δὲν εἶναι ἐν τάξει ἢ εἶναι ἐν τάξει καὶ τὸν γελάσατε ἐσεῖς καὶ τότε διαφωνοῦμεν ἡμεῖς». «Δὲν διαφωνοῦμεν—μοῦ λέγει—νὰ μὴ φύγῃς». Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο δὲν ἐξεδηλώθη ἀπὸ τὸν κ. τέως Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καμμία προθυμία διὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ Δημοψηφίσματος. Ἔκαμε πραγματικῶς μίαν Ἐπιτροπήν, ἀλλὰ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς ἐκείνης, ὁ κ. Βοζίκης, ἐνεκαινίασε τὰς ἐργασίας μὲ μίαν μικρὰν ἀγόρευσιν. «Μπορεῖ νὰ τὸ πάρωμε τὸ Δημοψήφισμα, ἀλλὰ ξέρετε ὅτι καὶ οἱ δημοκρατικοὶ δὲν εἶναι λίγοι, εἶναι πολλοὶ» καὶ τὰ ἔλεγεν αὐτὰ ἐνῷ ἐγνώριζεν ὅτι δὲν ἦσαν καὶ ἀληθῆ. Ἀλλὰ καὶ τὰ μέλη ἐξελθόντα ἐπροπαγάνδιζεν ὅτι οἱ δημοκρατικοὶ εἶναι πολλοὶ καὶ δύσκολα θὰ τὸ κερδίσωμε τὸ Δημοψήφισμα, ἐνῷ εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ συγκέντρωσις, ἡ ὁποία μὲ ἤκουσεν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, εἶναι πρωτοφανὴς διὰ τὰ ἐκλογικὰ χρονικά. Συνεπῶς τὸ ζήτημα ἦτο ὅτι ὁ κ. τέως Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἐδέχετο νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν Βασιλέα διὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ἡ ὁποία εἶχε μὲ τὸ μέρος της καὶ τὰς στρατιωτικὰς καὶ τὰς ναυτικὰς καὶ τὰς ἀεροπορικὰς δυνάμεις, ὁπότε οἱ φιλότιμοι καὶ φιλοπάτριδες ἀξιωματικοὶ ἠναγκάσθησαν, μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους κινδύνους, τοὺς ὁποίους ἀνέλαβον διὰ νὰ στηρίξουν αὐτὸ τὸ καλεστώς, νὰ ἀναλάβουν καὶ τοὺς κινδύνους αὐτούς, πολὺ σημερινούς, χάριν τῆς πατρίδος καὶ τὸ ἔπραξαν τοῦτο, διότι εὑρέθησαν εἰς τελείαν ἀπελπισίαν, διότι τὰ Κυβερνητικά μας πράγματα δὲν θὰ ἐβάδιζον κατὰ τρόπον διασφαλίζοντα ποτὲ τὰ ἐθνικά μας συμφέροντα (χειροκροτήματα). Καὶ σᾶς εἶπον ὅτι εἶναι πρωτοφανὲς τὸ γεγονός, ὅτι ἀπεδέχθη σύσσωμος ὁ στρατὸς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου τῆς Ἑλλάδος μέχρι τοῦ ἄλλου ἀδιαμαρτυρήτως τὴν γενομένην μεταβολὴν καὶ μετ' ἀληθοῦς πραγματικῶς ἀνακουφίσεως. Συνεπῶς ἦτο ἐθνικὴ ἀνάγκη νὰ γίνῃ αὐτὸ ποὺ ἔγινε. Ἦτο ἀδήριτος ἐθνικὴ ἀνάγκη. Ἴσως σπουδαιότατα ἐθνικὰ συμφέροντα διεσώθησαν.

(Ἐνταῦθα καταλαμβάνει τὴν ἕδραν τοῦ Προέδρου ὁ Ἀντιπρόεδρος κ. Σ. ΜΠΑΔΑΝΟΣ).

Θὰ σᾶς ἀναγνώσω τώρα τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως—προγραμματικαὶ δηλώσεις δηλαδὴ εἶναι σχῆμα λόγου—καὶ κατόπιν τὸ Ψήφισμα, τὸ ὁποῖον ὑποβάλλει τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ὑπὸ τὴν κρίσιν ὑμῶν καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ ψηφίσητε τὸ Ψήφισμα καὶ νὰ διακόψωμεν τὰς ἐργασίας διὰ μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Βασιλέως. (Ζωηρότατα καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα καὶ ζητωκραυγαὶ ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως).

Μεθ' ὃ ὁ κ. Γ. ΚΟΝΔΥΛΗΣ (Πρωθυπουργός). ἀναγινώσκει τὰ ἑξῆς:

Ἡ ἀποστολὴ τῆς παρούσης Κυβερνήσεως, ἐνδεικνυομένη ἀπὸ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἀνέλαβεν τὴν ἐξουσίαν καὶ ἀπὸ τὰς σοβαρὰς περιστάσεις τὰς ὁποίας διέρχεται ἡ χώρα, συνίσταται εἰς τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἡσυχίας καὶ τὴν διενέργειαν τοῦ Δημοψηφίσματος τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν ἄνευ ταλαντεύσεων καὶ δισταγμῶν.

Ἐξωτερικῶς ἡ Κυβέρνησις ἡμῶν θὰ ἀκολουθήσῃ τὴν πολιτικὴν ἣν καθιερωθεῖσαν ὑπὸ τῆς προηγουμένης, παραμένουσα πιστὴ εἰς τὰ σύμφωνα φιλίας καὶ συνεργασίας καὶ διατηροῦσα ἀγαθὰς σχέσεις μεθ' ὅλων τῶν χωρῶν γειτονικῶν καὶ μή.

Ἐσωτερικῶς ἐπιθυμεῖ νὰ διαβεβαιώσῃ ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον, ἀνεξαρτήτως φρονημάτων ὅτι θέλει ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐλευθερίαν του καὶ τὰ δικαιώματά του ἀπὸ κάθε προσβολήν.

Ἔχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Ἐθνοσυνέλευσις, ἡ ὁποία γνωρίζει ὅτι εἰς τὴν ἐξουσίαν ἤχθημεν ὄχι ἀπὸ φιλοδοξίαν τινὰ ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀδήριτον ἀνάγκην νὰ διανοίξωμεν μίαν διάβασιν εἰς

τὸ ἀδιέξοδον ποὺ περιεπλάκη τὸ Ἔθνος ἡμῶν, θὰ μᾶς περιβάλῃ διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης της».

Ἀκολούθως ἀναγινώσκει τὸ κάτωθι ψήφισμα ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου «περὶ καταργήσεως τοῦ Πολιτεύματος τῆς ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας κλπ.» τὸ ὁποῖον γίνεται δεκτὸν ἐν μέσῳ χειροκροτημάτων καὶ ἐπευφημιῶν ἐκ μέρους τῆς αἰθούσης καὶ τῶν θεωρείων ἔχον οὕτω :

ΨΗΦΙΣΜΑ

Περὶ καταργήσεως τοῦ Πολιτεύματος τῆς Ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας κλπ.».

Ἔχουσα ὑπ' ὄψει τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐγκρίνουσα ταύτας,

Ψηφίζει

1) Τὴν κατάργησιν τοῦ πολιτεύματος τῆς ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας.

2) Τὴν διενέργειαν τοῦ δημοψηφίσματος κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν 3ην Νοεμβρίου 1935.

3) Ἐξουσιοδοτεῖ τὸν Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ὅπως ἀσκῇ τὴν Βασιλικὴν ἐξουσίαν μέχρι τοῦ δημοψηφίσματος.

4) Ἐπαναφέρει ἐν ἰσχύϊ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1911 μέχρι τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ νέου Συντάγματος.

Π. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ. Οὐδεὶς πιστεύω ἐξ ἡμῶν θὰ ἐλησμόνησε τὰς ἐπὶ τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ἐκφερθείσας παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ ἐμοῦ γνώμας καὶ τὴν τελικὴν δήλωσιν ὅτι ἐὰν ἀπεφασίζετο δημοψήφισμα ἡμεῖς ὡς ἐκ πεποιθήσεως βασιλόφρονες θὰ ἀγωνισθῶμεν μὲ τὴν διακρίνουσαν ἡμᾶς μαχητικότητα πρὸς ἐπικράτησιν τῶν ἰδεῶν μας Δυστυχῶς ἡ ἐκπεσοῦσα κυβέρνησις ἀποφασίσασα τὴν ἐνέργειαν δημοψηφίσματος, ἀμφιταλαντευομένη εἰς ὅλα τὰ γεννηθέντα ζητήματα καὶ βραδυποροῦσα εἰς οἱανδήποτε ἐκτέλεσιν ἀποφάσεως ἔφερε τὸν λαὸν εἰς τοιαύτην ἀμφιβολίαν καὶ τὰ πάθη εἰς τοιαύτην ὀξύτητα ὥστε νὰ μὴ ἐπιτρέπεται πλέον ὁ διστασμὸς περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀμέσου παλινορθώσεως διὰ νὰ εὕρῃ ἡ χώρα αὐτὴ εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθημεν καὶ ἠνδρώθημεν τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν γαλήνην τὴν ἀπαραίτητον διὰ νὰ ζήσῃ καὶ ἀναστηλώσῃ τὰ ἐρείπια ποὺ ἐγκατέλειψεν ἡ εἰκοσαετὴς δικυβέρνησις τῆς χώρας ὑπὸ τοῦ ῥθοροποιοῦ βενιζελισμοῦ. Καὶ μὲ τὰς σκέψεις αὐτὰς ἀνερχόμενοι τὸ τῆς Ἑθνοσυνελεύσεως Βῆμα τὴν σήμερον καὶ ἐν πλήρει ἐπιγνώσει τῶν ἱστορικῶν εὐθυνῶν ἃς θέλομεν φέρει δηλοῦμεν ἀμφότεροι ὅτι ἔχοντες πεποίθησιν πρὸς τοὺς ἀναλαβόντας τὴν Κυβέρνησιν νουνεχεῖς καὶ τολμηροὺς πολιτικοὺς ἄνδρας ὄχι μόνον θὰ ὑπερψηφίσωμεν τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ ὡς ἁπλοῖ στρατιῶται θὰ ἐνισχύσωμεν τὸ τιτάνειον ἔργον ὅπερ ἀνέλαβον μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι εἰς τὸ πρόσφατον μέλλον ἡ Ἑλλὰς θὰ τοὺς εὐγνωμονῇ.

Γ. ΣΧΙΝΑΣ (Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν). Κύριοι πληρεξούσιοι, λόγῳ τῶν ἐκτάκτων περιστάσεων τὰς ὁποίας διέρχεται ἡ χώρα, ἡ Κυβέρνησις εὑρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κηρύξῃ τὸν στρατιωτικὸν νόμον, καὶ θέλω νὰ παρακαλέσω τὴν Συνέλευσιν ὅπως ἐγκρίνῃ τὴν πρᾶξιν ταύτην τῆς Κυβερνήσεως. Παρέχω δὲ τὴν διαβεβαίωσιν ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ὅτι ἅμα ὡς ἐκλείψουν αἱ ἔκτακτοι περιστάσεις τὰς ὁποίας διερχόμεθα σήμερον θὰ σπεύσῃ ἡ Κυβέρνησις νὰ ἄρῃ τὸν Στρατιωτικὸν Νόμον.

ΠΟΛΛΟΙ ΠΑΡΕΞΟΥΣΙΟΙ. Μάλιστα, μάλιστα. (Νεοκροτήματα καὶ φωναί: Ζήτω ὁ Βασιλεύς).

Ὁ Πρόεδρος

Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἑπομένως ἡ Συνέλευσις ἐγκρίνει καὶ τὸ σχετικὸν διάταγμα τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. ἔχον οὕτω :

Περὶ θέσεως εἰς ἐφαρμογὴν τῶν ἄρθρων 4, 5, 5, 7, 8, 9 καὶ 10 τοῦ Νόμου ΔΞΘ' «περὶ καταστάσεως πολιορκίας καθ' ἅπασαν τὴν Ἐπικράτειαν».

Ἡ κραιτηθείσης τῆς Κυβερνήσεως καὶ λαβόντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐπίκειται κίνδυνος διασαλεύσεως τῆς δημοσίας τάξεως ἀναλαμβάνομεν τὴν διακυβέρνησιν τῆς Χώρας καὶ τίθεμεν καθ' ἅπασαν τὴν Ἐπικράτειαν εἰς ἐφαρμογὴν τὰ ἄρθρα 4, 5, 6, 7, 8, 9 καὶ 10 τοῦ Νόμου ΔΞΛ' «περὶ καταστάσεως πολιορκίας καὶ ἀναστέλλομεν τὴν ἰσχὺν τῶν ἄρθρων 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 56, 97 καὶ 100 τοῦ Συντάγματος.

Τὰ Στρατοδικεῖα ἐπιλαμβάνονται τῆς διώξεως καὶ ἐκδικάσεως πάντων τῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος τελουμένων ἀδικημάτων κατὰ τῆς ἀσφαλείας τοῦ Κράτους καὶ τῆς δημοσίας τάξεως, οἱασδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἰδιότης τῶν αὐτουργῶν ἢ συνεργῶν καὶ πάντων τῶν κοινῶν ἀδικημάτων, ὁσάκις κατὰ τὴν κρίσιν τῆς στρατιωτικῆς Δικαστικῆς Ἀρχῆς ἐκτίθεται δι' αὐτῶν ἡ ἀσφάλεια τοῦ Τόπου ἢ διασαλεύεται ἡ δημοσία τάξις.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἅμα τῇ δημοσιεύσει εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ Συνέλευσις ἐπίσης ἀποφασίζει τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἀναστολῆς τῶν σχετικῶν ἄρθρων τοῦ Συντάγματος 1927 καὶ ἐπὶ τῶν ἀντιστοίχων ἄρθρων τοῦ τεθέντος ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος τοῦ 1911.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. ΜΥΣΙΡΛΟΓΛΟΥ' ἀνέρχεται εἰς τὸ βῆμα. (Φωναί, ἐψηφίσθη εἶναι περιττόν).

Α. ΜΥΣΙΡΛΟΓΛΟΥ. Θέλω νὰ δικαιολογήσω τὴν ψῆφόν μου. (Νέαι φωναὶ καὶ θόρυβος). Τότε καταθέτω τὰς δηλώσεις μου ἐγγράφως καὶ παρακαλῶ νὰ περιληφθῶσιν εἰς τὰ πρακτικά.

Αἱ κατατεθεῖσαι δηλώσεις τοῦ κ. Μυσιρλόγλου ἔχουν οὕτω: Ἡ διὰ ψηφίσματος τῆς Ἑθνοσυνελεύσεως παλινόρθωσις ἀποτελεῖ τὴν πλέον πανηγυρικὴν λύσιν τῆς ῥητῆς ὑποσχέσεως τὴν ὁποίαν ἐδώσαμεν εἰς τὸν Ἑλλ. Λαόν. Ὑπεσχέθημεν εἰς αὐτὸν ὅτι τὴν λύσιν τοῦ ἐπιμάχου τούτου ζητήματος ἀναθέτομεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ συνήψαμεν οἱονεὶ συμβόλαιον μὲ τὸν Λαόν, τὸ ὁποῖον δὲν δυνάμεθα νὰ παραβιάσωμεν. Τοῦτο θὰ ἀπετέλει πρωτοφανῆ ἀσέβειαν καὶ περιφρόνησιν πρὸς τὴν λαϊκὴν θέλησιν, μίαν ἐξαπάτησιν τοῦ Λαοῦ ἄνευ προηγουμένου. Συγχρόνως δὲ θὰ ἀφίνει νὰ ὑπονοηθῇ, ὅτι σρυγμομετρήσαντες τὴν λαϊκὴν θέλησιν καὶ εὑρόντες αὐτὴν σαφῶς ἀντίθετον πρὸς τὰς προθέσεις μας, ἀνεκρούσαμεν πρύμναν καὶ μὴ τολμῶντες νὰ ἐμφανισθῶμεν ἐνώπιον τοῦ Λαοῦ, κατεφύγαμεν εἰς τὴν μονόπλευρον Ἑθνοσυνέλευσιν. Ἔργον ὡμῆς βίας τῶν κρατούντων σήμερον, τοῦ ὁποίου ὅμως ἡ ζωὴ δὲν προμηνύεται μακρά.

Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ (Προεδρεύων Ἀντιπρόεδρος). Παρακαλῶ τὴν Συνέλευσιν ὅπως ἐγκρίνῃ τὴν διακοπὴν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Σώματος διὰ χρόνον μετὰ τὴν διενέργειαν τοῦ Δημοψηφίσματος ἐκτὸς ἐὰν ἡ Κυβέρνησις ἀποφασίσει τὴν σύγκλησιν ἐνωρίτερον.

Ἡ Συνέλευσις δέχεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλῶ ἀκόμη τὴν Συνέλευσιν ὅπως ἐγκρίνῃ νὰ ἐπικυρωθοῦν ὑπ' εὐθύνην τοῦ Προεδρείου τὰ πρακτικὰ τῆς σημερινῆς Συνεδριάσεως.

Ἡ Συνέλευσις δέχεται.

Μεθ' ὃ ὥραν 8ην μ. μ. συναινέσει τῆς Συνελεύσεως λύεται ἡ Συνεδρίασις.

Οἱ Γραμματεῖς

Σ. Θεοτόκης
Ν. Ἀντωνόπουλος